

Altıncı çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Səkkizinci sessiya
Payız

38-ci cild

3 – 30 dekabr 2021-ci il

Milli Məclisin nəşri
Bakı – 2021

Milli Məclis Aparatının
Redaksiya və nəşr işləri şöbəsində
hazırlanmışdır

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 76

Milli Məclisin iclas salonu.
3 dekabr 2021-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 102 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.14 dəq.)
İştirak edir	101
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Əli Əsədov, Azərbaycan Respublikasının Baş naziri.

Əli Əhmədov, Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini.

Fikrət Məmmədov, Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri.

Samir Şərifov, Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri.

Mikayıl Cabbarov, Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri.

İnam Kərimov, Azərbaycan Respublikasının kənd təsərrüfatı naziri.

Rəşad Nəbiyev, Azərbaycan Respublikasının rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri.

Pərviz Şahbazov, Azərbaycan Respublikasının energetika naziri.

Muxtar Babayev, Azərbaycan Respublikasının ekologiya və təbii sərvətlər naziri.

Mədət Quliyev, Azərbaycan Respublikasının müdafiə sənayesi naziri.

Sahil Babayev, Azərbaycan Respublikasının əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri.

Anar Kərimov, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri.

Teymur Musayev, Azərbaycan Respublikasının səhiyyə naziri vəzifələrini icra edən.

Səbuhi Məmmədov, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Baş naziri.

Səfər Mehdiyev, Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri.

Bahar Muradova, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri.

Anar Quliyev, Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri.

Zaur Əliyev, Azərbaycan Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri.

Qoşqar Təhməzli, Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin sədri.

İdris İsayev, Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin müavini.

Elman Rüstəmov, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı İdarə Heyətinin sədri.

İsrafil Məmmədov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru.

Vüqar Gülməmmədov, Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının sədri.

Rüfət Məmmədov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti Aparatının rəhbəri.

Ələsgər Ələsgərov, Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin Katibliyinin rəisi.

Azər Əmiraslanov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin İqtisadiyyat şöbəsinin müdiri.

Fəxri İsmayılov, Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin köməkçisi.

İbrahim Məmmədov, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Mətbuat xidmətinin rəhbəri.

Fazil Fərəcov, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin şöbə müdiri.

Bəxtiyar Əsgərov, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərində Daimi nümayəndəliyinin rəhbəri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

2. Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

3. İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün ehtiyac

meyarının həddi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

6. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

9. “Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

10. “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

11. “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

12. “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

13. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

14. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

15. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

16. Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində, “Yerin təki haqqında”, “Balıqçılıq haqqında”, “Heyvanlar aləmi haqqında”, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında”, “Ovçuluq haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında”, “Baytarlıq haqqında”, “Dərman vasitələri haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Mədəniyyət haqqında”, “Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi haqqında” və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

17. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

18. “Hərbi qulluqçuların dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

19. “Məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları işçilərinin dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

20. “Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə və beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyət göstərən diplomatik nümayəndəliklərində qulluq edən şəxslərin icbari sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda də-

yişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

21. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

22. Azərbaycan Respublikasının 2001-ci il 12 iyun tarixli 141-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

23. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2022-ci il üçün xərclər smetası haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

24. Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2022-ci il üçün xərclər smetası haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

25. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin 30 illiyi (1992–2022)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının və “Gömrük orqanları ilə səmərəli əməkdaşlığa görə” Azərbaycan Respublikasının medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

26. “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi (1921–2021)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

27. “Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə”

Azərbaycan Respublikasının medalının və “Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin 15 illiyi (2005–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

28. “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

29. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhəlisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

30. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

31. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

32. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

33. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 19 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.14 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

1. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Əli Əsədov

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.26 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.30 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	2

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

3. İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.31 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	3
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.32 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	4
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

99

5. Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 11.34 dəq.)
Lehinə 96
Əleyhinə 3
Bitərəf 0
Səs vermədi 3
İştirak edir 102
Nəticə: Qəbul edildi

6. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 11.35 dəq.)
Lehinə 100
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 101
Nəticə: Qəbul edildi

7. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Tahir Mirkişili, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.37 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.38 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.39 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.40 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.41 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

12. “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.42 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.43 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.44 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Sabir Rüstəmxanlı

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

16. Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində, “Yerin təki haqqında”, “Balıqçılıq haqqında”, “Heyvanlar aləmi haqqında”, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında”, “Ovçuluq haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında”, “Baytarlıq haqqında”, “Dərman vasitələri haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Mədəniyyət haqqında”, “Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi haqqında” və “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.51 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

17. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Hərbi qulluqçuların dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov,
Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.53 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

19. “Məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları işçilərinin dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.54 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

20. “Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə və beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyət göstərən diplomatik nümayəndəliklərində qulluq edən şəxslərin icbari sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

ğortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Musa Quliyev

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.56 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

21. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.57 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

22. Azərbaycan Respublikasının 2001-ci il 12 iyun tarixli 141-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.58 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

23. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2022-ci il üçün xərclər smetası haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Çıxış etmişdir: Əli Hüseynli

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.17 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

24. Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2022-ci il üçün xərclər smetası haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.18 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

25. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin 30 illiyi (1992–2022)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının və “Gömrük orqanları ilə səmərəli əməkdaşlığa görə” Azərbaycan Respublikasının medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.19 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

96

26. “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi (1921–2021)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Şahin Seyidzadə

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.21 dəq.)
Lehinə 95
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 95
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.26 dəq.)
Lehinə 96
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 96
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.27 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 3-cü maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.27 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.28 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

27. “Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə” Azərbaycan Respublikasının medalının və “Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin 15 illiyi (2005–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda

dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.30 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.30 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.31 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 3-cü maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.31 dəq.)

Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.31 dəq.)

Lehinə	93
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

28. “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Ceyhun Məmmədov

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.36 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

29. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Hicran Hüseynova, Səməd Seyidov

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.38 dəq.)

Lehinə

91

Əleyhinə

0

Bitərəf

0

Səs vermədi

0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

91

30. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Musa Quliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.40 dəq.)
Lehinə 95
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 95
Nəticə: Qəbul edildi

31. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev, Tahir Mirkişili, Fazil Mustafa, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.01 dəq.)
Lehinə 90
Əleyhinə 1
Bitərəf 0

Səs vermədi	1
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

32. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov, Ziyafət Əsgərov, Etibar Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.15 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

33. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Fazil Mustafa, Bəhruz Məhərrəmov, Etibar Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.25 dəq.)
Lehinə	84

Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

3 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli cənab Baş nazir və hökumət üzvləri. Xoş gördük, hörmətli deputatlar və media nümayəndələri.

Hörmətli iclas iştirakçıları, bildiyiniz kimi, noyabrın 30-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi helikopteri Xızı rayonu ərazisində yerləşən poliqonda təlim uçuşları yerinə yetirərkən qəzaya uğramışdır. Qəza nəticəsində 14 hərbi qulluqçumuz həlak olmuş, 2 hərbi qulluqçumuz yaralanmışdır. Təklif edirəm, şəhid olmuş hərbiçilərimizin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edək. *(Hamı ayağa qalxır.)*

Allah rəhmət eləsin. Yaralı hərbi qulluqçularımıza Allah şəfa versin.

Hörmətli həmkarlar! İclasa başlamazdan öncə mən sizə Milli Məclisin nümayəndə heyətinin noyabrın 24-dən 26-dək Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərinə və noyabrın 26-dan 28-dək İspaniyanın paytaxtı Madrid şəhərinə işgüzar sə-

fərləri barədə qısa məlumat vermək istəyirəm.

Nəzərinizə çatdırım ki, Sankt-Peterburq şəhərinə səfərdə məqsəd MDB Parlamentlərarası Assambleyasının tədbirlərində iştirak etmək idi. Bizim iştirak etdiyimiz ilk tədbir noyabrın 25-də keçirilən beynəlxalq konfrans oldu. Konfransda müzakirələr üçün aktual bir mövzu seçilmişdi: “Səhiyyə xidmətlərinin hamıya şamil olunması və dayanıqlı inkişafın məqsədləri”.

Etdiyim çıxışda digər məsələlərlə yanaşı, Azərbaycanın COVID-19 pandemiyasına qarşı qlobal səylərə verdiyi töhfələr, ölkəmizdə bu bəla ilə mübarizə sahəsində həyata keçirilən tədbirlər, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun gördüyü işlər və səhiyyə sistemində əldə edilən uğurlar haqqında mən məlumat verdim.

Hörmətli həmkarlar, noyabrın 26-da MDB-nin Parlamentlərarası Assambleyasının 53-cü plenar iclası keçirildi. Həmin iclasda etdiyim çıxışda mən bir sıra məsələlərə münasibət bildirməklə yanaşı, məlumat verdim ki, 44 günlük Vətən müharibəsində qələbə sayəsində azad olunan ərazilərimizdə genişmiqyaslı yenidənqurma və bərpa işlərinə başlanmışdır. Bildirdim ki, Azərbaycan hər iki ölkənin ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı surətdə tanınması prinsipi əsasında sülh sazişinin imzalanması, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası barədə Ermənistanla bir sıra təkliflər vermişdir. Qeyd etdim ki, biz regionda sabitlik və firavanlıq istəyirik, müharibə barəsində deyil, sülh və gələcək haqqında danışmaq istəyirik.

Hörmətli həmkarlar, Sankt-Peterburqda səfər çərçivəsində bir sıra ikitərəfli görüşlər də keçirildi. Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının sədri xanım Valentina Matviyenko, Özbəkistan Ali Məclisi Senatının sədri

xanım Tənzilə Narbayeva, Beynəlxalq Qızıl Xaç və Qızıl Aypara Cəmiyyətləri Beynəlxalq Federasiyasının Avropa üzrə direktoru xanım Birqit Bişof Ebbesen, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Avropa regional bürosunun direktoru cənab Hans Klüqe ilə aparılan danışıqlar, düşünürəm ki, səmərəli oldu.

Görüşlərdə birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşmüş 4 min insan haqqında, 44 günlük Vətən müharibəsində ölkəmizin qazandığı qələbədən sonra regionda yaranmış vəziyyət, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə həyata keçirilən quruculuq və bərpa işləri haqqında da məlumat verildi. Eyni zamanda, Ermənistan tərəfindən minalanmış ərazilərin xəritələrinin verilməməsi, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası kimi mühüm məqamlara toxunuldu.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, ikinci səfər İspaniyanın Madrid şəhərinə olmuşdur. Milli Məclisin nümayəndə heyətinin İspaniyanın paytaxtı Madrid şəhərinə səfərinin məramı Parlamentlərarası İttifaqın 143-cü Assambleyasında və Assambleya çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis iclasında iştirak etmək idi.

Noyabrın 27-də Parlamentlərarası İttifaqın 143-cü Assambleyası keçirildi. Toplantıda “Demokratiyanın üzləşdiyi müasir çağırışlar” mövzusunda müzakirələr aparıldı. Mən Assambleyada çıxış edərək bildirdim ki, hazırda yaşadığımız dövr öz mürəkkəb çağırışları ilə dünya birliyinin üzərinə ağır yük qoyur. Qeyd etdim ki, milli parlamentlər də öz fəaliyyətlərini yeni şəraitin tələblərinə uyğun şəkildə qurmalıdırlar.

Çıxışında bunu da qeyd etdim ki, dünya birliyi əvvəlki təcürbəsinə əsaslanaraq pandemiya şəraitində növbəti

addımlara hazır olmalı və COVID-dən sonrakı bərpa mərhələsinə daha çox diqqət yetirməlidir. Bildirdim ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev BMT çərçivəsində COVID-19-a qarşı yüksək səviyyəli qlobal bərpa paneli yaratmaq təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir. Bu panel pandemiya sonrası dövrə qlobal səviyyədə görüləcək tədbirlərə dair tövsiyələrin hazırlanmasına yönəlməlidir.

Bunu da bildirdim ki, 2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya liderləri tərəfindən imzalanmış üçtərəfli bəyanatla Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyulmuşdur. Bu münaqişə artıq tarixə qovuşmuşdur. İndi suverenliyin və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı şəkildə tanınması prinsipinə əsasən sülh sazişi üzərində işə və sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası prosesinə başlamaq lazımdır.

Çıxışında həmçinin ümidvar olduğumuzu ifadə etdim ki, Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya liderlərinin noyabrın 26-da keçirilmiş son görüşü nəzərəcarpacaq nəticələr verəcək, sülh sazişinin imzalanmasına və regionda kommunikasiyaların bərpasına yol açacaqdır. Bu baxımdan vurğuladım ki, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinin Ermənistanın işğalından azad edilməsi bizə bu ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa proqramlarına başlamağa imkan verib. Bu işlər bizim 1 milyon məcburi köçkünümüzün öz yurdlarına qayıtmasını təmin edəcək.

Hörmətli həmkarlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsünə uyğun olaraq, noyabrın 28-də Madrid şəhərində Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis iclası keçirildi. Əlliyyə yaxın ölkədən iki yüzə qədər nümayəndənin iştirak etdiyi

təsis iclasını Milli Məclisin sədri kimi mən açdım.

Çıxışında qeyd etdim ki, 60 il əvvəl yaradılan Qoşulmama Hərəkatının təsisçilərinin məqsədi Bandung prinsiplərinə tam uyğun olaraq, bütün xalqların dinc yanaşı yaşamasına və davamlı inkişafına töhfə vermək idi. Onların uzaqgörənliyi və məqsədyönlülüyü dünyada ikinci ən böyük beynəlxalq təsisatın formalaşmasına gətirib çıxarmışdır.

Tədbir iştirakçılarının nəzərinə çatdırdım ki, təşkilatın 2019-cu il oktyabrın 25-26-da Bakıda keçirilmiş Zirvə toplantısında dövlət və hökumət başçıları Qoşulmama Hərəkatının iştirakçısı olan dövlətlərin parlament üzvləri ilə qarşılıqlı əlaqəni və əməkdaşlığı genişləndirmək və dərinləşdirmək barədə qərar qəbul etmişlər. Azərbaycan bu anlayışlara əsaslanan sədrliyi dövründə hərəkatın fundamental prinsiplərinə tam və səmərəli riayət olunmasında parlament üzvlərinin mühüm rol oynaya biləcəyini qəbul edərək, Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

Mən öz çıxışında bildirdim ki, təsis edilən Parlamentlər Şəbəkəsi Qoşulmama Hərəkatının ideya və prinsipləri barədə məlumatların qurumun üzv dövlətləri və xalqları arasında yayılmasına və təbliğinə töhfə verəcək. Bununla yanaşı, təşkilat üzv dövlətlərin parlamentləri arasında əməkdaşlıq platforması rolunu oynaya bilər.

Parlamentlər Şəbəkəsi sülh, təhlükəsizlik, insan hüquqları və inkişafı ilə bağlı parlament təcrübəsinin mübadiləsinə də imkan yaradacaq, qurumun böyük tədbirlərində Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin vəzifə və öhdəliklərinin gerçəkləşməsinə parlament dəstəyi verəcək. Bu təsisat hamımızı narahat edən məsələlərin həllinə parlament töhfəsini verməkdə forum rolunu oynayacaq. Çoxtərəfliliyin

yayılması üçün Parlamentlər Şəbəkəsi əlavə hərəkətverici qüvvə olacaq.

Hörmətli həmkarlar, daha sonra mənim moderator olduğum bu təsis iclasında 17 nəfər çıxış etdi. Parlamentlərarası İttifaqın sədri, Parlamentlərarası İttifaqın Baş katibi, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri, Pakistan Milli Assambleyasının sədri, İndoneziya Nümayəndələr Şurasının sədri, Namibiya Milli Assambleyasının sədri, Nepal Nümayəndələr Palatasının sədri, Mərakeş Parlamentinin sədri, Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının sədr müavini, İran parlamentinin sədr müavini, Yəmən parlamentinin sədr müavini, eləcə də Misir, Hindistan və Kuba parlamentlərinin nümayəndələri, beynəlxalq təşkilatların baş katibləri və digərləri öz çıxışlarında Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis olunmasının vacibliyini vurğulayaraq təşkilata uğurlar arzuladılar.

İclasın sonunda Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis edilməsinə dair Madrid Bəyannaməsi qəbul olundu.

Bunu da qeyd edirəm ki, Parlamentlər Şəbəkəsinin növbəti tədbiri gələn il Bakıda keçiriləcək.

Hörmətli həmkarlar, Madriddə bir neçə ikitərəfli görüş də keçirildi. Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri cənab Mustafa Şentop, Pakistan Milli Assambleyasının Sədri cənab Əsəd Qeysər, Ərəb Parlamentinin sədri cənab Adel bin Əbdülrəhman əl-Asumi ilə danışıqlarda qarşılıqlı əməkdaşlıqla bağlı mühüm məsələlər müzakirə olundu.

Hörmətli həmkarlar, mənim məlumatım bu qədər. Çox da kiçik olmadı. Ancaq istədim ki, sizin diqqətinizə çatdıram.

İndi isə xahiş edirəm, hörmətli deputatlar, qeydiyyatdan keçək. Buyurun.

Qeydiyyat
İştirak edir
Yetərsay

(saat 11.14 dəq.)
82
83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 19 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var, iclasa başlaya bilərik.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.14 dəq.)

Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Sizdə necədir, Şakir müəllim?

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, bu gün bizim gündəliyimizdə 33 məsələ var. İlk 22 məsələ dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan digər qanun layihələridir. Bu qanun layihələri bu gün üçüncü oxunuşda müzakirə olunacaq. Beləliklə, biz gündəliyin 1-ci məsələsinə keçirik. Azərbaycan Respublikasının gələn il üçün dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi müzakirəyə təqdim olunur. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sə-

naye və sahibkarlıq komitəsinin sədri hörmətli Tahir Mirkişiliyə söz vermək istəyirəm. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli cənab Baş nazir, hörmətli hökumət üzvləri, millət vəkilləri və media nümayəndələri. Hörmətli Sahibə xanım, fürsətdən istifadə edib, Sizi və Sizin başçılıq etdiyiniz nümayəndə heyətini Sankt-Peterburq və Madridə etdiyiniz uğurlu səfər münasibəti ilə təbrik edirəm. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən bu hadisə tarixi hadisə idi. Qoşulmama Hərəkatının özünün inkişafında, onun üzv ölkələrinin ədalətli mövqeyinin qorunmasında yeni bir səhifənin açılması deməkdir. Azərbaycan Prezidenti bu təşəbbüslə bütün dünyaya məsuliyyətli liderliyin əsl nümunəsini göstərdi. Mən düşünürəm ki, bu, yeni Azərbaycanın bundan sonra yeni dünya idarəetməsində öz rolunu bir daha möhkəmlətməsi deməkdir. Sizin başçılığınız ilə nümayəndə heyətinin cənab Prezidentin bu təşəbbüsünü məsuliyyətlə və peşəkarcasına icra etməsi onu deməyə əsas verir ki, yeni yaranan qurum indidən sonra da qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaqda, Azərbaycan xalqının mövqeyinə xidmət etməkdə və bizimlə həmfikir və müttəfiq olan bütün ölkə və xalqların dünyada mövqeyinin qorunmasında öz xüsusi rolunu oynayacaqdır. Bir daha təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, mən çox üzr istəyirəm, sözlünüzü kəsməli olacağam. Mən tələsdim. İndi isə mən nümayəndə heyətlərinə, həm Sankt-Peterburq səfərində iştirak edən hörmətli həmkarlarıma, həm də Madriddə mənimlə bərabər işləyən nümayəndə heyətinin üzvlərinə, Beynəlxalq münasibətlər Şöbəsinin işçilərinə, ümumiyyətlə

yətlə, Milli Məclisdə bizim müxtəlif şöbələrdən olan insanlara öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Çünki Sizin təşəkkürünüz tək mənə yox, bütün bu insanların hamısına çatır. Üzr istəyirəm, sözlünüzü kəsdim. Buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, beləliklə, manat ifadəsində ən böyük büdcə kimi xarakterizə olunan 2022-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsi Milli Məclisin komitələrində, plenar iclaslarında ətraflı və geniş müzakirə edilmişdir. Maliyyə və iqtisadiyyat nazirləri, Mərkəzi Bankın, Hesablama Palatasının və digər dövlət orqanlarının rəhbərləri layihələr barədə həm komitə iclaslarında, həm də plenar icaslarda ətraflı məlumat vermiş və müzakirələrdə aktiv iştirak etmişdir. Büdcə müzakirələri dövlət başçısının tövsiyələrinə və dövrün tələblərinə uyğun olaraq, bu il daha əhatəli və inklüziv formada təşkil edilmiş, hər bir Milli Məclis üzvünə müzakirələrə qatılmaq imkanı yaradılmış, onları maraqlandıran hər bir suala dövlət orqanları və İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi tərəfindən müvafiq cavablar və izahatlar verilmişdir. Ümumiyyətlə, hesab edirik ki, 2022-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsinin həm komitələr, həm də plenar iclas zamanı geniş və peşəkar müzakirələri Milli Məclis və hökumət arasında olan səmərəli əməkdaşlığın mühüm göstəricilərindən biridir. Dövlət büdcəsi və icmal büdcə layihəsi Milli Məclisin plenar iclasında birinci və ikinci oxunuşlarda millət vəkilləri tərəfindən müsbət qiymətləndirilmişdir.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən aparılan islahatlar və atılan qətiyyətli addımlar nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının 2021-ci ildə bütün sahələrdə artım müşahidə etdirməsi, 2022-ci ildə iqtisadiyyatımızın bu artım mərhələsini davam etdirəcəyi ilə bağlı proqnozlar, makroiqtisadi sabitliyin zəruri təhlükəsizlik və sosial

şəraitin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı 2022-ci ildə planlaşdırılan tədbirlər üçün dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş maliyyə vəsaitləri deputat həmkarlarım tərəfindən müsbət qiymətləndirilmişdir. 2022-ci ilin dövlət büdcəsi və icmal büdcə layihəsi “Büdcə sistemi haqqında” Qanunun tələblərinə uyğun hazırlanmış, ictimai müzakirələr üçün açıq dərc edilmiş, kütləvi informasiya vasitələrində çıxış edən millət vəkilləri, ekspertlər 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsini növbəti ildə ölkəmizin qarşısında duran çağırışlara, dövlətimizin təhlükəsizliyinə cavab verən, əhalinin sosial müdafiəsinin güclənməsinə xidmət edən bir sənəd kimi qiymətləndirmişlər.

İşğaldan azad olunan ərazilərin iqtisadiyyatımıza sürətlə inteqrasiyası üçün büdcədə nəzərdə tutulan imkanları xüsusi olaraq qeyd etmək istərdim. Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatası büdcə layihəsinə müsbət rəy vermişdir.

Bir daha, qısaca da olsa, qeyd etmək istərdim ki, 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəriciləri ilə müqayisədə 2022-ci il üçün dövlət büdcəsi layihəsində büdcə gəlirləri 1 milyard 389 milyon manat artırılaraq 26 milyard 816 milyon manata, xərcləri isə 1 milyard 336 milyon manat artırılaraq 29 milyard 879 milyon manata çatdırılmışdır. Dövlət büdcəsinin kəsiri 3 milyard 63 milyon manat, 2022-ci ildə inflyasiyanın orta illik göstəricisi 4 faiz, ümumi daxili məhsulun real artım tempi 3,9 faiz, neftin orta illik bir barelinin qiymətinin isə 50 dollar olacağı proqnozlaşdırılmışdır.

Qeyd edim ki, dövlət büdcəsinin vergi və gömrük rüsumlarından formalaşan gəlirləri bu ilin təsdiq olunmuş göstəriciləri ilə müqayisədə 1 milyard 930 manat artıq nəzərdə tutulmuşdur. Büdcə layihəsində sosialyönlü xərclər,

ümumilikdə, 1 milyard 649 milyon manat artırılaraq 13 milyard 850 milyon manata və ya dövlət büdcəsi xərclərinin 46,4 faizinə çatdırılmışdır.

Hörmətli həmkarlar, müzakirələr zamanı millət vəkiləri tərəfindən irəli sürülən təkliflər, bütövlükdə, ölkə iqtisadiyyatının ayrı-ayrı istiqamətlərinin, qeyri-neft sektorunun sürətli inkişafı, özəl investisiyaların cəlb edilməsi üçün yeni mexanizmlərin yaradılması, regionların sahibkarlığın iqtisadi imkanlarından daha çox istifadə edilməsi hesabına gələcəkdə dövlət büdcəsi gəlirlərinin artmasına yönəlmişdir. Eyni zamanda, dövlət büdcəsi xərclərindən daha səmərəli istifadə olunması, şəffaflığın artırılması, hesabatlılığın tam təmin olunması, dövlət satınalmaları sisteminin daha da təkmilləşməsi, “kölgə iqtisadiyyatı”na qarşı aparılan mübarizənin daha da gücləndirilməsinin vacibliyi deputat həmkarlarımla müzakirədə öz əksini tapmışdır.

Pandemiyanın bitib-bitməməsindən asılı olmayaraq, dünyanın sürətlə daha böyük iqtisadi böhrana sürüklənməsini, paralel olaraq hər yerdə müşahidə olunan qiymət artımı, məhsul qıtlığı, kommunikasiyaların qırılması, iqlim dəyişikliklərinin ciddi iqtisadi itkilərə səbəb olması, sosial stressin yaşanması 2022-ci və sonrakı illərdə bütün dünya, o cümlədən bizim qarşımızda daha böyük çağırışların yaranacağını deməyə əsas verir. Buna görə də təkliflər və müzakirə olunan məsələlərin bir çoxu dövlət büdcəsi ilə birbaşa bağlı olmasa da, təhlükələrin dəf edilməsi, həqiqətlərin izah edilməsi, kommunikasiyaların qurulması baxımından, hesab edirəm ki, kifayət qədər faydalı olmuşdur. Müzakirələr həm də bizim daha çox gəlir, daha səmərəli xərc, daha böyük inflyasiya çağırışları ilə üz-üzə dayandığımıza işarə etmişdir.

Apardığımız təhlillər göstərir ki, 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcə layihələrinin qeyd etdiyim təhlükələr təhlil edilərək tərtib edildiyini deməyə imkan verir. Deputat həmkarlarım seçildikləri dairələrdən daxil olan seçki müraciətləri əsasında bir sıra mövcud problemlərin həlli üçün də təkliflərlə çıxış etmişlər. Bu cür müraciətlər müxtəlif zaman kəsiyində öz həllərini tapsa da, müşahidələrimiz göstərir ki, bu cür məsələlərin həlli üçün daha peşəkar formada müzakirə və yeni bir yanaşmaya ehtiyac yaranmaqdadır.

Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, müzakirələr zamanı bir sıra xərc istiqamətləri üzrə əlavə vəsaitin ayrılmasına dair səslənən təkliflərin bəziləri, həmçinin büdcə zərfinin Milli Məclisə təqdim olunduğu vaxtdan sonrakı dövrdə qəbul edilmiş normativ sənədlərin maliyyə təminatı ilə bağlı hazırlanmış layihələr, təkliflər qanun layihəsində öz əksini tapmışdır. Qeyd edirəm ki, bu təkliflər bizə bu gün daxil olduğu üçün deputat həmkarlarımın kompüterlərində artıq yerləşdirilmişdir. Yeni qanun layihəsi ilə hər kəs tanış ola bilər.

Beləliklə, qeyd etmək istərdim ki, dəyişikliklər nədən ibarətdir. Dövlət büdcəsi xərclərinin ümumi məbləği dəyişməsə də, bir sıra maddələrdə dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər bölməsindən 172 milyon 887,6 min manat azaldılaraq aşağıdakı xərc bölmələri üzrə məbləğlər artırılmışdır.

Onlardan 76 milyon 800 min manat sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin artırılması üçün, bundan sosial müdafiə xərclərinin artımı 76 milyon 462 min manat, Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin saxlanması xərci isə 337 min manat təşkil edəcəkdir.

İkincisi, 70 milyon 527 min manat hüquq mühafizə

bölməsi üzrə hüquq mühafizə orqanlarında əmək haqqı, saxlanma, ştatların komplektləşdirilməsi ilə bağlı xərclərə yönəldilmişdir. Qeyd edim ki, son zamanlar işğaldan azad olunmuş ərazilərdə baş verən asayişin pozulması ilə bağlı hadisələr bir daha göstərir ki, bu istiqamətdə gələcəkdə də xərclərin, əlavə xərclərin yaranmasına və onun maliyyələşməsinə ciddi ehtiyac yaranacaqdır.

Üçüncüsü, 15 milyon 363 min manat rabitə və nəqliyyat bölməsi üzrə dövlət informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının formalaşdırılması, saxlanılması və mərkəzləşdirilmiş şəkildə idarə edilməsi üçün “Hökumət buldu”nun fəaliyyəti və nəqliyyat sahəsində tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Dördüncüsü, 5 milyon 369 min manat mənzil-kommunal təsərrüfatı bölməsi üzrə Bakı şəhərində və digər rayon və şəhərlərin mənzil-kommunal təsərrüfatı və əsaslı təmiri xərclərinin artırılmasına yönəldiləcəkdir.

Beşincisi, 2 milyon 642 min manat ümumi dövlət xidməti xərcləri bölməsi üzrə, bundan 1 milyon 500 min manatı yeni rəsmiləşdirilmiş üzvlük haqları üzrə öhdəliklərə, yeni yaradılmış Türk Mədəniyyəti və İrsi Fonduna və Türk Akademiyasına, 942 min manatı əmək haqqı xərclərinin artırılmasına, 200 min manatı isə qeyri-maddi aktivlərin alınmasına yönəldiləcəkdir.

Altıncısı, 1 milyon 750 min manat mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan fəaliyyət bölməsi üzrə artıma yönəldiləcəkdir və mədəniyyət, informasiya sahəsində subsidiya həcminin artırılması ilə bağlıdır.

Yeddincisi, 437 min manat ətraf mühitin mühafizəsi bölməsinin artımına yönəldiləcəkdir, bu da Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğunun fəaliyyətinin maliyyələşdiril-

məsi ilə əlaqədar olacaqdır.

Qeyd edim ki, 2022-ci ilin icmal büdcəsinin gəlirləri və xərclərində də dəyişiklik edilmişdir. Belə ki, bu dəyişiklik, əsasən, əmək haqlarının artımı ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlirlərinin 8 milyon manat artması, buna müvafiq olaraq, muxtar respublikanın xərclərinin həmin məbləğ qədər artırılması ilə bağlıdır. Artım nəzərə alınmaqla, muxtar respublikanın büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olmaqla 577,6 milyon manat təşkil edəcəkdir.

Nəticədə icmal büdcənin gəlirləri və xərcləri müvafiq olaraq 27 milyard 685 milyon və 32 milyard 914 milyon manat təşkil edəcəkdir. İcmal büdcənin kəsiri isə dəyişməyərək 5 milyard 229 milyon manat səviyyəsində qalacaqdır. Buna müvafiq olaraq, qanun layihəsinin 15-ci "İcmal büdcənin xərclərinin yuxarı həddi" maddəsində 32 milyard 906 milyon 390 min manat rəqəmi 32 milyard 914 milyon 390 min manat rəqəmi ilə əvəz edilmişdir.

Beləliklə, hörmətli həmkarlar, aparılan müzakirələrin yekun nəticəsi kimi, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələri ilə bağlı aparılan müzakirələri əhatəli və məhsuldar hesab edir. Hesab edirik ki, üçüncü oxunuşda müzakirə etdiyimiz dövlət büdcəsi layihəsi 2022-ci il üçün ölkəmiz qarşısında dayanan çağırışlara layiqli cavab vermək və bütün istiqamətlərdə, o cümlədən sosial təhlükəsizlik istiqamətində dövlət siyasətini həyata keçirmək üçün mühüm maliyyə bazası yaradacaqdır. Bütün bunların, eyni zamanda, deputat həmkarlarımin təkliflərinin hökumət tərəfindən nəzərə alınması ilə əlaqədar 2022-ci il üçün dövlət büdcəsi layihəsinin Milli Məclisin plenar iclasında həmkarlarımin tərəfindən üçüncü oxunuşda dəs-

təklənməsini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.
Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, üçüncü oxunuşdur. Heç kimin sualı, çığıışı yoxdur. Ona görə də mən gələn ilin dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.26 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz indi gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gələn il üçün büdcəsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri hörmətli Musa Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli cənab Baş nazir, hörmətli hökumət üzvləri, hörmətli həmkarlar. İcazənizlə, qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda təqdimatına keçməzdən öncə mən də uğurlu səfərlər münasibəti ilə,

hörmətli xanım sədr, Sizi və nümayəndə heyətinin üzvlərini, bütövlükdə, Milli Məclisimizi ürəkdən təbrik edirəm. Xüsusi ilə Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin yaradılması və Madrid Bəyannaməsinin qəbul olunması Azərbaycan siyasətinin beynəlxalq aləmdə böyük uğurudur, böyük təntənəsidir. Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etdiyi dövrdə cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bu hərəkat xeyli inkişaf etmiş, böyümüş və dünya birliyinə öz töhfələrini vermişdir. Qoşulmama Hərəkatının əməkdaşlıq, sülh, humanizm sahəsində fəaliyyəti, uğurları məhz cənab Prezidentin bu təşkilata sədrlik etdiyi dövrdə daha da artmışdır. Xüsusi ilə Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin məhz Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaranması həm bu hərəkatın tarixində, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixində qızıl hərflərlə yazılacaq bir hadisədir. Bu, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaranan ilk və ən böyük bir qurumdur. Bu münasibətlə bir daha hamınızı təbrik edirəm, bu, bütövlükdə, xalqımızın da, dövlətimizin də uğurudur.

Hörmətli həmkarlar, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında biz 2 oxunuşda ətraflı məlumat vermişik, ətraflı müzakirələr aparmışıq. Ona görə də təkrarən həmin rəqəmləri və istiqamətləri söyləyərək vaxtınızı almaq istəmirəm. Onu bildirmək istəyirəm ki, bu büdcə imkan verəcək, gələn il bizim sosial müdafiəyə ehtiyacı olan bütün vətəndaşlarımızın sosial rifahı qorunub saxlanılsın və yaxşılaşsın. Bu büdcə imkan verəcək ki, pensiyalar, təqaüdlər, müavinətlər, ünvanlı sosial yardımın həcmi və digər sosial ödənişlər artırılınsın və vətəndaşlarımızın sosial rifahı daha yaxşı təmin olunsun.

Büdcə layihəsindəki rəqəmlərdə və istiqamətlərdə heç bir dəyişiklik olmadığını nəzərə alaraq, büdcəni səsə

qoymağınızı və təsdiq etməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Heç kimin sualı, sözü yoxdur. Mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Hörmətli həmkarlar, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.30 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 3-cü məsələdir. İşsizlikdən sığorta fondunun gələn il üçün büdcəsi haqqında qanun layihəsidir. Musa müəllim, mən yenə də Sizə söz vermək istəyirəm. Buyurun, məlumat verin.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, İşsizlikdən sığorta fondunun büdcə layihəsində də heç bir dəyişiklik yoxdur. İkinci oxunuş zamanı yalnız deputat Əli Məsimli çıxış edərək öz fikirlərini söyləmişdir. Hörmətli Əli müəllimə və digər həmkarlarıma da bildirmək istəyirəm, heç bir narahatlığa əsas yoxdur və bu büdcə imkan verəcək ki, gələn il işsiz vətəndaşlarımızın böyük bir qrupunun özünüməşğulluqla təmin olunmasına geniş şərait yaransın. 17 minə yaxın ailənin özünüməşğulluq proqramını maliyyələşdirmək üçün

imkanlar var. Bu insanların da içərisində böyük bir qrup şəhid ailələrinin üzvləri, Qarabağ qaziləri və digər sosial müdafiəyə ehtiyacı olan şəxslər olacaqdır. Xahiş edirəm, büdcənin təsdiqinə səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Məsələyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılıb. Tahir müəllim, Sizin bununla bağlı sözünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sözünüz yoxdur. Heç kimin sözü yoxdur. Mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.31 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	3
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu, 4-cü məsələdir. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasında gələn il üçün yaşayış minimumu haqqında qanun layihəsidir. Tahir müəllim, mən Sizə söz vermək istəyirəm. Buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Qanun layihəsi ilə bağlı həmkarlarım tərəfindən heç bir təklif daxil olmadığına görə ikinci oxunuşda qəbul etdiyimiz

layihəni bir daha səsə qoymağınızı Sizdən xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, sağ olun.

Musa müəllim, indi Sizdən soruşuram ikinci komitə kimi, hansısa bir sözünüz varmı?

M.Quliyev. Layihə ilə razıyıq. Xahiş edirik, səsə qoyasınız. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Heç kimin sözü, sualı yoxdur. Mən üçüncü oxunuşda qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.32 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	4
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

5-ci məsələyə keçirik. Azərbaycan Respublikasında gələn il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında qanun layihəsi müzakirəyə təqdim edilir. Musa müəllim, buyurun, Siz təqdim edəcəksiniz.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Bir daha diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, gələn il üçün ehtiyac meyarının həddi 30 manat artırılaraq 170 manatdan 200 manata çatdırılır. Bu, 17,6 faiz artım deməkdir. Bu artım imkan verəcək ki, bizim yoxsul vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsi daha da gücləndirilsin,

ünvanlı sosial yardım alan vətəndaşlarımıza həm adambaşına, həm də ailəyə düşən vəsaitin həcmi artırılınsın, eyni zamanda, bu proqrama cəlb olunan vətəndaşların sayı da artsın. Yaxşı bir sosial tədbirdir, eyni zamanda, bu artım imkan verəcəkdir ki, yaxın dövrdə artıq ehtiyac meyarından imtina edərək bunu yaşayış minimumuna bərabərləşdirək. Xahiş edirəm, layihəyə səs verəsiniz. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Tahir müəllim, Sizdən soruşmalıyam, bir sözlünüz varmı? Sizin komitədə baxılıb.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun.

Sualı, sözü olan yoxdur. Qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.34 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	3
Bitərəf	0
Səs vermədi	3
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Sədrlik edən. Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 6-cı məsələdir. Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair, Tahir müəllim, buyurun, Siz məlumat verəcəksiniz.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli həmkarlar, Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

qanun layihəsi həm birinci, həm də ikinci oxunuşda, hesab edirəm ki, kifayət qədər geniş müzakirə olunub. Həm də xatırladım ki, birinci və ikinci oxunuşlar zamanı deputat həmkarlarımla etdiyi təklif və iradların bir çoxu da məcəllədə artıq öz əksini tapıb. Qanun layihəsinin ikinci oxunuşdan sonra dəyişməsi ilə bağlı hər hansı bir təklif daxil olmadığına görə olduğu kimi səsə qoymağınızı təklif edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Heç kimin sözü, sualı yoxdur. Mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.35 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim növbəti məsələmiz 7-ci məsələdir. Bu məsələ İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hörmətli həmkarlar, 7-ci məsələdən başlayaraq bir sıra məsələlər hörmətli Tahir müəllimin məruzəsi ilə Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklərlə bağlıdır. İkinci oxunuşda hər hansı bir təklif daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Bu məsələyə 2 komitədə də baxılıb. Tahir müəllim, sizin komitənizdə və Musa müəllim, sizin komitənizdə. Kimin nə sözü var?

T.Mirkişili. Biz baxmışıq, razıyıq, təkliflərimiz yoxdur.

M.Quliyev. Layihə ilə razıyıq, heç bir təklifimiz yoxdur. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sözü, sualı olan yoxdur. Üçüncü oxunuşda qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.37 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

8-ci məsələyə keçirik. “Yerli vergilər və ödənişlər haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layi-

həsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli həmkarlar, bu layihə də Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklə bağlı qanun layihəsidir. İkinci oxunuş zamanı deputat həmkarlarımı narahat edən məsələlərə, düşünürəm ki, biz çalışdıq, ətraflı izahat verək. Keçən dövr ərzində layihəni dəyişməklə bağlı hər hansı bir təklif daxil olmadığına görə olduğu kimi səsə qoymağımızı xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun.

Bu məsələyə Regional məsələlər komitəsində də baxılıb. Siyavuş müəllim, sözlünüz var?

S.Novruzov, *Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri.*

Təklifimiz yoxdur, qəbul olunmasına tərəfdarıq.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim.

Sözü, sualı olan yoxdur, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.38 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu, 9-cu məsələdir. Bu qa-

nun layihəsi “Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən Sizə müraciət edirəm. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu layihə də Vergi Məcəlləsi ilə uyğunlaşma xarakterlidir. Təkliflər daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Tahir müəllim, buyurun, bu məsələyə sizdə də baxılıb.

T.Mirkişili. Təklifimiz yoxdur, dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Mən məsələni səsə qoyuram.

Buyurun, qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.39 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

10-cu məsələyə keçirik. “Sosial sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Musa müəllim, Sizə söz verirəm. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. “Sosial sığorta haqqında” Qanunda edilən dəyişiklik dəqiqləşmə və təkmilləşmə xarakteri daşı-

yır. Əvvəlki 2 oxunuşda ətraflı məlumat vermişik. Qanun layihəsi ilə bağlı heç bir dəyişiklik daxil olmayıb. Xahiş edirik, layihəyə səs verəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Buna təkcə sizin komitədə baxılıb.

Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən, sözü olan yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.40 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Yuxarı cərgələr, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

11-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Yənə də Tahir müəllim, mən Sizə söz verəcəyəm, sizin komitədə baxılıb. Buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli həmkarlar, düşünürəm ki, bu qanun layihəsi də həm birinci, həm də ikinci oxunuş zamanı xeyli müzakirə olunub. Bir daha xatırladıram ki, deputat həmkarlarımla təkliflərinin bir çoxu bu qanun layihəsində öz əksini tapıb. Ona görə qanun layihəsini səsə qoymağınızı və dəstəkləməyinizi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Heç kim çıxış etmək istəmir. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.41 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu, 12-ci məsələ, “İcra haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ barəsində mən, Əli müəllim, Sizə söz verəcəyəm. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Hörmətli xanım sədr, bu məsələ də qəbul etdiyimiz Vergi Məcəlləsi ilə bağlıdır. Uyğunlaşma xarakterlidir. Təkliflər daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Tahir müəllim, Sizdən soruşmalıyam, məsələyə komitənizdə baxılıb.

T.Mirkişili. Dəstəkləyirik, təklifimiz yoxdur.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Mən məsələni üçüncü oxunuşda səsə qoyuram, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.42 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

13-cü məsələyə keçirik. “Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, xahiş edirəm, buyurun, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu layihə də hüquqi şəxslərin qeydiyyatının daha da sürətləndirilməsi ilə bağlı çox pozitiv bir layihədir. İkinci oxunuşda təkliflər daxil olmamışdır. Hörmətli sədr, səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Tahir müəllim, sizdə də baxılıb, buyurun.

T.Mirkişili. Xanım sədr, dəstəkləyirik, təklifimiz yoxdur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Çıxış edən, sualı olan yoxdur və mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.43 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 14-cü məsələdir. Bu qanun layihəsi “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Tahir müəllim, mən yenə də Sizə müraciət edəcəyəm, buyurun, məlumat verin.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli həmkarlar, qanun layihələri qeyri-rezidentlərin Azərbaycan ərazisində tikinti-quraşdırma və istehsal işlərini daimi nümayəndəliyi yaratmaqla etməli olduqları barədədir. Biz bunu birinci və ikinci oxunuşlarda dəstəkləmişik. Üçüncü oxunuşda da dəstəkləməyinizi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini mən üçüncü oxunuşda səsə qoyuram, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.44 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

15-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihə-

sidir. Məsələyə dair, Tahir müəllim, yenə də Siz, buyurun, məlumat verin.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli sədr, bildiyiniz kimi, qanun layihəsinin qəbulu həm birinci, həm də ikinci oxunuşlar zamanı xeyli müzakirələr şəraitində keçmişdir. Həm bizim tərəfimizdən, düşünürəm ki, həm hökumət üzvləri tərəfindən, həm də hörmətli maliyyə naziri Samir Şərifov tərəfindən layihənin məzmunu və dəyişikliklər barədə cəmiyyətə kifayət qədər məlumat verilmişdir.

Ümumiyyətlə, mən hesab edirəm ki, ikinci oxunuş zamanı da həmkarlarımı maraqlandıran məsələlərlə bağlı biz izahat verməyi bacarmışıq. Ona görə də, əslində, edilən təkliflər və iradlar sonradan qanun layihəsinin məzmununda dəyişikliyə gətirib çıxarmadığına görə layihəni ikinci oxunuşda dəstəklədiyimiz formada səsə qoymağımızı və dəstəkləməyinizi sizdən xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Sualı olan yoxdur, deyərsən, çıxış etmək istəyən var. Buyurun, Sabir müəllim, eşidirik Sizi.

S.Rüstəmxaanlı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli qonaqlar, keçən dəfə bu məsələ ilə bağlı mən çıxış etmişdim və rüsumların, cərimələrin artmasının əsaslandırılmasına ehtiyac olduğunu qeyd etmişdim. Çünki bu, camaatda ciddi narahatlıq yaradır. Mən deyəndə ki, bəzi rüsumlar iki dəfə artırılır, bizim hörmətli komitə sədri burada etiraz etdi ki, heç bir yerdə iki dəfə artım yoxdur. Mən hesab edirəm ki, hər bir millət vəkili öz dediyi sözə məsuliyyət daşıyır. Əgər o sözü mən demişəmsə, mən onu havadan deməmişəm. Tahir bəy də əgər mənə etiraz edirsə, gərək onu əsaslandırın. Mən indi həmin qanun layihəsindən bir neçə cümləni sizə oxuyuram, daha doğrusu, bir neçə qeydi.

Deməli, 12.1-ci maddədə 5 rəqəmi 10 rəqəmi ilə, 14.3.2-ci maddədə 25 rəqəmi 50 rəqəmi ilə, 14.3-1.2-ci maddədə 35 rəqəmi 70 rəqəmi ilə, 14.3-1.3-cü maddədə 45 rəqəmi 90 rəqəmi ilə, 14.9-cu maddədə 10 rəqəmi 20 rəqəmi ilə, 14.16-cı maddədə 5 rəqəmi 10 rəqəmi ilə, bundan sonra növbəti hissədə 18.34-3-cü maddədə 40 rəqəmi 80 rəqəmi ilə, 18.55-ci, 56-cı, 59-cu, 60-cı, 65-ci maddələrdə 10 rəqəmi 20 rəqəmi ilə, sonrakı bir sıra maddədə 5 rəqəmi 10 rəqəmi ilə və hələ bunun davamı var, 18.66.1-cidə 10 rəqəmi 20 rəqəmi ilə əvəz olunub. Hamısını bura yazmağa mənim səbrim çatmadı. Bunlar adi, orta məktəb hesabı ilə, – bilmirəm, bəlkə indi hesab dəyişilib, – 100 faizdir, 10 rəqəmi 20 olursa, bu, 100 faizdir. Burada 20, 50 faiz də var, 70, 80 faiz də. Mən onları demədim. İki dəfə artıb. Hörmətli komitə sədri hansı hesabla mənə deyir ki, burada iki dəfə artım yoxdur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sabir müəllim. Komitə sədrinin, təbii ki, aldatmaq fikri yoxdur. Komitə sədri, düşünrəm, indi Sizə öz məlumatını da verir. Tahir müəllim, buyurun. İstəyirsiniz indi, istəyirsiniz sonra. Burada səs-lənib deyə, elə burada da məlumat verin, xahiş edirəm.

T.Mirkişili. Əslində, hörmətli Sabir müəllim iki-üç dəfə artım demişdi, stenoqrama da baxa bilərsiniz, orada hər şey dəqiq yazılıb. İkinci bir tərəfdən, mənim izahatım, sadəcə, doğru informasiyanın deputat həmkarım tərəfindən cəmiyyətə verilməməsi ilə bağlı olub. Ona görə, xahiş edirəm ki, indən sonra məlumat verəndə, iki-üç dəfə arasında çox böyük fərq var. Bu cür çıxış etsəniz, başqa, amma əlavə məlumat olarsa, mən araşdırıb Sabir bəylə ayrıca görüşərəm və izahat da verərəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, bunu da edin. Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 16-cı məsələyə keçirik. Bu məsələ Su Məcəlləsində və digər 2 məcəllədə, “Yerin təkli haqqında” Qanunda və daha 11 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri hörmətli Sadiq Qurbanova söz verirəm. Sadiq müəllim, buyurun.

S.Qurbanov, *Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sahibə xanım, bu qanun layihəsi də “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunundakı dəyişikliklərlə birbaşa bağlıdır. Birinci, ikinci oxunuşlarda heç bir sual və təklif olmadığı üçün olduğu kimi səsə qoymağınızı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sadiq müəllim, çox sağ olun. Məndə məlumat var ki, bu məsələyə daha 6 komitədə baxılıb və bu 6 komitənin sədrlərinin heç bir iradı yox idi. Sadəcə,

yenə də soruşmalıyam. Tahir müəllim, sizdə?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Əli müəllim, sizdə?

Ə.Hüseynli. Komitə lehinədir.

Sədrlik edən. Tahir Rzayev, Əhliman Əmiraslanov?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Adil Əliyev, Qənirə xanım, sizdə?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Heç kimin sözü yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.51 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

17-ci məsələ “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, buna sizin komitədə baxılıb. Buyurun, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, keçən dəfə geniş məlumat vermişdik. Faktiki olaraq deputatların, hərbcilərin, diplomatların, məhkəmə, hüquq mühafizə orqanları işçilərinin icbari şəxsi sığortası ilə bağlı

müddəalar müvafiq olaraq, öz qanunlarında əksini tapır. Yəni mahiyyəti üzrə bundan sonra bir neçə məsələ eynidir, təkliflər daxil olmamışdır, səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Musa müəllim, sizin komitənizdə baxılıb.

M.Quliyev. Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Hörmətli Əli müəllimin təqdimatı ilə tamamilə razıyıq, heç bir təklifimiz yoxdur. Layihəni dəstəkləyirik, səsə qoyulmasını xahiş edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Sözü, sualı olan yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 18-ci məsələdir. “Hərbi qulluqçuların dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri hörmətli Ziyafət Əsgərova söz verirəm. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və*

korruptsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Birinci və ikinci oxunuşlarda heç bir irad və təklif daxil olmamışdır. Hər iki oxunuşda qanun layihəsi hörmətli həmkarlarım tərəfindən yekdilliklə qəbul olunmuşdur və səs verilmişdir. Ona görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Ziyafət müəllim, çox sağ olun.

Musa müəllim, bu məsələyə sizin komitənizdə də baxılıb.

M.Quliyev. Deyilənləri dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sözü, sualı olan yoxdur. Qanun layihəsini mən səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.53 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi. Çox sağ olun.

Növbəti məsələ 19-cu məsələdir. “Məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları işçilərinin dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ haqqında məlumat vermək üçün, Əli müəllim, Siz buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, məzmunca tam eyni məsələ

lədir. Sadəcə, məhkəmə və hüquq mühafizə orqanlarının icbari tibbi sığortası ilə bağlı məsələdir. Amma mahiyyəti bütün qanunlarda eynidir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim.

Musa müəllim, bununla bağlı sözünüz varmı?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siz də dəstəkləyirsiniz. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.54 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

20-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ “Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə və beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyət göstərən diplomatik nümayəndəliklərində qulluq edən şəxslərin icbari sığortası haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri hörmətli Səməd Seyidova söz verirəm. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Birinci və ikinci oxunuşlarda bu qanun layihəsi müzakirə edilmişdir və hər hansı bir dəyişiklik yoxdur. Ona görə hörmətli həmkarlarımdan bunu qəbul etmələrini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Səməd müəllim, çox sağ olun.

Musa müəllim, yenə də Sizə söz verməli olacağam. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli Səməd müəllimin dedikləri ilə razıyıq. Biz də layihəni dəstəkləyirik, səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Məsələni səsə qoyuruq. Buyurun, qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.56 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

21-ci məsələyə keçirik. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ barəsində hörmətli Tahir Mirkişili məlumat verəcək. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Hörmətli xanım sədr, qanun layihəsi sosial sığorta və dövlət icbari sığorta münasibətlərinin qanun

layihəsinin predmetindən çıxarılması ilə bağlıdır. Hər hansı bir təklif daxil olmadığına görə səsə qoymağınızı xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Bu, təkcə sizin komitənin məsələsi idi. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən ona görə də məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.57 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

22-ci məsələyə keçirik və bu məsələ “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Tahir müəllim, Sizə müraciət edirəm, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Qanun layihəsi vergi orqanlarında çalışan həm vəzifəli, həm də digər şəxslərin sığorta mexanizminin aydınlaşması ilə bağlıdır. Biz birinci və ikinci oxunuşları dəstəkləmişik. Təkliflər daxil olmayıb, səsə qoyulmağını xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun. Sualı, sözü olan yoxdur. Məsələni səsə qoyuram, buyurun, münasibət

bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.58 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da büdcə zərfinə daxil olan bütün qanun layihələri üçüncü oxunuşda qəbul edildi. İndi isə, hörmətli həmkarlar, çıxış etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Baş naziri cənab Əli Əsədova söz verilir. Hörmətli Əli müəllim, buyurun.

Ə.Əsədov, *Azərbaycan Respublikasının Baş naziri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, sizin hamınızı salamlayıram. Çıxışıma başlamamışdan qabaq mən də hörmətli Sahibə xanımın rəhbərliyi ilə çox uğurlu, tarixi hadisə ilə əlaqədar Sahibə xanımı, onunla bərabər fəaliyyət göstərən nümayəndə heyətini Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin yaradılması ilə, bu uğurla əlaqədar təbrik edirəm. İnanıram ki, bu, Azərbaycanın parlament tarixində böyük hadisədir. Öz adımdan və hökumətimizin adından bu qələbə ilə əlaqədar bütün Milli Məclisi təbrik edirəm. *(Alqışlar.)*

İlk növbədə Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsinin Milli Məclisdə

səmərəli və fəal müzakirəsindən məmnunluğumu bildirmək istəyirdim. Millət vəkillərinin qaldırdıqları aktual məsələlərə, suallarına, dəyərli təklif və tövsiyələrinə görə təşəkkürümü bildirirəm. Eyni zamanda, büdcə müzakirələrinin səmərəli təşkilinə görə Milli Məclisin rəhbərliyinə, hörmətli Sahibə xanım, şəxsən Sizə, müvafiq komitə sədrələrinə, Hesablama Palatasına öz adımdan və hökumət üzvləri adından minnətdarlığımı çatdırıram.

İstər plenar, istərsə də komitə iclaslarında millət vəkillərinin verdiyi suallar hökumətin iqtisadi blokuna daxil olan qurumların rəhbərləri tərəfindən cavablandırılmışdır. Mən də qaldırılan bəzi məsələlərə öz münasibətimi bildirmək istərdim. Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, təqdim olunan 2022-ci ilin dövlət büdcəsi miqyasına görə, istər gəlir və xərclərin həcminə, istərsə də sosial yönümlülyünə görə müstəqil Azərbaycanın ən böyük büdcəsidir.

Hamımız böyük fəxr və qürur hissi keçiririk ki, bir il bundan əvvəl işğal altında olan torpaqlarımız müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuz tərəfindən azad edilmişdir. Böyük qələbədən sonra yaranmış siyasi və sosial-iqtisadi şəraitin şərtləndirdiyi yeni çağırışlar, təbii olaraq, əsas maliyyə sənədimiz olan dövlət büdcəsi layihəsində nəzərə alınmışdır. Vətən müharibəsində tarixi qələbə ilə yaranan yeni inkişaf çağırışlarını nəzərə alaraq, cənab Prezident 2021-ci il fevralın 2-də “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” barədə sərəncam imzalamışdır və hökumətə 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının hazırlanması ilə bağlı müvafiq tapşırıq vermişdir. Strategiya layihəsinin hazırlanması artıq başa çatdırılmış və təsdiq üçün cənab Prezidentə təqdim edilmişdir.

Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, hökumət növbəti ildə

də iqtisadi fəallığın təmin edilməsini, makroiqtisadi sabitliyin qorunması və milli valyutanın məzənnəsinin dayanıqlığının artırılmasını, sosial müdafiə və pandemiya ilə mübarizə tədbirlərinin ardıcıl davam etdirilməsini, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasını, yenidən qurulmasını və ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyasını, ölkəmizin hərbi qüdrətinin daha da artırılmasını, təhsil və səhiyyə sisteminin yeni dövrün tələblərinə uyğun inkişaf etdirilməsini, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsini, iqtisadiyyatın və cəmiyyətin rəqəmsal transformasiyasını əsas prioritet vəzifələr kimi müəyyən etmişdir. Ordu quruculuğu, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyin daha da gücləndirilməsi Ali Baş Komandan, Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən qarşımızda qoyulan əsas vəzifələrdən biridir. Ölkənin müdafiə qabiliyyətinin daha da gücləndirilməsi, ordumuzun müasir hərbi texnika və silah-sursat təchizatı, təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədi ilə zəruri hərbi infrastrukturun yaradılması, hərbiçilərin sosial-məişət və xidmət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində görüləcək tədbirlər üçün maliyyə təminatının yaradılması hökumət üçün əsas prioritet xərclər sırasındadır.

Azərbaycanda infrastrukturun genişləndirilməsi, əhəlinin rifah halının yaxşılaşdırılması, kommunal, enerji, su və digər xidmət sahələrində keyfiyyətin yüksəldilməsi, yol infrastrukturunun yenidən qurulması istiqamətində böyük həcmli kompleks layihələr həyata keçirilir. Millət vəkilələrinin əksəriyyəti, təbii olaraq, təmsil etdikləri regionlarda bu qəbildən olan məsələlərin həll edilməsi üçün təkliflərlə çıxış ediblər. Bildirmək istərdim ki, bu məsələlər Prezident İlham Əliyev tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanılır, onların vaxtında həll edilməsi üçün hökumət

tərəfindən məqsədyönlü işlər görülür.

Deputatların qaldırdıqları məsələlərdən biri qazlaşdırılma ilə bağlıdır. Qeyd etməliyəm ki, hazırda ölkəmizdə qazlaşdırılması həyata keçirilməyən hər hansı bir region yoxdur. Halbuki bir müddət əvvəl qaz təchizatı olmayan rayon və şəhərlərin sayı kifayət qədər çox idi. Rayonlar üzrə hər hansı ayrı-seçkiliyə yol vermədən ölkə ərazisində qazlaşdırılmanın başa çatdırılması hökumətin əsas hədəflərindən biridir. Onu da qeyd etmək istərdim ki, bəzi qonşu ölkələrdə, o cümlədən dünyanın ən böyük qaz ixracçısı olan ölkələrdə əhalinin qazlaşdırılması ilə bağlı proqramlar ancaq indilərdə başlanılır. Azərbaycanda isə qazlaşdırmanın səviyyəsi 96,3 faiz təşkil edir. Ümumiyyətlə, ölkə üzrə 2 milyon 400 mindən artıq abonent mövcuddur ki, onların 95,5 faizi əhalidir. 2 min 457 yaşayış məntəqəsi qazlaşdırılıb, o cümlədən 61 şəhər, 228 qəsəbə, 2 min 168 kənd.

44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız möhtəşəm zəfərdən sonra artıq ölkəmiz gələcəyə baxır və bölgəmizdə əməkdaşlıq haqqında düşünür. Bu baxımdan, nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsi, xüsusən də Zəngəzur dəhlizinin açılması çox önəmli məsələlərdən biridir. Regionda bütün kommunikasiyaların açılması tranzit ölkə olaraq Azərbaycanın iqtisadi maraqlarına xidmət edəcək və regionun nəqliyyat mərkəzi kimi ölkəmizin mövqeyini daha da möhkəmləndirəcək. Bu baxımdan qısa müddət ərzində istifadəyə verilmiş Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı və tikilməkdə olan Zəngilan və Laçın hava limanları mühüm əhəmiyyətə malikdirlər.

Dünya ölkələrinin əksəriyyətində dərin iqtisadi tənəzzülə yol açan COVID-19 pandemiyası hələ də davam edir. Daha yüksək yoluxdurma sürətinə malik ştamplar yayılır. Növbəti ildə də pandemiyanın nəzarətdə saxlanması, onun

qarşısının alınması üçün preventiv və profilaktik tədbirlərin gücləndirilməsi tərəfimizdən davam etdiriləcək. Vaksinasıya prosesinin daha səmərəli və sürətli aparılması, zəruri vaksin təminatının yaradılması məqsədi ilə tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Bu məqsədlər üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində kifayət qədər vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Pandemiya ilə mübarizədə əhalinin vaksinasıyası üçün bu günə qədər 433 milyon manat vəsait ayrılmışdır. İndiyə qədər isə COVID-19 infeksiyası ilə mübarizə çərçivəsində təkcə səhiyyə sisteminə 1,6 milyard manatdan çox vəsait yönəldilmişdir.

Bildiyiniz kimi, iqtisadi siyasətin sosial siyasətlə uzlaşdırılması möhtərəm Prezidentimizin hökumət qarşısında müəyyən etdiyi əsas vəzifələrdən biridir. Təsadüfi deyil ki, 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin 46 faizi, cari xərclərin 69 faizi sosialyönümlüdür. Növbəti ildə də əhalinin sosial rifahının qorunmasına və sosial təminatının yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş tədbirlərin dəstəklənməsi nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, ölkədə əmək haqlarının, əmək pensiyalarının, sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin artırılması, habelə yoxsulluğun səviyyəsinin azaldılması, aztəminatlı ailələrin, xüsusi ilə də sosial cəhətdən həssas qrupların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi üçün əhəmiyyətli maliyyə təminatı yaradılmışdır.

Möhtəşəm zəfərimizin qazanılmasını təmin edən Vətən müharibəsi qəhrəmanlarının və müharibə əlillərinin, həmçinin şəhid ailələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, onların sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması hökumətin gündəlik olaraq diqqət mərkəzindədir. Millət vəkilləri tərəfindən qaldırılan vacib məsələlərdən olan dövlət maliyyəsinin icra edilməsi, şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması, nəzarət və büdcə vəsaitlərinin səmərəli və qənaət-

lə istifadə olunması üçün maliyyə intizamı daha da gücləndiriləcəkdir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilər üzrə yeni torpaqların əkin dövriyyəsinə cəlb olunması ilə bağlı tələb olunan xərclər də nəzərə alınmaqla, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində böyük həcmdə vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Millət vəkiliəri haqlı olaraq qeyd edirlər ki, bəzi hallarda bir çox sahələrə verilən əhəmiyyətli güzəşt və subsidiyalara baxmayaraq, lazımlı nəticələr əldə olunmur. Qeyd etmək istərdim ki, subsidiyaların verilməsi mexanizmi, nəzarət ciddi şəkildə gücləndiriləcək.

Bir sıra millət vəkiliəri tərəfindən istehlak bazarında müşahidə edilən qiymət artımları barədə əsaslı narahatlıqlar ifadə edilmişdir. Ötən dövrdə COVID-19 pandemiyasının fəsadları və ölkələrdə davam edən karantin məhdudiyətləri qlobal işgüzar aktivliyin azalmasına və istehsal həcmələrinə mənfi təsir göstərmişdir. Bütövlükdə, qlobal istiləşmə və quraqlıq, dəyər zəncirinin qırılması və tələb-təklif arasında balansın pozulması, habelə daşınma, lojistika xərclərinin artması və çatdırılma müddətinin uzadılması qlobal bahalaşmanı şərtləndirir. Qeyd etmək lazımdır ki, BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı və digər beynəlxalq institutların məlumatlarına görə, dünyaya üzrə qiymətlər son 30 ildə ən yüksək səviyyəyə çatmışdır. Qlobal ərzaq bazarlarında əsas məhsullar üzrə qiymətlərdə müşahidə olunan bahalaşmanın ölkənin ərzaq təminatına mənfi təsirinin qarşısının alınmasına, idxaldan asılılığın səviyyəsinin azaldılmasına və ərzaq təhlükəsizliyinin etibarlı şəkildə təşkil edilməsinə xüsusi diqqət veriləcəkdir. Bununla belə, təbii olaraq, qiymət artımı ilə əlaqədar hökumət mümkün olan bütün qabaqlayıcı tədbirləri görür

və bundan sonra da görəcəkdir. Mən antiinflasiya tədbirlərini gücləndirməklə süni qiymət artımının qarşısının alınması ilə yanaşı, ortamüddətli perspektivdə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsini, idxalın əvəzlənməsi sahəsində işlərin sürətlənməsini nəzərdə tuturam.

Hörmətli millət vəkilləri, biz hökumət olaraq büdcənin bu cür konstruktiv və səmərəli müzakirə edilməsində maraqlıyıq. Davamlı şəkildə hökumət ilə parlament arasında büdcə prosesində səmərəli əməkdaşlığın davam etdirilməsi üçün səylər göstərəcəyik. Büdcə müzakirələri çərçivəsində millət vəkillərinin qaldırdıqları bütün məsələlər, heç şübhəsiz, hökumət və aidiyyəti qurumlar tərəfindən nəzərə alınacaq, qeyd edilən problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində mümkün olan bütün zəruri tədbirlər görülməkdir. Əminəm ki, bu cür əməkdaşlıq və büdcə zərfinin müzakirəsinə belə bir yanaşma möhtərəm Prezidentimiz tərəfindən müəyyən edilmiş sosial-iqtisadi siyasətin uğurla həyata keçirilməsinə, ölkəmizin inkişafına, dövlətimizin tərəqqisinə və xalqımızın rifah halının yüksəlməsinə öz dəyərli töhfələrini verəcəkdir.

Çıxışımın sonunda bir daha aparılan işgüzar müzakirələrə, verilən dəyərli təklif və tövsiyələrə görə, hörmətli xanım sədr, Sizə və bütün millət vəkillərinə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Ölkəmizin inkişafı naminə göstərdiyiniz qanunvericilik fəaliyyətində hər birinizə uğurlar arzulayıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. *(Alqışlar.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclaslarımızda iştirak etdiklərinə görə cənab Baş nazirə və hökumət üzvlərinə sizin adınızdan təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Baş nazir və hökumət üzvləri, dövlət büdcəsinin və digər büdcə sənəd-

lərinin icrasında biz də sizə uğurlar arzulayırıq. Çox sağ olun. *(Alqışlar.)*

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi sədrinin
birinci müavini Əli Hüseynli sədrlik edir*

Sədrlik edən. Hörmətli deputat həmkarlar, gündəliyin növbəti 23-cü və 24-cü məsələlərinə keçirik. Məlumat vermək istəyirəm ki, bu barədə hörmətli xanım sədr də demişdi, 23-cü məsələ Milli Məclisin 2022-ci il üçün xərclər smetası haqqında Milli Məclisin qərar layihəsidir. Bu barədə məlumat verilmişdi. Sadəcə, biz bu gün ancaq büdcə paketi çərçivəsində səsverməni həyata keçirəcəyik. Ona görə, hörmətli deputat həmkarlar, xahiş edirəm, gündəliyin 23-cü məsələsinə münasibət bildirəsiniz.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.17 dəq.)
Lehinə	66
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	67
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, xahiş edirəm, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Qəbul edildi, çox sağ olun.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Bu, 24-cü məsələdir. Hesablama Palatasının xərclər smetası haqqında qərar layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirməliyik. Buyurun, səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.18 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 nəfər səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Vüqar müəllim, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin növbəti məsələsinə keçirik. 25-ci məsələdir, “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin 30 illiyi (1992–2022)” yubiley medalının və “Gömrük orqanları ilə səmərəli əməkdaşlığa görə” medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Onu da deyim ki, qanun layihəsi üçüncü oxunuşa təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bu və bundan sonrakı iki məsələ yeni orden və medalların yara-

dılması ilə bağlıdır. 25-ci məsələ ilə bağlı da bizim hörmətli deputat həmkarlarımızla bir fikir mübadiləsi oldu. Hazırda üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Mən 25-ci məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.19 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18, bitərəf 1 nəfər səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

26-cı məsələyə keçirik. 26-cı və 27-ci məsələlər ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihələri də, Əli müəllim demişkən, yubiley medalının təsis edilməsi ilə bağlıdır. 26-cı məsələ “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi” yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, buyurun, yenə də Sizə söz verirəm.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli deputat həmkarlar, bu məsələ ilə də bağlı səmərəli fikir mübadiləsi olmuşdur. Sözsüz ki, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan təhsil sistemində yeri qeyd olunur və hesab edirik ki, universitetin 100 illiyi ilə bağlı yubiley meda-

lının təsis edilməsi də təsadüfi deyildir. Onu bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bu yubiley medalı da Azərbaycanın orden və medallar sırasında öz yerini tutacaq. Tərtibatında isə bizim həm təhsil, həm də milli atributlar öz əksini tapmışdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur deyə, qanun layihəsi əvvəlcə əsas kimi qəbul edilməlidir. Buyurun, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.21 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə müzakirəyə keçirik. Mən görürəm, müzakirəyə yazılan var. Şahin Seyidzadə. Şahin müəllim, buyurun.

Ş.Seyidzadə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, həmkarlar və KİV nümayəndələri. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamı ilə respublikamızın ilk ali pedaqoji təhsil ocağı – Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin fəaliyyətə başlamasının 100 illiyi qeyd olunur. 1921-ci ilin 26 avqustunda cəmi 8 müəllim və 6 tələbə ilə fəaliyyətə başlamış ali təhsil ocağı, sevindirici haldır ki, bu gün mindən artıq müəllim və 10

minlərcə tələbəni ətrafında birləşdirərək ölkəmizin ən öndə gedən ali məktəblərindən biri olmağı bacarmışdır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illik tarixinin böyük bir mərhələsində qazanılan uğurlar xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin çoxşaxəli fəaliyyəti ilə bilavasitə bağlı olmuşdur. Ulu öndər Heydər Əliyev istər birinci dəfə ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövrdə, istərsə də müstəqillik illərində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə daim yüksək diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır. Pedaqoji Universitet ölkədə pedaqoji və elmi-pedaqoji kadrların hazırlığının, təkmilləşməsinin və ixtisasının artırılmasının, pedaqoji təhsil müəssisələrinin böyük əksəriyyətinin yaradılmasının ilkin baza rolunu oynamış, onların sonrakı inkişafına yaxından dəstək göstərmişdir.

Beləliklə, hələ 1969-cu ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filialı kimi fəaliyyətə başlayan Xankəndi Pedaqoji İnstitutu 1973-cü ildə müstəqil ali məktəbə çevrilmiş və 1980-ci il mayın 16-dək fəaliyyət göstərmişdir. 1980-ci ildə məlum səbəblərdən dolayı Xankəndidə fəaliyyətini dayandırmalı olan institutun müəllim və tələbələrini bir müddət sonra Gəncə Pedaqoji İnstitutuna yerləşmiş və fəaliyyətlərini davam etdirmişlər.

Sözsüz ki, hər bir təhsil ocağının göstəriciləri onun məzunları ilə ölçülür. Yaranmasından bu günə qədər olan dövrə nəzər salsaq, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin məzunlarının bu qurumun uğurunun bariz nümunəsi olduğuna əmin ola bilərik. Beləliklə, Mehdi Mehdi-zadə, Budaq Budaqov, Mikayıl Müşfiq, Şıxəli Qurbanov, İsmayıl Şıxlı, İlyas Əfəndiyev və adını çəkə bilmədiyimiz, ölkəmizin ictimai-siyasi və elmi həyatında həlledici rol oynayan yüzlərcə şəxs məhz Pedaqoji Universitetin yetirməsi olmuşlar.

Eyni zamanda, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 11 prezidentindən 3-ü və 5 vitse-prezidenti öz ali təhsillərini məhz Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində almışlar. Qürurverici haldır ki, son illər ərzində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təhsilə verdiyi dəyər, diqqət və qayğısı sayəsində universitet yeni inkişaf yoluna qədəm qoymuşdur. Sözsüz ki, bütün sahələrdə həyata keçirilən islahatlar ali təhsil sisteminə də birbaşa öz təsirini göstərir və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində bütün sahə və istiqamətlər üzrə sürətli inkişaf və yenilənmə prosesləri gedir. İstər universitetdə müasir dünya təhsil sisteminin tələblərinə cavab verən pedaqoji həyatın formalaşması, istərsə də təhsil ocağının maddi-texniki bazasının yenilənməsi tədrisin keyfiyyətinin yüksəlməsinə birbaşa təsir göstərən amillərdəndir.

Sevindirici haldır ki, universitetin məzunları davamlı olaraq doğma təhsil ocağında işə cəlb edilir və universitetdə zaman-zaman dəyişən dövrün tələb və çağırışlarına cavab verən pedaqoji heyət də formalaşmışdır. Bu gün ali təhsil müəssisəsinin əsas uğurlarından biri də, sözsüz, imtahanın yazılı formada keçirilməsi ilə özünü doğruldan məzunların Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəllimlərin işə qəbulu imtahanlarında nəticələrinin son illər təxminən 4 dəfə yüksəlməsinə şərait yaratmışdır. Bu nəticələrin əldə olunmasına, sözsüz ki, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin töhfəsi az deyil.

Ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramına uyğun olaraq, son illər Amerika Birləşmiş Ştatlarının Corc Vaşinqton Universiteti ilə birgə magistratura səviyyəsini həyata keçirən təhsil idarəçiliyi üzrə beynəlxalq ikili diplom proqramından artıq

50-yə yaxın tələbə yararlanmışdır.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanan sərəncam Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ailəsi üçün hüquqi qaynaq olmaqla yanaşı, bu universitetin fəaliyyətinə dövlətimizin xüsusi diqqət və qayğısının təzahürüdür. Fərsətdən istifadə edərək, bir daha Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin müəllim, tələbə və məzunlarını təbrik edirəm və bu ali məktəblə hər zaman qürur duymaq üçün səbəb olduğunu vurğulamaq istərdim. Diqqətiniz üçün minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Şahin müəllim.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Biz qanun layihəsinin səsverməsinə keçirik. İkinci oxunuşda, bildiyiniz kimi, biz qanun layihəsinə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Qanun layihəsi 3 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci maddənin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

Mən 3-cü maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. 3-cü maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.28 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda bütövlükdə qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 27-ci məsələsinə keçirik. Bu, “Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə” medalının və “Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin 15 illiyi (2005–2020)” yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, mən yenə də sözü Sizə verirəm. Buyurun, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Sizin dediyiniz kimi, 2 yeni medal – biri əməkdaşlığa görə, digəri isə yubiley medalıdır. Bu məsələ barədə müzakirələr oldu. Deputatlar, o cümlədən Fazil müəllim müdafiə etdilər. Qeyd edirəm ki, bizim qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə də yubiley medalları ilə bağlı işçi müzakirəmiz olub. Çünki komitədə də belə bir fikir səslənmişdi ki, 5, 15, 25 il olanda yubiley hesab olunmalıdır? Amma hesab edirik ki, olunmalıdır. Çünki müstəqillik dövründə, yeni müstəqilliyimizdə, hesab edirəm ki, bu dövr çərçivəsində də medalların təsis olunması əhəmiyyətlidir. Yəni ümumi yanaşma çox müsbətdir. Hesab edirəm ki, bu da müdafiə sənayesi sahəsində çalışan işçilər üçün böyük bir töhfədir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Əvvəlcə biz qanun layihəsini ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə, – çıxış etmək istəyən yoxdur, – mən qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoyacağam. Bu layihə 3 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.31 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

3-cü maddəni mən səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.31 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 3-cü maddə də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.31 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu, 28-ci məsələdir. “15 yaşlı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi indentifikasiya kartı haqqında” Qanunun ləğv edilməsi barədə qanun layihəsidir. Onu da qeyd edim ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə görə qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat verməyi, Əli müəllim, Sizdən xahiş edirəm. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bu məsələ ilə bağlı geniş əsaslandırma, məlumat arayışı təqdim olunmuşdu və əminəm ki, siz onunla tanış olmusunuz. Məsələ burasındadır ki, zamanında, 2013-cü ildə 15 yaşlı tamam olmamış vətəndaşın fərdi indentifikasiya kartı ilə bağlı qanun layihəsi parlamentdə müzakirə olundu, qəbul olundu. O zaman da bizim komitə təqdim etmişdi. O zaman yeni şəxsiyyət vəsiqələrinin yaradılması, o formata keçidlə bağlı hələ texnologiyalar məlum deyildi. Amma 2018-ci ildən etibarən yaşından asılı olmayaraq artıq Azərbaycan vətəndaşlarının yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqəsi ilə təmin olunması prosesi başlayıb. Məhz buna görə də artıq 15 yaşlı tamam olmamış şəxslərin fərdi indentifikasiya kartı haqqında qanuna və onun tətbiqinə bir ehtiyac qalmır.

Bunu da məlumat üçün deyim, arayışda da qeyd etmişik, faktiki olaraq hər il biz o qanunun tətbiqini 1 il uzadırdıq. Çünki bunun üçün də böyük maliyyə vəsaiti lazım idi. Amma bu gün artıq bu problem mövcud deyil. Yəni faktiki olaraq hər kəs bu yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqəsi ilə təmin oluna bilər, 15 yaşına qədər olanlar da, 5 yaşına qədər orada şəkli olmur. Amma faktiki olaraq yeni informasiya texnologiyaları imkan verdi ki, Azərbaycan dövləti bu məsələni bütün yaş kateqoriyaları üçün eyni

qaydada, eyni formatda təmin edə bilsin. Ona görə bu vəziyyətlə bağlı mövcud “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi indentifikasiya kartı haqqında” Qanunun ləğv olunması zərurəti yaranmışdır. Əsaslandırılmamız bu qədər. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Mən baxıram, Ceyhun müəllim çıxış etmək istəyir. Ceyhun müəllim, buyurun.

C.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Bu qanuna dəyişiklik edilərkən bir vacib məsələyə mən diqqəti çəkmək istəyirəm. Bu gün bizim xüsusi ilə hicablı vətəndaşlarımız şəxsiyyət vəsiqəsi, eləcə də pasport alarkən müəyyən məhdudiyətlə üzləşirlər. Bu, təlimatdan, qanundan irəli gələn bir məsələdir. Ancaq burada mənim vurğulamaq istədiyim məsələ ondan ibarətdir ki, bu gün radikal qruplar bu məsələdən dövlət əleyhinə çox məharətlə istifadə edirlər. Yəni bir sıra hallarda biz mətbuatda, ayrı-ayrı çıxışlarda bu radikal fikirlərin şahidi oluruq. Xüsusi ilə də bir sıra dövlətlər bu məsələdən məharətlə istifadə etməyə çalışırlar. Bu, Azərbaycan gündəmini davamlı olaraq zəbt edir. Biz mediada bu mövzuda axtarış versək, çoxlu sayda yazıların, məqalələrin olduğunu şahidi olarıq.

Biz şəxsiyyət vəsiqələri ilə, pasportlarla bağlı yeni bir üsula keçmişik. Mən hesab edirəm ki, bir sıra müsəlman ölkələrinin də təcrübəsini nəzərə alaraq, indi Türkiyədə, İranda, ayrı-ayrı dövlətlərdə bu məsələ tənzimlənir. Yəni radikal qüvvələrin, radikal təriqətlərin bu məsələdən gələcəkdə istifadəsinin qarşısını almaq üçün mümkün olduğu təqdirdə qanunda gələcəkdə belə bir dəyişikliyin nəzərdən keçirilməsini mən xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Ceyhun müəllim, çox sağ olun. Amma

bu qanun ləğv edilir. Əli müəllim kifayət qədər açıqlama verdi ki, bu zərurət nədən ibarətdir. Bu məsələni səsə qoyuruq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.31 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 5 məsələmiz qalır. Onların hamısı birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Ona görə mən elə indidən sizdən xahiş edirəm, çıxışlar zamanı, əgər olacaqsa, birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alınız. İkinci, üçüncü, xüsusən ikinci oxunuşun tələblərini, xahiş edirəm, bura tətbiq etməyin.

Gündəliyin 29-cu məsələsinə keçirik. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” Qanunda və digər 2 qanunda dəyişiklik edilməsi və 4 qanunun ləğv edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, mən yenə də Sizə müraciət edirəm. Xahiş edirəm, məsələ barəsində məlumat verin. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Hörmətli sədr, hörmətli deputat həmkarlar. Faktiki olaraq 29-cu məsələdə adı çəkilən qanun layihələri bizim səs verib qəbul etdiyimiz 28-ci məsələ ilə üzvi surətdə bağlıdır. Uyğunlaşdırma xarakterlidir. Ona görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hicran xanım, bu məsələyə sizin komitənizdə baxılıb. Heç bir sözünüz yoxdur?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Oldu. Xahiş edirəm, komitə sədrləri münasibət bildirəndə mikrofonu açın. Çünki mən görürəm, ancaq eşidilmir, media da baxır, qulaq asır.

Yoxdur, oldu, çox sağ olun.

Səməd müəllim, bu məsələyə sizdə də baxılıb.

S.Seyidov. Baxmışıq, xanım sədr, heç bir iradımız yoxdur. Qəbul olunmasını təklif edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

İndi isə, – çıxış etmək istəyən də yoxdur, – mən məsələni birinci oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

30-cu məsələyə keçirik. Bu məsələ İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Əli müəllim, buyurun, Sizə söz verirəm. Xahiş edirəm, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli deputat həmkarlar, burada da arayışda geniş əsaslandırma vermişik. Amma

qeyd etmək istəyirəm ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsində bu dəyişiklik işçilərin pozulmuş hüquqlarının bərpası ilə bağlı, ümumiyyətlə, işə götürənlə vətəndaş arasında olan münasibətlərin çox səmərəli tənzimlənməsinə yönəlib, çox pozitiv bir layihədir. Faktiki olaraq hüquqların müdafiəsinə yönəlib. Ona görə əminəm ki, parlamentdə deputat həmkarlar da bu layihəni dəstəkləyəcək və səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Musa müəllim, bu məsələyə sizdə də, komitənin iclasında baxılıb.

M.Quliyev. Deyilənlərlə tamamilə razıyıq, təklifimiz yoxdur. Xahiş edirik, səsə qoyasınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 31-ci məsələdir. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qanun layihəsini Müdafiə, təh-

lükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü hörmətli Arzu Nağıyev təqdim edəcək. Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü.

Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Mən də fürsətdən istifadə edib, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Azərbaycan ərazi bütövlüyünün bərpası ilə bağlı 44 günlük müharibədə zəfər qələbəsi çaldı. Artıq müharibənin hərbi əməliyyat fazası, demək olar ki, sona çatıb. Lakin biz şahidi oluruq ki, informasiya və diplomatik çərçivədə müharibə davam edir. Böyük fəxarətlə qeyd etmək istərdim ki, bu müharibənin önündə də cənab Prezident İlham Əliyev qətiyyətlə gedir.

Bununla yanaşı, mən hörmətli sədr Sahibə xanımın da apardığı mübarizəni qeyd etmək istərdim. İstər payız sessiyası başlayandan, istərsə də bundan öncə sədrin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətləri, digər nümayəndələrimiz xarici dövlətlərdə bu mübarizədə layiqincə iştirak edirlər. Fəxarət hissi ilə qeyd edərdim ki, Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi təsis edildi və noyabrın 28-də Madrid şəhərində Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsünə uyğun olaraq, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin təsis iclası keçirildi. Bildiyiniz kimi, 50-yə yaxın ölkədən 200-ə qədər nümayəndə iştirak edirdi.

Milli Məclisin sədri hörmətli Sahibə xanımın moderatorluğu, eyni zamanda, aparıcılığı ilə baş tutan iclasda öz çıxışında da qeyd etdi ki, 60 il ərzində araşdırılmamış qalan bir ölçünün, ölkələr arasında bu cür əməkdaşlığın parlament ölçüsünün əsasını qoyur. Eyni zamanda, hörmətli sədr müasir beynəlxalq vəziyyətdə Qoşulmama Hə-

rəkatinin üzv dövlətlərinin parlamentarilərinin də öz ölkələrində icra hakimiyyətləri səviyyəsində, beynəlxalq səviyyədə töhfə vermələrinin vacibliyini qeyd etdi. Bütün bu məsələlər informasiya müharibəsinin vacib hissəsidir. Buna görə mən, Sahibə xanım, Sizə öz adımdan təşəkkürümü bildirirəm.

İndi digər əsas məsələ, Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi ilə bağlı. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi ilə bağlı cənab Prezidentin imzası ilə layihə daxil olub. Burada əsas məsələ qanuna yeni bir maddənin – 20.14-cü maddənin əlavə edilməsidir. Burada əsas söhbət nədən gedir? Əks-kəşfiyyat fəaliyyətinin subyektivi olan müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən istintaqı aparılan cinayət işləri üzrə dövlətə vurulmuş ziyanın ödənilməsi üçün ibtidai araşdırma dövründə dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilmiş vəsaitin 5 faizi və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi üçün dövlət büdcəsinə edilmiş ödənişdən daxil olan vəsaitin 5 faizi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının əməkdaşlarının sosial müdafiəsini gücləndirmək və maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək məqsədi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının xəzinə hesabına köçürülür.

Bu vəsaitdən istifadə qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur. Bunu hansı vəziyyətdə, necə onlar, – icra hakimiyyəti deyəndə istər DTX, istərsə də digər qurumlar, – özü müəyyən edir. Qeyd nədən ibarətdir? Yəni Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 6 oktyabr tarixli 416 nömrəli Fərmanı var. Burada təsdiq edilib ki, müsadirə edilmiş əmlakın bir hissəsinin hüquq mühafizə və digər orqanların maddi-texniki

bazasının yaxşılaşdırılmasına yönəlməsi qaydalarına əsasən müsadirə edilmiş əmlakın qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada hərraclar vasitəsi ilə satışından daxil olan vəsait və müsadirə edilmiş milli və xarici valyutada olan pul vəsaitlərinin bir hissəsi cinayət işləri üzrə istintaq aparən hüquq mühafizə orqanına verilir. Lakin Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində istintaq edilən cinayət işləri üzrə müsadirə edilən vəsaitlər bir çox hallarda dövlət büdcəsinə vurulmuş ziyan olaraq çıxış etdiyindən qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq, tam həcmdə dövlət büdcəsinə köçürülür və həmin qaydaların tətbiqi dairəsinə düşür.

Buna görə də Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin 131.1.2-ci maddəsinə görə “şəxsin cinayət yolu ilə əldə etdiyi pul vəsaitləri və ya digər əmlak, habelə həmin pul vəsaitləri və ya digər əmlak hesabına əldə edilmiş gəlirlər (qanuni sahibinə qaytarılması olan pul vəsaitləri və ya digər əmlak və ondan əldə edilmiş gəlirlər istisna olmaqla), həmçinin şəxsin cinayət yolu ilə əldə etdiyi pul vəsaitləri və ya digər əmlakın mülki-hüquqi əqdlərin bağlanması və ya digər üsullarla tam və ya qismən çevrildiyi digər əmlak və ya onun müvafiq hissəsi xüsusi müsadirə olunmalı və cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın ödənilməsinə yönəldilməli, qalan hissəsi dövlətin nəfinə keçirilməlidir”.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi təhlil edilərkən müəyyən olunmuşdur ki, son dəyişikliklərə əsasən prokurorluq orqanları tərəfindən istintaq olunan cinayət işləri və cinayət təqibi ilə bağlı digər materiallar üzrə cinayət nəticəsində dövlətə vurulmuş ziyanın ödənilməsi üçün ibtidai araşdırılma dövründə dövlət büdcəsinə köçürülmüş vəsaitin bir hissəsi, habelə Azər-

baycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi üçün dövlət büdcəsinə edilmiş ödənişin bir hissəsi prokurorluq işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə yönəldilir. Yəni bu, prokurorluq işçilərinə tətbiq olunur.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, habelə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin əməkdaşlarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və maddi-texniki bazasının daha da möhkəmləndirilməsi zərurəti ilə əlaqədar “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi məhz buna görə hazırlanmışdır. Qanun layihəsinə görə DTX tərəfindən istintaqı aparılan cinayət işləri üzrə dövlətə vurulmuş ziyanın, bir daha təkrar edirəm, dövlət büdcəsinə edilmiş ödənişdən daxil olan 5 faizinin DTX əməkdaşlarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə xəzinə hesabından tutulur. Yəni xəzinəyə daxil olduqdan sonra 5 faizi istifadə üçün ona qaytarılır. Xahiş edirəm, birinci oxunuşda bu layihəni dəstəkləyək və səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Arzu müəllim, çox sağ olun, ətraflı məlumat verdiniz və təbriklərinizə görə mən iki nümayəndə heyətinin adından Sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm. Təbrikləriniz bizim hər birimizə çatır. Cənab Prezidentin xarici siyasətini parlament səviyyəsində hər birimizin, bu zalda oturanların aparması da şərtidir və mütləqdir. Çox sağ olun.

İndi isə qanun layihəsi ilə bağlı. Tahir müəllim, sizin komitədə də baxılıb, bununla bağlı sözlünüz varmı? Buyurun.

T.Mirkişili. Xanım sədr, biz də müzakirə etmişik, dəstəkləyirik, təklifimiz yoxdur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. İki nəfər yazılıb, səsə qoya bilməyəcəyik. Artıq 3 nəfər də yazılıb. Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Azərbaycanın 44 günlük apardığı böyük bir savaşda bəlkə də fəaliyyəti görünməyən və ən böyük qəhrəmanlığı edən insanlar kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat xidmətində olan insanlardır. Bunların adları da çox yerdə çəkilmir. Bəlkə onların heç mükafatlandırılması da, dəyərləndirilməsi də o qədər, bizim bilmədiyimiz səviyyədə həyata keçirilməyib. Amma onların gördüyü işi hamımız anlayırıq və ona görə də onların hərtərəfli sosial və başqa fəaliyyətlərinin dəstəklənməsi olduqca önəmlidir və hesab edirəm ki, onların maaşları da kifayət qədər artırılmalıdır. Çünki bunu haqq edirlər. Çünki həm ölkənin Vətən müharibəsində savaşda, həm də ölkəmizə qarşı olan xaricdən təxribatlara qarşı böyük mübarizə aparırlar. Açıq deyim ki, Əli Nağıyev Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəhbəri təyin olunandan sonra bu sahədə yeni bir dövr başladı. Artıq sahibkarları soyan, onları incidən, cəmiyyətdə hansı isə Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı bir represiya təqibi həyata keçirən qurumdan yenidən Azərbaycanın milli maraqlarına, dövlət maraqlarına xidmət edən bir qurum funksiyasına qayıtdı. Sevindiricidir ki, müharibədə biz bunun müsbət nəticələrini gördük.

Amma bu gün bizə təqdim olunan qanun layihəsində, – biz Vergi Məcəlləsində bu prinsipləri, bütövlükdə, ləğv etdik, – bu gün qəbul etdiyimiz məcəllədə yenidən bu qaydaya qayıdışımızın izahını vermək bir qədər çətindir. Yəni burada artıq maraqlar məsələsindən söhbət gedir: məsələn, deyək, bir istintaq araşdırması aparan qurum maraqlı olur ki, istintaq altında olan şəxsdən və ya hüquqi

şəxsdən nə qədər çox vəsait əldə etsə, özünə bunun 5 faizini, 10 faizini götürəcək.

Mən prinsipcə onlara dövlət büdcəsindən hansı isə formada daha çox vəsait ayrılmasının tərəfdarıyam. Amma bu prinsipin davam etməsi, əslində, dövlətin özü üçün də ciddi problem yaradır. Hər şey yığışmalıdır büdcəyə. Büdcədən bu ayrıntılı olaraq hansı qurumun fəaliyyətinə nə ehtiyac varsa, o, ödənilməlidir. Bu, daha doğru prinsipdir və ona görə də bu məsələni bizim yenidən bu formada müzakirəyə çıxarmağımızın, açığı, izahını vermək çətinidir. Biz burada, əslində, stimullaşdırmırıq. Çünki mücərrəd bir forma təklif edirik. İşçilərin sosial problemlərinin həllinə, müvafiq qurumun maddi-texniki bazasının möhkəmlənməsinə və bunun da heç bir nəzarət mexanizmi mümkün deyil. Bu, bütün orqanlara aiddir.

Mən ona görə də təklif edirəm ki, biz bu məsələdə birdəfəlik, prinsiplial razılığa gələk ki, bu cür ayrımlar yolundan daha çox, dövlətin ümumi prinsipinə uyğun olaraq, büdcədən daha çox əks-kəşfiyyata vəsait ayıraq. Çünki baxın, ölkəmizə qarşı təxribatların qarşısının alınmasında bu qurumdan çox fəaliyyət göstərən, bu sahədən çox əziyyət çəkən insanlar yoxdur. Onların maaşını bir yarım dəfə qaldıraq. Onların, deyək ki, başqa imkanlarını artıraraq, mənzil təminatına köməklik edək. Amma bu 5 faizlərlə, əslində, biz onları bir az daha çox stimullaşdırmaq yerinə, bir az diqqət mərkəzinə gətiririk ki, hə, sizə də 5 faiz verilir də, nə istəyirsiniz əlavə. Bəlkə tələbatları daha böyükdür.

Digər tərəfdən, bu qanunda, bizə təqdim olunan layihədə indi mən oxuyuram, 2021-ci ilin sentyabrın 1-dən tətbiq olunur. İndi biz bu qanunu qəbul ediriksə, bu 2-ci maddə yeni maddədirmi? Yeni maddədirsə, niyə geridəki

tarixə tətbiq olunur? Yəni bunun da, xahiş edirəm, izahı verilsin. Çünki mən buradan oxuyuram, sentyabrın 1-i. Hər halda bunu dəqiqləşdirmək lazımdır.

Bütövlükdə, mən bu formanın bütün qurumlara aid edilməsinin tərəfdarı deyiləm. Hesab edirəm ki, bu məsələni prinsipial olaraq bir dəfə qəbul etməliyik. Çünki bu, ciddi dolaşılıq yaradır, deyək, hansı isə bir qurum artıq özü üçün hədəf seçir ki, nə qədər pulu buradan vətəndaşın belinə yükləsəm, yaxud da istintaqda ona çox pul yazsam, bu puldan hamıya pay düşəcəkdir. Belə bir yanaşma sonra, məncə, insan hüquqlarına zidd olan fəaliyyətlərin artmasına gətirib çıxarar. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fazil müəllim.

Əli müəllim söz istəyir. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Mən, sadəcə, bir arayış vermək istəyirəm. Fazil müəllim, bundan əvvəl dövlət büdcəsi paketində ləğv etdiyimiz bu məsələ deyildi, dövlət rüsumları idi. Yəni bunun, 5 faizlərin ona heç bir aidiyyəti yoxdur.

İkinci, 5 faizlər dövlət büdcəsinə keçir, yəni deyirsiniz, hansı isə bir vəsaitdən birbaşa müvafiq dövlət orqanına, xidmətə, icra hakimiyyəti orqanına keçmir. Büdcədən gələn vəsaitdir. Nəhayət, sentyabrın 1-dən qanunun qüvvəyə minməsi ilə bağlı. Bir müddət bundan öncə, səhv etmərəmsə, Musa müəllim, Siz məruzə etmişdiniz, il yarım bundan əvvələ tətbiq olunmuşdu. Yəni faktiki olaraq sosial, maddi vəziyyəti yaxşılaşdırmaq niyyəti ilə atılan bir addımdır və qanunun bir qədər əvvəl qüvvəyə minməsi təcrübəsi artıq bizim qanunvericilikdə mövcuddur. Mən, sadəcə, bir arayış kimi vermək istədim. Buyurun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Hörmətli həmkarlar! Mən də ilk növbədə Sizin son səfərlə əlaqədar görülən işlərlə, cənab Prezidentin təşəbbüsünün həyata keçməsi ilə bağlı hamını təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram. Böyük bir qələbədir. Biz mütəmadi şahid oluruq ki, cənab Prezident dünya və bəşəriyyət üçün vaxtında, zamanında ciddi addımlar atır. Tək Azərbaycanın daxilində deyil, ümumiyyətlə, dünya üçün bir neçə ardıcıl məsələlərə biz nəzər salsaq, görürük ki, koronavirusla bağlı bütün beynəlxalq təşkilatlar hələ durub gözlədiyi bir vaxtda birinci təşəbbüsü cənab Prezident qaldırdı. Türk Şurası ilə bağlı təşəbbüsü də cənab Prezident qaldırdı.

İkinci əsas məsələ ondan ibarətdir ki, belə bir şəbəkənin yaranması bir daha sübut etdi ki, dünya təkqütblü deyil. Yəni biz burada mütəmadi ədalətsiz qərarlara məruz qalan ölkə kimi Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, Avropa İttifaqından fərqli olaraq dünyanın aparıcı iri dövlətləri, hətta nüvə silahına malik olan dövlətlər var ki, bu dövlətlərdə də belə bir qrup yaranır və ədalətli qərarların qəbul olunmasını həyata keçirir. Ona görə də bunun mahiyyəti çox böyükdür. Mən hesab edirəm ki, gələcəkdə də bu sahədə bizim işlərimiz uğurlu olacaqdır. Əgər təşəbbüs Azərbaycandan başlayıbsa, Azərbaycan da həmişə verdiyi sözə əməl edən bir ölkədir. Ona görə Sizi – nümayəndə heyətini təbrik edirəm, hörmətli sədr, uğurlar arzulayıram.

İkinci məsələ, mən onu qeyd etmək istəyirəm ki, büdcə layihəsi qəbul olundu və bu il büdcənin müzakirəsi, doğrudan da, çox obyektiv, demokratik, açıq şəkildə aparıldı. Həm komitələrdə, həm plenar iclasda, həm hökumətlə qarşılıqlı münasibətlərdə, həm də elə Baş nazirin son çıxışı və deputatların qaldırdığı təşəbbüslərin hər birinin

nəzərə alınması və mümkün olduğu qədər bunların həll olunması. Yəni bütün bunlar onu göstərir ki, bu gün ölkədə vahid komanda, vahid yumruq, vahid rəhbərlik altında işlərimiz davam edir. Parlament hökumətlə birlikdə öz fəaliyyətini Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dövlətinin maraqlarına uyğun şəkildə qurur.

Qeyd olunan məsələ ilə əlaqədar onu qeyd etmək istərdim ki, Fazil müəllimin dediyi fikirlərin birinci hissəsi ilə mən razıyam. Bəli, təhlükəsizlik xidmətlərinin, istər 44 günlük müharibədə, istərsə də ondan sonrakı dövrdə, bizi əhatə edən dövlətlərlə bağlı... Siz fikir verdinizsə, Azərbaycanda bu müharibə ərəfəsində bir dənə də olsun təxribat həyata keçirilmədi və onların səyi nəticəsində də Azərbaycanda hər hansı bir terror aktı və digər təxribat-pozuculuqla bağlı hərəkətlər olmadı. Bunların fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilməlidir, həm sosial təminatları, həm də məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması öz həllini tapmalıdır.

Digər tərəfdən, mən hesab edirəm ki, 5 faiz, əksinə, burada biz az nəzərdə tuturuq. Təbii ki, prokurorluq orqanları da fəaliyyət göstərir, mənim onlara heç bir etirazım yoxdur. Amma prokurorluq orqanlarının fəaliyyəti ilə təhlükəsizlik xidmətinin fəaliyyətini eyniləşdirmək olmaz. Burada məsuliyyət də, işin istiqamətləri də, təhlükəsizlik məsələləri də çox genişdir. Ona görə də onu digər strukturlarla biz müqayisə edək. Məsələn, səhv etmirəmsə, polisdə 25 faizdir. “ASAN xidmət”in də, Dövlət Vergi Xidmətinin də cərimələrlə bağlı əlavəsi var. Mən xatırlayıram ki, digər xidmətlərdə də 25 faiz nəzərdə tutulur, hətta bəzilərinə 50 faizdir. Nəzərdə tutulub, verilməlidir və hesab edirəm ki, düzgün olardı, biz bunu artırmaq.

İkinci bir tərəfdən, Fazil müəllim burada qeyd etdi, mən onunla razı deyiləm. Burada elə şeylər var ki, məsələn,

büdcədə nəzərdə tutulanda o büdcənin təyinatına uyğun sərf oluna bilər. Amma elə operativ məsələlər var ki, onların həll olunması üçün birbaşa o təşkilatın rəhbərliyinin göstərişi əsasında həyata keçməlidir. Təhlükəsizlik xidməti də belədir. Yeni qurğu, yeni cihazlar, başqa-başqa şeylər tələb olunur və bu vəsaitlər sosial sahədə deyil, eyni zamanda, xidmətin, təşkilatın təminatına da köməklik göstərə bilər. Çünki bir maşın almaqdan ötrü gərək 5 dəfə Maliyyə Nazirliyinə məktub yazasan, o, Nazirlər Kabineti ilə razılaşıra, pul ayıra, ondan sonra. Amma bu məsələ gözləmir. Ona görə də mən hesab edirəm ki, qanun çox gözəl qanundur və biz səs verib bunu qəbul etməyə hazırıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim. Etiraz etmirsinizsə, səsə qoyaq.

Ziyafət müəllim komitə sədridir, məsələyə həmin komitədə baxılıb. Sizin çıxışınız var. Ziyafət müəllimdən sonra səsə qoyacağam. Buyurun.

Z.Əsgərov. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, mən burada çıxış etmək istəmirdim. Fazil müəllim məsələ qaldırdı, mən istəyirəm, ona cavab verəm. Əvvəla, Fazil müəllim, bu, birinci dəfə deyil. Hazıra qədər bizim 11 dövlət orqanına, istər nazirlik, istərsə də dövlət komitəsi olsun, bu cür güzəştlər verilib. Nəzərə almaq lazımdır ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti sutkanın 24 saatını işləyir. Mənim yaxşı yadımdadır, möhtərəm cənab Prezident çıxışlarının birində xüsusi xidmət orqanlarının fəaliyyətinə qiymət verərkən dedi ki, bu 44 günlük müharibə vaxtı, – olduğu kimi deyirəm, cənab Prezidentdən sitat gətirirəm, – xüsusi dövlət orqanları mən gözlədiyimdən də yaxşı işlədilər.

Yəni bilirsiniz, ölkədə sabitliyin qorunması, təhlükə-

sizliyin təmin edilməsi, dövlətin Konstitusiya quruluşunun qorunması, bütün bunların hamısı bizim ixtisaslaşdırılmış dövlət xüsusi orqanlarının, xüsusi ilə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat orqanlarının üzərinə düşür. Ona görə mən burada bu 5 faiz məsələsində elə bir qeyri-adilik görmürəm. Əksinə, Siyavuş müəllim düz deyir, bu, hələ bir az çox olsa idi, daha yaxşı olardı.

O ki qaldı qanun niyə sentyabrın 1-dən qüvvəyə minir. Əli müəllimin sözünün qüvvəti, bizim təcrübəmizdə bu var və bunun da hüquqi əsası var. Bizim Konstitusiyanın 149-cu maddəsində belə bir müddəa var ki, subyektlərin vəziyyətini yaxşılaşdıran halda qanunun geriyə qüvvəsi var. Təşəkkür edirəm, sağ olun və səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hikmət müəllim, Siz Ziyafət müəllimin, o birilərinin dedikləri ilə razısınız?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Səsə qoyuram, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs, əleyhinə 1 nəfər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci

oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, fasilə zamanı başlayır, ancaq əgər etiraz etmirsinizsə, davam edək.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Gündəliyin 32-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün Mədəniyyət komitəsinin sədri hörmətli Qənirə xanım Paşayevaya söz verirəm. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli millət vəkilləri. Xanım Sədr, mən də ilk öncə Sizi və rəhbərlik etdiyiniz parlament nümayəndə heyətlərini təbrik etmək istəyirəm. Bu uğurlar cənab Prezidentimizin rəhbərliyi altında aparılan uğurlu xarici siyasətə çox böyük bir dəstəkdir və bu münasibətlə də Sizin rəhbərliyinizlə bütün parlamentimizi və əməyi keçənləri təbrik etmək istəyirəm.

Qanun layihəsinə gəlicə, demək istəyirəm ki, “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi cənab Prezident tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Milli Məclisə daxil olmuşdur. Adı çəkilən qanunda edilməsi nəzərdə tutulan dəyişiklik əmlak hüquqlarını, kollektiv əsasda təşkilatların fəaliyyətini tənzimləyən 41-ci maddənin 3-cü abzasının mahiyyət etibarını ilə tamamlanması məqsədi daşıyır. Belə ki, əlavə edilən dəyişiklik dövlət qeydiyyatına alınmış əmlak hüquqlarını kollektiv əsasda idarə edən təşkilatların fəaliyyətinin bu qanunun tələblərinə uyğun həyata keçirilməsinə nəzarətin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurum tərə-

findən həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Yəni müvafiq maddədə dövlət qeydiyyatına alınmış əmlak hüquqlarını kollektiv əsasda idarə edən təşkilatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurumda qeydiyyatdan keçirilməsi təsbit olunmuş, lakin həmin təşkilatların fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə hansı qurum tərəfindən nəzarət edilməsi mövcud variantda təsbit olunmadığından bu dəyişikliyə zərurət yaranmışdır.

Qanun layihəsi Mədəniyyət komitəsində müzakirə olunmuş, layihəyə müsbət rəy verilmiş və Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunmuşdur. Bütün həmkarlarımı layihəni dəstəkləməyə çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım.

Əli müəllim, sizin komitənzdə də bu məsələyə baxılıb.

Ə.Hüseynli. Bəli, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi də müsbət rəy vermişdir.

Sədrlik edən. Rəyiniz müsbətdir, sağ olun. Bir nəfər çıxış etmək istəyən var. Siyavuş müəllim, sözünüz var, deyəsən. Buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Mən də qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Vacib qanunlardan biridir. Bu gün Azərbaycanda müəllif hüquqları çox aktualdır və mən istərdim ki, biz bu qanuna yenidən baxıb bunun təsdiq olunması ilə əlaqədar müddəalara nəzər salaq. Əqli Mülkiyyət Agentliyi kifayət qədər iş aparır, xaricdə Azərbaycanı təmsil edir, Azərbaycanla bağlı ayrı-ayrı xalqlar, xüsusi ilə bizim qonşularımız tərəfindən Azərbaycanın ədəbiyyatına, musiqisinə, mədəniyyətinə qarşı aparılan hər hansı işlərin və özünüküleşdirmənin qarşısını alır. Lakin bununla yanaşı, bizdə mütəmadi olaraq Milli Məclisdə bir müzakirə gədir ki, insanlarda kitaba həvəs azalıb-

dır. Kitab oxuyan yoxdur. Bəziləri bunu kitab dükənlərinin azlığı ilə, bəziləri başqa şeylərlə izah edir.

Mən də kiçik bir tədqiqat apardım və nəticə nədən ibarət oldu. Demək olar ki, bununla bağlı biz gərək ciddi şəkildə qərarlar qəbul eləyək. Bu gün Azərbaycan vətəndaşlarının, Azərbaycan oxucularının kitab müəlliflərinə, – mən hamısını demirəm, – bir çoxlarına etibarı yoxdur. Çünki plagiatlıqla məşğul olma var və bunun qarşısı alınmır. Çünki qarşısı alınması üçün gərək müraciət edəsən Əqli Mülkiyyət Agentliyinə, o, araşdır. Əqli Mülkiyyət Agentliyinə müraciət olmadığı halda bu, araşdırılmır. Görürsən ki, aspirantın yazdığı elmi əsəri, əməkdaşlarının kitabını elmi rəhbəri, institut direktoru öz adına çap etdirir. Digərləri romanları və başqa əsərləri öz adına çıxır və buna görə də oxucu tərəfindən burada maraq olmur. Baxan kimi bilir ki, bu, bu insanın yazdığı məhsul deyil. Elə adam var, bir il içərisində 4, 5, 6 kitab dərc etdirir və hesablayırsan ki, gün ərzində bu, oturub 70 səhifə yazmalıdır. İndi burada oturan alimlər, elm adamları çox gözəl, yaxşı bilirlər ki, bir adam bir gündə 3 səhifədən artıq yazıbilməz. İndi vəhy gələr, 10 səhifə yazıbilməz və sair. Amma ümumi götürəndə yəni bunu yazmaq mümkün deyil. O baxımdan bu cür hallar Azərbaycanda Əqli Mülkiyyət Agentliyinin işini elə bir vəziyyətə salır ki, qurunun oduna yaş da yanır. Kitablardan alınmır və kitablardan dərc olunanda da ona oxucu tərəfindən etibar olmur. O baxımdan Qənirə xanımdan xahiş edərdik ki, gələcəkdə bu qanunun daha da təkmilləşdirilməsi üçün tək kitab deyil, bütün mədəniyyət sahəsində müəyyən addımlar atsın.

Görürsən ki, biri deyir, musiqisi də, sözləri də özümündür, özü də mahnını oxuyur. Tofiq Quliyevi, Ramiz Mirişlini mahnı oxuyan görməmişik. Biri musiqisini, biri

sözünü yazıb, biri də oxuyub. Dünya şöhrəti qazanıb. İndi bu məsələlərə tamam ciddi şəkildə yanaşılmalıdır. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan insanının, Azərbaycan vətəndaşının zövqünün təmsil olunması, kitaba meylin artması üçün gələcək nəsillərimizin müəlliflik məsələsi həll olunmalıdır və yeni texnologiyalara keçilməlidir.

Bu gün bizim hər birimizə müraciət olunur ki, kitab çap etmək istəyirəm. İndi kitabın çap olunmasının çox formaları var. İnternet forması var. Yazırsan, kim istəyir kartı ilə daxil olur, pulunu köçürür, açıb oxuyur, orada qiymətini müəyyənləşdirirsən. Yaxud hər hansı bir dinləmə şəklində olur. Pulunu ödəmək şərti ilə dinləyirsən, heç özün oxumaq istəmirsənsə, ya yol gedirsən, ya da hansısa bir işlə məşğulsan, oxumağa vaxtın yoxdur, dinləyə bilərsən. Bu formatlardan da istifadə olunmalıdır ki, insanlarda kitaba həvəs artsın. Təşəkkür edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Ziyafət Əsgərov. Buyurun, Ziyafət müəllim.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Bəlkə də ola bilsin, bir az qanun layihəsindən kənara çıxılsın. Mən buna görə əvvəlcədən üzr istəyirəm. Siyavuş müəllim bu söhbəti elədi, mənim yadıma düşdü.

Hörmətli xanım sədr, bəzən bizdə, bəzən yox, bizdə belə bir fikir formalaşmış ki, tələbələr, gənclər kitab oxumur. Əvvəla, bu statistikanı kim aparır, hələ mən bunu bilmirəm. Bir bu statistikanı desinlər ki, kim nə qədər kitab oxuyur, kim nə qədər kitab oxumur. Belə bir statistika yoxdur. Elə ümumi sözdür, atıblar ortaya, indiki gənclər oxumur. Oxuyan elə həmişə oxuyub, oxumayan da oxumayıb. Bu bir.

İkinci bir tərəfdən, nədənsə bizdə kitab oxumaq deyəndə bədii kitab oxumaqdan söhbət gedir. Düzdür, şəxsən, üzr istəyirəm, dönə-dönə üzr istəyirəm, mən bədii kitabı sevən adamam. Mən ayda 3-4 bədii kitab oxuyuram və teatrı da sevən adamam. Söhbət məndən getmir. Məsələn, bir neçə verilişdə olmuşam, soruşurlar ki, Ziyafət müəllim, son oxuduğunuz kitab hansıdır. Deyirəm ki, son oxuduğum kitab Moskvada dərc olunub, 3 cildli “Hüquq nəzəriyyəsi”, mənim ixtisasımdır, mən hüquqşünasam. Deyir, yox e, onu demirik, biz bədii ədəbiyyatı deyirik. Yaxşı, mən işimi, gücümü buraxıb bədii ədəbiyyata baxsam, öz ixtisasımı nə vaxt oxuyacağam? Yəni kitab oxumağı təkcə bədii ədəbiyyat oxumaqla əlaqələndirmək düzgün deyil. Hərənin öz ixtisası var, hərə öz sahəsinə aid kitabları da oxumalıdır, bilməlidir, öyrənməlidir.

Mən bunları demək istəyirdim. Şərait yaratdığınıza görə təşəkkür edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyafət müəllim. Tamamilə düz deyirsiniz, kitab oxumaq təkcə bədii kitab oxumaq deyil. Elmi kitablar da var, hər bir insanın öz ixtisasına uyğun oxuması da var. Bu, tamamilə düzdür. İndi müxtəlif suallar olur. Mən baxıram, Etibar müəllim də yazılıb. Etibar müəllim, yenə kitab məsələsidir, yoxsa müəlliflik hüququ ilə, qanunla bağlıdır?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Deputatlar yazılıb, mən onu edə bilmərəm. Əgər çıxış eləməməyə razılıq varsa, mən onda səsə qoyacağam. Yoxdursa, deməli, söz verəcəyəm. Buyurun.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım.

Mən çox qısa danışacağam. Ziyafət müəllim və Siyavuş müəllim çox maraqlı məsələlərə toxundular. Ziyafət müəllim söylədi ki, necə statistika aşkarlamaq olar ki, tələbələr oxuyur, ya oxumur. Bunun çox sadə yolu var. Sadəcə, universitet kitabxanalarındakı kataloqlara baxmaq lazımdır. Mən bir dəfə böyük universitetlərin birində oldum və o kataloqlarla maraqlandım. Məsələn, təbiət elmlərindən olan kitablarla, o kataloqlarla maraqlandım. Axırncı kitabı orada 1992-ci ildə götürüb oxumuşdular. Bizim nəsil, orta nəsil indi tələbəyə, müəllimə, yaxud kütləvi oxucuya nəyi təbliğ edirsə, insanın şüuru intensional olaraq ona yönəlir. Əgər bu gün detektiv təbliğ olunursa, gənc nəsil gedib detektiv oxuyacaq. Oxşar süjet, oxşar fabula və sair. O ki qaldı plagiat məsələləri və eyni zamanda, bir müəllifin ildə 4–5 kitab yazması. Əlbəttə, müəllifin özü hiss etməlidir ki, onun kitabını oxuyurlar, yoxsa oxumurlar. Onun kitabı nə qədər aktualdır.

Bu gün ən ciddi problemlərdən biri elmin populyarlaşdırılmasıdır. Biz bunu bacarmırıq. Nə universitet müəllimləri, nə də Elmlər Akademiyasının alimləri bunu bacarır və sair. Ona görə də elmin populyarlaşdırılması və elm sahəsində maarifçilik işləri zəifdirsə, əlbəttə, burada boşluqlar da genişlənəcək.

Digər tərəfdən, bir məsələni də deyim, Siyavuş müəllim onu dedi. İstənilən şəxs roman da, povest də yaza bilər. Lap Latin Amerikası ədəbiyyatı ilə çox adam maraqlanmır, oradakı bir hekayəni götürüb öz adına da çap elətdirə bilər. Burada problem tənqidçilərin olmamasıdır. Ədəbiyyat tənqidçilərinin olmamasıdır. Hamı bir-birinin kitabını tərifləyir. Plagiatı da, qeyri-plagiatı da tərifləyir və Əqli Mülkiyyət Agentliyinin isə imkanları yoxdur, bu qədər kütləvi nəşrlərin qabağını ala bilsin. Amma hər halda, mən

düşünürəm ki, gənc nəslə elmi, populyar ədəbiyyatları təbliğ eləsək, daha yaxşı olar.

Tərcümə ədəbiyyatı yoxdur. Hörmətli Sahibə xanım, mən keçən dəfə büdcə müzakirə olunanda bir məsələ qaldırdım ki, niyə ali məktəblərdə ayrıca dərsliklərin çapı üçün vəsait ayrılır. Ali məktəb müəllimləri deyir ki, bizim vəsaitimiz yoxdur, biz kitab çap eləyə bilmirik. Ali məktəb pulunu, vəsaitini başqa səmtə yönəldir. Kitab heç onu maraqlandırmır. Kitabxanalar yenilənmir. Ona görə bu sahədə də, əlbəttə ki, ciddi boşluqlar var. Düşünürəm, plagiatlığın da aşkar olunmasının geniş, belə deyək, müzakirəsi olmalıdır ki, bu məsələdə, heç olmasa, bu istiqamətdə müəyyən dönüş olsun. Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Etibar müəllim. Mən diskussiya açmaq istəmirəm. Ancaq onu da etiraf etməyə lazımdır ki, bu gün kitablar, əsasən, elektron formatda olur. Onu da deyim ki, oxuyan həmişə oxuyub, ömür boyu. Kim oxumaq istəyibsə, onun qanında, canında oxumaq istəyi varsa, o adam həmişə oxuyur. Ancaq çox mürəkkəb bir məsələdir və mən indi bu qanun layihəsi ilə bunu birləşdirmək istəmirəm. Xahiş edirəm, gəlin, qanun layihəmizə qayıdaq və münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.15 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Sonuncu 33-cü məsələdir. Bu qanun layihəsi “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi təklifi bizim komitə tərəfindən irəli sürülmüşdür. Əslində, bu təklif bir müddət öncə də komitə müzakirələrinin birində səsləndirilmişdi. O zaman ki Məhkəmə-Hüquq Şurasının və cənab Prezidentin təklifi ilə parlamentdə Ali Məhkəmənin hakimlərinin təyinatı həyata keçirilirdi.

Bu təklifin qısaca mahiyyəti ondan ibarətdir ki, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 93-4-cü maddəsinə uyğun olaraq, müstəsna hallarda hakimlər təyin olunurlar. O şəxslər ki hüquq sahəsində 20 illik iş stajına, xüsusi nüfuza, böyük iş təcrübəsinə malikdirlər və testdən kənar üsulla Şuranın və cənab Prezidentin təklifi ilə parlamentdə təyin olunmuşlar. Amma onların iş stajı, yəni qanunda öz əksini tapmış o 20 illik, – biz xüsusi vurğulayırdıq ki, tanınmış hüquqşünasdır və hüquq sahəsində nüfuza malikdir, – iş stajı hakimlik stajına hesablanmırdı. Hesab edirəm ki, komitənin bu təklifi mövcud olan bu uyğunsuzluğu, bəlkə də deyərdim, ədalətsizliyi aradan qaldırmış olur.

Eyni zamanda, məlumat üçün bildirim ki, Maliyyə Nazirliyinin bu məsələ ilə bağlı müsbət rəyi də var. Baxmayaraq ki, söhbət cəmi bir neçə şəxsdən gedir. Bir daha vurğulamaq istəyirəm, belə şəxslər çox az olur. Çünki o hakimliyə təyinat qanunun müstəsna 93-4-cü maddəsi ilə

həyata keçirilir.

Bax, bu uyğunsuzluğu aradan qaldırmaq məqsədi ilə komitəmiz tərəfindən bu təşəbbüs həyata keçirilib. Bununla yanaşı, qeyd etmək istəyirəm ki, biz, təbii, bu məsələni hüquq ictimaiyyəti, o cümlədən qanunvericilik təşəbbüsü subyektləri ilə də müzakirə etmişik və çox pozitiv yanaşma olub. Ümidvaram ki, parlament də bizim təqdim etdiyimiz bu layihəyə dəstək verəcək. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, sualınız, ya təklifiniz var? Buyurun.

F.Mustafa. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Qısa bir sualım var. Mən də bu müddəanı dəstəkləyirəm. Hüquqşünas ixtisası üzrə dövlət orqanlarında əvvəlki iş stajının bu hakimlərin iş stajına əlavə edilməsi, həqiqətən də, vacibdir. Amma mən, Əli müəllim, istəyirdim buna aydınlıq gətirək ki, “habelə elmi və pedaqoji fəaliyyət müddəti onların hakimlik stajına hesablanır”.

Hüquqşünaslıq ixtisası üzrə, ya yox. Bunu dəqiqləşdirmək lazımdır. Çünki adam var, musiqi məktəbini bitirib. Sonra 2-ci təhsil olaraq Hüquq fakültəsini bitirib, diplom alıb və sonradan hakimliyə gəlib. İndi o musiqi müəllimi işlədiyi dövrün bu staja aid edilməsi nəzərdə tutulur, ya yox. Yəni ona görə burada bir dəqiqlik olmalıdır. “Habelə hüquqşünaslıq ixtisası üzrə elmi və pedaqoji fəaliyyəti müddəti onların hakimlik stajına hesablanır”. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. İndi cavab vermək istəyirsiniz? Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım sədr. Sonradan yenə bu qəbil suallar olmasın deyə, Fazil müəllim, mən hesab

edirəm ki, bizim təqdim etdiyimiz layihədə o sualın cavabı var. Əgər stilistik baxımından onu uyğunsuzluq kimi görürsünüzsə, bunun üzərində düşünərik. Amma layihənin mənası belədir, hüquqşünaslıq ixtisası üzrə dövlət orqanlarında, habelə elmi və pedaqoji. Yəni “hüquqşünaslıq ixtisası” ifadəsi həm dövlət orqanlarında işə, həm də elmi və pedaqoji fəaliyyətə aiddir, aydın olur. Amma yenə deyirəm, dil, üslub baxımından biz bunu belə görürük. Qüsür görürsünüzsə, ona bir də baxarıq. Ancaq birmənalı elmi-pedaqoji fəaliyyətdə 20 il hüquqşünaslıq ixtisası üzrə. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bəhrüz Məhərrəmov. Buyurun.

B.Məhərrəmov. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli parlament üzvləri. Hakim vəzifəsinə təyin etmənin xüsusi qaydası, Əli müəllimin dediyi kimi, çox nadir müraciət olunan bir maddədir və xüsusi qaydada təyin olunanlar elə insanlardır ki, onların hakim kimi fəaliyyəti üçün heç bir keyfiyyətləri sual doğurmur. Fərqi yoxdur, bu adam hansı sektorda işləyib. Əsas odur ki, hakim olmaq üçün tələblərə cavab verir. Hüquq sahəsində nüfuza, hüquqşünaslıq ixtisası üzrə 20 illik iş təcrübəsinə, yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malikdir. Qanun da tələb qoymur ki, xüsusi qaydada təyin olunan şəxs yalnız dövlət sektorunda işləyən insanlar olmalıdır. Ona görə də mən xahiş edirəm ki, bu dərəcədə mütərəqqi bir layihəni nisbətən dar çərçivədə qəbul etməyək. Yəni yalnız dövlət orqanları, elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məhdudlaşmayaq. Biz, sadəcə, qeyd edək ki, xüsusi qaydada yüksək hakim vəzifəsinə təyin edilən şəxslərin əvvəlki iş stajı, təbii ki, hüquqşünas iş stajı hakim stajına hesablınsın.

İkinci vacib bir məqamı da deməyə məcburam. Bu gün bir zehniyyət formalaşmış, elə düşünürlər ki, məhkəmələrin

qərarlarını küçələrdə, meydanlarda dəyişmək olar. Biz 2 gün öncə bu halın şahidi olduq. 2 gün öncə şəhidlərin tabutu başında biz sayğı duruşunda gözləyərkən şəhərin mərkəzində dövlətin təməlini zəiflətmək, vətəndaş qarşıdurması yaratmaq üçün qanunsuz cəhdləri maliyyələşdir-məkdə təqsirləndirilmiş, təqsirini səmimi formada etiraf etmiş birinin müdafiəsi adı altında təxribat cəhdlərinin şahidi olduq. Hüquqi, dünyəvi, demokratik dəyərlərdən danışanlar müstəqil məhkəmənin qərarını meydanda zorakılıqla dəyişməyə cəhd göstərdilər. Baxmayaraq ki, bunun üçün müraciət edəcək kifayət qədər instansiyalar var. Ən azından Avropa Məhkəməsi var, ayrı vaxtlarda yalnız 3–4 faiz işin icraatını qəbul etdiyi halda, Azərbaycandan getmiş siyasiləşmiş işləri ağına-bozuna baxmadan dərhal icraatını qəbul edir. İndi narazı adam varsa, Azərbaycanın ədalətinə güvənmirsə, ən azından o məhkəməyə müraciət etmək mümkündür. Yoxsa məhkəmə qərarı küçələrdə dəyişmir. Budurmu, sizin qurmaq istədiyiniz düzən?

Biz heç bir vətəndaşın azadlıqdan məhrum qalmasını arzu etmirik. Azərbaycan dövləti hər bir vətəndaşın, ümumiyyətlə, hər bir insanın hüquq və azadlıqlarının səmərəli və etibarlı təminatını ali məqsəd kimi bəyan edib. O cümlədən heç bir vətəndaşın vəzifəli şəxslərin, hakimlərin özbaşına hərəkətlərinə, qanunsuz davranışlarına, əsassız məhdudiyət tədbirlərinə məruz qalmaması üçün bütün mümkün mexanizmlər istər inzibati səviyyədə, istərsə də məhkəmə müstəvisində təmin olunub.

Dövlətə, şəhidinə bu qədər hörmətsizlik etmək olarmı? İndi deyir ki, qazisən, yaxşı, sən qazisənsə, Biləsuvarın Əsgərabad kəndindən birinci Qarabağ savaşından bəri 30 ildir başında qəlpə gəzdirən, Vətən müharibəsində isə yeganə oğlunu itirən Yalçın Rüstəmov kimdir? 3 gündür

adam xəstəxanadadır, heç kimi narahat etmək istəmir ki, mən bu addan istifadə etmək üçün qazi olmamışam, şəhid verməmişəm. Oğlunu qurban vermiş qazilər Süleyman Mahmudov, Nadir Novruzov nə desin bəs? Şəhid, qazi ona görə canından, qanından keçib ki, dövləti var olsun, Vətən sağ olsun. Sən indi niyə bu dövlətin təməlini qazırsan? Hansı ağılla düşünmək olar ki, kifayət qədər ictimailəşmiş bir fiquru döyüb dövləti nüfuzdan salasan? Hansı polis edər bunu? Ortada ciddi suallar var. Mən hesab edirəm ki, mütləq bu məsələlər araşdırılmalıdır. Bu təxribatın arxasında kim dayanırsa, tapılmalıdır. Hansı polis özbaşnalıq edibsə, onu cəzalandırmaq dövlət üçün problem deyil. Amma aydındır ki, bu, aşkar təxribatdır. Bu dövlətin vətəndaşı dövlətin qarşısında olmamalıdır. Qarşımızda dayananlar kimlər idi 44 günlük müharibədə gördük. İllah da, siz indi qarşı tərəfdə olmağı arzu edirsinizsə, zətən bunu edirsiniz, o zaman buyurun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar... Etibar müəllim, sualınız var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Təklifiniz. Buyurun.

E.Əliyev. Hörmətli xanım sədr, burada Fazil bəy məsələni düzgün qaldırdı. Pedaqoji fəaliyyət məsələsi xeyli nisbi xarakter daşıyır. Yəni vəzifədə olan şəxslərin çoxu lap pedaqoji fəaliyyət, pedaqoji staj deyiriksə, dərslərini başqalarına tapşırır. Bəs, bu monitorinqi kim aparacaq? Bu, elmi-pedaqoji stajdır mı? Əksəriyyətinin, 90 faizin dərslərini başqası deyir. Çünki vəzifə tutur, həm də adı ali məktəblərdə gedir ki, bu da onun üçün pedaqoji staj sayılır. Orada, həqiqətən də, müəyyən paradoks vardır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Mən düşünürəm ki, bunu əgər deyirsinizsə ki, kimsə universitetlərdə və sair ali təhsil ocaqlarında

işləyir, həmin universitetin rəhbərliyi buna nəzarət etməlidir. Qanunda necə yazılısın o?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun, sözlünüz varsa.

Ə.Hüseynli. Etibar müəllim, düzü, sualınız, yəni yanaşma aydın deyil mənə. Burada söhbət dərəcə gedib-gətməyən müəllimdən getmir. Biz burada qeyd edirik ki, hüquqşünaslıq ixtisası üzrə böyük nüfuza malik, elm və yaradıcılıqla məşğul olan bir şəxs hakim təyin olunursa, yəni beləsi varsa, onda onun stajı nəzərə alınır. Kim dərəcə deyir, dərəcədən qalır, bunun qanuna nə aidiyyəti var ki? Belə şəxs misal çəkə bilərəm – uzun illər Bakı Dövlət Universitetində dərəcə demiş professorumuz Lətif Hüseynov. İndi Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsində hakimdir. Yəni nüfuzlu hakimi nəzərdə tutursunuzsa, söhbət belə insanlardan gedir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.35 dəq.)
Lehinə	66
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	68
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun.

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci

oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, hamıya təşəkkür edirəm. İclasımız sona çatdı. Növbəti iclasın tarixi barədə sizə məlumat veriləcək. Sağ olun.

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 77

Milli Məclisin iclas salonu.
14 dekabr 2021-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 102 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.05 dəq.)
İştirak edir	98
Yetersay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

İsmət Səttarov, Azərbaycan Respublikası Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri.

Əhməd İsmayılov, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru.

Rəqsanə Kərimova, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin Hüquq və insan resurslarının idarə edilməsi departamentinin direktoru.

Əflatun Amaşov, Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri.

Fuad Nağıyev, Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin sədri.

Məhəmməd Muradov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin Turizm siyasəti və strategiyası şöbəsinin müdiri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. “Əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq və əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi məsələlərinə dair Dövlətlərarası Şüaranın yaradılması haqqında” Sazişə və “2010-cu il 19 noyabr tarixli “Əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq və əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi məsələlərinə dair Dövlətlərarası Şüaranın yaradılması haqqında Saziş”ə dəyişikliklər edilməsi haqqında” Protokola qoşulmaq barədə və “Əqli mülkiyyət sahəsində hüquq pozuntularının qarşısının alınması sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişin xüsusi rəylə təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun ləğv edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

2. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi (1921–2021) Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

3. “Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə” Azərbaycan Respublikasının medalının və “Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin 15 illiyi (2005–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublika-

sının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhəlisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaş tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

6. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

7. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

8. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

9. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

11. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

12. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

14. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

15. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

16. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

17. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 21 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Nizami Səfərov, Elşən Musayev, Fazil Mustafa, Elman Nəsirov, Tural Gəncəliyev, Hikmət Məmmədov, Qənirə Paşayeva, Razi Nurullayev, Bəhrüz Məhərrəmov, Əli Məsimli

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.06 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 98

Nəticə: Qəbul edildi

1. “Əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq və əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi məsələlərinə dair Dövlətlər-arası Şuranın yaradılması haqqında” Sazişə və “2010-cu il 19 noyabr tarixli “Əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq və əqli mül-

kiyyətin hüquqi qorunması və mühafizəsi məsələlərinə dair Dövlətlərarası Şuranın yaradılması haqqında Saziş”ə dəyişikliklər edilməsi haqqında” Protokola qoşulmaq barədə və “Əqli mülkiyyət sahəsində hüquq pozuntularının qarşısının alınması sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişin xüsusi rəylə təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun ləğv edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Nigar Arpadarai

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 11.40 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

2. “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi (1921–2021)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.42 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

3. “Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə” Azərbaycan Respublikasının medalının və “Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin 15 illiyi (2005–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.43 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qa-

nununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhəlisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaşı tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Hicran Hüseynova, Nigar Arpadarai

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvərmənin nəticələri (saat 11.45 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin
Səsvərmənin nəticələri (saat 11.46 dəq.)

Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 4–7-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.46 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.46 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Musa Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	95

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 6–10-cu maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev, Əli Məsimli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.51 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.51 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.52 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96

Nəticə: Qəbul edildi

7. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.54 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri	(saat 11.54 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.55 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.57 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.57 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.58 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.58 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

9. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Məzahir Əfəndiyev, Razi Nurullayev, Hikmət Məmmədov, Əli Məsimli, Müşfiq Cəfərov, Fəzil Mustafə, Məhir Abbaszadə, Siyavuş Novruzov, Qənirə Paşayeva, Rauf Əliyev, Şahin İsmayılov, Aqil Abbas, Fuad Nağıyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.09 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Musa Quliyev, Əli Məsimli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.03 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mahir Abbaszadə, Ziyad Səmədzadə, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

12. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.17 dəq.)

Lehinə 84

Əleyhinə 1

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 86

Nəticə: Qəbul edildi

13. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar Məmmədov, Ziyafət Əsgərov, Fazil Mustafa

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.22 dəq.)

Lehinə 86

Əleyhinə 3

Bitərəf 2

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

14. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respubli-

kasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.23 dəq.)

Lehinə 84

Əleyhinə 3

Bitərəf 2

Səs vermədi 1

İştirak edir 90

Nəticə: Qəbul edildi

15. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Əli Məsimli, Elşad Mirbəşir oğlu, Sabir Rüstəmxanlı, Etibar Əliyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.41 dəq.)

Lehinə 87

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 88

Nəticə: Qəbul edildi

16. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublika-

sının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.42 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

17. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Əli Hüseynli, Hikmət Məmmədov, Elman Nəsirov, Azay Quliyev, Tural Gəncəliyev, Fəzil Mustafə, Vahid Əhmədov, Siyavuş Novruzov, Cavid Osmanov, Tahir Rzayev, Məlahət İbrahimqızı, Azər Badamov, Sahib Alıyev, Erkin Qədirli, Nigar Arpadarai

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.04 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	2
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası

Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

14 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri. Hörmətli həmkarlar, iclasa başlamazdan öncə mən sizə Milli Məclisin nümayəndə heyətinin dekabrın 8-dən 10-dək Türkiyənin İstanbul şəhərinə işgüzar səfəri barədə qısa məlumat vermək istəyərdim.

Sizə də məlum olduğu kimi, səfərin məramı İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı Parlament İttifaqının 16-cı konfransında iştirak etmək idi. Qeyd edim ki, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin ev sahibliyi etdiyi tədbir “Paylaşım, vicdan və İslam: Fələstin, miqrasiya və Əfqanıstan” mövzuna həsr olunmuşdu. Dekabrın 10-da Türkiyə Respublikasının Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da iştirak etdiyi konfransın açılış mərasimi Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri cənab Mustafa Şentopun çıxışı ilə başlandı və Türkiyəli həmkarım bir daha Azərbaycanı Vətən müharibəsində qazandığı qələbə münasibəti ilə təbrik etdi.

Toplantıda parlament sədlərinin çıxışları oldu. Öz çı-

xışım da mən Azərbaycanın islam dövlətləri ilə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığı inkişaf etdirmək, islam həmrəyliyinin güclənməsinə köməklik göstərmək, beynəlxalq təşkilatlarda müsəlman ölkələrini dəstəkləmək üçün həyata keçirdiyi tədbirlərdən danışdım. Müasir dünyada islamofobiyanın ən ciddi təhlükələrdən biri olduğunu diqqətə çatdırdım. İslam dünyasının qarşısında dayanan problemlərin öhdəsindən gəlmək üçün daha güclü həmrəyliyə, dialoqa və əməkdaşlığa ehtiyac olduğunu qeyd etdim. Fələstin–İsrail münaqişəsinin həll edilməsi yolu, Əfqanıstanda sülh və sabitlik yaradılması barədə dövlətimizin mövqeyini ifadə etdim. Miqrasiya, qaçqınlar problemlərinə toxundum. Qeyd etdim ki, beynəlxalq ictimaiyyət miqrasiya probleminə son qoymaq üçün onun kökündə dayanan səbəbləri aradan qaldırmalıdır. Çıxışında Azərbaycanın uzun illər ərzində qaçqın və məcburi köçkün problemlərindən əziyyət çəkdiyini xatırlatdım. Bildirdim ki, Ermənistan 30 ilə yaxın müddətdə Azərbaycan ərazisinin 20 faizini işğal altında saxlamış, etnik təmizləmə yolu ilə 1 milyondan artıq azərbaycanlıyı yurd-yuvasından didərgin salmışdır.

İşğal dövründə Ermənistan şəhər və kəndlərimizi yer üzündən silmiş, Azərbaycanın bütün tarixi, mədəni və dini abidələrini vandalizmə məruz qoymuşdur. Müsəlmanlara qarşı tam hörmətsizliyini və nifrətini ifadə edərək məscidlərimizi dağıtmış, təhqir etmiş, donuz və inək saxlanılan tövlə kimi istifadə etmişdir. Bu ərazilərdəki 67 məsciddən 65-i yerlə-yeksan edilmiş, qalan 2 məscidə isə ciddi ziyan vurulmuşdur. Hətta bu ərazilərdəki qəbiristanlıqlarımız da vandalizmə məruz qalmışdır.

Qeyd etdim ki, Ermənistanın hərbi təxribatları nəticəsində başlanan 44 günlük müharibə Azərbaycanın tam

qələbəsi və Ermənistanın təslim aktını imzalaması ilə nəticələnmişdir. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının məlum qətnamələrini özü icra etmiş, beynəlxalq hüquq normalarını və prinsiplərini həyata keçirərək ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti bərpa etmişdir.

Çıxışımın sonunda diqqətə çatdırdım ki, artıq Azərbaycan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa proqramlarına başlamışdır. Bu isə 1 milyondan çox vətəndaşımızın öz evlərinə qayıtmasına imkan verəcək. Ermənistanla Azərbaycan arasında suverenliyin və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması əsasında sülh sazişinin imzalanması, həmçinin sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası regionda münasibətlərin normallaşmasına və kommunikasiyaların bərpasına gətirib çıxaracaq. Lakin Ermənistan öz öhdəliklərini pozmaqdan əl çəkməli, vəziyyəti gərginləşdirən, regionda sülh və sabitlik perspektivlərinə ziyan vuran hərəkətlərə yol verməməlidir.

Hörmətli həmkarlar, İstanbula səfər çərçivəsində Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri cənab Mustafa Şentopla görüş də keçirildi. Azərbaycanın Vətən müharibəsində zəfəri, işğaldan azad olunan ərazilərin bərpası və yenidən qurulması, Zəngəzur dəhlizinin açılması, bunun bölgədə yeni imkanlar yaradacağı, bütün türk dövlətlərinə müsbət təsir göstərəcəyi, COVID-19 pandemiyasına qarşı qlobal mübarizə və digər məsələlər barəsində ətraflı müzakirələr aparıldı. Qeyd olundu ki, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatının Parlament İttifaqına Türkiyə tərəfinin sədrliyi təşkilatın fəaliyyətinə yeni stimül verəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, hesab edirəm ki, İstanbul səfəri uğurlu oldu və mən nümayəndə heyətinin üzvlərinə öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Mənim məlumatım bu qədər, diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, qeydiyyatdan keçək. Buyurun.

Qeydiyyat	(saat 11.05 dəq.)
İştirak edir	78
Yetərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 20 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var, iclasa başla-ya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, gündəlik sizə paylanıb. Xahiş edirəm, gündəliyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.06 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəlikdə və gündəmdə olan məsələlər haqqında müzakirə üçün 30 dəqiqəmiz var. Yuxarı, aşağı cərgədən 10 nəfər çıxış edə biləcək. Buyurun, yazılın.

Şakir müəllim, xahiş edirəm, yuxarının məlumatını da göndərin, zəhmət olmasa. Mən bilim ki, harada qurtaracağım.

Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Bir daha parlamentin rəhbəri kimi, Sizin xarici səfərlərin dövlətimizin milli maraqlarına çox uyğun olduğunu və Milli Məclisin dövlət siyasətində bu cür fəal iştirak etdiyinin göstəricisi kimi dəyərləndiririk.

Hörmətli sədr, millətimiz üçün növbəti sınağa çevrilən 30 noyabr tarixli vertolyot qəzası ilə bağlı hadisədən dərhal sonra 1 saatlıq informasiya vakuumunda dövriyyəyə atılan müxtəlif təxribatçı versiyalar, təəssüf ki, bu gün də davam edir.

Birincisi, heç bir əsas olmadan xarici dövlətlərə hücum edən, hadisəni sübutsuz terror adlandırıb, yanlış hədəflər göstərən qüvvələr bizə düşmənlər qazandırmaqla millətimizin təhlükəsizliyinə xidmət eləmirlər. Çünki hərbi zəfərimiz Britaniya, Rusiya, İran və bir çox dövlətlər tərəfindən qəbul olunub. Soçi və Aşqabad görüşləri, türkmən qazının İran vasitəsi ilə alınaraq dünyaya çatdırılması mühüm regional, beynəlxalq hadisələr olsa da vertolyot qəzasının səbəbləri kimi göstərilə bilməz.

İkincisi, Vətən müharibəsində və ötən bir ildə, eləcə də 16 noyabr tarixli sərhəd toqquşmasında əsir düşən erməniləri Azərbaycandan terror zərbələri ilə geri almaq mümkün deyil. Minlərcə kvadrat-kilometr əraziləri qəhrəmancasına azad eləyən Azərbaycan dövləti terror və təxribatlarla hər hansı siyasi, hərbi güzəştlərə gedə bilməz, getməyəcəkdir.

Üçüncüsü, Vətən müharibəsindəki qələbəmizə hücum məqsədi ilə 3000 şəhidin ölüm səbəbini sorğulamadınız, ona görə də qəzada həlak olanların da haqlarını tələb etməyəcəksiniz, deyən əqidə sahibləri 44 günlük savaşda Ermənistanla birgə səngərdə döyüş meydanlarında məğlub

olublar. Bəli, düşmənçilikdən qazananlara böyük zərbə dəyib. Lakin qələbəmizi möhkəmləndirməkdən bizi heç kəs çəkindirə bilməz.

Dördüncüsü, Silahlı Qüvvələrimiz vahiddir. Onların rəhbərləri və bütün zabitlər, əsgərlər, bütün şəxsi heyət, texnika, texnologiya vahid bir səngərdədir. Qəzadan sonra Müdafiə Nazirliyi və sərhəd qüvvələri, o cümlədən bütün güc strukturları koordinasiyalı hərəkət ediblər. 44 gündə olduğu kimi, bir düşməyə qarşı eyni amalı daşıyırlar.

Nəhayət, 1991-ci ilin Qarakənd terroru, Xocalı və Daşaltı əməliyyatları qanlı hadisələr olsa da, 30 noyabr tarixli qəza ilə eyniləşdirilə bilməz. Çünki 30 noyabrda şəhid olanlar bir il əvvəl məhz həmin texnikalarla düşməyə öldürücü zərbələr vurublar və vertolyot sindromu-noyabr-Qarakənd-Qaraheybət zənciri düzəltməyə ehtiyac yoxdur. 8 noyabr salnaməsi bütün tarixlərdə zəfər ayı olaraq qalacaq. Millətimiz nə baş versə də, onun tarixi əhəmiyyəti dəyişməyəcək.

Nəhayət, qəzadan sağ-salamat çıxan hərbiçiləri yarğılayanların, onların şok altında müsahibələrini şübhə ilə qarşılayanların halına acıyıriq. Ona görə də 10, 20 və 30 noyabrı paralelləşdirənlərin məqsədlərini yaxşı görürük. Belələrinin beyni 26 sentyabrda qalıb. Ona görə də inanırıq ki...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zahid müəllim.

5 nəfər yuxarı cərgələrdən çıxış edəcək, siyahı sizdə var. Mən əgər imkan olsa, 2 nəfərdən bir söz verəcəyəm. Xahiş edirəm, təmin eləyin.

Səfərov Nizami. Nizami müəllim, buyurun.

N.Səfərov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli Milli Məclisin deputatları, xanımlar və cənablar. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin

hücum siyasəti doktrinasının ən mühüm komponentlərdən birini Ermənistanın beynəlxalq hüquqa zidd əməllərə görə məsuliyyətə cəlb olunması təşkil edir. Bu istiqamətdə atılan ilk mühüm addım “İrqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında” 1965-ci il 21 dekabr tarixli Beynəlxalq Konvensiyanın kobud şəkildə pozulması ilə bağlı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının əsas orqanları sırasına daxil olan Beynəlxalq Məhkəməyə müraciətdir. Azərbaycan tərəfindən təqdim edilən sənəddə Ermənistanın yol verdiyi beynəlxalq hüquq pozuntuları 4 fərqli qrupda cəmləşdirilmişdir.

Birincisi, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə kampaniyası birinci Qarabağ müharibəsi, 1991–1994-cü illər. İkincisi, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə kampaniyası bu işğal dövrünü əhatə edir, 1994–2020-ci illəri. Üçüncüsü, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə kampaniyası ikinci Qarabağ müharibəsi, 2020-ci il və nəhayət, dördüncüsü, Ermənistan hakimiyyətinin Azərbaycan əleyhinə nifrət və dezinformasiya kampaniyasının təşkil edilməsi.

Artıq müvafiq dinləmələr başlamışdır və 2001-ci il dekabrın 7-də Beynəlxalq Məhkəmənin Nizamnaməsinin 41-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının şikayəti üzrə müvəqqəti tədbirlər haqqında qərar qəbul edilmişdir. Həmin qərara əsasən Ermənistan Respublikası “İrqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında” Konvensiyadan irəli gələn öhdəliklərə uyğun olaraq, öz ərazisindəki təşkilatlar və fiziki şəxslər də daxil olmaqla milli və etnik mənşəli azərbaycanlılara qarşı irqi nifrətin qızıqdırılmasının və təşviqinin qarşısını almaq üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirməlidirlər. Azərbaycan Respublikası Birləşmiş Millətlər Təşkilatının

beynəlxalq məhkəmə qurumunun beynəlxalq ədaləti və dövlətlərin ümumi davranış qaydalarını ehtiva edən beynəlxalq hüququ bərpa etməsini gözləyir.

Çıxışımın sonunda Ermənistan tərəfinin hüquqi riyakarlığını təsdiq edən bir fakta istinad etmək istərdim. Məlum olduğu kimi, Ermənistan da Azərbaycan tərəfinin guya 1965-ci il tarixli konvensiyanı pozması ilə bağlı Beynəlxalq Məhkəməyə müraciət etmişdi. Siz təsəvvür edin ki, 1993-cü il iyunun 23-də, yəni bu konvensiyanın Ermənistan barəsində qüvvəyə mindiyi gün Ermənistanın silahlı qüvvələri Ağdam rayonunu yerlə yeksan edib, burada etnik təmizləmə siyasətini həyata keçirmişdir. Budur, Ermənistanın beynəlxalq hüquqa gerçək münasibəti. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nizami müəllim.

Yuxarı cərgədən Elşən Musayev. Buyurun.

E.Musayev. Təşəkkür edirəm. Xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, media mənsubları, hər birinizi salamlayıram. Xanım sədr, ilk öncə Sizə İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı Parlament İttifaqının konfransında sərgilədiyiniz son dərəcə uğurlu və məhsuldar fəaliyyətdən dolayı təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu, parlament diplomatiyası adına bir uğurdur, bu, cənab Prezidentin yürütdüyü siyasətə mükəmməl bir dəstəkdir. Eyni zamanda, Sizin təmsalınızda Milli Məclisin çox böyük bir nailiyyətidir.

Elə mən düşünürəm ki, parlament haqqında danışıqlardan da məhz bu uğurlar qabardırılmalıdır. İlk kontekstdə irəlidə məhz bu fəaliyyət olmalıdır. Amma çox təəssüf ki, bəzən parlament cəm şəklində, layiq olmadığı haqsız təpkiylərlə də üzləşir. Bəzən isə həmin təpkiilər üçün kənardan rəvac olur. Gömrük Komitəsinin sədri çox hörmətli Səfər Mehdiyevin məlum müsahibəsindən sonra da həmin

təpkilər artıb. Niyə deputat, niyə parlamentarilər? Parlamentarilər, ümumiyyətlə, kimə nə eləyib? Bu tənqidi fikirlərin səbəbi nədir? Bütün bu suallar çox böyük cavabını gözləməkdədir.

Hamının nəzərinə çatdırmaq istəyirəm ki, Milli Məclis bütün dövlət qurumları ilə daim qarşılıqlı əməkdaşlıq şəraitində fəaliyyət göstərib, bütün dövlət qurumlarına hörmətlə, ehtiramla yanaşıb. Eyni ehtiramı da biz hər zaman özümüzə qarşı görmüşük. Gömrük Komitəsi də bu qəbilədənir və bu sırada istisna deyil. Şəxsən mən özüm elə büdcə müzakirələrində xüsusi qeydimlə məhz Gömrük Komitəsinin bizim sorğumuza operativ cavab verməsi timsalında faydalı əməkdaşlığımız haqqında kifayət qədər geniş nitq söyləmişəm. Ona görə məndə belə bir şübhə yarandı ki, bu müsahibədə sanki bir anlaşılmazlıq var. Bəlkə hörmətli Səfər müəllimin fikirləri kontekstdən çıxarılıb, bəlkə də təhrif olunub. Hər halda, düşünürəm ki, Gömrük Komitəsi, müvafiq komitə bu məsələyə bir aydınlıq gətirməlidir. Bəli, aydınlıq gətirilməzsə, hörmətli sədr, Sizdən xahiş edirəm ki, həmin aydınlığın gətirilməsi təşəbbüsündə bulunasınız. Bir daha təkrar eləmək istəyirəm, deputatlıq anlayışı böyük anlayışdır. Cəm şəkildə olan anlayışdır. Ən azından bu səbəbdən. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elşən müəllim. İlk öncə mən Sizə təbrik və xoş sözlərə görə öz minnətdarlığımı bildirirəm. Ancaq həmişə olduğu kimi, yenə də deyirəm, bu xoş sözlər, təbriklər təkcə mənə, Milli Məclisin sədrinə deyil, nümayəndə heyətinin üzvlərinin hər birinə çatır.

Sizin toxunduğunuz ikinci məqamla bağlı, hörmətli həmkarlar, bir məlumatı sizin nəzərinizə çatdırım. Əslində, mən dünən komitə sədrlərinə bunu demişdim. İndi

Elşən müəllim də bu məsələyə toxundu. Bilirsiniz ki, bu günlərdə bir neçə saytda Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Səfər Mehdiyevin müsahibəsi verilib. Müsahibənin bir yerində bəzi deputatlar qanunsuz fəaliyyətlə məşğul olmaqda və ya fırıldaqılıqda ittiham edilmişlər. Dünən Səfər Mehdiyev mənə telefon açaraq təəssüf hissi ilə bildirdi ki, müsahibədə onun fikirləri düzgün ifadə olunmayıb. Əslində, o, deputatları deyil, bəzi məmurları nəzərdə tutmuşdur. Mən istədim ki, bu məlumat da sizə çatdırılsın.

İndi isə xahiş edirəm, Fazil Mustafa. Fazil müəllim, bu yurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Dünən ölkə Prezidenti Azərbaycanın üzünü dünyada ağ eləyən və böyük uğurlar qazanan “Qarabağ” klubunu, onun futbolçularını qəbul eləyəndə belə bir anamlı məsələyə toxundu ki, bizə yalnız siyasətdə deyil, həm də futbolda ədalətsizlik tətbiq etdiklərinin şahidi oluruq. Biz bunları çox ciddi şəkildə anlayırıq ki, nə səbəbə bu addımlar atılır. Amma bu ədalətsizlik təkcə xaricdən olmur, həm də daxildən bu ədalətsizliyi biz hiss edirik. O nədir?

Bir qisim insan üçün 44 günlük savaşa qazanılan zəfərin şəhid, qazi bədəli, diplomatiya çevikliyi, böyük iqtisadi məsrəf tərəfi sanki unudulub. Qarabağın sanki göydən zənbillə bəxş edildiyi havasını yayaraq, xırda məsələlər üzərindən dövləti ittiham etmə yolunu tuturlar. Hətta acınacaqlı odur ki, Ermənistanda insanlar küçəyə tökülüb Paşinyanı, dövlət rəhbərini ittiham edirlər ki, niyə Qarabağı vermişən. Bizdə isə bütün sosial şəbəkələrdə, başqa yerlərdə ölkə Prezidenti İlham Əliyevi sanki ittiham edirlər ki, niyə Qarabağı azad etmişən. Hətta öz kəndi, rayonu işğaldan azad olunmuş insanlardan bəziləri belə o minnətdarlıq duyğusunu içində daşımaraq sanki demək

istəyir ki, siz kimsiniz, mənim kəndimi, rayonumu azad etmişiniz. Bu duyğunun olmaması Azərbaycan cəmiyyətində çox böyük problemlər yaradır. Bunun da əsas səbəblərindən biri odur ki, dövlət öz gördüyü işləri lazımı səviyyədə piara çevirə bilmir.

Baxın, biz qızıl amnistiya verdik. 35 gün keçib. Cəmiyyətdə amnistiyadan danışan varmı? Tələm-tələsik, 3 gün ərzində onu qəbul elədik, keçdi. Halbuki böyük bir xeyirli aksiya idi, 16 mindən artıq insan buraxıldı və ya ən azı ona tətbiq olundu. Bütün bu məsələləri biz təbliğ edə bilməyəndə nəticə nə olmalıdır? Nəticə o olmalıdır ki, digər tərəfdən dövlətin əks arqumentlərlə əsassız hücumlara məruz qalmasını müşahidə etməliyik. Ona görə də mən istəyərdim ki, bundan sonra biz qızıl əfv barədə düşünək və zəfərin, əslində, bütün Azərbaycan cəmiyyətində evlərə gedib çatması məsələsini məhz bu vasitələrlə həll etməyə çalışaq və onun təbliğatını doğru quraq. Düşünürəm ki, burada dövlət vəzifələrini iki əlli sevincək götürən insanların eyni qaydada, heç olmasa, barmağının ucunda dövlətin məsuliyyətini götürmə anlayışı olsa, bu, kifayət edir. Bəzən bu məsuliyyətin də nə olduğunu çoxları anlamır. Ona görə də vəzifə götürmək həm də məsuliyyət götürməkdir. Bunu anlada bilsək, dövlətin də siyasəti, məncə, daha doğru təbliğ olunar və anlaşılır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim.

Elman Nəsirov. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, əziz media nümayəndələri. Xanım sədr, mən də fürsətdən istifadə edib, Sizi və bütün nümayəndə heyətini uğurlu İstanbul səfəriniz münasibəti ilə təbrik edirəm. Bu bir həqiqətdir ki, rəhbərliyiniz altında bu gün Azərbaycan

parlament diplomatiyası çox çevikdir. Nəticələr göz qabağındadır. Xüsusi ilə də Qoşulmama Hərəkətinin Parlament Şəbəkəsinin yaradılması ilə bağlı görülmüş işlər, bu istiqamətdə atılmış addımlar bir daha onu göstərir ki, sözün həqiqi mənasında, bu gün Azərbaycan parlament diplomatiyası yeni inkişaf mərhələsinə daxil olur.

Mənim mövzum, bugünkü danışacağım məsələ yol məsələsi ilə bağlıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev söyləyirdi ki, “Yol – iqtisadiyyat, mədəniyyət, bir sözlə, həyat deməkdir”. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bu gün Azərbaycanın yol infrastrukturunu kifayət qədər inkişaf edib. Son 18 il ərzində 15 min kilometrdən çox yol çəkilib. Ümumdünya Davos İqtisadi Forumunun son hesabatında Azərbaycan yolların keyfiyyətinə görə dünyada 27-ci, MDB məkanında birinci yerdədir.

Hər zaman imkan daxilində biz parlamentdə də, mətbuatda da Cəlilabadın İranla sərhəddə yollarının bu reallığa adekvat olmadığı məsələsini qaldırırdıq, yolların bərhad olduğunu söyləyirdik. Amma bu gün parlamentin kürsüsündən bəyan edirəm ki, Cəlilabadın İranla sərhədində olan kəndlərin əhalisi böyük sevinc içərisindədir. Onlar ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevə dərin minnətdarlıqlarını, sevgilərini ifadə edirlər və söyləyirlər ki, indi artıq bizim İranla sərhəd yollarımızın əsaslı təmirinə başlanılıb. Bu, bir həqiqətdir. Belə ki, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin rəhbəri Saleh Məmmədov bizim bu çağırışlarımıza çox həssas yanaşdı. Görüşdük, məsələlər müzakirə edildi və artıq təkliflər hazırlanıb verilib və bu istiqamətdə əməli addımlar atılmağa başlanıb. Cəlilabadın İranla sərhəddə olan 14 yaşayış məntəqəsi, 36,2 kilometrlik ərazi əsaslı şəkildə təmir olunacaq, yeni yollar çəkiləcək. Mən də bir daha fürsətdən istifadə

edib, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin rəhbəri hörmətli Saleh Məmmədova seçicilərimin təşəkkürünü çatdırıram. “Sağ ol” deyirik. Bizim qaldırdığımız məsələyə belə operativ şəkildə reaksiya verdi.

Hörmətli Sahibə xanım, bu, həm də Azərbaycan parlamentinin nüfuzunun göstəricisidir. Burada qaldırılan məsələlər dərhal öz həllini tapmağa başlayıb. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elman müəllim.

Tural Gəncəliyev. Buyurun, yuxarı cərgədən.

T.Gəncəliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Xankəndi şəhərindən olan seçicilərimi narahat edən bir məsələni diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Nizami Gəncəvi adına 4 saylı Xankəndi şəhər orta məktəbi hazırda müvəqqəti olaraq Bakı şəhəri Sabunçu rayonu, Ramana qəsəbəsində, Şuşa şəhərini kimi tanınan ərazidə fəaliyyət göstərir. Bu məktəbin 2013-cü ildə fəaliyyəti bərpa edilərkən məktəbin binası 300 nəfər şagirdin təhsil alması üçün nəzərdə tutulmuşdu. Lakin hazırda bu məktəbdə təhsil alan şagirdlərin ümumi sayı 1400 nəfəri keçib. Sınıf otaqlarında şagirdlərin sıxlığı maksimum həddədir. Artıq 4 saylı Xankəndi şəhər orta məktəbində tədris üçün yer olmadığına görə həmin ərazidə məskunlaşmış xankəndili şagirdlər daha uzaq məsafədə yerləşən digər məktəblərə getməyə məcbur olurlar.

Ölkəmizdə təhsilin inkişafının və kadr potensialının gücləndirilməsinin nə qədər vacib bir məsələ olduğunu nəzərə alaraq, biz xankəndili şagirdlərin aldığı təhsilin keyfiyyətinin aşağı düşməsinə imkan verə bilmərik. Qeyd olunanları nəzərə alaraq, əhalinin Böyük qayıdış prosesi başlayana qədər Nizami Gəncəvi adına 4 saylı Xankəndi şəhər orta məktəbinin müvəqqəti yerləşdiyi ərazidə əlavə

tədris korpusunun tikilməsini və ya modul tipli sinif otaqlarının yerləşdirilməsini xahiş edirəm. Dıqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tural müəllim.

Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hamınızı salamlayıram. Parlament diplomatiyası səviyyəsində əldə etdiyiniz uğurları alqışlayıram. Ancaq Sahibə xanım, Qənirə xanım məndən xahiş etdi ki, mənim qalan vaxtımı o çıxış etsin. Mümkündürsə, icazə verin, deyəsən, Qənirə xanımın vacib sözləri var.

Sədrlik edən. Sizin etirazınız yoxdursa, Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, mətbuat və media nümayəndələri. Hörmətli sədr, mən də bu uğurlu səfər və nəticələrlə bağlı Sizi və Sizin rəhbərlik etdiyiniz nümayəndə heyətini təbrik edirəm.

Dekabrın 16-sı tanınmış jurnalist, şəhid, milli qəhrəmanımız Salatın Əsgərovanın anadan olmasının 60 illik yubiley günüdür. Ən çətin dövrlərdə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında böyük problemlər yaşadığımız illərdə Qarabağ həqiqətlərinin dünyada geniş yayılması, erməni yalanlarına qarşı mübarizə üçün kiçik yaşlı övladını evdə qoyaraq ön cəbhə bölgələrində gerçəkliyi dünyaya çatdıran əziz Salatın xanıma Allahdan rəhmət diləyir və “qanı yerdə qalmadı” deyirik.

Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə qazandığımız zəfərlə bütün şəhidlərimizin, o cümlədən Salatın Əsgərovanın ruhu şad oldu. Salatın xanımı tanıyırdım. Sonra tale elə gətirdi ki, onun kiçik yaşlardan anasız böyüyən oğlu Ceyhunla bir kollektivdə çalışdıq. Dövlətimiz və xalqımız

hər zaman milli qəhrəmanımız Salatın Əsgərovanın xatirəsini uca tutub. Qeyd edim ki, yanvar ayında da Salatın Əsgərovanın erməni qatilləri tərəfindən qətlə yetirilməsinin 30 ili tamam olur. Salatın Əsgərova şəhid olanda o zamankı dövlət rəsmiləri onun qətlə yetirildiyi kəndə Salatın Əsgərovanın adının veriləcəyini və “Salatinkənd” adlanacağını vurğulasalar da, illər sonra oğlu Ceyhun Əsgərovun araşdırmaları zamanı 1998-ci ildə kəndin adının dəyişdirildiyi, amma onun Salatinkənd adlandırılmadığı məlum olub.

Salatın Əsgərovanın 60 illik yubileyində onun övladının, bir çox həmkarlarımızın və ziyalıların xahişini dövlət rəsmilərinə çatdıraraq, Salatın Əsgərovanın şəhid olduğu kəndin onun şərəfinə Salatinkənd adlandırılmasını xahiş edirik.

Qeyd edim ki, bir çox informasiya resurslarında da məhz həmin kəndə Salatın Əsgərovanın adının verildiyi, Salatinkənd adlandırıldığı vurğulanır. Amma əslində isə ailəsinin araşdırmalarında tamamilə fərqli bir məlumat ortaya çıxıb. Onu da əlavə edim ki, şəhid qəhrəmanımızın peşəkar jurnalist olan yeganə övladı 1 ildir işsizdir. Məncə, əlaqədar qurumlar bu məsələyə də biganə qalmaqaldır.

Digər bir məsələ. Azərbaycanın əməkdar artisti, ağır xəstə olaraq son günlərini yaşayan dəyərli sənətkarımız Novruz Qartalla bağlı danışmaq istəyirəm. Novruz Qartal hər zaman bir sənətkar kimi ön cəbhələrdə əsgər və zabitlərin qarşısında çıxış edib, mədəniyyət sahəsinə öz töhfələrini verib. Novruz Qartal bu gün çox ağır vəziyyətdə kirayədə yaşayır. Bir neçə gün əvvəl onu ziyarət etdik. Onun ən böyük arzusu ömrünün son günlərini 1 otaqlı da olsa, öz mənzilində keçirməkdir. Müvafiq qurumlara...

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım.

İndi isə Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Bu gün Azərbaycanda 150 nəfərlik toyların keçirilməsinə icazə verilir. Operativ qərargah və müvafiq dövlət orqanları COVID-19 virusunu nəzarət altında saxlaya bilər. Digər tərəfdən, insanlar özləri də məsuliyyətli olub və qorunur. Olduğum müxtəlif yerlərdə onlarca vətəndaş yaxınlaşıb xahiş edirlər ki, yas mərasimlərinin keçirilməsinə də icazə verilsin. Hüzürü düşən adam həyətində başsağlığını qəbul etmək üçün incidilməsin. Elə rayonlar var ki, qaydaları bir az yumşaq tətbiq edir, elələri var, daha sərt tətbiq edir. Nə fərqi var ki, məclis onsuz da məclisdir. Qoy, yas məclislərinə də 100–150 nəfər civarında icazə verilsin. Operativ qərargahdan bu məsələyə operativ baxmağı xahiş edirəm. Belə çıxmasın ki, insanların dediyi kimi, yəni insanlar toyda yoluxmur, amma yasda yoluxur. Onsuz da qadınlar evdə yığışib yas keçirir və bunun qarşısını almaq da mümkün deyil. Kişilər isə qayda-qanunlara daha uyğun hərəkət edərək məsafə saxlaya bilərlər.

İkinci məsələ isə dini inanlı olan şəxslərlə bağlıdır. Məscidlərdə 50 nəfər sayının toy sayına bərabərləşdirilməsi, ən azı 100 nəfərə çatdırılması ədalətli olardı. Eyni vaxtda namaz qılanların da sayının 15 nəfər müəyyən edilməsi sosial narazılıq yaradır. Din adamları gündə 3 dəfə dəstəmaz alır, daha gigiyenikdirlər, təmizliyə daha çox riayət edirlər. Onların yoluxma faizi də, məncə, daha az ola bilər. Onun üçün də mənə müraciət edən onlarca din xadimləri adından operativ qərargahdan bu məsələyə də operativ yanaşmasını və baxılmasını istəyirəm. Ümid edirəm ki, bu məsələ ilə bağlı izahat və açıqlamanı bu gün və ya sabah eşidərik.

Arzum budur ki, aidiyyəti orqanlar deputatların qaldırdıqları məsələlərə mütləq münasibət bildirsin. Bir-birimizlə qarşılıqlı anlaşma və hörmət mühitində işləyək ki, yersiz deyilmiş bir söz, yaxud açıqlamalar və diqqətsizlik münasibətlərimizi gərginləşdirməsin və korlamasın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Razi müəllim.

Bəhrüz Məhərrəmov. Buyurun.

B.Məhərrəmov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, əziz həmkarlar. 1 həftə öncə Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi müvəqqəti tədbir xarakterli bir qərarla Ermənistanın ən vacib siyasi arqument kimi əsaslandığı saxlanılan erməni əsilli şəxslərin dərhal azadlığa buraxılmasına və Hərbi Qənimətlər Parkının dərhal bağlanmasına dair tələblərini rədd etdi. Maraqlıdır ki, Azərbaycanı hədəf alan daxildəki bəzi siyasi dairələr nədənsə bu qərarı Azərbaycanın və Azərbaycan hakimiyyətinin uğursuzluğu kimi car çəkməyə başlayıb. Arqumentləri də odur ki, Azərbaycanın olduğu kimi, Ermənistanın da Azərbaycana qarşı bir sıra vəsatətləri təmin olunub. Bunu deyib dayanırlar.

İndi mən həmin dairələrə üz tutmaq istəyirəm. Bəli, məhkəmənin Azərbaycanın qarşısında tələbləri var. Amma bunlar nə tələblərdir? Birincisi, məhkəmə ziddiyyətləri dərinləşdirən, mübahisələrin həllini çətinləşdirə biləcək hərəkətlərdən çəkinmək, irqi zəmində nifrətin qızıqdırılmasına yol verməmək kimi tələblər müəyyən edib ki, zətən bu, Azərbaycanın özünün müdafiə etdiyi yanaşmadır və şəxsən cənab Prezident dəfələrlə bu məsələni gündəmə gətirib.

İkincisi, 2020-ci il münaqişəsi zamanı əsir götürülən və həbsdə qalan bütün şəxslərin zorakılıqdan müdafiəsi, onların təhlükəsizliyinin və qanun qarşısında bərabər-

liyinin təmin edilməsinə dair tələb var ki, Azərbaycan Cinayət-Prosessual Məcəlləsində onsuz da bütün bu məqamlar icraatın vəzifələri, əsas prinsipləri və şərtlərinin prioritetləri kimi müəyyən edilib. Yəni Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin bu istiqamətdə tələbinin mövcudluğundan asılı olmayaraq, Azərbaycanda cinayət mühakimə icraatında bu məsələlər nizamlanır və təcrübədə də tətbiqinə ciddi əməl olunur. Bu, bizim qanunun fəlsəfəsi ilə üst-üstə düşən məsələlərdir və milli maraqlarımıza tam cavab verir. Yəni spekulyasiya etmək lazım deyil. Öhdəlikdən danışıqda axıra qədər danışmaq lazımdır.

Eyni öhdəliyin Ermənistanın üzərinə qoyulan formatına baxaq. Məhkəməyə görə Azərbaycandan mümkün irqi ayrı-seçkiliyin qarşısını almaq kimi bir tədbir görülməsini tələb edərsə, Ermənistandan artıq mövcud olan bu problemin qadağan edilməsini tələb edir. Yəni Ermənistan məhkəmə aktında artıq irqi ayrı-seçkiliyin mövcud olduğu bir dövlət kimi təsbit olunur. Bəs bunu niyə demirsiniz? Niyə demirsiniz, məhkəmənin ortaya qoyduğu hüquqi mövqeyə əsasən “əsir” məfhumu yalnız 2020-ci il münaqişəsi zamanı saxlanılanları nəzərdə tutur ki, bu da İrəvanın hərbi əsir arqumentinin fiaskosu deməkdir. Niyə demirsiniz ki, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi “2020-ci il münaqişəsi zamanı” ifadəsini işlətməklə bəzi Qərb dairələrində, eləcə də bizim bəzi satılmış yerli dairələrdə iddia olunanların əksinə, münaqişənin artıq başa çatdığını məhkəmə aktında təsbit edir. Budurmu, sizin dediyiniz kimi, Azərbaycan hakimiyyətinin məğlubiyyəti?

Biri AŞPA-da Azərbaycan Ordusunun əleyhinə qətnamə qəbul etməyə cəhd edir, digəri Paşinyanı öz lideri kimi görmək istəyir. Açıqı, ifadə etməyə söz tapmaq olmur. Azərbaycan tarixində heç bir hakimiyyət dövlətinə

bu qədər düşmən kəsilən biri ilə üz-üzə qalmayıb. Buna bir son qoyulmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sonuncu çıxış, bu, 10-cu çıxışdır. Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Seçicilərlə görüş zamanı qaldırılan bir neçə məsələ ilə bağlı fikrimi bildirmək istərdim. Birinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycan hökuməti həm şəhid ailələrinin, həm də müharibədə iştirak edən insanların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün xeyli iş görüb. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra isə həmin plan-proqramlar xeyli genişlənir. Ona görə də bu istiqamətdə atılan addımları çox yüksək qiymətləndirirəm. Bir statistikanı qeyd etmək istərdim ki, birinci Qarabağ müharibəsi zamanı şəhid olanların, müharibə iştirakçılarının və bu kateqoriyaya aid olan insanların sosial müdafiəsini gücləndirmək üçün Şəki rayonunda 161 ev tikilib. Onun 114-ü çoxmərtəbəli binalarda olub, 47-si isə fərdi evdir. Bu rəqəm, hesab edirəm ki, kifayət qədər müsbət qarşılanmalı bir rəqəmdir. Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, bu istiqamətdə ikinci Qarabağ müharibəsi şəhidlərinin ailələrinin də sosial müdafiəsini gücləndirmək üçün addımlar atılır. Amma burada statistika nəzər salanda baxıb görürük ki, bu işləri sürətləndirmək lazımdır.

Hörmətli sədr, 1 il keçməsinə baxmayaraq, Şəkidə şəhid ailələrinə ev tikilməsində yalnız bir kənddə bir evin tikilməsi istiqamətində işlər görülür. Bu isə görülən işlərin cəmi 1,5 faizinə bərabərdir. Ona görə mən çox təvəqqe edərdim, xahiş edərdim, bu məsələyə bir də baxılsın. Şəhid ailələrinə evlərin tikilməsi istiqamətində çox yaxşı işlər görülür, amma o elə balanslı getməlidir ki, bir his-

sədə daha çox, o biri hissədə minimum səviyyəsində olmaqla narazılıqlar yaradılmasın. İnanıram ki, bu istiqamətdə işlər sürətlə aparılacaq.

İkinci məsələ. Son illərin təbii fəlakətləri və zəlzələlərinə baxanda görürük ki, ən ağır Şəki–Zaqatala zonasında olub. Ona görə tək Şəkini demirəm, həmin zonada mən tanışam, xeyli evlərə gəlib baxıblar, müsbət qiymətləndiriblər ki, bu evləri bərpa etmək lazımdır. Amma çox təəssüf olsun ki, hələ də bu evlərin bərpası istiqamətində addımlar atılmayıb. Keçən ilin, bu ilin, növbəti ilin büdcəsində bu təbii fəlakətin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün yetərincə vəsait ayrılıb. Onun bir hissəsi, bir neçə milyonunu, hörmətli sədr, hesab edirəm ki, məhz həmin insanların indiyə qədər qalan və təbii fəlakət nəticəsində dağılan, ildən-ilə keçən evlərin bərpa edilməsinə yönəlsin. Bu, həmin sahədə olan narazılıqların aradan qaldırılması istiqamətində çox sanballı bir addım olardı. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Oldu, Əli müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyimizin məsələlərinə keçirik. Bu gün bizim gündəliyimizdə 17 məsələ var. Gündəliyin 1-ci məsələsi əqli mülkiyyətlə bağlı bir beynəlxalq sazişə və protokola qoşulmaq, eləcə də bir sazişin təsdiq edilməsinə dair qanunun ləğv olunması haqqındadır. Bunu da qeyd edirəm ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini,*

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Siz tamamilə düzgün vurğuladınız. Biz bu gün bir sazişə, əqli mülkiyyətin hüquqi qorunması və o sazişə dəyişiklik edilməsi haqqında protokola qoşuluruq. Eyni zamanda, bu protokola qoşulmağımızla bağlı 1998-ci ildə qanunla təsdiq etdiyimiz digər saziş qüvvədən düşəcək.

Qısaca onu qeyd etmək istəyirəm ki, bu saziş zamanında bizim tərəfimizdən imzalanmayıb, açıq saziş olub. Çünki 1998-ci ilin sazişi qüvvədə idi. Amma indiki şəraitdə bu sazişi biz ratifikasiya etmək qərarına gəlmişik. Çünki bir sıra hallarda müqavilələri imzalamırıq, amma o açıqdır və biz onu istənilən zaman ratifikasiya edə bilərik. Məhz bu iki sazişdəki vəziyyət bu cürdür.

Xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, biz bu sazişi 2 komitədə müzakirə etdik. Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində və Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində çox geniş müzakirə etdik. Mən təşəkkür edirəm, çox maraqlı fikirlər səsləndi. Xüsusi olaraq həm də komitə iclasında bu sazişlə bağlı bizim irəli sürdüyümüz qeyd-şərt vurğulandı, bu sazişin müddəaları münaqişənin nəticələri tamamilə aradan qaldırılana və Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında münasibətlər normallaşana qədər Azərbaycan Respublikası tərəfindən Ermənistan Respublikasına münasibətdə tətbiq edilməyəcəkdir. İlk dəfə belə bir qeyd-şərtdir. Amma bu mətn hər iki komitə tərəfindən dəstəklənmişdir. Çünki artıq burada faktiki olaraq münasibətlərin normallaşması tələbi bizim tərəfimizdən irəli sürülür. Bu baxımdan belə bir qeyd-şərtin edilməsi ilk dəfədir və hesab edirəm ki, artıq münaqişə bitdikdən sonra ola bilsin ki, bizim gələcəkdə, yaxın dövrdə də qoşula-

cağımız sazişlərdə də öz əksini tapa bilər.

İkinci vacib məqam ondan ibarətdir ki, bu sazişlə dövlətlərarası şura yaradılır. Çünki faktiki olaraq MDB çərçivəsində münasibətləri tənzimləyən xüsusi orqanlar mövcuddur. Bizdə bu, Əqli Mülkiyyət Agentliyidir. Qeyd olunur ki, şura iştirakçı dövlətlərin bu sahəyə məsul olan dövlət hakimiyyəti orqanları rəhbərlərindən formalaşdırılır. Bizdə də belə bir qurum var, mövcuddur. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, konvensiyalara qoşulmaq, sazişə və əlavə protokola qoşulmaq zəruridir. Eyni zamanda, hörmətli xanım Sədr, qeyd etdiyim kimi, ikinci məsələ 1998-ci il sazişinin qüvvədən düşməsi olacaqdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Bu məsələyə, eyni zamanda, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində də baxılıb. İndi Səməd müəllim burada yoxdur, Nigar xanım, Siz həmin komitədənsiniz, buyurun, komitənin fikri nədir?

N.Arpadarai, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hörmətli Əli müəllimin qeyd etdiyi kimi, ətraflı müzakirə oldu, heç bir əlavə təklifimiz yoxdur. Ona görə tərəfimizdən dəstəklənir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Bəli, səsə qoyacağıq indi, çıxış etmək istəyən də yoxdur.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, məsələyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.40 dəq.)

Lehinə

70

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Biz indi 2-ci məsələyə keçirik. Məsələ “Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin 100 illiyi (1921–2021)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Birinci və ikinci oxunuşlar zamanı Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycanın təhsil sistemindəki yeri ilə bağlı çox təqdirəlayiq çıxışlar oldu. Hesab edirəm, bir neçə gündən sonra, 17 dekabrda Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti Heydər Əliyev Mərkəzində öz yubileyini qeyd edəcək və düşünürəm ki, üçüncü oxunuşda qəbul edəcəyimiz bu qanun, yəni 100 illik yubiley medalı ilə bağlı bu qanun layihəsi bizim bu sahədə çalışan şəxslərə verəcəyimiz ən ciddi töhfə ola bilər.

Hörmətli deputatlardan üçüncü oxunuşda səs verməklərini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, səsə qoyuram, xahiş edirəm, bu məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.42 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Yuxarı cərgələr barədə məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

3-cü məsələyə keçirik. Əli müəllim, yenə də Siz məlumat verəcəksiniz. Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığa görə medal haqqındadır. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu yubiley medalı ilə bağlı da birinci və ikinci oxunuşlar zamanı deputatlar təqdirəlayiq çıxışlar etmişlər. Çünki, həqiqətən də, müdafiə sənayesi sahəsində çalışan insanlar da Vətən müharibəsi zamanı arxa cəbhədə öz töhfələrini vermişdilər. Bu medalların təsis olunması ilə biz Azərbaycanın orden və medalları sırasına, hesab edirəm ki, yenilərini əlavə etmiş oluruq. Üçüncü oxunuşda layihəyə səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.43 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

0
72

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 5 məsələsi ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Biz indi 4-cü məsələyə keçirik. Bu məsələ “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” Qanunda və digər 2 qanunda dəyişiklik edilməsi və 4 qanunun ləğv edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, yenə də Siz buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörməti deputatlar, birinci oxunuş zamanı geniş məlumat vermişdim, 2018-ci ildə biz qanunvericiliyə uyğun olaraq, yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi prosesinə başlamışdıq və buna görə də artıq 15 yaşı tamam olmamış şəxslərə fərdi identifikasiya kartının verilməsi zərurəti aradan qalxıb. Məhz buna görə də bu sahəni tənzimləyən əvvəlki qanunların artıq ləğv olunması zərurəti irəli çıxıb və iki qanunda isə biz düzəliş edirik. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

İki komitədə də baxılıb bu məsələyə. Hicran xanım, sizin komitənizdə baxılıb, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, bizim komitədə də baxılıb. Heç bir təklif yoxdur, səsə qoyaq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Dəstəkləyirsiniz, çox sağ olun.

Nigar xanım, sizin komitədə də baxılıb. Buyurun.

N.Arpadarai. Hörmətli Sahibə xanım, dəstəkləyirik, heç bir əlavə təklif daxil olmamışdır.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu, ikinci oxunuşdur, ona görə əvvəlcə biz əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun. Bu qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.45 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. İndi biz gərək qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoyaq. Qanun layihəsində 7 maddə var. Ona görə də mən onları qruplaşdırıb səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.46 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	
Buyurun, Şakir müəllim.	

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə 4, 5, 6 və 7-ci maddələrə münasibət bildirin.

Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.46 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.46 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 5-ci məsələdir. Bu, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihə-

sidir. Əli müəllim, yenə də Siz, buyurun, məsələ ilə bağlı məlumat verin, xahiş edirəm.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu məsələ ilə bağlı birinci oxunuşda qeyd etmişdim. Bu qanun layihəsi əmək münasibətləri zamanı işçilərin pozulmuş hüquqlarının müdafiəsi məqsədi ilə hazırlanmışdır və İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi təklif olunmuşdur. Müzakirələr zamanı təkliflər daxil olmamışdır. Hörmətli xanım sədr, ikinci oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Qanun layihəsinə Əmək və sosial siyasət komitəsində də baxılıb. Musa müəllim, Sizin bir sözünüz varmı?

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, xanım sədr. Deyilənlərlə razıyıq, əlavə təklifimiz yoxdur. Səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Maddələr üzrə səsverməyə keçəcəyik. Bu qanun layihəsi 10 maddədən ibarətdir. Mən onları 5-5 səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, birinci 5 maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi. İndi son 5 maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 6-cı məsələyə keçirik. Bu, “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü hörmətli Arzu Nağıyevə söz verirəm. Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Birinci oxunuşda layihə ilə bağlı geniş məlumat verilib. Eyni zamanda, fikir və rəylər nəzərə alınıb və plenar iclasda ikinci oxunuşa tövsiyə olunmuşdur. Lehinə səs verməyi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Əli müəllim, bu qanun layihəsinə sizin komitənizdə də baxılıb, Tahir müəllim yoxdur, Sizin bununla bağlı əlavə sözünüz varmı?

Ə.Məsimli, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini.*

Hörmətli sədr, deyilənlərə heç bir əlavəmiz yoxdur. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz əvvəlcə qanun layihəsinə əsas

kimi münasibət bildirməliyik. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.51 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də mən qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoyacağam. Bu qanun layihəsi iki maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.51 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

2-ci maddəni səsə qoyuram, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 7-ci məsələdir. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qanun layihəsi barədə Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə xanım Paşayeva məlumat verəcək. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.

Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinin birinci oxunuşda müzakirələri zamanı dəyərli millət vəkili həmkarlarım Sabir Rüstəmxanlı, Ziyafət Əsgərov, Siyavuş Novruzov və Etibar Əliyev çıxışlar edərək mövzu ətrafında önəmli fikirlər səsləndirmişlər. Ümumilikdə isə, qanun layihəsinin birinci oxunuşunda həmkarlarımız tərəfindən birbaşa bu layihə ilə bağlı hər hansı təklif və irad daxil olmadığı üçün həmkarlarımızı qanun layihəsinə ikinci oxunuşda səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım.

Əli müəllim, sizdə də baxılıb, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Ə.Hüseynli. Komitə lehinədir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsinə əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.54 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Qanun layihəsinə biz maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu, kiçik bir layihədir, cəmi bir maddədən ibarətdir. Ona görə,

xahiş edirəm, həmin bir maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.54 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, maddələr üzrə qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.55 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə biz gündəliyin 8-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən yenə də hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bu məsələ bizim komitə tərəfindən irəli sürülmüşdür. Mən deputat həmkarlarımıza təşəkkür edirəm ki, komitəmin təklifini dəstəkləmişiniz və “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda belə bir mühüm əlavə edilir.

Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, birinci oxunuş zamanı deputatlar Fazil Mustafanın və Etibar Əliyevin mətnlə bağlı təklifləri olmuşdu. Məsələlərin bir hissəsini cavablandırmışdım. Amma bununla yanaşı, bizim Fazil Mustafa və Etibar Əliyevlə görüşümüz oldu və mətnin ikinci hissəsində hüquqşünas ixtisası ilə yanaşı, “hüquq sahəsində” söz birləşməsini əlavə etdik ki, hər hansı digər narahatlıq yaranmasın. Onlarla qarşılıqlı razılığımız əldə olunub. Bizim komitəmiz də bu təklifin lehinədir. Ona görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun. Bu layihəyə təkcə sizin komitədə baxılıb. Ona görə də, hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsini əvvəlcə əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.57 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur və biz qanun layihəsinə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu qanun layihəsi iki maddədən ibarətdir. Bir-bir səs qoyacağam. Xahiş edirəm, 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.57 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə 2-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.58 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsinə mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səs qoyuram, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.58 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörməti həmkarlar, ikinci oxunuşda olan qanun layihələri başa çatdı. Bizim növbəti 9 məsələmizin hamısı birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Ona görə də mən xahiş edirəm, çıxışlarınızda birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alınız.

Bunu da qeyd edirəm ki, gündəliyin növbəti iki məsələsi cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və beləliklə, biz indi gündəliyin 9-cu məsələsinə keçirik. Turizm haqqında qanun layihəsi müzakirəyə təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri hörmətli Musa Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin qanunvericilik təşəbbüsü ilə Milli Məclisə daxil olmuş Turizm haqqında qanun layihəsini müzakirənizə təqdim edirəm.

Turizm iqtisadiyyatın sürətlə inkişaf edən bir sektoru olmaqla, sosial-iqtisadi inkişafın əsas təkanverici qüvvəsi kimi, dünyanın bir çox ölkələrinin milli iqtisadiyyatının

prioriteti hesab edilir. Turizmin sosial-iqtisadi həyata təsiri geniş və çoxşaxəlidir. Hava nəqliyyatı, mehmanxanalar, avtomobil kirayəsi ilə məşğul olan şirkətlər kimi turizm alt sektorlarının ÜDM-yə birbaşa təsirindən əlavə, xidmət, tikinti, istehsal və sair sektorların da dolaylı təsirləri, habelə məşğulluğa və regionların sosial-iqtisadi inkişafına təsiri turizmin əhəmiyyətini daha da artırmaqdadır. Digər tərəfdən, uğurlu turizm strategiyası ölkənin imicinin beynəlxalq miqyasda yaxşılaşdırılmasına kömək etdiyindən turizm həm də ölkələr üçün marketinq aləti rolunu oynayır. Eyni zamanda, turizm sektoru ekoloji dayanıqlılıq, mədəni irs, yerli dəyərlərin mühafizəsi və inkişafı istiqamətində göstərilən səyləri də dəstəkləyir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”ndə turizm 11 prioritet istiqamətdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Strateji Yol Xəritəsində nəzərdə tutulan hədəflər, işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının yüksək turizm potensialının mövcudluğu, Zəngəzur dəhlizinin açılmasından sonrakı dövrdə bölgədə yaranacaq yeni tarixi, coğrafi, logistik, sosial-iqtisadi mühit turizm sahəsində yeni prioritetləri müəyyən edir, yeni çağırışları qarşıya qoyur.

Son illərin statistik göstəricilərinə görə, koronavirus pandemiyası başlayana qədər turizm Azərbaycanda daim inkişaf edən sektorlardan biri olmuşdur. Ölkəmizdə indiyədək turizm sektoruna 2 milyard dollardan artıq investisiya qoyulmuşdur. Ötən dövr ərzində turizm sahəsində biznes mühitinin yaxşılaşdırılması yönündə təsirli tədbirlər görülmüşdür. Belə ki, səyahət agentlikləri, turoperator və mehmanxana fəaliyyətləri üzrə lisenziya tələbi

ləğv edilmiş, mikrosahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün, məcburi dövlət sosial sığorta haqqı üzrə sahibkarların fiskal öhdəliyinin azaldılması, özəl sektorda əmək haqqı gəlirlərinin 8 min manatadək olan hissəsinin gəlir vergisindən azad edilməsi kimi tədbirlər nəticəsində turizm sektorunda biznes mühitinin əhəmiyyətli səviyyədə yaxşılaşdırılmasına nail olunmuşdur.

Turizm potensialının səmərəli istifadəsi istiqamətində atılan addımlar nəticəsində 2011-ci illə müqayisədə 2019-cu ildə turizm məqsədi ilə Azərbaycana səfər edən xaricilərin sayı 83,3 faiz artaraq 2 milyon 863 min nəfərə, onların ölkəmizdə xərclədiyi vəsaitin məbləği 3 milyard manata çatmışdır. 2019-cu ildə turizm sektorunun ÜDM-də xüsusi çəkisi 2,4 faiz, bu sektorda məşğul əhalinin sayı 80.500 nəfər, muzzla çalışanların sayı 27.300 nəfər təşkil etmiş, mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin sayı 642-yə çatmışdır. Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən 140 ölkə üzrə hesablanan “Səyahət və turizmin rəqabətliyi hesabatı”nda 2015–2019-cu illərin nəticələrinə görə, Azərbaycanın mövqeyi 13 pillə irəliləyərək 71-ci yerə uyğun görülmüşdür.

Hörmətli millət vəkilləri, əldə edilən nailiyyətlərlə yanaşı, turizm sektorunun davamlı inkişafını ləngidən tələb və təklifin formalaşması, habelə institusional və strateji idarəetmə ilə bağlı bəzi problemləri də qeyd etmək istəyirəm. Birinci, son illərdə aparılan islahatlara baxmayaraq, hələ də mühafizəkar viza rejimi ölkədə turizmin inkişafı və regional rəqabət qabiliyyətliliyin artırılması istiqamətində maneə olaraq qalmaqdadır. Məlumat üçün qeyd edək ki, Azərbaycana yalnız 10 ölkədən xarici vətəndaş vizasız gələ bildiyi halda, Gürcüstana 100-ə yaxın, Özbəkistana 80-dən, Qazaxıstana 70-dən, Türkiyəyə isə 90-

dan çox ölkədən əcnəbilər vizasız gələ bilirlər.

İkinci, hava nəqliyyatı ilə sərnəşindəşimanın turizm aspektindən qeyri-səmərəli təşkili və zəif rəqabətliyi. Aparılmış təhlillər Azərbaycanda hava nəqliyyatı xərclərinin rəqib bazarlara nisbətən yüksək olduğunu göstərir. Beynəlxalq Hava Nəqliyyatı Assosiasiyasının hesablamaları göstərir ki, səfər xərclərinin 1 faiz artması səfər edən turistlərin sayının 2,4 faiz azalmasına səbəb ola bilər. Sərfəli olmayan bazar şərtləri aşağı büdcəli hava yolu şirkətlərinin cəlb olunmasına, uçuş istiqamətlərinin şaxələndirilməsinə və uçuş reyslərinin sayının artmasına maneə yaradır. Eyni zamanda, Azərbaycanda beynəlxalq statuslu regional hava limanları mövcud olsa da, birbaşa hava əlaqələrinin qurulmasında onlardan səmərəli istifadə edilmir.

Üçüncü səbəb quru sərhəd keçid infrastrukturunun turist səfərləri üçün əlverişli olmamasıdır. Azərbaycana səfər edən xarici vətəndaşların yarısından çoxu quru yolundan istifadə edir. Turist məmnunluğunun yaxşılaşdırılması, qonşu ölkələrdən gəlmə turist sayının artırılması məqsədi ilə quru sərhəd keçid məntəqələrində viza verilməsi işinin təşkilinə, gözləmə rejiminin azaldılmasına, infrastrukturun təkmilləşdirilməsinə, keçid prosedurların optimallaşdırılmasına, habelə əlavə insan, texniki və maddi resursların cəlb olunmasına ehtiyac vardır.

Hörmətli millət vəkilləri, hazırda qüvvədə olan “Turizm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu 1999-cu ildə qəbul olunmuşdur və turizm sənayesinin sürətli inkişafına, yeni çağırışlara, o cümlədən mövcud problemlərin həlli üçün hüquqi təminatların yaranmasına cavab vermir. Bu məqsədlə ölkəmizdə turizmin dayanıqlı inkişafını təmin edəcək turizm sahəsində dövlət idarəetməsinin əsaslarını, turizm sənayesinin tənzimlənmə mexanizmlərini,

turizm ehtiyatlarından səmərəli istifadə qaydalarını müəyyən edən Turizm haqqında yeni qanun layihəsi hazırlanmışdır.

Layihə 5 fəsil və 22 maddədən ibarətdir. 1-ci fəsil 4 maddədən ibarətdir və ümumi müddəaları nəzərdə tutur. Bu fəslin 1-ci maddəsində 22 əsas anlayış verilir. 2-ci maddədə turizmin formaları və növləri qeyd olunmuşdur. Bu fəslin 3-cü və 4-cü maddələri müvafiq olaraq turizm haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinin çərçivəsini və bu Qanunun tətbiq dairəsini müəyyən edir. “Turizm sahəsində dövlət idarəetməsinin əsasları” adlanan və 2 maddəni özündə birləşdirən 2-ci fəsil turizm sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini və turizm sahəsində dövlətin vəzifələrini müəyyənləşdirir. “Turizm sənayesinin tənzimlənmə mexanizmləri” adlanan, 7–17-ci maddələri əhatə edən 3-cü fəsil praktiki-mahiyyət və əhəmiyyətlik baxımından xüsusi ilə fərqlənir. Belə ki, 3-cü fəslin 7–12-ci maddələrində turizm sənayesində xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi, turoperatorlar və turagentlərin, yerləşmə vasitələrinin, turizm bələdçilərinin, turizm sənayesi assosiasiyaların fəaliyyətinin təşkilati və hüquqi tənzimlənməsi, habelə etik davranış kodeksi məsələləri öz əksini tapmışdır.

“Turizm Reyestri” adlanan 13-cü maddəyə görə turizm sənayesi subyektləri barədə məlumatların toplanılmasını, saxlanılmasını, istifadəsini, daxil edilən məlumatların dəqiqliyini, tamlığını və etibarlılığını, həmin məlumatlar əsasında turizm sənayesi subyektlərinin ulduz kateqoriyalarının, reyting cədvəllərinin formalaşdırılmasını və sair fəaliyyətlərin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə dövlət turizm orqanı Turizm Reyestrini yaradır və həmin reyestrin elektron formada aparılmasını təmin edir.

Digər mühüm maddələrdən biri də “Turistlərin hüquq və vəzifələri” adlanan 14-cü maddədir. Maddədə turistlərin hüquqlarının və vəzifələrinin həyata keçirilməsi üçün mexanizmlər nəzərdə tutulmuşdur.

Üçüncü fəslin 15-ci, 16-cı və 17-ci maddələri Turizm vizası və turistlərə verilən elektron vizalar, turistlərin təhlükəsizliyinin və sığortalanmasının hüquqi tənzimlənməsini nəzərdə tutur. “Turizm ehtiyatlarından istifadə” adlanan 4-cü fəsil 2 maddədən ibarətdir. Bu fəslin 18-ci maddəsi Turizm ehtiyatlarından istifadənin ümumi şərtlərini, 19-cu maddə turizm və rekreasiya zonaları ilə bağlı müddəaları ehtiva edir.

Qanun layihəsinin sonuncu, 5-ci fəslə “Yekun müddəaları” adlanır və 20-22-ci maddələrdən ibarətdir. 20-ci maddə Azərbaycan Respublikasında turizm sahəsinin maliyyələşdirilmə mənbələrini, 21-ci maddə bu qanunun tələblərinin pozulmasına görə məsuliyyət tədbirlərini, 22-ci maddə isə qanunun qüvvəyə minməsi qaydasını təsbit edir.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi hazırlanarkən Azərbaycan Turizm Agentliyinin təşəbbüsü ilə Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsində, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində, Milli Məclisin müvafiq şöbələrində turizm sahəsində fəaliyyət göstərən özəl qurumların və qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakı ilə dəfələrlə müzakirə olunmuş, ciddi və faydalı təkliflərlə zənginləşdirilmişdir.

Qanun layihəsinin hazırlanmasında əməyi keçən hər kəsə təşəkkürümü bildirəm. İnanıram ki, müzakirənizə təqdim edilən Turizm haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsi ölkəmizdə turizmin inkişafına hərtərəfli təkan verəcək, ölkəmizin beynəlxalq səviyyəli turizm destinasiyasına çevrilməsinə möhkəm hüquqi baza yaradacaqdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm və qanun layihəsini dəstəkləməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Musa müəllim, ətraflı məlumatla görə çox sağ olun.

Bu qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılıb və komitənin fikrini bildirmək üçün mən Məzahir Əfəndiyevə söz verirəm. Buyurun.

M.Əfəndiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar. Artıq Musa müəllim çox mükəmməl olaraq qanun layihəsini təqdim etdi. Doğrudan da, bu qanun layihəsinə hər iki komitənin birgə iclasında baxılmışdır. 14 deputat qanun layihəsinin lehinə fikirlər bildirmişlər. Qanun layihəsi, əsasən, 2 istiqamətdən ibarət olduğu, iqtisadi inkişafı və sosial məsuliyyəti nəzərdə tutduğu üçün məhz hər iki komitənin iclasından plenar iclasa tövsiyə olunmuşdur. Mən də Musa müəllimin məzmunlu təqdimatından sonra deputat həmkarlarımı bu qanun layihəsinin lehinə səs verməyə dəvət edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Məzahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz çıxışlara keçməzdən əvvəl, məlumat verim ki, bu gün iclasımızda Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad müəllim Nağıyev və Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin Turizm siyasəti və strategiyası şöbəsinin müdiri Məhəmməd Muradov iştirak edirlər. Xoş gəlmisiniz.

İndi isə biz çıxışlara keçirik. Razi Nurullayev. Buyurun, Razi müəllim.

R.Nurullayev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar və media nümayəndələri. Birinci məsələ olaraq, şəhərlərdə, regionlarda fəaliyyət göstərən

turizm obyektləri arasında fərq böyükdür. Paytaxtda turizm obyektləri yay-qış işləyir. Regionlarda isə ancaq yay aylarında. Payız, qış və yazda isə ciblərindən ödəməli olurlar və bu da onların marağını azaldır. Bu məsələni təcili həll etməyə və regionlara ciddi güzəştlər tətbiq etməyə ehtiyac var. Yoxsa turizm ilə bağlı yüz dənə sənəd qəbul elə, iş adamlarına pul qazanmaq üçün şərait və imkanlar yaratmasan, mənasız kağız parçasına çevriləcək.

İkinci, dədə-babadan bizə qalan yadigardır ki, istirahət bəzən yemək-içməklə ölçülür. İstirahətin yeməklə assosiasiyası doğru deyil. Tanışlar var, bəzən gəlib deyirlər ki, – gülməli də olsa, – dünən filan rayonda idik, 4 nəfərə bir qoyunu yedik, içdik və stuldan qalxa bilmirdik. Bilirsən, necə istirahət elədik. Elə gələn turistləri, qonaqları da, əsasən, yeməyə dəvət edirik. Onun üçün də bizim ölkəmizdə restoran biznesi daha yaxşı inkişaf edir və həqiqəti demək lazımdır ki, bəlkə dünyanın ən gözəl restoranları da elə Azərbaycandadır. Biz turistləri və insanlarımızı həm də daha çox mədəni istirahətə, gəzməyə, görməyə, yeriməyə və çəkiliş etməyə də maraqlandırmalıyıq.

Üçüncü məsələ, xüsusən şəhərlərdə piknik yerlərinin yaradılmasına ehtiyac var. Bu işi ilk dəfə xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə İDEA ictimai birliyi edib və artıq bir neçə yerdə bu cür məkanlar var. Axı, hər kəsin restoranda və istirahət yerində oturub yeməyə imkanı yoxdur. Xeyli insan uşağı dondurma istəyər, yelləncək istəyər deyər, parka da gedə bilmir. Qazancı buna imkan vermir. Hər kəsin də bağ evi yoxdur. Yayın istisində bişir. Şəhərin hər bir rayonunda və qəsəbəsində 5–6 hektarlıq ərazidə piknik yerləri tikilsin və bu da olsun elə kasıbların bağ evi. Gəlib samovarını qaynatsın, kababını çəksin və uzanıb kölgələnsin.

Dördüncü məsələ. Turizmlə məşğul olmaq istəyən yerli və xarici sərmayəçilərə tam infrastrukturunu qurulmuş və bütün sənədləşmə işləri bitmiş yerlər təklif etməliyik. İş adamı tikintiyə başlamazdan əvvəl infrastruktur qurmağa, qaz, işıq, su, kanalizasiya, yol çəkməyə, torpaq almağa 100 minlər, milyonlar xərcləməyə vadar ediləcəksə, o, çıxıb gedəcək. Çünki bizim ölkəmiz axı, o qədər də turist cəlb edən ölkə deyil. Biz onlara elə şirnikləndirici şərait yaratmalıyıq ki, o, burada hotel açsın, iş yerləri yaratsın. Xüsusən Xəzər dənizini əsarətdən qurtarıb, işğaldan azad edilmiş sahillərində onlara simvolik qiymətə cəmi bir dollara infrastrukturunu qurulmuş ərazilər təklif edilməlidir.

Beşinci, bir çox istirahət mərkəzlərində və restoranlarda xarici turistlərə baha qiymət oxunur. Bu, ən biabırçı hallardan biridir və ölkəmizə qarşı mənfi fikir formalaşdırır. Mən xarici ölkədə səfərdə olanda taksi sürücüsü mənə aldadıb, çox pul alıb deyə, hələ də bunu o ölkələrdə deyirəm və mənə deyirlər ki, ölkəmizi biabır eləmə, daha bu məsələlər yoxdur. Deməyim budur ki, turistlərə pul kisəsi və varlı adam kimi baxıb onları çapıb talamaq o nəticəyə gətirir ki, bir daha özləri gəlmir, hər yerdə də bunu deyib ölkəmizin imicinə xələl gətirirlər, onu gözdən salırlar. Bu cür hallara qarşı ən ciddi tədbirlər görülməlidir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Razi müəllim.

Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, sualınız var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun, təklifiniz.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, təklifim var. Çıxış eləmək istəyən çoxdur, təklif edirəm ki, mümkündürsə, 5 dəqiqəyə keçək.

Sədrlik edən. Etiraz eləyən yoxdursa, 5 dəqiqəyə keçək. Elə saat 1-ə qədər çıxış eləyənlər hamısı qurtara bilər.

Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun. 5 dəqiqə.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Mənim çıxışım, əsasən, hörmətli Musa müəllimin çox mükəmməl çıxışına dəstək xarakteri daşıyır. Eyni zamanda, Turizm Agentliyinin rəhbəri Fuad müəllim Nağıyevin komitədə çox səmimi çıxışına görə təşəkkür xarakteri daşıyır.

Aydın məsələdir ki, qeyri-neft sektorunun inkişafında irəliyə doğru hərəkət edilməsində turizm çox mühüm rol oynayır və turizmin inkişafını sürətləndirmək üçün digər şərtlərlə yanaşı, həm də çox mükəmməl bir qanunun olması çox vacibdir. Mən hesab edirəm ki, bu qanun kifayət qədər mükəmməl hazırlanıb. O, həm beynəlxalq təcrübəni özündə əks etdirir, həm də bundan qabaq qəbul edilmiş qanunun tənqidi təhlilini və praktikamızda da məqamları əks etdirir. Amma bir cəhəti qeyd etmək lazımdır ki, bu, xeyli dərəcədə ümumi xarakter daşıyan qanundur. Ona görə də bunun elə bir reallaşma mexanizmi, qanunaltı qərarlar qəbul edilməlidir ki, burada ümumi məqamları xırdalaya, konkretləşdirə bilsin və işlək bir mexanizm yaransın.

Hörmətli sədr, amma ümumi xarakter daşımalarının böyük bir üstünlüyü də var. O da ondan ibarətdir ki, bu elə bir ümumi xarakter daşıyan və əhatəli bir qanundur, bunun əsasında müharibədən sonra yaradılan yeni situasiyada, – təbii, Qarabağın turizm potensialından daha səmərəli istifadə edilməsi məsələsi prioritet daşıyır, –Azərbaycanda postpandemiya və postmünaqişə mərhələsində turizmin inkişafına dair məqsədli bir proqramın hazırlanmasının yaxşı bir hüquqi bazası ola bilər. Bu da Azərbaycanda turizmin inkişafında əsas prioritetlərin müəyyən edilməsində mühüm rol oynaya bilər. Bu prioritetlərə gələndə, mənim şəxsi fikrimdir ki, bu gün Azərbaycanın tarixinin,

mədəni abidələrinin bilavasitə dünyaya nümayiş etdirilməsi sahəsində görülən işləri genişləndirmək əsas prioritet olmalıdır. Ona görə ki, indi yaşadığımız situasiya bunu çox ciddi şəkildə tələb edir. Necə ki, Qarabağ futbol komandası dünyaya Azərbaycanın imicinə müsbət təsir göstərən bir amilə çevrilib, mən hesab edirəm ki, Qarabağın turizm potensialı da həmin rolunu çox yüksək səviyyədə nümayiş etdirərək, Azərbaycanın imicinə çox ciddi müsbət xallar gətirməkdə mühüm rol oynayacaq.

İkinci məqam kimi qeyd etmək istəyirəm ki, artıq bizim elə obyektlərimiz var, dünya səviyyəsində tanınır. Bunu prioritet təşkil eləyən sahə kimi önə çəkib, həmin tanınmanı dünya miqyasında daha geniş planda həyata keçirmək lazımdır. Məsələn, bunu xüsusi qeyd etmək istəyirdim ki, 2019-cu ildə Şəkinin Xan Sarayı ilə birlikdə Şəki tarixi mərkəzi UNESCO-nun Dünya İrs Siyahısına daxil edilib. Bu, hesab edirəm ki, çox uğurlu bir məsələdir. Azərbaycan Prezidenti bu məsələ ilə bağlı təbrikində bunu çox gözəl formada qeyd etmişdi ki, bu addım Şəkinin Xan sarayı ilə yanaşı, karvansaralar, məscidlər, minarələr, qədim körpülər, sənətkarlıq emalatxanaları, yaşayış evlərinin də həmin vaxtdan etibarən təkcə xalqımıza deyil, bəşəriyyətin mədəniyyətinə aid olmasını göstərən bir amildir. Bu, həm də o deməkdir ki, Azərbaycan xalqı ümumdünya mədəniyyətinin müasir sivilizasiyasını yaradan xalqlardandır. Bu nöqtəyi-nəzərdən, hesab edirəm ki, Şəkiddə ciddi abadlıq işləri getməlidir ki, Şəki şəhəri qazandığı bu titula uyğun olsun. Bununla bağlı həm yolların, körpələrin bərpaasını, həm də şəhərin mərkəzindən keçən çayın yenidən təmizlənməsi, onun istinad divarlarının yenidən qurulması istiqamətində ciddi

addımların atılmasını vacib hesab edirəm.

Növbəti məsələ isə ondan ibarətdir ki, – burada da qeyd olundu, – dünyada mövcud olan 11 iqlim zonasının 9-nun Azərbaycanda olmasına baxmayaraq, turizm mövsümü Azərbaycanda çox qısaadır. Bunun xeyli obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Bir hissəsi sadalandı, mən bunu xüsusi qeyd etmək istəyirdim ki, bu neqativlərin aradan qaldırılması üçün qiymətlərin baha, keyfiyyətin aşağı olmasıdır. Bundan ötrü biz Rəqabət Məcəlləsini qəbul edib işə salmalıyıq. Əgər bizdə yaxşı Rəqabət Məcəlləsi olsa, həmin məcəllədə rəqabət mühitinin pozulmasına görə sanksiyaların tətbiqi, məsuliyyət məsələsi çox ciddi şəkildə öz əksini tapsa, eyni zamanda, burada stimullaşdırıcı tədbirlər öz əksini tapsa, hesab edirəm ki, qısa müddət ərzində həm qeyri-neft sektorunun, həm də turizmin inkişafı...

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim.

Müştəfiq Cəfərov, buyurun.

M.Cəfərov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Düşünürəm ki, bu qanun layihəsi zamanında hazırlanmış bir layihədir. Həmkarlarımin da qeyd etdiyi kimi, həm postpandemiya, həm də postmünaqişə dönməmini əhatə edir. Mən də bu qanun layihəsi ilə yaxından tanış oldum və qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm. Bir neçə məqam var ki, istərdim, bu qanun layihəsi üzərindən öz təkliflərimi verəm, elə Agentliyin rəhbərliyi də burada iştirak edir.

Düşünürəm ki, qanun layihəsi, ümumiyyətlə, turizmin inkişafı üçün faydalı ola bilər. Mən, əslində, bir il bundan öncə bu barədə danışmışdım. Vizalarla bağlı, hazırda qanun layihəsində də bu məqam öz əksini tapmışdır. Ancaq hesab edirəm, yenə də bax, bu qanun layihəsində məhz elə

turistlər üçün bu ikili və ya çoxgirişli vizanın olması çox önəmlidir. Mən onu qeyd etmişdim ki, Azərbaycana gələn turist, eyni zamanda, uzaq məsafədən gəlsə, Gürcüstanı da gedib görmək istəyir və Gürcüstana getdikdə geri dönüş edə bilmir. Hesab edirəm ki, – düzdür, 30 gün ərzində, Azərbaycanda qala bilər, – ancaq çıxış edib, giriş edə bilmir deyə, artıq yalnız bir ölkəni görmüş olur. Biz, ümumiyyətlə, Avropa ölkələrində olduğu kimi, bu cür turizmi təbliğ etməliyik, yəni turlar təşkil etməliyik, gələn turist həm Azərbaycanı, həm Gürcüstanı, həm də Türkiyəni görmüş olsun və geri dönüşünü məhz Azərbaycandan etsin. Əks-təqdirdə, təbii ki, uçuşlar Gürcüstana ediləcəkdir və oradan qısa bir müddət üçün Azərbaycana səfər ediləcək. Yəni düşünürəm, elə məqamdır ki, bu, layihədə öz əksini tapsa, faydalı olar.

Digər mühüm məsələ nəqliyyatla bağlıdır. Düşünürəm ki, nəqliyyat, ümumiyyətlə, bütün texniki göstəriciləri, komfortu, yerli turizmdə bu məsələlər çox önəmlidir, o cümlədən xarici qonaqların qarşılınmasında, transferində, turların təşkil olunmasında. Bizdə yəqin tez-tez rast gəlirik 10–15 ilin avtobuslarına, mikroavtobuslarına, tur şirkətlərində çalışırlar, bu da, təbii, maliyyə ilə bağlı bir məsələdir. Yəni onların qiyməti baha olduğu üçün turizm şirkətləri üçün o nəqliyyat vasitələrini əldə etmək əlverişli deyil. Düşünürəm ki, dövlət burada da dəstək ola bilər. Türkiyədə də belə bir təcrübə var ki, gömrük, vergi rüsumunda müəyyən güzəştlər olunur. Turizm şirkətləri ən azı 5 il müddətində o avtobusu, yaxud mikroavtobusu satmamaq şərti ilə və onu gətirib öz şirkətində istifadə etsin və turistlər texniki cəhətdən saz vəziyyətdə olan komfortlu avtobuslarda hərəkət etsinlər.

Həmçinin bir məqama da toxunmaq istərdim. Burada

turizm sahəsinin maliyyə mənbələri ilə bağlı iki maddə var, turizm sahəsində layihələrin qrant üzərindən maliyyələşməsi. Ümumiyyətlə, qrant layihəsinə, əsasən, sosial, deyək ki, ictimai fəaliyyəti əks etdirən təşkilatlar adətən müraciət edə bilər. Düşünürəm ki, turizm bir biznes sahəsidir, yəni burada daha çox güzəştli kreditlər olmalıdır. Burada, ümumiyyətlə, güzəştli kreditlərlə bağlı heç bir maddəyə rast gəlmək olmur. Təbii ki, dövlət büdcəsindən müəyyən dəstək var. Ancaq 2 maddə burada qrant layihələri ilə bağlıdır. Yəni düşünürəm ki, biz güzəştli kreditləri əlavə etsək, faydalı olar. Çünki, həqiqətən də, sahibkarlarımız, yəni turizmin inkişaf etdirilməsi üçün bu, çox vacibdir. Necə ki, aqrar sahədə güzəştli kreditlər var, eləcə də turizm sahəsində də olsun.

Həmçinin mən vurğulamaq istərdim, bizim turizm şirkətləri var ki, Azərbaycanın təbliği, təşviqi ilə məşğuldurlar, Agentliklə sıx əməkdaşlıq edirlər. Yəni Azərbaycanın təbliğatı ilə bağlı xarici ölkələrə daimi səfərlər edirlər, sərgilərdə, konfranslarda iştirak edirlər. Düşünürəm ki, bunlar birbaşa dövlətə xidmət edirlər. Yəni onlar üçün də xidməti pasportun verilməsi, hesab edirəm ki, bu qanun layihəsində öz əksini tapsa, çox faydalı olar.

Digər bir məsələ, sağlamlıq turizminin təşviqi ilə bağlı, xüsusi ilə Naftalan neftinin Avropada akkreditasiyası məsələsidir. Yəni Naftalanı tanıyan, əsasən, keçmiş Sovetlər Birliyi ölkələridir. Bu gün də gələn onlardır. Ancaq düşünürəm ki, Avropa üzərindən də biz bunun akkreditasiyasını işləməliyik, ümumiyyətlə, elmi konfranslar təşkil olunmalıdır, deyək, oradakı laboratoriyalara göndərilməlidir. Yəni onun təbliğatı, təşviqi yüksək səviyyədə getməlidir ki, Naftalan nefti dünyada tanınsın və daha çox turist qəbul...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. İlk öncə onu qeyd edim ki, hörmətli komitə sədri Musa müəllim bu qanun layihəsini birinci oxunuşda çox yüksək səviyyədə təqdim etdi. Adətən bu cür qanun layihələrinin təqdimatı daha çox tərif üzərindən qurulurdu. Amma kifayət qədər ciddi problemləri dilə gətirərək, bu qanunun nə qədər aktual olduğunu diqqətimizə çatdıra bildi. Ona görə də təşəkkür edirəm.

Burada xüsusi ilə də turizmin problemlərini birinci həll etmədən, turizm qanununun işləməsinə təminat vermənin mümkün olmayacağını hamımız qəbul etməliyik. Bu nə ilə bağlıdır? Biz təyyarə qiymətlərinin, hava yolu ilə daşıma şirkətlərinin qiymətlərinin Azərbaycana gəlişi üçün baha olmasını dəfələrcə qaldırırıq. Bu məsələdə Gürcüstanla, başqa ölkələrlə rəqabətdə tam mənası ilə uduzuruq. Uduzuruqsa, demək, ölkədə turizm inkişaf etməyəcəkdir. Digər tərəfdən, beynəlxalq statuslu hava limanlarının, həqiqətən də, işləməməsi, demək olar ki, ancaq alver və ticarət məqsədi ilə ola bilsin, Lənkərandan, başqa yerdən bir-iki reys təşkil olunur. Amma turizm məqsədi ilə hansı isə bir iş mexanizminin olmaması yenə də bu sahədə problemi ciddi şəkildə ortaya qoyur.

Bizdə ən yaxşı işləyən qurumlardan biri Dövlət Miqrasiya Xidmətidir. Kifayət qədər modern, müasir üslubda çalışırlar və problemləri də dərhal aradan qaldırmağa çalışan bir aktivlik göstərirlər. Amma görünür, onların da gücü çatmır. Bu vizasız gediş-gəliş məsələsində, həqiqətən də, çox bərbad vəziyyətdir. Hətta qonşu ölkələrlə belə, onların ölkəmizə gələn turizm potensialını biz başqa ölkələrə yönləndirməyə başlayırıq. Elə Türkiyədən, İrandan,

başqa yerlərdən gələn olsun. İndi Türkiyə ilə yüngülləşibdir, amma, bütövlükdə, bir çox ölkələrdən bura gəlib-gətmək bir əzaba çevrilir. Turizm şirkətləri də bahalı olduğuna görə bu xidmətləri onlara təklif edə bilmirlər. Ona görə də əgər biz istəyiriksə, turizm inkişaf etsin, sadəcə, kimlər üçünsə bir iş yeri, yaxud bu sahəni idarə etmək üçün bir lüks şərait yaratmaq məqsədi güdməməliyik. Qanun da buna xidmət etməməlidir, gerçək turizmə xidmət edən addımlar atmalıyıq.

Bu qanun layihəsini mən hər halda terminoloji baxımdan çox dəyərləndirirəm, “gətmə turizm”, “gəlmə turizm”, “məcara turizmi” kimi ifadələrin tapılmasını uğurlu hesab edirəm. Amma rast gəlmədiyim bir məqam var. “Ov turizmi” deyilən bir anlayış var. Bu da Azərbaycan üçün müəyyən dərəcədə əlverişli sahələrdən biridir. Bunun da qanun layihəsində hansı işə formada işarə edilməsi lazımdır. Çünki faktiki olaraq bu məqsədlə də ölkəyə gələnlər var. Sonra kino sessiya məsələsi burada nəzərdə tutulmalıdır. Bu da vacib sahələrdən biridir. Məsələn, Gürcüstanda o turizm bölgələrində bəzi yerləri kino çəkilişləri üçün ayırıblar. Bu da turizmin hansı işə bir komponentinə daxil olan məsələlərdən biridir. Gəlib orada müqavilə bağlayıb, ölkəyə valyuta ödəyərək bu filmlərin çəkilişini həyata keçirirlər. Bu da olduqca mühüm məsələlərdən biridir.

Növbəti məsələdə danışmayım deyər, bir məsələni də vacib sayıram. Turistlərin aldadılması məsələsinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. Azərbaycanda turistlərin ən çox şikayət etdiyi sıradan vətəndaşdan tutmuş hüquqi şəxslərin belə onları aldatmasıdır. Ona görə də İnzibati Xətalər Məcəlləsinə bununla bağlı xüsusi müddəa salınmalıdır. Yəni turisti hansı işə formada aldadan, dələduzluq edən, onun müəyyən dərəcədə bu ölkədən uzaqlaşmasına səbəb

olan şəxslərin ciddi məsuliyyət daşması məsələsini biz qoymalıyıq. Çünki bu da vacib amillərdən biridir. Çünki biz burada etik davranışdan danışırıqsa, onun həm də məsuliyyət tərəfini yalnız sığorta edilməklə yekunlaşdırmamalıyıq. Orada bir sığortadan söhbət gedir, amma biz bunu daha genişləndirməliyik. Çünki turist arxayın olmalıdır, təkcə can güvənliyi yox. Məsələn, Türkiyədə olurdu, bir nəfəri öldürürdülər, orada turizm uzun müddət problem yaşayırdı. Bir ingilisə, ya başqa gələn kiməsə qarşı təsadüfən bu hərəkət edilirdi. Yaxud da başqa addımlar atılırdı. Bu problem yaranırdı. İndi biz də çalışmalıyıq ki, bunu inkişaf etdiririksə, insanlar tam bilməlidirlər, bu ölkəyə gələn aldadılmır, dələduzluqla qarşılaşmır, normal xidmətlə üzləşir və növbəti dəfə başqalarını da təşviq edir ki, bu ölkəyə gəlmək olar.

Dəniz turizmi ilə bağlı da məsələ çox acınacaqlı vəziyyətdədir və biz dənizdən nemət olaraq ağıllı istifadə edə bilməyən bəlkə də tək xalqıq. Ona görə də mən hesab edirəm ki, bu sahədə də nöqsanları düzəltmək lazımdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fazil müəllim.

Mahir Abbaszadə. Buyurun, Mahir müəllim.

M.Abbaszadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Bu gün müzakirə etdiyimiz Turizm haqqında qanun layihəsi ölkəmizdə qeyri-neft iqtisadiyyatının qurulması və inkişaf etdirilməsi nöqtəyi-nəzərdən olduqca mühüm bir hadisədir. Biz turizmi inkişaf etdirdikcə, bir tərəfdən, ölkəmizin tanınması, beynəlxalq miqyasda mövqeyinin möhkəmləndirilməsi, həyat tərzimiz, mədəniyyətimiz, eyni zamanda, tarixi abidələrimizlə bağlı xarici ölkə vətəndaşlarına məlumat vermiş oluruq, başqa bir tərəfdən, həm də iqtisadi da-

yanıqlılığımızı təmin etmiş oluruq. Çünki dövlət rəhbərinin qarşıya qoyduğu məqsədlərdən biri şaxələndirilmiş iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsidir. Biz ilk dəfə Avroviziya müsabiqəsini Azərbaycanda keçirməklə, eyni zamanda, Birinci Avropa Oyunlarının, İslam Həmrəyliyi Oyunlarının, Sivilizasiyalararası Forumun keçirilməsi ilə, əslində, burada iştirak edən insanlara Azərbaycanı tanımaq və bu insanların bu gün rəsmi tədbirlə bağlı Azərbaycana səfərlərini təmin etdikcə gələcəkdə bu insanların turist kimi ölkəmizə gəlmələrinə və ölkəmizin daha yaxından tanınması ilə bağlı ciddi bir maraq yaratdıq.

Bundan sonrakı dövəmdə Azərbaycanın qarşısında duran əsas məqsədlərdən biri turizmi inkişaf etdirmək, iqtisadi sahəni inkişaf etdirmək idi. Mənə elə gəlir ki, bunu da biz bacara bildik. Çünki təkcə 2019-cu ilin məlumatlarına baxdıqda, ümumi daxili məhsulda turizmin payının 2,3 faiz artması göstərir ki, biz iqtisadiyyatda da qarşıya qoyduğumuz məqsədlərə doğru irəliləyə bildik. Amma 2020-ci ildə dünyanı bürümüş pandemiya dünya iqtisadiyyatında bir çox sahələri, demək olar ki, iflic vəziyyətə gətirib çıxardı. Bu sahələrdən biri də turizm sahəsidir. Yəni bir tərəfdən, sərhədlərin bağlanması, izolyasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi, karantin qaydalarının möhkəmləndirilməsi, iqtisadi zəncirlərin qırılması, əslində, iqtisadi aktivliyi aşağı salırdı ki, bu da iqtisadi sahənin bir sektoru olan turizmin inkişafına mənfi təsirlərini göstərdi.

2020-ci ildə biz müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 30 il müddətində işğal altında qalan torpaqları 44 gün müddətində azad etdikdən sonra Azərbaycan yeni bir mənzərə ilə üz-üzədir. Bu mənzərə işğaldan azad olunmuş torpaqların qurulub inkişaf etdirilməsidir. Bu

sahələr inkişaf elətdirildikcə, yəni Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları, coğrafi ərazinin verdiyi imkanlar sayəsində biz gələcəkdə bu ərazilərdə həm qış, həm də yay turizminin, eyni zamanda, sağlamlıq turizminin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı yeni imkanlar əldə etmiş oluruq. Təkcə bir faktı qeyd etməyi özümə borc hesab edirəm ki, Azərbaycanın mineral su ehtiyatlarının təxminən 40 faizi təkcə Laçının, Kəlbəcərin, Şuşanın payına düşür. Biz bu ərazilərdə turizmi inkişaf etdirməklə təkcə bu ərazilərin iqtisadiyyatının Azərbaycan iqtisadiyyatına inteqrasiyasını təşkil etməyəcəyik, eyni zamanda, bu ərazilərdən məcburi köçkün düşmüş insanların bu ərazilərə qayıdarkən məşğulluq problemlərini də həll etmiş olacağıq.

Hörmətli xanım Sədr, əslində, biz bu ərazilərdə iqtisadiyyatı qurmaqla, həm də turizmi inkişaf etdirməklə digər ərazilərdə də bunu həyata keçirmişik. Biz Müstəqil Dövlətlər Birliyi ilə bağlı müqayisəyə baxdıqda görürük ki, istər 5 ulduz, 4 ulduz, 3 ulduz otellərinin tikilməsi, istərsə də bu turist obyektlərinə dünya standartları səviyyəsində yolların çəkilməsi, xidmətin həyata keçirilməsi, Azərbaycanın sərhədlərində asan vizanın təşkil edilməsi məsələlərində biz öncül yerlərdəyik. Sadəcə olaraq, hamımızı narahat edən əsas məsələlərdən biri turizmin əlçatanlığının hamı üçün həll edilməsidir. Bunun da, təbii ki, müxtəlif səbəbləri var. Amma turizmin əlçatanlığı hamı üçün təmin edildikdə, bir tərəfdən, məmnunluq təmin olunmuş olacaq, digər tərəfdən, həm xaricdən, həm də daxildən olan turist sayının artmasına gətirib çıxaran məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Mən bu gün müzakirə olunan qanun layihəsini ölkəmizdə bundan sonra da aparılacaq turizm siyasətinin qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi nöqtəyi-nəzərdən

mühüm hadisə hesab edirəm və millət vəkillərini də bu qanun layihəsinə müsbət səs verməyə dəvət edirəm. Çox sağ olun, minnətdaram diqqətinizə görə.

Sədrlik edən. Sağ olun, Mahir müəllim.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim. buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar. İlk növbədə mən də, hörmətli Sahibə xanım, Sizin səfərlə bağlı nümayəndə heyətini təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram ki, Azərbaycan, Azərbaycan parlamenti, Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı kifayət qədər yüksək səviyyədə təmsil olunub.

Qanun layihəsi ilə bağlı qeyd etmək istərdim ki, çox vacib və kifayət qədər hərtərəfli qanun layihəsidir. Mən onun tərəfdarıyam ki, qanun tələbatlara deyil, tələbatlar qanuna uyğunlaşdırılmalıdır. Ona görə də biz ilk növbədə keyfiyyətli bir qanun qəbul etməliyik ki, bütün tələblərə cavab versin və tələbatlar qanuna uyğunlaşdırılsın. İstər nəqliyyatdır, istər viza sistemidir, istərsə də digər sistemlərdir ki, buna cavabdehlik daşsın və qanunun tələblərinə uyğun qurulsun.

Aydındır ki, 30 illik işğal faktoru Azərbaycanda turizm məsələsini digər ölkələrə nisbətən bir az gecikdirdi. Çünki bilirsiniz ki, bir çox səfirliklər ikiqat, üçqat əməkhaqqı almaqdan ötrü öz saytlarında Azərbaycanı döyüş bölgəsi, müharibə zonası kimi təqdim etdilər və istər-istəməz turistlər də bu təhlükəli ərazilərə gəlmək fikrindən daşınırlar. Xüsusi ilə Avropa turistləri bu məsələdə həssasdırlar. Biz faktiki görürük ki, Ərəbistan yarımadasında baş verən son hadisələrlə bağlı istər Misirə, istər İordaniyaya, istərsə də hətta qardaş Türkiyəyə olan turistlərin sayı kifayət qədər azalıbdır. Çünki bu turistlərin rəqabət nəticəsində Avropa ölkələrinə, Xorvatiyaya, Çexiyaya, İspaniyaya və

başqa ölkələrə cəlb olunmasına xidmət edirlər və nəticə etibarlı ilə də orada turistlərin sayı getdikcə azalır. O baxımdan da mən hesab edirəm, biz artıq həm reklamlarımızda, həm qanunun özündə bu məsələlərə ciddi yanaşmalıyıq ki, Azərbaycan artıq təhlükəli hesab edilən bir ərazi deyil və Azərbaycanda turizmin inkişafı üçün kifayət qədər şərait var.

Bilirsiniz ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni hava limanları tikilir, dəmir yolları çəkilir. Bunların hər biri turizmə xidmət edən amillərdir. Yol, nəqliyyat birinci şərtidir və bu rahatlıq turizmin inkişafına xidmət edəcəkdir. Turizm tək bir faktorla bağlı deyil, burada anlayış da dəyişməlidir. Bizdə anlayış odur ki, 2 gün getdim Qubada qaldım, gəldim və bununla da məsələ həll oldu, oteldə qaldı bu, turist oldu. Müxtəlif sahələrlə bağlı olmalıdır. Azərbaycanda xeyli sayda idman müəssisələri tikilibdir. İdman turizmi ilə də biz məşğul ola bilərik. Azərbaycanda diaqnostika mərkəzləri tikilib. 500-dən artıq xəstəxana ən yüksək standartlarla tikilibdir ki, biz sağlamlıq turizmi ilə məşğul ola bilərik.

Həmçinin Azərbaycanın müxtəlif suları və təbii məhsulları var ki, onlardan istifadə edə bilərik. Mən misal gətirə bilərəm, bu iş Naxçıvan Muxtar Respublikasında çox yüksək səviyyədə təşkil olunubdur. Məsələn, Duzdağ sanatoriyasına düşmək üçün növbəyə yazılırlar. Artıq orada həm otel, həm nəqliyyat, həm də müalicə sistemi yüksək səviyyədə öz əksini tapıbdir. Yaxud da dini turizm, ziyarətgahların ziyarət olunması, Əshabi-Kəhfın yüksək şəkildə qurulması. Oraya həm ölkə daxilindən, həm də ölkə xaricindən də kifayət qədər ziyarətçilərin gəlməsi. Əfsuslar olsun ki, yol, nəqliyyat problemi bunun daha geniş olmasına əngəl yaradır.

O cümlədən kino sahəsində, burada həmkarım Fazil müəllim qeyd etdi, doğrudan da, vacibdir. Biz baxsaq, görürük ki, tarixi filmlərin böyük əksəriyyəti Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində çəkilibdir. Bizim çox gözəl filmlərimiz var, Azərbaycan filmləri var. Hesab edirəm ki, oradakı şərait tam şəkildə imkan verir ki, yeni tarixi, həm də 44 günlük Vətən müharibəsi ilə əlaqədar filmlər də çəkilsin. O baxımdan da bundan istifadə etmək gələcəkdə bu sahəyə rəhbərlik edən şəxslərin diqqətinə çatdırılmalıdır. Təşəkkür edirəm, bu layihəyə səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Qənirə Paşayeva. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən də öncə hörmətli Musa müəllimə təşəkkür edirəm. Çox önəmli təkliflərlə əhatə olunan bir təqdimat idi. Dövlət Turizm Agentliyinin rəhbərliyi də buradadır. Biz komitə olaraq çox yaxşı əməkdaşlıq edirik. Müraciətlərimizə zamanında və vaxtında cavablar alırıq.

Amma bəzi məsələləri söyləmək istəyirəm. Bizdə, əslində, turizmdəki problem bir qurumla və ya qanunla həll olunacaq məsələ deyil. Kompleks yanaşma olmazsa, problemlər daha da artacaq, nəinki turizmdə biz irəlİYə gedə biləcəyik. Söhbət ondan gedir ki, turizmdə, – burada layihədə də öz əksini tapıb, – ən önəmli daxili turizmi misal götürək. Bizim vətəndaşlarımızın çoxu deyir ki, Azərbaycanın turizm bölgələrində gedib 5 gün, 1 həftə qalmaq xərclərinə biz qardaş Türkiyəyə bilet də daxil, gedib dincəlib qala bilirik. Təbii ki, belə bir şərtlərdə daxili turizm istənilən qədər inkişaf edə bilməz. Burada kompleks yanaşmalarla hansı qurumların üzərinə hansı işlər düşür, hər kəs öz maraqlarını qorumamalıdır.

Burada Musa müəllim vurğuladı, hava nəqliyyatı xərcləri turizmin inkişafında ən vacib məqamlardan biridir. Bizim hava nəqliyyatı xərcləri neçə dəfə burada söyləmişik, elə qardaş Türkiyə ilə uçuşların qiymətləri hansı rəqəmlərdir. Bu rəqəmlərlə, doğrudan da, qardaş Türkiyədən, – elə qardaş ölkədir, ən çox turist gələ bilər, – biz turist cəlb edə bilərikmi? Niyə müxtəlif, çoxlu sayda ölkələr var ki, qardaş Türkiyədən bizimlə olandan daha uzaq məsafədədir, uçuş xərcləri Azərbaycanla uçuş xərclərindən daha aşağıdır. Bunun səbəbi Türkiyə ilə bağlı deyil. Bunun səbəbi məhz bizdə bəzi qurumların fəaliyyəti ilə bağlıdır. Hava nəqliyyatına məsul qurumların fəaliyyəti ilə bağlıdır. Ona görə bu məsələlərə baxılmalıdır.

Mühafizəkar viza rejimi. Niyə başqa, qonşu ölkələrdə 80–90 ölkəyə vizasız gəliş-gediş var, Azərbaycanda isə cəmi 10 ölkəyə. Baha qiymətlər, viza rejimi, hava nəqliyyatının baha qiymətləri, təbii ki, turist bu şərtlərlə heç zaman gəlmək istəməyəcək. Regional hava limanlarının hava uçuşlarından necə istifadə edirik? Orada qiymətlər kifayət qədər ucuz ola bilər. Axı, buna dövlət bu qədər vəsait xərcləyir, hava limanları beynəlxalq uçuşlarda işləməlidir.

Musa müəllim dedi, Azərbaycana səfər edən vətəndaşların yarısı quru sərhədlərlə keçir. Orada da sadələşdirmə getməlidir. Mən qardaş Özbəkistana səfərə getmişdim, çağdırdım ki, Azərbaycana gəlin. Dedilər ki, hörmətli millət vəkili, 1 saat 50 dəqiqəyə birbaşa təyyarə ilə getdiyimiz yeri indi Azərbaycana 10 saata gedirik. Getməliyik Türkiyəyə, Türkiyədən təkrar geri qayıdaraq Azərbaycana gəlməliyik. Təxminən 10–12 saatımız itir. Qiymətlər təxminən Amerikaya uçuş qiymətləri həddinə gəlib çıxır. Ona görə turizmə bir az daha kompleks yanaşma məsələsi olmalıdır.

İkinci, mədəniyyət turizmi, daha doğrusu, mədəni turizm. Bizim üçün ən vacibdir. Çünki mədəni turizm, dünyada belə qəbul olunur ki, mövsümdən asılı olmayaraq, ilin bütün fəsilərində turist cəlb edə bilərsiniz. Cənab Prezident çox önəmli işlər görüb bölgələrdə, amma bəzi qurumlar nə edirlər. Məsələn, mənim millət vəkili seçildiyim Tovuz rayonunda. Xaricdən turisti mədəni turizmə nə ilə cəlb etmək olar? Çox vacib bir abidə ilə, bu ən vacib abidə ilkin neolit dövrünə aid olan Göytəpə qədim yaşayış yeridir. Cənab Prezidentin sərəncamından 9 il keçib, hələ də Göytəpə Arxeoloji Parkı yaradılmayıb. Niyə? Vəsait ayrılıb, sonra o vəsait hansı istiqamətə yönəldilib bilən yoxdur. Amma ortada arxeoloji park da yoxdur.

İkinci. Bərdədə. Mənim hörmətli həmkarım Fatma Yıldırım Mədəniyyət komitəsi adından müxtəlif qurumlara müraciət edib. Bərdəyə turizmi nə ilə cəlb edə bilərik? Daha çox bu il ildönümünü qeyd etdiyimiz Nizami Gəncəvi ilə. “İsgəndərnamə” bütün dillərə tərcümə olunur, yayılır və sair. “İsgəndərnamə”ni oxuyan adam Nizaminin Bərdəni necə tərənnüm etdiyini görür. Gəlir, Bərdədə Nizaminin heykəli haradadır? Neçə il əvvəl götürüblər ki, yerini dəyişirik, başqa bir yerə qoyuruq. Hələ də bu heykəl yerinə qoyulmayıb. Bu il Nizami ili çərçivəsində də qoyulmayıb. Biz müvafiq qurumlardan xahiş edirik.

Mən bəzi şeyləri ikinci oxunuşda da söyləyəcəyəm. Mədəni turizmə bölgələrdə baxış dəyişməzsə, inkişafdan...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Rauf Əliyev. Buyurun, Rauf müəllim.

R.Əliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Biz həm Musa müəllimin, həm Tahir müəllimin komitəsində bu məsələni çox geniş müzakirə etmişik. Amma bu gün həmkarlarım çıxış etdilər. Mən bir

neçə məsələyə öz fikrimi bildirmək istəyirəm.

Deməli, “Turizm haqqında” Qanun son dəfə 1999-cu ildə qəbul olunubdur. Bugünkü qanunda, burada deyildi, 5 fəsil, 22 maddə, yeni maddələr, yeni anlayışlar var. Burada qaldırılan məsələlər – həm vizalar, turizm vizası və elektron vizalar, həm də mədəni turizm, ekoloji turizm, kənd turizmi, sağlamlıq turizmi, işgüzar turizmi, sahil və su turizmi, dağ turizmi, idman turizmi hamısı bu layihədə öz əksini tapıb. Elə hesab edirəm ki, zaman lazımdır ki, bunlar həyata keçirilsin.

Eyni zamanda, 2 məsələni də qaldırmaq istəyirdim. Turizmi inkişaf etdirmək üçün hər bir ölkədə, – burada hərə bir ölkəyə gedir, – birinci məsələ, təyyarə biletlərinin, ikinci məsələ, otellərin qiymətidir.

Ona görə hörmətli həmkarlar Fazil müəllim, Qənirə xanım bu məsələni qaldırdılar, təkrara ehtiyac duymuram. Qanun layihəsi çox yaxşı hazırlanıb, ona səs verəcəyəm, həmkarlarımızı da buna dəvət edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Rauf müəllim.

Şahin İsmayılov, buyurun.

Ş.İsmayılov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, əziz həmkarlar. Təklif olunan qanun layihəsi kifayət qədər ətraflı və vacib bir qanun layihəsidir. Təbii ki, ölkəmizin mövcud turizm imkanlarını göz önünə gətirdikdə və ölkənin qazana biləcəyi gəlirləri gözdən keçirdikdə gələcəkdə turizmin inkişafına, düşünürəm ki, çox böyük bir dəstək verəcəkdir.

Ümumiyyətlə, 2018-ci ildən artıq Dövlət Turizm Agentliyi yaranandan bəri dövrü biz təhlil etsək, görürük ki, Azərbaycanda turizmin inkişafı ilə bağlı kifayət qədər yaxşı işlər görülmüşdür. Bu, əsasən, turistlərin cəlb olun-

ması ilə bağlı müxtəlif araşdırmaların aparılması, hansı sahələri necə inkişaf etdirmək olar, ölkənin ümumi bir brendinin hazırlanması və sair. Bu istiqamətdə vizual olaraq Dövlət Turizm Agentliyi yaxşı işlər görmüşdür. Firsətdən istifadə edib təşəkkür etmək istəyirəm.

Amma iqtisadi anlayışda turizm nədir sualını biz versək, sadə anlayışda turizm hər hansı bir şəxsin bu və ya digər nəqliyyat vasitəsindən istifadə edərək hər hansı bir məkana getməsi və orada turizm imkanlarından yararlanmasıdır. Amma, əslində, turizm böyük bir turizm sənayesidir və turizm xidmətlərinin və turist tələbatı mallarının reallaşdırılması ilə məşğul olan istehsal, ticarət və nəqliyyat müəssisələrinin məcmusudur turizm sənayesi.

Burada bir neçə komponentə toxunmaq istəyirəm, istehsal, ticarət və nəqliyyat. Təbii ki, bunlar hər biri, bütövlükdə, turizm sənayesini təşkil edir. Hər bir komponent ayrı-ayrılıqda həm orada işləyənlərin, həm də bu xidmətdən yararlananların sayının kifayət qədər böyük olması ilə xarakterizə olunur. Qlobal götürdükdə isə son 25 ildə turizm elə bir anlayışa çevrilmişdir ki, insanların gündəlik həyat tərzinə gəlib çıxmışdır.

Azərbaycanın, – bayaq həmkarlarımla da qeyd etdiyi kimi, – çox böyük turizm imkanları var və bu imkanlardan biz maksimum yararlanacağıq. Yararlanmağın bir neçə sadə yolu, daha doğrusu, yararlanmağı sadə edəcək bir neçə yollar var ki, həmkarlarımla da bu məsələlərə toxundular. Biz yaxın gələcəkdə işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin çox böyük turist imkanlarından istifadə edərək o ərazilərə turistlərin cəlb olunması məsələsini yəqin təmin edəcəyik. Nəzərə alsaq ki, işğaldan azad olmuş ərazilərdə artıq bir beynəlxalq hava limanı fəaliyyət göstərir və yaxın gələcəkdə də bir neçəsi inşa olunacaqdır. Ümid edirəm ki,

həmin hava limanlarının potensialı da Azərbaycanda turizmin inkişafına gətirib çıxaracaqdır.

Təbii ki, həmkarlarım da qeyd etdi, hava nəqliyyatının qiymətləri ilə bağlı. Mən də o məsələyə toxunmaq istəyirəm. Qarşımızda çox maraqlı bir misal var. Gürcüstanın Kutaisi şəhərindən Avropanın əksər ölkələrinə 50 avro civarında vəsaitlə səyahət etmək mümkündür. Bizim ölkəmizdə də bir neçə beynəlxalq hava limanı var. Mən çox ümid edirəm ki, bu qanunun qəbul olunmasından sonra onun da, Azərbaycanda olan beynəlxalq hava limanlarının, loukost deyilən aşağı büdcə təyyarə nəqliyyat şirkətlərinin imkanlarından da istifadə edərək həmin hava limanları insanlarımızı bu xidmətləri göstərəcəklər. Biz də çox aşağı büdcə ilə, – bu da turizmin əsas komponentlərindən biridir, – həm qonaqlar qəbul edəcəyik, həm də özümüz səfərlər edəcəyik. İkinci oxunuşda daha konkret təkliflərlə çıxış edəcəyəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Şahin müəllim, çox sağ olun.

Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən də təqdir edirəm, çox hörmətli Musa müəllim bu qanun layihəsini yüksək səviyyədə təqdim etdi.

Turizm, əlbəttə ki, heç də kiminsə başqa bir ölkəyə gəlib bu ölkənin milli mətbəxlərindən, ləzzətli təamlarından dadması deyil. Turizm hər şeydən öncə, mədəniyyət hadisəsidir və mədəniyyət mübadiləsidir. Ona görə də turizm qapıdan başlayır. İlk növbədə biz çalışmalıyıq ki, Azərbaycanın turizm məqsədi ilə qapısını döyənlər burada asan keçid, yüksək xidmət və yüksək mədəniyyət görsünlər və Azərbaycan xalqının mədəniyyəti ilə tanış olsunlar. Düşünürəm ki, bu, vacib bir məsələdir.

İkinci bir məsələ. Əlbəttə ki, turizmdə biz mədəni mirasımızı, milli mədəniyyətimizin nümunələrini təqdim etməyi bacarmalıyıq. Məsələ ondadır ki, hazırda turizmin inkişafı üçün işğal olunmuş ərazilərimizin timsalında böyük bir meydança, platforma yaranıbdir. Orada çox qədim mirasımız var. Biz o mirası, abidələrimizi turistlərə görəsən necə təqdim edəcəyik? Əgər biz bütün xristian abidələrinin üzərinə alban abidəsi, alban monastırı yazıb təqdim edəcəyiksə, bu, lazımi qədər informasiya vermiş olmayacaqdır. Ona görə də mən təklif edirəm ki, bu istiqamətdə heç vaxt itirmədən Dövlət Turizm Agentliyi Tarix İnstitutu, Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu, Dilçilik İnstitutu ilə əlaqələr yaratsınlar və biz ölkəmizə gələn turistlərə, onları necə, kimin mirası kimi təqdim edəcəyik Azərbaycanda kiçik bir icma olan udinlərin mirası kimi, yoxsa bizim genetik əcdadımız olan xristian türklərin – albanların yaratdığı mədəni abidə kimi. Biz nə edək ki, IV əsrdə islam yox idi, biz xristianlığı qəbul etmişdik. Çar Unayrın dövründə, Vaçaqanın dövründə. Bunu bu cür də təqdim etmək lazımdır ki, bu, bizimdir. Nə qədər ki biz bu abidələri öz mirasımız kimi təqdim etməyəcəyik, o vaxta qədər də tarixi mirasımıza sahib çıxanlar çox olacaq. Məsələn, Şuşada Saatlı məscidini təqdim edirlər və deyirlər ki, Saatlı icmasının tikdirdiyi məsciddir. Belə deyil axı, saatlı Azərbaycan xalqının etnogenezində iştirak etmiş türk tayfalarından biridir. Türklərin yaşadığı Saatlı rayonu, Saatlı kəndləri də var, Azərbaycanda da, Gürcüstanda da, dünyanın hər yerində var. Biz nəyə görə bunu lokallaşdırıb uydururuq ki, Şuşada Saatlı icması yaşayıb, bu da onun mədəni mirasıdır.

İkincisi, ekoloji turizm. Çox mürəkkəb, çox çətin, çox problematik bir məsələdir. Ona görə də mən düşünürəm

ki, bu sahədə ərazisində turizm obyektləri olan bələdiyyələrin xüsusi bir assosiasiyası yaradılmalıdır və onlar Dövlət Turizm Agentliyi ilə sıx şəkildə əməkdaşlıq etməlidirlər. Çünki turistin gəlib-getdiyi yer çirklənir, istər Azərbaycanda daxili turizm olsun, istərsə də xarici turizm olsun və bundan sonra ekologiyamıza, təbiətimizə böyük ziyan dəyir.

Başqa bir məsələ. Turist cəlb edəcək hadisələr. Onlardan biri Azərbaycanda Novruz bayramıdır. Doğrudurmu? Biz bilirik ki, vaxtı ilə Novruz bayramını biz təntənə ilə qeyd edəndə çoxlu sadə turistlər gəlirdi. Sonra nə etdik? Banklar işləmədi ki, qeyri-iş günüdür, ölkəmizə gələn turistlər pul mübadiləsi həyata keçirə bilmədilər. Otellərimiz qiymətləri dəfələrlə qaldırdılar, turistlər məmnun qalmadı, gələn turistlər ölkədən narazı getdilər və beləliklə, bu, sıradan çıxdı. Amma mən düşünürəm ki, bu ənənələr üzərində yeni bir ənənə, yeni bir turizm yaratmaq lazımdır. Məsələn, biz hələ də sovet dövründən qalan kosa, keçəl obrazları ilə mədəniyyətimizi təbliğ edə bilmərik. Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu bunun üzərində işləməlidir, mətnlər təqdim etməlidir, yeni obrazlar yaratmalıdır. Bəlli deyil, orada söhbət nədən gedir, çünki mətn təhrif olunubdur. Bu da ən əsas məsələlərdən biridir. Bu məsələyə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır.

İkinci bir məsələ nədən ibarətdir? Hər bir xalq özünün tarixi mədəniyyəti ilə öyünür. Bizim də Allaha şükür, tarixi mədəniyyətimiz çox zəngindir. Doğrudurmu? Eyni zamanda, turizmin xarakterik xüsusiyyətlərindən biridir ki, ölkəyə gələndə oradan suvenirlər alıb aparır. Kim mənə göstərə bilər ki, Azərbaycanın hansısa bir suvenir satışı məntəqəsində Tık-tık xanımın, Fatmacığının, Məlikməmmədin bir kuklası var və sair. Yəni milli təfəkkürümüzü,

milli mifoloji dünya görüşümüzü biz turistlərə doğru təqdim etmək üçün, mən düşünürəm, Dövlət Turizm Agentliyi qeyri-hökumət təşkilatları ilə bir əlaqə yaradıb bu sahədə bir stimullaşdırıcı addım ata, yaxud vergi orqanları burada müəyyən güzəştə gedə bilərlər ki, biz tariximizdən gələn mədəniyyətimizi yaxşı şəkildə, suvenirilər şəklində təqdim edə bilək. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm, gələn dəfə daha detallı danışacağam. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hikmət müəllim.

Aqil Abbas. Aqil müəllim, buyurun.

A.Abbas. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Məndən əvvəl danışanlar bütün məsələlərə toxundular, yeri qalmadı. Amma bir məsələni yenə deyirəm. Naxçıvanda bu işi çox gözəl qurublar, Siyavuş müəllim dedi, hətta Əshabikəhfdə gəlib-gedənlərə ehsan kimi pulsuz çay da verirlər və Əlincə qalasında da. Hörmətli Vasif müəllim orada kənd turizmini də inkişaf etdirir. Bizdə “kənd turizmi” deyilən bir anlayış var ki, heç kim bilmir, kənd turizmi nədir. Kənd turizmini Avropada görmüşük. Yəni mən ailəmlə gedirəm hansısa bir kəndə, həmin kəndli ilə bir yerdə əkirəm, biçirəm, hətta qoyun otarıram və ona xeyir də verirəm. Yəni bu mənada kənd turizmi məsələsi də ilk dəfə Naxçıvanda qalxıb. Müəyyən irəliləyişlər əldə ediblər. Mən nəyi demək istəyirəm?

Burada hamımız danışdıq, hamımız eyni məsələləri dedik. Yaxşı, nə olacaq, AZAL qiyməti endirəcəkmi? Yox, endirməyəcək. Ona görə də özümüz deyirik, özümüz də eşidirik. Necə olur, indi İrəvanla İstanbul arasında reys açılacaq. Bunu Çavuşoğlu da deyir, İrəvan da deyir. İrəvandan İstanbula bizim pulla 80 manat. Mən də gözləyirəm, Zəngəzur dəhlizi açılsın, maşınla İrəvana gedim, oradan da o pula uçum gedim İstanbula. Yaxud

bayaq deyildi, Kutaisidə, ya Tiflisdə o qiymətdir. Benzin bizim, hər şey bizim, dövlət də AZAL-a hər il nə qədər subsidiya verir. Biz burada deyirik, burada da qalır. Yəni bəlkə ciddi şəkildə bir müraciət hazırlayaq, yaxud da başqa bir... Ucuz şirkətlər gəlirlər, 1 ay, 2 aydan sonra qaçıb gedirlər. O ucuz şirkətlər ki, Bakıda reys açmaq istəyir. Yəni bu mənada bizim hörmətli deputatlarımızın dediyi qalır havada. Ona görə də xahiş edirəm ki, deputat yoldaşlar, sözüümüzün havada qalmaması üçün bəlkə heç bu məsələyə qayıtmayaq. Elə qoy, AZAL qiyməti qaldıra-qaldıra getsin. Bu qədər pulun içində Allahın bir komandasını, “Zirə” komandasını da saxlaya bilmədik. Dünən möhtərəm Prezident “Qarabağ” futbol komandasını qəbul edəndə dediyi sözlərdir. Yəni Azərbaycanda bir dənə “Qarabağ” komandasını olmalıdır? Dedi. Niyə başqaları da olmasın? Çünki iş adamları klublara pul ayırmır. O cümlədən də AZAL-ın bir “AZAL” komandası vardı, indi adını dəyişib “Zirə” qoyublar. Bir komandanı da saxlaya bilmirsən, qardaş?

Yəni bu mənada, hörmətli Sahibə xanım, turizmi inkişaf elətdirmək üçün... Oxuyuram, 2 gecə, 3 gün 1750 manat. Mənim bir aylıq maaşımdır. Mən o otele, o istirahət yerinə gedəcəyəm? Yox. Qiymətlər, qiymətlər və qiymətlər. Bir də deyirəm, qiymətlər. Daxili turizm, xarici turist gələr ora? 1750 manata gedib Antalyada bir həftə istirahət eləmək olar. Hər şey də içində. Ona görə də, qardaşlar, bu qiymət məsələsini, xüsusən təyyarə biletlərinə olan qiymətlərin məsələsini birdəfəlik yekunlaşdırmalıyıq, birdəfəlik həll olunmalıdır.

Sahibə xanım, Sizdən xahiş edirik, Milli Məclisin sədri kimi, Siz özünüz bu işə qarışın. Bu məsələni həll eləsinlər. Diqqətinizə görə sağ olun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bizim fasilə vaxtımızdır. Ancaq mən təklif edirəm ki, biz bu məsələni fasiləyə qədər səsə qoyaq. Ancaq səsə qoymazdan əvvəl, istəyərdim ki, Dövlət Turizm Agentliyinin sədri hörmətli Fuad Nağıyevə söz verəm. Fuad müəllim, burada həm müxtəlif suallar oldu, həm də mənim hörmətli həmkarlarım öz fikirlərini bildirdilər. Təkliflər də var. Sözlünüz varsa, xahiş edirəm, münasibətinizi bildirin. Biz sonra məsələni səsə qoyacağıq. Buyurun.

F.Nağıyev, *Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hər birinizi salamlayıram. Hörmətli Sahibə xanım, çıxış üçün söz verdiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm. Musa müəllimə də çox gözəl və düzgün təqdimatına görə mən öz minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Bu gün burada millət vəkillərinin həm qanun layihəsi, həm də ölkədə turizmin inkişafı ilə bağlı qeyd etdikləri fikirlər çox vacibdir. Məlumat üçün bildirim ki, səsəndirilən məsələlərin bir çoxu ilə bağlı tədbirlər hökumətin 2022–2026-cı illəri əhatə edəcək sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası çərçivəsində nəzərə alınıb və bu çərçivədə baxılıb.

Azərbaycanda turizmin son illərdəki inkişafı göz qabağındadır. Ölkə rəhbərliyi cənab Prezident özü şəxsən bu sahənin inkişafına hər zaman diqqət ayırır. Əminik ki, cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə strategiya sənədində turizmə aid qeyd olunan məsələlər tezliklə icra olunacaq və turizmin inkişafına öz töhfəsini verəcək. O ki qaldı qanunla bağlı məsələlərə, aydındır ki, hər bir qanun dövrün şəraitinə uyğun olmalıdır.

Son illər turizm sektorunda formalaşmış şəraitin təhlili

bir sıra qənaətləri ortaya çıxarır. İcazənilə, iki əsas qənaəti sizinlə bölüşmək istəyirəm. Bunlardan birincisi, turizm sektorunda inkişafa mane olan amillərin aradan qaldırılması ilə bağlıdır. Belə ki, ötən dövr ərzində turizm sektorunda lisenziya və icazələrin ləğvi iqtisadi fəallığı əhəmiyyətli şəkildə artırdı. Ona görə də bu yanaşmanın normativ baza çərçivəsində də əks olunmasını vacib hesab edirəm. Digər məqam, turizm sektorunda istehlakçı hüquqlarının qorunması, eləcə də xidməti keyfiyyəti ilə bağlıdır. Belə ki, bir çox hallarda turizm şirkətləri müqavilə öhdəliklərini icra etmir, nəticədə xidmətlərin təşkilində qüsurlar baş verir. Eyni zamanda, otellərin göstərdikləri xidmətlərin, habelə turizm bələdçilərinin təqdim etdikləri xidmətlərin keyfiyyətində problemlər müşahidə edilir. Hesab edirik ki, bu istiqamətdə də inkişafa nail olmaq üçün normativ bazanın yaradılması vacibdir.

Beləliklə, təklif olunan qanun layihəsi dayanıqlı və məsuliyyətli turizm yanaşmasına əsaslanır. Yeni qanun turizm sektorunda davamlı iqtisadi fəallığı dəstəkləməli, turizm sənayesinin dövlət orqanlarının və turistlərin məsuliyyətli davranışları üçün əsaslar yaratmalıdır. Turizmdə dayanıqlı iqtisadi artımı dəstəkləmək üçün qanun layihəsində 3 əsas məsələ vurğulanmalıdır.

Bunlardan birincisi, turizm fəaliyyətinə başlayanlar üçün lisenziya və xüsusi icazə tələbinin olmaması məsələsidir. Burada məqsəd xüsusi ilə pandemiya və postpandemiya dövründə iqtisadi fəallığı qorumaqdır.

İkinci əsas məsələ dövlət turizm orqanı tərəfindən turizm və rekreasiya zonalarının yaradılmasıdır. Burada isə əsas məqsəd turizm və rekreasiya zonalarına özəl investisiyaların cəlb edilməsini təşkil etməkdir.

Üçüncü önəmli məsələ isə turizm sahəsinin maliyyələş-

dirilməsi üzrə qrant vermə, habelə dövlət büdcəsindən vəsaitin ayrılması ilə bağlıdır. Bu, gələcəkdə turizmin inkişafına yönəlmiş layihələrin və təşəbbüslərin dəstəklənməsi üçün əhəmiyyətlidir.

Bu qeyd etdiyim mexanizmlər turizmin dayanıqlı inkişafına xidmət edəcəkdir. Məsuliyyətli turizm yanaşmasını tətbiq etmək üçün qanun layihəsində 3 əsas mexanizm təklif edilir. Turizm xidmətlərinin sertifikatlaşması, turizm xidmətlərinin sığortalanması və turizm reyestri. Turizm xidmətlərinin sertifikatlaşması otellərə icbari ulduz kateqoriyasının və turizm bələdçilərinə rəsmi sertifikatın verilməsi məsələsini əhatə edir. Otellərə icbari ulduz kateqoriyasının verilməsi xidmət keyfiyyətinin artırılmasına və bazar qiymətlərinin formalaşmasına öz təsirini göstərəcək. Bələdçilərə peşə sertifikatının verilməsi onların qoruq, muzey və qalereyalara pulsuz girişinə əsas verəcək. Turizm xidmətlərinin sığortalanması mexanizmi çərçivəsində isə səyahət agentlikləri və turoperatorlar üçün mülki məsuliyyət sığortası müəyyən edilir. Bu isə istehlakçı hüquqlarının pozulması hallarının azaldılmasına xidmət edəcək. Digər tərəfdən, layihədə turizm təşkilatçılarının üzərinə ölkəyə gələn və ölkədən gedən turistlərə səfər sığortalarının təşkil etməsi tələbi qoyulur.

Nəhayət, yaradılacaq turizm reyestri turizm sektorunda düzgün uçotu və statistik nəticələrin əldə olunmasına, habelə istehlakçı hüquqlarının qorunmasına gətirib çıxaracaqdır. Turizm Reyestri turizm sənayesi ilə bağlı vahid məlumat bazası rolunu oynayacaq. Reyestrə otellərin ulduz dərəcələri, eləcə də turizm agentlikləri və turoperatorların mülki məsuliyyət sığortası haqqında məlumatların daxil edilməsi məcburi xarakter daşıyacaq.

Qanun layihəsində ölkə üzrə vahid vizual standart

malik məlumatverici göstərici lövhələrin quraşdırılması, dövlət turizm orqanının fərqləndirici nişanının təsis edilməsi, turizm inkişaf layihələrinin ekoloji ekspertizası öz əksini tapmışdır. Xüsusi ərazilərdə turizmin təşkili, turizm sahəsində təbliğat, təşviqat fəaliyyətinin dövlət turizm orqanı ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilməsi, turistlərin təhlükəsizliyi ilə bağlı bir sıra məsələlər də qanunda əks olunub. Qeyd etdiyim bütün bu mexanizmlər dayanıqlı və məsuliyyətli turizmin inkişafına xidmət edəcəkdir.

İnanırıq ki, qanun layihəsində qeyd olunan bütün bu məqamlar ölkəmizdə turizmin hərtərəfli inkişafına təkan verəcək. Eləcə də ölkəmizin beynəlxalq səviyyəli turizm distnasiyasına çevirilməsi yolunda işlərin sürətlənməsinə dəstək olacaq. Fürsətdən istifadə edərək, hörmətli millət vəkillərindən Turizm haqqında qanunun lehinə səs verməyi xahiş edirəm. Diqqətiniz üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fuad müəllim. Siz necə əminsinizsə ki, qanun layihəsi turizmin inkişafına kömək edəcək, biz də əmin olmaq istəyirik. Mənim hörmətli həmkarlarımla burada səslandırdıqları həm suallar, həm də təkliflər öz əksini tapacaq. Xahiş edirəm, daha sıx işləyin. Çünki burada çoxsaylı suallar və təkliflər oldu. Düşünürəm ki, bu təkliflərin hamısı nəzərə alınsa, qəbul olunsaydı, ancaq turizmin inkişafına dəstək olacaq.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, saat 3-də işimizə davam edəcəyik. Sağ olun.

(FASİLƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, işimizə davam edək. Biz gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. Bu məsələ İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü hörmətli Kamal Cəfərova söz verirəm. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Əziz həmkarlar, İnzibati Xətalər Məcəlləsində təklif edilən dəyişikliklər bundan əvvəl geniş formada müzakirə etdiyimiz Turizm haqqında qanun layihəsi ilə bağlıdır. Turizm haqqında qanun layihəsində müəyyən edilmiş normaların pozulması ilə bağlı yeni inzibati xətalərin müəyyən edilməsi təklif edilir. Misal üçün, sığortacı ilə mülki məsuliyyət sığortası bağlamadan, turoperator və ya turagentlər tərəfindən turizm zərfinin satışının həyata keçirilməsinə, mehmanxanalar tərəfindən ulduz kateqoriyası müəyyənləşdirilmədən fəaliyyət göstərilməsinə görə, eyni zamanda, “Turizm

haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 13.2 və 13.4-cü maddələrinin tələblərinin pozulması ilə bağlı turizm reyestrinə daxil olan məlumatların daxil edilməməsinə görə. Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, qanun layihəsinə səs verməyə dəvət edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Kamal müəllim.

Bu məsələyə həm Əmək və sosial siyasət komitəsində, həm də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılıb. Musa müəllim, Sizin sözlünüz var?

M.Quliyev. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli Kamal müəllimin dediyi müddəaların hamısı ilə biz razıyıq. Biz qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyik, həmkarlarımızı da lehinə səs verməyə dəvət edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağ olun.

Məzahir müəllim bu gün İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi adından danışır. Deyəsən, Məzahir müəllim yoxdur.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Nə oldu, niyə mikrofon vermirsiniz? Əli Məsimliyə mikrofon verin. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Hörmətli sədr, bizim təqdim olunan sənədə dair heç bir əlavəmiz yoxdur. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Qanun layihəsi ilə bağlı heç kim çıxış etmək istəmir. Ona görə də mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 15.03 dəq.)

Lehinə	62
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi

0

İştirak edir

62

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 2 məsələsi də cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Gündəliyin 11-ci məsələsi “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir, 12-ci məsələ isə “Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Mən təklif edirəm ki, bu 2 məsələ ilə bağlı İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Mahir Abbaszadə birgə məlumat versin, həmişə olduğu kimi, müzakirələri birgə, səsverməni ayrı keçirəcəyik. Buyurun.

M.Abbaszadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, hər 2 qanun layihəsi eyni paketdə daxil olmuşdur. Sahibə xanım, hörmətli millət vəkillərinin nəzərinə çatdırmaq istəyirəm ki, hər iki qanun Prezidentin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Milli Məclisə daxil olmuşdur.

Onu da qeyd etməliyəm ki, hər iki qanunda olan dəyişikliklər kifayət qədər əhatəlidir. Əvvəlcədən deyim ki, bu qanun layihəsi fundamental mahiyyət daşıyır. Hörmətli hökumət üzvləri və Maliyyə Nazirliyinin strukturları ilə birlikdə Azərbaycanda “Büdcə sistemi haqqında” Qanunun müasir tələblərə cavab verməsi üçün müvafiq işlər görülmüşdür.

Hörmətli həmkarlar, xatırladıram ki, 2016-cı ildə cənab Prezidentin təsdiq etdiyi Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsində Azərbaycanda dövlət büdcəsinin qaydasının tətbiqi qarşıya qoyulan vəzifələrdən biri kimi müəyyən edilmişdir və biz 2018-ci ildə büdcə qaydası anlayışını büdcə qanunvericiliyinə daxil etmişdik. 2019-cu ildə büdcə layihəsi ilk dəfə olaraq büdcə qaydasının tətbiqi əsasında hazırlanmışdır. Lakin ötən il qarşılaşdığımız qlobal pandemiya fonunda büdcə qaydasının tətbiqi müvəqqəti olaraq dayandırıldı və növbəti ildən büdcə qaydasının tətbiqi bərpa edilməyə başlanmışdır.

Qanun layihəsinin əsas məqsədləri büdcə qaydasının təkmilləşdirilməsi, icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsinin qeyri-neft ÜDM-nə nisbəti, habelə ümumi dövlət borcunun ümumi daxili məhsula nisbəti parametrləri əsasında müəyyən edilmişdir. Bu parametrlər dövlət fondundan dövlət büdcəsinə ediləcək transferlərin yuxarı həddini tənzimləmək, eyni zamanda, dövlət borcunun səviyyəsinin artırılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə təklif olunmuşdur.

Məlumat üçün bildirirəm ki, dünyada maliyyə, büdcə sistemlərinin idarə edilməsi üçün büdcə qaydalarının tətbiq edilməsi çox geniş vüsət alır və bu da zərurətdən irəli gələn addımlardır. Qanun layihəsi bir çox dəyişiklikləri nəzərdə tutur. Layihədə yeni anlayışlar, transfer, icmal büdcənin gəlirləri, icmal büdcənin xərcləri müəyyən edilir. Bir sıra anlayışlar dəqiqləşdirilərək yeni redaksiyada verilir. Bundan əlavə, layihədə dövlət büdcəsinin layihəsi ilə birlikdə təqdim olunan sənədlərin dairəsi dəqiqləşdirilir. Layihədə dövlət büdcəsinin icrası prosesində dövlət büdcəsinin gəlirlərinin və funksional iqtisadi və inzibati

təsnifat üzrə xərclərin bölgüsündə dəyişiklik edildiyi təqdirdə, bu barədə məlumatların Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasına təqdim edilməsi dövriliyinin müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur. Onu da nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, bu məlumatlar Hesablama Palatasına illik və yarımillik səviyyəsində təqdim edilir.

Layihədə təqdim və təklif edilən yeni büdcə qaydasına görə, icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsirinin ortamüddətli dövrü üzrə hədəflənən yuxarı həddi, habelə ortamüddətli dövr ərzində hər büdcə ilinin sonuna olan yuxarı həddi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən müəyyən edilir. Eyni zamanda, borcla da bağlı ümumi borcun ümumi daxili məhsula nisbəti ilə bağlı olan ortamüddətli dövr üçün hədəf müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən müəyyən edilir.

Digər mühüm dəyişikliklərdən biri növbədənəkar fondlarla bağlıdır. Layihədə Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondunun təşkilati forması dəyişdirilərək büdcədənəkar fond olması nəzərdə tutulur. Onu da qeyd edirəm ki, büdcə sənədləri Milli Məclisə təqdim olunana qədər investisiya layihələrinin tərtib edilməsi prosesi bitmədiyindən qanundakı mövcud maddənin icrası mümkün olmur. Buna görə də daim layihələr deyil, əsas istiqamətlər təqdim olunur. İndiki dəyişiklik bu prosesin tənzimlənməsinə yönəldilib. Amma gələcəkdə investisiya layihələri hazır olandan sonra bu məlumatların Milli Məclisə təqdim edilməsi mexanizminin tapılması müzakirə ediləcəkdir.

Hörmətli Sahibə xanım, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, hər iki qanun layihəsi eyni paketdə daxil olmuşdur. Buna görə də mən istəyirəm ki, dövlət borcu haqqında da bir

neçə məlumatı nəzərinizə çatdırım.

“Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişikliklər “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişikliklərə uyğun olaraq təklif edilir. Burada, əsasən, Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu ilə bağlı məsələlər öz əksini tapır.

Hörmətli millət vəkili, bildiyiniz kimi, “Azərbaycan Respublikasında dövlət borcunun idarə edilməsinə dair orta və uzun müddət üçün Strategiya” cənab Prezidentin 2018-ci il 24 avqust tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Həmin sərəncamda nəzərdə tutulduğu kimi, vaxtaşırı bu strategiyaya baxılmalıdır və yeniliklər nəzərə alınmalıdır. Təqdim etdiyimiz qanun layihəsi bu sərəncamla birbaşa bağlıdır və Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondunun statusunun dəqiqləşdirilməsi, onun xərclərinin yuxarı həddinin çərçivəsinin qoyulması məqsədləri ilə hazırlanmışdır.

Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, dekabrın 8-də qanun layihəsinin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbər işçilərinin, yəni Maliyyə, İqtisadiyyat nazirliklərinin, Hesablama Palatasının nümayəndələrinin iştirakı ilə peşəkar, konstruktiv və geniş müzakirələri oldu. Millət vəkili də öz müsbət və konstruktiv təkliflərini verdilər. Komitə üzvlərinin də məsləhəti ilə qanun layihəsi Milli Məclisin plenar iclasının müzakirəsinə təqdim edilmişdir. Mən hörmətli millət vəkiliyəndən qanun layihəsinin birinci oxunuşda konseptual baxımdan qəbul olunması üçün səs vermələrini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Mahir müəllim, çox sağ olun, ətraflı məlumat verdiniz. İndi isə müzakirəyə keçirik.

Ziyad Səmədzadə. Ziyad müəllim, buyurun.

Z.Səmədžadə. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Həqiqətən, biz çox dəyərli qanun layihələrini müzakirə edirik. Çünki hər bir dövlətin iqtisadi, sosial inkişafını, müdafiə, təhlükəsizliyini təmin edən əsas mənbə dövlət büdcəsidir.

Azərbaycan son 30 il ərzində büdcə sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində çox böyük uğurlar əldə etmişdir. Təsəvvür edin ki, müstəqilliyin keçid dövrünün birinci mərhələsində Azərbaycanın dövlət büdcəsi cəmi 1 milyard dollar idi. Biz “Büdcə sistemi haqqında” Qanun qəbul edildikdən sonra çoxsaylı dəyişikliklər etdik. Bu dəyişikliklərin də ana xəttini, heç şübhəsiz ki, Azərbaycan iqtisadiyyatında mərhələ-mərhələ baş verən dəyişikliklər təşkil edir. Bəzən deyirlər ki, çoxlu dəyişikliklər olub və sair. Bu, təbiidir, çünki keçid dövrünü yaşayan, çox ağır vəziyyətdə olan iqtisadiyyatı bərpa etmək üçün mərhələ-mərhələ qanunvericilik bazası təkmilləşməli idi. Ona görə bu gün çox cəsarətlə, fəxrlə demək olar ki, Azərbaycanın artıq “Dövlət büdcəsi haqqında” Qanun kifayət qədər öz işini gördü. Amma, eyni zamanda, təkmilləşmələrə ehtiyac var, global risklər artır. Bu baxımdan “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər ilk növbədə ölkənin milli maraqlarına cavab verir. Təsəvvür edin ki, bizim “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda qeyri-neft bazasının kəsirini biz müəyyən edirik. 10 il bundan qabaq biz bu barədə danışı bilməzdik. Biz götürürdük büdcə kəsirinin ümumi daxili məhsula nisbətini, ümumi daxili məhsulun da daxilində həlledici rolunu yanacaq kompleksi oynayırdı. Belə bir şəraitdə qeyri-neft bazası kəsirinin qeyri-neft ümumi daxili məhsula nisbəti artıq onu göstərir ki, əgər qeyri-neft bazasının imkanları genişlənsə, deməli, bizim büdcə imkanlarımız da genişlənəcəkdir.

Başqa bir məsələ borcla əlaqədardır. Həqiqətən, Azərbaycan dövlətinin apardığı borclanma siyasəti ölkənin ilk növbədə milli maraqlarına cavab verir, ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yönəldilmişdir. Cənab Prezident dəfələrlə müqayisə aparır. Müqayisə aparır ki, dünyada bizdən də qat-qat çox borc alan ölkələr var. Bu da təbiidir. Əgər biz 100-dən artıq ölkə ilə əməkdaşlıq ediriksə, onların bəzilərindən xahiş edirik, ölkəmizə investisiyalar gətirsinlər, işləsinlər. Təbii ki, biz borclanmaya getməliyik. Lakin bu borclanmanın həddi olmalıdır. Əgər bir dövlət özünün dövlət büdcəsi sistemi haqqında borclanmanın həddini müəyyən edirsə, bu, özümüzün böyük tarixi nailiyyətimizdir. Çünki biz bilməliyik ki, gələcək nəsillər üçün də yaradılmış Dövlət Neft Fondundan nə qədər borc götürə bilərik, nə qədər məbləği biz başqa məqsədlərə sərf edə bilərik.

Yəni demək istəyirəm, hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, artıq Azərbaycan iqtisadiyyatı özünün elə bir inkişaf mərhələsinə çatmışdır ki, həmin dövlət öz dövlət sistemi haqqında borcun hədlərini müəyyən edir. Bu da bizim üçün çox vacibdir. İşğal olunmuş ərazilərimizin bərpası üçün biz heç bir xalqdan, dövlətdən borc almırıq. Ancaq daxili imkanlarımız hesabına bu məsələləri həll edirik.

Ona görə mən vaxtınızı çox almaq istəmirəm. Hesab edirəm ki, bu qanun layihəsi, həqiqətən, ölkənin milli maraqlarına cavab verir. Mən sizdən də xahiş edirəm, hörmətli millət vəkillərinin də fikirləri var, komitənin də əksər üzvlərinin fikirləri belədir, bir müddətdən sonra büdcə sistemi haqqında yeni qanun qəbul edilsin. Artıq biz bunu edə bilərik. Çünki etdiyimiz dəyişikliklər keçid dövrünün tələblərindən irəli gəlirdi. Etdiyimiz dəyişikliklər

işğal olunmuş ərazilərimizi azad etmək üçün müdafiə xərclərinin artırılmasından irəli gəlirdi.

Hesab edirəm ki, qanun layihəsi barədə hörmətli Mahir müəllim də kifayət qədər ətraflı məlumat verdi, komitədə də müzakirə olunan zaman mən öz fikirlərimi bildirmişdim. Millət vəkillərini də bu qanun layihəsinə səs verməyə dəvət edirəm.

Bir daha səmimi bir azərbaycanlı, ziyalı kimi, hamımız burada bir Vətən övladıyıq, əgər qanun layihəsində dövlət borcunun hədlərini, Dövlət Neft Fondundan götürüləcək vəsaitlərin də hədlərini müəyyən ediriksə, bu, bizim iqtisadi siyasətimizin ölkənin milli maraqlarına cavab verdiyini, eyni zamanda, gələcək nəsillər üçün düşünməyimizi özündə ehtiva edir. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyad müəllim.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, sualınız var?

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Təbii ki, hər bir kəsin azad fikir söyləməsi, hər bir deputatın çıxış etməsi təbiidir və onun səlahiyyətinə daxil olan bir məsələdir. Amma mən baxıram, burada 4 nəfər eyni komitədən çıxışa yazılıb. Komitə bunu məsləhət görüb, Milli Məclisə təqdim edib, əgər nəşə nəzərə alınmayıbsa, təbiidir. Yaxud dəstək verilirsə, bu da təbiidir. Başa düşürəm ki, olmalıdır. Amma ümumi qaydada əgər komitədə müzakirə olunubsa, komitə üzvləri buna səs veriblərsə və orada çıxış edib öz təkliflərini veriblərsə, – mən soruşdum, dedi ki, hər biri çıxış edib, orada təkliflərini də verib, – burada əlavə hansısa formada olacaqsə, Məclisdən onu başa düşməyi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Etirazınız yoxdursa, səsə qoyaq. Buyurun, səs verin.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. 11-ci məsələyə, xahiş edirəm.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	64
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	67
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 12-ci məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	64
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	66
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 12-ci məsələ də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 2 məsələsi də cənab Prezident İlham Əliyevin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Bunlar da bir-biri ilə mahiyyətə çox yaxındırlar.

Beləliklə, gündəliyin 13-cü məsələsi Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir,

gündəliyin 14-cü məsələsi isə “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Mən xahiş edirəm, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü hörmətli Anar Məmmədov, – Anar müəllim, buradasınız, – hər iki layihə barədə Siz də ümumi bir məlumat verin, biz müzakirələri birgə keçirib, ancaq ayrı-ayrı səs verəcəyik. Buyurun.

A.Məmmədov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media mənsubları. Bildiyiniz kimi, şanlı qələbə nəticəsində işğaldan azad edilmiş torpaqlarda sürətlə mina təmizləmə əməliyyatları aparılır. Təmizlənən ərazilərə vətəndaşların təhlükəsiz qayıdışı üçün bərpa və quruculuq işləri həyata keçirilir. Məlumat üçün qeyd edim ki, ümumilikdə, 14 min kvadrat-kilometr ərazinin təmizlənməsi tələb olunur. Prezident İlham Əliyev ancaq 2021-ci ildə Qarabağın minalardan təmizlənməsi üçün 60 milyon dollardan çox vəsaitin ayrılması barədə sərəncam verib. Səsverməyə çıxarılan düzəlişlər bu işlərin sürətləndirilməsi üçün çox vacibdir.

Beləliklə, “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda təklif olunan dəyişikliyə əsasən Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin minalardan və müharibənin digər partlayıcı qalıqlarından təmizlənməsi çərçivəsində istifadə olunan bütün növ avadanlıqların idxalının 5 il müddətinə gömrük rüsumlarından azad edilməsini nəzərdə tutur.

Vergi Məcəlləsində isə dəyişiklik həmin avadanlıqların idxalının 5 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır. Qanun layihəsi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə olunmuş, müsbət rəy verilmiş və Milli Məclisin plenar iclasına

tövsiyə olunmuşdur. Bu düzəlişlərin vacibliyini nəzərə alaraq, hər iki qanun layihəsini dəstəkləməyinizi xahiş edirik. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Anar müəllim.

Bu qanun layihəsinə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində də baxılıb. Ziyafət müəllim, Sizin hansısa bir sözünüz varmı? Xahiş edirəm, buyurun.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.*

Xeyr, xanım sədr, əlavəmiz yoxdur.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim.

Çıxış eləmək istəyən var. Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkil-ləri. Bu qanun çox vacib bir qanundur və hesab edirəm ki, bunu qəbul eləmək lazımdır. Amma bundan əvvəl də iki qanun qəbul elədik. Mən o qanunların əleyhinə səs verdim. Onlar da vacib qanunlar idi, qəbul olunmalı idi. Amma öncə, ötən iclasda da qeyd elədiyim kimi, hüququn prinsiplərinə zidd olaraq bunu artıq biz ənənəyə çevirmək-dəyik. Bu gün qəbul olunan qanunların geri tarixə tətbiq olunmasını da yenidən nəzərdə tuturuq. Oktyabrın 15-də qəbul olunur və bu da tamamilə hüququn prinsiplərinə ziddir. Bir hüquqşünas olaraq mən də bu məsələdə gələcəkdə hər hansı bir şəkildə qarşıma hansısa bir sual çıxmasın deyə, əleyhinə səs verdim. Bu qanunun da əley-hinə səs verəcəyəm. Mən hesab edirəm ki, bunu ənənəyə çevirmək olmaz. Təbii, bəlkə bu, mina ilə bağlı məsələdir, deyək ki, birində müəyyən güzəştədir. Amma gələcəkdə, ümumiyyətlə, buna baxmaq lazımdır. Qanun, o proses yəni unudulubsa, onun tənzimlənməsi gecikərsə, bunu qanunla, qanunun müddəti ilə kompensasiya eləməzlər.

Bunun başqa iqtisadi yolları var. Başqa variantlarda etmək, məncə, daha məqsədəuyğundur. Milli Məclis üçün də bu, yaxşı hal deyil. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə mən məsələləri bir-bir səsə qoyacağam. 13-cü məsələyə, Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.22 dəq.)
Lehinə	66
Əleyhinə	2
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	70
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

14-cü məsələyə, “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.23 dəq.)
Lehinə	64
Əleyhinə	2
Bitərəf	2
Səs vermədi	1
İştirak edir	69
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi də cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və bu layihələr də mahiyyətcə bir-birinə yaxındır. 15-ci məsələ “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir, 16-cı məsələ isə “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Musa müəllim, mən indi Sizdən xahiş edirəm, hər iki layihə haqqında ümumi bir məlumat verin. Müzakirələri birgə, səsverməni isə ayrı keçirərik. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Öncə onu qeyd eləyim ki, hər iki qanun layihəsi “İşsizlikdən sığorta fondunun 2021-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə cənab Prezidentin 2020-ci il 30 dekabr tarixli 1233 nömrəli Fərmanının icrası çərçivəsində hazırlanmışdır. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunun 3 maddəsinə 8 dəyişiklik təklif olunur. Təklif olunan dəyişikliklər anlayışların dəqiqləşməsinə, sığorta prinsiplərinə uyğunlaşdırılmasına, həmçinin sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxslərin çərçivəsinin genişləndirilməsinə, işsiz şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə yönəlmişdir. Bu məqsədlə əmək müqaviləsinin müddəti qurtarıqda tələb olunan sığorta stajının müddətinin mövcud 35 aydan 30 ayadək azaldılması, habelə sığorta ödənişinin sığorta hadisəsi baş verdikdən 3 ay sonra deyil, dərhal ödənilməsi təklif olunur. Qeyd olunan dəyişikliklər qüvvəyə minəndən sonra işsizlikdən sığorta hüququ əldə edən şəxslərin sayının 5-6 dəfə, sığorta ödənişinin orta aylıq məbləğinin 20 faiz artacağı proqnozlaşdırılır.

Deyilənlərdən aydın olur ki, təklif olunan dəyişikliklər pozitiv xarakterlidir və vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xidmət edir. Eyni ilə “Məşğulluq haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər də pozitiv xarakterlidir. Xüsusi ilə kənd yerində yaşayan, aqrar sektorda çalışan vətəndaşlarımızın həm məşğulluğunun genişlənməsinə, həm də sosial təminatlara imkanlarının əlçatanlığının yaxşılaşmasına səbəb olacaqdır. Belə ki, mövcud qanunvericiliyə görə, mülkiyyətində kənd təsərrüfatına yararlı torpaq payı olan vətəndaşlarımız özünüməşğulluq proqramlarına, haqqı ödənilən ictimai işlərə cəlb olunmaq, eyni zamanda, dövlət vəsaiti hesabına peşə hazırlığı kurslarına getmək imkanlarına malik deyillər. Bu qanunda edilən dəyişikliklər məhz kənd yerində yaşayan, pay torpağı olan, amma pay torpağından kifayət qədər faydalı istifadə edə bilməyən vətəndaşlarımızın bu deyilən sosial müdafiə alətlərinə əlçatanlığını təmin edəcəkdir. Yəni qanun qəbul olunandan sonra kənd yerlərində yaşayan, pay torpağı olan vətəndaşlarımız da özünüməşğulluq proqramlarına cəlb olunacaqlar, dövlət vəsaiti hesabına peşə kurslarına gedəcəklər və kurslarda olduqları müddətdə təqaüd ala biləcəklər. Eyni zamanda, onlar haqqı ödənilən ictimai-sosial işlərə də cəlb olunmaq imkanları əldə edəcəklər. Hər iki qanun layihəsi vətəndaşlarımızın sosial müdafiəsini gücləndirən qanun layihələridir, pozitiv xarakterlidir. Xahiş edirəm, layihələri dəstəkləyəsiniz. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Çıxış etmək istəyənlər var. Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Musa müəllimin qaldırdığı bütün məsələləri dəstəkləyirəm. Doğrudan

da, təqdim olunan hər iki layihə bilavasitə işsizlikdən sığorta sahəsində dairənin genişləndirilməsi və bu dairəyə aid olmayan insanların, təbəqələrin dairəyə cəlb edilməsi üçün nəzərdə tutulub. Bu nöqtəyi-nəzərdən vacib hesab edirəm. Eyni zamanda, mən bir məsələni qaldırmaq istəyirəm və hesab edirəm, bu məsələyə diqqət xeyli dərəcədə artmalıdır.

Qanunvericiliyə əsasən öz ərizəsi ilə işdən çıxan şəxs Dövlət Məşğulluq Xidmətindən işsizlik müavinəti ala bilmir. Əvvəllər ala bilirdi. Sonrakı dəyişikliklərdən sonra isə bu, tamamilə aradan qalxıb. Bu, nəyə gətirib çıxarıb? Pandemiyanın tüğyan elədiyi bir dövrdə, 2020-ci ildə Azərbaycanın işçi qüvvəsinin hərəkətinə baxanda biz bunu görürük. Deməli, 2020-ci il ərzində işdən çıxmış işçilərin sayı 327 min 425 nəfər olub. Hörmətli sədr, bu 327 min 425 nəfərdən yalnız 5 min 107 nəfəri bilavasitə ştatlar ixtisar olunanda işdən çıxıb. Bu, bütövlükdə, işdən çıxan insanların 1,6 faizini təşkil edir. Amma öz xahişi ilə işdən çıxanlar isə 267 min 900 nəfərdir ki, bu da işdən çıxanların 82 faizini təşkil edir. Sadə, məntiqi bir sual, pandemiyanın tüğyan elədiyi bir dövrdə, insanların çox hissəsinin bilavasitə minimum tələbatını ödəmək qabiliyyəti olmadığı bir şəraitdə, doğrudan da, 267 min 900 nəfər öz ərizəsi ilə işdən çıxarmı? Əlbəttə ki, yox. Deməli, bu rəqəm xeyli dərəcədə şişirdilmiş bir rəqəmdir. Bu rəqəmlərdə nə qədər uyğunsuzluq olduğunu qeyd etmək üçün biz Turizm haqqında qanun layihəsini müzakirə eləyəndə orada qaldırıldı. Təyyarə xətti yox, dəmir yolu xətti yox, “qara yol” xətti yox, amma baxmayaraq ki, bunların heç biri yoxdur və turizm tamamilə çöküb, turizm tamamilə çökdüyü bir zamanda turistlərin yerləşdirilməsi istiqamətində 2020-ci ildə 6 min 863 nəfər işə cəlb

olunub. Əgər turist gəlməyibsə, hansı turistləri yerləşdiriblər. Bu cür statistikalar, hesab edirəm ki, xeyli dərəcədə həm işsizliyə, həm də işsizlikdən əziyyət çəkən insanlara ikiqat zərbə vurur. Belə bir deyim var, məqsədəuyğun olmayan qanunsuzluğu qanun halına gətirib salmaqdır. Bax, işsizlikdən sığorta haqqında qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər gətirib ona çıxarıb ki, işçilərin xeyli hissəsini müxtəlif bəhanələrlə ərizə yazmağa məcbur edirlər və həmin ərizə yazmağa məcbur olan insanlar məhz pandemiyanın ağır dövründə 268 min nəfər olub. Bunlar da heç nə almayıb. Bu insanlar taleyin hökmünə atılıb.

Ona görə də mən hesab edirəm ki, bu istiqamətdə dərin araşdırmaların aparılmasına böyük ehtiyac var və həmin insanların niyə məhz öz ərizələri ilə işdən çıxmalarının obyektiv tərəfləri aydındır. Amma bu qədər insanın həmin bir mərhələdə öz ərizəsi ilə işdən çıxması heç cür inandırıcı deyil və bu, onların taleyidir, ailələrin taleyidir. Ona görə də bəlkə, məsələn, bu, 2020-ci ildə olmasa idi, ondan 3 il qabaq, yaxud bu il olsa idi, mən bu məsələni qaldırmazdım. Amma pandemiya dövründə belə bir hərəkətin edilməsini mən qəbul edilməz hesab edirəm. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə dərin araşdırmalar aparıb, bunun aradan qaldırılması üçün tədbirlər görülməlidir. Bu qədər insan öz istəyi ilə ərizə yaza bilməz. Onların çox hissəsi məcbur olunub. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Elşad Mirbəşir oğlu. Buyurun.

E.Mirbəşir oğlu. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Çox az vaxtınızı alacağam. Hesab edirəm ki, təklif edilən dəyişikliklər həm zaman, həm də praktiklik baxımından çox önəmlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, pandemiya dövründə bir çox insanların sosial-iqtisadi vəziyyətində dəyişikliklər baş verib və dövlətin

əlavə dəstək tədbirləri, bütövlükdə, cəmiyyətdə sosial rifahın təmin olunması baxımından çox önəmlidir. Biz ardıcılı olaraq görürük ki, həm yeni qanun layihələri, həm də mövcud qanunlara təklif edilən dəyişikliklər Azərbaycan dövlətinin sosial xarakterini daha da gücləndirməkdədir.

İşsizlikdən sığorta ilə bağlı təklif olunan dəyişikliklər bir çox məqamdan əhəmiyyətlidir, təbii ki, anlayışların daha da dəqiqləşdirilməsi gələcəkdə işsizliklə bağlı statistikanın daha düzgün aparılmasını təmin etməyə xidmət edəcəkdir. Təbii ki, sosial töhfələri haqqında hörmətli Musa müəllim ətraflı məlumat verdi. Amma yeri gəlmişkən, mən bir təklif də səsəndirmək istəyirəm. Çünki bir çox müraciətlər almışam və ona istinad edərək, hesab edirəm ki, fiziki şəxsləri işə götürdükləri vaxt müqavilə bağlayanda, yəni işə götürdükləri zaman müqavilələrində mütləq işsizlikdən sığorta ilə bağlı hər hansı bir formada bəndə istinad etsinlər. Çünki aldığım çoxsaylı müraciətlərdə seçicilərin məhz belə bir problemlə qarşılaşdıqları söylənir. Yəni onlar uzun müddət mübarizə aparsalar da, işsizlikdən sığorta ödənişlərinin ödənilməsinə nail ola bilmirlər. Xahiş edərdim ki, əgər bu istiqamətdə nəzarət mexanizmi müəyyənləşdirmək mümkündürsə və onun səmərəli tətbiqi mümkün olarsa, buna diqqət yetirilsin. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sabir Rüstəmxanlı. Buyurun, Sabir müəllim.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis. Bunlar cəmiyyəti narahat edən, həssas məqamlara həsr olunmuş qanun layihələridir. Amma mənə elə gəlir ki, biz xüsusən bu “Məşğulluq haqqında” Qanunda daha çox kosmetik əməliyyatlarla məşğul oluruq. Rayonlarda, kənd yerlərində işsizlik hansı səviyyədədir,

camaat necə əziyyət çəkir, bunu çox yaxşı bilirik. Təklif olunan qanunun mahiyyəti odur ki, öhdəsində müəyyən kənd təsərrüfatına yararlı torpağı olan insanlar da məşğulluğu olmayan iş axtaran şəxslər kimi peşə hazırlığına cəlb olunurlar. Kənd yerlərində hansı peşə hazırlığından söhbət gedir? Bu əhalinin neçə faizi bu işə yararlıdır, işsiz adamların sayı nə qədərdir? Burada yazılır ki, deməli, 20 faizindən çox olmamaq şərti ilə iş axtaran şəxslərin müvəqqəti məşğulluğunu təmin etmək məqsədi ilə onların müqavilələr üzrə ödənişli ictimai işlərə cəlb olunması təşkil edilir. Bəs yerdə qalan 80 faizin taleyi necə olur? Ümumiyyətlə, dəfələrcə burada səsləndi, əhalinin bir hissəsinin az qala zorakılıqla təqaüdünün kəsilməsi və bunların işsiz qalması. Kənd yerlərində iş yerlərini bu dəqiqə artırmağın mümkün olmaması. Bir sıra rayonlarda su və başqa problemlərin kənd təsərrüfatına ağır zərbə vurduğu bir vaxtda biz bu qanunlarla nəyi dəyişə biləcəyik, bu işsizlərin nə qədər hissəsi, deyək, ailəsini dolandırmaq imkanına sahib olacaq. Ona görə də mən hesab edirəm ki, bu məsələlərə bir az ciddi yanaşmaq lazımdır. Bəzi qanun layihələrini gurultulu adlar altında qəbul edirik, amma heç bir mahiyyəti yoxdur. Ortada bir şey yoxdur. Məşğulluq idarələri yaradılıb, regional məşğulluq idarələri, əziyyət çəkən adamı iş adına göndərirlər məşğulluq idarəsinə. Məşğulluq idarəsi də, sənə növbəyə aldıq, get-gəl. Onsuz da dolanışıq imkanı olmayan adam aylarla bu rayondan o biri rayona, məşğulluq idarəsinə ayaq döyür, axırda ortada heç bir şey yoxdur. Onlarca fakt var əlimizdə. Məktublar gəlir. Bunların haqqında düşünmək lazımdır, mənə elə gəlir.

Sonra bu özünüməşğulluq nə deməkdir? Ümumiyyətlə, bu haradan götürülüb, hansı dildən tərcümə olunub. İnsan

özünü necə məşğul edir, nə ilə məşğul edir. İş yoxdursa, hansı məşğuliyyətdən söhbət gedir? Ya bunun öz təsərrüfatı var, orada işləyir, bu, artıq bir xırda sahibkardır, ya da başqa işi yoxdursa, bu özünüməşğulluq nə deməkdir, bunu kim izah edə bilər. Nə iş görür bu adam ki, özü-özünə məşğul olur.

Ümumiyyətlə, bizim komitələrdə bu qanunlar təqdim olunur. Bu qanunların həyatdakı əks-sədası necədir. O işlə biz bir az məşğul olaq. Mən dəfələrcə təklif elədim, bəlkə bu işsizlik məsələsi, ümumiyyətlə, Milli Məclisdə əlaqədar nazirliklərin iştirakı ilə müzakirə olunsun. Bizim xalqdır, camaatdır, rayonlarda iş tapa bilmir, köçüb gəlir, Bakıda da iş yoxdur. Bunların heç birinin siyasi mühitə, heç bir şeyə dəxli yoxdur. Sadəcə, onlar dolanmaq istəyirlər. Bu şəraiti necə yarada bilərik? Bunun haqqında düşünmək lazımdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sabir müəllim, heç bir qanun burada gurultulu qəbul olunmur. Burada çox ciddi müzakirələr gedir və hər bir deputat öz fikrini ifadə eləyə bilər. Bu, bir. İkincisi isə səsvermədə də öz fikrini ifadə edir. Bu, iki. Siz elə dediniz ki, guya hər yer dağılıb, heç nə yoxdur. Elə hər cümlənizdə dediniz ki, ortada bir şey yox, ortada bir şey yox. Necə yəni ortada bir şey yoxdur. Bu qədər işlər görülür ölkədə. *(Alqışlar.)*

Bunu görməmək olarmı, bu qədər işlər görülür və bütün bu qanunların hamısında dəyişikliklər olunur. Bunun nəticəsi nə olacaq? İnsanların rifahı yüksələcək. Bu qədər işlərdən sonra demək olar ki, ortada heç nə yoxdur?

Etibar Əliyev, buyurun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Xeyr. Mən eşidirəm, başa düşürəm və elə bilirəm ki, burada hər bir adamın, oturanların hər

birinin öz fikri var. Mən indiyə qədər heç kimin sözünü kəsməmişəm. Özümə də icazə verməmişəm ki, kiminsə sözünü təhrif eləyim. Nə mənim özüm, nə də mənim tərbiyəm buna ixtiyar verməz. *(Alqışlar.)*

Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Əslində, Sabir Rüstəmxanlının sual verdiyi özünüməşğulluq məsələsi elə Sabir bəyin özünə aiddir. Yəni Sabir bəy əsər yazır, özünü məşğul edir, o kitablar satılır və o, pul qazanır. Bu, elə özünüməşğulluqdur da.

Mən hörmətli Əli Məsimlinin söylədiyi fikirlərə müvafiq başqa bir paradoksu qeyd etmək istəyirəm. Əslində, işsizlik statusu alan şəxslərlə işsizlik müavinəti alan şəxslərin sayı arasında olan kəskin kənarlaşma ilə bağlıdır bu. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2019-cu ildə ölkədə Dövlət Məşğulluq Agentliyinin yerli qurumlarında rəsmi işsiz statusu verilmiş şəxslərin sayı 81272 nəfərdir. Amma işsizlik müavinəti verilənlərin sayı isə cəmi 540 nəfər olub. Yəni işsizlik statusu alanların 0,7 faizi qədərdir. Yəni heç 1 faizi belə təşkil etmir.

2020-ci ildə işsizlik statusu alanların sayı statistikada verilmir. Amma xatırlayıram ki, cənab Prezidentin göstərişi ilə pandemiya ilə bağlı 600 min nəfərə işsizliklə bağlı bir neçə aylıq yardım verilmişdir. Ötən il işsizliyə görə müavinət alanların sayı 1292 nəfər olub. Amma ötən il ölkədə işsizlərin sayı artıb və işsizlik səviyyəsi 7,2 faizə yüksəlib. Sualım budur ki, işsizliyin belə səviyyəsində, hətta işsizlik statusu alanların sayının belə yüksək olmasına rəğmən, işsizlik müavinəti verilənlərin sayının bu qədər az olmasını necə izah etmək olar? Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sabir müəllim, mən diskussiya aparmayacağam burada.
Xahiş edirəm.

Səsə qoyuram mən. Buyurun, 15-ci məsələyə səs verin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.41 dəq.)
Lehinə	66
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	67
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. 1 dəqiqə, xahiş edirəm. Siz səsini verin, ya hə, ya yox, ondan sonra Sizinlə danışarıq. Mən həmişə Sizə çox böyük hörmət etmişəm və edirəm də. Xahiş edirəm, bunu şəxsi münasibətlər kimi qəbul etməyin, Sabir müəllim.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sabir müəllim, bir dəqiqə, imkan verin, mən iclasımı aparım.

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Neçə?

Ş.Şabanov. 21 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi, 15-ci məsələ qəbul edildi.

Xahiş edirəm, 16-cı məsələyə münasibət bildirin, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.42 dəq.)
Lehinə	64
Əleyhinə	0

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	65
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sabir müəllim, bura heç kim elə-belə yığışmayıb. Burada hamısı seçilən insanlardır. Xahiş edirəm, sözlərinizə sərhəd qoyun. Xahiş edirəm.

Şakir müəllim, deyin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 16-cı məsələ, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz indi gündəliyin sonuncu, 17-ci məsələsinə keçirik və bu məsələ Media haqqında qanun layihəsidir. Onu da sizə deyim ki, hər bir ölkənin, cəmiyyətin inkişafında, bildiyiniz kimi, media mühüm rola malik institutlardan biridir. Təbii ki, demokratik dövlətlər bu institutun inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Azərbaycanda da geniş dövlət dəstəyi və qayğısı ilə əhatə olunan mediamız son illərdə böyük inkişaf yolu keçib və əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan mediası əsas etibarlı ilə üzərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirir və ölkəmizin inkişafına özünəməxsus töhfələr verir.

Hörmətli həmkarlar, biz xüsusi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan mediasının göstərdiyi vətənpərvərlik və peşəkarlıq örnəyini təqdir edirik. Yaxşı bilirik ki, Vətən müharibəsində möhtərəm Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan hərbi cəbhədə olduğu kimi, informasiya müharibəsində də parlaq qələbə qazanmışdır. Düşünürəm ki, cənab Prezidentin hər gün xarici media orqanlarına müsahibələri əsl

həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında da misilsiz rol oynamışdır. Hesab edirəm ki, mediamız da informasiya müharibəsində böyük qələbəmiz naminə öz töhfəsini vermişdir və yeni qanunun qəbulu mediamızın daha da inkişaf etməsinə, mediaya dövlət dəstəyinin daha da güclənməsinə imkan verəcəkdir.

Yaxşı bilirsiniz ki, Media haqqında qanun layihəsi İnsan hüquqları komitəsində hazırlanıb və mən indi sözü hörmətli Zahid Oruca vermək istəyirəm. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri*.

Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Hörmətli sədr, ilk növbədə, Media haqqında qanun layihəsinin parlamentdə 50-yə qədər mətbuat rəhbərinin və iki komitənin birgə müzakirəsinə göstərdiyiniz dəstəyə, dəyərli tövsiyələrə və daimi diqqətə görə Sizə öz təşəkkürümüzü bildirmək istəyirik. Belə münasibət dövlətin yeni media siyasətinə Milli Məclis rəhbərliyinin verdiyi yüksək dəyərdir, töhfədir.

Hörmətli Əli Hüseynlinin moderatorluğu ilə keçirilən, 3 saatdan çox davam edən ictimai dinləmələrdə 32 media təmsilçisinin açıq, sərbəst fikir mübadiləsi, maraqlı rəy və təklifləri, sonrakı günlərdə öz mövqelərini parlamentə çatdırması layihənin ümummilli əhəmiyyətini bir daha sübut edir.

Hörmətli millət vəkilləri, bəşəriyyət tarixində kütləvi informasiya vasitələrinin insanlığa təsiri heç vaxt indiki qədər olmayıb. Böyük sənaye inqilabının gətirdiyi iri çap maşınları, makina, faks və surət aparatları ötən əsrdə radio, qəzet, jurnal, televiziylarla əvəzləndi. Əsrin sonunda isə internet və rəqəmsal inqilabın gətirdiyi dəyişikliklər informasiyalı insanın yeni portretini yaradıb, mürəkkəb portretini. Əgər klassik medianın vəzifəsi kütləvi

savadsızlığa son qoymaq, maarifçiliyi, mədəni müxtəlifliyi təbliğ etmək idisə, indi biz ictimai həyatın bütün sahələrinə nüfuz edən, bəzən infodemiya, informasiya və neyron müharibələri adlandırılan, “offline”, yoxsa “online insan”, virtual insan sualları qarşısında yığıq. Söz və mətbuat azadlığı uğrunda minlərlə adam öz həyatını qurban verdiyi halda, indi bəşəriyyət Corc Oruelin təsvir etdiyi kimi, böyük televizordan – qlobal monitorlardan, smart qurğuların dinləmə və müşahidə kameralarından özünü qorumağa çalışır. “İnformasiya defisiti” termini indi keyfiyyətli, faydalı və düzgün informasiya, onu əldə etmək istəyi ilə əvəz olunur. Göründüyü kimi, qlobal media mühiti kəskin dəyişib.

Biz birgə komitə iclasında xüsusi vurğuladıq ki, möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2019-cu ildə həyata keçirilən yeni hakimiyyət quruculuğu çərçivəsində media məkanında hökm sürən problemlərlə bağlı ciddi tənqidlər səsləndi. Mətbuat və kütləvi kommunikasiya sahəsində mühüm dəyişikliklərə imza atıldı, bir sıra məsul şəxslər əvəzləndi, Administrasiya tərkibində yeni şöbə və Medianın İnkişafı Agentliyi yaradıldı.

Dövlət başçısı 3 il əvvəl dövlətin informasiya siyasətinə qiymət verərkən onun üçün “dözülməz” adlandırdığı mətbuatın durumu haqda belə dedi: “Mətbuat bir növ daxili mübarizə vasitəsinə çevrilib. Bir hökumətin bəzi üzvləri digərləri tərəfindən şantaj olunur”. Göründüyü kimi, xarici mərkəzlərin ölkəmiz əleyhinə apardığı sistemli informasiya hücumlarına bəzən çevik olmayan daxili kommunikasiya siyasəti, müxtəlif səviyyəli media savaşları da əlavə olunmuşdu. Belə şəraitdə dəyişikliklər qaçılmaz idi.

Hörmətli sədr, Siz haqlı olaraq qeyd etdiniz, Vətən müharibəsi göstərdi ki, mətbuat və informasiya siyasəti hərbi meydandakı əməliyyatların davamıdır. Bir müqayisə

bunu yaxşı göstərir. 44 günlük müharibədə biz xüsusi təyinatlı qüvvələrin həlledici rolundan qürurla danışırıq. Obrazlı desək, həmin günlərdə Prezident İlham Əliyev öz ölkəsinin bir nömrəli informasiya xüsusi təyinatlısı oldu. Döyüş meydanlarında çiyin-çiyinə savaşan iki qardaş ölkənin mediası zəfərdən sonra Azərbaycan–Türkiyə vahid media platformasını yaratdı və onda Rəcəb Tayyib Ərdoğanın tarixi bir ifadəsi söyləndi. O, dövlətlərin suverenliyinin fiziki sərhədlərdən çox rəqəmsal məkanda hücumla məruz qaldığını, “Vətənimizin müdafiəsini genişləndirib, rəqəmsal dünyadakı "kiber vətənimizi" də qorumalıyıq” - deyə bildirdi. Bəli, ölkəmizin suverenliyinin artıq rəqəmsal terror və hücumla məruz qalması hər bir dövləti, o cümlədən Azərbaycanı özünün informasiya məkanını qorumağa vadar edir. Bu baxımdan, Media haqqında qanun layihəsini müzakirə edərkən aşağıdakıları nəzərə almağımızı xahiş edirəm.

Bir çox rəylərdə keçmişlə paralellər aparılır, mənfi ənənələrin davam etdirilməsi üçün hüquqi zəmin hazırlandığı iddia olunur. İstərdik bildirək ki, əsla belə bir məqsəd yoxdur, çünki ondan ötrü qanunvericiliyi dəyişməyə ehtiyac qalmazdı. Dövlət medianın problemlərini hazırda keçirilən məhkəmə prosesi ilə qəbul edir və uğurlu dəyişikliklər məramındadır və bunu həyata keçirəcəkdir.

İkinci, yeni qanun medianın texniki, təşkilati, sosial və peşəkar fəaliyyətləri ilə bağlı bütün problemləri həll etməyə iddialı deyil, lakin ondan ötrü mühüm hüquqi bazadır və qarşıdakı aylarda dövlətimiz tərəfindən medianın inkişafı ilə bağlı yeni addımların şahidi olacaqsınız.

Media strategiyası və konsepsiyanın qəbul olunmasını qanun layihəsi ilə eyni vaxtda gözləyənləri yaxşı başa düşürük, lakin hazırda hüquqi bazanın yenilənməsi həmin

sənədlərin də qəbulunu mümkün edəcəkdir.

Azərbaycan media sahəsində beynəlxalq reytinglərin hansı siyasi məqsədlərlə tərtib olunduğunu yaxşı bilir, lakin bununla bərabər, dövlət kütləvi informasiya vasitələri sahəsində beynəlxalq əlaqələrdə də yeni səhifə açmağa hazırdır.

Layihədə ifadə azadlığına, insan haqlarına dair Avropa Konvensiyasının təməl prinsiplərinə, xüsusi ilə 10-cu maddəsinə zidd hər hansı hüquqi qadağalar, “azad mətbuat” əleyhinə gizli və dolay normalar nəzərdə tutulmayıb, əksinə, dövlət medianın inkişafında və güclənməsində maraqlıdır. Çünki zəif mətbuat daim informasiya idxalından asılılıq yaradır və milli informasiya məkanının işğalına səbəb olur.

14-cü maddənin təsir dairəsinə aid edilən “yayımlanan informasiyaya dair tələblər” indiyədək mövcud olan müxtəlif qanunlarda ümumiləşmiş ifadələrdir. Əvvəlki qanunların tənziqləmədiyi sahələri qanunvericiliyə gətirməkdə məqsəd burada hüquqi bir müstəvini formalaşdırmaqdır, yoxsa bütün mətbuatı vahid bir əldə cəmləmək istəyi deyil. Hazırkı kommunikasiya inqilabı şəraitində bu, faktiki heç mümkün də deyil.

Layihə sosial medianı, “YouTube” kanallarını, “Blogosfer” və digər platformaları tənziqləmir. Ona görə də Azərbaycan dövlətini internet resurslarında bütün növ fəaliyyətlərə məhdudiyət niyyətində günahlandırmaq səhvdir.

İnternet televiziyyalarını məcburən lisenziyalaşdırmaq, yaxud efir məkanına senzura tətbiq etməyə dair hazırkı sənəddə hər hansı müddəə yoxdur. Kiçik vaxt rejimində fəaliyyət aparan internet audiovizual resursların fəaliyyəti qanun qəbul olunduqdan sonra da olduğu kimi davam edəcək. Üstəlik, dövlətin məramı iqtisadi, sosial, vergi və

digər xarakterli güzəştlərlə onlara kömək etməkdir.

Ali təhsili olmayan şəxslərin media reyestrinə alına bilməyəcəyi və vəsiqə ilə təmin oluna bilməzliyi müddəası diskriminasiya niyyətini güdmür, çünki bu şərt istənilən dövlət qulluğu və hər hansı vəzifənin tutulmasına dair digər sahələrdə mövcud olan meyarlara oxşardır. Lakin dövlət media təhsili və media peşəkarlığının artırılması üçün öz güclü məramını bəyan edir və müxtəlif proqramlarla o sahədə güclü, təhsilli media ordusu formalaşdırmaq niyyətini də ortaya qoyur.

Nəhayət, qanun layihəsinin müzakirəsində iştirak edən hər bir dövlət rəsmisi, o cümlədən Milli Məclis rəhbərliyi layihənin daha da təkmilləşdirilməsi üçün açıq və intensiv görüşlərə hazır olduğunu bir daha bəyan edir.

Mahiyyətinə gəldikdə isə, hazırda “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanun son 22 ildə 79 dəfə dəyişikliyə uğrayıb. Televiziya və radio yayımına dair bir sıra ölkələrdə vahid qanunvericilik aktı olduğundan indi “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, istərsə də “Televiziya və radio yayımı haqqında” qanunlar birləşdiriləcək, yəni bunun zəminində qanun qəbul olunduğu təqdirdə, bunlar qüvvədən düşəcək və bu, əsas ana qanuna çevriləcək.

Layihə 9 fəsil, 78 maddədən ibarətdir. İlk fəsildə qanunun tətbiq dairəsi müfəssəl şərh olunub. Azərbaycan Respublikası ərazisində təsis olunan media subyektlərinə dair normalar burada əksini tapıb. İndi ilk dəfə siz media subyektləri deyiləndə çap, onlayn, audiovizual və informasiya agentliklərinin nəzərdə tutulduğunu görməkdəsiniz.

Prinsipial məqamlardan biri media subyektlərinin reyestrinin vahid qurumda aparılmasıdır. Onsuz da ölkəmizdə müxtəlif sahələrdə reyestrləşmə aparılır və bu, bir tərəfdən, etibarlı vahid məlumat bazasının yaradılmasına

köməklik edir, milli mətbuatın dürüst tarixinin formalaşmasına təsir edir, formal uçotdan daha etibarlı reyestrə keçməyə və şəhadətnamənin alınmasına yardım edir. Reyestrdə yer alan jurnalistlərə vəsiqənin verilməsi də məhz həmin tələbdən irəli gəlir. Biz ümidvarıq ki, jurnalistlərin sosial durumunun, həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı dövlət tərəfindən bundan sonrakı atılacaq addımlara, məsələn, sosial ipoteka və vergi güzəştlərinin tətbiqinə parlamentdən verilən bu dəstək hökumət tərəfindən də qəbul olunacaqdır.

Hörmətli sədr, yekunda bir daha vurğulamaq istərdik ki, Sizin dünən də komitələrlə birgə olan müzakirələrdə bu məsələyə həssaslıqla yanaşmağınız parlamentdə söylənilən fikirlərin sonda işçi qrupu tərəfindən dərinədən dəyərləndiriləcəyinə və yekun etibarını ilə mükəmməl bir qanunun ortaya çıxmasına köməklik edəcək. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zahid müəllim, çox ətraflı məlumat verdiniz. Bu məlumata da ehtiyac var idi, çox sağ olun.

Əli müəllim, sizin də komitənizdə baxılıb, sözlünüz varsa, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Mənim Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri kimi bir neçə qeydlərim var onu sizinlə bölüşmək istəyirəm. İlk növbədə qeyd etməliyəm ki, bu qanun layihəsi qanunvericilik texnikası baxımından, həqiqətən, mükəmməl işlənilib hazırlanıb. Mən bu baxımdan həm Zahid müəllimin rəhbərlik etdiyi komitəyə, eyni zamanda, işçi qrupunun rəhbərliyinə və üzvlərinə təşəkkür edirəm. Qanunda konkret olaraq bu qanunun tənzimləmədiyi, digər qanunla tənzimlənən məsələlərə istinadlar verilib. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, müzakirələr zamanı biz bu

çərçivəni gərək dəqiq və aydın görək.

İkincisi, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Avropa Konvensiyasının tələbləri gözlənilir. Bilirsiniz ki, bizim İnsan hüquq və azadlıqlarının tənzimlənməsinə dair Konstitusiya Qanunumuz var. O qanunda məhdudiyyətlərin çərçivəsi göstərilir. Bu qanunda da məhdudiyyətlərin çərçivəsi göstərilməklə, əslində, hüquqların nə dərəcədə geniş olduğu vurğulanıb.

Nəhayət, üçüncüsü, mən o fikirlə tam şərikəm ki, bu məsələ, həqiqətən, parlament rəhbərinin diqqət mərkəzində olub. Hörmətli Sahibə xanım, əgər bu gün birinci oxunuşda bu qanun qəbul olunarsa, bizim birgə komitələrin fikri bundan ibarətdir ki, yenə də daha geniş formatda, yəni media nümayəndələrinin iştirakı ilə müzakirələrimizi davam etdirək. Çünki hazırda yeganə məqsədimiz Vətən müharibəsindən sonra, həm də o ərəfədə əsl dövlətçilik və vətənpərvərlik nümunəsi göstərmiş media nümayəndələrinin bu qanunla hüquqlarını qorumaqdır. Təşəkkür edirəm. Bizim komitə layihəyə müsbət rəy vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Bəli, dünən Zahid müəllimlə danışdıq. Hələ bir dəfə də müzakirələr olacaq. Biz Zahid müəllimlə vaxtı da təyin edəcəyik. Ondan sonra, Əli müəllim, mən düşünürəm, Siz yenə də bu danışıqlara qatılacaqsınız.

Hörmətli həmkarlar, müzakirələrə keçməmiş mən istəyirəm, məlumat çatdıram ki, bu gün bizim dəvət olunan hörmətli qonaqlarımız var. Hörmətli İsmət Səttarov – Azərbaycan Respublikası Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri, hörmətli Əhməd İsmayılov – Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru, hörmətli Rəqsanə Kərimova – Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin Hüquq və insan resurs-

larının idarə edilməsi departamentinin direktoru və bizim hörmətli keçmiş həmkarımız Əflatun Amaşov – Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri. Xoş gəlmisiniz. Müzakirələrdən sonra kim istəsə, çıxış da edə bilər.

İndi isə Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Bəli, iclasın əvvəlində, Vahid müəllim, demişdik, 5 dəqiqə.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hər şeydən öncə, mətbuat, informasiya haqqında, onun əhəmiyyəti, informasiya müharibəsi haqqında dediyiniz bütün məsələlərə qoşuluram və informasiyaya bu qədər əhəmiyyət verdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Eyni zamanda, komitə sədrlərimiz hörmətli Əli müəllim Hüseynliyə, Zahid Oruca təşəkkür edirəm ki, çox ətraflı və çox dolğun şəkildə qanun layihəsini təqdim etdilər. Mən düşünürəm ki, bir böyük təşəkkür də, əslində, Medianın İnkişafı Agentliyinin gənc kollektivinə düşür. Ona görə ki, 1999-cu ildən üzü bəri bu günə qədər o qanunla media münasibətləri, media–cəmiyyət münasibətləri, media–dövlət münasibətləri idarə olunurdu. Nəhayət, yeni tarixi mərhələdə medianın əhəmiyyətinin artdığı, medianın ictimai-siyasi həyatın bütün sahələrinə total şəkildə nüfuz etdiyi bir tarixi mərhələdə belə bir qanun layihəsi təqdim etməyi bacarıblar. Təbrik edirəm onları.

Media hər şeydən öncə informasiyadır, informasiya mübadiləsi prosesidir. Bayaq mən dedim ki, bəzən informasiya bizə adi bir vasitə kimi gəlir və hesab edirik ki, bu informasiya olsa da, olmasa da olardı və sair. Mən bir tədqiqat apardım, bəlli oldu ki, bu vaxta qədər media həyatımıza o qədər total şəkildə müdaxilə edir, o nəinki ictimai münasibətlərimizin xarakterinə, nəinki dövlət–

cəmiyyət münasibətlərinə, xarici münasibətlərə də təsir göstərir, eyni zamanda, şəxsiyyətin formalaşmasında ilk yaşlarından xüsusi bir təsir vasitəsi kimi çıxış edir. Biz şəxsiyyətin formalaşmasının mərhələlərini bilirik. Tutaq ki, genetik təsir var, biogen təsir var və sosiogen təsir vardır. Mən yeni bir təsir kəşf etdim, bu, infogen təsirdir. Yəni ona görə də bu infogen təsir, əslində, bizim ümumi təfəkkürümüzün, ictimai təfəkkürümüzün formalaşmasına təsir göstərir. Ona görə də media münasibətlərinin yeni qanunlarla və yeni mərhələdə tənzimlənməsi çox vacibdir. Yəni bu qanun layihəsi öz-özünə meydana çıxmayıb. Bu qanun layihəsi Azərbaycan Prezidenti tərəfindən media sahəsində aparılan dərin islahatlar kontekstində ortaya çıxıb və düşünürəm ki, əhatəedici bir qanun layihəsidir.

Ancaq media münasibətləri tək-cə bir ölkənin milli informasiya məkanı ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda, qlobal informasiya məkanında bizim ünsiyyətimizi təmin edir. Eyni zamanda, qlobal informasiya məkanından bizim milli media məkanımıza ötürülən mənfi impulslara reaksiya verməli, bəzən onunla rəqabətə girməli olur. Ona görə də media sahəsində ictimai məsuliyyətin artırılması, yəni media xaosunun bir qanunla tənzimlənməsi zərurəti vardır. Mən düşünürəm ki, bu kontekstdə yeni qanun layihəsi bizə çox böyük köməklik edəcək. Ona görə də ilk növbədə mən vahid media reyestrinin qanun layihəsində öz əksini tapmasını çox təqdir edirəm və alqışlayıram. Nədir vahid medianın reyestri? Əslində, medianın kimlik kartıdır, yəni pasportudur. Bu reyestri aparmaqla biz görəəcəyik ki, hansı vaxt hansı media nə cür davranıbdır və onun şəcərəsi necədir. Əgər kim bunu medianın fəaliyyətinin məhdudlaşması hesab edirsə, mən düşünürəm ki, onlar ictimai məsuliyyətdən, hüquqi məsuliyyətdən yayın-

maq istəyənlərdir. Əlbəttə ki, hər hansı bir sahədə qanunlar, münasibətlər nizamlanmış kimi, mediada da nizamlanmalıdır.

İkinci, mən düşünürəm ki, vacib məsələlərdən biri burada nədən ibarətdir. Vahid jurnalist kartının verilməsi. Biz bilirik ki, hələ 1990-cı illərin əvvəllərindən 1990-cı illərin sonuna qədər olan dövrdə bizə bir xoş olmayan miras qalıbdır. Milli mediamızın, çox təəssüf ki, ilkin formalaşdığı dövrlərdə bir tendensiya yaranmışdır. Bu vaxta qədər də bəzən o neqativ təzahürlər hələ də özünü büruzə verir. Bu nədən ibarətdir? Bax, biz onlara belə dırnaqarasında deyək, “reket jurnalistika” deyirik. Mən düşünürəm ki, həm media reyestrinin aparılması, həm də jurnalist kartının verilməsi ictimai məsuliyyəti artırmaqla, əslində, bax, bu neqativ tendensiyaya qarşı səmərəli bir mübarizə platforması yaradacaqdır. Biz hamımız elə gözüümüzün qabağında, bax, elə bu günlərdə də baş verən hadisələrin mediada müxtəlif şəkildə işıqlandırılmasının şahidi oluruq və bu da medianın xüsusiyyətidir, bununla da barışmaq lazımdır.

İkinci məsələ ondan ibarətdir, biz bilirik ki, Azərbaycanda olmayan, amma kənardan Azərbaycanın informasiya müstəvisinə istiqamətlənmiş media nümunələri var və onların da Azərbaycanda fəaliyyətlərinin tənzimlənməsi zərurəti yaranır. Mənim vaxtım qurtarır, qısaca bir şeyi demək istəyirəm, əsas məsələ ondan ibarətdir ki, yeni qanun layihəsi hər bir şəxsə qanun daxilində informasiya əldə etmək, onu yaymaq hüququ verir və senzuranın bütün növlərini qadağan edir. Düşünürəm, çox mütərəqqi qanundur, mən bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm, həmkarlarımı da səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hikmət müəllim.

Elman müəllimə söz verməzdən əvvəl, bircə dəqiqə, demək, 3 nəfər yuxarıdan yazılıb. Tural Gəncəliyev, Cavid Osmanov, Erkin Qədirli. Şakir müəllim, indidən deyim, özünüz sonra təmin edərsiniz. 3 nəfərdən bir söz verəcəyəm. Azay müəllimdən sonra Tural Gəncəliyev, Siyavuş müəllimdən sonra Cavid Osmanov, Sahib müəllimdən sonra Erkin Qədirli.

İndi isə Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Çox hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Hesab edirəm ki, VI çağırış Azərbaycan Milli Məclisinin yadda qalan çox mühüm qanunları sırasında Media haqqında qanunun qəbul edilməsi xüsusi yer tutacaq. Çünki biz XXI əsrdə yaşayırıq və bu əsr informasiya əsridir. Biz Vətən müharibəsində tarixi qələbəyə imza atarkən ilk növbədə həm də informasiya müharibəsində qələbə qazanmışıq və ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin dünyanın 30-dan artıq ən nüfuzlu kütləvi informasiya vasitələrinə verdiyi müsahibələr, tutarlı cavablar bu dediklərimizi bir daha təsdiqləyir.

İndiki dünyamızda biz informasiya sahəsində aparılan döyüşdən görürük ki, onun öz tankları var, öz topları var, öz raketdən müdafiə sistemləri var. Özünün zenit-raket kompleksləri var, öz PUA-ları var. İnformasiya müharibəsində qazanılan qələbə, əslində, real cəbhədə qazanılan qələbənin mühüm bazasına çevrilir. Biz Vətən müharibəsində qalib gəlmiş dövlət olaraq bu qalibiyyətə uyğun, adekvat bizim informasiya ilə bağlı qanunumuz da olmalıdır. Etiraf edək ki, 1999-cu ildən fəaliyyətdə olan və indi də hələ fəaliyyət göstərən “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunda 79 düzəliş edilib. Deməli, bu qanun artıq müasir tələblərə və yeni dünya reallıqlarına, Azər-

baycanın yaratdığı yeni reallıqlara adekvat deyil, mütləq onun dəyişilməsinə bir ehtiyac var idi. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev müharibədən, tarixi qələbəmizdən sonra Azərbaycan Respublikasında media sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında fərman imzaladı, bundan irəli gələrək Medianın İnkişafı Agentliyi yaradıldı və ona da tapşırıldı ki, media haqqında yeni qanun hazırlansın və indi bizim müzakirə etdiyimiz qanun, hesab edirəm, sözün həqiqi mənasında, qalib gəlmiş Azərbaycanın reallıqlarına uyğun gələn bir qanundur.

Bu qanun ilk növbədə bir çox sualların cavabını verəcək. Məsələn, Mətbuat Şurasının rəhbərinin verdiyi məlumata görə Azərbaycanda Ədliyyə Nazirliyindən 6000-ə qədər media orqanı qeydiyyatdan keçib. Amma reallıqda təxminən 600–800-ü fəaliyyət göstərir. Daxili bir pərakəndəlik var, onların da özünün konkret bir media reyestrinə salınmasına bu gün böyük ehtiyac var idi. Hesab edirəm ki, qanunda media reyestri məsələsinin gündəmə gətirilməsi çox aktualdır, çox əhəmiyyətlidir və biz onun xeyrini, faydasını hiss edəcəyik.

Bu qanunda diqqəti cəlb edən məsələlərdən biri də odur ki, burada sosial media və bloqerlə bağlı, onların fəaliyyəti ilə bağlı məsələlər yoxdur. Deməli, həm də bu o deməkdir ki, haqqında bəhs edilən sahələrlə bağlı da xüsusi qanunların qəbuluna ehtiyac var. Xüsusi ilə də sosial şəbəkələrdə bu gün anarxiya hökm sürür, tamamilə özbaşınalıqdır və bu baxımdan, bax, bu sahənin də, hesab edirəm, qanunlaşdırılməsinə ehtiyac var. Xüsusi ilə də mühüm məqamlardan biri odur ki, internet televiziyyalarını açmaq üçün lisenziyanı almaq elə də vacib deyil, yəni bu da bir müstəqillikdir və hesab edirəm ki, bu da vacib məqamlardan biri kimi qiymətləndirilə bilər. Xüsusi ilə də

ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri, – hörmətli Əli müəllim də çıxışında bunu söylədi, hörmətli Zahid müəllim də o günkü ictimai müzakirələr zamanı o məsələlərə toxundu, – ən mühüm məsələlərdən biri informasiya oğurluğu ilə bağlı məsələlərdir. Bir çox saytlar, bir çox agentliklər bu sahədə sanki yarışa giriblər. Kim birinci informasiyanı verir və bir-birinə istinad etmədən informasiyanı yayırlar. Bəzən elə olur ki, mən şəxsən, bir informasiyanı bir 10-15 saytda oxuyuram, hamısı bir-birinin təkrarıdır. Məlum olmur ki, informasiyanı birinci kim götürüb, sonra ondan kim istifadə edib. İstinad-zad yoxdur, hamısı öz adından informasiyanı verirlər. Mənə elə gəlir ki, bu qanun həm də bu sahədə o boşluğun doldurulması üçün faydalı olacaq.

Nəhayət, çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, bir məsələyə də diqqəti cəlb etmək istəyirəm. Çox istəyirdim ki, bu qanun həm də ona imkan versin ki, bizim xarici dillərdə yazan peşəkar jurnalistlərimiz formalaşsın. Azərbaycan həqiqətlərini dünyada ingilis, fransız, alman, rus dillərində çatdıra biləcək bizim media nümayəndələri yetişsin. Hesab edirəm ki, bu qanunun əsas tələblərindən biri də məhz bu olmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elman müəllim.

Quliyev Azay. Azay müəllim, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlarım, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Bu gün biz uzun müddət üzərində iş aparılan çox mühüm bir layihənin müzakirəsini keçiririk. Mən fürsətdən istifadə edib, bu layihəni hazırlayanlara təşəkkürümü bildirirəm. Çünki bu layihə cənab Prezident tərəfindən ən müxtəlif istiqamətlərdə aparılan islahatların davamı kimi

qiymətləndirilir. Xüsusi ilə son illərdə Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti institutlarının inkişafı və bu institutlarla işləyən dövlət qurumlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı dövlət başçısının apardığı siyasət və atdığı addımlar, mən hesab edirəm ki, məhz Media haqqında qanun layihəsi ilə də tamamlanır. Bu baxımdan deyilən fikirlərə mən də qoşuluram ki, bu layihə, bu təşəbbüs ölkədə azad, müstəqil sözün daha da müdafiəsinə, daha da güclənməsinə, müstəqil medianın fəaliyyətinin təkmilləşməsinə, indiyə qədər mövcud boşluqların aradan qaldırılmasına, eyni zamanda, indiyə qədər qanunla tənzimlənməyən bir sıra məsələlərin tənzimlənməsinə xidmət edəcəkdir. Heç şübhəsiz ki, bu qanun layihəsi medianın, bütövlükdə, maraqlarını özündə ehtiva edir və medianın bütün strukturlarını, mediada çalışan bizim hörmətli həmkarların, jurnalistlərin maraqlarını müdafiə edir. Bu baxımdan, təbii ki, çox təqdirəlayiqdir.

Hörmətli xanım sədr, o da xüsusi ilə qeyd olunmalıdır ki, məhz Sizin təşəbbüsünüzle, eyni zamanda, bizim hörmətli iki həmkarımızın və komitə sədrlərinin – hörməti Əli müəllim və Zahid müəllimin bilavasitə iştirakı ilə ictimai müzakirə keçirildi. Bu ictimai müzakirə çox önəmlidir. İctimai müzakirənin mahiyyəti nədir? Yəni dövlət, parlament istənilən təklifə, istənilən yanaşmaya, istənilən tənqiddə açıqdır. Mən, açıq, deyim ki, müzakirələrdə və ondan sonrakı müzakirənin davamında mətbuatda gedən bir çox məsələlərlə, bir çox fikirlərlə tanış oldum. İndi burada həmkarlarım qeyd etdilər. Bilərəkdən bəzən bu qanunun mahiyyətini və bu qanunun fəlsəfəsini təkzib etməyə, təhrif etməyə çalışırlar. Heç bir halda bu qanun layihəsi Azərbaycanda media azadlığına təhdid deyil, tam əskinə, mən sizə tam məsuliyyətlə deyirəm ki, medianın

azadlığını tam şəkildə inkişaf etdirir, gücləndirir. Əksinə, hətta burada elə məsələlər var ki, həddindən artıq mediaya liberallıq yaradılır. Məsələn, mən indi ikinci oxunuşda əgər imkan olsa, bu barədə deyəcəyəm. Bəzən bizim daha çox belə nizam-intizam tələb etdiyimiz bir çox sahələr var, burada, deyək ki, çox liberal yanaşma sərgilənir. İstər jurnalistin qeydiyyatı, istər jurnalistlərə olan tələbat, istər media reyestrinin aparılması, istər burada qeyd olundu, bloqerlərə, sosial şəbəkə platformalarına olan münasibət, istərsə də internet televiziya ilə bağlı. Biz bu gün çox haqsız şəkildə tənqiddə məruz qalırıq ki, guya hansı isə internet televiziyasının fəaliyyətini məhdudlaşdıracaq. Xeyr, bu, belə deyil. Baxmayaraq, müəyyən məhdudlaşmadan daha çox tənzimlənməyə ehtiyac var, gələcəkdə bu məsələyə, əlbəttə ki, baxıla bilər.

Ancaq burada, hörmətli həmkarlar, bir şey bilinməlidir ki, Azərbaycanın informasiya məkanı başlı-başına qala bilməz. Azərbaycanın informasiya məkanının təhlükəsizliyi təmin olunmalıdır, Azərbaycanın informasiya məkanında nizam-intizam təmin olunmalıdır. Burada hər bir şəxsin məsuliyyəti təmin olunmalıdır. Biz bu gün nədən danışırıq? Jurnalist etikasından, jurnalistlərin öz müqəddəs peşəsinə olan münasibətdən. Əlbəttə, bu gün Azərbaycanda kifayət qədər peşəkar jurnalistlər var. Peşə etikasını bilən, Azərbaycanın inkişafında və Azərbaycanın fikir və söz azadlığında kifayət qədər xidməti olan bizim həmkarlarımız, dostlarımız və jurnalist nümayəndələrimiz var. Amma gəlin etiraf edək ki, jurnalist etikasına, bütövlükdə, jurnalist fəlsəfəsinə əks olan bizim, təəssüflər olsun ki, kifayət qədər misalllarımız da var.

O baxımdan da mən düşünürəm ki, hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, gələcəkdə biz bir neçə suala da

cavab tapmalıyıq. Məsələn, bu qanun layihəsi çox liberal və həddindən artıq demokratik müddəaları özündə əks etdirdiyindən bəzi məsələlər, məsələn, ictimaiyyət tərəfindən qaldırılır. Burada həmkarlarımlın bəziləri dedi. Bu gün böyük bir “reket jurnalistika” şəbəkəsi var. Bunlarla bağlı, bu qanunun biz ümid edirik ki, yeni töhfələri olacaq və qanun layihəsi bu məsələni də tənzimləyəcək. Yaxud peşəkar jurnalistlərin yetişdirilməsi və bütövlükdə, ayrı-ayrı sahələr üzrə ixtisaslaşmış jurnalistlərin formalaşması. Bu gün biz xaricdə müxtəlif dərgilərdə və saytlarda nəşr olunan materialları izləsək, analiz etsək, görürük ki, onların çoxu Azərbaycanın əleyhinədir və orada qərəzli yazılar var. Bəs, bu qərəzli yazılara münasibəti necə sərgiləmək? Bizim peşəkar jurnalistikamız bu istiqamətdə hansı işləri görməlidir. Yaxud, deyək ki, keyfiyyətli informasiya almaq hüququ. Hamımızın keyfiyyətli informasiya almaq hüququmuz var. Bu istiqamətdə jurnalistlərin qərəzsiz, obyektiv fəaliyyəti, təbii ki, bu gün çox gözləniləndir.

Hörmətli xanım Sədr, təbii ki, ikinci oxunuşda biz maddələr üzrə öz fikrimizi deyəcəyik. Hesab edirəm, bu mütərəqqi qanun layihəsinə hamı dəstək verməlidir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azay müəllim.

İndi isə Tural Gəncəliyev, buyurun.

T.Gəncəliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Artıq məndən əvvəl çıxış edən deputat həmkarlarımlın vurğuladığı kimi, qanun layihəsi çox təqdirəlayiqdir. Xüsusi ilə də nəzərə alsaq, dünyada gedən trendlər və proseslər, yeni informasiya mühitinə, rəqəmsal texnologiyalar, informasiya texnologiyaları dövrünə qədəm qoyduğumuz bir vaxtda bizim medianın dünyadan gələn trendlərə, çağırışlara sinə görə biləcək yeni bir inkişaf konsepsiyasına ehtiyac var idi ki, artıq cənab Prezidentin təklifi ilə

bu qanun layihəsini biz bu gün müzakirə edirik. Xüsusi ilə də XXI əsrdə müharibələrin aparılmasında informasiya müharibəsinin önəminə toxunsaq, bu qanun layihəsinin nə qədər vaxtında təqdim olunduğunun şahidi olarıq. Artıq Qərb ölkələrində, dünyanın bir sıra güc mərkəzlərində informasiya müharibəsinin yeni, koqnitiv üsullarla aparılması metodu haqqında söhbətlər gəzir. Artıq bu konsepsiyalar üzərində iş gedir, hazırlanır və burada Azay müəllimin qeyd etdiyi kimi, informasiya təhlükəsizliyinin önəmi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, ölkəmizin sərhad, fiziki toxunulmazlığı, milli təhlükəsizliyi ilə yanaşı, məhz informasiya təhlükəsizliyi istiqamətində də önəmli addımlar atılması baxımından bu gün bu qanun layihəsinin müzakirə edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Biz hamımız şahidi olduq, 44 günlük müharibə dövründə təkə toplar, tanklar, təyyarələr öz işini görmədi, eyni zamanda, informasiya müharibəsində atılan uğurlu, dəqiq addımlar, strateji kommunikasiyanın düzgün qurulması, planlaşdırmanın düzgün aparılması nəticədə düşmənin məhv olmasına səbəb oldu. Cənab Prezident tərəfindən informasiya blokadasının yarılaraq dünyanın aparıcı media orqanlarına müsahibələr verməsi, – artıq burada qeyd olundu, – Azərbaycanın informasiyasını, həqiqətlərini dünyaya çatdırması məhz sübut etdi ki, döyüş cəbhəsində gedən müharibə ilə yanaşı, informasiya cəbhəsində də gedən müharibə hələ də davam edəcək və biz buna daim hazır olmalıyıq.

Bütün bu məsələlərin, bu yeni konsepsiyaların fonunda koqnitiv üsulla müharibə aparılması kimi yeni trendlər və yeni çağırışlara sinə gərmək üçün bizim güclü, dünya standartlarına cavab verəcək media qurumlarına ehtiyacımız var. Belə ki, artıq qeyd olunduğu kimi, dövlət-

lər məhz psixoloji təsirlər vasitəsi ilə cəmiyyətlərdə stress yaratmaq üçün bir-birinə qarşı təsirlərdən, metodlardan istifadə etməyə çalışırlar və çalışacaqlar. Ona görə də bizim güclü media qurumlarımız olmalıdır, necə ki, 44 günlük müharibə dövründə media peşəkar davranaraq bu müharibəyə və bu qələbəyə öz töhfəsini verdi və gələcəkdə yeni trendlər fonunda məhz bu məsələyə öz töhfəsini verməkdə davam etsin.

Ona görə, hesab edirəm ki, təqdim olunan qanun layihəsi yeni tələblər, konsepsiya, medianın inkişaf etməsi, dünya standartlarına cavab verməsi baxımından çox təqdirəlayiq bir layihədir və bu qanun layihəsini mən də dəstəkləyəcəyəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili. Mən də hesab edirəm ki, Media haqqında qanunun bu gün müzakirəyə çıxarılması, dövlət səviyyəsində bu sahədə olan ictimai münasibətlərin tənzimlənməsi olduqca vacibdir. Amma bu, elə bir sahədir ki, bunu mütləq mənada hüquq çərçivəsində tənzimləmək mümkün deyil. Hətta bu gün mütəxəssislər, hüquqşünaslar belə etiraf edirlər ki, internet hüququnun çərçivəsini müəyyən etməkdə böyük bir problem var. Çünki bu, müxtəlif hüquq sahəsinə aid olan tənzimlənmə istiqamətlərini özündə birləşdirən, bir az da kommersiya xarakterli, biznes sahəsi olan bir məsələdir. Amma biz ənənəvi media baxışımızda daha çox yaradıcı fəaliyyəti önə çəkirik və jurnalist adı altında da bu fəaliyyət növündə olan insanları nəzərdə tuturuq. Amma buna baxmayaraq, bu məsələni dünya səviyyəsində həll etməkdə də müəyyən çətinliklər var və ayrı-ayrı ölkələrin konkret standartlar tapması da çox çətindir.

Xatırlayırınsınızsa, 2000-ci ilin əvvəllərində Fransada rasizmə qarşı mübarizə aparan bir qrup “Yahoo” şəbəkəsini məhkəməyə vermişdi və məhkəmədə udmuşdu. Amma Amerika Birləşmiş Ştatlarında həmin şirkət dairə məhkəməsinə müraciət edəndə o şirkətin xeyrinə qərar çıxarıldı. Çünki Amerika Konstitusiyasına birinci düzəliş əsas gətirildi, orada da nəzərdə tutulurdu ki, Konqres söz və mətbuat azadlığını məhdudlaşdıran heç bir qanun qəbul edə bilməz. Birinci düzəlişin əleyhinə olduğuna görə Fransa məhkəməsinin qərarı əsassızdır və şirkət bu məsələdə haqlı çıxdı. Bu o deməkdir ki, dünyanın iki aparıcı ölkəsində bu hüquqa baxış eyni deyilsə, eyni standart tətbiq etmək mümkün deyilsə, əslində, bunun lokal tənzimlənməsindən başqa yol yoxdur. Amma tənzimləyərkən biz nəyi etməliyik? Biz onu etməliyik ki, həm Azərbaycanda media sahəsinin yeni proseslərə uyğunlaşması baş versin, həm də jurnalistlərin fəaliyyət azadlığı qorunsun. Bu ikisinin qızıl ortasını tapmaq olduqca çətin məsələdir.

Burada hörmətli Zahid müəllim qeyd etdi, əslində, bu informasiya savaşında elə xüsusi təyinatlı informasiya lideri rolunu ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev oynadı və informasiya məkanında bütün prosesləri çox uğurla tənzimləyə bildi. Bu da qələbəmizin əsas amillərindən biri idi. Amma mən hesab edirəm, bu media qanununu biz müzakirə etdiyimiz ərəfədə, yaxşı olar ki, Qarabağ savaşında qalib gəlmiş Azərbaycan Ordusuna, Azərbaycan dövlətinə öz yazıları, öz fəaliyyəti ilə dəstək verən bütün jurnalistlərin araşdırılıb, arxa cəbhədə kömək edən insanlar kimi mükafatlandırılması olduqca vacibdir. Onların dövlət təltifi ilə mükafatlandırılması çox yaxşı, yerində atılmış bir addım olardı.

Digər tərəfdən, biz bu gün internet media şəbəkəsi ilə bağlı fikirlər səsləndirəndə media reyestri ilə bağlı məsələnin mətbuatda, jurnalistlər arasında narahatlıq doğurduğu da hiss olunur. Mənim fikrimcə, media reyestri tapılmış ən uğurlu variantlardan biridir. Yəni burada mütləq jurnalistlər qeydiyyatdan keçməlidir və jurnalistlərin də özünün xeyrinədir. Amma biz elə etməliyik ki, qeydiyyatdan keçmə adı ilə digər jurnalistlər bu fəaliyyət növündən, yaradıcı istiqamətdən yayınaraq, daha çox bloqer istiqamətinə yönəlsinlər. Bu da, əslində, daha məsul, daha qeyri-müəyyən bir fəaliyyət istiqamətinin güclənməsinə səbəb ola bilər. O baxımdan da düşünürəm ki, media reyestrinə daxil olmanın şərtləri yüngülləşdirilməlidir. Bu şərtlər nədə yüngülləşdirilə bilər. Bu əmək müqaviləsi məsələsi məcburi bir şərt kimi olmamalıdır. Ali təhsil məsələsi, mənim fikrimcə, məcburi şərt kimi olmamalıdır. Azərbaycanda xüsusi ilə ali təhsil məsələsini artıq hansısa bir işə qəbulda şərt olaraq belə qoymağın mən əleyhinəyəm. Çünki məlumdur, Beynəlxalq Universiteti qurtarmış nə qədər insan var. Məlumdur ki, orada hansı şərtlərdə təhsil olub. Bəlkə yaxşı təhsil alanlar da olub, onları istisna eləyirəm. Amma onlarla belə özəl və ya başqa universitetlərdə müxtəlif vasitələrlə təhsil alan insanlar var ki, onların ali təhsil alması hələ onun hansısa bir avantajı, üstünlüyü deyil. O baxımdan mən düşünürəm ki, bu 3 il müddətinə vəsiqənin verilməsi məsələsinə də baxmaq olar. Bu nəyə lazımdır ki, bu qədər məhdudiyyət qoyulur. Jurnalist yaradıcı...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Necə? Fazil müəllim, bir dəqiqə yox. Sadəcə, fikrinizi tamamlayın. Xahiş edirəm, tez eləyin.

F.Mustafa. O baxımdan da mən düşünürəm ki, fərdi sahibkar kimi bir media müəssisəsi ləğv olunanda jurnalistin artıq kimliyi qeyri-müəyyən vəziyyətə düşməməlidir. Ona görə də biz bu yolu asanlaşdırmalıyıq. Amma reyestrədə qeydiyyat məsələsinin həlli, mənəcə, jurnalistlərin özünün də faydasına olacaq. Həm də “reket jurnalistika”nın da qarşısını almağa imkan verəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Əlbəttə, Media haqqında belə bir qanunun Milli Məclisə təqdim edilməsi zəruridir. Çünki köhnə “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanundan təxminən 20 ildən çox vaxt keçib. Bu müddət ərzində Azərbaycanda və dünya mediasında çox ciddi proseslər baş verib. Bununla bərabər, mən bir neçə məsələyə toxunmaq istəyirəm.

Mənim yadıma gəlir, rəhmətlik ulu öndər Heydər Əliyev 1993-cü ildə vəzifəyə gələndə bir neçə qərarlar, fərmanlar verdi. O vaxt mən də onunla işləyirdim. Onlardan biri Azərbaycanda senzuranın ləğv edilməsi oldu. Yəni birinci senzura ləğv edildi və mətbuatda faktiki olaraq jurnalistlər üçün çox azad, normal şərait yarandı. Hətta mənim yadıma gəlir ki, rəhmətlik Ulu Öndər hər hansı bir jurnalist ona yaxınlaşırdısa, istər hava limanında, istərsə də başqa tədbirlərdə olsun, həmişə cavab verərdi. İndi bizim həmkarımız Qənirə Paşayeva o vaxt ən üzdə olan jurnalistlərdən biri idi, onun suallarını həmişə cavablandırardı və imkan daxilində elə bir şərait yaradırdı ki, mətbuat azad olsun.

Bayaq burada qeyd olundu, 44 günlük müharibədə də

medianın rolunun çox yüksək olduğunu, əlbəttə, mən də hiss elədim. Amma mən belə hesab edirəm ki, 44 günlük müharibədə Azərbaycan mediasının ağırlığını, əsasən, Prezident İlham Əliyev öz üzərinə götürdü. Faktiki olaraq onun beynəlxalq agentliklərə, xarici televiziyalara, o cümlədən yerli televiziyalara, mətbuat orqanlarına verdiyi müsahibələr, mən deyərdim ki, müharibənin 50 faiz udulmasında bizə yardımçı oldu. Yəni belə götürəndə, düzdür, Azərbaycan mediası da müəyyən qədər işlədi. Amma cənab Prezidentin müxtəlif medialara verdiyi müsahibələrin hamısı, mən belə hesab edirəm ki, düşmən üzərində faktiki olaraq bizim qələbəmizlə nəticələndi.

Burada, qanun layihəsində bir sıra maddələr göstərilib. Əlbəttə, o maddələr ətrafında müəyyən mübahisələr etmək olar. Birincisi, mediadan biz nə istəyirik. Biz istəyirik ki, media azad olsun. Jurnalist azad olsun, o azad media istənilən yerə daxil olsun, istənilən məmurdan, istənilən şirkət rəhbərindən müsahibə almaq imkanına malik olsun. Ona görə də birinci, bu qanun layihəsində, mən belə hesab edirəm ki, medianın maliyyə məsələsi öz həllini tapmalıdır. Media haradan maliyyələşməlidir. Bütün dünyada medianın maliyyələşməsinin əsas mənbəyi reklamdır. Yəni əgər media reklam şirkətləri ilə normal işləyirsə, o medianın heç bir problemi olmur. Yəni reklamdən kifayət qədər vəsait əldə edir və öz əməkdaşlarını saxlayır. Amma baxın, Azərbaycanda reklam bazarının müəyyən qədər inkişaf etməsinə baxmayaraq, medianın reklamlarına biz nəzər yetirsək, kifayət qədər aşağı səviyyədə olduğunu hiss edirik. Ona görə də mən hesab edirəm, istər reklamlarla, istərsə də medianı maliyyələşdirmə ilə əlaqədar məsələlər yaxşı olardı ki, bu qanunda öz əksini tapsın. Çünki bu, çox ciddi məsələdir. Çünki medianın son illər atdığı addımlar,

hazırda gedən məhkəmələr, orada olan özbaşınalıklar onu göstərir ki, medianın dövlət tərəfindən birbaşa maliyyələşdirilməsi öz müsbət həllini vermir. Yəni çox ciddi problemlər yaranır. Mən fikir verirəm, bəzi jurnalistlər, media orqanları qeyd edirlər ki, “reket jurnalist”lər kifayət qədər çoxdur. Əlbəttə, çoxdur. Çünki bu “reket jurnalist”ləri saxlayan şirkət rəhbərləri, müəyyən nazirliklər var. Bu “reket jurnalist”ləri saxlayırlar, onlara maliyyə yardımı edirlər. Amma istəsələr, istər media orqanı olsun, istərsə də media ilə məşğul olan digər təşkilat, istənilən vaxt onu qapatmaq imkanına malikdirlər. Yəni burada ciddi problem yaratmaq olmaz.

Burada Fazil müəllim jurnalistlərin, ümumiyyətlə, təhsil məsələsinə toxundu. Mən media rəhbərinin, xüsusi ilə baş redaktorların ali təhsilli olmalarının tərəfdarıyam. Çünki onlar birbaşa həmin medianın işinə cavabdehdirlər. Amma Azərbaycanda kifayət qədər jurnalistlər var ki, onların ali təhsili yoxdur. Amma kifayət qədər informasiya məkanına daxil olmuş, informasiyası olan jurnalistlər var. Ona görə də bunu yalnız baş redaktora və media rəhbərinə aid etmək, qalan jurnalistləri isə buraxmaq lazımdır, qoy işləsinlər.

Burada reyestrə əlaqədar məsələyə toxunuldu. Əlbəttə, reyestrin olması vacibdir. Çünki reyestrin olması, ümumiyyətlə, media sistemində baş verən hadisələri, mediada atılan addımları, medianın özü...

Sədrlik edən. Sağ olun, Vahid müəllim.

Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar. Doğrudan da, qanun layihəsi çox yaxşı bir qanun layihəsidir. Bütün müzakirələri, ictimai müzakirələri də biz dinləmişik. Hörmətli sədr,

təşəkkürümüzü bildiririk, şərait yaratmışınız, növbəti mərhələdə də bu, geniş müzakirə olunacaq və çalışacağıq ki, hamımız iştirak eləyək, öz fikirlərimizi orada da bildirək. Media haqqında qanun zərurətdən irəli gəlir, burada qeyd olundu, uzun müddət dəyişikliklər edilib, tam şəkildə qanun layihəsi qəbul olunmayıbdır. Burada imkan yaranır ki, media haqqında, doğrudan da, mükəmməl bir qanun qəbul olunsun. Bu mükəmməl qanun hüquqi bazanı tənzim etsin ki, Azərbaycan mediası həm dünya çapında, həm də Azərbaycanın daxilində özünün yerini tapsın və inkişaf etsin.

Azərbaycan mediasına dövlət tərəfindən kifayət qədər dəstəklər olunubdur. Ümummilli liderin hakimiyyətə qayıdıışından sonra da mediaya həmişə dəstək göstərilib. O cümlədən cənab Prezident tərəfindən, indi burada qeyd olundu, senzura aradan götürülübüdür. Müxtəlif təşkilatlar yaradılıb, mətbuata dəstək fondu və digər fondlar yaranıb ki, bunlar dəstək göstəriblər. Mətbuat Şurası və sair. Hesab edirəm ki, onların sosial təminatı ilə də bağlı kifayət qədər addımlar atılıb. İndi hər hansı nöqsanlar varsa, onlar da aradan qaldırılan məsələlərdir. Onu dövlətin apardığı ümumi siyasətə daxil etmək olmaz.

Media haqqında qanun, əsasən, bir neçə sütun üzərində durmalıdır. Birincisi, mən hesab edirəm ki, medianın iqtisadi müstəqilliyidir. Əgər media iqtisadi cəhətdən müstəqil deyilsə və özü-özünü təmin edə bilmirsə, o media orqanı vətəndaşı düzgün, doğru olan informasiya ilə təmin edə bilməyəcəkdir. Bu, birmənalıdır. Çünki kim pulunu verəcəksə, onun dediyini cəmiyyətə çatdırmağa daha çox həvəs göstərəcək. O baxımdan da medianın iqtisadi cəhətdən müstəqilliyini qanunun tam şəkildə təmin etmək imkanları olmalıdır və dövlətin bura əlavələri nədən ibarət olmalıdır.

İkincisi, medianın və vətəndaşların hüquqlarının qorunması məsələsi. Həm medianın hüquqları qorunmalıdır, həm də vətəndaşın hüquqları qorunmalıdır. Məsələn, müəllimi təhqir etmək olar, götürək ki, olar. Amma jurnalisti həbs etmək olmaz. Olmaz, bu, jurnalistdir. Niyə? Əgər qanunu pozubsa, müəllim də pozanda həbs olunur, jurnalist də həbs olunur. Hər bir peşənin öz sahəsi, özünün çərçivəsi var. Çərçivəni aşma. Çərçivəni keçdinsə, qanun qarşısında cavab verməlisən. O baxımdan da medianın və vətəndaşın hüquqları düzgün qorunmasa, medianın sərbəstliyini təmin etmək mümkün olmayacaq. Media orqanları düzgün yanaşmalıdır. Məsələn, mən misal göstərə bilərəm. Görürlər ki, bir nəfər “reket jurnalist”dir. Digərini vadar edib, ondan rüşvət tələb edir, pul alır və həbs olunur. Burada media nümayəndələri o pul alanı tənqid etməlidir ki, o onların adına, onların peşəsinə xələl gətirir. Əksinə, görürsən, bəzi hallarda onun hüquqlarının müdafiəsi təşkilatı yaradırlar. Digər hüquqları pozulan tamamilə qıraqda qalır.

Başqa bir məsələ jurnalist peşəkarlığıdır. Bu mütləqdir. Bizim nə qədər media orqanlarımız və holdinqlər var və sair. İndiyə qədər mən eşitməmişəm ki, hansısa bir təşkilat jurnalistlər üçün kurslar keçirsin, elan eləsin. Lap pullu şəkildə elan eləsin ki, biz kurslar keçiririk, jurnalistin hazırlaşmasına köməklik göstəririk. Bu məsələ də öz həllini tapsın.

Bir məsələyə də toxunum. Siyasi partiyalar və qeyri-hökumət təşkilatlarının orqanlarının ləğv olunması, mən hesab edirəm, düzgün deyil. Bu olmalıdır. Dövlət təşkilatlarında olanların, amma digər qanunlarda biz düzəlişlər etməliyik. Çünki bizim bəzi sərəncam və fərmanlarda yazılır ki, dərc olduğu gündən qüvvəyə minir. İndi bu

harada dərc olunacaq, o cümlədən MSK qərarları da. Bir məsələni də qeyd edirəm, bizim bir sıra mətbuat orqanları, doğrudan da, yazıların altından şərhləri götürübdür. Bu şərhlər bəzi hallarda qanun intiqamına gətirib çıxarır. Ona görə də mən hesab edirəm, o şərhlərə baxıb, onu ya vermək, ya da ümumiyyətlə, ləğv etmək lazımdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

David Osmanov. Buyurun.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. İlk növbədə, Sahibə xanım, Sizə qanun layihəsini təqdim edərkən giriş nitqinizdə çox geniş məlumat verdiyinizə, Milli Məclis sədrinin birinci müavini hörmətli Əli müəllim Hüseynliyev və komitə sədri Zahid müəllim Oruca qanun layihəsi haqqında çox geniş məlumat verdiklərinə görə təşəkkür edirəm.

Həmkarlarımızın əksəriyyətinin fikirləri ilə, əlbəttə ki, mən də tam razıyam. Yeni təqdim olunmuş Media haqqında qanun layihəsi, əlbəttə ki, ölkəmizin Vətən müharibəsində tarixi qələbə qazanmasından sonra yaranmış yeni reallığa uyğun hazırlanmışdır. Qısaca onu demək istəyirəm ki, qanun layihəsi çox mükəmməl hazırlanmışdır.

Burada artıq qeyd olundu, Vətən müharibəsində ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin şəxsən özünün rəhbərlik etdiyi informasiya müharibəsində Azərbaycan informasiya sahəsində də qələbə qazanmış oldu. Təkcə Vətən müharibəsi dövründə deyil, elə ondan keçən bir il müddətində də biz görürük ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev istər dünyanın aparıcı beyin mərkəzlərində olan görüşlərində, istər dünyanın aparıcı media agentlikləri ilə birgə keçirilmiş mətbuat konfranslarında, istərsə də dünyanın aparıcı media qurumları ilə təkbətək görüşlərdə

Azərbaycan reallıqlarının dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında məhz vacib bir rol oynamışdır. Əlbəttə ki, bu ilin əvvəlində artıq ölkə Prezidenti tərəfindən imzalanmış “Azərbaycan Respublikasında media sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərman, o cümlədən məhz Medianın İnkişafı Agentliyinin yaradılması da bu sahədə təkmilləşdirməyə xidmət edir. Cənab Prezident İlham Əliyevin ölkədə medianın inkişafına xidmət edən bu önəmli təşəbbüsləri birmənalı olaraq milli informasiya məkanında davamlı inkişafa nail olunmasının dövlət üçün prioritet olduğunun göstəricisidir.

Qanun Azərbaycan mediasının inkişafı üçün yeni imkanlar yaradır və birmənalı olaraq qeyd etmək lazımdır ki, qanun layihəsi öz demokratik məzmunu ilə də diqqəti cəlb edir. Ümumilikdə isə qanun layihəsində nəzərdə tutulan müddəalar informasiya məkanında mühitin milliləşdirilməsinə və daxili informasiya məkanının təhlükəsizliyini təmin etməyə, milli media məhsulunun istehsalının stimullaşdırılmasına, yerli medianın inkişafına təkan verməyə və nəticə etibarlı ilə də Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında çox vacib müddəalardır.

Mən, eyni zamanda, diqqətinizi bir məsələyə də yönəltmək istəyirəm. Çünki artıq bir neçə gündür, qanun layihəsini cəmiyyətə tamamilə təhrif olunmuş formada çatdırmaq niyyətində olan bəzi marqinal qruplar var. Əlbəttə, belə qruplaşmalar Vətən müharibəsində Azərbaycanın o tarixi qələbəsinə də kölgə salmağa, onun miqyasını da kiçiltməyə çalışırlar. O cümlədən bu bir il ərzində Azərbaycanın istər beynəlxalq müstəvidə diplomatik uğurlarına, istərsə də işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə böyük, nəhəng və dünyada misli görünməmiş yenidənqurma və bərpa işlərinə də qarşı çıxmağa çalışırlar. Bu qanun

layihəsi ilə sanki müəyyən məhdudiyətlər, müəyyən senzuralar tətbiq olunacaqdır, deyirlər və bununla da çalışırlar ki, cəmiyyətə bunu fərqli bir məzmununda çatdırsınlar. Amma əslində, bu qüvvələr uzun müddətdir antimillə fəaliyyət göstərirlər və bu yaxınlarda özləri açıq şəkildə etiraf etdilər ki, onlar özləri üçün artıq başqa lider də müəyyənləşdiriblər və o liderə, Ermənistanın Baş nazirinə xidmət edirlər. Belə olan halda mən elə buradan həmin qüvvələrə sual ünvanlamaq istəyirəm. Məhz siz özünüz üçün artıq başqa bir məkan, başqa bir ölkə, başqa bir lider seçdiyiniz halda, Azərbaycanda qəbul olunacaq, müzakirəyə çıxarılaçaq bu qanun layihəsi haqqında sizin danışmağa heç ümumiyyətlə, mənəvi haqqınız yoxdur. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Bir daha deyirəm ki, çox mükəmməl hazırlanmışdır. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Cavid müəllim.

Tahir Rzayev. Tahir müəllim, buyurun.

T.Rzayev. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar. Müzakirəyə təqdim olunan Media haqqında qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2021-ci il 12 yanvar tarixdə imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında media sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərmanın tələblərindən irəli gəlir və günümüzün reallıqlarını əks etdirir.

Dövlətimizin rəhbərinin 44 günlük müharibə dövründə jurnalistlərə verdiyi çoxsaylı müsahibələr informasiyanın çox böyük təsir dairəsinə və gücə malik olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Media nümayəndələri, cəsarətli jurnalistlərimiz də döyüşlər zamanı əsl vətənpərvərlik, fədakarlıq göstərdilər. Hər an əsgər və zabitlərimizlə bir cəbhədə oldular. Dəyərli reportajları, yazıları ilə xalqımızı

qələbələrə ruhlandırdılar. Onların fəaliyyəti xalq tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Biz bu vətənpərvərliyi unuda bilmərik. Bu insanlar ən yüksək hörmətə və ehtirama layiqdirlər.

Bu qanun dövlətin söz və mətbuat azadlığına, jurnalistlərə, media mənsuclarına göstərdiyi qayğı və diqqətin ifadəsi kimi onların hüquqlarının qorunması baxımından qiymətlidir. Çünki maddələrdə əksini tapan müddəalar, tələblər, fikirlər bilavasitə media sahəsində dövlətin yeni hədəflərini müəyyənləşdirməklə bu sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsini, kadr potensialının və peşəkarlığın artırılmasını, kütləvi informasiya vasitələrinin sərbəstliyinin yüksəldilməsi ilə bərabər məsuliyyət hissəsinin də təmin olunmasını nəzərdə tutur. Media sahəsində mövcud olan nöqsanlar, bir çox hallarda informasiya şəbəkələrində, mətbuatda qeyri-peşəkar, jurnalist adına xələl gətirən insanların yer tutması, onların fəaliyyəti media sahəsində islahatların keçirilməsini, belə bir qanunun hazırlanmasını və müzakirəyə çıxarılmasını zərurətə çevirmişdir ki, bu da təqdirəlayiqdir. Bu gün informasiya məkanının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, medianın cəmiyyətin həyatında fəal rolunun düzgün istiqamətləndirilməsi, həyatımızın doğru güzgüsünə çevrilməsi vacibdir. Şəffaflıq və aşkarlığın bərqərar olunması, vətəndaşlarla media arasında münasibətlərin yaxşılaşdırılması, yayılan hər bir informasiya görə məsuliyyət hissəsinin dərk edilməsi dövrün tələbidir.

Qanun layihəsinin hazırlanması üçün xüsusi işçi qrupunun yaradılması, xarici ölkələrin təcrübəsinin öyrənilməsi, ictimai müzakirələrin keçirilməsi, monitorinqlərin təşkili, layihələrin komitələrin birgə iclaslarında müvafiq orqanlarla, media nümayəndələri ilə birgə müzakirəsi də bunu deməyə əsas verir və bu qanunun vacibliyini səciyyələn-

dirir. Bu, bir həqiqətdir ki, son illər media sahəsinə çoxsaylı qeyri-peşəkarların, savadsız insanların gəlməsi və əsassız informasiyaların yayılması cəmiyyəti ciddi narahat etməkdədir. Biz deputatlar da çox vaxt əsassız ittihamların, yalan və böhtanların obyektinə çevrilirik, haqqımızda həqiqəti əks etdirməyən məlumatlar yayılır. Nəinki özümüz, bir çox hallarda ailə üzvlərimiz, qohum-qardaşlarımız da uydurulmuş məlumatların həyəcanını, ağrı-acısını yaşayırlar. Təəssüflər olsun ki, media mənsublarının bir çoxu insanların şəxsi həyatına müdaxilə edilməsinə, böhtan xarakterli məlumatların yayılmasına adi hal kimi baxır, heç bir məsuliyyət hiss etmirlər. Əlbəttə, bu, yolverilməzdir.

Media nə qədər azad olsa da, o, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə, əxlaqi keyfiyyətlərinə, qanunlarımıza hörmətlə yanaşmalı, hadisələr, faktlar haqqında cəmiyyətə düzgün mesaj verilməsinə, insanların dolğun məlumatlanmasına xidmət etməlidir. Media şəxsi-qərəzlikdən uzaq olmalı, ambisiyalara uymamalı, reallığın və düzgünlüyün təbliğatçısına çevrilməlidir. Bu baxımdan qanun layihəsində çox əhəmiyyətli müddəalar yer alıb və birinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, mən layihənin günün tələblərinə cavab verdiyini, hərtərəfli, mükəmməl hazırlandığını, mediaımıza yeniliklər, uğurlar gətirəcəyini qeyd etmək istəyirəm və buna əminəm. Deputat həmkarlarımı qanun layihəsini dəstəkləməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

Mən görürəm, Mələhət xanım İbrahimqızı yazılıb. Mələhət xanım, sözlünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sualınız?

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Sözsüz ki, mən də mükəmməl hazırlanmış bu qanun

layihəsinə səs verəcəyəm. Bu gün konseptual cəhətdən müzakirədir. Növbəti müzakirələrdə təkliflərimizi, fikirlərimizi səsləndirəcəyik. Mənim sualım həm Zahid müəllimədir, həm də Əli müəllimədir. Bəlkə də təqdimatda, diqqətlə qulaq asdım, fikrimdən yayınıb.

Bu gün hər birimizin dilində sosial media gündəlik ən çox istifadə etdiyimiz bir sözdür. Bu sosial mediadan qaynaqlanan təhlükə, hesab edirəm, bütün dünyanın, eləcə də Azərbaycanın milli təhlükəsizlik konsepsiyasının bir hissəsi olub, informasiya sahəsində bir sıra hallarda çox ciddi təhlükə yaradır. Nə üçün bu qanun layihəsində “TikTok”dur, “Facebook”dur, “Twitter”dir və digərlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı müəyyən müddəalar salınmayıbdır. Sözsüz, mübaliğəsiz deyə bilərik, biz fəxr edirik ki, Azərbaycan mətbuatdan senzuranı götürən ilk ölkəydi. Bunu senzura anlamında demirəm, elə həmkarlarımla da fikirləri kimi, milli təhlükəsizliyimizin tərkibi olan informasiya təhlükəsizliyi nöqtəyi-nəzərindən deyirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Mələhət xanım, çox sağ olun. Əslində, Zahid müəllim məlumat vermişdi. Amma yenə də mən vaxt verərəm, cavab verərsiniz. Onda mənim də bir sualım olacaq. Zahid müəllim, bu dinləmələrə siz Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinin müəllimlərini dəvət etmişdiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Var idi? Xahiş edirəm, ikinci dinləmələrdə də onlar olsunlar. Çünki onların orada olması vacibdir. Onlar təhsil verən insanlardır, bilməlidirlər ki, biz jurnalistlərdən nə gözləyirik.

Azər Badamov. Buyurun, Azər müəllim.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım,

hörmətli həmkarlar. Media haqqında qanun dövlət və media münasibətlərini hüquqi müstəvidə tənzimləyəcək və müasir çağırışlara uyğun, hüquqi, normativ bazanın yaradılmasına imkan verəcəkdir. Həm də bu qanun media sahəsində keçirilən islahatların tərkib hissəsidir. Bu sahənin təkmil şəkildə fəaliyyət göstərməsinə və inkişafına töhfə verəcəkdir.

Qanunda dəqiq şəkildə dövlətin və media sahəsində çalışanların hüquqları və vəzifələri müəyyənləşir. Bu, həm də ölkədə informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunmasına, tərribatçı və neqativ informasiyaların ölkəmizin media məkanına daxil olmasının qarşısının alınmasına töhfə verəcəkdir. Qeyd etməliyəm ki, bu gün bu sahədə müəyyən qədər pərakəndəlik var və düşünürəm, qanun layihəsi qüvvəyə mindikdən sonra media sahəsində fəaliyyətə daha məsuliyyətlə yanaşma tələb olunacaq. Qanunda müəyyən dairələrin qeyd etdiyi kimi, məhdudiyətlər qoyulmur, sadəcə olaraq, jurnalist peşəsinə daha məsuliyyətlə yanaşma tələb edilir. Heç də sirr deyil ki, hazırda bu sahədə çalışan bəzi jurnalistlərin fəaliyyətində qeyri-peşəkarlıq mövcuddur.

Qanun layihəsində jurnalist vəsiqəsi verilmiş şəxslərə imtiyazlar nəzərdə tutulur. Bu imtiyazlar və güzəştlər jurnalistika sahəsində rəqabət mühitinin formalaşmasına və ən əsası, bu sektorda peşəkarlığın və məsuliyyətin artmasına töhfə verəcəkdir. Peşəkar jurnalistlərlə çalışan media qurumlarının yaydığı informasiyalar daha dolğun və obyektiv olur.

Hörmətli həmkarlarıma qeyd etdiyi kimi, “reket jurnalistikası”na və bu sahədə neqativ hallara qarşı mübarizə güclənməlidir. Media qurumları əməkdaşların yaydıqları informasiyalara görə məsuliyyət daşmalıdır. O cümlədən jurnalistlər də hər bir informasiyanın yayılmasında öz

məsuliyyətini bilməlidir. Çox təəssüf ki, bəzi hallarda şəxslərin peşə fəaliyyətlərinə, imicinə, şərəf və ləyaqətinə təsir edən informasiyaların da yayımlandığının şahidi oluruq. Müzakirə etdiyimiz qanun layihəsinin bütün bu məsələlərin tənzimlənməsinə imkan verəcəyini düşünürəm.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsində media reyestrinin yaradılması və reyestrə daxil edilməsi üçün tələblərin müəyyənləşdirilməsini, reyestrdən çıxarılma hallarının nəzərdə tutulmasını və media reyestrinə daxil edilmiş şəxslər üçün güzəştlər və imtiyazların nəzərdə tutulmasını çox düzgün hesab edirəm. Media reyestri media sahəsində çalışanların fəaliyyətinin güzgüsü olacaqdır. Burada hər bir hüquqi və fiziki şəxsin fəaliyyəti haqqında məlumatlar toplanacaq və həmin şəxsin bir növ xarakteristikasını özündə əks etdirməklə, perspektivin müəyyənləşdirilməsində rol oynayacağını düşünürəm. Bu da media sahəsində obyektivliyin və şəffaflığın təmin olunmasına yol açacaqdır.

Qanun layihəsində jurnalist vəsiqələrinin etibarlılıq müddəti 3 il nəzərdə tutulur. Mən də düşünürəm ki, bu, 5 ilə uzadılsa, nəzərdə tutulsa, yaxşı olar. Çünki bu, inzibatçılığın azalmasına və vəsiqə daşıyacaq şəxslərin 5 il müddətində fəaliyyətinin təmin olunmasına imkan verəcəkdir.

Qanun layihəsini konseptual baxımdan məqbul hesab edirəm və dəstəkləyirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Azər müəllim, çox sağ olun.

İndi isə Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S. Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar. Mən də bu fikirdəyəm ki, yeni qanun layihəsi təkmilləşdirici, sistemləşdirici, tənzimləyici xarakter daşıyır. Qanun layihəsinin məhdudlaşdırıcı xarakteri ilə bağlı deyilən məsələləri mən qəbul etmirəm, əksinə, o fikirdəyəm ki, burada jurnalist peşəsinin prestijinin

artırılmasına yönəlib və eyni zamanda, klassik jurnalistikanın qorunmasına yönəlmiş addımlardan söhbət gedir. Amma təəssüflə deməliyəm ki, bu qanun layihəsi heç də Azərbaycanın informasiya, media məkanının tam qorunmasını təmin etməyəcək. Nəyə görə? Çünki bir tərəfdən, pop mədəniyyətinin, bəlli çevrələrin basqısı, digər tərəfdən isə texnoloji proseslərin, özəlliklə də rəqəmsal texnologiyanın getdikcə daha geniş tətbiqinin təsiri nəticəsində mediada böyük transformasiyanın baş verdiyini görürük. Bu dəyişiklik evolyusion yox, revolyusion xarakter daşdığından inqilablara xas xaosla, qurbanlarla müşayiət və müşahidə olunur.

XXI əsrdə media müstəvisində yaşananlar çox zaman XX əsrdə və ondan öncə baş verənlərlə tutuşdurulur, burada təhlükəli heç nə olmadığını deyirlər. Bildirilir ki, məsələn, radionun, televiziyanın meydana gəlməsi qəzetləri öldürmədiyi kimi, indi baş verən dəyişikliklər də rəngarənglik, informasiyanın daha geniş spektrdə təqdimatından, operativlikdən başqa mənfi heç nəyə səbəb olmayacaq.

Mənim fikrimcə, tamamilə səhv yanaşmadır. Çünki əvvəllər media sahəsində baş verən dəyişikliklər intibah xarakterli idi. İnformasiya üzərində inhisarçılıq jurnalistlərdə idi və bu, təbii inhisarçılıqdır. Həmin inhisarçılıq buxarlanıb. Peşə etikası bir yana, media savadı nədir, bu haqda anlayışı olmayanlar, normal informasiya istehlakçısı kimliyini özlərində daşımayanlar informasiya istehsalçısı kimi çıxış edirlər. Bilirsiniz, ancaq tapançadan atmağı, o da düzgün nişan almağı yox, sadəcə, atmağı bilən birinə topdan atəş açmaq tapşırılarda nə baş verərsə, mediadakı xaosun indi üzə çıxardığı reallıq da ondan ibarətdir.

İndi isə bayaq qeyd etdiyim kimi, biz inqilabla və özü də permanent inqilabla üz-üzəyik. Ona şahidlik edirik ki,

indi məhz media müstəvisində qlobal bir savaşı gedir və bu savaşı torpaqlar deyil, mənəviyyatlar, beyinlər uğrunda, daha dəqiqi, beyinsizləşdirmə yönündə aparılır. Rəqib gözündə görünən, seqreqasiyaya uğrayacaq qövmlər və toplumların total mənəviyyatsızlaşdırılmasına, elitasızlaşdırılmasına, lidersizləşdirilməsinə, savadsızlaşdırılmasına yönəlmiş çeşidli modellərin tətbiq edildiyini hiss etmək üçün daha mütəxəssis olmağa ehtiyac yoxdur. Bütün bunlar rəqəmsal bərabərsizlik, media savadsızlığı şəraitində baş verir. Rəqəmsal bərabərsizlik deyəndə, mən internetə çıxışı imkanından daha çox, internetdəki sosial platformalara çıxışı, onların ayrı-ayrı ölkələrə yanaşmada fərqli siyasət yeritmələrini nəzərdə tuturam. Məsələn, o yaramazlar ki Qərbdə yerləşdikləri ölkələrin bəlli strukturlarıyla əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycana qarşı çirkab yağdırır, bütün mənəvi sərhədləri keçir, söyüş söyür, təhqirə yol verirlər, onlar Bakıda oturub Fransa dövlətinə, rəhbərliyinə qarşı oxşar davranış sərgiləyədilər, akkauntları anındaca bağlanar, şəbəkəyə çıxışı imkanları əllərindən alınardı. Biz isə onun əksini, çeşidli alqoritmlərdən faydalanmaqla o cür yaramazlar üçün daha geniş auditoriya formalaşdırıldığını görürük. Ona görə də deməliyəm ki, bizi qarşıda daha böyük sınaqlar gözləyir.

Bu qanunda dəyişikliyə uğramayacaq, aktuallığı daha da artacaq bir maddə var, o da Azərbaycanın media məkanının qorunması haqda olan maddədir. Bunu ona görə deyirəm ki, artıq qlobal korporasiyalar mediada süni intellektdən geniş istifadəyə başlayıblar. Avtotərcümə prosesi həddindən artıq asanlaşdırılır və təkmilləşdirilir. 5G texnologiyasının geniş tətbiqindən sonra çeşidli dillərdə bül-bül kimi ötən, öz diksiyası, səsinin ahəngi və energetikası ilə ən istedadlı insanları belə geridə qoyacaq robot apa-

rıcıların yeni nəsli yaradılır və bir azdan onlar qlobal miqyasda fəaliyyətə başlayacaqlar. Nə məqsədlə, bu, sirr olmasın görək. Ona görə də bizim media qanunvericiliyimiz gələcəkdə hələ çox dəyişəcək. Amma milli varlığını qorumaq adına...

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Bir dəqiqə vaxt verə bilməyəcəyəm. Fikrinizi bitirirsiniz artıq. Xahiş edirəm, sadəcə, nöqtənizi qoyun.

S.Aliyev. Milli varlığımızı qorumaq adına media məkanımızın daha güvənli təhlükəsizliyinin təmini üçün digər dövlətlərlə müttəfiqlik xarakterli beynəlxalq əməkdaşlığa da ehtiyac var. Qardaş Türkiyə ilə yaratdığımız birgə media platforması bu yöndə atılan ilk addımdır. Digər türk dövlətləri ilə də oxşar platformalar yaradılmalı, bu, çox-tərəfli əməkdaşlıq formatına çevrilməlidir. Eyni zamanda, digər maraqlı dövlətlərlə birgə ortaq internet və sosial şəbəkə yaradılması haqqında, mənə elə gəlir ki, addımlar atılmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Erkin Qədirli, buyurun. Xahiş edirəm, vaxtında qurtarın. Mən hamıya o imkanı yarada bilmərəm ki, sözünü vaxtında qurtarsın. Hamıdan xahiş edirəm.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım sədr. Mən qısa danışacağam. Birincisi, birinci dinləmədə iştirak etmədiyimə görə təəssüfümü bildirmək istəyirəm. Çox şad oldum ki, daha bir dinləmənin olacağı burada söyləndi. Orada mütləq iştirak edəcəyəm. Başqa bir təəssüfüm onunla bağlıdır ki, ən azından birinci oxunuşda mən bu layihəni dəstəkləyə bilməyəcəyəm. İndi görək, üçüncü oxunuşa hansı vəziyyətdə gəlib çıxacaq.

Aydındır ki, bu layihənin hazırlanmasına bəlli bir enerji

sərf olunub və bu, əlbəttə ki, təqdir olunası bir haldır. Müzakirələr aparılıb, məsləhətləşmələr və sair. Enerjinin bir xüsusiyyəti var, onun yalnız girişdə nə olduğunu bilirsən. Çıxışda o, nə olacaqsansa o, artıq bizim seçimimizdən asılıdır. Məsələn, elektrik enerjisini çırağa yönəltsək, işıq alınacaq, qızdırıcıya yönəltsək, istilik alınacaq, soyuducuya yönəltsək, soyuqluq alınacaq. Enerji üçün fərq etmir, o, işini görəcək. Amma çıxışda nə alınacaq, o, artıq bizim seçimlərimizdən asılıdır. Bu qanun layihəsinin hazırlanmasında sərf olunan enerjinin çıxışında mən, təəssüf ki, media azadlığı görmürəm. Bu çoxmərtəbəli məhdudiyətlər, filanlar burada aydındır ki, sırf qanunvericilik texnikası baxımından da, həmçinin blanket və göndərici normaların bolluğu göz qamaşdırır, eləcə də digər qanunlarda onsuz da tənzimlənən davranış qaydalarının bu qanuna köçürülməsi də heç də uğurlu bir yol deyil. 7-ci, 8-ci, 9-cu, qismən 15-ci və digər maddələr də tamamilə başqa qanunların sahəsi olan və onsuz da bu gün qüvvədə olan və şərait yarandıqda tətbiq olunan normalardır. Onları burada yazmağa heç ehtiyac yoxdur.

Jurnalistikanın sanki bürokratikləşməsi meylini görürəm. Hər yerdə qeydiyyat, əmək müqaviləsi, mülki müqavilə, reyestr, loqotip, bəzi hallarda şüranın razılığı və müvafiq dövlət orqanının icazəsi tələb olunur. Bilirsiniz, necə, jurnalistika axı, azad peşədir. Bu, dövlət vəzifəsi deyil ki, bunu bu şəkildə reqlamentləşdirək. Məsələn, loqotip örnəyini götürək. Loqotip bir reyestr tələb olunur ki, loqotip reyestrdə qeydiyyatdan keçsin. Halbuki loqotiplərlə yaranan mübahisədə eyni maddədə deyilir ki, bu mübahisələr əmtəə nişanları haqqında qanunvericiliklə tənzimlənir. Media elə hazır getsin, Əqli Mülkiyyət Agentliyində onu qeydiyyatdan keçirsin və o, əmtəə nişanı

kimi onun həmişəlik mülkiyyətində olsun. Yoxsa ki, reyestrədə loqotipi qeydiyyatda alınacaq, bir başqa heç bir media olmayan şirkət gedib ən irisini əmtəə nişanı kimi qeydiyyatdan keçirsə, artıq media loqotipsiz qalacaq, ən azından o mübahisədə uduzacaq. Çünki artıq öncədən göstərilib ki, əmtəə nişanı ilə bağlı mübahisə qanuna görə həll olunmalıdır. Bu layihədə belə təkrarçılıqlar və uyğunsuzluqlar çoxdur.

Məsələn, götürək cinayət işlərində ibtidai araşdırmalarla bağlı məlumatın yayılmasını. Biz bir tərəfdən deyirik ki, yəni qanun bunu deyir, Cinayət-Prosessual Məcəlləsində mediada yayımlanmış məlumat cinayət işinin başlanmasının səbəbi ola bilər. Eyni zamanda, mediada yayımlanmış xəbər cinayət işinin başlanması səbəbi ola-ola həmin media həmin cinayət işinin gedişatı haqqında xəbər yaymaq üçün müstəntiqdən, təhqiqatçıdan, prosessual nəzarəti həyata keçirən prokurordan və yaxud hakimdən icazə almalıdır. Jurnalistin bu prosessual şəxslərdən asılılığı nəyə gərəkdir. Hə, aydın məsələdir ki, istintaq sirri var. Amma o, onsuz da qanunla qorunur. Hələ orada başqa bir önəmli prosessual şəxs var ki, heç qanunda adı keçmir. Vəkil. Jurnalist gedib eyni məlumatı vəkildən də ala bilər. Vəkildən aldığı məlumatı yaya bilməz, yoxsa yenə gedib həmin o müstəntiqdən, prokurordan, yaxud hakimdən icazəsini almalıdır. Yoxsa, vəkil bunun öncədən icazəsini almalıdır. Yəni belə şeylər var ki, tamamilə gərəksizdir və medianın işini əsassız dərəcədə məhdudlaşdırır.

Eyni zamanda, hə, yeri gəlmişkən, unutmamış deyim ki, keçid müddəalarında qanunvericilik texnikasından ilk baxışdan yanlış görünsə də, daha dərin bir problem yaradan maddə var. Yazılıb ki, “bu qanun 1 yanvar 2022-ci ildən qüvvəyə minir”. Bu əminlik haradandır? Yaxşı,

tutaq ki, o müddətə qədər 3 oxunuşdan keçdi. Bəs, Prezidentin qanunu həmin müddətə qədər imzalayıb dərc etməsinin əminliyi haradandır? Konstitusiyaya görə, Prezidentin 56 günü var. Bəlkə o müddətin...

Sədrlik edən. Erkin müəllim, birinci dinləmələrdə olmamısınız. İkinci dinləmələr olanda, xahiş edirəm, gedin. Ancaq təkliflər də verin.

Nigar Arpadarai, buyurun.

N.Arpadarai. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Sözsüz ki, bu, çox ciddi bir qanun layihəsidir və bu müzakirəyə ehtiyac var. Bu qanun layihəsi ilə bağlı mənim də şərhlərim var, ikinci oxunuşda onları detallı surətdə təqdim edəcəyəm. Konseptual yanaşsaq, belə qanun layihəsinə ehtiyac varmı? Təbii ki, var. Çünki biz iri addımlarla yeni dünyaya doğru gedirik, ənənəvi və klassik medianın reqluyasiyasının, yeni idarəçilik çərçivəsinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Bu mənada bu qanun çox önəmlidir. Oxuduqca bilinir ki, bunun üzərində ciddi bir iş aparılıb. Ona görə öncədən bütün əziyyət çəkən insanlara təşəkkür etmək istəyirəm.

Lakin məni narahat edən bir məsələ var ki, qanunun dili və ümumi fəlsəfəsi keçmiş dövrün hissiyyatını yaradır. Yəni bu qanun yeni dövrün media və informasiya mühitinin məntiqini əhatə etmir. Elə bir təəssürat yaranır ki, biz XX əsrin sonu üçün yaxşı bir qanun qəbul edirik. Bu qanun yeni media reallıqlarını bir qədər nəzərə almır. Məsələn, onlayn media deyəndə biz veb-saytları nəzərdə tuturuq.

Hörmətli həmkarlar, bu gün xəbərlərin çox hissəsini, cari xəbərləri, əsas xəbər başlıqlarını vətəndaşlarımız nə qəzetlərdən, nə jurnallardan, nə də televiziya kanallarından belə almır. Onları sosial mediadan, “Telegram” kanallarından, “YouTube”dan, bloqlardan alırlar. Yəni bizim

özümüz nə zaman qəzet və jurnallara müraciət edirik. Telefonumuz əlimizin altındadır və “Telegram” kanallarına daxil olur. Bu baxımdan “Forbes” jurnalına görə, məsələn, dünyada internet istifadəçilərinin 65 faizi cari xəbərləri sosial mediadan alır. Bu qeyd etdiyim statistika 2018-ci ilə aiddir və indi böyük ehtimalla bu rəqəm yəqin ki, 75-80 faizə qədər olacaq. “Röyters”in araşdırmasına görə son 2-3 il ərzində dünyada mətbuata inam çox aşağı düşübdür və bu tendensiya davam edir. Bu, nə deməkdir?

Hörmətli həmkarlar, sosial media ənənəvi medianı üstələyib, cəmiyyətin məlumatlandırılması baxımından əsas rol oynayır. Biz hazırkı qanun layihəsində ancaq ənənəvi mətbuata istinad edərək, yeni növ mətbuatı, informasiya kanallarının 90 faizini qanunla əhatə etmirik. Yəni bunu bir problem hesab edirəm. Çox suallar açıq qalır. Təbii ki, anladığım qədəri ilə bloqerlər, “YouTuber”lər, “TikToker”lər, bunların heç biri bu qanunun subyekti hesab oluna bilməz. Amma məsələn, müəyyən bloqerin 100 minlərcə oxucusu ola bilər və bloqunun çox ciddi bir reytingi olur. Təbii, bunu da qeyd etməliyəm ki, dünyanın heç bir ölkəsində sosial medianı və bütün interneti bir araya gətirən mükəmməl bir qanun yoxdur. Bunu da başa düşürəm və bu, əslində, bütün dövlətlər qarşısında duran bir məsələdir. Amma biz bu qanunda ən azı onun çərçivəsini, özülünü yaratmalıyıq. Yəni bu qanun atılacaq addımlar arasında ilk addım sayılmalıdır.

Hörmətli həmkarlar, digər tərəfdən, təbii ki, biz ənənəvi mətbuatı unutmamalıyıq. Yəni ənənəvi mətbuat indi çox ciddi proseslərdən keçir. Çünki dəyişən xəbərin strukturudur və biz bizim jurnalistləri dəstəkləməliyik və bu baxımdan, hesab edirəm ki, bu qanun çərçivəsində bir çox pozitiv məqamlar nəzərdə tutulubdur. Bizim əsas məq-

sədimiz indi o olmalıdır ki, bizim jurnalistikada standartın yüksəlməsinə nail olaq. Yəni keyfiyyətli kontent yaradılsın. Çünki biz jurnalistlərimizi dəstəkləsək, onlar daha keyfiyyətli kontent yaradacaqlar və bu daha keyfiyyətli kontent, əslində, sosial mediada olacaq məlumatlara da təsir edəcək. Çünki sosial mediada vətəndaşlar mətbuata istinad edirlər. İndi sosial media bir bataqlıq halına çevrilib. Bunu biz etiraf eləməliyik. Bu baxımdan bu kontentin, keyfiyyətli kontentin yaradılması çox önəmlidir və biz jurnalistlərimiz üçün şərait yaratmalıyıq ki, onlar bu vəziyyətdə çalışa bilsinlər.

Digər tərəfdən, hörmətli həmkarlar, əvvəllər əsas məqsəd xəbərlərin vətəndaşlara çatdırılması idi. İndi çatdırılma mexanizmləri, o kanallar o qədərdir ki, indi əsas o keyfiyyətli məlumatın çatdırılmasıdır. Çünki bu keyfiyyətli məlumat olmayanda feyk xəbərlər və çoxsaylı neqativ hallar yaranır. Digər məsələ, hesab edirəm ki, bu qanun bizə kömək etməlidir ki, regionlarda bizim mətbuatımız inkişaf etsin. Digər məqamlar ikinci oxunuşa aid olduğundan, təbii ki, ikinci oxunuşda qeyd edəcəyəm. Amma media reyestri haqqında danışdıq. Mən hesab edirəm ki, əgər bu media reyestri yaradılırsa, onun onlayn olmasını təklif edərdim. Yenə də sənədin hazırlanmasında iştirak edən hər bir şəxsə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Mən də xahiş edəcəyəm ki, 2-ci dəfə dinləmə olanda məni də...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nigar xanım.

Etiraz edən yoxdursa, səsə qoyaq. Səsə qoymazdan əvvəl qonaqlardan kimsə çıxış eləmək istəyir, yoxsa ikinci oxunuşda çıxış edəcəksiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, onda, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.04 dəq.)
Lehinə	67
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	69
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclasın vaxtı haqqında sizə məlumat veriləcək.

Sağ olun.

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 78

Milli Məclisin iclas salonu.
20 dekabr 2021-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 113 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	101
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

İsmət Səttarov, Azərbaycan Respublikası Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri.

Əhməd İsmayılov, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru.

Rəqsanə Kərimova, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin Hüquq və insan resurslarının idarə edilməsi departamentinin direktoru.

Əflatun Amaşov, Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri

Kənan Qasımov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyi Aparatının rəhbəri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Yaponiya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi arasında “Kiçik şəhərlərdə su təchizatı və kanalizasiya layihəsi”nə dair 2009-cu il mayın 29-da imzalanmış AZB-P4 nömrəli Kredit Sazişinə Dəyişiklik Məktubu”nun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

2. Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və KfW arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə düzəlişin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

3. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaş tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun

layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

6. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. “Pasportlar haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Diplomatik xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

9. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

10. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

12. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

13. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikası

sının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

14. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

15. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

16. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

17. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

18. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

19. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

20. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

21. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

22. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

23. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

24. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

25. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

26. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

27. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

28. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

29. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

30. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

31. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

32. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

33. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində

dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

34. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 21 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.02 dəq.)

Lehinə 106

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 106

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Yaponiya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi arasında “Kiçik şəhərlərdə su təchizatı və kanalizasiya layihəsi”nə dair

2009-cu il mayın 29-da imzalanmış AZB-P4 nömrəli Kredit Sazişinə Dəyişiklik Məktubu”nun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov, Tahir Mirkişili, Səməd Seyidov, Razi Nurullayev, Fatma Yıldırım, Fəzail Ağamalı, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.16 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 109

Nəticə: Qəbul edildi

2. Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və KfW arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə düzəlişin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov, Tahir Mirkişili, Səməd Seyidov, Qüdrət Həsənzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.23 dəq.)

Lehinə 109

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

3. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında”, “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, “Azərbaycan Respublikası Əhalisinin Dövlət Reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi və Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında”, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə”, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında, “15 yaş tamam olmamış Azərbaycan Respublikası vətəndaşının fərdi identifikasiya kartının tətbiqi müddətləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının ləğv edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Hicran Hüseynova, Səməd Seyidov, Siyavuş Novruzov, Sabir Rüstəmxanlı

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.30 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Musa Quliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.31 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

5. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev, Əli Məsimli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.33 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.34 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	111
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov, Əminə Ağazadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.40 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Pasportlar haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Diplomatik xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Səməd Seyidov, Sabir Rüstəmxanlı, Fəzail Ağamalı, Mələhət İbrahimqızı

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	112
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Elnur Allahverdiyev
Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	110
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Qənirə Paşayeva, Razi Nurullayev, Əli Hüseynli, Fazil Mustafa, Vüqar Bayramov, Etibar Əliyev, Erkin Qədirli, Tahir Rzayev, Ziyafət Əsgərov, Qüdrət Həsənzadə, Hikmət Məmmədov, Sabir Rüstəmxanlı, Rüşad Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.06 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	
Təklif: 6–10-cu maddələr qəbul edilsin	

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 11–15-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 16–22-ci maddələ qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər

Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Musa Quliyev, Məzahir Əfəndiyev, Qənirə Paşayeva

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.56 dəq.)

Lehinə 109

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 109

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.57 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.57 dəq.)

Lehinə 105

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

12. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respubli-

kasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.05 dəq.)

Lehinə 87

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 88

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–6-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.07 dəq.)

Lehinə 87

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 89

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 7–12-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.08 dəq.)

Lehinə 88

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 89

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 13–18-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.08 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.08 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.06 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–2-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.09 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 3-cü maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.09 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.10 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

14. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar Məmmədov, Ziyafət Əsgərov, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.12 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.13 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 98

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.18 dəq.)

Lehinə 100

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.18 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 15.19 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

16. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Aydın Hüseynov, Musa Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.33 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–2-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.35 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 3-cü maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.36 dəq.)
Lehinə	98

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.36 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

17. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.33 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–2-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.37 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 3–4-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.37 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.38 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

18. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Əli Hüseynli, Fazil Mustafa, Azay Quliyev, Musa Quliyev, Sahib Aliyev, Vahid Əhmədov, Nigar Arpadarai, Etibar Əliyev, Aqıl Abbas, Sabir Rüstəmxanlı

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.59 dəq.)
Lehinə	93

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–42-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.40 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 43–69-cu maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.40 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 70–78-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.41 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.41 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edilmişdir	

19. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Əli Hüseynli, Adil Əliyev, Zahid Oruc

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.52 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

20. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.53 dəq.)
Lehinə	92

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

21. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.53 dəq.)

Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

22. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.54 dəq.)

Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

95

23. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.54 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

24. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.55 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

25. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.55 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

26. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.56 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

27. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.56 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

28. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.57 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

29. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.57 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93

Nəticə: Qəbul edildi

30. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.58 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96

Nəticə: Qəbul edildi

31. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.58 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 96

Nəticə: Qəbul edildi

32. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 16.59 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 97

Nəticə: Qəbul edildi

33. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.03 dəq.)

Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

34. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.05 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

20 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçəsiniz.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	81
Yetərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 20 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var. Hörmətli həmkarlar, gündəliyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.02 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi. Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 34 məsələ var. Təklif edirəm ki, 30 dəqiqəlik çıxışlar olmasın, çünki çatdırmayacağıq.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Gündəliyin məsələlərinə keçirik. 1-ci məsələ “Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Yaponiya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi arasında “Kiçik şəhərlərdə su təchizatı və kanalizasiya layihəsi”nə dair 2009-cu il mayın 29-da imzalanmış AZB-P4 nömrəli Kredit Sazişinə Dəyışiklik Məktubu”nun təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bunu da qeyd edirəm ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcəkdir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri hörmətli Sadiq Qurbanova söz verirəm.

Sadiq müəllim, buyurun.

S.Qurbanov, *Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Dəyərli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar, Yaponiya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi ilə birgə

maliyyələşdirilən “Kiçik şəhərlərdə su təchizatı və kanalizasiya layihəsi” barədə onu deyə bilərəm ki, Saziş 2009-cu il mayın 29-da bağlanıb və başa çatma müddəti 2020-ci il dekabrın 30-dur. Layihənin ümumi dəyəri 405,3 milyon ABŞ dolları təşkil edirdi ki, bu kreditin də 301,5 milyon dollarını Yaponiya hökuməti, qalan 103,7 milyon dollarını isə Azərbaycan hökuməti maliyyələşdirirdi.

Layihə çərçivəsində 5 şəhər – Qusar, Xaçmaz, Xızı, Qobustan və Naftalan üzrə nəzərdə tutulan 9 müqavilə imzalanmış, 6 müqavilə üzrə tikinti işləri başa çatmışdır, 3 müqavilə üzrə tikinti işləri hələ də davam etdirilir. Yarımqıq layihələr üzrə qalıq 18,7 milyon vəsait təşkil edir ki, bunun da 9,67 milyon manatı büdcədə qalıb, çünki pandemiya səbəbindən işlər tam başa çatmamışdır. Ona görə də bu müqavilənin vaxtını 2021-ci il dekabrın 30-na qədər uzatmaq lazımdır ki, o vəsaitdən də lazımınca istifadə olunsun. Deputat həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, müsbət səs versinlər.

Sədrlik edən. Sadiq müəllim, çox sağ olun.

Bu qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində və Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində də baxılıb.

Tahir Mirkişili, buyurun, Sizin bir sözünüz var?

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.*

Sahibə xanım, bizim əlavə təklifimiz yoxdur, qanun layihəsini dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Səməd müəllim, Sizin?

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Eyni şəkildə, Sahibə xanım, baxmışıq, əlavə təklifimiz yoxdur, dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən var.

Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Hörmətli deputatlar, hörmətli media mənsubları, diqqəti məsələnin önəminə çəkmək üçün Yaponiya hökuməti ilə bağlanan Kiçik şəhərlərdə su təchizatı və kanalizasiya layihəsinin əleyhinə səs verəcəyəm. Demək olar ki, dövlət müəssisələrinin Azərbaycan hökumətinin zəmanəti ilə aldığı kreditlərin səmərəliliyi və ya qeyri-səmərəliliyi barədə şəxsən mənə heç bir məlumatım yoxdur, əldə etmək üçün də açıq bir resurs yoxdur.

Ümumiyyətlə, ən vacib məsələ bu günə qədər alınan kreditlərlə bağlı müfəssəl, şəffaf və görülən işləri əks etdirən hesabatların cəmiyyətə açıqlanmamasıdır. Biz bilmək istərdik ki, kredit alan müəssisələrin nə qədər borcu var, o kreditlərlə hansı işlər görülüb, hansı iş yarımçıq qalıb və ya kökündən edilməyib. Borcun miqdarı barədə də mərtəbəli və dolaşlıq məlumatlar verilib. Borcun nə qədər olduğunu da başa düşmək üçün gərək 3–4 maliyyəçi tapıb, onlara da kalkulyator verəsən ki, yüzlərcə səhifəsi olan sənədi araşdırıb rəqəmləri, faizləri hesablaya bilsinlər. Məgər asan başa düşülən, real rəqəmləri əks etdirən statistika vermək olmaz? Niyə biz – deputatlar, jurnalistlər, ekspertlər, digər maraqlı dairələr hər şeyi ehtimal üzərində qurmalıyıq?

Üzümü Maliyyə Nazirliyinə tutub xahiş edirəm, bizə bu günə qədər götürülən kreditlərin səmərəliliyi və ya əksi barədə məlumatları təqdim etsin. Bunları tapa bilmirəm. Varsa da, yerini desinlər, oxuyaq. Bunu təcili etmək lazımdır. Bu məsələyə aydınlıq gətirilməsə, bu cür layihələrin əleyhinə səs verməli olacağam və həmkarlarımı da

bu məsələnin ciddiliyinə varmağa səsleyirəm. Səmərəsini və görülən işlərin şəffaf hesabatını bilmədiyimiz işdə iştirakçı olmaq. Qoy, müstəqil ictimai təşkilatlar, hətta beynəlxalq qurumlar bunu qiymətləndirsinlər. Borc verən maliyyə institutlarının apardığı monitorinqlər də həqiqəti əks etdirmir. Çünki onlar monitorinqi dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq şəraitində aparırlar. Dövlət qurumları da onlara göz oxşayan, rəngli, qalın və şəffaf kağızda əks olunan məlumatları, gülərüzlü hədəf qruplarını təqdim edirlər. Bəzən kağızlarda əks olunan layihənin həyata keçirilməsindən məmnun olan o adamlar heç bizimkilərə də oxşamırlar. Haradansa götürüb o vərəqlərə onu yapışdırırlar. Hər bir kredit bu xalqın cibindən, maliyyəsindən, mayasından gedir. Onun üçün də hesabatlılıq ən yüksək səviyyədə olmalıdır. Hesabatlılığı şəffaf olmayan layihələrə səs vermək rəhbərlik etdiyim Milli Cəbhə Partiyasına da məsuliyyət yaradır. Bu baxımdan əleyhinə səs verdim üçün üzrlü sayın. Təşəkkür edirəm, xanım sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun, Razi müəllim.

Fatma xanım. Fatma Yıldırım, buyurun.

F.Yıldırım. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Mən bu mövzunun aktuallığını nəzərə alaraq bir məsələni qeyd etməyi özümə borc bilirəm. Görürük ki, digər kiçik şəhərlərdə kanalizasiya sisteminin layihələndirilməsi hələ də gedir və həyata keçirilir. Lakin Bərdə şəhərində, Bərdə rayonunda hələ də kanalizasiya sistemi yoxdur. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin diqqəti sayəsində “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019–2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrası sürətlə davam edir. Digər bölgələrdə olduğu kimi, Bərdə rayonunda da infrastrukturun inkişaf etdirilməsi istiqamətində mütəmadi işlər

aparılsa da, hələ də həllini gözləyən vacib məsələlər mövcuddur. Bu problemlərdən biri də Bərdə şəhərində kanalizasiya sisteminin olmamasıdır. Problemlə əlaqədar olaraq mənə seçicilərim tərəfindən çoxlu müraciətlər daxil olur.

Bu gün ölkəmiz dünyaya yayılmış koronavirus infeksiyasına qarşı qətiyyətlə mübarizə aparmaqdadır. Cənab Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən pandemiyanın yayılmaması üçün bütün dövlət strukturları səfərbər olunubdur. Belə bir çətin dövrdə 200 mindən çox əhalisi olan Bərdə rayonunda və hələ də Bərdə şəhərində kanalizasiya sisteminin olmaması sakinlərdə çox ciddi narahılıq doğurur.

Hazırda ərazi üzrə həm fərdi evlərin, həm də çoxmərtəbəli yaşayış binalarının çirkab suları yeraltı quyulara doldurulur. Vaxtaşırı çirkab suların texnika ilə daşınması istiqamətdə də problemlər var. Bəzi hallarda isə daşaraq yola dağılması bir çox yoluxucu xəstəliklərin yayılmasına zəmin yaradır. İnsan sağlamlığına mənfi təsir göstərən belə halların tezliklə aradan qaldırılmasına ümid edirəm.

Biz bilirik ki, regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı çərçivəsində bir sıra rayon mərkəzlərində kanalizasiya sistemləri qurulub və bu işləri “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti həyata keçirir. Bərdə şəhərində də kanalizasiya sisteminin yaradılması ilə əlaqədar ötən il Nazirlər Kabinetinə və “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə rəsmi şəkildə müraciət etmişəm. Hökumətimizdən bir daha xahiş edirəm, bu çərçivədə gələcək layihələrdə Bərdə şəhəri də nəzərə alınsın.

Bütövlükdə, müzakirə olunan sənədi vacib hesab edirəm, mən də səs verəcəyəm və həmkarlarımı da dəstəkləməyə çağırıram. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Hörmətli həmkarım Razi Nurullayevin emosiya dolu çıxışlarına cavab verməmək mümkün deyil. İstənilən layihəyə, istənilən təklif olunan məsələyə müxalifət olaraq hər kəs öz münasibətini ifadə edə bilər, ona səs verməyə bilər. Lakin bu fonda ölkədə gedən bütün quruculuq işlərinə, əldə olunan uğurlara, alınan kreditlərə kölgə salmaq heç cür qəbul edilən deyil.

Azərbaycan məsuliyyətli ölkədir. Yaponiya da dünyanın ən məsul ölkələrindən biridir. Bu gün təqdim edilmiş olan həmin layihə bütün süzgeçlərdən keçərək ölkə Prezidentinin imzası ilə Milli Məclisə təqdim olunmuşdur. Ən azı bunu nəzərə alaraq, əgər hörmətli həmkarım daha geniş məlumat almaq istəyirsə, bunu başqa formada ifadə etmək mümkündür. Həmin informasiyanı əldə etmək imkanı da var. Çünki Azərbaycan hökuməti çox şəffaf şəkildə fəaliyyət göstərir. Millət vəkillərinin bütün çağırışlarına, – mən öz təcrübəmdən deyirəm, – bütün müraciətlərinə diqqətlə yanaşır və lazımı cavabları verir.

Qaldı ki ölkədə su təchizatı ilə, kanalizasiya ilə bağlı aparılan işlərə, ola bilsin ki, bu fəaliyyətdə müəyyən neqativ, çatışmayan cəhətlər olubdur. Lakin bunların görmüş olduğu işə kölgə salmaq heç də ədalətli deyil. Ona görə də mən hansısa bir məqsəd naminə edilən bu cür çıxışları qəbul etmirəm. Düşünürəm ki, layihə qəbul olunmalıdır və bütün millət vəkillərini layihəyə səs verməyə dəvət edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim.

Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hörmətli deputatlar, ilk növbədə qeyd etmək istəyirəm ki, bu, saziş-

dir. Bütün deputatlarımıza hörmətlə yanaşaraq saziş təqdim olunub. Biz, sadəcə, səs verib təsdiq etməliyik. O baxımdan başqa-başqa problemlərin buna qoşulmasına elə bir zərurət görmürəm.

İkinci bir tərəfdən, Azərbaycana investisiya qoyulması üçün şəraitin yaradılması tək bizlik deyil. Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya Bankı, Davos İqtisadi Forumunda da Azərbaycan investisiya cəlbediciliyinə görə ən ön sıralarda gedən ölkələrdən biridir. Həm qanunvericilik bazamız, həm bizdə olan mühit, həm də qoyulan investisiyaların qarantiyası, onların geri qaytarılması və digər məsələlər çox yüksək şəkildə həll olunur.

Bu gün Azərbaycan investisiya cəlb edən ölkədən investisiya qoyan ölkəyə çevrilib. Ölkəmiz bir sıra ölkələrdə tikinti-quruculuq işləri aparır, yollar, dəmir yolları çəkir, investisiya qoyur, kreditlər verir və sair. O baxımdan mən hesab edirəm ki, Azərbaycanın bugünkü nüfuzu, gördüyü işlər ətrafında dünyanın Azərbaycana verdiyi qiymət, həmkarlarımın da qeyd etdiyi kimi, hökumətin də hesabatlılığı baxımından həm büdcədə, həm də hökumətin illik hesabatında istənilən suala cavab verilir, istənilən məsələ öz həllini tapır. O baxımdan da səs verib qəbul etməyi təklif edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim.

Tahir Mirkişili. Buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli sədr, mən bir məsələyə münasibət bildirməliyəm. Bayaq hörmətli Fəzail müəllim də qeyd etdi, mən istənilən məsələ üzrə ümumi və səhih olmayan fikirlərin, xüsusən də iqtisadi məsələlərin plenar iclasda səsənlənməsini doğru qəbul etmirəm. Hörmətli Razi müəllimin fikirlərinə hörmət edirəm. Amma ümumi formada “hökumət bunlara nəzarət etmir” deməyin, yaxud da bu formada çıxış

etməyin tam əleyhinəyəm. Əgər Razi müəllim fikir versə, həm hökumətin martda təqdim etdiyi hesabatda, həm də Maliyyə Nazirliyinin, hökumətin mayda təqdim etdiyi büdcə icrasında bütün bu sazişlərlə bağlı, hesab edirəm ki, kifayət qədər əhatəli məlumat var. Əgər kiməsə maraqlı olarsa, bununla tanış ola bilər, yaxud istəsə, bizim komitəyə də müraciət edə bilər. Biz istənilən iqtisadi məsələ ilə bağlı daha geniş informasiya verməyin tərəfdarıyıq.

Bir məsələni xüsusi qeyd etmək istərdim ki, həm kredit sazişləri üzrə, həm də dövlət borcu üzrə cənab Prezidentin tapşırığı ilə kifayət qədər sərt monitoring sistemi var. Bu, çox ciddi şəkildə monitoring olunur. Hesablama Palatası bu məsələləri istənilən halda yoxlayır və hesabat Milli Məclisə daxil olur. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycanda dövlət borcunun daxili məhsula nisbəti cəmi 21,6 faizdir. Xarici ölkələrdə 100–200 faizə qədərdir. Ona görə bu məsələni çox xahiş edərdim ki, ümumilikdə, daha peşəkar şəkildə müzakirə edək və lazımdırsa, istənilən informasiyanı biz də verməyə hazırıq. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Düşünürəm ki, Siz istənilən məlumatları işçi qaydada da verməyə hazırsınız. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.16 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 2-ci məsələsi də bir oxunuşda qəbul ediləcək qanun layihəsidir. Bu, Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və KfW arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə düzəlişin təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsidir.

Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Sadiq müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm. Buyurun, məlumat verin.

S.Qurbanov. Çox sağ olun, dəyərli Sahibə xanım. Bu məsələ ilə də bağlı bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi və Almaniya İnkişaf Bankı arasında Cənubi Qafqaz üçün Ekoregional Təbiəti Mühafizə Proqramı çərçivəsində “Samur-Yalama Milli Parkının yaradılması” layihəsi üzrə Maliyyələşdirmə Müqaviləsinə Azərbaycan hökuməti adından imzalamaq səlahiyyəti Maliyyə Nazirliyinə verilmiş və 2006-cı il 4 aprel tarixli Qanunla təsdiq edilmişdir. Müqavilənin şərtlərinə əsasən layihə üzrə nəzərdə tutulan texniki, inzibati, eləcə də maliyyə məsələləri Almaniya İnkişaf Bankı tərəfindən keçirilən beynəlxalq tender nəticəsində müəyyənəndirilmiş, Almaniyanın Consulting Group şirkəti tərəfindən həyata keçirilmişdir. Müqavilənin ümumi dəyəri bank tərəfindən əvəzsiz maliyyə yardımı qismində 2 milyon 550 min avro təşkil edir. Bu vəsaitin 1 milyon 672 min 550 avro məbləği layihənin icra müddətində xərclənmiş, 877 min 449 avro isə qalmaqdadır.

Müqavilənin şərtlərinə əsasən layihə üzrə Azərbaycan Respublikası ilə bank arasında qarşılıqlı hüquqi münasi-

bətlər müqavilənin imzalandığı tarixdən 15 il sonra, yəni 2021-ci ilin I rübündə bitməli idi. Müqavilənin hüquqi qüvvəsi bitmək üzrə olduğundan sözügedən vəsaitdən Samur-Yalama Milli Parkının infrastrukturunun qurulması məqsədi ilə istifadə etmək üçün bank tərəfindən müqaviləyə düzəliş edilərək müqavilənin 2026-cı il 30 dekabr tarixinədək uzadılması təklif edilmiş və bu, Azərbaycan Respublikasını təmsil edən Maliyyə Nazirliyi ilə Almaniyanın İnkişaf Bankı arasında təsdiqlənmişdir, daha doğrusu, imzalanmışdır. Bu sənəd 2021-ci il iyulun 7-də imzalanıb və bu gün parlamentdə təsdiq olunmalıdır. Xahiş edirəm, müsbət rəyinizi bildirərək səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sadiq müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə yenə də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində və Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində baxılıb.

Tahir müəllim, sözünüz var?

T.Mirkişili. Təklifimiz yoxdur, dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Səməd müəllim, Sizin?

S.Seyidov. Bütün lazım olan prosedurlardan keçib və komitəmiz yekdilliklə qəbul olunmasını tövsiyə edib. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim.

Qüdrət müəllim çıxış etmək istəyir. Buyurun, Qüdrət Həsənpuliyev.

Q.Həsənpuliyev. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri, Azərbaycan Respublikasında Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin yaradılması çox müsbət, mütərəqqi bir qərar idi. Bu nazirlik yaradıldıqdan sonra ölkəmizdə çoxlu sayda milli parklar və təbiət qoruqları yaradılıb. Hazırda 10 milli park,

səhv etməməyə, 14 dövlət təbiət qoruğu var.

Hörmətli Sahibə xanım, mən vaxtilə də bu məsələni qaldırmışdım. Çox təəssüf ki, nə bu dövlət qoruqlarının, nə də milli parkların hüquqi rejiminə dair Azərbaycan Respublikasında qanun yoxdur. Ona görə də təklif edirəm ki, biz bununla bağlı mütləq hökumətə müraciət etməliyik, ya hökumət belə bir layihə göndərsin, ya da özümüz belə bir qanun qəbul etməliyik.

Bilirik ki, hazırda Azərbaycanda dövlət hakimiyyətində, dövlət idarəetmə orqanlarında nəsillərin əvəzlənməsi prosesi gedir. Bu, çox təbiidir və normaldır. Amma bəzən bu, heç də bütün sahələrdə daha mütərəqqi və hamar formada özünü büruzə vermir. Bəzən bizə göndərilən qanun layihələrinin ciddi çatışmazlıqlarını görürük. Mən bunu da təbii qarşılayıram, bu, mümkündür və qəbul olunandır. Amma belə halların qarşısını almaq üçün keçmiş sovet məkanında, məsələn, Rusiya Federasiyasında Nazirlər Kabineti yanında qanunvericiliklə əlaqəli hüquq institutu var. Ukraynada bu qanunvericilik institutu Radanın yanındadır. Qazaxıstanda bu, Ədliyyə Nazirliyinin yanındadır.

Bizdə Ədliyyə Nazirliyinin Qanunvericilik Baş İdarəsi var. Onun əsasnaməsində qeyd olunur ki, Qanunvericilik Baş İdarəsinin əsas vəzifəsi mövcud qanunların yeni qəbul olunmuş qanunlara uyğunluğunu təmin etmək, bu istiqamətdə təkliflər vermək, qanunlara edilən əlavə və düzəlişlər barədə rəylər təqdim etməkdir. Amma biz görürük ki, bir çox hallarda bu idarənin də rəyləri nəzərə alınmır. Ona görə, Sahibə xanım, mən səmimi olaraq söyləyirəm, yəni Milli Məclisdə də rəhbərlik dəyişəndən sonra, – sözsüz, Milli Məclisin bundan öncəki sədrləri də imkan daxilində çalışıblar ki, ölkəmiz üçün müsbət nələrsə eləsinlər, – Sizin də Milli Məclisin imicinin dəyişməsi baxımından

apardığımız diplomatik iş, xarici səfərlər, daxildə aparılan islahatlar göstərir ki, ölkəmiz üçün, dövlətimiz üçün bacardığımız səviyyədə əsl fədakarlıq edirsiniz. Amma biz bu institutun yaradılmasına nail olsaq, bu Sizin adınızla bağlı qalar. Mən hesab edirəm, cənab Prezidentə müraciət edək, ya Milli Məclisin nəzdində belə bir institut yaradaq, ya da Ədliyyə Nazirliyinin baş idarəsini instituta çevirək, ya Nazirlər Kabineti yanında, ya da Prezident Administrasiyasının yanında... Amma bunu qeyd etmək istəyirəm ki, belə bir institutun yaradılmasına son dərəcə ciddi ehtiyac var. Biz bununla bir çox problemləri həll edə bilərik. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Mən düşünürəm ki, Siz bu məsələ ilə bağlı elə komitədə Əli müəllimlə danışıqlar aparın.

Daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.23 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 5 məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Xahiş edirəm,

bunu nəzərə alasınız. 3-cü məsələyə keçirik. “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” Qanunda və daha üç qanunda, bir nizamnamədə, bir məcəllədə dəyişiklik edilməsi və bir qanunun ləğv edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm.

Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bu məsələ ilə bağlı birinci və ikinci oxunuşlarda geniş məlumat vermişdim. Qanun layihəsi yeni şəxsiyyət vəsiqəsinin verilməsi ilə bağlı bir sıra qanunların qüvvədən düşməsi ilə bağlıdır. Təkliflər daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hicran xanım, bu məsələyə sizin komitənizdə və Səməd müəllimin komitəsində baxılıb.

Hicran xanım, sözlünüz var?

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Bəli, xanım Sədr, bizdə də baxılıb. Heç bir təklif yoxdur, qəbul olunsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Səməd müəllim.

S.Seyidov. Dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən var.

Siyavuş müəllim. Siyavuş Novruzov, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hörmətli deputatlar, bu gün bununla əlaqədar cəmiyyətimizi, doğ-

rudan da, çox narahat edən hallar baş verir. Onun qarşısını almaq üçün biz “Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” və “Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında” qanunlara bir daha baxıb bu məsələ haqqında qərar qəbul etməliyik. Biz bu gün televiziya aparılan verilişlərə, yaxud mətbuata baxanda görürük ki, yeni cinayət növləri ortaya çıxıbdır. Bunlardan ən çoxu mənzillərə, ikincisi, taksi sürücülərinə basqınlardır, üçüncüsü, narkotik dövriyyəsidir. Əgər əvvəllər 1–2 nəfər həbs olunurdusa, indi narkotik dövriyyəsinə hər gün 60–70 nəfər gənc, yeni şəxsiyyət vəsiqəsi alan insanlar cəlb olunub. Bunlar hərəsi bir yerdən yığılıb. Dəqiq qeydiyyatın olmaması bu cür cinayətkar qrupların yaranmasına xidmət göstərir. Ona görə də bunların əsas istiqaməti Bakı şəhəridir, paytaxtımızdır, iri şəhərlərdir. Biz bu şəhərlərdə narkotik dövriyyəsinin artmasına və bu cür hərəkətlərə yol verilməsinə rast gəlirik. Yenə deyirəm, 2–3 gündən bir 40–70 nəfər birdən həbs olunur. Bu, çox ciddi bir siqnaldir. Mən hesab edirəm ki, burada şəxsiyyət vəsiqəsinin dəqiqliyi, o cümlədən yaşayış yerinin ünvanının dəqiqliyi bu məsələlərin aradan qaldırılmasına xeyli xidmət göstərə bilər. Başqa cinayət hərəkətləri törədənlər xüsusi yerlərdə yığışırlar.

Məsələn, seçildiyim Naxçıvan Muxtar Respublikasında narkotik dövriyyəsi, cinayətkarlıq sıfırdır. Nə taksi sürücüsünə, nə də bir vətəndaş qapısını açıq qoyub çıxsa, evinə basqın halları yoxdur. Dəqiq uçotun aparılması nəticəsində belə bir məsələ yoxdur. O baxımdan da digər yerlərdə bunları tətbiq etmək, mən hesab edirəm, cinayətkarlığın qarşısının alınması üçün, yeni insanların, hətta məktəblilərin də narkotikaya cəlb olunmaması üçün məqsədəuyğun olardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis, bu, üçüncü oxunuşdur, dəyişmək mümkün deyil. Amma vətəndaşlıq aktları haqqında sənəd, vətəndaş şəxsiyyəti haqqında sənəd – bu məsələyə tez-tez qayıdırıq. Bununla əlaqədar biz bir azdan pasport haqqında başqa bir qanuna da baxacağıq. Ona görə mən təklifimi vermək istəyirəm. İdentifikasiya kartının ləğv edilməsi və şəxsiyyət vəsiqəsinin verilməsi çox yaxşı məsələdir. Amma bu, Azərbaycan daxilində rahat həll olunur.

Dünyanın müxtəlif yerlərində, sayını dəqiq bilməsəm də, milyonlarca vətəndaşımız yaşayır. Mənim işimlə bağlı müəyyən əlaqələrimiz var. Mən hesab edirəm ki, şəxsiyyət vəsiqəsi vermək hüququ olan orqanlarımız sırasına xaricdə fəaliyyət göstərən səfirliklərimizi və konsulluqlarımızı da daxil etmək lazımdır. Orada yaşayan səfirlərin və konsul-ların xaricdə doğulan, orada yaşayan vətəndaşlarımıza, xüsusən uşaqlara şəxsiyyət vəsiqəsi vermək hüququ olmalıdır. Onlar bunu ala bilmirlər. Onlar pasport alana qədər uzun müddət sənədsiz yaşayırlar. Bu, çox ciddi problem-dir. Mən indi onun bütün təfərrüatını demək istəmirəm. Bunu öyrənmək olar və başqa bir müzakirədə bu barədə danışmaq olar. Amma hər halda bu nəzərə alınmalıdır. Bizim konsulluqların və səfirliklərin belə bir sənədi vermək hüququ olsun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sabir müəllim.

Daha heç kim çıxış etmək istəmir. Mən qanun layihə-sini səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri

Lehinə

(saat 11.30 dəq.)

89

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun. Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. Bu, 4-cü məsələdir, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir.

Əli müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm. Xahiş edirəm, məsələ barəsində məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklik işçilərin pozulmuş hüquqlarının bərpa edilməsinə yönəlmişdir. Təkliflər daxil olmamışdır. Üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Musa müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz varmı?

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli Əli müəllimin təqdimatı ilə tamamilə razıyıq, əlavə təklifimiz yoxdur, səsə qoymaq olar.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də mən qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

Lehinə

(saat 11.31 dəq.)

87

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

5-ci məsələyə keçirik. “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü hörmətli Arzu Nağıyevə söz verirəm.

Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, “Kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi üçüncü oxunuşda baxılması üçün Milli Məclisin müzakirəsinə tövsiyə edilib. Layihə ilə bağlı birinci və ikinci oxunuşlarda geniş məlumat verilib. Fikir və rəylər nəzərə alınıb. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Bu məsələyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılıb.

Əli müəllim, Siz keçən dəfə deyirdiniz, bununla bağlı sözlünüz varmı?

Ə.Məsimli, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini.*

Çox sağ olun, hörmətli sədr. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin heç bir əlavəsi yoxdur. Səsə qoyulmasını təklif edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.33 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu bizim 6-cı məsələmizdir. Qanun layihəsi barədə Mədəniyyət komitəsinin sədri hörmətli Qənirə xanım Paşayevaya söz verirəm.

Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlarım. Xanım sədr, qeyd etmək istəyirəm ki, qanun layihəsinin ikinci oxunuş müzakirələrində həmkarlarım tərəfindən hər hansı əlavələr, düzəlişlər və təkliflər edilməyib. Ona görə də xahiş

edirəm, həmkarlarım üçüncü oxunuşda səs versinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Qənirə xanım, çox sağ olun.

Əli müəllim, sizdə də baxılıb.

Ə.Hüseynli. Komitə lehinədir.

Sədrlik edən. Lap yaxşı. Onda mən məsələni səsə qoyuram, buyurun, münasibətinizi bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.34 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Növbəti məsələyə keçirik. 7-ci məsələ “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir.

Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən yenə də, Əli müəllim, Sizə üzümü tuturam. Buyurun, məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım sədr. Bu məsələni bizim komitə hazırlayıb təqdim etmişdir. Müzakirə zamanı hörmətli həmkarlarımın düzəliş xarakterli təklifləri olmuşdur. Biz onları nəzərə aldıq. Hesab edirəm ki, bu formada qanun layihəsi bizim qarşıya qoyduğumuz məqsədi tam ehtiva edir. Ona görə üçüncü oxunuşda səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Siyavuş müəllimin sözü var. Siyavuş Novruzov, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar. Layihə bu komitədə hazırlanmışına görə mən hörmətli Əli müəllimdən xahiş edirəm ki, gələcəkdə “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanuna bir dəfə də baxsınlar. Ola bilər, orada müəyyən düzəliş aparınsınlar.

Bilirsiniz ki, cənab Prezident tərəfindən mütəmadi olaraq humanist addımlar atılır. İstər bizim Cinayət Məcəlləsində, istərsə də İnzibati Xətalər Məcəlləsində cəzanın daha çox cərimələrlə və digər məsələlərlə həll olunmasına üstünlük verilir. Bu yaxınlarda Zəfər günü ilə əlaqədar dünyada olmayan ən böyük amnistiya aktı qəbul olundu. Hesab edirəm, biz bu amnistiya aktı ilə bağlı hələ geniş danışmalıyıq. 16 mindən artıq insanı əhatə elədi.

Məsələnin məğzi nədən ibarətdir, hörmətli Əli müəllim? Xatırlayırsınızsa, biz bilərəklərlə də bağlı qanun layihəsi qəbul etmişik ki, istənilən şəxslərin ev dustaqlığına buraxılması və sair. Bu gün rast gəlirik ki, hakimlər tərəfindən daha çox həbs qətimkan tədbirinə üstünlük verilir və burada fərq qoyulmur. Əvvəllər, lap sovet hökumətində, ondan sonrakı dövrlərdə də görürdük ki, cinayətin xarakterinə uyğun qərar qəbul olunurdu. 20 manat rüşvət alanla 1 milyon alana eyni həbs, 2 ay həbs qətimkan tədbiri verək, getsin, otursun, sonra görək, araşdırıb ortaya nə çıxaraçağıq. O baxımdan mən hesab edirəm, bunu ev dustağı etmək, sonra da məhkəməyə cəlb etmək olar. Həbs qətimkan tədbiri o adama tətbiq edilməlidir ki, o, törətdiyi cinayətə görə ictimai təhlükə yaradır. Yaxud da mənimsədiyi vəsait cəmiyyətin boğazından kəsilib götürülən vəsaitdir ki, külli miqdarda mənimsənilib. İndi biri xəyata yol verib, biri iş tutubdur, ona da həbs qətimkan tədbiri, biri ehtiyatsızlıq üzündən, nəqliyyat

vasitəsinin sıradan çıxması səbəbindən hansısa bir cinayət hadisəsi törədibsə, ona da həbs qətimkan tədbiri tətbiq etmək... İndi baxırsan ki, həbsxanalarda onların sayı artır. O baxımdan mən hesab edirəm, gələcəkdə bununla bağlı bir addım atılmasına, hər halda bunun qarşısının alınması üçün və cənab Prezidentin humanist siyasətinin yerinə yetirilməsi üçün qanunda əlavə və dəyişikliklərə ehtiyac var. Sağ olun.

Sədrlik edən. Əminə Ağazadə, buyurun.

Ə.Ağazadə. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Mən Siyavuş müəllimin çıxışı ilə bağlı qısa olaraq bir arayış təqdim etmək istərdim. Ehtiyatsızlıqdan törədilən cinayət işləri ilə bağlı, ümumiyyətlə, demək olar ki, bizim istintaq orqanları həbs qətimkan tədbirinə alternativ digər qətimkan tədbirlərini tətbiq edirlər. Bununla bağlı statistikaları da təqdim edə bilərik. Çünki biz ictimaiyyətə bu məlumatları verəndə gərək dəqiq olaq. Ondan əvvəl də Siyavuş müəllim çıxışında narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə, törədilən cinayətlərlə bağlı məlumat verdi. Mən hələ elə şeyə rast gəlməmişəm ki, birdən-birə 70 nəfər narkotiklə saxlanılsın. Uzun illər istintaq orqanlarında çalışmışam. Ola bilər, pərakəndə haldır, respublika üzrə bir neçə belə hallar ola bilər, şəxslər cəlb olunur, saxlanılır. Çünki hazırda Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən, ümumiyyətlə, hüquq mühafizə orqanları tərəfindən bu sahədə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi sahəsində güclü tədbirlər görülür. Hesab edirəm ki, bu tədbirlərin görülməsindən və həmin şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmasından yalnız cəmiyyətimiz, yəni Azərbaycan cəmiyyəti, gəncliyi uda bilər. Ona görə bu tədbirlər davamlı olmalıdır.

Hazırda ehtiyatsızlıqdan törədilən cinayət işləri üzrə, bir daha təkrar edirəm, əsasən, yol-nəqliyyat hadisələri ilə

bağlı, ümumiyyətlə, həbs qətimkan tədbiri, demək olar ki, tətbiq olunmur. Çox istisna hallarda. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əminə xanım.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.40 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim üçüncü oxunuşda olan qanun layihələri başa çatdı. İndi biz gündəliyin 8-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Pasportlar haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Diplomatik xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edim ki, bu qanun layihəsi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm.

Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Xanım sədr, Sizin dediyiniz kimi, bu, uyğunlaşdırma xarakterli qanun layihəsidir və ona görə bir oxunuşda qəbul olunacaq. Uyğunlaşdırma isə

ondan ibarətdir ki, bizim qanunvericiliyimizdə Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidentinə və vitse-prezidentlərə də diplomatik pasportların verilməsi məsələsi öz həllini tapıb. Amma digər qanunvericilik aktlarında da bunun qeyd olunması vacibdir. Bir bu məsələdir.

İkinci məqam isə ondan ibarətdir ki, səfirlik və ya konsulluqların mövcud olmadığı ölkələrdə Azərbaycanın ticarət nümayəndələrinin, – bunu da biz qanunvericilikdə qeyd etmişik, – ayrıca fəaliyyət göstərməsi müddəasıdır. Amma bir daha vurğulamaq istəyirəm. Bu müddəalar bizim digər qanunlarda öz əksini tapıb. Adıçəkilən qanunlarda isə onların da əks olunması uyğunlaşdırma baxımından vacibdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Bu qanun layihəsinə həm Beynəlxalq münasibətlər komitəsində, həm də Tahir müəllim, sizin komitənizdə baxılıb.

Sözünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur.

Səməd müəllim.

S.Seyidov. Çox vacib, əhəmiyyətlidir və komitəmiz yekdilliklə bunun lehinə səs verib. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyənlər var. Sabir Rüstəmخانlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmخانlı. Mən də hesab edirəm ki, çox vacib bir qanundur, dəqiqləşmələr aparılır. Müəyyən kateqoriyalardan olan vəzifə sahiblərinə diplomatik pasportun verilməsi barədə sözüm yoxdur. Mənim sözüm, ümumiyyətlə, millət vəkillərinin və Məclisin nüfuzu ilə, millət vəkillərinin Məclisdən sonrakı taleyi ilə bağlı olan bir məsələdir.

Dünyanın bir sıra ölkələrində diplomatik pasport həmişəlik verilir, yəni bunu alan şəxs ömrünün axırına kimi ondan istifadə edir. Bizdə millət vəkili seçilir və səlahiyyət müddəti bitəndən 5 gün sonra diplomatik pasportu geri qaytarır. Biz başqa qanunlarda bunun haqqında düşünməliyik.

Dövlət orqanları qarşısında, ölkə Prezidenti qarşısında bəlkə bu məsələni qaldırmaq olar. Vətəndaş 20–25 il – ömrünün böyük bir hissəsini əhatə edən müddətdə millət vəkili olub, diplomatik pasportu var, müəyyən diplomatik əlaqələr qurulub, xarici ölkələrə gedib gəlir, yenə işini, millət vəkili olmasa da, davam etdirir, ölkə üçün lazım olan işlərlə məşğul olur. Amma əlində diplomatik pasportu yoxdur və bir sıra çətinliklərlə üzləşir. Bu insanların millət vəkilliyi vaxtı qurtarıb, seçilməyib, amma Azərbaycanda yenə fəaliyyət göstərir. 1995-ci ildən bəri bizim parlamentdən kənar qalan insanları hesablasaq, cəmi 150–200 nəfər olar, ya olmaz. Çoxu həyatını dəyişib. Məncə, onların millət vəkili müddəti bitəndən sonra diplomatik pasportlarını qaytarmaları doğru deyil. Məsələn, Türkiyədə bir dəfə, 4 ya 5 il millət vəkili olan şəxsin diplomatik pasportu ömürlük özündə qalır. Məncə, bu barədə düşünmək lazımdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sabir müəllim.

Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Mənim dəyəcəklərimi hörmətli həmkarım Sabir Rüstəmxanlı dedi. Mən qanun layihəsinə, təbii ki, birmənalı şəkildə müsbət yanaşıram, buna səs verəcəyəm. Həqiqətən, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidentinin diplomatik pasporta malik olmaması indiyə qədər mənə təəccüblü görünür. Biz bu məsələni nədən gecikdirmişik? Təbii ki,

bunu əvvəldən Birinci vitse-prezident institutu tətbiq olunanda vermək lazım idi. Təəssüf edirəm ki, çox gecikmişik. Ancaq bununla bərabər, mən Sabir müəllimin dediklərinə tamamilə haqq qazandırırım. Sahibə xanım, xahiş edirəm, bu məsələni yüksək səviyyədə müzakirəyə çıxarın. Mənə elə gəlir ki, bu, çox ədalətli bir yanaşma olardı. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Fəzail müəllim, çox sağ olun.

Mələhət xanım. Mələhət İbrahimqızı, buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Mən də, sözsüz ki, bu qanun layihəsini dəstəkləyəcəyəm. Həmkarlarımla fikrinə qoşuluram. Bəlkə də bunu, heç olmasa, 2–3 dəfə seçiləndən sonra, hansı isə formada etmək olar. Mənə elə gəlir ki, Əli müəllim də bu qanun layihəsinə təkrar baxa bilər. Müəyyən limitlə, 2–3 dəfə, müəyyən müddəti nəzərə alıb, bu pasportun daimi verilməsi mümkün olar. Bütün ölkələrdə var. Mən maraqlanmışam, Moldovada, Gürcüstanda, Rusiyada, qardaş Türkiyədə və Avropa ölkələrində. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan da müsbət mənada həll oluna bilər.

Sədrlik edən. Mələhət xanım, çox sağ olun.

Əli müəllim, Sizin sözlünüz var idi. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Fəzail müəllim, bu məsələdə biz gecikməmişik, sadəcə, təqdimatda qeyd etdik ki, bu, uyğunlaşdırma xarakterlidir. Xarici pasport almaq hüququ olan vəzifəli şəxslərin sırasında, təbii ki, həm Birinci vitse-prezident, həm də vitse-prezidentlər var. Biz isə digər qanunlara da o ifadəni gətiririk. Deputatın diplomatik pasportu “Deputatın statusu haqqında” Qanuna uyğun, yəni onun müddətində müəyyənləşdirilib. İndi şərh vermək istəmirəm, bir sıra ölkələrdə var, amma bir sıra ölkələrdə də yoxdur.

Ümumiyyətlə, mən indiki mərhələdə deputatın statusu ilə bağlı hansı isə yeni təşəbbüslərimizə yer görmürəm. Yəni bu format uzun illərdir, mövcuddur. Amma bütövlükdə, parlamentin belə bir ümumi fikri olarsa, bu məsələyə komitədə baxa bilərik. Çox sağ olun. Amma bu məsələ həm də müəyyən resurslardır. Bu məsələni gündəmə gətirmək və həll etmək tək bizim istəyimizlə bağlı deyil, gərək buna dair rəylər, həmçinin maliyyə və sair olsun. Bu qədər, çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Görürsünüz, eyni zamanda, bizim bir neçə hörmətli həmkarımız bu məsələni qaldırıb. Bunu da nəzərə almaq lazım olacaq.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

9-cu məsələyə keçirik. Bu məsələ “Lisenzialar və icazələr haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edim ki, bu qanun layihəsi də bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Elnur Allahverdiyevə söz verirəm.

Elnur müəllim, buyurun.

E.Allahverdiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Dəyərli həmkarlar və media nümayəndələri, bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 yanvar tarixli, 1257 nömrəli Fərmanına əsasən İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyindəki “Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin əsasında Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində publik hüquqi şəxs statuslu İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi yaradılıb. Agentliyin başlıca hədəfi mövcud sənaye parklarının, məhəllələrinin və aqroparkların fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaq məqsədi ilə onların fəaliyyətini daha keyfiyyətli şəkildə əlaqələndirməkdir. Agentliyin yaradılması habelə parkların, sənaye məhəllələrinin və aqroparkların idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə yol açacaq. Çünki bununla bağlı yeni tənzimləyici və idarəetmə çərçivəsinin formalaşdırılmasında da səbəb var.

Tənzimləyici və idarəetmə çərçivəsinin formalaşdırılmasına da səbəb olan layihədə sənaye parklarında dövlət vəsaitləri hesabına müasir infrastruktur yaradılır və sahibkarların vəsaitlərinin investisiya qoyuluşuna yönəltmələri təmin edilir. Sözügedən fərmanla bu iqtisadi subyektlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və onların səmərəliliyinin artırılması üzrə tələblərin yaradılması da nəzərdə tutulub.

Fərmanın icrası bir sıra qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklərin edilməsini də nəzərdə tutur. Beləliklə, “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi “Sənaye parklarının, sənaye məhəllələrinin və aqroparkların idarə edilməsinin

təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 yanvar 1257 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədi ilə hazırlanıb.

Hörmətli həmkarlar, diqqətinizə təqdim olunan “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda sahibkarlıq fəaliyyətinə verilən icazələrin siyahısına sənaye parkı ilə yanaşı, sənaye məhəlləsinin və aqroparkların rezidentlərinə qeydiyyat şəhadətnaməsinin verilməsi də təklif olunur. Təklifə münasibət bildirməyinizi və dəstəkləməyinizi sizdən xahiş edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elnur müəllim.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.52 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 9 məsələsi ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Bunu da qeyd edirəm ki, gündəliyin növbəti 2 məsələsi cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. Beləliklə, biz indi gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. Bu məsələ

Turizm haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri hörmətli Musa Quliyevə söz verirəm.

Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, Turizm haqqında qanun layihəsi birinci oxunuşda ətraflı təqdim olundu və geniş müzakirə edildi. Buna görə də layihənin ayrı-ayrı müddəaları haqqında fikirləri yenidən səsləndirərək vaxtınızı almaq istəmirəm. Amma bir daha xatırlatmaq istəyirəm ki, bu qanun ölkəmizdə turizmin dayanıqlı inkişafını təmin edəcək, turizm sahəsində dövlət idarəçiliyinin əsaslarını müəyyən edəcək, turizm sənayesinin tənzimlənməsi, turizm ehtiyatlarından səmərəli istifadənin dayanıqlı şəkildə həyata keçirilməsini müəyyən edəcək hüquqi baza yaradacaqdır. Eyni zamanda, qanunun müddəaları turizmin Azərbaycanda inkişafına mane olan bir sıra məqamların da aradan qaldırılmasına kömək edəcəkdir.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirə olunan zaman hörmətli deputat həmkarlarımızdan Məzahir Əfəndiyev, Razi Nurullayev, Hikmət Məmmədov, Əli Məsimli, Müşfiq Cəfərov, Fazil Mustafa, Mahir Abbaszadə, Siyavuş Novruzov, Qənirə Paşayeva, Rauf Əliyev, Şahin İsmayılov və Aqil Abbas – bütövlükdə çıxış edənlərin hamısı qanun layihəsini dəstəklədiklərini bildirmiş, layihənin təkmilləşməsi və turizm fəaliyyətinin genişlənməsi üçün bir sıra dəyərli təkliflərini də vermişlər. Dəstəklərinə görə hörmətli deputat həmkarlarıma komitəmiz adından minnətdarlığımı bildirirəm və həmin təklifləri ümumiləşdirərək plenar iclasın diqqətinə çatdırmaq istəyirəm. Bu təkliflər, əsasən, viza rejimi, o cümlədən ikili və çoxgirişli vizaların və vizasız gediş-gəliş rejimi, gömrük, vergi-kredit

güzəştləri ilə, xidməti pasportlarla, ov turizmi və dini turizm anlayışları ilə, turistlərin hər hansı şəkildə aldadılması, xidmətin baha satılması ilə, tarixi, mədəni abidələrimizin doğru-düzgün təqdimatı və təbliğ olunmasının vacibliyi ilə bağlı olmuşdur. Biz qaldırılan məsələləri qanun layihəsinin subyektləri, o cümlədən əlaqədar icra hakimiyyəti orqanları ilə müzakirə edirik və müzakirələrin nəticələri barədə növbəti oxunuşda hörmətli millət vəkillərinə məlumat verəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Qanun layihəsini dəstəkləməyi sizdən xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağ olun.

Qanun layihəsinə, Tahir Mirkişili, sizin komitənizdə baxılıb.

Qənirə xanımın komitəsində də baxılıb. Kimin sözü var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli sədr, hörmətli millət vəkilləri! Xanım sədr, biz ikinci oxunuşda komitə olaraq bu layihə ilə bağlı müzakirələri təşkil edib və dəstəyimizi ifadə etmişik. Amma müzakirələrdən sonra bu il 30 illik yubileyi qeyd olunan Milli Kulinariya Mərkəzindən bizə müraciət daxil olub. Qeyd edək ki, Milli Kulinariya Mərkəzi, onun fəaliyyəti birbaşa bu qanunun predmetinə aid olduğu üçün və bu qanunun icrasında rol oynayacaq Dövlət Turizm Agentliyinə tabe olduğu üçün bu 30 illik yubileydə bizim kulinarlarımız onların müraciətlərinin, fikirlərinin, təkliflərinin bu layihənin müzakirələrində səslənməsini istəyiblər. Mən qısa bir çıxışla bunu vurğulamaq istəyirəm.

Bu il Azərbaycan Milli Kulinariya Mərkəzinin yaradılmasının 30-cu ildönümüdür. Mərkəz yarandığı gündən

bəri Azərbaycanın mətbəx mədəniyyətini, ənənələrini, özünəməxsusluğunu öyrənir, təbliğ edir və dünyanın dörd yanında layiqincə təmsil edir. Mərkəz 1992-ci ildən Ümumdünya Kulinariya Təşkilatları Birliyinin üzvüdür. Aktiv fəaliyyətə Ulu Öndər Heydər Əliyevə müraciətdən sonra başlayıb. Təsəvvür edin, ötən yüzilliyin 90-cı illərində, Azərbaycanın çox çətin günlərində Ulu Öndərin gərgin iş fəaliyyəti dönməndə Milli Kulinariya Mərkəzinin müraciətinə diqqət yetirməsi, onun fəaliyyəti üçün yaşıl işıq yandırması müqabilində bu il 30 illiyi gərəkən səviyyədə qeyd olunmaması təqdirəlayiq hal sayıla bilməz. Mərkəz ötən illər içi ərzində sahə elminin inkişafı istiqamətində milli mətbəxin tarixini, fəlsəfəsini, ənənələrini, itirilən xörəklərin adlarını, hazırlanma və bişirilmə qaydalarını toplayıb, təbliğ edib, ordu mətbəxinin yaradılmasında, hərbi aşpazların hazırlanmasında bilavasitə iştirak edib.

Vətən müharibəsi dövründə 60-dan çox yüksək ixtisaslı peşəkar kulinarlarımız könüllü olaraq aşpaz kimi ön cəbhədə xidmətə, 6 nəfər isə əsgər kimi döyüzlərə gedib. Onlardan 6-sı şəhid olub. Nur içində yatsınlar!

1998-ci ildə Milli Kulinariya Mərkəzi UNESCO-nun Xalq Yaradıcılıq Təşkilatının Ənənəvi Qida Komitəsinin üzvü, 2000-ci ildə isə mərkəzin rəhbəri Tahir Əmiraslanov komitənin sədr müavini, 2002-ci ildə sədri seçilib. Mərkəz milli mətbəxin beynəlxalq patentləşdirilməsinə nail olub və 26 milli xörəyin dövlət poçt markasını nəşr etdirib.

Milli Kulinariya Mərkəzi xarici ölkələrdə keçirilən kulinariya çempionat və olimpiadalarında 358 qızıl, 682 gümüş, 1068 bürünc medal qazanıb. Milli Kulinariya Mərkəzi 14 ölkədə Azərbaycan milli mətbəx mədəniyyəti günləri təşkil edib. Mərkəzin sədri 12 ölkədə təşkil olunan

beynəlxalq kulinariya yarışlarının münsiflər heyətinin üzvü olub. Milli Kulinariya Mərkəzi ölkə daxilindəki tarixi və çağdaş qida mədəniyyətini öyrənməklə yanaşı, ölkə hüduqlarından kənar da yaşayan soydaşlarımızın qoruyub saxladığı Azərbaycan mətbəxini də öyrənir.

Mərkəz bir sıra fundamental nəşrlərlə çıxış edib, o cümlədən Təbriz, Qarabağ, Naxçıvan, İrəvan mətbəxini əhatə edən özəl kitablar nəşr edib, həmçinin Borçalı, Dərbənd, Bakı–Tbilisi mətbəx mədəniyyətlərini əhatə edən kitabların üzərində çalışır. Mərkəz 30 il ərzində peşəkar kulinar, aşpaz və sahə üzrə texnoloqlarla birlikdə tarixçi, etnoqraf, folklor sənətşünasları ətrafında birləşdirib, əməkdaşlıq nəticəsində informatik qida nəzəriyyə-sini, mətbəx tarixi, mətbəx və dilçilik, mətbəx və folklor, mətbəx rəqsləri, mətbəx və musiqi, mətbəxin insanın reproduktiv funksiyasına təsiri kimi işlər, layihələr həyata keçirib və nəşrlər çap edib. “Azərbaycan mətbəxində dolmalar – 385 çeşid” və Londonda nəşr edilən mətbəx yeməkləri kitabları 2016-cı və 2018-ci illərdə dünyanın ən yaxşı kulinariya kitabları elan edilib. Prezidentin sərəncamı ilə 2004-cü ildə ilk Azərbaycan kulinariyası ensiklopediyası kitabı nəşr edilib. Əlbəttə, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, UNESCO-nun, ISESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın vətənimizin qeyri-maddi-mədəni irsinin yüksək təbliği sahəsindəki xidmətləri milli kulinariyamızın da beynəlxalq miqyasda tanıtılmasına bilavasitə təkan verir. Lavaş və dolma UNESCO tərəfindən Azərbaycanın qeyri-maddi mədəni irs nümunəsi elan edilib. Azərbaycan Milli Kulinariya Mərkəzi məhz bu dəstəkdən güc alaraq Ermənistan Respublikası Nazirlər Soveti və Ermənistan Elmlər Akademiyası tərəfindən 1950-ci ildən başlayaraq Azərbaycan

mətbəxinin mənimsənilməsi yönündə aparılan ardıcıl “iş” elmi-tarixi sübutlarla ifşa edib və beynəlxalq qurumlardan uzaqlaşdırıb.

Məlumdur ki, ölkəmizə qarşı irəli dövənlərdə turist axınının güclənməsi gözlənilir. Turistlər üçün ölkənin tarixi, mədəni məkanları, təbiəti ilə tanışlığı maraqlı olduğu qədər milli mətbəx də önəmlidir. “Fast Food” dünyasında milli mətbəxin qorunması, təbliği, təqdimatı və gələcək nəsillərə ötürülməsi Milli Kulinariya Mərkəzinin vəzifəsidir. Mərkəz paytaxt Bakıda beynəlxalq çay dəsgahı, qazan-manqal, sac, Qəbələdə ənənəvi beynəlxalq mürəbbə, Şəkidə ənənəvi beynəlxalq şirniyyat və Lerikdə yerli plov festivalları, beynəlxalq İslam mətbəxi festivalı, təhsil alan gənc kulinarların respublika milli mətbəxi çempionatları və sair tədbirlər keçirib. Hazırda Azərbaycan çay dəsgahı UNESCO-ya tədqim edilib.

Bu ilk noyabrın son həftəsində Türkiyə Cümhur Başkanlığının dəstəyi ilə keçirilən 7-ci Dünya Halal Zirvəsi daxilində Dünya İslam Kulinariya Birliyinin himayəsi altında III beynəlxalq kulinariya çempionatında Azərbaycan komandası birinci yerə və kuboka layiq görülüb. Buradan bir daha təbrik edirik.

Başqa bir önəmli xəbər: Bu il Lənkəranın Qastronomiya Mədəniyyət Mərkəzi, başqa sözlə, milli kulinariya yaradıcılığı şəhəri olması UNESCO-nun sənədlərində təsbit edildi.

Beləliklə, təklifləri səsləndirmək istəyirəm. Milli Kulinariya Mərkəzinin təkliflərindən bəzilərinin layihədə də əksini tapmasını istəyirlər. Mərkəzin çağdaş tələblərə cavab verə biləcək fəaliyyəti üçün, eləcə də uğurlarının dəyərləndirilməsi, 30 illik yubileyinin qiymətləndirilməsi üçün 30 ildə dəyişməyən ştatların, iki dəfə maaşlarının artırılmasını arzu edirlər. Qarabağdakı quruculuq işləri və

Lənkəranın gastronomiya mədəniyyət şəhəri seçilməsi ilə bağlı mərkəzin büdcəsinin artırılmasının vacibliyini vurğulayırlar. Mərkəz 2012-ci ilə qədər dövlət büdcəsindən ayrıca sətirlə maliyyələşirdi. Bunu bir daha vurğulayıram. 2012-ci ilə qədər dövlət büdcəsindən ayrıca sətirlə maliyyələşirdi, sonradan bu sətir aradan qaldırılıb. Nazirlər Kabinetinin sərəncamına əsasən mərkəzin funksiyaları milli mətbəxin toplanması, təqdimatı, qorunması, təbliği, sağlam qidalanma, ixtisaslı kadrların hazırlanması və sairədən ibarətdir. Onun funksiyaları turizmdən də xeyli kənara çıxır. Mətbəximizin milli irs kimi qorunması mərkəzin əsas işlərindən olmalıdır. Qeyd edək ki, mərkəz əvvəlcə Ticarət, sonra Gənclər, İdman və Turizm, daha sonra isə Mədəniyyət və Turizm nazirlikləri yanında fəaliyyət göstərmişdir. İndi isə Dövlət Turizm Agentliyinin nəzdinə verilib. Bu mərkəzin statusunun artırılması çox vacibdir. Mərkəzlə paralel və tandemdə işləyən Azərbaycan Milli Kulinariya Assosiasiyası ölkəmizi 115 üzvü olan Dünya Kulinariya Təşkilatında, Dünya İslam Kulinariya birliyində, dünya xalq yaradıcılığı təşkilatında uğurla təmsil edir. Assosiasiyanın üzvləri Aşıqlar Birliyi, Yazıçılar İttifaqı və sair kimi mədəni peşəkar təşkilatlar kimi bu ictimai birliyin də büdcədən maliyyələşmə məsələsinə baxılmasını xahiş edirlər.

Azərbaycan Milli Kulinariya Mərkəzinin ölkəmizin tərəqqisi naminə həyata keçirilən layihələrin zənginləşdirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Qanununun 37-ci maddəsinin və Milli Kulinariya Mərkəzinin yaradılması ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin 1991-ci ildəki 99 sayılı Qərarını da əsas götürərək onlar xahiş edirlər ki, 2021-ci ildə Azərbaycan Milli Kulinariya Mərkəzinin 30 illik yubileyi dövlət səviyyəsində qeyd olunsun. Bizim zamanımız az qalır. İnanıram, müvafiq qurum-

lar bu çağırışı eşidəcəklər. Milli mətbəximizin elmi əsaslarının öyrənilməsinə xidmət edəcək kulinaroloqların elmi istiqamətinin yaradılması üçün Nazirlər Kabineti tərəfindən addımlar atılmasını və qanunvericilikdə də bu məsələyə baxılmasını xahiş edirlər. Eyni zamanda, ölkəmizin kulinarları kulinarların peşə bayramı gününün, habelə bu sahədə fəxri adların təsis edilməsinin çox vacib olacağını, milli kulinariyanın inkişafına təkan verəcəyini vurğulayaraq bu istiqamətdə xahiş edirlər.

Sonda 30 il ərzində müxtəlif ünvanlarda fəaliyyət göstərən mərkəzin işinin səmərəli təşkili, elm və tədris komplekslərinin, milli mətbəx muzeyinin yaradılması üçün binanın ayrılması ilə bağlı onların irəli sürdüyü təkliflərin də yaxın zamanlarda reallaşmasını istəyirik. Çünki bu bizim ölkəmizin bütün kulinarlarının müraciəti idi. Onlar hesab edirlər ki, milli kulinariyanın inkişafı, təbliği ölkənin turizm imkanlarının genişlənməsi üçün, mətbəx mədəniyyətimizin daha geniş təbliği üçün də vacibdir. Ona görə müvafiq qurumları bu məsələlərdə diqqətli olmağa çağırırıq və inanırıq ki, kulinarlarla, turizmdə milli kulinariya, milli mətbəxin yeri ilə bağlı məsələlər qanunvericilikdə daha da güclənəcək.

Zaman ayırdığınız üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım. Xahiş edirəm, bunların hamısını yazılı surətdə Musa müəllimə verin. Siz indi komitə sədri kimi bu fikirləri bizə çatdırdınız. Komitənizdə də bu məsələyə baxılıb.

Tahir müəllim, dediyiniz kimi, Sizin bununla bağlı bir sözlünüz yox idi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuş olduğuna görə biz qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi münasibət bildirin. Sonra müzakirələrə keçəcəyik.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.06 dəq.)
Lehinə	65
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	65
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, müzakirəyə keçməzdən əvvəl mən deyim ki, bu gün məsələ ilə bağlı Milli Məclisə dəvət olunan Kənan müəllim Qasimov Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyi Aparatının rəhbəridir.

Xoş gəlmisiniz!

İndi isə müzakirələrə keçirik. 5 dəqiqə təklif olunur. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Razısınız, 5 dəqiqəyə keçək.

Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar və media, bu, çox gözəl qanun layihəsidir, vacibdir. Mən, təbii ki, buna səs verəcəyəm. Bizi narahat edən bəzi məsələlərlə bağlı birinci oxunuşda qeyd etdik. Musa müəllimin çıxışını yüksək dəyərləndirirəm və hesab edirəm ki, əgər qeyd olunanların hamısı ora daxil ediləcəksə, müzakirə olunacaqsa, bu, çox gözəl bir hal olacaq.

Mən ikinci oxunuşa uyğun olaraq demək istəyirəm ki, ümumiyyətlə, bu layihənin daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Çünki bir çox müddəalar çox ümumidir. Mən

qəbul edirəm, böyük zəhmət çəkilib və zəhməti keçən hər bir kəsə ürəkdən təşəkkür edirəm, bunu qiymətləndirirəm. Amma mən hesab edirəm, bunun daha da ciddi müzakirəsinə ehtiyac var ki, məsələlər, maddələr daha konkret olsun, ümumi olmasın. Məsələn, indi biz deyə bilərik ki, 6-cı maddədə, ümumiyyətlə, turizm növlərinin inkişafı üçün zəruri tədbirlər görmək, yaxud digər, turizm sahəsində standartlaşdırma sisteminin təkmilləşdirilməsini təmin etmək, turizm sahəsində əlverişli investisiya mühiti yaratmaq... Biz, onsuz da, bunları mediada da deyirik, ümumi sözlərdir, bunlar olmalıdır.

Biz Media haqqında qanun layihəsini də burada müzakirə edəcəyik, baxacağıq. Müqayisə edəndə görünür ki, hər bənddə müəyyən bir konkretlik var ki, nə ediləcək, nə olmaz, nə olar. Burada da bunlar konkretləşdirilsə, çox yaxşı olardı. Mən hesab edirəm ki, bu layihənin özündə konkret məsələlər – regionlarda resurslara çıxış, şəhər və regionlarda turizmin fərqi və hansı güzəştlər tətbiq oluna bilər, turistlərin cəlb edilməsi üçün konkret hansı addımlar atılmalıdır – bunlar olmalıdır. Məsələn, dünyada tətbiq edilən “All inclusive”, yəni hər şey daxil məsələsi olmalıdır. Deyək ki, sanatoriya turizmindən istifadə etmək üçün neçə il ərzində hansı sanatoriyalar tikilə bilər, hansı məsələlər önə salına bilər, bu kimi konkretlik olsa, o zaman bu layihənin də qəbul olunmasından sonra müəyyən nəticələri əldə etmək olar.

Xanım sədr, mən bayaq çıxışıma münasibət bildirən çox hörmətli həmkarlarıma çox qısa şəkildə bəzi məsələləri demək istəyirəm. Birincisi, Fəzail müəllimin ritorikası heç xoşuma gəlmədi. Açıqı, ona çox böyük hörmətim də var, hörmətimizi də saxlayırıq. Amma bura gələn sənədlərin hamısı cənab Prezidentin imzası ilə daxil olur.

Biz demokratik bir ölkədə yaşayırıq, fikir müxtəlifliyi ola bilər. Cənab Prezident də bunu ona görə bura göndərir ki, biz müzakirə edək, daha yaxşı hala gəlsin, təkliflər olsun. Sonra cənab Prezident bunu təsdiq edir. Mən hesab etmirəm ki, bütün sənədlər bura cənab Prezidentin imzası ilə gələrsə, biz ancaq elə buna “hə” deyib daha müzakirə etməməliyik. Hörmətli Fəzail müəllim sanki bunu demək istədi. Mən bunu qəbul etmirəm. Həm də mənə belə gəlir ki, məsələlərə bir az daha dözümlü yanaşmaq lazımdır.

Bir də ki, hörmətli həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, irad tutsunlar, mən qəbul edirəm, həmişə də qəbul etmişəm, bunu bilirsiniz. Amma bunu deməyin forması var, tərz var. Mənə belə gəlir ki, millət vəkilləri bir-biri ilə necə danışmaq lazımdır, nəyi necə demək lazımdır, nəyi necə demək olmaz ritorikasından da əl çəksələr, yaxşı olar.

Mən hörmətli Tahir müəllimi özümə dost hesab edirəm. Tahir müəllimin də ritorikasında məni incidən məqamlar oldu. Mən hesab edirəm, hər bir millət vəkili hər bir komitənin məsələsi barədə, hətta başı çıxmasa belə, məsələ, mən iqtisadçı deyiləm, ola bilər, mənə bir irad tutulsun ki, niyə bunu deyirsən, bilmirsən, bilməmək eyib deyil, amma millət vəkili danışmalıdır, deməlidir. Bilməyəcəyəm, mən hörmətli Tahir müəllimə yaxınlaşıb, həqiqətən, onlarla bağlı məlumatları istəyəcəyəm ki, məni narahat edən məqamlar var, onları deyəcəyəm. Onlarla bağlı bəlkə hansı isə monitoring aparılıb və işlər görülüb. Mən Tahir müəllimin, ümumiyyətlə, bütün çıxışlarına, bütün fikirlərinə çox hörmətlə yanaşıram. Çünki, doğrudan da, onun rəhbərlik etdiyi komitənin yükü ağırdır və bura gələn sənədlərin də bir çoxunda böyük əməkləri var. Amma bütün bunlara rəğmən, mən hesab edirəm ki, hər birimiz azad fikir söyləyə bilərik və fərqli fikrə də hörmətlə yanaşmaq vacibdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əli Hüseynli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Üzr istəyirəm, hörmətli Sahibə xanım. İclasın idarə edilməsinə müdaxilə etmədən Razi müəllimin fikrinə bir qeydim var. Razi müəllim, uzun illərdir, parlamentdə müzakirələr məhz belə diskussiya formasında olur. Mən bunu hiss etmişəm, arada müxalifət təmsilçiləri fikir söyləyirlər, iqtidar, yaxud digər həmkarlar da münasibət bildirirlər. Amma bunun özü də çox normaldır, Razi müəllim. Çünki bu da demokratiyanın bir göstəricisidir. Elə şəxslər olur, onlar həmkarlarının fikri ilə razı olmurlar və məncə, əslində, bizim parlamentin həm də uğuru budur. Ola bilsin ki, fikirlər üst-üstə düşür. Əsas odur ki, nəticə etibarlı ilə biz ancaq səsvermə ilə qərarları qəbul edirik. Məncə, bu baxımdan gərək hamı bir-birinə daha dözümlü olsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Mən də elə Sizin sözlünüzdə qüvvət, deyim ki, biz burada həmkarlıq, amma siyasi həmfikir deyilik. Bir çox adam var, ona görə müxtəlif fikirlər də səslənə bilər.

Mən xahiş edirəm, Siz qanun layihəsi ilə bağlı dediklərinizi, hansı təklifləri istəyirsinizsə, Musa müəllimlə yazılı surətdə verin.

Musa müəllim, götürün. Çünki Razi müəllimin dediyində də o məna var ki, əgər hansı isə ümumi məsələlər varsa, onları dəqiqləşdirmək lazımdır.

Razi müəllim, Musa müəllimlə həmişə açıqdır, yəni verin. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili, keçən dəfə konseptual olaraq bu qanun layihəsi haqqında fikirlərimi bildirmişdim. İndi isə ikinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, konkret bir neçə müddəaya

toxunmaq istəyirəm. Qanunun 4-cü maddəsində qeyd olunur ki, bu qanunun təsir dairəsi Ələt Azad İqtisadi Zonasına aid edilmir. Mən maraqlandım, “Ələt iqtisadi zonası haqqında” Qanunu araşdırdım və orada turizmlə bağlı heç bir müddəyə rast gəlmədim. Bəlkə də var, diqqətimdən yayınıb. Burada hörmətli həmkarım Qüdrət Həsənquliyev bayaq çox ciddi bir məsələ qaldırdı. Son vaxtlarda bizim qanunvericilik texnikası baxımından problemlərin üzə çıxmasının əsas səbəblərindən birini aradan qaldırmağın, əslində, yolunu da göstərdi. Doğrudan da, Azərbaycanda bir qanunvericilik institutunun formalaşmasına ehtiyac var. Bu olsa idi, digər qanunlarla müqayisə məsələsində daha rahatlıqla bu kimi məsələləri cilalamaq mümkün olardı.

Diqqət edirsinizsə, bir sıra məsələlərdə peşəkar yanaşmanın daha ciddi şəkildə təmin olunması üçün bu, vacibdir. Tutaq ki, hansı isə bir qurumdan daxil olan qanun layihələrinin həm də siyasi xarakteri var. Bir çox hallarda maraqların toqquşması prinsipi nəzərə alınmadan hansı isə dövlət qurumunun marağının daha çox təmin olunması istiqamətində qanun layihələri təqdim edilir. Bu qanun layihələri də bizim tərəfimizdən qəbul olunandan sonra digər qurumların, digər şəxslərin, bir çox hallarda isə vətəndaşların marağına toxunan, vətəndaşların ziyanına olan müddəalar əks olunur. Elə cərimələrin tətbiqi ilə bağlı məsələlərdə və başqa məsələlərdə hansı isə bir qurumun marağını üstün tutaraq vətəndaşın marağını pozmuş olur. Ona görə də qanunvericilik institutu modelinin işləməsi, həqiqətən də, bu qanunlarda olan nöqsanları ortadan qaldırır. Biz indi Ələt Azad İqtisadi Zonası ilə bağlı prosesləri də hələ yekunlaşdıra bilmədik. Neçə illərdir, qəbul etmişik. Amma konkret olaraq onun nəticələri barədə də lazımı bilgilərimiz yoxdur. O baxımdan belə bir

məsələnin aktuallaşması vacibdir.

İkinci. 14-cü maddədə turistlərin hüquq və vəzifələri nəzərdə tutulur. Turistlərin hüquqları məsələlərində – 4.1.1-ci maddədə yerli əhalinin adətləri, dini mərasimlər, müqəddəs yerlər haqqında, təbiət, tarix abidələri haqqında tam dəqiq və düzgün məlumat almaq bildirilir. Bu hüququ heç biz, Azərbaycan vətəndaşları əldə edə bilmirik. Harada isə nə isə tikilirsə, ora bağlanıbsa, heç girib oradan soruşa bilmirik ki, burada nə inşa olunur. Heç qapısında da yazılmır. O qədər məxfi məsələlər olur ki. Bununla bağlı turistə hüquqi baxımdan “tam, dəqiq, düzgün məlumat vermək” ifadəsi, mənəcə, çıxarılmalıdır. Mənim fikrimcə, elə “məlumat almaq hüququ” göstərilməlidir. Hörmətli Musa müəllim bunu nəzərə alar.

Bir də, müqəddəs yerlər haqqında bir ifadə var. Azərbaycanda hansı müqəddəs yer var ki? Kim isə piri, ziyarətgahı özü üçün müqəddəs yer hesab edirsə, bu, heç bir məntiqə sığmayan məsələdir. Bu da çox vacib məsələdir. Çünki bununla bağlı digər məsələlərdə də münasibət bildirəcəyəm. Burada “tarixi, dini yerlər” yazılsa, daha doğru olar. Çünki ümumiyyətlə, həm islam dünyasında, həm də başqa yerlərdə, bu qondarma ifadələri, müqəddəs, halal və başqa ifadələri spekulyasiya edirlər. Bu da heç, əslində, məsələnin mahiyyətinə uyğun deyil. Burada dəyişikliyin olması vacibdir.

Bir də 4-cü maddədə birgünlük turistlərə şamil edilməsi məsələsi də bir az sual yaradır. Ölkəyə birgünlük ziyarətə gəlmiş şəxslərə bu maddənin şamil edilməsi, yəni qanunun şamil edilməsi nə dərəcədə məntiqlidir? Yəni turistlə keçici olaraq ölkəyə 2–3 saatlıq gələn şəxs arasında bir sərhədin müəyyən edilməsi, mənim fikrimcə, daha məqsəduyğun olardı. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fazil müəllim.

Vüqar Bayramov. Vüqar müəllim, buyurun.

V.Bayramov. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də ikinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, bir sıra maddələrlə bağlı konkret təkliflərimi təqdim etmək istərdim. Əvvəla, qeyd etmək istərdim ki, belə bir qanunun qəbul edilməsi və müzakirəsi kifayət qədər əhəmiyyətlidir. Çünki turizm sektoru Azərbaycanda neft sektorundan sonra ölkəyə ən çox gəlir verən, valyuta gətirən sektordur. O baxımdan, təbii ki, “Turizm haqqında” Qanunun təkmilləşməsi və burada xüsusən təşviq mexanizmlərinin göstərilib tətbiq edilməsi olduqca vacibdir. İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, 1-ci maddə ilə bağlı “Əsas anlayışlar”, bütövlükdə, qanun, eyni zamanda, MDB ölkələrində qəbul edilən oxşar qanunlar turizm mövsümünün müəyyənləşdirilməsini və qanunvericiliklə onun sərhədlərinin müəyyənləşdirilməsini də özündə ehtiva edir. Ona görə təklif edərdim ki, “Əsas anlayışlar” bölümündə turizm mövsümü ayrıca anlayış kimi təqdim olunsun. Bununla bağlı mənim bir təklifim var. Onu vaxt almamaq üçün hörmətli Musa müəllimə və hörmətli Kənan müəllimə ayrıca olaraq təqdim edərdəm.

“Turizm sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri” adlanan 5-ci maddədə, yəni 5.1.7-ci maddədə turizm sahəsinə investisiya qoyuluşunun təşviqi, dövlət-özəl sektor əməkdaşlığının dəstəklənməsi qeyd olunub. Qanunun əsas istiqamətlərindən biri dövlət-özəl sektor əməkdaşlığının dəstəklənməsidir. Ona görə də düşünürəm ki, bunun ayrıca istiqamət olaraq verilməsinə ehtiyac var. Qanunda investisiya qoyuluşunun təşviqi ilə birlikdə deyil, ayrıca istiqamət olaraq təqdim olunması daha məqsədəuyğundur.

Çünkü müvafiq icra qurumunun da əsas funksiyalarından biri məhz dövlət-özəl tərəfdaşlığının dəstəklənməsidir.

6-cı maddə turizm sahəsində dövlətin vəzifələri ilə bağlıdır. Burada 6.1.8-ci maddədə “rəqabətin məhdudlaşdırılmasının qarşısının alınması” ilə bağlı düşünürəm ki, uyğun dövlət qurumunun funksiyası rəqabətin məhdudlaşdırılmasının qarşısının alınmasından daha çox xalis rəqabətin təşviq edilməsi olmalıdır. O baxımdan 6.1.8-ci maddəyə yenidən baxılması, “məhdudlaşdırılma”nın “rəqabətin təşviqi” ilə əvəz olunması daha məqsədəuyğun olardı. Çünki bu, həm də uyğun dövlət qurumunun funksiyalarına uyğun bir istiqamətdir.

Turizm bələdçiləri ilə bağlı maddədə, yəni 10.2-ci maddədə turizm bələdçilərinə muzey və digər qapalı yerlərə pulsuz, ödənişsiz giriş hüququ verilir. Amma düşünürəm ki, bu, qanunun predmeti olmamalıdır. Çünki oxşar dövlətlərdə olan qanunvericilikdə də bu, qanunun predmeti deyil. Sertifikatlaşdırma prosesində təşviq aləti olaraq təqdim olunur. Azərbaycanda da uyğun modeldən, yəni sadəcə təşviq aləti kimi təqdim olunması daha məqsədəuyğundur. Çünki artıq sertifikatlaşdırma prosesində digər alətlərdən istifadə edilməsi mümkündür.

10.3-cü maddədə bələdçilərin məlumatlarının reyestrə könüllü və ya məcburi şəkildə daxil edilməsi öz əksini tapmayıb. Düşünürəm, bunun da dəqiqləşdirilməsinə ehtiyac var ki, bələdçilər reyestrə məcburi, yoxsa könüllü olaraq qeydiyyatdan keçəcəklər.

Turizm reyestri ilə bağlı 13-cü maddədə ictimai iaşə müəssisələri ilə bağlı məlumatların reyestrə daxil edilməsi nəzərdə tutulmayıb. Amma turizmin dövrüyyəsi hesablanan zaman ən vacib sektorlardan biri ictimai iaşə müəssisələridir. Bu, həm də turizmin keyfiyyətinə təsir göstərən

sektordür. Düşünürəm ki, turizm reyestri ilə bağlı maddədə bunun nəzərə alınması daha məqsədəuyğun olardı. Eyni zamanda, 13.3-cü maddədə də oxşar dəyişikliklərin edilməsi və bu maddənin də nəzərə alınması məqsədəuyğun olardı.

Turizm vizası və turistlərə verilən elektron vizalarla bağlı 15-ci maddədə daha çox bu gün tətbiq olunan praktik məlumatlar öz əksini tapıb. Amma burada daha konseptual olaraq, xüsusən nəzərə alsaq ki, biz bir neçə ölkələrlə turizm sahəsində fasilisasiya prosesini başa vurmuşuq, liberallaşdırma ilə bağlı müzakirələr gedir. O baxımdan 15-ci maddənin dəqiqləşdirilməsi məqsədəuyğun olardı.

20-ci maddədə xarici investisiya mənbələrinin də əlavə edilməsini təklif edərdim. Diqqətinizə görə çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Vüqar müəllim.

Etibar Əliyev. Buyurun, Etibar müəllim.

E.Əliyev. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, mən də Turizm haqqında qanun layihəsini oxumuşam və düşünürəm ki, bu qanun çox tələsik yazılıb və qanunun dilində kifayət qədər qüsurlar mövcuddur. Məsələn, 2-ci maddədə “Macəra turizmi” adlı turizm növü var. Necə təsvir olunub? Turistlərin coğrafi xüsusiyyətlərə malik ərazilərdə fiziki aktivlik, mədəni mübadilə, təbiətlə qarşılıqlı əlaqə ilə müşayiət olunan turizm. Fiziki aktivlik nədir? Təbiətlə qarşılıqlı əlaqə nədir? Əslində, macəra anlayışı Azərbaycan dilinin izahlı lüğətində belə verilir: başa gələn həyəcanlı hadisə, qəziyə, sərgüzəşt. İkinci mənası isə avantürə deməkdir.

“Turizm və ya rekreasiya zonaları” anlayışı da kifayət qədər ziddiyyətlidir və məzmunu ifadə etmir. Xüsusi

ekoloji və mədəni əhəmiyyət daşıyan, təbiəti mühafizə, tarixi və mədəni irsi qorumaq, turizmin dayanıqlı təşkili, davamlı inkişafı, investisiya qoyuluşunun təşviqi məqsədi ilə ayrılan, sahibkarlıq subyektlərinin inkişafına kömək edən, sərhədləri dəqiq müəyyən edilmiş turizm əhəmiyyətli ərazilər. Anlaşılır. Əslində, rekreasiya zonası ayrıca anlayış kimi verilməlidir. Bu, çox kompleks xarakterli bir anlayışdır. Bu, insanların kütləvi istirahət etdiyi zonadır. Bunun əsas təyinatı insanların fiziki və mənəvi gücünün bərpaşdırılmasıdır. Rekreasiya zonası özündə parkları, bağçaları, meşəni, meşə parkını, çimərlik və digər obyektləri birləşdirən, şəhər ətrafında və şəhərdə xüsusi ayrılmış ərazidir. Buraya xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektlər də daxildir. Bu, turizm sahəsində rəqabətin gücləndirilməsinə, müalicəvi kurortların inkişafı, xəstəliklərin profilaktikası və müalicəsi üzrə fəaliyyətin genişləndirilməsinə xidmət edən turizmdir. Məsələn, Naftalan kurort zonası.

6.1.13-cü maddədə yazılır: “Qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla turizm sahəsi üzrə təhsil proqramlarını və peşə standartlarını hazırlamaq və tətbiqini təmin etmək”. Bu, əlbəttə ki, indiki dövr üçün çox mütərəqqi bir maddədir. Əslində, mən təklif edərdim ki, bura “hazırlamaq” sözündən sonra “və tədris proqramlarının unifikasiyasının tətbiqini təmin etmək”, “unifikasiya” anlayışını da yerləşdirmək daha yaxşı olardı. Çünki turizm sahəsində ali məktəb 2006-cı ildə yaranıb. Ən gənc ali məktəblərdən biridir. Turizm təhsili mürəkkəb xarakter daşıyır. Həmişə təkmilləşmə tələb edir. Bu tarixə qədər bizim turizm sahəsində mütəxəssis hazırlayan ali məktəbimiz olmayıb. Turizm təhsili sahəsində kadrların hazırlanması işində ciddi problemlər mövcuddur. Turizm ixtisası üzrə təhsil

daha çox nəzəri səviyyədə həyata keçirilir. Turizm təhsili çoxşaxəlidir. Burada müxtəlif istiqamətlərdə kadr hazırlığından söhbət gedir. Kadrlar bu istiqamətlərdə bilik və bacarıqlara malik olmalıdırlar. Dil bacarıqları, idarəetmə, iqtisadi, sosial, texnoloji və etika sahəsində olan biliklərdən söhbət gedir.

Qanun layihəsində sosial turizm anlayışı yoxdur. Turizm barədə olan ensiklopediyalarda bu anlayış var. Başqa ölkələrin qanunlarında da var. Sosial turizm nədir? Sosial turizm dövlətin ayırdığı subsidiyalar hesabına sosial ehtiyacları ödəmək məqsədi ilə həyata keçirilən səyahət kimi yazılır.

Başqa tərəfdən, qanunun 1.1.12-ci maddəsində “turoperator” anlayışı qeyd olunub. Burada yenə qüsurlar mövcuddur. Yazılır: “turizm zərfinin hazırlanmasını, birbaşa və ya turagent vasitəsi ilə satışını həyata keçirən hüquqi şəxs”. Ancaq müqayisədə başqa ölkələrin qanunlarında bu, daha yaxşı təsvir olunub. Məsələn, turoperator deyil, “turoperatorlar” – turların təşkil olunması üzrə əvvəlcədən dəqiq qiymətləri təklif edən, ixtisaslaşmış kommersion təşkilatları. Hüquqi şəxs deyil, kommersion təşkilatları. Turist hansı ölkəyə gedirsə, əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş qiymətləri bilməlidir ki, ondan sonra həmin ölkəyə rahat səyahət etsin. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Etibar müəllim.

Erkin Qədirlili. Erkin müəllim, sualınız, ya da təklifiniz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

E.Qədirlili. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bəli, sualım var. Dövlət Turizm Agentliyinin rəhbərliyi burada oturub deyə, onlara ünvanlamaq istəyirəm. Bilirsiniz ki, xarici turistlər çox zaman ölkədə onlayn xəritələrlə gəzirlər. Elə özümüz də hərdən ondan istifadə edirik. Onlayn

xəritələr, xüsusən “Google Map” çox zaman bizim tarixi abidələrimizin adlarını yanlış yazır. Mən özüm qarşılaşdığım halları deyə bilərəm. Məsələn, Zaqatalada rus kilsəsi var, üzərində lövhə var. Yazılıb ki, qanunla qorunur, reyestrle nömrəsi filan-filan... “Google Map”də belə yazılıb: “Ruined georgian church”, yəni dağıdılmış gürcü kilsəsi. Məsələn, Çaykənddə alban kilsəsi var. Üzərində lövhəsi, reyestr nömrəsi filan. “Google Map”də erməni, yəni müqəddəs Məryəm kilsəsi yazılır.

Sualım isə budur. Bilmirəm, bu, Dövlət Turizm Agentliyinin səlahiyyətinə aiddir, ya deyil. Bu işə, ümumiyyətlə, baxan varmı? Bundan başım çıxmadı. Sırf öyrənmək üçün soruşuram. Axı, turistlər gəlib onlayn xəritədən tamam yanlış təəssürat, məlumat alırlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Erkin müəllim.

Tahir Rzayev. Tahir müəllim, buyurun.

T.Rzayev. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli deputat həmkarlar. Əlbəttə ki, müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi çox əhəmiyyətlidir, bilavasitə iqtisadiyyatımızın inkişafında mühüm rola malikdir. Sözsüz ki, turizmin inkişafı ancaq dövlətdən asılı deyil. Elə bilirəm, müvafiq orqanların hər birindən, eləcə də vətəndaşlardan çox asılıdır. Ona görə də burada dövlətin vəzifələri dəqiq müəyyənləşdirilir. Ancaq mən bir məsələyə aydınlıq gətirmək istəyirdim. Burada bələdiyyələr də mühüm rol oynaya bilərlər. Çünki turizm obyektlərinin yerləşdiyi bütün obyektlər bələdiyyələrin ərazilərindədir. Elə bilirəm ki, burada bələdiyyələrin vəzifələri də müəyyən olunmalıdır. Çünki bizim son dövrdə qəbul etdiyimiz bir çox qanunların əksəriyyəti təhsil, bədən tərbiyəsi, idman, şəhərsalma, tikinti haqqındadır, orada bələdiyyələrin müəyyən vəzifələri, rolu öz əksini tapıb. Elə bilirəm, bu

qanunda bir neçə maddə bələdiyyələrə aid edilməlidir. Çünki bu xidmətin göstərilməsində bələdiyyələri kənarı qoymaq olmaz, onlar vacib təşkilatlardır. Dediyim kimi, bu gün respublikanın bütün regionlarında, yaşayış məntəqələrində bələdiyyələr fəaliyyət göstərir. Onlar insanlarla sıx əlaqədədirlər. Elə bilirəm ki, turizmin inkişafında da bələdiyyələr mühüm rol oynaya bilərlər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

Ziyafət Əsgərov. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, mən də ikinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, konkret fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Birinci fikrim 1.1.1-ci maddədə “turizm” və “turist” anlayışları ilə bağlıdır. Hörmətli Musa müəllim, burada göstərilir ki, fiziki şəxslərin getdiyi ölkədə ödənişli fəaliyyətlə məşğul olmamaq şərti ilə istirahət, mədəni, tarixi və təbii irslə tanışlıq, sağlamlaşdırma-bərpa və digər məqsədlərlə daimi yaşadığı ölkənin (yerin) və sair. Bu yer necə başa düşülməlidir? Çünki turizm həm daxili, həm də xarici olur. Burada xarici turizm var, amma daxili turizm yoxdur. Siz “yerin”, yaxud “yerdə” sözünü daxili hesab edirsinizsə, bu o mənanı vermir. Hansı yerin? Yer Antarktida ola bilər, çünki o heç bir ölkəyə daxil deyil. Yer Sakit okeanda olan torpaqlar, yaxud deyək ki, adalar ola bilər. Buna beynəlxalq hüquqda “ничейные острова” deyirlər. Ona görə mən təklif edirəm, 1-ci maddədə “getdiyi ölkədə”, yaxud “ölkə daxilində” yazılsın ki, tam aydınlıq olsun.

Bizim “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanunda müəyyənlik prinsipi var. Bizim qanunda göstərdiyimiz anlayışlar, terminlər həm hüquqi məna baxımından, həm də linqvistik baxımdan dəqiq olmalıdır. Çünki bunu oxuyanların hamısı hüquqsünas deyil. “Yerin” sözünü kimsə

daxili, kimsə də, bayaq dediyim kimi, xarici, daha doğrusu, xaricdə heç bir ölkəyə daxil olmayan ada kimi başa düşə bilər. Sakit okeanda onlarca ada var, heç bir ölkəyə daxil deyil, amma turistlər ora gedirlər. Ona görə xahiş edirəm, bu məsələni nəzərə alın.

İkinci məsələ. Turist anlayışı. “Turist turizm məqsədi ilə səyahət etdiyi ölkədə (yerdə)...” AXI, turist təkcə başqa ölkəyə səyahət etmir, Qəbələyə də, Qaxa da, yəni daxili yerə gedir. Turist xüsusi isim olduğuna görə elə verilməlidir ki, bu anlayış özündə həm daxili, həm də xarici turizmi ehtiva etsin. Düzdür, II fəsildə xarici və daxili turizmi göstərmisiniz. Amma anlayışda bunlar mütləq ehtiva olunmalıdır, bu, hüququn tələbidir. Xahiş edirəm, bunu nəzərə alınız.

Yaxud 2.2.1-ci maddədə mədəni turizm qeyd olunub. Yenə də “səyahət edilən ölkənin (yerin)...” kimi ifadə olunub. Yazmaq olar: “səyahət edilən ölkənin”, yaxud “ölkə daxilinin”. Vəssalam, bununla da problem aradan çıxır. Mən bunları demək istəyirdim.

Musa müəllim, qanunun 19-cu maddəsinə toxunuldu – “rekreasiya zonaları”. Rekreasiya latın və polyak dillərində istirahət deməkdir. Rekreasiya kadastrı, coğrafiyası, meşələri, parkları. Mənə elə gəlir ki, əgər sözün Azərbaycan dilində qarşılığını tapmaq mümkündürsə, süni surətdə Azərbaycan dilini xarici sözlərlə yükləmək lazım deyil. Bunun Azərbaycan dilində çox gözəl əvəzi var. Rekreasiya həm latın dilindən, həm polyak dilindən tərcümədə istirahət deməkdir. Niyə biz xarici sözlərlə qanunvericiliyimizi... Bu da bizim Konstitusiyaya aktında, daha doğrusu, normativ hüquqi aktda göstərilib.

Bununla bağlı bir sualım da var. Burada turizm sahəsində rekreasiya ilə bağlı “turizm sahəsində fəaliyyət

göstərən özəl sənaye subyektləri və digərləri” göstərilir. Turizm sahəsində rekreasiya zonasını müvafiq dövlət orqanı müəyyən edir. Mən sual vermək istəyirəm. Özəl turizm şirkətləri belə bir təkliflə çıxış edə bilərlərmi? Bunu bilmək istəyirəm ki, onlar üçün istirahət zonaları ayrılısın və onlar bundan istifadə edə bilsinlər.

Nəhayət, bir məqamı da qeyd etmək istəyirəm. Bu, yəqin ki, artıq bizim işimiz olacaq. Əli müəllim, bizim Mülki Məcəllənin 47-ci fəslində turizm xidmətlərinin göstərilməsindən söhbət gedir. Yəqin, bu qanunun qəbulundan sonra, sözsüz ki, həmin Mülki Məcəllədə, bu fəsildə turizmlə bağlı müəyyən dəyişikliklər olacaq. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyafət müəllim.

Qüdrət Həsənquliyev. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Çox sağ olun, hörmətli sədr. İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, qeyd etmək istəyirəm ki, qanunun 2-ci maddəsində turizmin formaları və növləri qeyd olunur. Düşünürəm, Azərbaycanın coğrafi mövqeyi imkan verir ki, Azərbaycanda əyləncə və qumar oyunları turizmi inkişaf etsin və bu da bir turizm növü kimi bu qanuna daxil edilsin. Əgər ölkədə kazinoların açılmasına icazə verilərsə, Azərbaycana qonşu ölkələrdən – Türkiyədən, İrandan, digər müsəlman ölkələrindən, xüsusən də Yaxın Şərqdən, ərəb ölkələrindən çoxlu turistlər cəlb etmək mümkündür. Mən dəfələrlə bu məsələni qaldırmışam. Əlbəttə, Azərbaycanın hər yerində deyil. Məsələn, Rusiyanın 4 bölgəsində kazinoların yaradılmasına icazə verilib. Azərbaycanda da Qarabağda, Zəngəzurda belə bir kazinonun açılmasına imkan vermək olar. Yaxud da Böyük Zirə adası, yəni keçmiş Nargin adası var. Bakıdan 10 kilometr məsafədədir. Təyyarə ilə Bakıya enəndə biz

görürük ki, kifayət qədər böyük, yəni 1,4 kvadrat-kilometrik bir ərazidir. Amma ora tam istifadəsiz qalıb. Xaricdən investorlar cəlb edib, orada da belə bir kazinoların açılmasına imkan yaratmaq olar.

Bundan başqa, mən istəyirəm qeyd edim ki, qanunların qəbul olunması ilə, əlbəttə, biz bu sahədə ciddi normalar tətbiq etməklə nizam-intizam yaratmalıyıq, münasibətləri tənzimləməliyik. Amma turist axınını cəlb etmək üçün Azərbaycana ilk növbədə xidmət sahəsi, burada işin təşkili, xidmətin səviyyəsi yüksəldilməlidir. Bunun üçün də həmin sahədə çalışan şəxslər ingilis dilini bilməlidirlər.

Azərbaycanda rus dili geniş yayılıb. Vətəndaşlarımız bütün keçmiş sovet respublikalarının vətəndaşları ilə sərbəst ünsiyyət qura bilir. Əlbəttə, bu alqışlanmalı və təqdir olunmalıdır. Hazırda bizim təhsil naziri Emin müəllim Təhsil Nazirliyi sistemində, doğrudan da, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün xeyli işlər görür və bunu qiymətləndirmək lazımdır. Amma xarici dillərin öyrədilməsi yetərli deyil. Bunun üçün xüsusi dövlət proqramı da qəbul olunmalıdır. Xüsusən də ingilis dili. Bu, təkcə Amerikanın, yaxud Britaniyanın dili deyil, ingilis dili dünya dilidir. Bunun öyrənilməsi üçün xüsusi dövlət proqramı qəbul olunmalıdır ki, biz bunun vasitəsi ilə həm turistləri cəlb edək, həm də dünya elminə, mədəniyyətinə çıxış əldə etmək üçün imkanlarımız olsun.

Məncə, bu xidmətlərə görə Azərbaycanda hazırda insanlar çox gileylənirlər. Mənim özümün təmasda olduğum şəxslər var. Xidmətlərin həddindən artıq baha olması ilə bağlı. Biz rayonlara gedirik və rayonlarda qiymətlər bir çox hallarda Bakı şəhərindən daha yüksəkdir. Yəni burada da digər dövlət orqanları ilə Dövlət Turizm Agentliyi əlaqəli işləməlidir. Biz çalışmalıyıq ki, Vergilər Nazirliyi

ilə də iş düzgün qurulsun və qiymətlər aşağı salınsın. Yəni bu qiymətlərlə nə əcnəbilər Azərbaycana gələcək, nə də daxili turizmi inkişaf etdirmək mümkün olacaq. İnsanlar öz evlərində oturub bozbaş yeməyə daha çox üstünlük verəcəklər. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim.

Hikmət Məmmədov, buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm, ümumi fikirlərimi demişəm. İndi isə konkret təkliflərim var. Qısaca olaraq onları demək istəyirəm.

“Əsas anlayışlar” hissəsində “fiziki şəxslərin” ifadəsi yazılıb. İndi belə çıxır ki, biz hüquqi şəxslər üçün turizm haqqında ayrıca qanun qəbul edəcəyik? Yoxsa bu necədir, fiziki şəxs nə deməkdir? Burada şəxsləri kateqoriyalandıрмаq, məncə, doğru deyil. Bircə “şəxslərin” sözünü yazaq.

İkincisi, milli qanunvericilik daha çox ölkə daxilində ictimai münasibətləri tənzimlədiyinə görə öncə ölkənin daxilindəki məsələlər nəzərdə tutulmalıdır. Hörmətli Ziyafət müəllim çox düzgün buyurdu. Yazmaq lazımdır ki, “ölkə daxilində və getdiyi ölkədə”. Ardıcılıq belə olsa, həm hüquqi məntiq, həm də dilimizin qanununa uyğunluğu baxımından daha yaxşı olar.

Burada qeyd olunub ki, yenə “Təbii irslə tanışlıq və sağlamlaşdırma-bərpa”. Sağlamlaşdırma kim tərəfindən kiminsə sağlamlaşdırılmasıdır. Əgər söhbət bizim tibbi turizmdən gedirsə, “sağlamlıq və bərpa” daha doğru olar. Düşünürəm ki, bunu da bu cür dəyişmək olar.

Ayrıca bir məsələ. Burada qeyd olunub ki, “turizm sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum)”. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti 4 cilddən ibarət kitabdır.

Orada 3-cü cild “q” hərfi ilə başlayır. “Qurum” sözü orada soba yanan zaman buxarıda yaranan qətranvari maddə kimi izah edilib. Bundan başqa, “qurum” sözünün Azərbaycan dilinin izahlı lüğətində adı, məzmunu, izahı yoxdur. Qurum nədir? Biz bütün qanunlarımızda bunu deyirik. Mən düşünürəm ki, yeri gəlmişkən, bunu demək lazımdır. “Orqan” sözü biz bilirik ki, tibbi termindir, yəni anatomik termindir, insan bədəninin müəyyən funksional hissəsi deməkdir. İndi biz dövləti də canlı orqan hesab etdiyimizə görə dövlətin funksional qurumlarını da “orqan” adlandırırıq. Bunu qəbul etmək olar. Amma “qurum” statikdir, tərpənməzdir, “qur” felindən əmələ gəlib, məsdər forması “qurmaq”dır. Yəni qururuqsa, bu orada dayanacaqdır. Bu, obyekt, müəyyən konstruksiya ola bilər. Qurum dinamik olmadığı halda, dövlət orqanı quruma necə tapşırıq verə bilər? Bu qurumun funksionallığı yoxdursa, bunu necə icra edə bilər? Mən düşünürəm ki, təkcə bu qanunda deyil, bütün qanunlarımızda ardıcıl olaraq bir düzəliş vermək olar.

Ayrı bir məsələ. Mən keçən dəfə də bələdiyyələrin funksiyası ilə bağlı dedim. Burada Dövlət Turizm Agentliyinin tərəfdaşlıq kimi müəyyənləşdirdiyi adlar sadalanır. Mən xahiş edirəm, elə o bölməyə yerli özünüidarəetmə orqanlarını, bələdiyyələri də yazaq, hətta yerli icra hakimiyyəti orqanlarını da yazmaq olar. Ayrıca bələdçilərlə bağlı məsələdə də bunu etmək olar. Çünki biz dəqiq bilirik ki, bizim turizmə cəlb ediləcək maddi, mədəni irs obyektlərimizin hamısı Mədəniyyət Nazirliyinin dövlət reyestrindən keçməyibdir. Amma yerli bələdiyyələr bunun yerlərini çox dəqiq bilirlər.

Burada ekologiya və turizm barədə qeyd olunub. Yenə də o məsələyə qayıdıram ki, turizm və istirahət zonaları –

bu “rekreasiya” ifadəsinin Azərbaycan dilində qarşılığı olduğuna görə o sözü oradan çıxarmaq lazımdır.

Hər dəfə istirahət zonalarından Bakıya qayıdanda şəxsən mən apardığım xüsusi qablarda müəyyən zibillər daşıyıram ki, orada qalmasın. Bələdiyyələrlə əməkdaşlıq həmin ərazilərin, turizm sahələrinin və istirahət zonalarının təmiz saxlanmasına da imkan yarada bilər. İstədim ki, bu təkliflər öz əksini tapsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli sədr, mən birinci məsələyə qısaca münasibətimi bildirmək istəyirəm. Turistlərin sayının artması çox gözəldir. Amma əgər turist gəlib ölkə haqqında pis təəssüratla gedirsə, çox pisdir, onda onların sayı az olsa, yaxşıdır. Yadınızdadırsa, bir vaxtlar Güney Azərbaycandan bura minlərcə insan Novruz bayramını qeyd etməyə axışırdı. Lakin otellərin qiyməti, sərhəddən keçəndə yaranan maneələr, hər şeyin baha olması nəticəsində 1–2 ildən sonra onların üzü İrəvana çevrildi. Mən heç onların adını çəkmək istəmirəm. Amma bunu hamı bilir. Kütləvi surətdə ora getməyə başladılar. Bəlkə də onlar bizdən oraya gedənlər üçün qəsdən xüsusi şərait yaradırdılar. Ona görə burada bir az ehtiyatlı olmaq lazımdır. Adamlar 1 il gəlir, sonra da xəyal qırılıqlığı ilə geri qayıdır və bir daha gəlmirlər.

İkinci məsələ mənim üçün çox maraqlıdır. Gələn turistləri Azərbaycanda hansı bələdçilər hansı materiallarla müşayiət edirlər? Vaxtı ikən, yadınızdadır, Qız Qalası ilə bağlı eybəcər, həqiqətə dəxli olmayan bir mətn var idi və turistlərə, hər kəsə onu deyirdilər. Halbuki onun tarixə heç bir aidiyyəti yoxdur. Azərbaycanın hər tərəfində bir Qız Qalası var. Ona görə hansısa bir peşəkar idarə, yaxud

peşəkar qurum tərəfindən Azərbaycanın bütün bölgələrində bələdçilər turistləri hansı materiallarla müşayiət edir, onlara nə deyirlər, bu aydın olmalıdır. Bədii özfəaliyyət olmaz. Respublika haqqında hərəsi bir söz deyəcək. Xüsusən indiki vəziyyətdə gərək bələdçilərdə Qarabağ məsələsi ilə, Azərbaycanın tarixi ilə, Azərbaycanda gedən quruculuq işləri ilə bağlı daha geniş materiallar olsun ki, onlar turistlərə ətraflı məlumat verə bilsinlər.

Bir də, burada hörmətli həmkarım Fəzil bəy dedi, ovçuluq turizmi də olsun. Bir vaxtlar ərəb turistləri gəlirdilər. Bilirsiniz, birinə deyəndə ki, 1 dənə dağ kəli vurmağa icazə verilir, bir də görürsən, yanındakı şərait yaradırdı ki, artıq vursun. Bizim o qədər zəngin heyvanat aləmimiz yoxdur. Baxmayaraq ki, onların dağlarında belə imkanlar çoxdur. Çingiz Aytmatov bununla bağlı gözəl bir roman yazmışdı. Biz 5–10 qəpik gəlirə görə təbiətimizin nadir incilərini, qartalları, yaxud da dağ kəllərini bunların ehtiraslarına qurban verə bilmərik. Məncə, bu məsələdə daha diqqətli olmaq lazımdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sabir müəllim.

Rüfət Quliyev, buyurun.

R.Quliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media. Mən neçənci dəfədir ki, qiymətlərlə əlaqədar eşidirəm. İlk növbədə deyim ki, mən bu qanuna səs verəcəyəm. Çox yaxşı qanundur və sizə səmimi deyim ki, mən Dövlət Turizm Agentliyinin işindən çox razıyam.

Qiymətlər məsələsinə qayıdıram. Biz artıq 20 ildən çoxdur, bazar iqtisadiyyatı yolunu seçmişik. Bazar iqtisadiyyatı yolunu seçən ölkədə kafelərin, restoranların, otellərin qiymətinə qarışmaq, yaxud dövlət tərəfindən onu tənzimləmək nə qədər düz olacaq? Komitədə də bu fikirlər səslənmişdi. Yetər ki, hər bir kafenin, restoranın, otelin,

çayxananın menyusu olsun, orada qiymətlər yazılsın, yəni bu tələb olmalıdır. Bütün bu obyektlər də şəbəkədə olmalıdır. Yəni insan İmişliyə, yaxud da Lənkərana gedirsə, bilməlidir ki, oturacağı hər hansı kafenin menyusu, qiyməti nədir.

Qiymət məsələsinə qayıdaq. Əgər biz təzyiqli göstərməyə başlasaq ki, dövlət qurumları qiymətlərlə işləsin, mən inanıram, bu, yeni korrupsiya sxeminin qurulmasına doğru bir addım olacaq. Buna ehtiyac yoxdur. Yəni bazar iqtisadiyyatı bunu tənzimləyəcək.

Elə qiymətlər var ki, onlar istehlak səbətinə, yəni yaşayış minimumuna aiddir. Təbii ki, dövlət onları tənzimləməlidir, ona fikir verməlidir, monitoring keçirməlidir. Bunun üçün də İqtisadiyyat Nazirliyində xüsusi orqan var. Bu qurum bunu tənzimləyir. Hər halda çalışır. Bu gün biz yenə qiymət söhbətinə qarışmağa başlasaq... Bilirsiniz, kafe-restoranlarda deyirlər, bizdə təqsir yoxdur, qiymətlər ona görə qaldırılıb ki, aldığımız qida məhsullarının, kənd təsərrüfatı məhsullarının qiyməti qalxıb. Yəni burada zəncirvari bir problem yaranacaq. Ona görə mən bunun qəti əleyhinəyəm, qiymətlərə qarışmağa dəyməz.

Otellər bütün dünyada belədir. Futbol yarışları keçirilsə, otellər qiymətləri qaldırır. Heç bir hadisə, bayram yoxdursa, otellər məcburiyyət qarşısında qiymətlərini aşağı salır. Yəni seçim var. Şükür Allaha, rayonlarda, Bakıda da yüzlərcə otel, hostellər, hər cür apartament də var. İnsanlar bunu seçib dəqiq fikirləşsə bilər ki, yəni mən öz iqtisadiyyatımı qururamsa, dincəlmək üçün gedib ya 4 ulduzlu, ya da 5 ulduzlu oteldə qalacağam.

Mənim çıxış etməyə fikrim yox idi. Fürsətdən istifadə edərək, mən yenə deyirəm, bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm, bizə lazımlıdır. Əsas da biz bütün bu obyektləri, o

cümlədən otelləri, kafeləri, restoranları məcbur etməliyi ki, hamısının menyuları, qiymətləri rəsmi formada olsun və bunlar hamısı da şəbəkədə yerləşdirilsin ki, insanlar seçimi edə bilsinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Musa müəllim, buyurun. Kifayət qədər təkliflər var idi. Xahiş edirəm, Siz fikrinizi bildirin.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, ilk olaraq, çıxış edən, dəyərli təkliflər söyləyən bütün deputat həmkarlarıma komitəmiz adından minnətdarlığımı bildirirəm. Doğrudan da, çox faydalı bir müzakirə oldu. İstər qanunun konsepsiyasına, istər ayrı-ayrı müddəalarına, istərsə də qanun qəbul olunan sonra onun iş mexanizminə, fəaliyyət mexanizminə aid maraqlı təkliflər verildi. Düşünürəm ki, bu təkliflərin hamısını incələmək və cavab vermək imkanımız yoxdur. Mən təklif edirəm ki, bu yaxın günlərdə qanun layihəsinin subyektləri ilə birgə işçi qaydada görüş keçirək. Bizim komitə üzvləri ilə yanaşı, burada çıxış edən, eyni zamanda, təklifləri olan və burada çıxış etməyən deputat həmkarlarımızı da dəvət edək, işçi qaydada bunu ətraflı müzakirə edək, çox zəruri, faydalı və qanunun konsepsiyasına uyğun məsələləri qanunun müddəalarına əlavə edək.

Hörmətli həmkarlar, onu da bildirmək istəyirəm ki, bu, yalnız Turizm haqqında çərçivə qanun layihəsidir. Bu qanun qəbul olunandan sonra turizmin ayrı-ayrı sahələri üzrə sahəvi qanunların da qəbul olunması nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, qanunun icrası ilə bağlı 30-dan çox qanunaltı aktların da hazırlanması üzərində iş gedir. Yəni bu qanuna, çərçivəyə daxil olacaq əsas prinsipləri və istiqamətləri daxil etməyimiz, hesab edirəm ki, daha yerində olar,

nəinki ayrı-ayrı sahələrlə bağlı. O cümlədən burada hörmətli deputat həmkarlarımız anlayışların dəqiqləşdirilməsi ilə bağlı Azərbaycan dilinin qanun-qaydalarına uyğun təkliflər də verdilər. Hesab edirəm ki, bunların hamısını qəbul edə bilərik. Bir daha təşəkkür edirəm, bu qanunu dəstəklədiyinizə görə minnətdaram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Kimin nə təklifi var idisə, artıq stenoqramda olacaq. Xahiş edirəm, hamını dəvət edin. Hər bir fikrə çox ciddi yanaşmaq lazımdır.

Çox sağ olun. İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinin ikinci oxunuşudur deyə, biz əvvəlcə maddələr üzrə səs verməliyik. Bu qanun layihəsində 22 maddə var, mən onları qruplaşdıracağam. İndi isə birinci 5 maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.52 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi. Xahiş edirəm, növbəti 5 maddəyə, yəni 6–10-cu maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	0

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, 11–15-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Qəbul edildi. İndi isə xahiş edirəm, son maddələrə – 16–22-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi. İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Bizim hələ 5 dəqiqəmiz var. Mən indi növbəti məsələyə keçəcəyəm. Gündəliyin 11-ci məsələsi İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamal Cəfərova söz verirəm.

Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hər hansı təklif olmadığından olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Kamal müəllim.

Qanun layihəsinə Əmək və sosial siyasət komitəsində, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində və Mədəniyyət komitəsində də baxılıb.

Musa müəllim, Məzahir müəllim, Qənirə xanım, kimin nə sözü var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Musa müəllim, sözlünüz var?

M.Quliyev. Deyilənlərlə razıyıq, səsə qoyulmasını xahiş edirik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Məzahir müəllim.

M.Əfəndiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təklif edirik ki, dəstəkləyəsiniz. Sağ olun.

Sədrlik edən. Qənirə xanım, Sizin?

Q.Paşayeva. Mədəniyyət komitəsi dəstəkləyir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Məzahir müəllim, Siz çıxış etmək istəyirsiniz, ya da düyməni basmamısınız.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuş olduğuna görə biz qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, əsas kimi qəbul edək.

Səsvərmənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihəsini maddələr üzrə səsə qoyuram. Qanun layihəsi cəmi 1 maddədən ibarətdir, kiçik bir maddədir. Xahiş edirəm, həmin maddəyə səs verin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.57 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, maddələr üzrə qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.57 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Fasilə elan edilir. Saat 3-də işimizə davam edəcəyik.

(FASİLƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, iclasımıza davam edirik. Gündəliyin növbəti iki məsələsi cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. Bu, 12-ci və 13-cü məsələlərdir. 12-ci məsələ “Büdcə sistemi haqqında”

Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir, 13-cü məsələ isə “Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir.

Mən təklif edirəm ki, Tahir müəllim, Siz iki qanun layihəsi haqda birgə məlumat verin, sonra biz onların hər birini əsas kimi ayrıca qəbul edib, müzakirə keçirək, sonra isə səsverməyə qoyacağıq. Buyurun, 12-ci və 13-cü məsələlər Sizdədir.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, düşünürəm ki, hər iki qanun layihəsi barədə birinci oxunuşda hörmətli həmkarım Mahir Abbaszadə tərəfindən xeyli ətraflı informasiya verilib. Amma qanun layihəsinin spesifik olmasını nəzərə alaraq istəyərdim ki, bəzi əlavələri də təqdim edim. Düşünürəm ki, bu təqdimatın əlavələri də həmkarlarım üçün daha maraqlı ola bilər. Bildiyiniz kimi, ümumiyyətlə, son zamanlar Azərbaycanda büdcə siyasətinin həyata keçirilməsi və xarici borcun idarə olunması sahəsində xeyli müsbət nəticələr əldə etmişik. Məhz pandemiya və müharibənin gətirdiyi bir dövrdə dövlət büdcəsi siyasətinin kifayət qədər çevik olması qarşıya qoyulan hədəflərin qısa bir müddət ərzində maliyyələşməsinə və nəticələr əldə etməsinə imkan yaratmışdır.

Bununla yanaşı, cənab Prezident tərəfindən hər iki istiqamət üzrə təkmilləşmələrin aparılması ilə bağlı konkret tapşırıqlar da mövcuddur. Belə ki, həm onun tərəfindən imzalanmış fərmanlarda, həm təsdiq olunmuş dövlət proqramında, həm büdcə siyasətinin, həm də dövlət borcunun idarə edilməsi ilə bağlı yeni hədəflərin müəyyən olunması hökumət qarşısında tapşırıq kimi qoyulmuş və bununla bağlı “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanuna da müvafiq dəyişikliklər edilmişdir.

Ümumiyyətlə, cənab Prezident tərəfindən qoyulmuş hədəflərə, tapşırıqlara baxsaq, görürük ki, onlar, əsasən, üç istiqamətdədir. Birinci istiqamət büdcə idarəçiliyinin özünün təkmilləşdirilməsi, büdcənin dayanıqlığının möhkəmlənməsi, ikinci istiqamət Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transferlərin səviyyəsinin tədricən azalması, üçüncü istiqamət isə xarici dövlət borcunun ümumdaxili məhsula nisbətinin tədricən azaldılmasıdır. Çünki xarici dövlət borcunun azaldılması, bildiyiniz kimi, həm də bizim iqtisadi müstəqilliyimizi artıran çox mühüm məsələlərdən biridir. Hər üç istiqamət üzrə verilən tapşırıqların icrası son nəticədə makroiqtisadi sabitliyin möhkəmlənməsinə və büdcə sisteminin özünün çevikliyinə xidmət edir.

Bu gün müzakirə etdiyimiz qanunda olan dəyişiklikləri də, əslində, hər üç hədəfi müəyyən edən üç qrupa bölmək mümkündür ki, bunlardan birinci qrup üzrə qanunda yeni anlayışların tətbiq edilməsi və mövcud anlayışların təkmilləşdirilməsi – transfer, büdcə ssudaları, icmal büdcənin qeyri-neft gəlirləri, qeyri-neft xərcləri, birdəfəlik təyinatlı xərclər ilə bağlı, yaxud da dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin təminat fondunun təşkilati formasının dəyişməsidir. Onun xərclərinin yuxarı həddinin müəyyən olunması məhz birinci istiqamət üzrə qoyulan hədəflərə çatmağa xidmət edir.

İkinci qrup yeni büdcə qaydasının tətbiq olunması ilə bağlıdır. Bildiyiniz kimi, pandemiya görə biz dövlət büdcəsində yeni büdcə qaydasını dayandırmaq məcburiyyətində qalmışdıq ki, xərclərin artımı istənilən halda bu istiqamətdə olan təsirlərin aradan qaldırılması üçün mühüm bir mənbə idi. Həmçinin fərmanda 2022-ci ilin yanvarından etibarən yeni büdcə qaydasının təkmilləşmiş formasının tətbiqi ilə bağlı cənab Prezidentin verdiyi bir

tapşırıq var idi. Yeni büdcə qaydasına da fikir versək, məhz burada həm qeyri-neft baza kəsirinin qeyri-neft ümumidaxili məhsuluna nisbəti, həm də bu prosesdə xam neftin ixrac qiymətlərinin nəzərə alınması, dolayısı yolla, əslində, bir tərəfdən baxsaq, dövlət büdcəsinin xərclərinin ümumi istiqamətinin və ümumi məbləğinin müəyyən limit həddini keçməməsi üçün nəzarət etməyə imkan verməklə yanaşı, həm də Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transferin tədricən azaldılmasına xidmət edir.

Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bizə təqdim olunmuş stimulyasiyada 5 illik göstəricilər üzrə dövlət büdcə xərclərinin artımına baxmayaraq, Dövlət Neft Fondundan büdcəyə olan transferin azaldığını açıq şəkildə müşahidə etmək mümkündür. Bu da o deməkdir ki, əslində, yeni müəyyən olunmuş büdcə qaydası bir tərəfdən cənab Prezident tərəfindən qoyulmuş hədəfə, yəni Dövlət Neft Fondundan vəsaitlərin büdcəyə köçürülməsinin tədricən azalmasına xidmət edir, ikinci bir tərəfdən isə büdcə xərclərinin istənilən halda çox böyük istiqamətlərdə dəyişməsinin qarşısını almaqla makroiqtisadi sabitliyə xidmət etməyə imkan verəcəkdir. Nəhayət, üçüncü, yeni büdcə qaydasında dövlət borcunun ümumdaxili məhsula nisbətinin həddinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunması və bu həddin getdikcə azalması istiqamətində mexanizmin mövcud olması, qeyd etdiyim kimi, dövlət borcunun, xarici borcun xüsusən azalmasına və dövlətin iqtisadi müstəqilliyinin getdikcə daha çox artmasına imkan yaradacaq.

Ümumilikdə, bizim fikrimiz bundan ibarətdir ki, qanuna edilən dəyişikliklər dövlət qarşısında duran mühüm hədəflərin, xüsusən büdcənin idarə edilməsi, büdcənin çevikliyi, iqtisadi müstəqilliyin artırılması istiqamətində

yeni büdcə qaydasının müəyyən olunması, bu istiqamətdə qoyulan hədəflərin əldə edilməsi yolunda çox mühüm bir addımdır. Biz qanun layihəsinə dəyişiklikləri dəstəkləyirik və həmkarlarımla da dəstəkləməsini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu, ikinci oxunuşdur. Biz gərək bunu əsas kimi qəbul edək, sonra müzakirə olacaq.

Xahiş edirəm, “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini əsas kimi qəbul edək. Bu məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.05 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	70
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Əsas kimi qəbul edilirdi.

İndi isə xahiş edirəm, “Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.06 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də əsas kimi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, təkid edən yoxdursa, mən məsələni səsə qoyuram.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur, çox sağ olun. Beləliklə, ikinci oxunuşdur, biz ona görə qanun layihələrini maddələr üzrə qəbul etməliyik. “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsində 18 maddə var. Mən onları altı-altı qruplaşdırıb səsə qoyacağam. Hörmətli həmkarlar, səsverməyə hazırsınız?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, 1–6-cı maddələrin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.07 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	71
Nəticə: Yətərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. İndi isə 7–12-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.08 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	70
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. İndi isə xahiş edirəm, son 6 maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.08 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.08 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz 13-cü məsələnin – “Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin maddələr üzrə səsverməsinə keçirik. Qanun layihəsi 3 maddədən ibarətdir. Mən 1-ci və 2-ci maddələri səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.09 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. Sonuncu – 3-cü maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.08 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.10 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin növbəti məsələlərinə keçirik. Növbəti iki məsələ də cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. Bunlar da mahiyyətə bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir. 14-cü məsələ Vergi Məcəlləsində, 15-ci məsələ isə “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü hörmətli Anar Məmmədovdan xahiş edəcəyəm.

Anar müəllim, Siz elə iki qanun layihəsi haqqında birgə məlumat verin. Sonra isə biz müzakirələri və səsverməni, həmişə olduğu kimi, ayrı keçirəcəyik. Buyurun.

A.Məmmədov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, çox hörmətli sədr. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri, qanun layihələri barədə birinci oxunuşda geniş məlumat vermişdim. Hər iki sənəd çox önəmli dəyişikliklər daşıyır. Belə ki, “Gömrük

tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda təklif olunan dəyişiklik Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinin minalardan və digər partlayıcı qalıqlardan təmizlənməsi çərçivəsində istifadə olunan bütün növ avadanlıqların idxalının 5 il müddətinə gömrük rüsumlarından azad edilməsini nəzərdə tutur.

Vergi Məcəlləsindəki dəyişiklik isə həmin avadanlıqların idxalının 5 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır. Birinci oxunuş zamanı həm komitədə, həm də plenar iclasda layihələr dəstəklənmişdir. Hörmətli millət vəkllərini qanun layihələri ilə bağlı hər hansı əlavə rəy və təklif olmadığı halda, bu vacib sənədlərə ikinci oxunuşda səsverməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Ziyafət müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Zəhmət olmasa, münasibət bildirin.

Z.Əsgərov. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim.

Hörmətli həmkarlar, müzakirəyə keçmədən qanun layihəsini əsas kimi qəbul edək. Ona görə də xahiş edirəm, qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

(saat 15.12 dəq.)

Lehinə	77
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.13 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən var.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hörmətli deputatlar, qanun layihələrinin hər ikisi, doğrudan da, vacibdir. Avadanlıqların həm gömrük vergilərindən, həm də vergidən azad olunması məsələsi çox önəm daşıyır. Hesab edirəm, biz digər qanunlarımızda da işğaldan azad olan ərazilərimizdə gedən bu prosesə dəstək olmaq üçün lazımı addımları atmalıyıq ki, həm orada abadlıq-quruculuq işləri davamlı şəkildə olsun, həm də tez bir zamanda bizim vətəndaşlarımız işğaldan azad olan ərazilərə köçüb yaşasınlar.

Mən başqa bir məsələ ilə əlaqədar qeyd etmək istəyirdim. Tahir müəllim burada iştirak edir. Biz keçən dəfə də bir maddəyə düzəliş etdik. Satınalmalarla əlaqədar müxtəlif rəqəmlər mövcud idi. Tutaq ki, əvvəlcə nağd şəkildə 2000-ə qədər, nağdsız 6000-ə qədər nəzərdə tutulmuşdu. Sonradan ümumiləşdirdik və bunu 4000 civarında müəyyənləşdirdik.

Hörmətli sədr, bizim gəlir vergilərində də belə bir problem var. Məsələn, müəyyən əməkhaqlarından – 2500 manata qədərindən bir vergi tutulur, 2500 manatdan sonra isə, məsələn, 24–25 faiz tutulur. Başqa bir təbəqədən isə, məsələn, sahibkarlardan bu, 8000-dən sonra nəzərdə tutulur. Yəni 8000-dən sonra bunlardan 24 faiz tutulmalıdır. Dövlət qulluğunda çalışanlarda 2500-dür. Məsələn, Milli Məclisin deputatlarından 2500-dən sonra 24 faiz tutulur. Bunu da ümumiləşdirib vahid bir rəqəm kimi təqdim etmək olar ki, burada eyni rəqəm əsasında gəlir vergisi ödənsin.

Bu gün ölkəmizdə geniş inkişaf gedir, iqtisadi artım var. Cənab Prezidentin sərəncamı ilə müavinətlərlə, pensiyalarla bağlı kifayət qədər artım artıq qüvvəyə minibdir, yəni 2022-ci ilin yanvarından başlayaraq veriləcəkdir. Cənab Prezident bu gün imza atıbdir. Mən hesab edirəm, buna görə burada da vahidliyin təmin olunması məqsədəuyğun olardı. Qanun layihələrinə səs verəcəyəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihələrini bir-bir səsə qoyacağam. İkinci oxunuşdur, həmişə olduğu kimi, maddələr üzrə səs verməliyik. Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. İndi isə xahiş edirəm, həmin qanun layihəsinin 1-ci maddəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. 2-ci maddə də qəbul edildi. İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.17 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini biz maddələr üzrə səsə qoymalıyıq. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirin, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.18 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Qəbul edildi. İndi isə, hörmətli həmkarlar, 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.18 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi. İndi mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.19 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti 16–17-ci məsələlər də cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub və onlar mahiyyətə bir-birinə yaxındırlar. 16-cı məsələ “İşsizlikdən sığorta haqqında”, 17-ci məsələ isə “Məşğulluq haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələridir. Hörmətli Musa müəllimdən xahiş edəcəyəm ki, həmişə olduğu kimi, ikisi haqqında birgə məlumat versin, səsvermə ayrı olsun. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunun 2-ci, 13-cü, 14-cü maddələrinə 8 dəyişiklik təklif olunur. Təklif olunan dəyişikliklərin əsas məqsədi anlayışların dəqiqləşdirilməsi, sığorta prinsiplərinə uyğunlaşdırılması, eyni zamanda, sığorta ödənişi almaq hüququ olan şəxslərin çevrəsinin genişləndirilməsi, işsiz şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsidir.

Bu qanuna dəyişikliklər qəbul olunandan sonra işsizlikdən sığorta almaq üçün tələb olunan mövcud 35 ay iş stajı 30 aya endiriləcəkdir. Eyni zamanda, 3 aydan sonra müraciət etmək imkanı sifirə endiriləcəkdir. Yəni işsiz elan olunandan sonra, iş yeri ixtisara düşəndən, yaxud bağlanandan sonra, yaxud əmək müqaviləsi bitəndən sonra həmin işsiz şəxs dərhal müraciət edib işsizlikdən sığorta haqqı ala biləcəkdir. Eyni zamanda, bu dəyişiklik imkan verəcək ki, işsizlikdən sığorta ödənişi alan şəxslərin dairəsi 5 dəfə artsın, həmçinin, onların alacaqları sığorta haqları da 20 faizdən az olmayaraq yüksəlsin. Göründüyü kimi, “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanuna edilən dəyişiklik vətəndaşın sosial müdafiəsini gücləndirmək xarakteri daşıyır və pozitiv dəyişiklikdir.

“Məşğulluq haqqında” Qanuna edilən dəyişiklik də sosial müdafiəni gücləndirmə xarakterlidir və ötən müzakirələrdə söylədiyim kimi, kənd yerlərində yaşayan, pay torpağına sahib olan məşğul əhəlinin, eyni zamanda, digər məşğulluq alətlərinə çıxışına imkan yaradacaqdır. Qanunun 20-ci, 21-ci, 24-cü və 29-cu maddələrinə 15 dəyişiklik təklif olunur. Bu dəyişikliklər qəbul edilərsə, kənd yerlərində yaşayan, pay torpaqlarına sahib olan vətəndaşlarımız həm özünüməşğulluq proqramlarına cəlb olunmaq imkanı əldə edəcəklər, həm də ödənişsiz peşə hazırlığı kurslarına gedə biləcəklər və eyni zamanda, peşə hazırlığı kursunda təhsil aldıkları müddətdə təqaüd ala biləcəklər. Bununla yanaşı, haqqı ödənilən ictimai, sosial işlərə də cəlb olunmaq imkanı əldə edəcəklər. Göründüyü kimi, bunlar da sosial müdafiəni gücləndirən tədbirlərdir və xahiş edirəm ki, qanun layihəsini dəstəkləyəsınız.

Eyni zamanda, hörmətli xanım sədr, birinci oxunuş zamanı səslənən bəzi fikirlərə, təkliflərə və suallara da cavab

vermək istəyirəm. Birinci oxunuşda bizim çıxış edən deputat həmkarlarımızın, qanunun lehinə səs verən deputat həmkarlarımızın hamısına təşəkkür edirəm. Bir neçə suala burada aydınlıq gətirmək istəyirəm.

Hörmətli Əli Məsimli çıxışında qanunu dəstəklədiyini bildirdi. Əli müəllimə mövqeyinə görə təşəkkür edirəm. Eyni zamanda, bir neçə sual səsləndirmişdi. Bu suallardan biri o idi ki, əvvəlki “Məşğulluq haqqında” Qanuna əsasən öz ərizəsi ilə işdən çıxanlar işsizliyə görə müavinət ala bilirdilər, indi isə bu müavinəti ala bilmirlər. Bəli, 2018-ci ilə qədər belə bir imkan, hüquq var idi. 2018-ci ildə “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanun qəbul olunandan sonra daha çox işsizlikdən sığortanın sığorta prinsipinə yanaşmaya üstünlük verildi. Öz ərizəsi ilə işdən çıxmaq sığorta hadisəsi olmadığına görə bu insanlara belə haqq tanınmadı. Amma eyni zamanda, biz də komitə olaraq Əli müəllimin mövqeyini dəstəkləyirik. Bu barədə Dövlət Məşğulluq Agentliyi ilə də müzakirələr aparmışıq. Yəqin ki, gələcəkdə qanunda müvafiq dəyişiklik edərək, öz ərizəsi ilə işdən çıxanlar da müəyyən müddət işsiz qalarlarsa, onlara da hər hansı şəkildə sosial müavinət, işsizlikdən sığorta müavinəti – hər halda nə isə bir dəstək vermək lazımdır. Avropanın bəzi ölkələrində bu cür təcrübədən istifadə olunur. Amma onlarda işsizlikdən sığorta haqqı, yəni sığorta fonduna ödənişlər əmək haqqının 2-3 faizi arasında dəyişir. Bizdə isə cəmi 0,5 faizdir. Ona görə də hələlik İşsizlikdən sığorta fondunun imkanları bu cür sosial müdafiə tədbirlərini genişləndirməyə imkan vermir. Amma hər halda müəyyən formalar haqqında biz də düşünürük.

Əli müəllimin ikinci sualı ondan ibarət idi ki, pandemiya dövründə 327 min nəfər işdən çıxıbdır və bunlardan cəmi 5000 nəfər iş yerinin bağlanması ilə əlaqədar, qalan-

ları öz ərizəsi ilə çıxıb. Əli müəllimin şübhəsi var ki, bunların bəzilərinə məcburiyyətlə ərizə yazdırıblar.

Hörmətli Əli müəllim, onu demək istəyirəm ki, 327 min nəfər həmin il işdən çıxıb, 387 min nəfər isə işə qəbul olunub. Əmək bazarı çevik və dinamik bir müstəvidir. İşdən çıxanların bir hissəsi, ola bilsin, daha uyğun iş gediblər, bəlkə də daha yüksək maaşlı işə gediblər. Kimsə deyə bilməz ki, onlara zorla ərizə yazdırılıb. Heç kəs də iddia edə bilməz ki, belə bir hal baş verməyib. Amma hər halda Dövlət Əmək Müfəttişliyi, Həmkarlar Konfederasiyası, yuxarı instansiyalar, məhkəmələr var və vətəndaşlarımız bu hüquqlarından istifadə edə bilirlər.

Başqa bir sual ondan ibarət idi ki, 2020-ci ildə xarici turizm, demək olar, bütün dünyada dayanmışdı, çökmüşdü. Amma buna baxmayaraq, bizdə turizm sektorunda 6 min 863 nəfər yenidən işə qəbul olunubdur. Bəli, bu, maraqlı sualdır. Biz də bunu araşdırdıq. Həmin il turizm sektorunda 8800-dən çox iş yeri bağlanıb. İaşə sektorunda, – bunlar turizmlə bağlı, bir-biri ilə əlaqəli sahələrdir, – 15 min 600 iş yeri bağlanıbdır. Amma xüsusən daxili turizmin hesabına yeni iş yerləri açılıbdır. Dediğiniz bu rəqəm isə bizim araşdırmalarımıza görə, daha çox dövlətin müdafiə tədbiri ilə bağlıdır. Bilirsiniz ki, cənab Prezident iş yerlərinin qorunması ilə əlaqədar tapşırıq vermişdi, Nazirlər Kabineti də özəl sektora vəsait ayırmışdı. Orada, ola bilsin ki, vaxtilə əmək müqaviləsi bağlanmayan şəxslərlə məcbur olub əmək müqaviləsi bağlayıblar. Yəni onlar orada işləyirlər, sadəcə, bu, leqallaşdırılıb. Onu da deyim ki, ümumiyyətlə, son 3 ildə əmək müqaviləsinin leqallaşdırılması və bağlanması halları 30 faiz yüksəlibdir. Bu da, eyni zamanda, həm vətəndaşlarımızın əmək hüquqlarının yüksək səviyyədə qorunmasına, həm də əmək haq-

qı fondunun artmasına səbəb olub.

Hörmətli Elşad Mirbəşir oğlu öz çıxışında qanun layihəsini dəstəkləməklə yanaşı, belə bir təklif irəli sürmüşdü ki, əmək müqaviləsi bağlanarkən bu müqavilənin şərtlərində işçi işdən çıxarkən onun sığorta haqları da öz əksini tapsın. Hörmətli Elşad müəllimə təşəkkür edirəm. Bildirmək istəyirəm ki, belə bir müddəa Əmək Məcəlləsinin 1-ci əlavəsinin “Əmək müqaviləsinin nümunəvi forması” adlanan 6-cı paragrafının 6.2-ci bəndində öz əksini tapmışdır.

Deputat Sabir Rüstəmxanlı çıxışında bir sıra məsələləri qaldırdı. Ümumiyyətlə, deyərdim ki, Sabir müəllim bu qanunu dəstəkləmədi. Sabir müəllim “biz burada kosmetik əməliyyatlarla məşğul oluruq” fikrini söylədi. Hesab edirəm ki, bu fikir qəbul edilməzdir. Qanun yaradıcılığı təcrübəsində, ümumiyyətlə, “kosmetik əməliyyat, kosmetik dəyişiklik” deyilən bir anlayış yoxdur. Qanunlara redaktə, texniki, uyğunlaşma və mahiyyətə dəyişiklik edilir. “Məşğulluq haqqında” Qanuna edilən dəyişiklik yeni norma yaratmaq məqsədi daşıyan mahiyyət və məzmun dəyişikliyi vdir və olduqca əhəmiyyətlidir. Kənd yerlərində yaşayan, pay torpağı olan 800 min nəfərin özünü-məşğulluq, peşə hazırlığı kurslarına ödənişsiz cəlb olunma, haqqı ödənilən sosial işlərə qəbul edilmə kimi aktiv sosial müdafiə alətlərinə çıxış imkanları yaradan dəyişikliyə, hesab edirəm ki, kosmetik dəyişiklik demək o qədər doğru deyil.

Sabir müəllimin digər bir sualı – “Kənd yerində yaşayan şəxslərin peşə hazırlığına cəlb olunmasının nə əhəmiyyəti var?” Bildirmək istəyirəm ki, hazırda ölkəmizin əhalisinin 47,2 faizi, yaxud 4 milyon 755 min nəfəri kənd yerlərində yaşayır. Bunlardan iqtisadi fəal əhalinin 49 faizi isə kənd yerində yaşayır. Kənd təsərrüfatı ilə bağlı xeyli

sayda peşə və ixtisasa ehtiyac vardır: baytar və zootexnik köməkçisi, quşçuluq sənayesi mütəxəssisi, arıçı, istixana quraşdırıcısı və operatoru, bitkilərin əkilməsi, becərilməsi, dərmanlanması, gübrələnməsi üzrə mütəxəssislər, kənd təsərrüfatı texnikasının işlədilməsi və təmiri üzrə mütəxəssislər, eləcə də müxtəlif xidmət sahələri üzrə mütəxəssislər – bərbər, çilingər, rəngsaz, elektrik, dərzi, çörəkçi və sair. Bir çox peşə saymaq olar. Kənddə yaşayan insanların da bu xidmətlərə ehtiyacı vardır. Buna görə hesab edirəm ki, bu qanunda insanları özünüməşğulluq xidmətlərinə, o cümlədən peşə hazırlığına cəlb etmək də doğrudur.

Özünüməşğulluq xidmətləri ilə də bağlı demək istəyirəm ki, bu, ən mütərəqqi, aktiv sosial müdafiə tədbirlərindən biridir. Dövlətin mal, material, istehsal vasitələri verməklə, treninqlər keçməklə, məsləhət xidməti göstərməklə dəstəyi sayəsində işsiz vətəndaş ailə üzvləri ilə birlikdə kiçik biznesini qurur, sonra onu inkişaf etdirərək işsizdən işəgötürənə çevrilir. Özünüməşğulluq proqramları cənab Prezidentin tövsiyəsi ilə artıq 4 ildir ki, ölkəmizdə uğurla tətbiq olunur, ilbəl təkmilləşir. İndiyədək 36 min ailə bu proqrama cəlb olunmuşdur, gələn il isə daha 17 min ailənin özünüməşğulluq proqramına cəlb olunması imkanları yaradılacaqdır.

Hörmətli deputat həmkarımız Etibar Əliyev öz çıxışında bu qanunu dəstəkləmiş və 2 sual bildirmişdir. 2019-cu ildə 81 min nəfər işsiz kimi qeydiyyatla götürülüb, amma onların cəmi 540 nəfərinə müavinət verilibdir. Hörmətli Etibar müəllim, dediyimiz kimi, işsizlik müavinəti yalnız sığorta hadisəsi təsiri altına düşən şəxslərə verilir. İşsiz və iş axtaran kimi qeydiyyatla alınanların çoxu ilk olaraq əmək cəbhəsinə atılan, stajı olmayan, bir hissəsi də öz ərizəsi ilə işdən çıxıb yeni iş axtaran insanlardır.

İkinci sualınız ondan ibarət idi ki, pandemiya dövründə 600 min nəfərə işsizlik müavinəti verilibdir. Bundan sonrakı ildə isə bu say cəmi 1292 nəfər olub. Bəli, cənab Prezidentin sosial müdafiə tədbirləri çərçivəsində 600 min nəfərə birdəfəlik müavinətlər verildi. Amma bu o demək deyil ki, 600 min nəfərin hamısı iqtisadi fəal əhalidir. Onların bir çoxu, ümumiyyətlə, evdə oturub, işləmək istəmir, işləmək fikri də yoxdur. Bu da onların hüquqlarıdır. Bu hüquqlara da hörmətlə yanaşmalıyıq.

Mənim izahatım bu qədərdir. Xahiş edirəm, hörmətli millət vəkilləri qanunu ikinci oxunuşda dəstəkləsinlər. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsini ikinci oxunuş olduğuna görə əsas kimi qəbul etməliyik. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.33 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.33 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də əsas kimi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, Aydın müəllimin sözü var.

Aydın müəllim, təkidlə?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

A.Hüseynov. Hörmətli xanım sədr, “Məşğulluq haqqında” Qanuna edilən dəyişiklikdə “kənd təsərrüfatına yararlı torpaq sahələri” ifadəsi qeyd olunub. Bəzən biz bu praktika ilə də rastlaşırıq ki, pay torpağı var, ancaq o, kənd təsərrüfatına yararlı olmur. Suvarma ilə bağlı, yaxud digər kənd təsərrüfatı texnikalarının gedib orada hər hansı bir işi görməməsi ilə bağlı, yaxud bu kimi səbəbdəndir. Bəlkə ifadə ümumən belə yazılsın: “Kənd təsərrüfatı məqsədli torpaq payı olan”. Yəni “yararlı” deyil, ümumi ifadə altında olsun. Bunu demək istəyirdim.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim.

Musa müəllim elə yanınızdadır, düşünürəm ki, qeydə aldı.

Sözünüz var, Musa müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

M.Quliyev. Üçüncü oxunuşda ətraflı cavab verərəm. Bu, başqa qanunlarda da belədir, təzə ifadə deyil. Ona görə biz

qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə məsləhətləşək, sonra cavab verərik. Yəni bu, yeni ifadə deyil. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsini səsə qoyacağıq. Birinci, “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunda 3 maddə var. Mən onların ikisini bir, birini isə ayrılıqda səsə qoyacağam. Buyurun, 1-ci və 2-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.35 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu 2 maddə qəbul edildi. İndi isə 3-cü maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.36 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə mən bu qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.36 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, o biri qanun layihəsinə keçək. Bu, “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Burada 4 maddə var. Mən onları iki-iki səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, 1-ci və 2-ci maddələrin qəbul edilməsinə səs verəsiniz.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.37 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2 maddə qəbul edildi. Növbəti 2 maddəyə – 3-cü və 4-cü maddələrə, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.37 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bunlar qəbul edildi. İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.38 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. 18-ci məsələ Media haqqında qanun layihəsidir. Məlumat verim ki, bu qanun layihəsinin müzakirəsi ilə bağlı İsmət müəllim Səttarov – Azərbaycan Respublikası Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri, Əhməd İsmayılov – Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru, Rəqsanə Kərimova – Azərbaycan Respublikası

Medianın İnkişafı Agentliyinin Hüquq və insan resurslarının idarə edilməsi departamentinin direktoru buradadırlar. Əflatun Amaşovu hamımız tanıyıriq, Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədridir. Yenə də xoş gəlmisiniz.

İndi isə mən sözü Zahid Oruca verirəm. İnsan hüquqları komitəsi aparıcı komitədir.

Zahid müəllim, Sizin təqdimatınız var, buyurun.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Hörmətli sədr, ilk növbədə dekabrın 7-dən bu yana yeni Media haqqında qanun layihəsinin müzakirəyə çıxarılmasının hazırlıq mərhələsində, o cümlədən müxtəlif platformalarda, Milli Məclisdə və digər məkanlarda fərdi, qrup və geniş formatlı görüşlərə, dinləmə və müzakirələrə, ideya, siyasi və təşkilati dəstəyə, birbaşa iştiraka və yardıma görə Sizə bütün işçi qrup adından səmimi təşəkkürlərimizi bildiririk. Əlbəttə, Milli Məclisin fəaliyyəti təkəcə qanun yaratma prosesindən ibarət deyil. Lakin tarixi zəfərdən sonra ölkə həyatında baş verən mühüm dəyişikliklərə, yeni media siyasətinə parlament rəhbəri kimi Sizin və millət vəkillərinin yüksək dəstəyi millətimiz üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Ötən iki həftə ərzində, bir həmkarımızın sözü ilə desək, büdcə layihəsindən sonra belə geniş formatlı, əhatəli, uzun sürən müzakirələrdən keçən bir sənədin parlamentin gündəliyində mühüm yer tutması 2021-ci ildə uğurlu işlərin yekunlarından biri kimi tarixdə qalacaq. İstər Milli Məclis üzvlərinin, istərsə də onun aparatının insan və bütün texniki resurslarının bu müzakirələr üçün səfərbər edilməsi razılıq hissi doğurur, yaxşı fəaliyyət nümunəsi kimi qiymətləndirilir. Ona görə də görülən işlərlə bağlı bir neçə vacib statistik məlumatı Məclislə bölüşməyi vacib sayırıq.

2021-ci il dekabrın 10-da Milli Məclisdə iki komitənin birgə iştirakı və hörmətli Əli müəllim Hüseynlinin moderatorluğu ilə keçirilən müzakirələrdə 50-yə qədər, dekabrın 17-də onlayn formatlı müzakirələrdə 58, ümumilikdə, 108-dən çox media subyektinin rəhbərləri, baş redaktorları, jurnalistləri və media eksperti iştirak etdilər. Birinci dinləmənin 3 saatdan çox çəkdiyini, interaktiv formada müxtəlif suallara cavabların, şərh və izahatların verildiyini, eləcə də onların bütün mediada geniş işıqlandırıldığını söyləyə bilərik. Daha sonra Milli Məclis sədrinin bilavasitə rəhbərliyi ilə komitə sədrlərinin, işçi qrupu üzvlərinin çox faydalı birgə görüşü oldu. Orada da layihə ətrafında əksər deputatların, maraqlı tərəflərin adından səmərəli müzakirələr aparıldı. Hər iki ictimai dinləmədə çıxış edənlərin sayı 33 və 18 nəfər olmaqla, ümumilikdə, 51 nəfər öz rəy və təkliflərini səsləndirdi. Əksər suallar işçi qrupu və komitə rəhbərliyinin üzvləri tərəfindən cavablandırıldı. İşçi qrupu, o cümlədən müxtəlif komitələri təmsil edən parlament üzvləri tərəfindən 10-dan çox televiziya proqramında 30-a yaxın müsahibə, çıxış və açıqlama verildi. Çap, onlayn və sosial media hesablarında 300-dən artıq xüsusi rəy bildirildi. Layihənin müxtəlif müddələrinin geniş izahı verildi. Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi və Milli Televiziya və Radio Şurası media subyektlərində müzakirə predmeti olan mədələrin hər biri haqqında geniş, yazılı açıqlama yaydılar.

Beləliklə, müzakirələr zamanı ifadə edilən fikirləri iki qrupa bölə bilərik. Onların 90 faizə qədəri digər qanunlara, dövlət media siyasətinin müxtəlif aspektlərinə, onun tarixinə, praktiki tərəflərinə yönəlmişdir, müəyyən bir qisminə isə dəqiqləşdirici xarakter daşıyan əlavələr kimi işçi qrupu üçüncü oxunuş qarşısında daha dəqiq

münasibətini bildirəcəkdir. Xüsusən də internet televiziya-larının fəaliyyətinin əsla yasaq edilmədiyi aydın yazılsa da, işçi qrupu yeni 30.8-ci maddənin əlavə olunmasını məqbul hesab edir, yəni bu mövqeyini parlament qarşısında bəyan edir və əminəm ki, bu məsələlər deputatlar tərəfindən də məqbul qiymətləndiriləcəkdir. Hörmətli Məclis üzvləri, qeyd olunan rəqəmlər yalnız statistik hesabat deyil, ötən müddətdə parlamentin yeni media qanununun qəbulu istiqamətində sistemli, açıq və milli mənafeələrə dayanan mövqeyini görməyə imkan verir.

İndi isə iki qrupa aid etdiyimiz sualların bir qisminə, yəni bəzən layihəyə birbaşa aid olmayan, amma millət vəkilləri tərəfindən birinci oxunuş zamanı konseptual xarakterli səsəndirilmiş, eləcə də bəzən mediada onların əleyhinə, bəzən isə ətrafında gedən müzakirələr zamanı irəli sürülmüş məsələlərə aydınlıq gətirmək istəyirik. Birinci sual: Media, demokratiya insan hüquqları və azadlıqlarının təməl prinsipidir. Hakimiyyət yeni media qanununa beynəlxalq münasibətlərin onun bu addımına, beynəlxalq nüfuzuna necə təsir göstərəcəyini hesablayırmı?

Cavab: Əlbəttə, yeni media quruculuğu ilk növbədə xalqımızdan ötrü əhəmiyyət daşıyır. O cümlədən dövlət özünün media siyasətində baş verən ardıcıl dəyişikliklərin onun beynəlxalq nüfuzuna müsbət təsir edəcəyinə ümid bəsləyir, Avropa Şurası üzvlüyünə qəbul olunarkən üzərinə götürdüyü öhdəliyə sadıqdır. O cümlədən şuranın Venesiya komissiyasına və ATƏT ilə münasibətlərinə mühüm dəyər verir. Əməkdaşlığın davamlılığında maraqlıdır. Bununla bərabər, qanunvericilik prosesi müstəsna olaraq millətimizin və onun qurduğu hakimiyyətin hüquqi iradəsinin məhsuludur. İkincisi, dövlətin yeni siyasi kursu son

illər bütün növ mediada, daha çox tənqidi və obyektiv həqiqətlərin işıqlandırılması səviyyəsində özünü göstərir. Lakin beynəlxalq reytingləri tərtib edənlər bunu dəyərləndirmir, bir sıra hallarda xarici informasiya hücumlarına göz yumurlar. ATƏT-in Minsk qrupu ilə media üzrə Minsk qrupu kimi eyni dalğada düşünən qüvvələri qarşımızda görürük. Eyni zamanda, uzun illər dövlətin media siyasətini tənqid edənlərin bir qisminin dəyişikliklərə ya hazır olmadığını, ya da vəziyyətin əvvəlki səviyyəsində qalaraq ondan xarici müdaxilələrə əlverişli zəminin saxlandığını, mətbuat ətrafında siyasiləşmiş durumdan müxtəlif qüvvələrin yararlanmasını görməkdəyik.

Sual: Yeni media strategiyası və informasiya konsepsiyası olmadan hüquqi bazanı dəyişmək doğrudurmu?

Cavab: Əlbəttə, haqlı səslənir. Qanun media sahəsində islahatların birinci mərhələsini təşkil edir. İstəyirik ki, həmkarlarımız bunu nəzərə alsınlar. Təkmil normativ hüquqi bazanın yaradılması media strategiyasının və konsepsiyasının, yeni strategiyaların qəbuluna da kömək edəcəkdir.

Sual: Medianın maliyyələşməsi KİV-in müstəqilliyinə ziyan vurur. Halbuki mətbuatın iqtisadi bazasının formalaşması üçün müxtəlif hüquqi, təhsil, sosial, vergi və digər peşəkar fəaliyyət güzəştlərinə ehtiyac var. Beynəlxalq təcürbədə maliyyələşmə yoxdur.

Cavab: Avropa ölkələrində kütləvi informasiya vasitələrinə həm birbaşa, həm də dolaylı subsidiyalar ayrılır. Məsələn, Fransada mediaya yardım ənənəsi uzun illərdir, mövcuddur. 2009-cu ildə bu məqsədlə 600 milyon avro ayrılmışdı. Bu layihədə əsas diqqət çəkən məqamlardan biri gənclər üçün xüsusi abunəlik proqramları idi. Dolaylı subsidiyalara gəldikdə isə əlavə dəyər vergisinin azaldılması, yaxud bəzi hallarda sıfırlanması, vergi tətilləri və

sair idi. Eyni addımlar Belçika, Danimarka və digər ölkələrdə də mövcuddur.

Sual: Azərbaycanda reklam bazarında inhisarçılıq var, ona görə mətbu orqanlar arasında gəlirlər bərabər bölünmür. Müstəqil mediaya iqtisadi subyektlər tərəfindən reklam verildəndə bu onlar üçün risklər yaradır.

Xatırladaq ki, DSK-nın məlumatına görə, 2018-ci ildə reklamların məbləği 7,7 milyon manat, 2019-cu ildə 33 milyon manat, 2020-ci ildə 27 milyon manat təşkil edib. Dünyada bir meyar var, KİV-ə olan reklamlar ÜDM-in 1 faizinə qədər olsun. Gürcüstanda təkcə may, iyun aylarında bu rəqəm 48 milyon təşkil edib. Əlbəttə, burada problemlərin olduğu inkaredilməzdir. Lakin ölkəmizdə iqtisadi mühitin liberallaşması reklam bazarına və beləliklə, mətbuatın alternativ iqtisadi dayaqlarının bərpasına kömək edəcək. Lakin reklamların verilməsi oxucu auditoriyası və ictimai fikrə təsirlə bağlıdır. Hər bir reklamçı bunu nəzərə alır.

Sual: Sosial şəbəkələr çap və elektron medianın auditoriyasını onun əlindən alır. Nə üçün alıcısı olmayan mediaya dotasiya verib onları saxlayırsınız?

Cavab: Doğrudur, bütün dünyada sosial media çap və onlayn medianın rəqibi kimi çıxış edir. Çünki orada vətəndaşlar üstünlük təşkil edir. Lakin Media Agentliyi tərəfindən o meyar əsasında verilən yardımlar ədalətlidir və oxucu auditoriyası olmayanlara vəsait verilməyib.

TV-lərdə kadr problemi, aparıcı mütəxəssis qıtlığı mövcuddur, ixtisaslı kadr seçimi, yaradıcılığın səviyyəsinin yüksəldilməsi, xarici dil bilən peşəkar jurnalistlərin hazırlanması və sair amillər. Dövlətin verdiyi vəsaitlər, göstərdiyi yardımlar fonunda hazırlıqlı peşəkar kadrların azlığından bəhs olunmuşdur. Doğrudur, TV-lərdə jurnalistlərin əmək haqları digər sektorlardan xeyli yaxşıdır. Amma,

əlbəttə ki, kadr hazırlığı ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin ayrıca proqramlarına ehtiyac var. Azərbaycanda sosial jurnalistika, elmi jurnalistika, demək olar, yoxdur. Əvəzində ifrat siyasiləşmə, siyasi jurnalistika ənənələri güclənir.

Sual: Özünün auditoriyasını qazanmaq üçün müxtəlif ölkələrdə sınaqdan çıxmış uğurlu təcrübələr nə üçün tətbiq olunmur?

Cavab: Bakı Dövlət Universiteti, Pedaqoji Universitet və Bakı Slavyan Universiteti, habelə ADA media ixtisası üzrə ali təhsil verir. Amma təbii ki, bunun orta məktəb bazası yaradılmalıdır.

Sual: Layihə mühafizəkardır. Keçmiş mənfi ənənələri harada isə qoruyub saxlamağa xidmət edir.

Cavab: Əgər belə bir məqsəd olsa idi, ondan ötrü qanunvericiliyi dəyişməyə ehtiyac qalmazdı. Medianın əvvəlki simada münasibətlərinin ənənəvi şərtlər əsasında qalmasına, əlbəttə, çalışanlar var. Lakin onlar hakimiyyətdə qərarverici səlahiyyətdə deyil, özünü alternativ sayan cinahlarda daha çoxdur.

Sual: Jurnalistə verilən anlayış məhduddur. Frilanserləri əhatə edən konkret müddəalar yoxdur. Hazırda qüvvədə olan qanun ancaq əmək müqaviləsi ilə işləyən ştatlı və ştatdankənar müxbirlərə jurnalist statusunu şamil edir. Layihə isə həm əmək müqaviləsi, həm də mülki-hüquqi (xidməti) müqavilə ilə işləyənləri, o cümlədən frilanserləri əhatə edir. Bu sözü mən hər dəfə mürəkkəb ifadə edirəm. Üzrlü sayın. Görünür, sərbəst işləyənlərlə bağlı sözü daha da yaxşı öyrənməliyəm. Müqaviləsiz işləyən jurnalistlərin taleyi necə olacaq? İstər xidmət haqqı, qonorar almaqla, istərsə də almadan fəaliyyət göstərməyindən asılı olmayaraq tərəflər arasında qurulan işgüzar münasibətlərin hüquqi əsası olmalıdır. Beynəlxalq Jurnalistlər Federasiyası da-

vamlı gəlirinin əsas hissəsini bu yolla təmin edən şəxsləri jurnalistlərə aid edir. Heç bir müqavilən yoxdur, özün öz sahibin olaraq onlayn mediada yazılarını dərc edirsən. Sənin taleyin necə olacaq? – Heç bir müqavilə bağlamadan yazılarını öz veb saytında yayımlayan şəxs artıq media subyektidir və onunla münasibətlər onun əsasında qurulacaq.

“Parapsixologiya, mövhumatçılıq və digər xürafatın təbliğinə yol verilməməlidir” müddəası ekstrasenslərə və münəccimlərə qarşıdır və bu, yəqin, onlarla hüquqi davadır. Belə çıxır ki, onlar haqqında yazmaq qadağan olunur.

Sözügedən maddə informasiya verməyi deyil, onların təbliğ olunmasının yolverilməzliyini nəzərdə tutur. Avropa Konvensiyasının 10-cu maddəsinin 2-ci bəndi mənəviyyatın və sağlamlığın mühafizəsi üçün müəyyən məhdudyyətləri tanıyır.

Sual: “Qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarı olmadan şəxsin təqsirli olması barədə məlumatların dərc edilməsinə yol verilməməlidir” maddəsi medianı cəzalandırmaq üçün müəyyənləşib.

Cavab: Bu maddə birbaşa Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit olunmuş təqsirsizlik prezumpsiyasının tələbidir. Qanun layihəsi heç bir halda cəzalandırıcı normanı özündə ehtiva etmir.

Sual: Müzakirələrdə bloqerlərin hüquqi kimliyi tez-tez sual olunur və deyilir ki, onların fəaliyyəti nə üçün tənqidlənir?

Cavab: Əksinə, qanun layihəsinin heç bir müddəasında sosial şəbəkələrlə və bloqerlərin fəaliyyəti ilə bağlı müddəalar yer almayıb. Ona görə də Azərbaycan dövlətinin internet resurslarında bütün növ fəaliyyətləri məhdudiyət niyyətində suçlandırmaq doğru deyil. Layihə ancaq peşə-

kar jurnalistika səviyyəsində olan münasibətləri sağlamlaşdırmağa xidmət edir. Sosial şəbəkələrin media subyekti, bloqerlərin isə jurnalist hesab olunub-olunmaması qanunun predmeti deyil. Jurnalistlərə faktların və hadisələrin qərəzsiz və obyektiv şərh olunması, birtərəfliliyə yol verilməməsi tələbi qoyulmalıdır. Müvafiq norma jurnalistin şərhinə deyil, mediada dərc olunan və yayımlanan informasiyaya dair tələbləri nəzərdə tutur.

Mühüm məsələlərdən biri odur ki, hakimiyyət internet televiziyaalarını, yəqin, məcburi lisenziyalaşdırmağa çəkir, medianın məkanını daraltmaq istəyir və ya onları vahid mərkəzdə birləşdirməyə çalışır. Əvvəla, “platforma yayımçısı”, – bu sözdən çıxış etmişdilər, – hazırda istifadə olunan internet televiziyası anlayışı ilə eyni deyil və birincisi, daha geniş məfhumdur. Yalnız platforma yayımçısı olmaq istəyən internet televiziya kanalları müvafiq tələblərə cavab verməlidir ki, lisenziya üçün müraciət edə bilsinlər və bu halda lisenziya kabel və peyk yayımında təmsil olunmaq istəyən media subyektlərinə aiddir. Konkret desək, platforma yayımçısı lisenziya üçün tələblərə cavab vermirsə, müraciət etməsin.

Sual: Ali təhsili olmayan jurnalist deyil?

Cavab: Layihədə jurnalist hesab olunmaq üçün ali təhsil tələbi qoyulmayıb. Bu meyar yalnız jurnalist vəsiqəsinin təqdim edilməsi zamanı nəzərə alınacaq. Beynəlxalq Jurnalistlər Federasiyası işləməyən jurnalistlərə vəsiqə təqdim etmir və bu, ayrı-seçkilik deyil.

Ağır və xüsusən ağır cinayət əməlləri törədən və məhkumluğu ödənilən şəxslərin media subyekti olmasına qoyulan qadağa doğru deyil. Qeyd olunan norma həm dövlətdaxili, həm də xarici hüquqi aktlarda artıq əksini tapıb. Bu sahə ictimaiyyətin maariflənməsini və gələcək nəslin

tərbiyəsini nəzərə alaraq müəyyənləşdirilib. Medianın ictimai mədəniyyətin formalaşmasında müstəsna rolunu, gəlin, unutmayaq.

Layihə jurnalistikanı bürokratik çərçivələrə salır və demokratik özünütənzimləmə normalarına, orqanlarına, onların birliklərinin yaradılmasına qadağa qoyur.

Hər hansı bürokratik əngəl nəzərdə tutulmur. Əksinə, layihə ictimaiyyətdə jurnalistikaya və jurnalistlərə qarşı formalaşan neqativ münasibətin aradan qaldırılması ideyasına xidmət edir. Layihə peşəkar jurnalistləri müdafiə edir. Nüfuz və etimadın geri qaytarılmasına, keyfiyyətli xəbər istehsalına, eləcə də xarici informasiya məkanına inteqrasiya olunmasına və bu peşənin həqiqi mahiyyətinin özünə qayıtmasına kömək etmək istəyir.

Sual: Ən mühüm məsələlərdən biri: siyasi partiyaların və dövlət orqanlarının media subyekti yaratmaq hüququ bu layihə ilə məhdudlaşdırılırmı?

Cavab: Əsla, onlar yenə də “YouTube”, yaxud internet televiziya üzərindən fəaliyyətlərini davam etdirlər. Lakin siyasi partiyalar hakimiyyətə gəlmək məqsədi ilə yaradılır. Dövlət orqanları isə qanunvericilikdə nəzərdə tutulan funksiyaları yerinə yetirir, onların heç biri kütləvi informasiya dərc etmək və yaymaq fəaliyyətinin əsas subyekti deyil. Ona görə də onların bu məkana daxil olması normal rəqabət mühitini əngəlləyir.

Qanun layihəsi Rusiya qanunlarından müəyyən dərəcədə bəhrələnib. Əgər belə olsa idi, heç problem olmazdı. Çünki Rusiya da haradansa bəhrələnir və beynəlxalq hüquq prosesində belə normalar normaldır. Ancaq qanun layihəsi beynəlxalq norma və prinsiplər, xüsusən də Türkiyə və İsveçrə qanunları nəzərə alınmaqla hazırlanıb. Avropa Konvensiyasının 10-cu maddəsi və Avropa İnsan

Hüquqları Məhkəməsinin presedentləri burada əsas götürülüb.

Sual: Layihə media azadlığına təhdiddirmi?

Cavab: Xeyr. “Media azadlığı və jurnalist fəaliyyətinin təminatı” adlı maddələr, əksinə, media fəaliyyətinin yaradıcılıq və redaksiya müstəqilliyini müdafiə edir və onlara qanunsuz müdaxilənin qarşısını almaq üçün real normalar müəyyənləşdirir.

Gizli audio və videoyazılardan, fotoçəkilişlərdən istifadə etmək və onları yaymaq üçün həmin şəxslərdən icazə istənilməsi doğru deyil. Bu norma hər hansı bir şəxsə xəbərdarlıq etmədən onun barəsində audio və videoyazı, fotoçəkilişlərin aparılmasına deyil, bu fəaliyyətin həyata keçirilmə üsuluna, yəni informasiya alınması üçün nəzərdə tutulan texniki vasitələrdən gizli qaydada istifadə olunmasına diqqət çəkir. Onsuz da, bu maddə hazırda “KİV haqqında” Qanunda mövcuddur və neçə ildir, işləyir. Amma praktikada bu, indiki kimi ajiotaj doğurmamışdı.

Sual: Hərbi və fəvqəladə vəziyyət dövründə dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyatların aparılması zonasında, həmçinin terror əleyhinə aparılan əməliyyat zonasında xüsusi yanaşmanın tətbiq edilməsi qanunsuzdur.

Cavab: Sadalanan hallarda media nümayəndələrinin fəaliyyətinin çərçivəsinin müəyyənləşməsi ictimai asayiş maraqlarına və digər şəxslərin təhlükəsizlik maraqlarına xidmət etmək üçün müəyyənləşib və bu, Avropa Konvensiyasının 10-cu maddəsidir.

Hörmətli Məclis üzvləri, əlbəttə, biz bu gün mühüm, həmçinin siyasi bir məsələni müzakirə etdiyimizin fərqindəyik. Lakin Vətən müharibəsində qələbəni biz 44 günə qazandıq. İndi həmin uğur formulunu bütün sahələrə daşımaq gərəkdir. Milli mətbuatımızın nüfuzunun bərpası

və inkişafı üçün məhz 44 günlük plan və proqramlara ehtiyac var. Yalnız bu halda biz zəfərimizi qoruya və möhkəmləndirə bilərik.

Hörmətli sədr, bir daha istər dövlət, istərsə də millətimiz üçün həyati əhəmiyyət daşıyan, mətbuatımızın güclənməsi ideyasına xidmət edən layihəyə prinsipial dəstəyinizə, eləcə də hazırkı çıxışımı Milli Məclisin plenar salonunda xüsusi təqdimat şəklində həyata keçirmək üçün yaratdığınız şəraitə və işçi qrupa göstərdiyiniz xoş münasibətə görə Sizə təşəkkür edirik.

Sədrlik edən. Zahid müəllim, sağ olun, təşəkkür hamıya çatır.

Əli müəllim, sizin komitədə də bu məsələyə baxılıb. Xahiş edirəm, münasibətinizi bildirin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Əslində, Zahid müəllim öz geniş təqdimatında həm də bizim hüquqi baxımdan cavablarımızı səsləndirdi. Zahid müəllimə təşəkkür edirəm.

Hörmətli sədr, yeganə qeyd etmək istəyirəm ki, həqiqətən də, bu layihə çox geniş müzakirə olundu. Bilirsiniz ki, komitə sədrləri ilə ayrıca müzakirə oldu. Parlamentdə media sahəsində çalışmış, media ilə sıx bağlı olan deputat həmkarlarımızla, o cümlədən xüsusi maraq göstərən deputat həmkarlarla da müzakirə oldu. Mən bütün bu müzakirələri çox səmərəli hesab edirəm və ümidvaram ki, bizim cavablarımız da sizi qane etmiş səviyyədə olmuşdur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim.

Məlumat üçün deyim ki, bizim Mətbuat şöbəsi bu dinləmələrlə bağlı bir videoçarx da hazırladı. Bu videoçarx bizim bugünkü müzakirələrimizə sonra əlavə olunacaq. Bizim saytda da yerləşdiriləcək. Ancaq videoçarx bu gün var

idi, bizim hörmətli media nümayəndələrimiz onu müşahidə edə bilərdilər. Mənim bildiyimə görə, birinci mərtəbədə də var idi. Bizə gələn qonaqlarımız onu görə bilərdilər.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz bu qanun layihəsini ikinci oxunuş olduğuna görə əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.59 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi. İndi isə biz müzakirələrə keçirik. İkinci oxunuşdur, xahiş edirəm, nəzərə alın.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, bu qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda, ikinci oxunuşda, ictimai müzakirələrdə bir neçə dəfə çıxışlarımız olub. Mən hesab edirəm ki, kifayət qədər fikirlərimizi səsləndirmişik və qətiyyən təkrara yol vermək fikrində deyiləm. İnsan hüquqları komitəsinin sədri çox hörmətli Zahid Orucun bu gözəl təqdimatından sonra hələ bəzi suallarımız da artıq ortadan qalxdı. Çünki bir sıra məsələlərə daha dəqiq, cilalanmış aydınlıq gətirdi. Hesab edirəm ki, hamı üçün bir sıra sualların cavabını artıq bu təqdimatda tapmaq mümkün oldu. Ona görə də bu isti-

qamətdə bu cür təqdimat formasına görə də təşəkkürümü bildirirəm.

Hörmətli xanım sədr, Sizə də təşəkkürümü bildirirəm ki, Milli Məclisdə bu cür ictimai əhəmiyyət kəsb edən qanun layihələrinin nə qədər həssaslıqla müzakirəyə çıxarıldığını və bu mövzuya diqqətlə yanaşıldığını bir daha göstərmiş oldunuz.

Mən burada bir maddə ilə bağlı fikrimi söyləmək istəyirəm. Bizdə 8-ci maddədə “Dini ekstremizm haqqında” Qanuna istinad edərək bildirilir ki, hər hansı bir təbliğat məsələsi olanda həmin qanuna istinad olunur və onun tələblərinə əməl olunması nəzərdə tutulur. Amma bizdə 14.1.12-ci maddədə ekstrasenlərlə, mediumla bağlı fikir səslənir. Bununla razıyam. Amma ardınca qeyd olunur ki, mövhumatçılıq və ya digər xürafələrin təbliğinə yol verilməməlidir. Məncə, bu, medianın üzərinə qoyulması məsələ deyil. Niyə? Bir çox hallarda bu mövhumatçılıq və xürafələr dövlət siyasətinin içində də yer alır. Bəzi dövlət qurumları məhz bu mövhumatçılığın, xürafələrin yayılmasında xüsusi rol oynayırlar. Bunu da belə əsaslandırırırlar ki, bu bizim adətlərdir, ənənələrdir. Bəzən hansısa pirdə, nəzir yerlərində bir növbə, sıralama göstərirlər. Təbliğ edirlər ki, bunlar bizim üçün əziz yerdir. Mən bayaq da bu mövzuya toxundum.

Dünyanın aparıcı ölkələrində universitet, təhsil müəssisəsi müqəddəs yer sayılır, bizdə isə daha çox qaranlıq yerlər müqəddəs yerlərə aid edilir. Ona görə də bu anlayışları, məncə, bura salmağa ehtiyac yoxdur.

Dini ekstremizm bizim üçün daha vacib məsələdir, çünki Azərbaycanda mövhumatın, xürafənin sərhədini müəyyən etmək olduqca çətindir. Digər tərəfdən, diqqət edirsinizsə, bununla bağlı hətta sənədli filmlər hazırlanır.

Dediyim o yerlərin təbliği istiqamətində addımlar atılır. Buna media nə etsin? Media nə iş görsün? O baxımdan da, məncə, bu kimi məsələlərə bir az diqqətlə yanaşmaq lazımdır.

Bir də, mən bu məsələ üzərində durmaq istəyirəm ki, bələdiyyə yayımları məsələsi, ümumiyyətlə, bu sənədlərdə nəzərdə tutulmur. Amma bildiyiniz kimi, teleradio yayımçıları içində dövlət, ictimai və özəl yayımçı nəzərdə tutulur. Halbuki bizdə bələdiyyələr zəif qurumlar olduğuna görə onların yayım imkanları da, ümumiyyətlə, heç bir qanunvericilikdə qeyd olunmur. Bunun da bu cür sənədlərdə əks olunması lazımdır. Gələcəkdə, ola bilər, bələdiyyələr daha güclü qurumlara çevrilə bilərlər.

Bütövlükdə, mən düşünürəm ki, bu qanun Azərbaycan cəmiyyətində müsbət tənzimləyici rol oynayacaqdır, bu sahədə jurnalistlərin də işini asanlaşdıracaqdır.

Mən hesab edirəm ki, bu qanun, xüsusən də peşəkar jurnalistlər üçün hansısa bir məhdudiyət gətirmir və bu qanunun lehinə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim.

Hörmətli həmkarlar, xatırladım ki, iclasın əvvəlində 5 dəqiqə danışıbmışdıq.

Azay Quliyev, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar və hörmətli mətbuat nümayəndələri! Mən birinci oxunuşda konseptual baxımdan fikirlərimi bildirdim və qanun layihəsinə tam dəstəyimi ifadə etdim. İndi ikinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, istərdim ki, maddələr üzrə bəzi fikirlərimi sizinlə bölüşəm. Bunu etməmişdən öncə hörmətli Zahid müəllimə ətraflı təqdimat üçün minnətdarlığımı bildirirəm. Çünki təqdimatda, həqiqətən də, bir çox məsələlərə aydınlıq gətirdi. Ancaq bəzi

maddələr var ki, bunlarla bağlı suallarım olacaq. İstərdim ki, bunlara da hörmətli komitə sədri müəyyən mənada aydınlıq gətirsin.

Bizim qanun layihəsinin 3-cü maddəsində qanunun tətbiq dairəsi müəyyənləşdirilir və eyni zamanda, 3.2-ci maddədə bu müddəaların şamil edilmədiyi sahə göstərilir və media subyekti hesab edilməyən şəxslər tərəfindən yayımlanan informasiya da buna aiddir. Mən düşünürəm ki, 25-ci maddədə media subyektlərinin siyahısını verdiyimiz kimi media subyekti sayılmayan sahələrin, şəxslərin də siyahısı verilsə, yaxşı olar. Əgər burada biz sosial media platformasını nəzərdə tuturuqsa, buna da aydınlıq gətirilsə, hesab edirəm ki, məqsədmüvafiq olar.

Sosial media platformasının fəaliyyətinin də qanunvericiliklə hansısa bir formada uzlaşdırılmasına ehtiyac var. Bununla bağlı artıq Avropada müəyyən tendensiya yaşanıb. Almaniya təcrübəsi bizim üçün xüsusən maraqlıdır. Bu təcrübəyə əsasən sosial media platformalarında dövlət əleyhinə müəyyən çağırışlar, yaxud da terror və digər qanun pozuntuları ilə bağlı olan yazılar, mətnlər dərhal sosial platforma şəbəkəsi tərəfindən məhz həmin ölkənin sorğusuna əsasən çıxarılır. Bununla bağlı müəyyən səmərəli mexanizmlər vardır. Hesab edirəm, gələcəkdə Azərbaycanda bu məsələyə baxılmalıdır.

4-cü maddədə media sahəsində dövlətin vəzifələri sadəlanır. Burada mən hesab edirəm ki, vəzifələr sırasında “hər kəsə informasiya təminatı üçün şərait yaradır” yarım-bəndində “keyfiyyətli informasiya” sözlərinin əlavə olunmasında fayda var. Çünki bir söz olmasına baxmayaraq, keyfiyyətli informasiya kifayət qədər mənə yükünə malikdir.

26.3-cü maddədə hansı şəxslərin media subyektinin

təmsilçisi ola bilməməsi ilə bağlı yarımbənddə bir sıra haqlı tələblər var, yəni kimlər media subyekti təsis edə bilməz. Məsələn, ağır və xüsusən ağır cinayətlərə, habelə ictimai mənafiyyət əleyhinə olan cinayətlərə görə əvvəllər məhkum edilmiş şəxslər media subyektinin təsisçisi ola bilməz. Mənə elə gəlir ki, bu sıraya bu qanunun 14-cü maddəsinin tələblərini pozduğuna görə məsuliyyətə cəlb olunan şəxsləri də əlavə etməliyik. Bu, çox ədalətli olar. Çünki belə şəxslər təkrar media subyekti yaratmaq səlahiyyəti və ya hüququ əldə edərlərsə, hesab edirəm ki, bu, doğru olmaz. Həmin cinayətə, həmin pozuntuya görə bir dəfə məsuliyyətə cəlb olunan şəxslərin təkrar belə bir haqqı, hüququ əldə etməsi, mənə belə gəlir ki, doğru deyil.

Jurnalist vəsiqəsi ilə bağlı 70.0.5-ci maddədə göstərilir ki, “əmək müqaviləsinə xitam verilmiş jurnalist sonuncu iş günündə öz vəsiqəsini işəgötürənə təhvil verməli, media subyekti isə həmin vəsiqəni təhvil aldığı gündən 3 gün müddətində müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təhvil verməlidir”. Yəni jurnalist hər hansı bir səbəbdən vəsiqəni təhvil vermirsə, mənə belə gəlir ki, bu məsələni tənzimləmək lazımdır. Belə olan halda gərək media subyekti özü işdən çıxardığı jurnalist haqqında bilavasitə müvafiq orqana məlumat versin ki, həmin şəxsin artıq bu vəsiqədən məhrum olduğu bildirilsin.

Nəhayət, sonuncu bir təklif 77-ci maddə ilə bağlıdır. Burada göstərilir ki, mediada yayılmış, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlara görə redaksiya, eləcə də jurnalist aşağıdakı hallarda məsuliyyət daşımır. Onları mən sadalamıram.

77.2.4-cü maddədə “həmin məlumat canlı yayımla efirə gedən çıxışlarda səsləndirilmişsə” ifadəsi var. Mənə belə gəlir ki, bu, canlı yayımda olmaya da bilər. Ümumiyyətlə, efirdə gedən çıxışlarda səsləndirilmişsə də, əgər jurnalist

bu məlumatdan istifadə etmişsə, jurnalist məhz həmin məlumatla görə məsuliyyət daşıyamalıdır.

Bütövlükdə, hörmətli xanım sədr, ikinci oxunuşda da bu layihənin dəstəklənməsini təklif edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkürlər.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azay müəllim.

Musa müəllim, sualınız var? Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Biz, təbii ki, bu layihəni dəstəkləyəcəyik, səs verəcəyik. Mən çıxışa da yazılmışam, ola bilər, vaxt çatmaz. Ona görə vacib bildim ki, bir sualı qanun layihəsinin müəlliflərinə yönəldim.

Audiovizual yayımçının vəzifələri ilə bağlı 39.1.2-ci maddədə “Tütün istifadəsi prosesinin açıq nümayiş etdirilən proqramlarda tütündən istifadənin sağlamlığa və ətraf mühitə zərərli təsiri barədə xüsusi xəbərdar edici məlumatların verilməsini təmin etmək” qeyd olunub. Məsələ burasındadır ki, bizim qəbul etdiyimiz “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanunda, ümumiyyətlə, tütün məhsullarının görüntüsü televiziyalarda da, tamaşalarda da, videolarda da qadağan olunur. Belə olduğu halda, hesab edirəm ki, bu maddə burada yersizdir. Əgər bunun yeri yoxdursa, çıxarsınlar, yeri varsa da, izahat versinlər, o, qanunla ziddiyyət təşkil edəcək. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim.

Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S.Alıyev. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar. Gündəlikdəki bu məsələ, yəni Media haqqında qanun layihəsi bizim ən çox münasibət bildirilən və deyərdim ki, elə həm də səs-küy doğuran qanunvericilik aktlarımızdandır. Münasibət təbiidir, çünki söhbət dördüncü hakimiyyət

haqqında qanundan gedir. Qaldırılan səs-küy isə əksər hallarda sünidir, ya da bunu edənlərin bilgisizliyindən, qanunla ətraflı tanış olmamalarından, tanış olanların da onun mahiyyətini tam anlamamalarından irəli gəlir.

Ən çox tənqid olunan “Gizli çəkiliş və səsyazmalarından istifadə, onların yayılması haqqında” 21-ci, “Peyk yayımı həyata keçirən platforma yayımçısı haqqında” 30-cu və “Jurnalist vəsiqəsi”, “Media reyestri haqqında” 70-ci maddələrdir.

21-ci maddə Konstitusiyamıza, “İnsan hüquqları və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasına qarşı yönəlməyib, yenilik deyil, bizim indiki “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunumuzda da, digər ölkələrinkində də var.

Platforma yayımçısı haqqında maddə internet televiziyaalarına lisenziya vermək üçün deyil, onların multipleksə çıxışlarını təmin etmək və tənzimləmək üçündür. İnternet televiziyaalarından hər hansı biri bunu istəmirsə, istəməsin, kimsə onun fəaliyyətini həmin maddəyə əsaslanaraq dayandıra bilməz.

Jurnalist vəsiqəsi haqqında maddə də onun kimidir. Kim o vəsiqəni almadan jurnalistlik edəcəksə, edəcək, buna qanunda hər hansı bir qadağa yoxdur. Ancaq mən istədim ki, buradakı 70.5-ci maddə dəyişdirilsin. Jurnalistin bir redaksiyadan çıxıb başqasında çalışması onun jurnalistliyinin bitməsi anlamı daşımadığından Medianın İnkişafı Agentliyindən aldığı vəsiqəni keçmiş iş yerinə təhvil verməsi tələbinin qoyulması düzgün deyildir. Bu tələb iş yerinin dəyişdirilməsi barədə agentliyi bilgiləndirməklə əvəz olunmalıdır və vəsiqənin geri alınmasına ehtiyac duyulmaması üçün Medianın İnkişafı Agentliyi onu verərkən orada jurnalistin iş yeri qeyd edilməməlidir. Jurnalist

tin hansı media qurumunu təmsil etməsinə dair sənədi isə indi olduğu kimi çalışdığı redaksiya özü verməlidir.

Yeri gəlmişkən, redaksiya haqqında 1.1.9-cu maddədə də, məncə, dəyişiklik edilməlidir. Orada qeyd olunduğu kimi, redaksiya ancaq yaradıcı heyətdən ibarət bölmə deyil. Hər hansı bir media qurumunun fəaliyyətini təşkil edən strukturudur, müəssisədir, yaxud da fərddir, yəni cəmi bir adam da redaksiya rolunda çıxış edə bilər və edir də.

Sonra, burada 1.1.4-cü maddəyə “media subyekti ilə” ifadəsi də əlavə olunmalıdır. Çünki 1.1.3-cü maddədə media subyekti fiziki və hüquqi şəxs olaraq göstərilir. Fiziki şəxs deyəndə isə konkret fərd nəzərdə tutulduğundan jurnalist fiziki şəxsə fəaliyyət göstərə bilməz, fiziki şəxslə fəaliyyət göstərə.

14.1.4-cü maddədə “açıq” sözü götürülməlidir. Niyə? Onlayn toplantıda səbəbini demişdim. 14.1.6-cı maddəyə “karikaturalardan” sözü əlavə edilməlidir. 14.1.12-ci maddədə “digər xürafələr” sözünün yerinə, məncə, “xurafatçılıq” yazılmalıdır.

Təbii ki, hər bir qanunda olduğu kimi, burada da məhdudlaşdırıcı maddələr var. Ancaq onlar medianın idarə edilməsi üçün deyil, cəmiyyətin maraqlarının qorunması üçündür. Medianın nə cür idarə olunduğu bu qanunla bağlı səs-küy qaldıranların bəzilərinin qrant aldıkları çevrələrin yeritdikləri siyasətdən bəllidir. Olay yerindən arzulanmayan görüntülər yaydığına görə 2001-ci ildə Əfqanıstanda, 2008-ci ildə isə İraqda Qətərin “Əl-Cəzirə” televiziyasının müxbir bürosunun necə raketlə vurulduğunu, Qərbdə “Russia Today” kanalına qarşı tətbiq edilən sanksiyaları unutmamışıq. Donald Trampın ölkəsinin əsas aparıcı kanal və nəşrlərini “fake news”çuluqda suçlandırmasından da çox vaxt keçməyib. Həm də global media

funksiyasını yerinə yetirən həmin televiziya və nəşrlərin elə ölkəmiz haqda saxta informasiya yaymalarının arxasında onların idarə edildikləri çevrələrin durduğunu səs-küyçülər bilməmiş olmazlar.

Bir daha onu deyim ki, hazırkı qanun bizim vətəndaşların zərərli, təhlükəli, saxta informasiyadan qorunmasını, yumşaq desək, tam təmin etmir, Azərbaycanın media məkanı üçün ən önəmli təhdidlərin qarşısını almaq gücündə deyil.

Avropanın aparıcı demokratik ölkələrindən biri olan Almaniyada kütləvi və elektron informasiya vasitələri haqda federal qanun olmadığı halda, hələ 2007-ci ildə telemedia, 2017-ci ildə isə sosial şəbəkə haqqında qanunlar hazırlandı. Birinci qanun elektron mağazalar, onlayn auksionlar, axtarış sistemləri, internet poçt xidmətləri, informasiya portalları və onların çatları, onlayn çatlar, ikincisi isə təkcə sosial şəbəkəni deyil, “WhatsApp”, “Messenger”, “Dropbox” kimi saxlanma xidmətlərini də əhatə edir. Onu da deyim ki, orada ənənəvi medianın fəaliyyətini tənzimləyən yerli qanunlarla...

Sədrlik edən. Sahib müəllim, çox sağ olun. Xahiş edirəm, mütləq yazılı surətdə verərsiniz.

Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat. Əvvəla, Sahibə xanım, Sizə, Əli müəllimə, Zahid müəllimə də minnətdarlığımı bildirirəm ki, bu qanunun çox ciddi müzakirəsinə səbəb olan konfransları təşkil etmişiniz, o cümlədən komitələrin birgə iclasında bu qanun çox ciddi müzakirə obyektinə çevrildi. Bu gün də Zahid müəllimin izah etdiyi bəzi məsələlərdən aydın oldu ki, qanunda xüsusən sosial şəbəkələrlə əlaqədar müəyyən

dəyişikliklər edilib. Onlar müsbət haldır.

Birinci oxunuşda mən qanunla əlaqədar çıxışında bir sıra məsələlərə toxunmuşdum. Hər bir qanunun həyata keçirilməsi üçün onun müəyyən maliyyə mənbəyi olmalıdır. Mən birinci oxunuşda da dedim, komitənin iclasında da demişəm. “Media haqqında” Qanun çox ciddi bir qanundur. Fikir verirsinizsə, bütün sosial şəbəkələrdə bu qanunun müzakirəsi gedir. Mən çox istərdim ki, onun maliyyə mənbəyi qanunda öz əksini tapsın. Bir var, dövlət tərəfindən büdcədən maliyyələşən media, bir də var, reklam vasitəsi ilə maliyyələşən media. Dövlət tərəfindən, büdcə tərəfindən maliyyələşən media aydındır. Dövlətin özünün qəzetləri, televiziyları var, onlar dövlət tərəfindən, büdcədən maliyyələşir. Burada heç bir problem yoxdur. Amma bu qanundan belə anlaşılır ki, bizim bütün media dövlət büdcəsindən maliyyələşəcək, yəni başqa bir maliyyə mənbəyi yoxdur. Əgər biz reklam bazarını bugünkü səviyyədə davam etdirsək, medianın maliyyələşməsindən söhbət gedə bilməz. Ona görə mən xahiş edərdim ki, ümumiyyətlə, bu məsələyə aydınlıq gətirsinlər. Yaxşı olardı ki, biz medianın maliyyələşməsi və reklam bazarının mediaya uyğun şəkildə fəaliyyət göstərməsi yollarını axtarıb tapaq və bu qanunda əks etdirək.

İkinci bir məsələ. Burada Zahid müəllim qeyd etdi. Ciddi sual doğuran məsələlərdən biri jurnalistin təhsili ilə əlaqədardır. Mən bu məsələyə toxunmuşdum. İndi Zahid müəllim deyir ki, bu, məcburi deyil. Məcburi deyilsə, gəlin, “könüllü” yazaq. Mən keçən dəfə dedim, gəlin, biz baş redaktora və onun birinci şəxslərinə ali təhsili həvalə edək, ali təhsilli olsun. Niyə biz bütün jurnalistlərə deməliyik ki, sən mütləq ali təhsilli olmalısan? Bu gün Azərbaycanda kifayət qədər jurnalist var ki, onların ali təhsili

yoxdur, amma ali təhsilli jurnalistdən də kifayət qədər savadlıdırlar və jurnalistika siyasətini aparmağa qadir insanlardır. Mən xahiş edərdim ki, bu məsələyə baxaq.

Reyestr məsələsi. Reyestr bu gün də var. Ədliyyə Nazirliyinin tərkibində müəyyən formalarda qeydiyyat keçirilir, heç bir problem yoxdur. Amma deyirik ki, reyestr məcburi deyil. Reyestr məcburidir, bu qanunda faktiki olaraq reyestrə daxil olmayan media maqnatları faktiki olaraq ciddi fəaliyyət göstərə bilməzlər. Ona görə də niyə biz reyestri məcbur etməliyik? Elə Türkiyə variantını götürək. Müxtəlif assosiasiyalar, holdinqlər var, yaradırlar, öz aralarında təşkil edirlər. Biz reyestri də könüllü formada təşkil etsək, heç bir problem olmaz. Yəni reyestr məcburi şəkildə olsa, reyestrdə qeydiyyatdan keçmək üçün əlavə sənəddə jurnalistin təhsili və sair hamısı öz əksini tapmalıdır.

Ümumiyyətlə, dəyişikliklər böyükdür. Mən bunu müsbət qiymətləndirirəm. Amma yenə deyirəm, media ən ciddi obyektlərdən biridir. Elə bir obyekt ki, dövlətin, ümumiyyətlə, millətin taleyini həll edir. Ona görə də biz burada səhvə yol verə bilmərik. Mən bu qanunla əlaqədar olaraq müəyyən qədər kompromisə getməyin tərəfdarıyam. Ona görə də xahiş edirəm ki, bu məsələlərə baxılsın.

Mən bu dəyişiklikləri qanun layihəsində nəzərə aldıqları üçün komitə sədrlərinin ikisinə də öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Vahid müəllim.

İndi isə Nigar Arpadarai. Nigar xanım, buyurun.

N.Arpadarai. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsi ətrafında müzakirələrin olması təbiidir. Çünki önəmli bir qanun layihəsidir və bütün bu dinləmələrin, görüşlərin olması da önəmlidir. Mən də

öncədən təşəkkürümü bildirmək istərdim. Çünki onlayn görüşə mən də dəvət olunmuşdum. O görüş yüksək peşəkarlıqla keçirildi. Həm hörmətli Zahid müəllimə, həm hörmətli Əli müəllimə, həm də Medianın İnkişafı Agentliyinə öncədən təşəkkürümü etmək istəyirəm. Çünki bütün suallara səbrlə, ətraflı surətdə cavablar verildi. Bunu çox təqdirəlayiq bir hal kimi qiymətləndirirəm.

Artıq bir çox məsələlər müzakirə olundu və mən də qeydlərimi etdim, təkliflərimi irəli sürdüm. Sadəcə olaraq, önəmli hesab etdiyim üçün iki maddə ilə bağlı təklif irəli sürmək istərdim. Birincisi, bu, media reyestri ilə bağlıdır, artıq qeyd etmişdim. Amma yenə də media reyestri yaradırsaq, hesab edirəm, bunun onlayn olması daha yaxşı olardı. Rahat olardı, yəni istənilən məqamda həmin o platformaya daxil olub jurnalistin adı, soyadı, çalışdığı qurum haqda, media qurumu haqda məlumat əldə etmək olardı. Belə olduğu halda heç vəsiqəyə də ehtiyac olmazdı. Hesab edirəm, bu bizim zəmanəmizə daha uyğundur.

İkinci bir məsələ də ali təhsillə bağlıdır. Əslində, Zahid müəllim bu məsələyə ətraflı cavab verdi. Amma yenə də düşünürəm ki, qanunda ali təhsilin bir tələb kimi qoyulmasına ehtiyac yoxdur. Çünki elə bir hal ola bilər ki, məsələn, III kurs tələbəsidir, gözəl yazı qabiliyyəti var, hansı isə mediada işləyir, jurnalist araşdırması aparır və belə halda ona əlavə məhdudiyətin qoyulmasına ehtiyac yoxdur. Bu məhdudiyəti, əslində, Medianın İnkişafı Agentliyi, ehtiyac olarsa, özü ona qoyacaq.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinin əsas məqsədi, əsas funksiyası ənənəvi medianın tənzimlənməsidir və tənzimlənmədən başqa bizə inkişaf da, keyfiyyətli xəbərlər də lazımdır. Ona görə növbəti addım bu inkişaf mexanizminin düşünülməsi olmalıdır.

Bu qanun layihəsini ilk addım kimi qiymətləndirirəm və yenə də üzərində gedən bütün işə görə təşəkkür etmək istəyirəm. Hesab edirəm ki, parlament yüksək diqqət göstərir və bütün bu dinləmələrin çox böyük önəmi var.

Sahibə xanım, bütün bu müzakirələrə görə Sizə xüsusi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm, çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Nigar xanım. Siz elə birinci oxunuşda da çıxış etdiniz.

Zahid müəllim, Nigar xanım əvvəlcədən də, ümumiyyətlə, mediaya yaxın insan olubdur. Ona görə də mən düşünürəm ki, dəvət etmək lazımdır. Bizim həmkarlar, Zahid müəllim, Əli müəllim, hələ media nümayəndələrini demirəm, həmin dinləmələrdə nə qədər çox iştirak etsələr, bir o qədər yaxşıdır. Çünki hərə öz fikrini ortaya qoyur, sonra isə hansı isə bir nəticəyə gəlmək olar.

İndi isə Etibar Əliyev. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, indiyə qədər ölkədə KİV sahəsini tənzimləyən 8-ə yaxın qanun mövcuddur. Media latın sözü olub, mənası vasitəçi deməkdir. Hökumətlə cəmiyyət arasındakı vasitəçi rolunu oynayır. Sivil dünya bu vasitəçiliyin etik çərçivələrə, analitik məzmunu, qərəzsizliyə yönəlməsinə çalışır. Zaman göstərir ki, sosial şəbəkələrin, bloqerlərin ictimai fikrə təsiri var, əksər hallarda isə ictimai rəyi çəşdirirlər. Bunlar media siyasətində ayrıca ad ola bilməzlər. Hazırda həddindən çox sayt yaranıb. Bunlar hamısı mediaya aid olunmalıdırmi? Nə dərəcədə səviyyəlidirlər? İctimai rəyə təsir edirlərmi? Sosial şəbəkələr, “YouTube” kanalları hamısı “Media haqqında” Qanunla tənzimlənməlidir, klassik mediaya uyğun məsuliyyət daşımaq məsələsi onlarda da olmalıdır. Bu, sadə məntiqdir. Əgər mən klassik mediada yazıma cavabdehlik daşıyıramsa, onda sosial şəbəkədəki

yazıma da cavabdehlik daşımalıyam. Qəzetin yoxa çıxması arxivin yoxa çıxmasıdır. Saytlarda gedən materiallar arxiv materialları sayıla bilməz, qəzet dirçəlməlidir. Deyirlər, filankəsin saytı, filankəsin televiziyası. Bu, ifrat dərəcədə avtoritarizmdir. Dünyada belə anlayış yoxdur. Saytlar sanki alətə çevrilib. Dünyanın tanınmış qəzetlərinin təsisçiləri arxa planda qalırlar, onları tanıyan yoxdur. Öndə jurnalistlər görünürlər.

Bizdə media sivil dayaqlarını itirib, fikrə münasibət yoxdur, fikir söyləyən şəxsə qarşı təhdidlər var. Bunun üçün təhqir və böhtan anlayışına yeni qanunda konkret və aydın izahat verilməlidir. Təklif edirəm, 14.1.6-cı maddənin yeri 14.1.4-cü maddə ilə və aşağıdakı qaydada dəyişdirilsin.

“Əxlaqdankənar leksik (söyüş) məzmunlu söz və ifadələrdən, jestlərdən istifadəyə yol verilməməlidir”.

“Azərbaycan ədəbi dilinin leksik normalarına zidd olan söyüş, vulqar, jarqon səciyyəli söz və ifadələr vətəndaşın bilavasitə şəxsiyyətinə qarşı yönəlsə, bu, təhqir sayılır. Təhqirə yol verilmir”.

14.1.7-ci maddə: “Şərəf və ləyaqətin alçaldılmasına, işgüzar nüfuzun ləkələnməsinə, böhtana yol verilməməlidir”.

14.1.9-cu maddə: “Şiddətə çağırışlara və nifrət çıxışlara yol verilməməlidir”.

Qanunun 70.3-cü maddəsinə mənim belə bir əlavəm var. Jurnalistika sahəsində 15 ildən çox əmək stajı olan media nümayəndələrinə vəsiqə müddətsiz verilsin. Jurnalist işsiz qaldığı təqdirdə, əmək stajı 5 ildən 15 ilədək olarsa, ona 12 aylıq, əmək stajı 10 ildən 15 ilədək olarsa, 18 aylıq müddətə müvəqqəti jurnalist vəsiqəsi verilsin.

Media ekspertlərinin bir qismi hesab edir ki, qanun informasiyaların məzmununa yaygın və geniş məhdudiy-

yətlər müəyyən edir, ifadə və media azadlığına Azərbaycan Konstitusiyasında beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulardan daha geniş müdaxilə imkanı yaradır. Əslində, bu, belə deyil. Jurnalistin fəaliyyət sərbəstliyinin sərhədi olan dövlətə, ictimai təhlükəsizliyə, fərdi haqlara zərər vermədən cizgisi – bu, söz azadlığının vətəni sayılan Böyük Britaniyanın təsbitidir. Digər sərhədlər aşılacağı halda, kütləvi informasiya vasitələrinin və onların əməkdaşlarının hüquqi məsuliyyəti nədir? Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin bu sahədə təcrübəsini nəzərə alıb deyə bilərəm ki, bu qanun sürətlə inkişaf edən yeni medianı da əhatə etməklə dövrün tələbinə uyğun olan qanundur.

Deyirlər ki, dövlət media və jurnalistlərə dair məlumatların sistemləşdirilməsi məqsədi ilə media reyestrini yaradır. Reyestrə daxil edilmiş media və jurnalistlərə mərkəzləşdirilmiş qaydada vəsiqələr verilir. Azərbaycanda medianı arzuladığımız funksional instituta çevirmək üçün atılası ən zəruri addımlardan biri vahid vəsiqə sisteminə keçiddir. Jurnalistlərin vahid vəsiqə ilə təmin olunması çağdaş dünyada media sahəsində əsas və ən çox yayılmış təcrübələrdən biridir. Bizdə qardaş Türkiyənin təcrübəsinə istinad edilməsinin faydalı olacağına inanıram. Bu baxımdan jurnalist vəsiqəsinin mərkəzləşdirilmiş qaydada şəffaf şəkildə və ictimai nəzarət altında Medianın İnkişafı Agentliyi tərəfindən verilməsi məqbuldur. Kim isə Azərbaycandan gedib yalançı mühacir statusu alanların elm, təhsil, mədəniyyət və qələbəmizin dünyaya çatdırılması üzrə “YouTube” kanalı açmasına rast gəlibmi? Xeyr. Yaradanlar hamısı siyasi kanallardır...

Sədrlik edən. Sağ olun, Etibar müəllim. Xahiş edirəm, yazılı surətdə verərsiniz.

Aqil Abbas. Aqil müəllim, buyurun.

A.Abbas. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Zahid müəllim bir çox suala cavab verdi. Ona görə mən təkrar etmək istəmirəm. Sağ olsunlar, Əli müəllim də, Zahid müəllim də böyük zəhmət, əziyyət çəkiblər.

Bir-iki məsələyə toxunmaq istəyirəm. Birincisi, reyestr məsələsi. Biz hələ uzun illər bundan əvvəl Mətbuat Şurası ilə belə qərara gəldik ki, Türkiyədəki, başqa ölkələrdəki kimi vahid jurnalist kartı olsun, bu istiqamətdə irəliləyirdik. Amma alındıra bilmədik. Yəni nüfuzlu qəzetlərin redaktorları nüfuzsuz qəzetlərə uduzdu. O “reket jurnalistika”ya bu məsələdə uduzdu və o qaldı. Amma heç olmasa, “PRESS” yazılmış gödəkçəni Mətbuat Şurası həll etdi. İşləyiblər, əziyyət çəkiblər. Mətbuatla bağlı qanun axırıncı dəfə, gərək ki, 1999-cu ildə qəbul olunmuşdu. Əziyyət çəkiblər, çox ağıllı bir layihə ortaya qoyublar.

İkinci bir məsələ qəzetlərlə bağlıdır. Sahibə xanım, bayaq da dedilər, istədiyini saytın açarı, Amerikada belə bir adam var, deyəsən, adı Bill Qeytsdir, bunların əlindədir. Sayt bizim deyil, istədiyi vaxt saytı bağlayar, arxiv də gedər. Necə ki APA bağlananda onun iki illik arxivi getdi.

Sayt arxiv deyil. Bayaq Etibar müəllim də dedi, saytdan istənilən materialı çıxara bilərsiniz. Bu gün yazaram, sabah bir yerdən zəng edərlər ki, çıxar, çıxararam. Amma qəzətdən çıxarmaq olmur. Qəzet əlyazmadır, arxivdə qalır və insanlar 30, 50 ildən sonra bu günü, Zəfər qələbəmizi də saytda deyil, qəzətdə axtaracaqlar. Amma qəzetin satışı üçün respublikada şərait yoxdur. Fikirləşin, mətbuat yayımını özəlləşdirirlər, getdi. İndi heç qəbul da etmirlər. Bundan başqa, “Qaya” adına mətbuat yayımı var idi, elə günə qoyublar ki, heç olmasa, ondan yaxşıdır və yaxud metro var idi, yoxdur. Küçədə qəzet satışı qadağan olunub və sair. İndi bu camaat qəzeti necə satsın? Bu qəzetin

birini də mən buraxıram. Bunu necə satasan? Abunə də yoxdur. Çünki dövlət tapşırıq verib ki, abunə yazılmayın. Adi “Pioner” jurnalına, – indi adını dəyişib “Günəş”, ya da “Göyərçin” qoyublar, – məktəbdə abunə yazılmaq qadağan olunur. Bu nə deməkdir? Abunə niyə qadağandır?

Reklam bazarı. İndi Vahid müəllim dedi. Vahid müəllim, Azərbaycanda heç kəs reklam vermir. Çünki bir sement zavodu var, onun rəqibi yoxdur. Ya da bir qida təşkilatı var, ikincisi yoxdur, desin ki, qidanı məndən al.

Toyxana ilə yaxsana idi, reklamı var idi. İndi toyxana da yoxdur, Allaha şükür, televiziya da reklam verən yoxdur.

Reklam xüsusi bir təşkilat olmalıdır. Reklam üçün müəyyən faiz ayrılmalıdır və o da qəzetlər, saytlar arasında səliqəli şəkildə bölünməlidir. Təbii ki, birinci, ən çox oxunan qəzətlərə, baxılan televiziyalara verilməlidir. Bu mənada reklam bazarı olmadığı müddətdə, sağ olsun, Azərbaycan hökuməti var, heç olmasa, qəzetləri, saytları dəstəkləyir. Buna görə möhtərəm Prezidentə minnətdarlıq edirik. Yoxsa o da olmaz, qəzet də, sayt da, hamısı dayanar, işinin dalınca gedər. Dövlət qayğı göstərir. Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Bu gün ölkə üçün son dərəcə mühüm olan bir qanun qəbul olunur. Mətbuat məsələsi, media, sosial media, ümumiyyətlə, bu gün həm xalqın, millətin qazandığı böyük nemətdir, həm də böyük faciədir. Milləti həm ucaldır, həm də onun əxlaqını pozmaqla məşğuldur. Həm birləşdirir, həm də müxtəlif separatçı qüvvələrdən başlamış müxtəlif bölücü təşkilatlara ayırır və sair. Ona görə media haqqında ciddi bir qanuna ehtiyac var idi. Çox geniş bir sahədir,

bunu bir qanunda əhatə etmək son dərəcə çətinidir. Mən bu sahəni bilirəm, Azərbaycanda birinci müstəqil qəzeti buraxan adam və 5 il də mətbuat naziri olmuşam. Birinci qanunu o vaxt bizlər hazırlamışdıq. Baxmayaraq ki, indi qanun yaradıcılığında məni heç yada salmayıblar, canları sağ olsun. Elə bilirlər ki, daha bizim fikirlərimizə ehtiyac yoxdur. Mən də ona görə burada geniş də danışmaq istəmirəm. Amma hesab edirəm, bu qanunda hər halda ilk növbədə beynəlxalq təcrübə və deyək ki, Avropa Konvensiyası nəzərə alınmalıdır. Bilmirəm, ekspertiza, ekspert məsələləri necə olub, baxıblarmı, müqayisələr varmı. Belə olsun ki, sabah bu qanun ölkə üçün problem yaratmasın. Müəyyən razılıqlar olmalıdır, beynəlxalq tələblər nəzərə alınmalıdır.

Sonra, burada bir sıra başqa məsələlər var. Burada yoldaşlar dedi, Zahid bəy bəzilərinə də cavab verdi. Bilirsiniz, bu qanun daha çox daxili mediaya istiqamətlənir. Halbuki Azərbaycanın ən böyük təhlükəsi daxildən deyil, xarici mediadandır. Orada nəzarət yoxdur, əl yetmir, orada bir təsir imkanı da yoxdur. O necə olacaq? Onsuz da, bizim daxildəki mediamızın kifayət qədər böyük bir hissəsi dövlətin maraqlarını nəzərə alır və nəzərə almayanla da qanun dilində danışmaq olur. Ona görə bu daxildəki mətbuatı indiyə qədərki qanunlar da kifayət qədər idarə edirdi. Burada bir az daha sıxışdırmaq meylə hiss etdim. Halbuki o bizim üçün təhlükə deyil. Məsələn, jurnalist müqavilə olmasa... Jurnalistikanı müqaviləyə bağlamaq olmaz, əzizim. Jurnalistika vəzifə deyil, peşədir. Sən ona vəsiqə verdin-vermədin, qəzətdə işlədi-işləmədi, heç jurnalist adı olmasın, o, ömrü boyu bu peşə ilə məşğul olur. Ömrü boyu qəzətlərə köşə yazısı yazan dünyanın böyük yazarları var. Sən onu jurnalist saymayacaqsan? Bax, bu

məsələlər dəqiqləşdirilməlidir.

Sonra reyestr məsələsi. Media qurumu 3 illik vəsiqə verir, 3 ildən sonra ləğv edir. Belə jurnalistika olar? Jurnalist, yenə deyirəm, ömürlük bir işdir. Sən onu 3 ilə, 5 ilə bağlaya bilməzsən. İstər işləsin, istərsə də işləməsin.

Bilirsiniz, qanunlar bizim ədəbi dilimizin əsas mənbələrindən biridir. Yeni terminlər ilk növbədə qanunlardan gəlir. Xüsusən “Media haqqında” Qanuna mən baxdım. Bayaq burada Ziyafət müəllim də deyirdi. Multipleks, provayder. Məlumdur ki, bu nə deməkdir. Retranslyasiya, praymtaym... Ay qardaş, bunlar yaxşı sözlərdir, amma bizim dilimiz o qədər bədbəxt bir günə düşüb ki, elə nə gəldi, biz qapıları açıb bu dilə buraxmalıyıq. Media sahəsində bu məsələlərdə diqqətli olmaq lazımdır.

Nəhayət, bilirsiniz, bəzi şeylər də bir az dəqiq ifadə olunmalıdır. Terrorçuluğa açıq çağırış, buna qarşı çıxırıq. Gizli çağırışa icazə verməliyik? Hər şey açıq olmur ki. Terrorçuluğa çağırış bir termindir, qurtardı. Açığı, gizliliyi yoxdur. Belə şeylər dəqiqləşdirilməlidir.

Mən, ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, bu qanun qəbul olunmalıdır. Ona qarşı çıxmağın mənası yoxdur, vaxtında hazırlanıb, geniş sahəni əhatə edir. Amma bunun dəyərini biz 5-6 aydan sonra, bəlkə bir xeyli vaxt keçəndən, həyatda yoxlanılandan sonra biləcəyik. Görək, o qurumlar və sair şüura necə işləyəcək. Yenə subyektivlik, yenə öz adamım, filan, bu şeylər olmasa, qanun yaxşı hazırlanmış bir qanundur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sabir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, etiraz edən yoxdursa, səsverməyə keçək. Ancaq öncə mən öz fikrimi də deyim. Hörmətli Əli müəllim və Zahid müəllim. Mən Əhməd müəllimə hələlik söz vermək istəmirəm.

Əhməd müəllim, Siz və Sizinlə gələn hörmətli qonaqlarımız bizim dinləmələrdəsiniz. Siz iki dəfə də olmusunuz. Siz ayrı icaslarda da oldunuz. Mən xahiş edirəm, Siz yenə də bizim keçirəcəyimiz böyük bir dinləmədə olasınız. Burada mənim hörmətli həmkarlarım çox dəyərli fikirlər səsləndirdilər və düşünürəm ki, hər bir təklifə Sizin tərəfinizdən çox böyük diqqətlə baxılacaq.

Əli müəllim, Sizdən, Zahid müəllim, Sizdən xahiş edirəm, bu üç dinləmə necə keçdisə, iki böyük dinləmədə komitə sədrləri, ayrı komitə üzvləri iştirak etdilər, yenə müraciət edin, kimin istəyi varsa, həmin o dinləmələrdə, həmin o icaslarda iştirak etsinlər. “WhatsApp” qruplarımız da var.

Əhməd müəllim, Sizdən də xahiş edirəm. Həmçinin Səfa müəllim, Səfa müəllim indi burada yoxdur. Biz keçən dəfə onlayn qaydada keçirməyə məcbur olduq. Bu, PCR testlərlə bağlı idi. Biz çalışırıq, elə edək ki, yenə də canlı keçsin. Düşünürəm ki, canlı keçirməyin ayrı bir mənası var. Hamıdan bu məsələ ilə çox ciddi məşğul olmağı xahiş edirəm.

İndi də, hörmətli həmkarlar, icazənizlə, biz səsverməyə keçək. Bu qanun layihəsində 78 maddə və 9 fəsil var. Mən qanun layihəsini fəsillər üzrə qruplaşdırıb səsə qoyacağam. 1–3-cü fəsillərin qəbul edilməsinə səs verək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.40 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 3 fəsil qəbul edildi. İndi isə 4–6-cı fəsillərə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.40 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. Xahiş edirəm, son 3 fəslə münasibət bildirin. Bu, 7–9-cu fəsillərdir.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.41 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu fəsillər də qəbul edildi. İndi isə mən qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram. Münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.41 dəq.)
Lehinə	81

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17, əleyhinə 1 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 16 məsələmiz qalır. Siz etiraz etməsəniz, biz saat 5-dən sonra da işləyək ki, bu gün bu məsələlərin hamısını qurtaraq. İclasın əvvəlində mən sizə dedim ki, məsələlərimiz çoxdur. Bu 16 məsələ birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Ona görə də çıxışlar zamanı, xahiş edirəm, birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alalım. Onu da qeyd edim ki, 19-cu məsələdən 32-ci məsələyə qədər olan qanun layihələri Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub və bunlar mahiyyətə də bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir.

Ona görə də mən, Tahir müəllim, Sizdən xahiş edəcəyəm, bu məsələlərin hamısını bir blok kimi verin. Əgər sizlə hansısa komitələrdə baxılıbsa, mən komitə sədrlərinə də xahiş edəcəyəm. Əli müəllimlə Siziniz. Ona görə də xahiş edirəm, hamısını bir yerdə verin. Müzakirəni bir aparaq, səsverməni ayrı-ayrı aparacağıq. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli həmkarlar, hörmətli Sahibə xanım, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, 19-dan 32-yə qədər qanun layihələri, əsasən, 19-cu və 24-cü məsələlər, yəni “Lotereyalar haqqında” və “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” qanunlarda edilən də-

yişikliklərin mahiyyətindən yaranan digər qanunlara edilən dəyişikliklərdir. Bütövlükdə, qeyd edirəm ki, “Lotereyalar haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər, eyni zamanda, Azərbaycan Prezidentinin imzaladığı 2021-ci il 16 yanvar tarixli sərəncamla bu sahədə qanunvericilik aktlarının təkmilləşməsi ilə bağlı qoyulan tələblərdən də irəli gəlir.

Qeyd edirəm ki, bu gün dünyada informasiya texnologiyalarının inkişafı ilə lotereyalar və idman mərc oyunlarının əhali arasında getdikcə sürətlə yayılması, daha çox istifadəçinin olması və bu imkanların daha çox əlçatan olması dövlət qarşısında bu sahənin tənzimlənməsi üçün ciddi çağırışlar yaratmışdır. Burada dövlət tənzimlənməsinin əsas məqsədlərindən biri vətəndaşlarımızın hüquqlarının qorunmasıdır, ikinci bir tərəfdən bu prosesin daha şəffaf olmasıdır, üçüncü bir tərəfdən bu sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarların daha çox “kölgə iqtisadiyyatı”ndan çıxarılması və Vergi Məcəlləsinin digər müddələrinin burada tətbiq olunması üçün ilkin və əsas şəraitin yaradılması ilə bağlıdır. Qeyd edirəm ki, qanun layihəsi bir neçə istiqamət üzrə yenilikləri özündə ehtiva edir. Birincisi, əsasən, qanuna “yeni layihələr” anlayışı daxil edilmişdir. Bunlar elektron lotereyadır, virtual mühitdir, virtual layihələrdir, uduş fondlarıdır, uduşun özüdür, biletdir. Bilet formaları və ödəmələri ilə bağlı yeni istiqamətlərdə anlayışlar öz əksini tapmışdır.

İkinci mühüm istiqamət lotereyanın təşkili və keçirilməsi üzrə səlahiyyətli orqanın müəyyən edilməsi, həmin orqan üzrə tiraj komissiyaları üzvlərinə verilən tələblərin, bununla bağlı tənzimlənmə formalarının qanunda öz əksini tapmasıdır.

Üçüncü mühüm istiqamət lotereya üzrə uduş fondunun yuxarı həddinin ləğv olunmasıdır. Bildiyiniz kimi, indiyə

qədər uduş fondu 80 faizdən yuxarı ola bilməzdi. Amma indidən sonra uduş fondunun yuxarı həddinin artıq ləğv olunması qanunda öz əksini tapmışdır.

Dördüncü istiqamət lotereya şərtlərinin təkmilləşdirilməsi və bununla bağlı şərtlərdə daha aydın, açıq və şəffaf formada şərtlərin həm uduş zamanı, həm də ondan əvvəl dərc edilməsi ilə bağlı olan imkanlardır.

Nəhayət, sonuncusu, virtual lotereyaların təşkili üzrə hüquqi əsasların yaradılmasıdır. Bildiyiniz kimi, son zamanlar bizim ən çox qarşılaşdığımız elektron və virtual lotereyaların internetdə geniş yayılması bu istiqamətdə tənzimlənmənin hüquqi əsaslarının yaradılması üçün ciddi şəkildə qanunvericilik layihələrinə edilən dəyişiklikləri özündə ehtiva etmişdir.

Fürsətdən istifadə edib digər qanunlar haqqında da demək istərdim. Qanuna uyğun olaraq, növbəti, yəni 23-cü məsələ Vergi Məcəlləsinə edilən mühüm dəyişiklikləri özündə ehtiva edir. Bildiyiniz kimi, indiyə qədər uduş fondunun 10 manata qədər olan hissəsi vergidən azad idi, amma layihədə indidən sonra uduş fondunun vergidən azad olan hissəsinin 500 manata qədər qaldırılması öz əksini tapmışdır.

İkinci mühüm istiqamət. İndiyə qədər lotereya təşkilatçıları, operatorları daha çox mənfəət vergisi və gəlir vergisi ödəyirdilərsə, indidən sonra bu sistem dəyişərək sadələşmiş verginin, yəni təşkilatçıların, operatorun 6 faiz, satıcıların isə komissiondan 4 faiz ödəmələri ilə bağlı məsələ öz əksini tapmışdır.

Nəhayət, sonuncu. “Reklam haqqında” Qanunda ediləcək dəyişikliyə görə, indidən sonra qeydiyyatdan keçməyən, yalnız xaricdə fəaliyyət göstərən və Azərbaycan qanunları ilə idarə oluna bilməyən lotereyaların, yaxud da

idman mərc oyunlarının reklam olunması qadağan edilir. Bu qadağa, eyni zamanda, mobil operator və provayderlərə də həmin mühitə çıxışın müvafiq icra orqanının verdiyi qərar əsasında məhdudlaşdırılması ilə bağlı müddədə öz əksini tapır. Bütövlükdə, bu dəyişikliklər, – bir daha çıxışın əvvəlki hissəsinə qayıdıram, – vətəndaşların hüquqlarının qorunmasında, bu sahədə tənzimlənmənin daha da aydın və sərt olmasında, eyni zamanda, “kölgə iqtisadiyyatı”nın səviyyəsinin getdikcə azalmasında öz əksini tapacaqdır.

Demək istədiklərim bu qədərdir. Hüquqi məsələlərlə bağlı, düşünürəm ki, hörmətli Əli müəllim deyər. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Əli müəllim, sizin komitədə də bir neçə qanun layihəsinə baxılıb. Xahiş edirəm, ümumi bir məlumat verin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Həqiqətən, növbəti bütün qanun layihələri, əslində, hörmətli Tahir müəllimin məruzə etdiyi və bu gün müzakirə edəcəyimiz qanundan irəli gəlir. Birincisi, qeyd edirəm ki, komitələrin birgə iclası çox geniş keçirildi. İclasda layihə üzərində işləmiş müvafiq dövlət orqanı nümayəndələri də iştirak edirdilər. Bizim komitəyə aid olan hissəsi “Lotereyalar haqqında” Qanunda edilən dəyişiklikdən irəli gələrək İnzibati Xətalər Məcəlləsində, Mülki Məcəllədə, Cinayət Məcəlləsində və “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklərdir.

Qısaca mahiyyəti: İnzibati Xətalər Məcəlləsində göstərilir ki, “Lotereyalar haqqında” Qanunda qeyd olunan hallar istisna olmaqla, keçirilən digər idman mərc oyunları

qumar oyunu hesab olunur və inzibati məsuliyyətə səbəb olacaq. Çünki qanuni çərçivəni artıq qanuna edilmiş dəyişiklik göstərir. Digər çərçivə artıq qanunsuzdur. O hallarda ki dövlətə xeyli miqdarda ziyan dəyir və bu əməllər xeyli miqdarda gəlir əldə edilməklə törədilir, onda bu, cinayət məsuliyyəti olur. Məhz həmin hallar da cinayət qanunvericiliyində öz əksini tapacaq.

Nəhayət, “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanunda isə konkret olaraq 6.1-ci maddədə edilən dəyişikliklə göstərilir ki, bu qəbildən olan hallar zamanı nəzarət orqanı funksiyasını hansı dövlət orqanı həyata keçirəcək. Təbii ki, bu, sonra cənab Prezidentin fərmanı ilə öz əksini tapacaq. Amma burada bu funksiyanın iki orqana – İqtisadiyyat Nazirliyinə, idman mərc oyunları ilə bağlı isə Gənclər və İdman Nazirliyinə həvalə edilməsi nəzərdə tutulur.

Hörmətli xanım sədr, yeni bir qeydim ondan ibarətdir ki, bizim Cinayət Məcəlləsi ilə bağlı bir qədər fərqli diskussiyamız olmuşdur. Bununla da bağlı qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə müzakirələr gedir. Yəqin ki, ikinci oxunuşda biz əlavə məlumat verəcəyik. Amma konseptual olaraq, əlbəttə ki, “Lotereyalar haqqında” Qanun Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsini özündə ehtiva edir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Adil müəllim, bir neçə qanun layihəsinə sizdə də baxılıb. Bir qanun layihəsi də əsas komitə kimi sizin komitədən keçib. Xahiş edirəm, Siz də bununla bağlı məlumat verin.

A.Əliyev, Milli Məclis sədrinin müavini, Gənclər və idman komitəsinin sədri.

Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Hörmətli millət vəkilləri, əziz qonaqlar, hörmətli media nümayəndələri. Mən də sizlərin hər birinizi salamlayıram. Gündəliyimizə daxil olan əsas qanun layihələrindən biri də “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişikliklərin edilməsindən ibarətdir. Dəyişikliklərlə əlaqədar Gənclər və idman komitəsinin üzvləri ilə geniş müzakirələr aparılmış, sonda plenar iclasa tövsiyə edilmişdir. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Qanuna təklif olunan dəyişikliklərə əsasən “idman mərc oyunları” anlayışı genişləndirilmiş, “virtual mühit”, “real mühitdə idman”, “mərc oyunlarının satıcısı”, “virtual satıcı” kimi yeni anlayışlar müəyyən olunmuşdur. Qeyd edirəm ki, təklif olunan dəyişiklikdəki “virtual mühit” anlayışı milli qanunvericiliyimizdə yenilikdir. Ona görə də, hörmətli xanım sədr, Tahir müəllim bu qanun layihələrini birgə məruzə etdiyi üçün, yəni “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi də bu paketə daxil olduğu üçün biz səs verməyi təklif edirik. Hesab edirəm ki, bu qanun layihəsi birinci oxunuşda geniş müzakirə olunmuşdur. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Adil müəllim.

Bizim 31-ci və 32-ci məsələlərimizə, Zahid müəllim, sizin komitədə baxılıb. Əgər sözlünüz varsa, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli sədr, komitə üzvləri lehinə səs veriblər. Bununla bağlı deyilən məsələlər artıq bizdən öncə söylənilibdir. Biz lehinə səs verəcəyik.

Sədrlik edən. Zahid müəllim, çox sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, kimsə çıxış etmək istəmirsə, biz onda səsverməyə keçək. Qanunlar çoxdur, biz

onlara bir-bir səs verək. Buyurun, 19-cu məsələyə – “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.52 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.53 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də

birinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, 21-ci məsələyə – Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.53 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.54 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci

oxunuşda qəbul edildi.

23-cü məsələyə – Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.54 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də birinci oxunuşda qəbul edildi.

24-cü məsələyə keçirik. Xahiş edirəm, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.55 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

25-ci məsələ. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə səs verin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.55 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

26-cı məsələ. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.56 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi də birinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə səs verin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.56 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

28-ci məsələ “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsidir. Qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.57 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

29-cu məsələ “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsidir. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.57 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Mən 30-cu məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.58 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Mən 31-ci məsələni səsə qoyuram. Buyurun, qanun

layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.58 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də qəbul edildi.

Pakətdə sonuncu olan 32-ci məsələ. Bu, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsidir. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.59 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Bu qanun layihəsi də birinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin 33-cü məsələsinə keçirik. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının

Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri hörmətli Hicran Hüseynovaya söz verirəm.

Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri!

Gündəlikdə olan 33-cü məsələ Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi ilə əlaqədardır. Bildirmək istəyərdim ki, təqdim edilən qanun layihəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatı sahəsində elektron xidmətlərin tətbiqinin genişləndirilməsi haqqında” 2020-ci il 23 sentyabr tarixli Fərmanına əsasən hazırlanmışdır. Həmin fərmanın icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə layihədə təklif olunan dəyişikliklər Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin valideynlik hüquqlarından məhrum etmə, övladlığa götürmə, eləcə də vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatı ilə bağlı bir çox müddələrinin təkmilləşdirilməsi, bu sahədə qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsində yaranan boşluqların aradan qaldırılması və elektron xidmətlərin genişləndirilməsi məqsədi daşıyır. Belə ki, həmin dəyişikliklərə əsasən doğumun, nikahın bağlanması və ya pozulmasının, övladlığa götürmənin, atalığın müəyyən edilməsinin, adın, ata adının və soyadın dəyişdirilməsinin, ölümün və sair vətəndaşlıq vəziyyəti ilə bağlı məlumatların elektron hökumət informasiya sistemi vasitəsi ilə aidiyyəti dövlət informasiya ehtiyatlarına və sistemlərinə vaxtında və düzgün ötürülməsi, müvafiq şəhadətnamə və arayışların

elektron qaydada verilməsi və sair məsələlər qanunla tənzimlənəcək.

Beləliklə, təqdim olunan əlavə və dəyişiklikləri özündə ehtiva edən yeni maddələr vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatı sahəsində fəaliyyətin təkmilləşdirilməsinə, vətəndaş məmnunluğunun və operativliyinin, əlçatanlığın təmin edilməsinə xidmət edəcəkdir.

Nəzərinizə çatdırım ki, Ailə Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklər Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin 2021-ci il 15 dekabr tarixli iclasında baxılaraq qəbul olunmuşdur və plenar iclasın birinci müzakirəsinə təqdim edilir. Qanun layihəsi deputat həmkarlarıma paylanmışdır, tanışdırlar. Xahiş edirəm ki, qanun layihəsinə səs verəsiniz. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hicran xanım.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Çıxış etmək istəyən yoxdursa, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, qanun layihəsinə birinci oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.03 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, siz də məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz sonuncu məsələyə çatmışıq.

Bu, 34-cü məsələdir. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri hörmətli Səməd Seyidova söz verirəm.

Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, xanım sədr. Həmkarlarım bu gün çox səmərəli, yüksək səviyyədə işləyib. Belə gözəl nəticələr əldə edildiyinə görə çox qısa şəkildə deyəcəyəm. Faktiki, Hicran xanım qanun layihəsi haqqında danışdı. Qanunun qəbul edilmə zərurəti dövlət qeydiyyatı sahəsində elektron xidmətlərin inkişaf etdirilməsindən irəli gəlir. Cənab Prezident 2020-ci il sentyabrın 23-də fərman imzalayıb. Konsulluq haqqında qanun layihəsi isə 1994-cü ildə qəbul olunmuşdur. Yeni elektron vasitəsi ilə veriləcək sənədlər həmin qanun layihəsinə, yəni 1994-cü ildə qəbul olunmuş qanun layihəsinə şamil olunur, daxil olunur və orada hansı dəyişikliklər varsa, Hicran xanım artıq qeyd etdi. Biz komitəmizdə bunu tam şəkildə müzakirə etmişik və millət vəkillərindən buna dəstək vermələrini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Səməd müəllim, çox sağ olun.

Hicran xanım, Sizdən də soruşmalıyam.

H.Hüseynova. Bizdə etiraz yoxdur. Biz də səs veririk.

Sədrlik edən. Oldu, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən bu məsələni də səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.05 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	78
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, iclasımız sona çatdı. Mən hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclas haqqında məlumat veriləcək.

**ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 79

*Milli Məclisin iclas salonu.
24 dekabr 2021-ci il.*

*İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 111 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.11 dəq.)
İştirak edir	107
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Cavid Hüseynov, Azərbaycan Respublikası Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının rəhbəri.

Cavid Vaqif oğlu Hüseyn, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Aytən Pənah qızı Oruczadə, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

İslam Telman oğlu Həsənov, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

Aygül Vulqar qızı İsgəndərova, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

Zahid Tahir oğlu Məmmədov, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

Günay İsmayıl qızı Cavadova, Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

İlkin Qismət oğlu Abdullayev, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

Orxan Nadir oğlu İsmayılov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimi vəzifəsinə namizəd.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası apellyasiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

2. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

3. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

6. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

9. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

12. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

14. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

15. “Lisensiyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

16. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

17. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

18. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

19. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

20. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azər-

baycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

21. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

22. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

23. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

24. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 20 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Tahir Kərimli, Musa Quliyev, Elşad Mirbəşir oğlu, Musa Qasımlı, Azər Badamov, Cavid Osmanov, Sevil Mikayılova,

Tahir Rzayev, Kamal Cəfərov, Ülviyyə Həməzəyeva, Vahid Əhmədov, Şahin Seyidzadə, Sahib Alıyev, Fəzail Ağamalı, Mələhət İbrahimqızı, Naqif Həməzəyev, Azay Quliyev, Sabir Rüstəmxanlı, Bəhruz Məhərrəmov, Elman Nəsirov, Əli Məsimli, Hicran Hüseynova, Fazil Mustafa, İsa Həbibbəyli, Qüdrət Həsənquliyev, Jalə Əliyeva, Ceyhun Məmmədov, Anar İsgəndərov, Nizami Cəfərov, Aydın Hüseynov, Siyavuş Novruzov, Eldar İbrahimov, Əli Hüseynli, Elnur Allahverdiyev, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.12 dəq.)

Lehinə 107

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 107

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikası apellyasiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Qüdrət Həsənquliyev, Siyavuş Novruzov, Tahir Kərimli

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.21 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 1

Bitərəf 2

Səs vermədi 0

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

2. “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.24 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

3. “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.25 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

4. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası

qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar Məmmədov, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.27 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

5. “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.27 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

6. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mələhət İbrahimqızı

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.29 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

7. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.29 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

8. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mələhət İbrahimqızı, Əli Məsimli, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Əli Hüseynli, Adil Əliyev, Zahid Oruc, Tahir Rzayev, Qüdrət Həsənquliyev, Könül Nurullayeva

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.11 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.11 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.12 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

10. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.49 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.13 dəq.)

Lehinə	90
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.13 dəq.)

Lehinə	90
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.13 dəq.)

Lehinə	88
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.50 dəq.)

Lehinə	91
--------	----

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.14 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.14 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.15 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

12. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respubli-

kası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.50 dəq.)

Lehinə 88

Əleyhinə 1

Bitərəf 1

Səs vermədi 1

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.15 dəq.)

Lehinə 89

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.16 dəq.)

Lehinə 88

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.16 dəq.)

Lehinə 88

Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

13. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.51 dəq.)

Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.17 dəq.)

Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.17 dəq.)

Lehinə	92
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.17 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.18 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.18 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.19 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.52 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.19 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.20 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.20 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

16. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan

Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.52 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.21 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.21 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.22 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

17. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.53 dəq.)

Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.22 dəq.)

Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.23 dəq.)

Lehinə	93
Əleyhinə	1

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.23 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

19. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.54 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.25 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.25 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.26 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

20. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun

maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.55 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.26 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.27 dəq.)

Lehinə 92

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 92

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.27 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94

Nəticə: Qəbul edildi

21. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.55 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.28 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.28 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.29 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

22. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.56 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.29 dəq.)

Lehinə	92
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.30 dəq.)

Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.30 dəq.)

Lehinə	90
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

23. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.32 dəq.)

Lehinə	94
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.32 dəq.)

Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 6–11-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.33 dəq.)

Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.33 dəq.)

Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

24. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə də-

yişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.35 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.36 dəq.)

Lehinə 93

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 14.36 dəq.)

Lehinə 91

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 93

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.36 dəq.)
Lehinə	92
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

24 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Hörmətli həmkarlar, bugünkü iclasımız çox əlamətdar bir gündə keçirilir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev 1961-ci il dekabr ayının 24-də Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, dahi dövlət xadimi Heydər Əliyev və görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın ailəsində anadan olmuşdur. Belə bir ailədə böyüməsi gələcək siyasi lider üçün əsl məktəb olmuşdur. Orta təhsil və Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda aldığı yüksək ali təhsil, zəngin biliklər bu təcrübəni daha da möhkəmləndirmiş, onun gələcəkdə dövlət xadimi kimi formalaşmasında mühüm rol oynamışdır.

Cənab Prezident hələ Dövlət Neft Şirkətində birinci vitse-prezident, Milli Məclisin deputatı, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri, həmin assambleyanın sədr müavini, Milli

Olimpiya Komitəsinin Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin birinci müavini kimi mühüm vəzifələrdə fəaliyyət göstərərək daim bir amala, doğma vətənin dirçəlişinə və tərəqqisinə, milli maraqlara xidmət etmişdir. Xalqın İlham Əliyevə yüksək etimadının təməlində məhz bu dəyişməz mövqə dayanır. Bunun nəticəsi idi ki, 2003-cü il avqust ayının 4-də cənab İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Baş naziri vəzifəsinə təyin olunmuşdu. Həmin ilin oktyabr ayının 15-də keçirilən Prezident seçkilərində isə cənab İlham Əliyev xalqımızın mütləq əksəriyyətinin dəstəyini qazanaraq Prezident seçilmişdir.

Ali vəzifədə fəaliyyətə başladığı ilk gündən Heydər Əliyev siyasətinə sadıq qalacağını bəyan edən möhtərəm cənab Prezident ölkəmizə bu yolda böyük zəfərlər qazandırmışdır. O, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri kimi də ulu öndərin ideya-siyasi xəttini davam etdirərək partiyanı ölkəmizin və regionun ən güclü siyasi təşkilatına çevirmişdir.

Hörmətli həmkarlar, qürur hissi ilə demək olar ki, Azərbaycanın son yarıməsrlik tarixi ulu öndərin və cənab Prezidentin adı ilə sıx bağlıdır. Bu günün özəlliyini nəzərə alaraq, mən son 18 ildə ölkəmizin qazandığı bir sıra mühüm uğurları diqqətinizə çatdırmaq istəyərdim.

Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün Azərbaycan dünyada siyasi sabitliyin, tərəqqinin, global təşəbbüslərin, tolerantlığın ünvanı kimi tanınır. Dövlətimizin başçısının milli maraqlara və qarşılıqlı etimada əsaslanan müstəqil siyasət kursu ölkəmizi dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanıtmış, ona böyük nüfuz qazandırmışdır. Dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri sırasında layiqli yer tutan Azərbaycan 2011-ci ildə 155 ölkənin etimadını qazanaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilmişdir. Bu uğur ölkəmizin beynəlxalq aləmdə getdikcə

artan nüfuzunun, daim yüksələn statusunun göstəricisi idi.

BMT-nin Baş Məclisindən sonra ikinci ən böyük təsisat olan Qoşulmama Hərəkatının liderlərinin yekdil qərarı ilə Azərbaycanın 2019–2022-ci illər üçün bu təşkilatın sədri seçilməsi də regional və beynəlxalq arenada söz sahibi kimi qəbul edilməsinin nəticəsidir. Möhtərəm Prezidentin təşəbbüsü ilə bu il noyabrın 28-də Madrid şəhərində Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin təsis edilməsi Azərbaycanın artan beynəlxalq nüfuzunun daha bir sübutudur. Bu gün Azərbaycan qlobal mədəniyyətlərarası dialoqun, aparıcı siyasi platformaların reallaşdırıldığı ünvanlardan biridir.

Hörmətli deputatlar, mən beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində cənab Prezidentin Türk birliyinin daha da güclənməsi naminə yorulmaz və səmərəli fəaliyyətini xüsusi qeyd etmək istərdim. Bu il noyabrın 12-də möhtərəm Prezidentimizin Türk Dünyasının Ali Ordeni ilə təltif edilməsi bu mühüm xidmətlərin nəticəsi idi.

Əlbəttə, son 18 ilin ən böyük uğurlarından biri Azərbaycanın sürətli, dinamik iqtisadi inkişafına nail olunması, ölkəmizin iqtisadi potensialının əvvəlki dövrlərlə müqayisə edilməyəcək səviyyəyə yüksəlməsidir. Müasir Azərbaycan bu gün regional və beynəlxalq miqyaslı iqtisadi layihələrin həyata keçirildiyi ölkədir. Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin liderlik məharəti və gərgin səyləri ilə yaradılan əməkdaşlıq platformaları regiona yatırılan investisiyaların artmasına gətirib çıxarmışdır. Bakı–Tbilisi–Ceyhan, “Cənub Qaz Dəhlizi”, TANAP, TAP, Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu və bu kimi digər beynəlxalq əhəmiyyətli layihələrin həyata keçirilməsi Azərbaycan liderinin iqtisadi, siyasi təşəbbüslərinin və səylərinin nəticəsidir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün də inamla

həyata keçirilən davamlı islahatlar Azərbaycanın dayanıqlı və dinamik inkişafını təmin edir. Dünyada iqtisadi və maliyyə böhranının yaşandığı, pandemiyanın yaratdığı çətinliklərin davam etdiyi bir vaxtda ölkə iqtisadiyyatının bütün istiqamətlərində artıma nail olunmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, əlbəttə, biz ötən 18 ildə əldə olunmuş nailiyyətləri qeyd edərkən 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın qazandığı tarixi qələbəni böyük qürur hissi ilə vurğulamalıyıq. Bu zəfər İlham Əliyevin böyük sərkərdəlik və siyasi-diplomatik məharətinin nəticəsi idi. Məhz buna görə xalqımız cənab Prezidenti tarixi qələbəmizin memarı hesab edir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edən möhtərəm Prezident özünün dediyi kimi, həm də ulu öndər Heydər Əliyevin ata vəsiyyətini yerinə yetirmişdir.

Hörmətli həmkarlar, Prezidentin müəyyən etdiyi strateji yol xəritələri sırasında Qarabağa Böyük qayıdışı mən xüsusi olaraq qeyd etmək istərdim. Bilirsiniz ki, Ermənistanın işğal dövründə viran qoyduğu ərazilərimizin azad olunmasından dərhal sonra həmin torpaqlarda genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işlərinə start verilmişdir. Azərbaycan öz maliyyə resurslarına arxalanaraq qədim ata-baba yurdlarımızı, dağıdılmış şəhər və kəndləri bərpa edir, yenilərini salır, infrastruktur layihələri həyata keçirir. Onu da qeyd edim ki, həmin ərazilərin ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiyası Azərbaycanın ümumi inkişafına da böyük təkan verəcəkdir.

Cənab Prezidentin siyasi və diplomatik məharətinin növbəti nəticəsi regionun və türk dünyasının nəqliyyat infrastrukturunun inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacaq Zəngəzur dəhlizinin reallaşması olacaqdır. Bu layihə ölkə-

mizin tranzit potensialını daha da gücləndirəcək, nəinki region, həm də Avropa üçün geniş imkanlar açacaqdır.

Hörmətli deputatlar, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında silahlı qüvvələrin modernləşdirilməsi, şəxsi heyətin döyüş və mənəvi-psixoloji hazırlığının yüksəldilməsi istiqamətində işlər də planlı və ardıcıl şəkildə davam etdirilir. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında düşməni diz çökdürən Azərbaycan Ordusu üzərinə düşən bütün vəzifələri layiqincə yerinə yetirməyə hər an qadirdir.

Prezident İlham Əliyevin humanitar siyasəti də əksər ölkələr üçün nümunə sayıla bilər. Şəhid ailələrinin, Vətən müharibəsi qazılarının daim diqqət mərkəzində saxlanması, aztəminatlı ailələrin, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan bütün şəxslərin dövlət qayğısı ilə əhatə olunması bu siyasətin nə qədər geniş dairəni əhatə etdiyini göstərir. Məmnuniyyətlə qeyd etmək istəyirəm ki, ölkəmizin bu sahədə qazandığı nailiyyətlərdə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın da böyük rolu vardır. Onun təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə həyata keçirilən mühüm layihələr ölkəmizdə təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və digər sahələrin inkişafına, ölkəmizin beynəlxalq miqyasda təbliğ olunmasına mühüm töhfələr vermişdir.

Hörmətli həmkarlar, cənab Prezident dövlət başçısı kimi fəaliyyətə başlayarkən bir ifadə səsləndirmişdir: “Mən hər bir azərbaycanlının Prezidenti olacağam”. Bəli, biz bu gün tam qətiyyətlə deyə bilərik ki, möhtərəm Prezident İlham Əliyev hər bir azərbaycanlının Prezidentidir və xalqımız öz lideri ilə qürur duyur.

Hörmətli həmkarlar, 60 illik yubileyi münasibəti ilə möhtərəm Prezidentimizi təbrik etmək üçün Milli Məclisin deputatları adından təbrik məktubu hazırlanıb. Həmin təbrikdə Azərbaycan dövlətinə uğurla rəhbərlik edən

möhtərəm Prezidentimizə bizim ən xoş arzularımız çatdırılmışdır. İcazənizlə, cənab Prezidenti yubiley yaşı münasibəti ilə bir daha ürəkdən təbrik edək, ona möhkəm can sağlığı, müstəqil Azərbaycanın sivil, demokratik, qüdrətli dövlət kimi inkişafı naminə fədakar fəaliyyətində yeni-yeni uğurlar arzulayaq! (*Alqışlar.*)

Hörmətli həmkarlar, mən sizin bu alqışlarınızı təbrik mətninə dəstək kimi qəbul edirəm.

İndi isə hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.11 dəq.)
İştirak edir	88
Yətərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 19 nəfər deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yətərsay var, iclasa başlaya bilərik.

Xahiş edirəm, gündəliyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.12 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, cari məsələlərlə, gündəlikdə olan məsələlərlə bağlı kim yazılmaq istəyir, buyurun, yazılın.

Yuxarı cərgələrdən siyahını verərsiniz.

Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hər bir parlament üzvü Sizin çox dəyərli sözlərinizə qoşulur. Birinci şəxsin, İlham Əliyevin tərcümeyi-halı millətin və dövlətin həyatına elə hopub ki, 60 yaşlı bir liderin şəxsi ömrü ilə millətin tarixinin mühüm bir hissəsi vahidləşib. Azadlığımızın yaşı İlham Əliyevin ömrünün tam yarısıdır. Belə də ixtiyarımız var ki, düşünək, müasir Azərbaycan dövləti həm də İlham Əliyevlə birgə 60 ildir müstəqildir.

Bizə görə sadə insanların qəlbində Prezidentə bəslənən səmimi duyğular istənilən intellektual və elmi mühakimədən daha üstündür. Ona görə də bir xalq deyimini şüara çevirsək, İlham Əliyevin vəzifəcə deyil, talecə Prezidentdir. O, təkcə torpaq savaşını və düşmənlə davanı qazanmayıb, həm də 200 ildir məğlub olan bütün liderlərin yarımçıq qalan missiyasını qələbə ilə sona çatdırıb. İndi Pənahəli xandan Rəsulzadəyə, Nərimanovdan Elçibəyə qədər hamısı İlham Əliyevin qələbəsindən pay götürə bilər. O, Heydər Əliyevin bioloji varisi olmaqdan çox, Azərbaycan xalqının övlətidir. “Hər millət öz liderinə layıqdır” devizi 8 noyabrdan sonra bütün dünyada yenidən öz təsdiqini tapdı. Düz 17 il onun şəxsiyyətinə milyonların güvəni və sevgisi ilə yanaşı, şübhə və inamsızlığı təlqin edənlər hərbi meydanda düşmənlə birgə məğlub oldular. Lakin Əliyev qalib gələndə də mərdliyindən vaz keçmir. Milli və siyasi öndəri olan bir ölkənin hərbi lideri yalnız müstəqillikdən 30 il sonra, 8 noyabrda rəsmiləşdi. Qafqazlarda

hərbi rəhbərliyi olmayan, zəif və gücsüz dövlət başçıları qoca Şərqi hökmdarı ola bilməyiblər. Bəlkə də müasir avropalılar üçün birinci şəxs zəifliyi sistemin və xalqın qüdrəti ilə örtülə bilər. Lakin hər zaman güclüyə ehtiram bəsləyən, 3 imperiyanın qovuşduğu Azərbaycanda yalnız qüdrətli rəhbəri qəbul edən millət siyasi xəritədə qala bilir. Deməli, İlham Əliyevin gücü millət qüvvəsinin ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Müstəqillik qazanandan bu yana bir xalqın düşüncəsinə hakim kəsilən “biz kiçik xalqıq, çünki böyük Ermənistan var” deyimi tarixi qələbədən sonra “biz böyük millətlik və ermənilər zəifdir” hökmü ilə əvəz olunub. Dünyada ən azı 30 dövlətin yığılıb birgə yazdığı Qarabağ ssenarisi düz 30 ildən sonra xalq, ordu və tək liderin gücü ilə ayrı bir ssenari ilə, uğur ssenarisi ilə əvəz olundu. Xalqımız təzədən SSRİ-nin dağıldığı tarixə qayıdıb layiq olduğu yeni təqvimə yaşamaq istəyir. 1918-ci ilə, yaxud 1828-ci və 1813-cü ilə qayıtmaq hissi də buradan qaynaqlanır.

Azərbaycanın keçmişi və siyasi tarixi heç vaxt indiki qədər diri olmayıb. Kommunistli, demokratlı, qərpbərəstli, şərqsəvərli heç bir milli rəhbərin Heydər Əliyevdən və İlham Əliyevdən başqa Şuşanı ziyarət etdiyinə dair bir foto xalqın yaddaşında qalmayıb. Deməli, İlham Əliyevin Şuşaya qayıdışı tarixi qanunauyğunluq idi. Bu məntiqi davam etdirsək, 1982-ci ildə rəhbər statusunda İrəvanı ziyarət edən...

Sədrlik edən. Sağ olun, Zahid müəllim.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 3 dəqiqə yadınızdan çıxmasın. Çıxışlar 3 dəqiqə ərzində edilməlidir.

Şakir müəllim, yuxarı cərgələrdən 6 nəfər yazılıb, siyahı mənə verilib. 2 nəfərdən bir söz verəcəyəm. Elə indidən deyim, siz baxın. Mən indi baxdım, Musa Quliyevdən sonra Elşad Mirbəşir oğlu, Azər Badamovdan sonra Cavid

Osmanov, Tahir Rzayevdən sonra Kamal Cəfərov, Vahid müəllimdən sonra Şahin Seyidzadə, Mələhət xanımdan sonra Naqif Həmzəyev və Sabir Rüstəmxanlıdan sonra Bəhrüz Məhərrəmov. Bir də artıq yazılmasınlar. Yazılanlar artıq yazılıblar. Tahir müəllim, sualınız var. Buyurun.

T.Kərimli. Mən xahiş edirəm, əgər mümkündürsə, baxıram, yazıla bilməyiblər, partiya sədrlərinə söz verilsin. Hesab edirəm, bu da mühümdür. Çünki irəliyə düşə bilməmişik, imkan varsa.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çalışacağıq. Mən düşünürəm ki, bu gün biz saat 12-yə qədər, bəlkə də bir az çox cari məsələlərə yer verəcəyik. Ona görə də, düşünürəm ki, imkan olacaq.

Musa müəllim. Musa Quliyev, buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, Sizin təbrik nitqinizi və təbrik məktubunu tam dəstəkləyərək mən də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm.

Ulu öndər Heydər Əliyevin qurduğu müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin XXI əsrdə tərəqqisi, böyüməsi, azadlığı və ərazi bütövlüyünün təmin olunması cənab İlham Əliyevin yorulmaz fəaliyyəti ilə bağlıdır. Cənab Prezidentin siyasi dühası, iradəsi, əzmi, fədakarlığı sayəsində onun rəhbərliyi dövründə milli iqtisadiyyatımız 3 dəfədən çox böyümüş, əhalinin sosial rifahı əhəmiyyətli şəkildə artmış, əmək haqları 10 dəfədən, pensiya və müavinətlər 17 dəfədən çox yüksəlmiş, 2 milyondan artıq yeni iş yeri açılmışdır.

Məhz cənab İlham Əliyevin öndərliyi ilə respublikamız təkcə regionun deyil, dünyanın güc və maraq mərkəzlərindən birinə çevrildi. BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvü

seçildi, Qoşulmama Hərəkətinin sədri kimi dünya birliyinə böyük töhfələr verdi. Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev xalqımızı bir bayraq, bir amal, bir məqsəd uğrunda dəmir yumruq kimi birləşdirərək torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını və ərazi bütövlüyümüzün bərpa-sını təmin etdi. Cənab İlham Əliyev yenilməz qəhrəman olaraq öz adını şanlı tariximizə Qarabağın fətəhi və Zəngəzurun memarı kimi yazdırmışdır.

“Sözümüz imzamızdır” deyən Prezident İlham Əliyev ən sadıq silahdaşı, ömür-gün yoldaşı Mehriban xanım Əliyeva ilə birlikdə hələ çox zirvələr fəth edəcək, çox uğurlara imza atacaq, Qarabağda və Zəngəzurdə təməlini qoyduğu şəhərlərin, qəsəbələrin açılışını edəcək, o torpaqların illər həsrətlişi sakinlərini təzə yuvalarında, yurdlarında salamlayacaq.

Hər lider qəhrəman olmur, hər qəhrəman da lider olmur. İlham Əliyev qəhrəman liderdir. Ulu öndər Heydər Əliyev böyük uzaqgörənliklə deyirdi: “Azərbaycan dünyaya günəş kimi doğacaq”. Bu gün İlham Əliyev doğma vətəni Azərbaycanı bir günəş kimi işıqlandırır, doğma xalqına gələcəyə inam və ümid bəxş edir. Mən cənab İlham Əliyevə günəş ömrü arzulayıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

İndi isə Elşad Mirbəşir oğlu. Buyurun.

E.Mirbəşir oğlu. Təşəkkür edirəm. Xanım sədr, hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, müasir mərhələdə beynəlxalq təhlükəsizliyə ən ciddi təhdid yaradan amillərdən biri də münəqişələrdir. Xüsusi ilə də dondurulmuş münəqişələr təkcə mövcud olduğu region üçün deyil, bütün dünya üçün çox ciddi təhlükə mənbəyi olaraq qalır. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Ermənistan–Azərbaycan münə-

qişəsini aradan qaldırmaqla beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində çox böyük töhfə vermiş oldu. Ayrıca olaraq, unutmaq olmaz ki, Ermənistan Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxladığı dövrdə orada çoxsaylı transmilli cinayətlərin də geniş vüsət almasına şərait yaratmışdır. Xüsusi ilə də narkotik maddələrin yetişdirilməsi, qeyri-qanuni dövriyyəsi həmçinin beynəlxalq təhlükəsizliyə çox ciddi təhdid yaradırdı. Unutmaq lazım deyil ki, bu gün beynəlxalq ictimai leksikonda narkoterrorizm ifadəsi artıq özünə kifayət qədər ciddi yer etmişdir. Azərbaycan Prezidenti ərazilərimizi işğaldan azad etməklə həm də beynəlxalq təhlükəsizliyə ciddi təhdid yaradan çoxsaylı transmilli cinayətlərin də qarşısını almış oldu.

Təbii ki, Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin aradan qaldırılması 3 istiqamətdə – lokal, regional, beynəlxalq səviyyədə beynəlxalq təhlükəsizliyə və sülhə ciddi töhfə kimi qiymətləndirilməlidir. Diqqət yetirmiş olsaq, görərik ki, bu günə qədər Nobel sülh mükafatına layiq görülmüş şəxslərin xidmətləri ilə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində göstərdiyi fəaliyyəti, ümumiyyətlə, heç müqayisə etmək doğru olmazdı. Azərbaycan Prezidenti öz praqmatizmi, strateji yanaşması, baxışları ilə beynəlxalq sülhə və təhlükəsizliyə olduqca böyük töhfə vermişdir. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Nobel sülh mükafatına layiq görülməlidir və bu istiqamətdə prosedurun başlanması haqqında düşünmək olar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Musa Qasımlı. Buyurun.

M.Qasımlı. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkili-

ləri. Hörmətli Sahibə xanım, Sizin söylədiklərinizin hamısına qoşuluram. XXI əsrin görkəmli dövlət və siyasi xadimi, qədim və zəngin dövlətçilik tariximizdə islahatçı, yenilikçi, qurucu Prezident, yenilməz sərkərdə, mahir diplomat, qətiyyətli siyasətçi və sadə xalq adamı olan möhtərəm cənab Prezidentimiz Zati-aliləri İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, uzun ömür, möhkəm can sağlığı, millətimizin və dövlətimizin tərəqqisi yolunda bundan sonrakı fəaliyyətində də uğurlar arzulayıram.

Belə bir gündə 2003-cü ildən bəri dövlət başçımızın tariximizdə yaratdığı illərdən bəzilərini xatırlatmaqda fayda görürəm. Hörmətli xanım sədr, Sizin söylədiyiniz kimi, hakimiyyətə gələrkən cənab Prezidentimiz torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsini dövlətimizin və millətimizin qarşısında dayanan başlıca vəzifə kimi müəyyənləşdirdi. Bu vəzifəni yerinə yetirməkdən ötrü görülən çoxlu işlər dövlətçilik tariximizdə ilk mahiyyətində olmaqla böyük əhəmiyyət daşıdı. Ölkəmiz BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçildi. Dövlət başçımız BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik edərək beynəlxalq problemləri qaldırmaqla dünya liderlərindən biri olduğunu göstərdi. Tariximizdə ilk dəfə olaraq “dövlət canlı orqanizmdir, daim genişlənməlidir” geosiyasi nəzəriyyəsini həyata keçirməyə başladı. Kosmik klubun üzvü oldu. “Eks-prezidentlər haqqında” Qanunun qəbul edilməsi ilə bütöv bir millət birləşdi.

Nəhayət, müzəffər Ali Baş Komandan olaraq torpaqlarımızı işğaldan azad edib, millətin üstündəki ləkəni götürməklə, onu məğlub millətdən qalib millətə çevirməklə, azərbaycanlılarda yenilməzlik, qürur hissi yaratmaqla dövlətin qarşısında yeni üfüqlər açdı.

İlham Əliyev millətimizin ucalıq rəmzidir. Millətimizin bugünkü və gələcək nəsillərinə qalibiyyət duyğuları aşılaraq, əcnəbilərə millətimizin əzəmətini göstərən Hərbi Qənimətlər Parkını yaratmaqla möhtəşəm bir ilkə imza atdı. Bütün bunların hamısına cənab Prezidentimiz dünya dövlətçilik tarixində nadir rast gəlinən iş üslubu ilə nail oldu. 18 ildə haraya ayaq qoydusa, oralar gülüstana çevrildi.

Bir daha cənab Prezidenti doğum günü münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edir, Uca Yaradandan ona uzun ömür, möhkəm can sağlığı və tarixi fəaliyyətində uğurlar arzulayıram. Qoy, dövlət başçımızın bundan sonrakı ayaq izləri də millətimizin qələbə, sevinc, şadlıq və rifah izləri olsun. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim.

Azər Badamov. Buyurun, Azər müəllim.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Liderin siyasi obrazının möhtəşəmliyi və nadirliyi rəhbərlik etdiyi dövlətin tarixdəki yeri və rolu ilə ölçülür. Bu gün cənab Prezident İlham Əliyevin liderliyi altında Azərbaycan qalib, etibarlı tərəfdaş və sözü imzası qədər bütöv olan bir ölkə imicini formalaşdıraraq dünya ölkələrinin boy sırasında öndə dayanır.

Bəşər tarixində işğal altında olan torpaqlarını azad etmək hər bir xalqa nəsib olmayıb. Cənab Prezidentin güclü siyasi iradəsi, qətiyyəti, prinsipiallığı, əzmkarlığı və xalqın yüksək etimadını qazanması çoxları üçün həyata keçməz xəyal kimi görünən bir işi reallığa çevirdi. Bu gün Ali Baş Komandanımız nəyi nə vaxt və necə etmək lazım olduğunu hamıdan yaxşı bildiyi üçün biz qalib ölkə və qalib xalq olduq.

Cənab Prezident Azərbaycana milli qüruru və başucalığını qaytardı. Təbii ki, bu heç də asan olmamışdır. Prezi-

dent İlham Əliyevin 18 ildə gecəni gündüzə qatararaq apar-
dığı mübarizə, qəbul etdiyi milli maraqlara uyğun qərarları
və xalqı dəmir yumruq kimi birləşdirə bilmək bacarığı
xalqımızın inamını özünə qaytararaq 30 illik arzusunun
həyata keçməsinə yol açdı. Zəfərə gedən yolda qarşımıza
çoxlu ədalətsizliklər və maneələr çıxdı. Amma cənab
Prezident xalqın dəstəyinə arxalanaraq, bütün çətinlikləri
dəf edərək tarixi ədaləti bərpa etdi. Azərbaycan xalqının
nəyə qadir olduğunu bütün dünyaya göstərdi. O, Azərba-
ycan xalqının inamını, ümidini, sabahını, xoşbəxt gələcə-
yini özünə qaytardı. Başımızı ucaldı, dünyanın nəzərində
yeni, əzəmətli, mübariz bir Azərbaycan yaratdı. Bu gün
dövlət rəhbərinin 60 illik yubileyində xalqımız daha
mübariz, daha qəhrəman və daha əzəmətli görünür.

Hörmətli həmkarlar, dünən təmsil etdiyim Qusar rayo-
nunda konfransda iştirak edirdim. Konfrans iştirakçıları
məndən xahiş etdilər ki, bu gün Milli Məclisin tribunasın-
dan cənab Prezidenti qusarlıların adından təbrik edim.

Hörmətli cənab Prezident, 60 illik yubileyiniz münasi-
bəti ilə Sizi qusarlıların adından təbrik edir, Sizə can sağ-
lığı arzulayır və hər zaman yanınızda olduğumuzu bil-
diririk. Rəhbərliyiniz altında irəlidə görəcəyimiz işlər çox-
dur, Uca Yaradan Sizi qorusun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azər müəllim.

İndi isə Cavid Osmanov. Buyurun, Cavid müəllim.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr,
hörmətli millət vəkilləri. Hörmətli xanım sədr, mən də
Sizin təbrik sözlərinizə qoşuluram və möhtərəm cənab
Prezidentimiz, müzəffər Ali Baş Komandanımız cənab
İlham Əliyevi ürəkdən təbrik edir və gələcək fəaliyyətində
hər zaman uğurlar arzulayıram.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin irsinin ən layiqli da-

vamçısı, xalqın etimadını və rəğbətini qazanmış dünyanın nüfuzlu siyasətçisi və dövlət başçısı cənab Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildən bu günə kimi gördüyü nəhəng işlərin, fəaliyyətinin hər bir anının məqsədi güclü və qüdrətli Azərbaycan qurmaq olmuşdur. Güclü iqtisadiyyat, yüksək sosial rifah, müstəqil siyasət, hücum diplomatiyası konseptləri, Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmək üçün atılan bütün addımlar artıq öz uğurlu nəticələrini verməkdədir. Müzəffər Ali Baş Komandanın, ölkə Prezidentinin uğurlu xarici siyasətini, ordu quruculuğu və liderlik keyfiyyətləri, işğalçılıq siyasətinə qarşı hər zaman prinsipial, barışmaz mövqə nümayiş etdirməsi və Azərbaycan xalqının milli maraqlarına xidmət edən siyasəti 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın öz tarixinin ən parlaq qələbəsini qazanmasına gətirib çıxardı.

Ulu öndər Heydər Əliyevin vaxtı ilə söylədiyi “Hər bir insanın milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam” sözləri ilə artıq bu gün dünyanın 70-dən çox ölkəsində yaşayan 50 milyondan çox soydaşımız, doğrudan da, azərbaycanlı olması ilə fəxr edir. Fəxr edir ki, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin ideyaları yaşayır və inkişaf edir. Fəxr edir ki, məhz onların siyasi lideri, müzəffər Ali Baş Komandanı dünyanın ən tanınmış, ən hörmətli dövlət başçılarından, dövlət liderlərindən biridir. Azərbaycan xalqı öz liderinin, müzəffər Ali Baş Komandanın ətrafında birləşərək Azərbaycanın güclənməsi və qüdrətlənməsi naminə hər zaman cənab Prezidentimizlə bir olacaqdır.

Sonda bir daha möhtərəm cənab Prezidentimizi, müzəffər Ali Baş Komandanımızı 60 yaşı münasibəti ilə təbrik edir, Ulu Tanrıdan cənab Prezidentimizi, cənab Prezidentimizin ailə üzvlərini və Azərbaycanı...

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

İndi isə Sevil Mikayılova. Sevil xanım, buyurun.

S.Mikayılova. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Bu gün yubileyini qeyd edən Azərbaycan Prezidenti haqqında danışmaqdan şərəf duyuram. Qürurla vətəndaşlığını daşdığımız Azərbaycan regionda, eləcə də beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz qazanmış və etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilən bir ölkədir. Siyasi sabitlik, tolerantlıq, iqtisadi yüksəliş əldə etdiyimiz ən böyük nailiyyətlərdir. Bu möhtəşəm nəticə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin apardığı rasiona, uzaqgörən daxili və xarici siyasi kursun sayəsində mümkün olub.

İlham Əliyevin prezidentlik dövrünü müxtəlif prizmalardan təhlil etmək olar. Lakin müzəffər lider onun qazandığı ən ali addır. Azərbaycanın yeni tarixində Prezident İlham Əliyev dövlət idarəetmə sisteminə yeni davranış modeli, mütərəqqi, milli məqsədlərə xidmət edən, siyasi realizmə söykənən siyasi fəaliyyət nümunəsi gətirdi. Bu dövrü yeni siyasi era kimi dəyərləndirə bilərik. Aparılan dövlət siyasətinin məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycanda müsbət mənada fərqli, özünəməxsus, milli mədəniyyətimiz, mentalitetimizlə uyğunlaşan dəyər və yaşam tərzini formalaşdırıb. Ölkəmiz dünyanın siyasi xəritəsində böyük nüfuz sahibidir. “Mənim sözüm imzam qədər qüvvətlidir” – bəyan edən Prezident İlham Əliyev həm beynəlxalq siyasi müstəvidə, həm də iqtisadi sahədə öz qətiyyəti sayəsində bir sıra mühüm və həlli mürəkkəb layihələrin icrasına nail olub. Regional əhəmiyyətli təşəbbüslər qısa zaman kəsiyində beynəlxalq birliyin dəstəyini qazanaraq coğrafiyasını genişləndirib.

Gənclər siyasəti Prezident İlham Əliyevin dövlət siyasətinin prioritetlərindən biridir. Cəmiyyətin hərəkətverici

qüvvəsi olan gənclərin vətənpərvər ruhda tərbiyə olunması Azərbaycan liderinin idarəetmə kursunun uğurudur. Prezident İlham Əliyevin arxasınca apardığı gənclik müasir, təhsilli, sağlam, dünyəvi düşüncəli, eyni zamanda, mental köklərə bağlıdır. İlham Əliyevin Azərbaycan üçün ən böyük xidməti isə zəfər təfəkkürlü gənc nəslin yetişməsi olacaq. Qalibiyyət qüruru övladlarımızın şüuruna əbədi hopacaq.

Müstəqil Azərbaycanın zəfər salnaməsini yaratmış müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında dövlətimiz tarixin bütün sınaqlarından alnıaçıq çıxaraq işıqlı gələcəyini təmin edib. Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti, praqmatizmi, dövlət idarəçilik istedadı ilə qət edəcəyimiz yüksəkliklər bundan sonra da firavan gələcəyimizi təmin edəcək. Bu aydın yolda müzəffər liderimizə tükənməz enerji, xalqımızın firavanlığı və məsud gələcəyi naminə fəaliyyətində daha uca zirvələr fəth etməyi arzulayıram.

Cənab Prezident, haqq və ədalətə söykənən ali missiyanın həyata keçməsində Uca Tanrı Sizə kömək olsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sevil xanım.

Tahir Rzayev. Tahir müəllim, buyurun.

T.Rzayev. Çox sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli millət vəkilləri. Heydər Əliyev kimi ümummillə lideri və İlham Əliyev kimi rəhbəri olan bir xalq xoşbəxtidir. Bu ifadələr bu gün yalnız azərbaycanlıların dilindən eşidilmir. Uğurlarımızla tanış olan, qələbələrimizi görən dünya xalqları və dövlətləri bu fikirdədir. Bu, tarixdir, reallıqdır.

Heydər Əliyev sağlığında öz həyatını xalqına həsr etdi. Azərbaycanı ağır bəlalardan qurtardı, tanıtdırdı, şöhrətləndirdi, sabahımıza yollar açdı. Bu gün özü kimi inandığı

və arxalandığı övladı, hörmətli Prezident cənab İlham Əliyev bu yolu inamla, cəsarətlə davam etdirir və Azərbaycana qələbə sevincləri yaşadır. O sevincləri ki ulu öndər, Azərbaycan xalqı illərlə onun həsrətində idi. İndi torpaqlarımız azaddır. Bu əziz gündə Heydər Əliyevin ruhu şaddır, sevinir və bizimlədir.

Cənab İlham Əliyevin ən böyük uğuru xalqına sədəqətidir, məhəbbətidir. Ulu Öndərin ideyalarına sadıq olmasıdır. Hörmətli Prezidentimiz 10 il bundan əvvəl 50 yaşını Ağcabədidə, laçınlı qaçqınların məskunlaşdığı şəhərcikdə keçirdi və orada gecələdi. “Siz mənim ailəmsiniz, sizin yanınızdayam”- dedi. Qəlbində torpaq həsrəti yaşayan sakinlərlə rəhbərin qəlbi bir döyünürdü. Ancaq torpaq, yurd həsrəti unudulmaz idi. Prezident onlara söz verdi ki, torpaqlarımız azad olunacaq və o, vədinə əməl etdi. Bununla xalqımızın başını ucaltdı, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmadı, ata vəsiyyətini yerinə yetirdi.

O, xilaskar atanın xilaskar oğludur. Xalqı ilə bir olan, insanların hörmət və etimadını qazanan rəhbər dünyanın ən xoşbəxtidir. Cənab İlham Əliyev onlardan birincisidir. O, əbədiyaşar insandır. Xalqının və sülhsevər bəşəriyyətin qəlbində əbədi yeri var.

Hörmətli Prezidentimizi bu əziz gündə ürəkdən təbrik edir, xalqımızın xoşbəxt və firavan həyatı naminə ona uzun ömür, can sağlığı, xalqı ilə, hörmətli Mehriban xanımla, övladları və nəvələri ilə bir yerdə olmağı arzularırıq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Musa müəllim, sualınız var, deyəsən. Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. İkinci dəfə söz aldığımıza görə üzr istəyirəm. Təklifim var, hörmətli Sahibə xanım. Cənab Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda demokrati-

yanın qarantı, milli birliyin və həmrəyliyin simvoludur. Bayaq deputat həmkarımız Tahir Kərimli bir təklif verdi ki, digər partiyaların da nümayəndələrinə imkan yaradılsın və onlar da cənab Prezidenti təbrik etmək imkanı əldə etsinlər. Bunu mən dəstəkləyirəm, xahiş edərdim ki, imkan daxilində bu şəraiti yaradasınız. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Bu zalda həmişə siyasi partiyalara dəstək göstərilib, söz verilib. Tahir müəllim söz istədi, mən də ona dedim ki, bəli, çalışacağıq, bunu edək. Kim yazılıbsa, mən həmişə ona söz verirəm.

Bizdə növbəti şəxs kimdir? Kamal Cəfərov. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı cəmiyyət Prezident İlham Əliyevin xarizmasını yenidən özlüyündə kəşf etdi. Sizin də haqlı olaraq qeyd etdiyiniz kimi, İlham Əliyev Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti kimi Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyini erməni lobbisindən, xarici dairələrin təsirindən qoruyarkən də, AŞPA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri kimi Ermənistanın işğal siyasətini təsdiqləyən qətnaməni qəbul etdirərkən də, 2000-ci illərdə “məxməri inqilablar” adı altında dövlət çevrilişlərinə cəhdlərin qarşısını alarkən də eyni xarizma ilə davranırdı.

1991-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi formal olaraq bərpa edilərkən AXC – Müsavat cütlüyünün yarıtmaz və xəyanətkar fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan o dövrdə yeganə dövlət idi ki, ərazi bütövlüyünü itirdi. Baxmayaraq ki, qonşu ölkələrdən Gürcüstanda, Ukraynada ərazi itkisi baş verdi, ancaq Azərbaycan 30 il sonra Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Son 30 il ərzində nüvə dövlətləri,

o cümlədən beynəlxalq təşkilatlar bu işi bacarmadı. Ancaq cənab Prezident Qafqaza sülh gətirdi. Sülhün təminatçısı bu gün Qafqazda cənab Prezidentdir.

Xarici siyasətdə də cənab Prezident əsl Qafqaz kişisinə xas xarakterləri özündə birləşdirir: alicənablıq, cəngavərlik. Dost ölkələrin çətin vaxtlarında böyük dövlətlərin təzyiqinə baxmayaraq, onlara yardım etməsi, qalib gəldiyi düşməyə son şans verməsi ilə hətta rəqiblərinin belə rəğbətini qazanmışdır.

Cənab Prezident, biz gənclər Sizinlə fəxr edirik, Sizinlə qürur hissi keçiririk. Əziz Prezident, Sizi 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edirik, can sağlığı və Azərbaycanın inkişafı naminə fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzu edirik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Kamal müəllim.

Ülviyyə Həməzəyeva. Ülviyyə xanım, buyurun.

Ü.Həməzəyeva. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar və media nümayəndələri! Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev son 200 ildə tarixi torpaqlarını ardıcıl şəkildə itirməyə məhkum edilmiş Azərbaycan xalqının milli mənlisini, mənəvi ruhunu və siyasi gücünü özünə qaytardı, tarixi ədaləti bərpa etdi. Prezident İlham Əliyevin qətiyyəti və məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın müzəffər ordusu 30 illik işğala son qoydu. Beləliklə, düşmənin illərlə yaratdığı məğlubedilməz ordu mifi 44 gün ərzində bütün dünyanın gözü qarşısında iflasa uğradı, Ermənistan ordusu darmadağın edildi və “Dəmir yumruq” əməliyyatı Azərbaycanın şanlı qələbəsi ilə başa çatdı.

Geniş dünyagörüşünə, dərin və hərtərəfli biliyə, yüksək mədəniyyətə malik olan Ali Baş Komandan İlham Əliyev müharibə dövründə onlarca müsahibələr vermiş, bir çox

ermənipərəst jurnalistlərin təxribat dolu suallarına tarixi faktlar və dəlillərlə tutarlı cavab vermişdir. Prezident İlham Əliyev qurucu lider, müzəffər sərkərdə və xalqımızın ən böyük arzularını həyata keçirən şəxsiyyət kimi adını əbədi olaraq tarixə yazdı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqının dahi oğlu Heydər Əliyevin demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu siyasətini uğurla davam etdirir. Ölkədə insan haqları və azadlıqlarının daha dolğun təmin olunmasını daim diqqət mərkəzində saxlayır. O, Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin qorunub saxlanılması və daha da inkişaf etdirilməsi kursunu uğurla həyata keçirir. Prezident İlham Əliyev sürətlə dəyişən çağdaş dünyada qloballaşma və inteqrasiya prosesində bütün beynəlxalq görüşlərdə və apardığı yüksək səviyyəli danışıqlarda Azərbaycanın mənafeyini bütün sahələrdə uğurla müdafiə edir. Apardığı uğurlu xarici siyasət sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq və regional problemlərin həllində rolu və nüfuzu getdikcə artır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir çox ölkənin və beynəlxalq təşkilatların fəxri adları və mükafatlarına layiq görülmüşdür. Prezidentimizin həyata keçirdiyi müdrik daxili islahatlar və uzaqqörən məqsədyönlü xarici siyasət sayəsində Azərbaycan Cənubi Qafqazda lider dövlətə çevrilmişdir. Azərbaycanda demokratik hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğunda fəal iştirak edən Prezident İlham Əliyev həm də görkəmli partiya xadimidir. O, ölkənin aparıcı siyasi partiyası olan Yeni Azərbaycan Partiyasının lideridir və bu gün 24 dekabr tarixi vətəninə, dövlətinə, millətini sevən hər bir insan üçün əlamətdar gündür. Bu gün Ali Baş Komandanımızın, liderimizin doğulduğu gündür. Mən bu münasibətlə hörmətli Prezidentimiz, Ali

Baş Komandan, milli dəyərlərimizin qoruyucusu, gözəl ailə başçısı olan möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevi ata yurdunun insanları adından, o cümlədən Culfa-Babək seçiciləri adından təbrik edir, Ali...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ülviyyə xanım.

Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Uğurlu xarici siyasət aparan cənab Prezident Azərbaycanda daxili sabitliyi qoruyub saxlamaq üçün ciddi addımlar atır. Cənab Prezident tərəfindən bir həftə ərzində çox ciddi fərmanlara imza atılıb. Azərbaycanda əhalinin sosial vəziyyətini nəzərə alaraq, büdcə təşkilatlarında çalışan insanların, o cümlədən müəllimlərin, peşə-texniki işçilərinin, dünən də hüquq mühafizə orqanlarında çalışan insanların maaşlarını artırmaq üçün fərmanlar imzaladı. Diqqətçəkən məqamlardan biri Azərbaycan dövlət başçısının birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edən insanların birdəfəlik yardımıla təmin edilməsi ilə əlaqədar verdiyi fərmandır. Ümumi götürəndə, bu bir həftə ərzində təxminən 4 milyon nəfərə yaxın insanın maaşının, əmək haqqının artırılması ilə əlaqədar cənab Prezident fərmanlar imzalayıb. Yəni cənab Prezidentin apardığı həm daxili, həm də xarici siyasət, əlbəttə, uğurlu siyasət hesab edilə bilər.

Mən belə hesab edirəm ki, Azərbaycanın dövlət başçısı cənab İlham Əliyev 44 günlük müharibədə Azərbaycanın haqq səsini dünyaya çatdırmaqla mediada verdiyi bütün mü sahibələr Azərbaycanın müharibədə çox inamlı qələbəsinə səbəb oldu. Azərbaycanın dövlət başçısı artıq dünya əlində, dünya siyasətində tanınan və qəbul edilən siyasətçilərdən biridir və müasir tələblərə cavab verən bir liderdir. Mən belə hesab edirəm ki, cənab Prezident 18 il

ərzində çox ciddi layihələrə imza atmış, Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı üçün bir sıra xarici dövlətlərlə möhkəm iqtisadi, siyasi əlaqələr qurmuş və bu layihələrin həyata keçirilməsində çox ciddi uğurlar əldə etmişdir. Mən elə hesab edirəm ki, bu uğurlar gələcəkdə də davam edəcəkdir.

Azərbaycanın dövlət başçısı, ümumiyyətlə, Azərbaycan xalqının sosial vəziyyətini həmişə ön plana çəkmişdir. Hətta biz 2022-ci ilin dövlət büdcəsini təsdiq edəndə dövlət büdcəsinin təxminən 46 faizinin sosial layihələrlə təsdiq edilməsinə imkan yaratmışdır. Ona görə də, hesab edirəm ki, cənab Prezidentin apardığı siyasət 2022-ci ildə də Azərbaycanın müəyyən problemlərinin həllində müsbət nəticələrə gətirib çıxaracaqdır.

Mən bir daha Azərbaycanın dövlət başçısını 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm, ona uzun ömür, can sağlığı, bu ağır işdə uğurlar arzu edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Vahid müəllim.

İndi isə Şahin Seyidzadə, buyurun.

Ş.Seyidzadə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, həmkarlar, media nümayəndələri. Geridə qoyduğumuz 2021-ci il Azərbaycan üçün bir sıra əlamətdar hadisələrlə yadda qalmışdır. İl ərzində ölkə ərazisində həyata keçirilən quruculuq, abadlıq işlərinin həcminə, infrastruktur layihələrinin sayına diqqət yetirmək bunu söyləməyə bizə əsas verir.

Geridə qoyduğumuz il xüsusi ilə Qarabağda aparılan sürətli quruculuq ili kimi də yadda qalmışdır. Vətən müharibəsinin başa çatmasından dərhal sonra başlanılan quruculuq, abadlıq işləri qısa müddət sonra ortaya yeni reallıqlar çıxararaq Azərbaycan xalqının qurucu xalq olduğunu bir daha dünya miqyasında sübut etmiş oldu.

Ölkəmizdə aparılan yenidənqurma və təmir, bərpa iş-

ləri, müxtəlif infrastruktur layihələri Qarabağla yekunlaşdır, eləcə də ölkəmizin bütün bölgələrini əhatə edir. Eyni zamanda, təmsil etdiyim Abşeron-Qobustan dairəsi üzrə də il ərzində bir sıra xüsusi əhəmiyyətli işlər həyata keçirilmişdir. Fərsətdən istifadə edib, bu müddət ərzində bizimlə sıx əməkdaşlıq edən bütün dövlət qurumlarına təşəkkür etmək istərdim.

2021-ci il quruculuq ili olmaqla yanaşı, siyasi quruculuq prosesləri baxımından da əlamətdar sayıla bilər. İl ərzində ölkəmiz müxtəlif beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etməklə, müxtəlif beynəlxalq platformaların işində birbaşa iştirakı ilə qloballaşan dünyanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu bir daha sübut etmiş oldu. Qürurverici bir haldır ki, Azərbaycan il ərzində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq istiqamətində işini daha da genişləndirmişdir.

Cari il sentyabrın 21-də BMT Baş Məclisinin 75-ci sessiyası çərçivəsində BMT-nin 75 illiyinə həsr edilmiş Yüksək Səviyyəli İclasda iştirak zamanı ölkə Prezidentinin çıxışı, beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik sahəsində təşkilatın demokratik, məsuliyyətli, universal və təmsilçiliyi təmin edən orqan kimi nüfuzunun möhkəmləndirilməsi istiqamətində görülməli işlər barədə səsləndirdiyi fikirlər bir daha ölkəmizin yüksək təşəbbüskarlığının real göstəricisidir. Azərbaycanın İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı, Türk Şurası, MDB və Avropa İttifaqı kimi təşkilatlarla əməkdaşlığı bir daha beynəlxalq əlaqələr sistemində Azərbaycanın apardığı hərtərəfli, balanslaşdırılmış siyasətin göstəricisidir.

Geridə qoyduğumuz 2021-ci ili əlamətdar edən hadisələrdən xüsusi ilə Soçidən Brüsselə qədər olan diplomatik qələbəmizi qürurla göstərə bilərik. 14 dekabr tarixində dövlət başçısı İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının

Prezidenti Şarl Mişel və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla Belçikanın paytaxtı Brüsseldə görüşünü xüsusi ilə vurğulamaq lazımdır. Təbii ki, Azərbaycan və Ermənistanın rəhbərləri arasında keçirilən görüş dünyanın siyasi dairələrinin əsas diqqət mərkəzində idi. Vətən müharibəsində qazanılmış uğur Azərbaycanın hərbi qələbəsi idisə, prosesin davamı olaraq Moskvada və Soçidə keçirilmiş görüşlərdən sonra Azərbaycan öz növbəti siyasi, diplomatik qələbəsini rəsmiləşdirməyi bacardı.

Məhz bu görüşün sonunda Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin keçirilmiş üçtərəfli görüşün nəticəsinə dair yaydığı bəyanatda əks olunmuş...

Sədrlik edən. Sağ olun, Şahin müəllim.

Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S. Alıyev. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar! Bir çox xalq və dövlətlərin İlham Əliyev kimi tarixin gedişini dəyişməyi bacaran liderləri olub. Amma burada mən onların adlarını çəkməyəcəm. Ona görə çəkməyəcəm ki, onların vaxtlarında həm beynəlxalq reallıq fərqli idi, həm də əksəriyyəti imperiya keçmiş və ənənəsi olan qüdrətli dövlətlərin, cəmiyyətlərin təmsilçiləri idi. Həmin liderlər indiki dövrdə Azərbaycan kimi mürəkkəb bir regionda yerləşən dövlətin rəhbəri olaraq İlham Əliyevin qazandığı zəfəri qazana biləcəkdilermi, bax, məsələ burasındadır. Ona görə də bu baxımdan o, ancaq öz doğma atası Heydər Əliyevlə müqayisə edilə bilər. Müqayisə edəndə isə görürük ki, İlham Əliyev atası Azərbaycan üçün nəyi edə biləcəkdisə və nəyi edə bilmədisə, onları etdi, edir.

Biz bilirik ki, Heydər Əliyev məmləkətimizi parçalanmaqdan qurtarıb dövlət yaratdı, İlham Əliyev isə onu oturuşmuşların sırasına qatdı. Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionunda BMT Təhlükəsizlik Şurasına ilk qeyri-daimi

üzv seçilən ölkə adı qazandırdı, kosmik klubun üzvlərindən birinə çevirərək öz peykimizi orbitə çıxardı.

Aradan bir neçə il keçəndən sonra 44 günlük savaş zamanı o, bizə yuxardan aşağı baxanlara, obrazlı desək, kosmosdan salam göndərərək harada olduqlarını göstərdi.

İki mühüm qlobal layihəni təkbaşına reallaşdırmaq, ölkəmizdə sabitliyi təhdid edən beynəlxalq xarakterli təhlükələri – rəngli inqilabları, iqtisadi-maliyyə böhranlarını soyuqqanlılıqla dəf etməklə bərabər, İlham Əliyev çox mürəkkəb bir məsələnin öhdəsindən gəlməyi, keçid dövrünün reallıqlarına uyğun idarəçilik mexanizmini yenisiylə əvəzləməyi bacardı.

İlham Əliyev son yüz ildə ilk Zəfər paradı keçirib dünyanın beşdən böyük olduğunu əməldə göstərən hələlik tək müsəlman liderdir. Bir sözlə, cənab İlham Əliyev təkəcə Heydər Əliyevin geninin daşıyıcısı yox, müdriklik, soyuqqanlılıq, prinsipiallıq, qətiyyət və elə miqyas baxımından da onun özüdür, onun arzuladığı liderdir. Bunu hamıdan əvvəl və hamıdan dəqiq bilən də elə ulu öndər idi ki, ona özü qədər güvəndiyini demişdi.

Mən Azərbaycana və azərbaycanlılara baş ucalığı gətirəcək, hələ çox uğurlara imza atacaq cənab Prezidentimizi tərtərlilər adından 60 illik yubileyi ilə bağlı təbrik edirəm, o, dövlətimizi necə həssaslıqla qoruyursa, qoy, Tanrı da onu elə qorusun, deyirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sahib müəllim.

Fəzail müəllim, deyəsən, Sizin sualınız var. Buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Mənim təklifim var. Mən düşünürəm ki, bizim üçün bundan sevincli gün ola bilməz. Biz qanun layihəsini günün ikinci yarısında da müzakirə edərik. Ona görə də, xahiş edirəm

ki, bütövlükdə, günün birinci yarısında cənab Prezidentin ünvanına hər birimizin ürək sözlərini deməyə imkan yaradasınız və mümkünsə, Tahir müəllimin təklifinə uyğun olaraq, hər 3 nəfərdən bir digər partiya sədrlərinə də söz demək imkanı yaradasınız. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim. Əslində, Siz bizi bir az qabaqladınız. Çünki indicə hörmətli həmkarlarımla elə bu haqda danışdıq ki, saat 1-ə, fasiləyə qədər bütün deputatlar öz ürək sözlərini desinlər və günün ikinci yarısında isə biz gündəliyimizə keçək. Çox sağ olun bu təklifə görə.

O ki qaldı siyasi partiyaların rəhbərləri, burada oturlar. Artıq Tahir müəllim özü bilir, Tahir müəllim Sabir Rüstəmخانlıdan sonra danışacaq. Biz onu xəbərdar etdik. Sonra isə siyasi partiyalardan kim yazılıbsa, söz verəcəyik. Mən burada ancaq Fazil Mustafanı görürəm, bilmirəm, ekranda var, məndə hələlik yoxdur. Əli müəllim, mən xahiş edəcəyəm, Siz baxın, Sizdə bütün siyahı var, Adil müəllim, Sizdə də siyahı var, xahiş edirəm, qabaqcadan mənə deyin, 3 nəfərdən bir bizdə olan siyasi partiya liderlərinə, həmişə olduğu kimi, vaxt verəcəyik.

İndi isə Mələhət İbrahimqızı. Buyurun, Mələhət xanım.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, xanım sədr. Mən də, hörmətli Sahibə xanım, Sizin iclasın başlanğıcında qeyd etdiyiniz, bizlərə çatdırdığınız o təbrikin hər bir cümləsinə qoşuluram. Həqiqətən, bütün məsələlərə toxunulubdur. Ona görə təbrik etmək o qədər də asan deyil və bütün həmkarlarımızın da fikirlərinə qoşulmaq istəyirəm. Bu gün, həqiqətən də, bizim ümumxalq bayramıdır. Bu gün bu yubiley bütün türk dünyasının yubileyidir. Səhər tezdəndən “Twitter” səhifəsini açmışam, bütün türk dünyasından, Azərbaycanın hər bir guşəsindən möhtərəm Prezidentimizə təbriklər gəlir.

Sözsüz ki, xalqımızın çoxəsrlik tarixində, milli dövlətçilik tariximizdə çox şərəfli anlar, şərəfli səhifələr olubdur. Amma biz bu səhifələrin, bu tarixi hadisələrin, bu tarixi şəxsiyyətlərin heç birini möhtərəm Prezidentimizin, müzəffər Ali Baş Komandanımızın 44 günlük Vətən müharibəsində müzəffər milli ordusu ilə qazandığı o zəfərlə müqayisə edə bilmərik. O, bir Qarabağ fətehidir, o, bir xalq qəhrəmanıdır. O, dünyanın 2000 illik tarixində, eləcə də ikinci minilliklə üçüncü minilliyin qovşağında qlobal təhlükələr fonunda Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı qurulmuş bu erməni vandalizmini darmadağın edən bir liderdir.

Ümumiyyətlə, möhtərəm Prezidentimizin fəaliyyəti dövründə Azərbaycanda saysız-hesabsız uğurlara imza atılıbdır və bu uğurların hər biri hər birimizin, eləcə də xalqımızın və türk dünyasının uğur hekayəsidir.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev bu gün dünyanın, minilliyin çağırışlarına cavab verən bir liderdir. O, həyata keçirdiyi neft, enerji layihələri ilə kiçik bir ölkə olan Azərbaycanı Avropanın enerji təminatçısına çevirdi. O, həyata keçirilən nəqliyyat, logistik layihələrlə Azərbaycanı Avrasiyanın nəqliyyat xabına çevirdi. Bu mənada o, təkcə Azərbaycan və bölgəmiz üçün deyil, həm də Avrasiyanın fenomenal şəxsiyyəti və fenomenal dövlət xadimidir.

Möhtərəm Prezidentimiz müharibə mədəniyyətini dünyaya göstərdi. O, müharibədə, eyni zamanda, dünya liderlərinə, o imperialist güclərə ədalətli və humanist dövlət adamı olduğunu göstərdi. O, yurdda sülh və cahanda sülh çağırışı ilə Ermənistan kapitulyasiya aktına imza atan kimi dedi: “Müharibə bitdi, torpaqlarımızı işğaldan azad etdik. Artıq bölgənin tarixində yeni səhifə açılır. Bu səhifə davamlı sülh və inkişafdır”.

Bəli, möhtərəm Prezidentimizin bu düşüncəsi ilə Azər-

baycan xalqının da dünyada necə bir sülhpərvər, tərəqqipərvər xalq olduğu göstərildi. Müharibədən sonra və eləcə də indiyə qədər möhtərəm Prezidentimiz bir neçə dəfə çıxışlarında belə bir kövrəldici, hər birimizin qəlbini titrədən ifadədən istifadə etdi ki, mən ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Cənab Prezident, Siz təkcə ata vəsiyyətini, ulu öndərimizin vəsiyyətini yerinə yetirmədiniz, Siz həm də 200 il...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım.

İndi isə Naqif Həmzəyev. Buyurun, Naqif müəllim.

N.Həmzəyev. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar! Ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyevin həyata keçirdiyi müdrik daxili islahatlar və uzaqgörən, məqsədyönlü xarici siyasət sayəsində Azərbaycan Cənubi Qafqazda lider dövlətə çevrilib. Bu gün Azərbaycan yeni hərbi-siyasi güc mərkəzi, beynəlxalq arenada sözü eşidilən, mövqeyi qəbul edilən dövlət kimi qəbul edilir. Regionda uzunmüddətli sülhün, əməkdaşlığın və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün müstəqil dövlətimizin yaratdığı şərait beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də razılıqla qarşılanır.

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müzəffər Azərbaycan Ordusu 30 illik işğala son qoydu. Düşmənin illərlə yaratdığı “məğlubedilməz ordu” mifi 44 gün ərzində bütün dünyanın gözü qarşısında fiaskoya uğradı. “Dəmir yumruq” əməliyyatı Azərbaycanın şanlı qələbəsi ilə başa çatdı.

Dekabrın 10-da Azərbaycanın Vətən müharibəsində möhtəşəm qələbəsinə həsr olunmuş Zəfər Paradı dost qürur, düşməne göz dağı oldu. Dövlət başçısı İlham Əliyev siyasətinin, liderliyinin nəticəsində Azərbaycan ikinci Qarabağ müharibəsindəki şanlı zəfəri ilə Cənubi Qafqazda yeni reallıqlar yaratdı, beynəlxalq münasibətlər sistemin-

dəki yerini və rolunu daha da gücləndirdi, ölkəmizə olan marağı artırdı. Zəngəzur dəhlizi istifadəyə verildikdən sonra isə Azərbaycan Avrasiya məkanında yeni nəqliyyat arteriyası yaratmış olacaqdır. Türk dünyası uzun illərdən sonra yenidən Zəngəzur dəhlizi vasitəsi ilə birləşəcək. Xəzər və Aralıq dənizi hövzələrinin, Cənub-Şərqi və Mərkəzi Asiya ilə Avropanın əlaqələndirilməsi bölgənin və eləcə də türkdilli ölkələrin iqtisadiyyatına təsir göstərəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin birinci və ikinci Qarabağ savaşı zamanı şəhid olmuş qəhrəmanlarımızın ailələrinə və qazilərimize, müharibə veteranlarına göstərdiyi diqqət və onların sosial təminatının yaxşılaşdırılması üçün atdığı bütün addımlar ən böyük rəğbətə layiqdir.

Qeyd etmək istədiyim önəmli digər məsələ də yeni sosial islahatlar paketinin həyata keçirilməsidir. Bu sənədlərə əsasən həyata keçiriləcək tədbirlər əhalinin həssas qruplarına yönələn sosial ödənişlərin artırılmasının xüsusi ilə son illərdə geniş miqyas aldığına daha bir təsdiqdir.

Yeni fərman və sərəncamlarla müavinətlər, əmək haqqı və təqaüd artımı əhalinin bütün təbəqələrini əhatə edəcəkdir. Sosial dövlət modelini uğurlu tətbiq edən ölkələr sırasında yer alan Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə reallaşan yeni sosial islahatlar öz növbəsində əhalinin rifah halının daha da yüksəlməsinə müsbət təsirini göstərəcək. Bir sözlə, tarixi zəfərimiz, ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin qorunub saxlanması, dövlət idarəçiliyinin səmərəli təşkili, vahid dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi, sosial-iqtisadi inkişafda əsas hədəflərin dəqiq müəyyən edilməsi, islahatların davamlı xarakter daşması onu bir daha təsdiq edir ki, dövlət, ölkə Prezidenti tərəfindən verilən vədlər sözdə deyil, əməldə öz təsdiqini tapır və dövlətimizin daha da

güclənməsinə xidmət edir. Eşq olsun Ali Baş Komandan, cənab Prezident İlham Əliyevə...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Naqif müəllim.

İndi isə Azay Quliyev. Azay müəllim, buyurun.

A.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Hörmətli Sahibə xanım, Siz çox doğru qeyd etdiniz və həmkarlarım da çox doğru vurğuladı ki, bu gün Azərbaycan xalqının tarixində çox əlamətdar bir gündür. Xalqımız zəmanəmizin ən görkəmli dövlət xadimi, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin 60 illik yubileyini müasir dünya liderləri arasında heç kimə nəsib olmayan bir ucalıqda, torpaqlarının 30 illik işğalına son qoyan və ölkəsinin ərazi bütövlüyünü bərpa etməyi bacaran, dünya hərbi və diplomatiya tarixinə adını qızıl hərflərlə yazdıran, Azərbaycan dövlətinin və xalqının qalib Prezidenti və müzəffər Ali Baş Komandanı kimi qeyd edir. Zati-alilərinin 44 günlük Vətən müharibəsini möhtəşəm qələbə ilə başa çatdırmaq üçün göstərdiyi sarsılmaz iradə və qətiyyət, mahir sərkərdəlik bacarığı, diplomatiya və siyasət meydanında atdığı müdrik və uzaqgörən addımlar, ən çətin və ağır şəraitdə düzgün qərar qəbul etmək və xalqımızı ümummillə amal uğrunda səfərbər etmək istedadı dünya siyasətçiləri və dövlət adamları üçün canlı bir nümunədir. Dünyada Azərbaycan kimi ikinci bir dövlət, cənab İlham Əliyev kimi ikinci bir Prezident yoxdur ki, ərazisinin 20 faizi işğal olunduğu halda, bu qədər möhtəşəm və çoxistiqamətli inkişaf yolu keçsin, ən müxtəlif xarici təhdid və təzyiqləri dəf edərək güclü dövlət və güclü ordu qursun, mürəkkəb geosiyasi və regional fırtınalar fonunda bütün məsuliyyəti öz üzərinə götürərək hərbi, siyasi yolla ərazi bütövlüyünün bərpasına nail olsun.

Cənab İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu və dövlətçilik ənənələrini bütün sahələrdə uğurla davam etdirərək ata vəsiyyətini, ulu öndər vəsiyyətini böyük fədakarlıqla yerinə yetirdi. Xalqımızın sarsılmaz birliyini və ordumuzun döyüş əzmini dəmir yumruğa çevirərək mənfur düşməni torpaqlarımızdan birdəfəlik qovmaqla dünya azərbaycanlılarının və bütövlükdə, türk dünyasının qürurunu, milli ləyaqətini və milli ruhunu dirçəltdi. Azərbaycan xalqı başda olmaqla bütün türk dünyası bu tarixi zəfəri qazandıran lideri hər zaman qəlbində uca tutacaq.

Prezident İlham Əliyev təkcə Qarabağın xilaskarı və zəfər tariximizin müəllifi və qəhrəmanı deyil, eyni zamanda, sülh və quruculuq dövrünün qəhrəmanıdır. Əminik ki, cənab Prezidentin mükəmməl liderliyi və rəhbərliyi ilə dövlətimiz və xalqımız bundan sonra da qarşısında duran bütün vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcək, tamamilə dağıdılmış və viran qoyulmuş Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru yenidən dirçəldərək, dünyanın ən inkişaf etmiş və müasir guşələrinə çevirəcəkdir.

Müzəffər Ali Baş Komandan, möhtərəm cənab Prezident, Sizi 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə səmimi qəlb-dən təbrik edir, Sizə möhkəm can sağlığı, tükənməz enerji, Azərbaycan xalqının rifahı və milli maraqları naminə həyata keçirdiyiniz ali dövləti fəaliyyətinizdə indiyə kimi əldə etdiyiniz möhtəşəm uğurları...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azay müəllim.

Sabir Rüstəmxanlı, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis və media nümayəndələri. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ziyalılarını 50, 60, 70 yaşında, müəyyən yubileylərdə həmişə təbrik eləyib, heç kimi yaddan çıxarmayıb, diqqətdən kənar qoymayıb. İndi bizim

əlimizə, mənim əlimə imkan düşüb ki, mən də ziyalıların adından onun 60 yaşını, müdriklik yaşını təbrik eləyim.

Burada müxalifətdən söhbət düşdü, elə mən ana müxalifət partiyasının sədri kimi danışiram. Amma biz Azərbaycanda müxalifət–iqtidar dialoqlarını yaxşı xatırlayırıq. Kimlər tərəfindən, necə təşkil olunurdu. Amma məhz 2020-ci ildə İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda siyasi partiyalar bir araya gəldilər və ölkədə bir vətəndaş həmrəyliyi mühiti yarandı ki, o mühit də qələbəmizə son dərəcə ciddi bir töhfə oldu. Hər halda ictimai-siyasi həyatımızda ciddi rol oynadı. Müxalifətçilik hər halda düşmənçilik deyil. Ziddiyyətlərdən ölkənin, millətin inkişafı üçün istifadə etmək yoludur. Məncə, biz bu yolu daim davam elətdirməliyik.

Burada bir hadisə yadıma düşür və onu xatırlatmaq istəyirəm. 1994-cü ildə Heydər Əliyevin Çinə səfəri zamanı mən də o heyətin içində idim. Səfər çox gözəl keçirdi, axırda belə bir dostluq mühiti var idi. Söhbət eləyir, hərənin fikrini soruşurdu. Məndən də soruşdu, niyə susursan, sənənin fikrin necədir? Dedim, bilirsiniz, mən Sizin bütün görüşlərinizi yaxından izlədim və fikirləşdim ki, Allah Sizi yaradıbmış, Çin, Hindistan, Amerika kimi böyük dövlətlərə rəhbərlik eləyəsiniz, amma gəlib 10 milyonluq Azərbaycanı idarə eləyirsiniz, burada da problemlər bitmir. Güldü və dedi ki, bəlkə sən o sözü zarafatla deyirsən, amma mən o barədə çox fikirləşmişəm. İndi mən fikirləşirəm ki, əslində, Prezident İlham Əliyev bu mənada da atasının yolunu davam elətdirir. Biz baxdıq, gördük ki, o, müharibədən sonra silahla gördüyü işi sözlə də davam elətdirdi və bu gün, doğrudan da, dünya liderləri arasında kiçik dövlətin çox böyük lideridir. Bu şöhrət, məncə, bütün Azərbaycanın şöhrətidir.

İlham Əliyev, şübhəsiz, dünyada yaşayan azərbaycanlıların başını ucaltdı, onları sıxıntıdan qurtardı. Dünyada, bütün ölkələrdə yaşayan o azərbaycanlılarla əlaqəmiz var. Amma hamımız, 50-60 milyonluq xalq eyni sıxıntını yaşayırdı və bu, məncə, onun ömrünün axırına kimi bəs eləyəcək bir qürur mənbəyidir. İnanıram ki, Qarabağı da o duyğu ilə tikəcək və başa çatdıracaq. Onu hamı kimi ürəkdən təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Tahir Kərimli, buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Mən də fürsətdən istifadə edərək, Vəhdət Partiyasının adından cənab Prezidenti 60 illik yubileyi, müdriklik yaşı münasibəti ilə təbrik edirəm və uğurlar diləyirəm.

Hörmətli xanım sədr, Siz deyənlərlə tam şərikəm və burada çox dəyərli çıxışlar oldu, – müəyyən nüansları çıxmaq şərti ilə, – hamısına təşəkkür edirəm, hamısına qoşuluram. Amma onları sadalamağa vaxtım yoxdur. Doğrudan da, iqtisadiyyat, siyasət, beynəlxalq münasibətlər və sair sahələrdə cənab Prezidentin gördüyü işlər çox möhtəşəmdir. Amma deyək ki, əlbəttə, onun gördüyü işlərin zirvəsi 44 günlük ikinci Qarabağ müharibəsidir, bu möhtəşəm qələbəsidir. Nəinki Ermənistan, onun arxasında duranlara qalib gəldi, eyni zamanda, dünya erməniliyinə qalib gəldi. Onu da deyim, dünya erməniliyi çoxəsrlik yaşı olan çox böyük bir bəladır.

Bir məsələni, deyilməyən məsələni də deyim. Son 100 ildə Azərbaycanın simasında da, ümumiyyətlə, Azərbaycan, türk və islam dünyası daim kiçilib. Hərbi cəhətdən uğursuzluq olub, coğrafi cəhətdən kiçilib, əraziləri tutulub və sair. Siyasi cəhətdən çəkisi də azalıb. Cənab Prezident

çərxi-fələk tərsinə dövrən edir durumuna son qoydu, bu məsələ ilə artıq dünyada Azərbaycanın, türk dünyasının, islam dünyasının qalxınma dövrü başladı. Balaca bir Azərbaycan türk və islam dünyasının, bəşəriyyətin tarixində müəyyən dönüş yaratdı. Bu, çox böyük bir uğurdur.

Cənab Prezident, çoxlu fəxri adlarınız var, Sizin çoxlu mükafatlarınız var, amma bunların içərisində ən böyük fəxri ad, şübhəsiz ki, o müzəffər Komandan adıdır. Sizin ən böyük mükafatınız xalqın inamıdır. Mən də Sizə inanıram və qarşınızda hələ çox böyük vəzifələr durur. Biz Təpəgözün gözünü çıxarmışıq, amma ölməyib. Bu gündən, heç şübhəsiz ki, 50 milyonluq dünya azərbaycanlısı qalib gələn şəxs kimi dövlətçilik sahəsində onun alternativini görmədi. Mən də Sizi görürəm. Yalnız Siz beynəlxalq münasibətlərdə alternativsiz olaraq o Basat rolunu oynaya bilərsiniz. Mən Sizə qarşı deyil, indi sayacağım yeddibaşlı əjdahanın başlarına qarşı müxalifətdəyəm. Sizi dəstəkləyirəm. O 7 başı əzəcək ki, Azərbaycanın inkişafının qarşısında durur, yolunu kəsir. O zaman, demək, Sizin Məlikməmməd xislətinizi müdafiə edirəm. O başlar – korrupsiya, rüşvətxorluq, yoxsulluq, bahalaşma, keyfiyyətsiz təhsil, hüquq normalarından çıxma, kadr sahəsində ələbaxımlıq və sair məsələlər var. Cənab Prezident, bunlara qarşı mübarizədə arxanızdayıq. Bütün xalq Sımurq quşu kimi o lələyi yandırıb, Siz Məlikməmmədə kömək eləməyə hazırdır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

İndi isə yuxarı cərgədən Bəhruz Məhərrəmov. Buyurun.

B.Məhərrəmov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar. Hüquq münasibətləri inkişaf etdikcə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin forma və mahiyyətində də kifayət qədər

yeni tələblər ortaya çıxıb. Bu mənada mən gündəliyin 1-ci məsələsində bir daha vaxt almamaq üçün qeyd etmək istəyirəm ki, apellyasiya məhkəmələrinin hakimliyinə namizədlərin bu tələblərə tam cavab verdiyi qənaətdəyəm və inanıram ki, onlar Azərbaycanda güclü, müstəqil məhkəmə hakimiyyətinə öz töhfələrini verəcəklər.

Azərbaycanda məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin təminatçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidentidir. Həm hüquq ictimaiyyətinin nümayəndəsi, həm də qəhrəman biləsuvarlıların təmsilçisi kimi bu əziz gündə bütün Biləsuvanın, o cümlədən 202 şəhid ailəsinin, 400-ə yaxın qazinin cənab İlham Əliyevə arzularını ölkənin ən ali tribunasından bəyan etməməyə ixtiyarım yoxdur. Bu, hər şeydən öncə bir azərbaycanlı olaraq mənəvi borcumuzdur. Çünki İlham Əliyev elə Azərbaycan deməkdir. O, artıq çoxdan siyasi fiqur kontekstinin dairəsindən çıxaraq bir toplum üçün Prezidentdən daha artıq olan milli dəyərə çevrilib. Dəyərlər isə heç vaxt heç kim və heç nə ilə müqayisə olunmur. Təbii ki, hər bir cəmiyyətdə tarix boyu dəyəri başa düşməyən, özünü tanımayan, dünənini unudanlar olub və olacaq da. Amma gəlin, tarixə baxaq. Böyük dəyərlərə qarşı çıxanların hansı tarixdə qalıb. Heç biri.

Bu gün Azərbaycan xalqının milli mənliyinin, milli qürurunun simvoluna çevrilmiş İlham Əliyev şəxsiyyətini hədəfə almaq “cəsarətini” özündə tapanların, yaxud belə xəyanətkar tapşırıqları icra edənlərin son məqamda yeri tarixin zibilliyi olacaq. İlham Əliyev amili hakimiyyət bürokratiyasını çoxdan aşıb. O, artıq milli kimlik deməkdir. Ona iqtidar, müxalifət rakursundan baxmaq özü mənəvi deqradasiyadır.

Bilirsiniz, əziz həmkarlar, təbii ki, hər kəs hamını sevməyə məcbur deyil. Amma irad tutmaq üçün insanın gərək

haqqı olsun. Bir neçə aylıq hakimiyyəti boyu 30 illik dolanışığını təmin eləyən adamların bu gün şəffaflıqdan, düzgünlükdən, demokratiyadan dәм vurub İlham Əliyev şəxsiyyətinə dil uzatması, əlbəttə, absurddur. İndi hakimliyə namizədlərimiz buradadır. İşlədikcə siz də görəcəksiniz, Azərbaycanı ləkələmək niyyəti ilə zamanla sizi də hədəfə alacaqlar. Təbii ki, cəmiyyətdə çəkisi, nüfuzu şübhə doğurmayan adamın sizi tənqid etməsi ümumi işimizin xeyrinə olacaq. Lakin İlham Əliyev kimi bu millətin tarixinə ən şanlı zəfəri bəxş etmiş bir şəxsiyyəti hədəfə alan zehniyyətin tənqidi sizi narahat etməsin. Demək ki, doğru yolda olacaqsınız.

Çıxışımın sonunda mən müzəffər Ali Baş Komandanımızı yubileyi münasibəti ilə bir daha təbrik edirəm. Ona ən böyük dəstəkçisi və ən sadıq silahdaşı Mehriban xanım Əliyeva və övladları ilə, ən əsası isə xalqı ilə bərabər sağlam və uzun ömür diləyir, onun əsgəri olmağın qürurunu ifadə edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Bəhruz müəllim.

İndi isə Elman Nəsirov. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Öz əməlləri ilə xalqının və dövlətinin sonsuz sevgisini qazanmış lider xoşbəxtidir. Məsələyə bu xüsusda yanaşanda böyük qürur və fəxarət hissi ilə deyə bilərəm ki, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev xoşbəxt dövlət rəhbəridir. Xalqı ona görə cənab Prezidenti sevir ki, o, müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi siyasi kursa sadıqdır və son 18 il ərzində ölkəmizi uca zirvələrə yüksəltdi. Xalq ona görə Prezidentini sevir ki, o, heç bir vaxt hər hansı böyük dövlət və ya beynəlxalq təşkilatın diktəsi ilə deyil, məhz lideri olduğu çoxmillətli və

çoxkonfessiyalı Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarından irəli gələn müstəqil siyasətin müəllifidir. Həmin siyasətin təntənəsi Azərbaycanın siyasi sabitliyində, iqtisadi gücündə, sosial rifahında, uğurlu xarici siyasətində, xüsusi ilə də tarix yazan güclü ordusunda öz təsdiqini tapır. Bu gün yenilməz Azərbaycan Ordusu müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında torpaqlarımızı Ermənistanın işğalçı qüvvələrindən azad etmək kimi müqəddəs vəzifəni şərəflə yerinə yetirmişdir. Bu tarixi zəfəri ilə Prezident İlham Əliyev öz adını müzəffər sərkərdə olaraq təkcə mənsub olduğu ölkənin deyil, əslində, dünyanın hər b tarixinə əbədi olaraq həkk etmişdir. Bu tarixi qalibiyyətin nəticəsində ordumuzun yenilməzliyi, qüdrəti və vətənpərvərliyi sözdə deyil, qanlı döyüş meydanlarında sübuta yetirilmişdir. Xalq olaraq qəddimiz düz, başımız uca oldu, qürurumuz özümüzə qaytarıldı, alnımızdan xəcalət təri birdəfəlik silindi. Birləşdik, bütövləşdik. Ən qatı əleyhdarlarımız belə bu həqiqəti etiraf etmək məcburiyyətində qaldılar.

Xüsusi olaraq qeyd etmək istərdim ki, Prezident İlham Əliyevin ən yaxın məsləkdaşı, ölkəmizin Birinci vitseprezidenti hörmətli Mehriban xanım Əliyeva 44 günlük Vətən müharibəsinin çətin və şərəfli günlərində torpaq uğrunda canını fəda etmiş şəhidlərlə bağlı rəsmi “İnstagram” səhifəsində çoxsaylı paylaşımlar edərək, onların şücaətini əsl qəhrəmanlıq, rəşadət və qorxmazlıq nümunəsi kimi qiymətləndirmişdi.

Bu məqamda mən Rusiyanın tanınmış ictimai xadimi, Beynəlxalq Avrasiya Hərəkatının rəhbəri Aleksandr Duqinin fikirlərinə istinad etmək istərdim. O deyir ki, düşünürəm, hazırda İlham Əliyev dünyada bir nömrəli siyasətçidir. Son illər ərzində heç bir siyasi liderə İlham

Əliyev qədər öz xalqı və dövlətinin milli maraqlarının müdafiəsi işinin öhdəsindən belə parlaq şəkildə, parlaq səviyyədə gəlmək xoşbəxtliyi nəsb olmamışdır. Allah Prezidentimizi qorusun. Mən də həmkarlarımın fikirlərinə qoşularaq cənab Prezidenti yubileyi münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Əli Məsimli, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Mən də deputat həmkarlarımın dediklərinə, fikirlərinə qoşuluram və bir neçə məqamı qeyd eləmək istərdim. İlk növbədə onu qeyd eləmək lazımdır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev təkcə dövlət başçısı kimi yox, həm də güclü strateq, fenomenal taktiki fəaliyyəti ilə Vətən müharibəsində möhtəşəm qələbə çalan əsl Ali Baş Komandan kimi özünü təsdiq edə bildi.

İkinci qeyd eləmək istədiyim məqam ondan ibarətdir ki, məhz İlham Əliyev xalqı yumruq kimi birləşdirərək 44 günlük müharibədə möhtəşəm qələbəsi ilə Cənubi Qafqazın reallığını, mən deyərdim, tamamilə dəyişdi. Üçüncü qeyd eləmək istədiyim məqam ondan ibarətdir ki, məhz İlham Əliyev öz fəaliyyəti ilə həm də indiyə qədər bütün dövrlərin ən intellektual müharibəsinin qalibi kimi tək Azərbaycan tarixinə yox, bütövlükdə, dünya tarixinə düşən bir lider oldu.

Növbəti qeyd eləmək istədiyim məqam ondan ibarətdir ki, İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsində çox güclü dövlət başçısı və güclü diplomatın effektiv kombinasiyası ilə Azərbaycan reallıqlarını məhz dünyaya çatdırıb, bizim bədxahların Azərbaycana qarşı qurduğu planların alt-üst olunmasında, onların aradan qaldırılmasında çox uğurlu addımlar ata bildi. 30-a yaxın kütləvi informasiya

vasitəsinin əksəriyyəti də təxribat xarakteri daşıyan suallarına çox ustalıqla cavab verib, mən deyərdim ki, Azərbaycanın haqlı qələbəsini bütün dünyaya yüksək səviyyədə çatdırıb bildi. Eyni zamanda, qeyd eləmək istəyərdim ki, İlham Əliyev Qarabağı azad etməklə tarixin gedişini dəyişdirən və yeni tarix yazan bir lider kimi də tarixə düşdü. Bunu da xüsusi qeyd eləmək lazımdır.

Dekabrın ortalarında Avropa strukturlarının keçirdiyi görüşlər zamanı onun nümayiş elətdirdiyi yüksək iradə, eyni zamanda, görüşlərdə məsələlərin qoyuluşunun yüksək intellektual səviyyədə əsaslandırılması Avropa strukturlarının 44 günlük müharibənin nəticələrini, reallıqları qəbul etməsində, mən deyərdim, postmüharibə dövründə həyata keçirilməsi vacib olan işlərin dəstəklənməsində, “hə” deməkdə də mühüm rol oynadı. Mən bu siyahını artırıb bilərəm, zaman yoxdur.

Azərbaycan Prezidentini 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm, 44 günlük müharibə zamanı əldə etdiyi o möhtəşəm nəticələrin bundan sonra da davam etdirilməsi və sona çatdırılması işində uğurlar arzulayıram.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fəzail Ağamalı. Buyurun, Fəzail müəllim.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media təmsilçiləri. Mən, hörmətli Sahibə xanım, Sizin səmimi və reallığı əks etdirən çıxışınızda demiş olduğunuz, yəni Prezidentin ünvanına söyləmiş olduğunuz fikirlərdən başlamış dəyərli millət vəkillərimizin bu baxımdan söylədiyi fikirlərin hər birinə şərikəm. Möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə Ana Vətən Partiyasının bütün üzvləri və seçicilərim adından bir daha səmimi qəlbədən təbrik edir, ona və dəyərli ailəsinə möhkəm can sağlığı, müqəddəs tarixi və

şərəfli missiyasında Uca Tanrıdan uğurlar arzulayıram.

Cənab Prezident İlham Əliyev 1994-cü ildə, yəni 33 yaşından ulu öndərimizin neft strategiyasının reallaşması uğrunda aparmış olduğu mübarizə və fəaliyyətdən başlayaraq, bu günə qədər Azərbaycan dövlətçiliyinə əvəzəlməz töhfələr verməkdədir. 18 illik Prezidentlik dövründə atmış olduğu hər bir addım, söylədiyi hər bir fikir Azərbaycan dövlətçiliyinə və xalqımızın maraqlarına xidmət etmiş, ölkəmizin nüfuzunu beynəlxalq səviyyədə artırmış, respublikamızı Cənubi Qafqazın lider dövləti səviyyəsinə yüksəltmişdir. 2003-cü ildən keçən zaman kəsiyində cənab Prezidentimiz dünyanı dəyişən lider səviyyəsinə yüksəlmişdir. Biri digərini qəbul etməyən fərqli sivilizasiyaların Bakıda bir araya gətirilməsindən başlayaraq, 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz möhtəşəm qələbəyə və regionun yeni reallığının yaradılmasına qədər dünyanı dəyişməyi bacaran lider səviyyəsinə yüksəlməyi nümayiş etdirdi.

Bir daha cənab Prezident İlham Əliyevi təbrik edirəm, XXI yüzillikdə 50 milyonluq xalqımızın milli iftixarı, Şərqi lideri kimi dəyərləndirir və ona can sağlığı arzu edirəm. Biz onunla fəxr edirik, qürur duyuruq. Cənab Prezidentimizə və ailəsinə Uca Tanrıdan möhkəm can sağlığı, şərəfli, müqəddəs vəzifəsinin yerinə yetirilməsində bir daha uğurlar diləyirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim.

Hicran xanım Hüseynova. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Əsrlər boyu işğala, haqsızlığa məruz qalan Azərbaycan son 200 ildə ilk dəfə olaraq torpaqlarını cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə düşməndən azad etdi. Ərazi

bütövlüyümüz təmin olundu. Əgər Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, hüquqi mövcudluğunu təmin etdisə, ölkəni bataqlıqdan çıxardısa, cənab İlham Əliyev Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqın xilaskarı oldusa, cənab Prezident İlham Əliyev isə xalqın inamını, gücünü özünə qaytardı. Respublikanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım ilə birlikdə ölkəmizin nüfuzunu qaldırdı. Bütün dünyaya, inkişafa, sülhə, mədəniyyətə, insanlığa açıq olan, müsbət impuls ötürən bir Azərbaycan təqdim etdi. Son 18 ildə aparılan balanslı siyasət bütün sahələrdə öz müsbət nəticəsini verdi.

Bu gün torpaqlarımız işğaldan azaddır. Erməni vandalizminə son qoyuldu, xarabaya çevrilmiş, talan edilmiş Qarabağda, Şərqi Zəngəzurda indi böyük işlər gedir, nəhəng quruculuq layihələri həyata keçirilir. Vətən müharibəsi 44 gün çəkdi, ancaq qələbənin yolu daha uzaqdan başlayırdı. İqtisadi imkanların artması, beynəlxalq hüquqi bazanın yaradılması, ordunun güclənməsi, bunlar ölkə başçısının fəaliyyətinin əsasını təşkil edirdi. Azərbaycan hər gün bu müqəddəs mübarizəyə yaxınlaşırdı, müasir silahlarla və peşəkar hərbi kadrlarla, vətənpərvər, milli ruhda böyüyən gənclərdən formalaşan ordumuz bu vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlirdi.

Biz yaxşı dərk edirik ki, cənab İlham Əliyev bütün xalqımız, dövlətimiz üçün məsuliyyət daşıyır. Bu, şərəfli, çətin məsuliyyət idi, ancaq ölkə başçısı bunu bacardı, xalqımızı bu mübarizədə qalib etdi. O, xalqı inandıra, çağırışı, müraciəti ilə səfərbər edə bildi, birliyimizi daha da gücləndirdi. Buna hər dövlət başçısı nail ola bilmir. Bütün azərbaycanlıların Prezidenti oldu və hər bir azərbaycanlı onunla fəxr edir, qürur duyur.

Bundan sonra da cənab Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşərək yeni uğurlara imza atacağıq və bütün təbriklərə qoşularaq, mən də hörmətli cənab Prezidentə, əlbəttə ki, uzun ömür, möhkəm can sağlığı və bütün arzularının yerinə yetməsini diləyirəm. Tanrı cənab Prezidenti...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli qonaqlar. Biz dünən ölkə Prezidentinə Böyük Quruluş Partiyası adından, onun üzvləri adından səmimi təbriklərimizi yazılı, xüsusi müraciət formasında göndərdik. Dünən Prezident Administrasiyasının şöbə müdiri hörmətli Ədalət Vəliyev bizə telefon açaraq bildirdi ki, müraciətiniz cənab Prezidentə təqdim olunub və o, öz təşəkkürünü bildirib. Əslində, bu, Azərbaycanda siyasi mədəniyyətin son illərdə dirçələn bir formasıdır. Siyasi qütblərdə, fərqli yerlərdə olmaqdan asılı olmayaraq, xalqın dəyər verdiyi, xalqın rəhbəri olan şəxsin yubileyinin təbrik edilməsi, eyni zamanda, onun tərəfindən siyasi partiya təmsilçilərinə dəyər verilməsi, onların yubileyinin təbrik edilməsi Azərbaycanda çox müsbət bir ənənənin təzahürüdür.

Mən bu məsələyə bir az tarix kontekstindən yanaşmaq istəyirəm. Biz hamımız günün azərbaycanlılarıyıq, 100 il öncə də, 1000 il öncə də günün azərbaycanlıları olub. Amma tarixin böyük azərbaycanlısı olmaq şansı kimlərə nəsib olub? Biz 100 il öncəyə dönəndə baxırıq o kişilərə, Məmməd Əmin Rəsulzadəyə, Xoyskiyə, Topçubaşova, minnətdarlıq bildiririk ki, sağ olun, bizə bir dövlət ideyası qoyub getdiniz, dövlət yaratdınız. Hətta bu gün tarixi rakursdan Nəriman Nərimanova belə baxışımız dəyişir ki, sağ ol, dostlarınla, silahdaşlarınla bir yerdə SSRİ-nin

tərki bində, bolşevik vəhşəti içində Azərbaycanı müttəfiq dövlət, respublika kimi qoruyub saxladınız və bizim müstəqilliyimizə gedən yol asanlaşdı. Müstəqilliyimiz uğrunda mübarizə aparən yüzlərcə insana, Əbülfəz Elçibəy və başqalarına da həmişə bu kontekstdən qiymət veririk. Böyük Heydər Əliyevə də qiymətimiz odur ki, Azərbaycan dövlətini ən ciddi, tarixin ən ziddiyyətli zamanında xilas edə bildi.

Bilmək olmaz, bəlkə 100 il sonra təkcə Qarabağda yaşayan ermənilər deyil, Ermənistanda yaşayan ermənilər də Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edəcəklər. Bəlkə də biz paytaxtın İrəvana köçürülməsi haqqında qərar qəbul edəcəyik, bəlkə də orada hansı isə bir yığıncaq keçirəndə, dönüb 100 il bundan əvvələ baxıb İlham Əliyevə daha dəqiq qiymət verəcəyik ki, sağ ol, bizi bura gətirdin. Çünki Azərbaycanın elə bir problemini həll etdin ki, bu problemi 100 illərlə biz həll edə bilməzdik. Azərbaycanda tarixin böyük şəxsiyyəti olmaq haqqını Allah sənə nəsis etdi. Ona görə də mən bu yubiley münasibəti ilə məhz bu tarixin böyük azərbaycanlısı kimi İlham Əliyevi təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fazil müəllim.

İsa Həbibbəyli. Hazırlaşsın Qüdrət Həsənquliyev. İsa müəllim, buyurun.

İ.Həbibbəyli. Hörmətli millət vəkilləri, məlum olduğu kimi, ulu öndər Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın yaradıcısı və banisidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev isə 18 illik səmərəli fəaliyyəti ilə müstəqil Azərbaycan dövlətini inkişaf etməkdə olan dövlətlərin cərgəsindən inkişaf etmiş dövlətlərin sırasına, miqyasına qaldırmağı bacarmış görkəmli dövlət xadimidir. İlham Əliyev bu gün dünya liderlərindən biridir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropa Şurasının mütəbər kürsü-

lərindən İlham Əliyev qədər sərbəst və sərrast nitq söyləyən dövlət xadimləri göstərmək çətinidir. İlham Əliyevin siyasi tərcümeyi-halına “qalib Prezident” sözləri həkk olunmuşdur. Bu ad İlham Əliyevə verilməmişdir. O, bu adı müharibə cəbhələrində, bir neçə cəbhədəki əsl qəhrəmanlığı ilə qazanmışdır.

İlham Əliyev Böyük qayıdış hərəkatının rəhbəri və müəllifidir. Fikrimcə, dövlət proqramı olduğu üçün dünyanın harasında yazılmağından asılı olmayaraq, “Böyük qayıdış” sözlərinin hər ikisi böyük hərflərlə yazılmalıdır. “Qarabağ Azərbaycandır!” – bu sözləri möhtərəm Prezident İlham Əliyev artıq həmişəlik isbat etmişdir. İlham Əliyev Azərbaycandır! Bu gerçəkliyin də isbata ehtiyacı yoxdur. Cənab Prezidentə uğurlar arzulayıram, ürəkdən təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, İsa müəllim.

Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun, Qüdrət müəllim.

Q.Həsənquliyev. Çox təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Bu gün, doğrudan da, xalqımız üçün çox önəmli bir gündür. Onun başını uca etmiş bizim ölkənin Prezidentinin, qalib Ali Baş Komandanın yubileyidir, 60 illiyidir. Əlbəttə, mən də, Sahibə xanım, Sizin və digər deputat həmkarlarımla səmimi təbriklərinə qoşuluram.

Doğrudan da, dünyada çox xalq vardır. 200-dən artıq xalq öz dövlət müstəqilliyinə nail ola bilib. Amma o xalqların heç də hamısı hüquqi, mülki cəmiyyət qura bilməyib, hüquqi dövlət yarada bilməyib. Bu, çox çətin bir prosesdir. Amma müstəqillik illərində, o cümlədən mərhum Prezident Heydər Əliyevin, İlham Əliyevin liderliyi ilə xalqımız böyük uğurlara imza atıb. Əminəm ki, onun başlatdığı islahatlar uğurla davam edəcək, biz daha güclü,

daha modern bir ölkə olacağıq.

Vaxtı ilə ölkəmizin ağır günlərində biz İlham Əliyevi Heydər Əliyevin ən yaxın silahdaşı kimi yanında gördük, ölkəmizin neft strategiyasının müəyyənləşməsində, həyata keçirilməsində onun böyük xidmətləri oldu. Bu gün də beynəlxalq hüququn ayaqlar altına atıldığı, dünyanın parçalandığı bir dövəmdə regionda siyasi konyunkturaların çətin şərtləri altında biz görürük ki, İlham Əliyevin vaxtı ilə həyata keçirdiyi missiyanı bu gün Mehriban xanım həyata keçirir, İlham Əliyevlə çiyin-çiyinə o, çətinlikləri dəf etməklə məşğuldur. Mən əminəm ki, onun başladığı islahatlar uğurla nəticələnəcək. Biz Xankəndi üzərində də Azərbaycanın dövlət suverenliyini bərpa edəcəyik.

Mən bir daha bütün təbriklərə qoşuluram və Prezidenti, onun ailə üzvlərini təbrik edirəm. Əminliyimi ifadə etmək istəyirəm ki, siyasi partiyaların, xalqımızın ona verdiyi dəstəklə xalqımız qarşısında duran çətin və mürəkkəb problemləri də uğurla həll edəcəyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Qüdrət müəllim sonuncu siyasi partiyanın rəhbəri idi ki, çıxışa yazılmışdı. Bununla da siyasi partiyalardan çıxış etmək istəyənlərə artıq söz verdik.

İndi isə Jalə Əliyeva. Jalə xanım, buyurun.

J.Əliyeva. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, media mənsubları! Müstəqil, suveren, demokratik Azərbaycan dövlətinin qurucusu və banisi, dahi şəxsiyyət, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ölməz ideyalarının layiqli davamçısı, xilaskar Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev həyata keçirdiyi uğurlu beynəlxalq, diplomatik, siyasi fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın haqq səsini bütün dünyaya bəyan edərək, əzəli Qarabağımızı işğaldan qurtararaq, xalqımıza

misli görünməyən sevinc yaşatdı, 30 ilin həsrətinə son qoydu, Azərbaycanımıza uğur, qalibiyyət və zəfər gətirdi. Qarabağın tacı Şuşada bahar tonqalını alovlandıran sevimli Prezidentimiz əsarətdən qurtulan xarı bülbülümüzdə azadlıq məşəlinin sönməzliyini qazandırdı. Bu tonqaldan çıxan alov qıgılcımları ilə Azərbaycana qarşı məkrli, ikiüzlü niyyəti olanların arzularını külə çevirən, düşmənin sinəsinə dağ çəkən əsrin yenilməz sərkərdəsi İlham Əliyev öz qətiyyəti, dönməzliyi və sərrastlığı ilə Qarabağ torpaqlarına yeni nəfəs, yeni həyat gətirdi.

Hər bir azərbaycanlının qəlbində öz əməlləri ilə möhkəm sevgi və ehtiram taxtı quran Prezident İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə ilk dəfə Prezident vəzifəsinə başladığı zaman verdiyi vədlərə çox qısa bir müddət ərzində əməl etdi. Hər bir Azərbaycan vətəndaşına yaxşı Prezident olmağı bacararaq, xalqının böyük etimadına layiq olduğunu isbat etdi. Bu illər ərzində möhkəm xalq və dövlət birliyinin təmin edilməsi, ölkədə möhtəşəm bir həmrəyliyə nail olunması, əlbəttə ki, cənab Prezidentin ölkəsi və xalqı qarşısında əvəzsiz xidmətlərinin bəhrəsidir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi ki, “Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam”. Biz də fəxr edirik ki, İlham Əliyev kimi bir Prezidentimiz var. Fəxr edirik ki, məhz onun rəhbəri olduğu bir ölkənin vətəndaşlarıyıq. Fəxr edirik ki, bu ölkədə, Azərbaycanda yaşayırıq.

Əziz və sevimli Prezidentimizi ömrünün 60-cı ilini başa vurması münasibəti ilə həm öz adımdan, həm də deputatı olduğum Zərdab-Ucar rayonunun seçiciləri adından ən xoş arzularla təbrik edir, ömür adlı şərəfli həyat kitabının bundan sonrakı səhifələrini də hər zaman qalib sərkərdə, dəmir yumruqlu Prezident kimi davam etdirməsini arzularım. Öz varlığı ilə milyonlarca azərbaycanlıya bəxş

etdiyi qələbə sevinci, bizlərə yaşatdığı qürur üçün ona, XXI əsrin ilk iki onilliyinə öz silinməz, mükəmməl və əbədi möhürünü vuran Prezidentimizə minnətdarlıq. Doğum gününüz mübarək olsun, cənab Prezident!

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Jalə xanım.

Ceyhun Məmmədov. Buyurun, Ceyhun müəllim.

C.Məmmədov. Sahibə xanım, öncə Sizə bütün çıxışlara şərait yaratdığınız üçün təşəkkür edir, Sizin və həmkarlarımla təbriklərinə qoşularaq möhtərəm Prezidentimizi səmimi qəlbədən təbrik edir, Azərbaycanın tərəqqisi və inkişafı naminə fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayıram.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, 1993-cü ildə Heydər Əliyev siyasi rəhbərliyə qayıtdıqdan sonra müstəqilliyini itirmək, parçalanmaq təhlükəsindən xilas olan Azərbaycan inkişaf yoluna qədəm qoydu. Ümummillə liderin siyasi kursunun yeganə düzgün yol olduğunu görənlər xalqımız 2003-cü ildə onun layiqli varisi İlham Əliyevi dəstəkləyərək özünə yeni Prezident seçdi. Beləliklə, Azərbaycan xalqı 18 ildə əsrə bərabər inkişaf yolu keçdi. Əsrə bərabər 18 ilin zirvəsində, təbii ki, işğal altındakı torpaqlarımızın azad olunması, ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə nəticələnmiş Vətən müharibəsi dayanır.

Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılmış Qarabağ zəfəri xalqımızın qəhrəmanlıq tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. Azərbaycan məğlub ölkədən qalib ölkəyə çevrildi.

Prezident İlham Əliyevin siyasətində elmin inkişafı, milli-mənəvi dəyərlərimizə diqqət və qayğı prioritet istiqamətlərdən biridir. Onun elm və təhsilə, milli-mənəvi dəyərlərimizə qayğısı hər zaman yüksək olub. Bu gün bunun nəticəsində ölkəmizdə elm və təhsil inkişaf etməkdədir.

Prezident İlham Əliyev din sahəsinə hər zaman qayğı

göstərib və məhz bu qayğının nəticəsində bu gün dövlət–din münasibətləri özünün ən yüksək səviyyəsindədir. Son illər tarix, mədəniyyət abidələrinin, məscid və ziyarətgahların, yəhudi və xristian məbədlərinin bərpası, təmiri Azərbaycan gerçəkliyini əks etdirən sağlam dini–mənəvi durumun göstəricisidir.

Prezident İlham Əliyevin dövlət–din, milli–mənəvi dəyərlərimizin qorunması siyasətinin əsasını azərbaycançılıq ideologiyası təşkil edir. O deyirdi: “İslam bizim milli məfkurəmizin, ideologiyamızın, milli və mənəvi dəyərlərimizin tərkib hissəsidir”. Milli–mənəvi dəyərlər dedikdə həm də İslamdan qaynaqlanan, kökü İslama bağlı olan dəyərlər nəzərdə tutulur. İslam bizim üçün təkəcə din deyil, eyni zamanda, mədəniyyət, mənəviyyat deməkdir. Azərbaycanı başqa xalqlardan, ölkələrdən fərqləndirən cəhətlərdən biri odur ki, biz din dedikdə bütün dini konfessiyaları nəzərdə tuturuq.

Azərbaycan xalqı həmişə öz liderinə güvənib, inanıb, arxa və dayaq olub. Prezidentimiz həmişə böyük fəxrlə qeyd edib ki, uğurların əsasında sağlam ictimai–siyasi mühit durur. Sonda cənab Prezidenti bir daha təbrik edir və əminlik ki, bu qarşılıqlı inam sayəsində...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ceyhun müəllim.

Anar İsgəndərov. Anar müəllim, buyurun.

A.İsgəndərov. Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Bu gün tarixi bir gündür və bu tarixi gündə çıxış etməyin özü də böyük qürurdur. Böyük Heydər Əliyev özündən sonra Azərbaycan üçün üç böyük əmanət qoydu. Birincisi, təbii ki, müstəqil Azərbaycan dövləti, ikincisi, bu gün iqtidar partiyası olan Yeni Azərbaycan Partiyası və ən nəhayət, bu gün Azərbaycanın dövlət başçısı, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev.

Mən bir tarixçi olaraq İlham Əliyev Azərbaycan tarixində kimdir barədə düşüncələrimi tezislər şəklində sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Təbii, İlham Əliyev XXI əsr türk-müsəlman dünyasının lideridir və yaxınlarda ona verilən ali mükafat da onu göstərir ki, bu, birmənalı belədir. İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində məğlub Azərbaycanı qalib Azərbaycana çevirdi və bununla yanaşı, XVIII əsrin əvvəllərindən Azərbaycan üçün ağrılı düyün olan Qarabağ problemini həll etdi. Bəlkə də Azərbaycanın tarixində son bir neçə əsrdə ən böyük uğurdur. Hətta XVIII əsrdə Azərbaycanın müstəqil xanlıqları yaranarkən Qarabağ xanlığı üçün ən ağrılı problem Qarabağ mülkiyyətləri idi. O zaman burada alban, əslində, xristian alban dövlətinin yaradılması ideyası var idi. İlham Əliyev o düşüncəni də birmənalı ləğv etdi.

XX əsrin əvvəllərinə qədər “Zəngəzur” ifadəsi vardı, Zəngəzur var idi. Bolşevik tarixşünaslığında bu ifadə Azərbaycan tarixindən çıxarıldı. İlham Əliyevin ən böyük xidməti ondan ibarət oldu ki, yenidən Zəngəzuru Azərbaycan tarixinə gətirdi və bu gün yazılan əsərlərin, məqalələrin və müsahibələrin əksəriyyəti Zəngəzurla bağlıdır. Bu, təbii ki, birmənalı olaraq İlham Əliyevin xidmətidir.

Azərbaycan Cənubi Qafqazın lider dövlətinə çevrildi. Vaxtı ilə Azərbaycanın dövlət xadimlərinin Qafqaz ideyasını o qədər inkişaf elətdirdi ki, bu gün “3+3” formatı ilə Azərbaycan Cənubi Qafqazda təkə özü ilə bağlı məsələləri irəli sürmür, 5 dövlətlə birlikdə gələcəyin taleyini həll edir.

Nəhayət, İlham Əliyevin Azərbaycan tarixində ən böyük xidmətlərindən biri budur ki, müharibə ərəfəsində bütün siyasi qüvvələri vətən naminə birləşdirə bildi. Təbii

ki, bu, birmənalı olaraq Azərbaycan tarixində, – tarix analogiyasını sevdicinə görə, – İlham Əliyevin xidmətidir. Təbii ki, mənə qədər də iqtisadi, hərbi sahədə İlham Əliyevin xidmətləri göstərildi. Sizə məlumdur...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Anar müəllim.

Nizami Cəfərov. Nizami müəllim, buyurun.

N.Cəfərov. Hörmətli Sahibə xanım, Siz öz giriş sözlünüzdə, əlbəttə, Milli Məclisin mövqeyini ifadə edərək Azərbaycan Prezidentinin siyasi tərcümeyi-halı haqqında çox gözəl sözlər dediniz və bizim millət vəkilləri də bu sözləri təsdiq etdi. Əlbəttə, İlham Əliyevin xoşbəxtliyidir ki, bu sözlər deyilir. Amma eyni zamanda, Azərbaycan xalqının da xoşbəxtliyidir ki, onun belə bir Prezidenti var. Bu gün xalq olaraq bizim İlham Əliyevə, həqiqətən, tarixi bir ehtiyacımız var. Burada deyilən sözlərin hamısının yenidən təkrar olunmasına ehtiyac var. Ancaq mən cənab Prezidentin azərbaycançılıq ideologiyası sahəsində göstərmiş olduğu tarixi xidmətlərdən bir neçəsini demək istəyirəm.

Əvvəla, İlham Əliyev azərbaycançılıq irsini dirçəltdi. Yəni heç bir tendensiyalığa yol vermədən Əli bəy Hüseynzadədən Səməd Vurğuna qədər, kimlər azərbaycançılıq ideyasının inkişafına lap azacıq da olsa xidmət ediblərsə, onların hamısı bizim o tarixi təfəkkürümüzün, belə deyim ki, arsenalına daxil edildi. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyası sahəsində tarixi xidmətləri sistemləşdirildi və bizim xalqımızın bu sahədəki düşüncəsinin, təfəkkür tərzinin inkişafı üçün bir model olaraq təqdim olundu.

Başqa bir cəhət, azərbaycançılıq ideologiyası dünya azərbaycanlılarının xidmətinə verilə bildi. Yəni miqyası genişləndirildi, təkcə bizim coğrafiyamızın hadisəsi olaraq qalmadı. Dünya bu ideologiyayı qəbul etdi. Ən azından,

dünya bu ideologiyaya hörmət etməkdən imtina edə bilmədi.

Nəhayət, gəncliyimiz bu ideologiya ilə silahlandırıldı. Bizim gənc bir şairin bu günlərdə bir şeiri çıxıbdir, İlham Əliyevin yubileyinə həsr edibdir və o şeirdə belə bir misra var: “Siz 60 yaşında, biz 60 milyon”. Yəni bəlkə də bu, artıq xalqla Prezidentin, dövlət başçısının arasındakı münasibətin mistikasını, xalqın qəbul etdiyi, xalqın ürəyindən keçən ilahi mənasını göstərdi.

Mən də, əlbəttə, cənab Prezidenti, Mehriban xanımı və onun ailəsini təbrik edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nizami müəllim.

Aydın Hüseynov, buyurun.

A.Hüseynov. Cənab Prezident deyir: “Məni qaradağlılarla incə tellər bağlayır, səmimi tellər bağlayır”. Doğrudan da, bu, belədir. Prezident İlham Əliyevə qaradağlılar 1995-ci ildə etimad göstərmiş və Prezident İlham Əliyev o dövrdə bir millət vəkili olaraq qaradağlıların etimadını çox yüksəkliklərə qaldıra bildi. İndi isə Qaradağın adını dünyanın siyasi, iqtisadi xəritəsinə yazdı, Ələt Azad İqtisadi Zonası, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu başlanğıcını Qaradağdan götürdü. Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Səngəçal terminalı, bunların sayı onlardır.

Qaradağlılar da bütün səmimiyyəti ilə Prezident İlham Əliyevi ürəkdən təbrik edir, Mehriban xanım Əliyeva ilə birgə Azərbaycanın inkişafı naminə gördüyü işlərdə uğurlar arzulayır. Mən qeyd etdim, cənab Prezident deyir: “Mən siyasi uğurlarımı Qaradağdan başladım”. Qaradağ rayonu, ümumiyyətlə, Qaradağ dəniz səviyyəsindən 28 metr aşağıda yerləşir. Azərbaycan xalqı İlham Əliyevə etimad göstərdi, Prezident seçdi və İlham Əliyev Azərbaycan xalqını məhz bu dəniz səviyyəsindən aşağı olan Qaradağdan Qarabağ zirvəsinə, Ömər aşırımına qədər, 3500 metr

yüksəkliklərə qədər qaldırdı. Mən hesab edirəm ki, bax, Prezidentimizin siyasi fəaliyyətinin o konturları – məhz dəniz səviyyəsindən yüksəkliklərə qalxmaq, bütövlükdə, xalqı qaldırdı, dövlətimizi ucaldı.

Prezident İlham Əliyevin şəxsi keyfiyyətləri bu gün Azərbaycan dövlətinin imicini formalaşdırır. Azərbaycan dövlətini bu gün etibarlı tərəfdaş kimi tanıyırlar. Azərbaycan dövlətini bu gün üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yüksək səviyyədə yerinə yetirən bir dövlət kimi tanıyırlar. Bu xarakter, bu keyfiyyət cənab Prezidentimizin şəxsi keyfiyyətləridir ki, Azərbaycan dövlətinin imicini, bax, bu tərzdə formalaşdırıb.

Bir daha cənab Prezidentə, ailəsinə, Mehriban xanıma uğurlar arzu edirəm, can sağlığı arzulayıram. Var olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Aydın müəllim.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar. Mən də əvvəl çıxış edən parlament üzvlərinin fikirlərini dəstəkləyirəm və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, müzəffər Ali Baş Komandan, Zati-aliləri cənab İlham Əliyevə 60 illik yubileyi münasibəti ilə səmimi təbriklərimi və ən xoş arzularımı çatdırır, milli maraqlara əsaslanan, xalqımızın rifahına, dövlətimizin inkişafına yönəlmiş məqsədyönlü fəaliyyətində uğurlar diləyirəm.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan uğurla inkişaf edir, möhtəşəm nailiyyətlər qazanaraq tarix yazır. Azərbaycan dünyada qalib və qüdrətli, nüfuzlu və müstəqil dövlət kimi tanınır, regionda aparıcı qüvvə, güc mərkəzi kimi çıxış edir. Milli inkişafın Azərbaycan modelinin müəllifi, yeni iqtisadi möcüzənin yaradıcısı olan cənab Prezidentimizin uğurlu siyasəti nəticəsində Azərbaycan makroiqtisadi sabitliyə nail olub, ölkəmizin sosial-

iqtisadi inkişaf təcrübəsi dünya miqyasında geniş öyrənilib. Bununla yanaşı, ölkəmizin regionlarının siması əsaslı dərəcədə dəyişilib, bölgələrin sosial-iqtisadi inkişafı davamlı xarakter alıb.

Cənab Prezidentin Ulu Öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı və siyasi varisi kimi fəaliyyətinin çox mühüm istiqamətlərindən biri də alternativsiz və hakim siyasi qüvvə olan Yeni Azərbaycan Partiyasının davamlı inkişafını təmin etməkdir. Həyata keçirilən islahatlar, atılan addımlar nəticəsində Yeni Azərbaycan Partiyası onun rəhbərliyi ilə mühüm uğurlara nail olub, ölkəmizin inkişafına özünün layiqli töhfəsini verib.

Hər birimiz fəxr edirik ki, Azərbaycan bu gün dünyada regionun lider və qalib dövləti kimi, xalqımız isə yenilməz xalq kimi tanınır. Sözsüz ki, müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında şanlı zəfərlə nəticələnən “Dəmir yumruq” əməliyyatı ordumuzun şücaəti, səlis hərbi əməliyyatlar aparmaq bacarığı ilə xalqımızın sıx birliyindən güc almışdır. Müstəqil Azərbaycanın bu zirvədə olmasında cənab Prezidentin tarixi və misilsiz xidmətləri danılmazdır. Vətən müharibəsində əldə edilən zəfər cənab Prezidentin möhtəşəm akademik biliyə, mükəmməl təcrübəyə, misilsiz səriştəyə sahib, sözünün imzası qədər dəqiq və dəyərli olduğunu bir daha təsdiqlədi.

Qarabağa qayıdışımızın, azad edilmiş yurd yerlərimizdə yenidən oyanışın yaratdığı xoş hisslər hər bir Azərbaycan vətəndaşının qəlbində bayraq...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim.

Eldar İbrahimov. Eldar müəllim, buyurun.

E.İbrahimov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlarım. Milli Məclisin bugünkü iclası çox əlamətdar bir günə həsr edilmişdir. Bu gün hörmətli Prezi-

dentimiz cənab İlham Əliyevin anadan olmasının 60 ili tamam olur. Möhtərəm Prezidentimizi ən düzgün və real xarakterizə edən fikirlər ulu öndərin 2003-cü il oktyabrın 1-də doğma xalqına ünvanladığı son müraciətində öz əksini tapmışdır. Müraciətdə deyilir: “Üzümü sizə – həm-vətənlərimə tutaraq, qarşıdan gələn prezident seçkilərində prezidentliyə namizəd, mənim siyasi varisim, Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin birinci müavini İlham Əliyevi dəstəkləməyə çağırıram. O, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. Sizi əmin edirəm ki, həm İlham Əliyev, həm də Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında sıx birləşdirərək Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavanlığı yolunda çox işlər görəcəklər. İnanıram ki, mənim axıra çatdıra bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıra biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”.

Ulu Öndərin bu tarixi müraciətindən keçən 18 il onun dediklərinin reallıqla dərindən uzlaşdığını və söylədiyi fikirlərin yüksək dərəcədə həqiqət olduğunu bir daha göstərdi. Keçən dövr ərzində 4 dəfə Azərbaycan xalqının əksəriyyətinin böyük dəstəyini qazanaraq Prezident seçilən İlham Əliyev ümummillə liderin layiqli varisi olduğunu və Azərbaycan Respublikasını gündən-günə daha yaxşı gələcəyə apardığını sübut etdi.

Müzəffər Ali Baş Komandan, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində şanlı Azərbaycan Ordusu Ermənistan ordusunu darmadağın edərək diz çökməyə məcbur etməklə parlaq qələbə qazandı və 30 il işğal altında qalan torpaqlarımız azad

edildi. Bu qələbə ilə möhtərəm Prezidentimiz ölkənin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin edən Prezident kimi Azərbaycan tarixində qızıl hərflərlə yazılan yeni bir səhifə açdı və xalqının xilaskarı oldu. Eyni zamanda, qazandığımız bu möhtəşəm qələbə bir daha sübut etdi ki, Qarabağ Azərbaycanın əzəli torpağıdır və Azərbaycan xalqı vətəninə, xalqını sevən dövlət başçısının rəhbərliyi ilə öz ərazi bütövlüyünü təmin etməyə və onu dünyanın ən gözəl diyarına çevirməyə qadirdir. Bu qələbə həm də Azərbaycan xalqının yenilməz qürurunu özünə qaytardı, xalqımızın başını ucaltdı.

Hazırda ən mühüm missiyamız azad olunmuş əraziləri dünyanın ən müasir çağırışlarına uyğun olaraq, yenidən qurmaqdır. Bütün Azərbaycan xalqı inanır ki, hörmətli Prezidentimiz bu şərəfli vəzifənin də öhdəsindən layiqincə gələcək və ölkəmiz bundan sonra da bütün sahələrdə yeni qələbələr qazanacaqdır.

Möhtərəm Prezidentimizi 60 illik yubileyi münasibəti ilə səmimi qəlbədən təbrik edir, ona Azərbaycan xalqı və dövləti naminə yeni-yeni...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Eldar müəllim.

Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Xanım sədr, razılaşdığımız kimi, Siz tam şərait yaratdınız, Məclisin birinci hissəsi məhz bu vacib mövzuya, cənab Prezidentin yubileyinə həsr olundu, ürək sözlərimizi dedik. Mən təklif edirəm ki, iclasımıza davam edək və gündəliyə keçmək şərti ilə digər məsələlərə də baxıb fasiləsiz işləyək.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hələ 2 nəfər də çıxış edə biləcək. Bizim saat 1-ə 6 dəqiqəmiz var. Hörmətli həmkarlar, əgər etiraz etmirsinizsə,

ondan sonra biz gündəliyin məsələsinə keçərik.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Elnur Allahverdiyev, buyurun.

E.Allahverdiyev. Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Bu gün möhtərəm Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin ad günüdür. Cənab Prezident ilk dəfə bu vəzifəyə seçilərkən verdiyi vədləri, o cümlədən işğal altında olan torpaqların qaytarılması vədini yerinə yetirən nadir dövlət başçılarındandır. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan və Azərbaycan xalqı hər b tarixinə öz imzasını qızıl hərflərlə yazıb. Müasir dünya tarixində Azərbaycan kimi öz gücü ilə 30 illik işğala son qoyan və BMT Təhlükəsizlik Şurasının 27 illik qətnamələrinin tələblərini reallığa çevirən ikinci dövlət yoxdur. Prezident İlham Əliyevlə xalqımız qalib, ordumuz müzəffər, dövlətimiz yenilməzdir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 18 il əvvəl söylədiyi kəlam günümüzün gerçəkliyidir. “Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”.

Doğum gününüz mübarək, cənab Prezident. Tanrı Sizi qorusun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elnur müəllim.

Ziyafət Əsgərov. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlarım. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyə hüququnda Prezident institutu 3 statusla xarakterizə olunur:

1. Prezident dövlət başçısıdır.
2. Prezident ali icra hakimiyyətinin başçısıdır.
3. Prezident Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanıdır.

Keçən 18 il ərzində möhtərəm Prezidentimiz İlham

Əliyev hər 3 instituta uyğun olaraq, öz adının əvvəlinə yeni statuslar əlavə etdi. Bunlar hansılardır:

1. Cənab Prezident sübut etdi ki, Azərbaycanın siyasi həyatında ona alternativ elə onun özüdür.

2. Cənab Prezident İlham Əliyev dövlət başçısı və ali icra hakimiyyətinin başçısı kimi böyük reformator statusu qazandı. Bu gün ölkəmizdə möhtəşəm islahatların keçirilmədiyi sahə yoxdur və bu islahatlar davam edir.

3. Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı institutunun əvvəlinə böyük xilaskar və müzəffər statusu əlavə olundu.

Əgər keçən əsrin 1990-cı illərinin əvvəlində Ulu Öndərimiz Azərbaycanı xaosdan, özbaşnalıqdan, qanunsuzluqdan, dağılmaqdan xilas etmişdisə, 2020-ci il Vətən müharibəsində möhtərəm Prezidentimiz qlobal siyasət oyunçularının aramsız təzyiqlərinə rəğmən, Qarabağı Ermənistanın işğalından azad etdi.

Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar. Mən cənab Prezidenti doğum günü münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, yorulmaz silahdaşı, Birinci vitse-prezident Mehriban xanımla birlikdə ona möhkəm can sağlığı, uzun ömür arzulayır, hər 3 statusu özündə birləşdirən ali dövləti fəaliyyətində yeni-yeni uğurlar diləyirəm. Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim.

Hörmətli həmkarlar, indi isə biz gündəliyin məsələlərinə keçirik. Xahiş edirəm, siyahıda olan bizim hörmətli həmkarlarımız öz çıxışlarını yazılı surətdə katibliyə versinlər.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 24 məsələ var. Bu məsələlərdən biri Milli Məclisin qərar layihəsidir, 6-sı üçüncü oxunuşda, biri bir oxunuşda qəbul ediləcək, qalanları isə ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir.

Beləliklə, biz indi gündəliyin 1-ci məsələsinə keçirik.

Bu məsələ cənab Prezidentin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikası apellyasiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Milli Məclisin qərar layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Siz qeyd etdiyiniz kimi, bu məsələ Məhkəmə-Hüquq Şurasının təklifi ilə cənab Prezident tərəfindən parlamentə təqdim olunmuşdur. Qeyd edirəm ki, apellyasiya məhkəmələri hakimlərinin təyin olunması parlamentin səlahiyyətindədir. Bilirik ki, “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” cənab Prezidentin 2019-cu il tarixli müvafiq Fərmanından sonra bir sıra işlər görülmüşdür. Onların bir qismi isə parlament tərəfindən həyata keçirilmişdir. Bu, qanunvericilik sahəsində həyata keçirilmiş islahatlardır, apellyasiya və Ali Məhkəmə instansiyalarına bizim də səs verib təyin etdiyimiz hakimlərdir. İndiki mərhələdə isə 3 il müddətində qiymətləndirilməsi başa çatmış yeni hakimlərin bir sıra apellyasiya məhkəmələrinə təyin olunmaları məsələsi gündəliyə çıxmışdır.

Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlar. Bu məsələ dünən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin iclasında geniş müzakirə olunmuşdur. İclasda fərqli fikirlər də olmuşdur, bunu sizinlə bölüşmək istəyirəm. Amma o fərqli fikirlər bununla bağlı olmuşdur ki, bizim “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 94-cü maddəsinə uyğun olaraq, yuxarı instansiya məhkəmələrinin hakimləri, bir qayda olaraq, azı 5 il iş stajına malik

olmalıdırlar. Bununla bağlı bizim bir diskussiyamız olmuşdur. Fikrimiz fərqli olub, çünki biz, mən komitə sədri kimi və həmkarlarım, hesab edirik ki, bu, müsbət bir təcrübədir. Baxmayaraq ki, qanunvericilikdə belə bir müstəsnaq var və öz mövqeyimizi bir neçə arqumentlə çatdırmağa çalışacağam.

İkinci məsələ isə ondan ibarət olmuşdur ki, ümumiyyətlə, parlamentə təqdim olunan bu məlumatlar, yəni hakimlər haqqında məlumatlar daha geniş olmalıdır. Bu məlumatı Məhkəmə-Hüquq Şurasının diqqətinə çatdırmışığı, bölüşürük və hesab edirəm ki, gələcəkdə hakimlərlə bağlı məlumatlarda təkcə onların doğulduğu yer, təhsili və sair, işlədiyi yerlər yox, həm də onun irəli çəkilməyindən ötrü əsas olan arqumentlər də öz əksini tapmalıdır. Misal üçün, baxılmış işlərə münasibətdə ləğv olunmuş işlərin sayı və sair. Bununla bağlı isə artıq razılığımız əldə olunmuşdur.

Qeyd etməliyəm ki, indiyə qədərki dövrdə də yuxarı instansiyaya təyin olunmuş hakimlərin sırasında bu cür, yəni 3 il təcrübəsi olub irəli çəkilməmiş hakimlər, gənc insanlar olub. Məhz bunun nəticəsidir ki, hazırda Ali Məhkəmənin 3 kollegiya sədri də zamanında bu formada, 94-cü maddənin müstəsnaqı nəzərə alınaraq, irəli sürülmüş hakimlər olmuşdular. Hazırda da onlar hətta Ali Məhkəmə səviyyəsinə qədər yüksəlmişlər və kollegiya sədrləridirlər.

Eyni zamanda, əlbəttə ki, birinci instansiyada digər, yəni daha çox iş stajına malik təcrübəli hakimlər var. Təcrübə deyəndə, burada hələlik mən iş stajını nəzərdə tuturam. Amma bu seçimdə digər xüsusiyyətlər də nəzərə alınır. İlk növbədə etik davranış qaydalarına hər zaman riayət etmiş, çox müsbət hakim imicinə malik olanlardır. Sizə təqdim olunmuş bu gənc hakimlər o hakimlərdir ki, onların bir hissəsi ilə bağlı, ümumiyyətlə, yuxarı instan-

siya məhkəmələrində ləğv qərarları yoxdur, yəni ləğv qərarı sıfır səviyyəsindədir, yaxud çox aşağı göstəricidir. Yəni hazırda sizə respublika üzrə ən aşağı ləğv qərarı göstəricisi olan hakimlər təqdim olunmuşlar.

Nəhayət, qeyd etmək istəyirəm ki, əlbəttə, ilk baxışdan az təcrübə ilə 8 nəfər hakimin irəli sürülməsi təşəbbüsü olub. Amma əgər, həqiqətən, 8 nəfərin bir apellyasiya məhkəməsinə yönəlik təqdimatı olsa idi, bəli, burada düşünməyə dəyərdi. Amma faktiki olaraq bütün apellyasiya məhkəmələrinə, yəni Bakı və regionlar daxil, bir, yaxud iki hakimin irəli sürülməsi nəzərdə tutulur. Yəni qeyd etmək istəyirəm ki, burada bir məhkəməyə ünvanlanmayanda, hesab edirəm, o müstəsnalığı, yəni 1-2 müstəsnalığı nəzərə almaq olar. Mən, sadəcə, bizim komitədə aparılmış müzakirəni və bizim arqumentləri çatdırdım. Eyni zamanda, komitənin sədr müavininin və bir neçə üzvünün fərqli fikirləri olmuşdur.

Bununla yanaşı, sonda onu söyləmək istəyirəm ki, əlbəttə, həmin hakimlər parlamentə də dəvət olunublar və hesab edirəm, onlar da öz məsuliyyətlərini tam bilirlər, anlayırlar. Əminəm ki, onlar hansı əlamətdar gündə, – bu gün hörmətli deputatların çıxışlarının şahidi oldular, – onlara etimad göstərildiyini də bilirlər. Əminik ki, onlar yuxarı instansiya, apellyasiya məhkəmələrində çalışarkən də əvvəl olduğu kimi, ədalətə və qanuna söykənərək fəaliyyət göstərəcəklər. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, hörmətli Əli müəllim. Mən səsvermədən qabaq dəvət olunan şəxslərin adlarını çəkəcəyəm. İndi isə müzakirəyə keçirik.

Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun, Qüdrət müəllim.

Q.Həsənquliyev. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Doğrudan da, bu gün Prezidentin yubiley günüdür.

Məhz bu şərəfə mən bu adamlara səs verəcəyəm. Amma seçimin ədalətsiz olduğunu bəri başdan qeyd eləyirəm və çalışacağam ki, bunu əsaslandırım. Həm də hesab edirəm ki, bu, müəyyən mənada qanuna ziddir. Düzdür, qanun imkan verir, indi bu barədə danışacağam.

Mən dünən Məhkəmə-Hüquq Şurasının jlc.gov.az saytına girdim. Orada Azərbaycanda hazırda bizim təqribən 600, 600-dən artıq hakimlərin olması qeyd olunur. Bunlardan 216 nəfəri apellyasiya və Ali Məhkəmədə, yuxarı instansiyaya məhkəmələrinədir, birinci instansiya məhkəməsində 441 nəfər hakimimiz var. Bilmirəm, o sayda axırncı dəfə nə vaxt dəyişiklik edilib. Yəni ola bilməz, bu 441 nəfərin içərisindən bir nəfər də olsun, elə adam tapılmasın ki, qanunun tələbinə uyğun olaraq, – qanunda yazılıb, ən az 5 il iş staj olmalıdır, – yəni bunun barəsində təqdimat verilsin. Orada qeyd olunub ki, bir qayda olaraq, ən azı 5 il iş stajı tələb olunur. Yəni istisnalar ola bilər. Amma bu istisnaları, heç olmasa, Məhkəmə-Hüquq Şurası tərsinə eləməz idi, yəni 7 nəfəri təyin eləyirsiniz, çox gənc hakimləri, bir nəfər də, heç olmasa, 5 ildən artıq stajı olanı təyin etmək lazımdır. Orada, komitənin iclasında, hörmətli sədr, qeyd olunurdu ki, gənclərin irəli çəkilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Rəhmətlik Əbülfəz Elçibəyin bir sözü var idi, deyirdi, bir keyfiyyət var, o, insana yaşla gəlir, o da müdriklik. İnsan anadangəlmə istedad da ola bilər, çox oxuyub bilikli də ola bilər. Amma məhz məhkəmə sistemində, yuxarı instansiya məhkəmələrində təcrübəli insanlara ehtiyac var. O təcrübəni də yalnız məhkəmə sistemində işləməklə qazanmaq olar.

Baxın, bu adamların 8-i də 2018-ci il dekabrın 21-də təyin olunub. Demək, 3 ilin 2 ili də pandemiya dövrüdür. Biz bilirik ki, 1 il 8 aydır bir çox məhkəmə işlərinə də

baxılmır. Əlavə olaraq, qanunun 96-cı maddəsi tələb edir ki, 3 ildə hər il bunlar tədrisə cəlb olunmalı idilər. Yəni bu 3 il təcrübə toplamaqla yanaşı, həm də oxuyub öyrənmək dövrüdür. 3 il tamam oldandan sonra fəaliyyətləri normal qiymətləndiriləndə bunlar artıq son yaş həddinə qədər hakim təyin olunmalıdırlar. Hələ mən heç bilmirəm, belə bir təyinat olub, olmayıb. Yəni bir növ sınaq müddətinə təyin olunmuş hakimlər birdən-birə 2-ci instansiya məhkəməsinə, apellyasiya məhkəməsinə üzv təyin olunurlar. Mən hesab edirəm ki, bir nəfər də olsun, – yenə də deyirəm, qanunun əsas tələbinə uyğun olaraq, yəni 5 ildən artıq, – 441 nəfər adam sırasından başqa bir adam təyin olunmur.

Bilirsiniz, bunlar özləri də indi hiss edirlər ki, müəyyən yaşlı həmkarlarının bir az haqqına girirlər, yəni ədalətsiz təyinatdır. Ədalətsiz təyinat olanda ədalət mühakiməsini necə həyata keçirəcəklər. Mənim yanaşmam fundamentaldir. 8 adamın heç birini şəxsən tanımıram və mən onların bilikləri barədə də bir söz deyə bilmərəm. Ona görə ki, bilmirəm, onlar hansı biliyin sahibidirlər. Amma bir onu deyə bilərəm, yəni qanunvericilik qeyd edir ki, istisna hallarda ola bilər. Amma 8 adamın təqdimatı olub. 8-inin də cəmi 3 il təcrübəsi var. Onu da qeyd elədim, hələ hansı digər məsələlər var.

Qanunda imkan var ki, məsələn, 20 il stajı olan adamlar, misal üçün deyirəm, hüquqşünas ixtisası üzrə təcrübəsi, yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik olan şəxslər qanunla müəyyən olunmuş prosedurdan kənar, yəni test imtahanı vermədən və sair birbaşa hakim təyin oluna bilər. Biz keçən dəfə bu məsələni müzakirə elədik, indiyə qədər cəmi 3 nəfər, bax, bu istisnadan istifadə eləyib. Biz bunların təcrübəsini əmək stajında nəzərə aldığımızı deyirik. İndiyə qədər cəmi 3 nəfər. Amma birdən-birə 8 nəfərin təqdimatı verilir

və 8-i də bu qaydada. Hesab edirəm ki, bu, 5 ildən artıq işləmiş hakimlərə münasibətdə ədalətsizlikdir. Yəni bunların çoxu, istənilən vəzifəli şəxs həyatda istəyir ki, karyerasında bir yüksəliş olsun. Yəni o təcrübəlilərdən vermək lazım idi qabağa. Bunlar da bir az işləsinlər, təcrübə toplusınlar, bir-iki ildən sonra da daha yüksək vəzifələrə irəli çəkilsinlər.

Hörmətli sədr, mən vaxtı ilə də bir məsələ qaldırmışdım, indi də o məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bu, çox vacib bir məsələdir. Yəqin ki, mən burada desəm ki, gəlin, hansısa bir hökumət üzvünü özümüzə, Milli Məclisə sədr seçək, hamımız təəccüblənərik. Ona görə ki, deyərik, bizim Konstitusiyaya var, Konstitusiyada 7-ci maddə var və orada qeyd olunur, Azərbaycanda dövlət hakimiyyəti hakimiyyətlərin bölgüsü prinsipi əsasında həyata keçirilir. Biz Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında qanun qəbul eləmişik. Qanunun 1-ci maddəsində qeyd olunur ki, Məhkəmə-Hüquq Şurası məhkəmə hakimiyyətinin özünüidarə funksiyalarını həyata keçirən orqandır. Yəni ona hökumətin bir üzvü sədrlik edir. İndi, əlbəttə, deyiləcək ki, hakimlərlə bağlı məsələ olanda orada hakimlər səs verir və sair. Tutaq, sabah da Milli Məclisdə deputatlarla, deputatın toxunulmazlığının aradan qaldırılması ilə bağlı bir məsələ olanda onda hansısa hökumət üzvü, Milli Məclisin iclasına sədrlik eləyən hökumət üzvü desin ki, deputatlar, özünüz qərar qəbul eləyin, amma Milli Məclisin sədri mən olacağam, hökumətin bir üzvü.

Bu o demək deyil, mənim Fikrət müəllimə, ədliyyə nazirinə qarşı hansısa bir neqativ fikrim var. Əksinə, çox böyük hörmətim var. Onun indiyə qədər gördüyü işləri də qiymətləndirirəm. Amma yanaşma doğru deyil. Bilirsiniz, ən azından görüntünü dəyişmək lazımdır. O fikirdə də

deyiləm ki, sabah Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri, ya Ali Məhkəmənin sədri olsa, elə dərhal hər şeyi daha doğruya dəyişəcək. Bəlkə hələ pisliyə doğru dəyişdi. Amma söhbət ondan gedir ki, əgər ölkədə hakimiyyət bölgüsü varsa, buna əməl eləmək lazımdır və onun da üzvləri hakimlər olmalıdır. Məhkəmə-Hüquq Şurasının iclaslarına, belə deyək, ədliyyə naziri də, Baş prokuror da, Vəkillər Kollegiyasının sədri də dəvət oluna bilər. Tutaq ki, Milli Məclisdən də müvafiq komitə sədrləri dəvət oluna bilər. Amma hesab edirəm ki, onların Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü olmağa haqqı yoxdur.

Biz bayaq ölkədə aparılan islahatlarla bağlı qeyd elədik. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 2019-cu il aprelin 3-də “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərman imzalayıb. Hesab edirəm ki, o fərmanın icrasına bu cür yanaşmaq lazım deyil. Əslində, daha ciddi islahatlar aparmaq lazımdır ki, doğrudan da, biz ölkəmizdə hüquqi dövlət qura bilək.

Qeyd elədiyim kimi, bu gün Prezidentin ad günüdür, ona görə də səs verəcəyəm. Hesab edirəm ki, bu gün hamı sevinməlidir. Amma Məhkəmə-Hüquq Şurası öz fəaliyyətində bunları mütləq nəzərə almalıdır. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar, mən bu layihəyə səs verəcəyəm və deputat həmkarlarımı da səs verməyə dəvət edirəm.

Doğrudan da, məhkəmə sahəsində islahatlar davam edir. Məhkəmə-Hüquq Şurası addımlar atır, testlər keçirir, gənc insanları dəvət edir, cəlb edir və onların yeni

vəzifələrə təyin olunmasına şərait yaradır. Burada mən qəbahətli bir məsələ görmürəm və hesab edirəm ki, bu cür insanların təyinatı da digərlərinə stimül yaradır və eyni sahədən olan deyil, bütün digər sahələrdən burada təmsil olunmaq məqsədəuyğun hesab olunub. Tərkiblə bağlı hörmətli Qüdrət müəllim qeyd elədi. Bir şeyi deyim ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasında bütün təbəqələrdən, Milli Məclisdən də, ayrı-ayrı strukturlardan da üzvlər var. Yəni bu, vahid qaydada hakimlərin seçilməsi, imtahanların keçirilməsi və digər məsələləri özündə ehtiva edir. Mən apellyasiya məhkəmələri haqqında qeyd etmək istərdim ki, doğrudan da, onlar yaxşı bir ənənə yaratdılar və mərhələ-mərhələ biz görürük, Apellyasiya Məhkəməsinin üzvlərindən də Ali Məhkəməyə və başqa-başqa məhkəmələrə rəhbərlər, müavinlər, üzvlər təyin olunur və bu, çox yaxşı haldır.

Burada Qüdrət müəllim yerli məhkəmələrin təcrübəsi ilə əlaqədar qeyd elədi. Təcrübə yaxşı şeydir, amma baxır hansı istiqamətdə. Bəzən yerli məhkəmələrin başqa istiqamətdə daha çox təcrübələri olur. Biz görürük ki, vətəndaşların ən çox ünsiyyətdə olduğu yerli məhkəmələrdir və vətəndaşlardan daxil olan şikayətlərin böyük əksəriyyəti də yerli məhkəmələrdəndir. Bunlardan daxil olur, həm digər yuxarı instansiyalara, həm də Milli Məclisin ayrı-ayrı deputatlarına. O baxımdan da mən hesab edirəm, bu sahədə ciddi şəkildə dönüş yaratmalıyıq. Həm hakimlərin sayı artırılmalıdır, həm də burada olan işlərə baxılmasının keyfiyyəti yaxşılaşmalıdır ki, digər instansiyalarda bu işlər qaydasında getsin. Çünki elə necə gəldi qərarı verib göndərmək ki, yuxarı instansiya məşğul olsun, bunun nəticəsində də vətəndaşı dövlətdən narazı salmaq olmaz.

Hesab edirəm ki, bu gün təzə təyin olunanları biz təbrik eləyək, səs verək, qəbul eləyək. Uğurlar arzu eləyək, gedib

haqqı, ədalət mühakiməsini həyata keçirsinlər. Uğurlar diləyək. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Tahir Kərimli. Buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Doğrudan da, belə bir vacib gündə namizədlərin kədərləndirilməməsi yaxşı haldır. Mən də səs verəcəyəm ki, onlar bu gün sevinəsinlər. Amma Qüdrət müəllimin qaldırdığı məsələlər çox vacib məsələlərdir. Mən komitə iclasında da dedim, belə olmaz. Komitə iclasında Məhkəmə-Hüquq Şurası belə izah elədi ki, bu namizədlər bir məhkəməyə deyil, ayrı-ayrı məhkəmələrə təyin olunurlar. Ona görə də həmin məhkəmələrin tərkibində olan hakimlərin içində təklikdə, azlıqda qalacaqlar. Söhbət ondan gedir, müvafiq maddə ki, Qüdrət müəllim istinad edir, o, məhkəmələrin tərkibinə aid deyil, verilən namizədlərə aiddir. Namizədlərin özlərinin şəxsi xarakteristikasına aiddir və sair. Yəni 8 nəfərin hamısı, doğrudan da, 3 il təcrübə ilə təyin olunur, belə doğru deyildir.

Mən sizə bir misal deyim. Üzr istəyirəm, biz Ali Məhkəmədə işləyəndə, hətta açıq danışırım, məndən tələb olunurdu ki, nə qədər qocaman adamlar var, hamısı çıxarılsın. Amma mən axı, məhkəmədə uzun illər ən xırda işdən yuxarı vəzifəyədək işləmişdim, 10 illər. Mən bilirdim ki, məhkəmə təcrübəsi, hakim təcrübəsi nə deməkdir. Baxmayaraq, məndən dəfələrcə tələb olunurdu, mən onların birini də çıxarmadım. Özü də mən sizdən gizlətmirəm, o hakimlərin çoxu sonralar mənim əleyhimə səs verdilər, imza topladılar. Amma mən peşiman olmadım. Çünki onların peşəkar fəaliyyəti çox vacibdir.

Mən Məhkəmə-Hüquq Şurasından xahiş edirəm ki, gələcəkdə namizədlərin irəli sürülməsində bu məsələləri

nəzərə alsın. Təkrar edirəm, həmin keyfiyyət, 5 illik müddət hansısa bir rayon, şəhər apellyasiya məhkəməsinin, yuxarı məhkəmənin tərkibinə deyil, hakimliyə namizədlüyə, apellyasiya məhkəmələrinə, yuxarı məhkəmələrə verilən namizədlərə aiddir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əli müəllim, sözlünüz var. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Mən istəmirəm ki, bizim Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin diskussiyasını plenar iclasa da gətirək. Amma bir neçə məsələ vacibdir, sizinlə də bölüşmək istəyirəm.

Tahir müəllim, gələcəkdə bu hallar, bu cür vəziyyətlə daha çox üzləşəcəyik. Səbəb çox sadədir, hakimliyə namizədlərin indiki statistikasında təxminən 70 faizi 35 yaşa qədər olan şəxslərdir. Gələcək artıq belədir. Yəni gələcəkdə daha çox gənc hakimlər görəcəyik. Bu 3 il, 5 il niyə belə mübahisə yaradır? Baxmayaraq ki, biz ona sınaq müddəti deyirik, amma hakim hakimdir, təyin olundu, işinə başlayır.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun indi qüvvədə olan müddəası ilə o 5 il hakim birinci instansiya məhkəməsində çalışarkən onun ilk təyin olunduğu bir müddətdir. Ondan sonra qiymətləndirmə həyata keçirilir. Amma, əslində, biz bir müddət əvvəl o müddəti, – yəni o qalıb ki, birinci instansiya məhkəməsində 5 il çalışandan sonra irəli çəkilə bilərsən, – amma, əslində, o səlahiyyət müddətini, 5 ili 3 illə artıq çoxdan əvəz eləmişik. Yəni biz ümumi olaraq qənaətə gəlmişik ki, 3 ildən sonra hakimin fəaliyyəti qiymətləndirilə bilər və bu baxımdan mən, əslində, bu kolliziyanı həll etməyin yolunu özüm təklif etmişəm ki, biz qanunvericilikdə o 5 ili 3 illə əvəz eləyək. Bu, demək istədiyim birinci arqument.

İkincisi, indi belə görünür ki, 8 gənc hakim birdən-birə

təqdim olunub. Bizim bundan əvvəl etdiyimiz təqdimatlarda adam sayı çox olurdu, deyək ki, 20–30 nəfər, onların sıralarında məhz bu üsulla təqdim olunan şəxslər var idi. Sual olunur ki, bəs indi niyə belə vəziyyət yaranıb? Ona görə ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının bu mərhələdə təqdim etdiyi hakimliyə namizədlər 2018-ci ildə təyin olunanların qiymətləndirilməsinin nəticəsidir. Yəni bir müddət sonra, fevral, mart ayında, – indi Şura, bilmirəm, hansı sürətlə çalışacaq, – biz növbəti təqdimatları görəcəyik. Təbii ki, orada artıq o 3 ilin qiymətləndirilməsi olmadığına görə başqa yaş kateqoriyası olacaq. Mən, sadəcə, qeyd etmək istəmirəm ki, bizim bu gənclərə münasibətdə hansısa bir konservativliyimiz var, yaxud yox. Amma demək istəyirəm ki, bu gün 8 nəfər şəxsin təqdim olunmasının həm də belə əsasları olmuşdur. Çox sağ olun.

Üzr istəyirəm, Sahibə xanım, bir məsələni də istəyirəm qısaca deyim. Məhkəmə-Hüquq Şurası ilə bağlı dəfələrlə fikirlər səsləndirilib. Qüdrət müəllimin özü də söylədi ki, qərarların qəbulu hakimlərdədir. Məhkəmə-Hüquq Şurası ədalət mühakiməsinin bütün tərəflərinin iştirakı ilə təmin olunur və biz bunu Avropanın yaxşı bir modeli hesab edirik. Yəni müvafiq icra hakimiyyəti orqanı, deyək ki, nazir, Prezident Administrasiyasının nümayəndəsi, Vəkillər Kollegiyası, prokurorluq, parlament, bizim Nizami Səfərov, amma orada sədrlik edən ədliyyə naziridir. Sədrlik edən dəyişə də bilir. Onu Məhkəmə-Hüquq Şurası özü qərarla qəbul edir və hesab edirəm ki, bu model, əslində, uğurlu modellərdən biridir. Qərarların qəbulu isə, əlbəttə ki, Qüdrət müəllimin dediyi kimi, ancaq hakimlərə aiddir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Düşünürəm ki, Siz komitədə də, təbii, bu haqda danışımsınız. İndi isə mən məsələni səsə qoyacağam. Ancaq öncə, hörmətli

həmkarlar, deyim ki, bu gün dəvət olunanların sırasında Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının rəhbəri Cavid Hüseynov da buradadır. Cavid müəllim buradadır və mən indi namizədlərin adlarını çəkəcəyəm. Xahiş edirəm, siz qalxasınız, hörmətli deputatlar sizi görsünlər. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifələrinə namizədlər – Hüseyn Cavid Vaqif oğlu və Oruczadə Aytən Pənah qızı. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifələrinə namizədlər – Həsənov İslam Telman oğlu və İsgəndərova Aygül Vulqar qızı. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd – Məmmədov Zahid Tahir oğlu. Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd – Cavadova Günay İsmayıl qızı. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifələrinə namizədlər – Abdullayev İlkin Qismət oğlu və İsmayılov Orxan Nadir oğlu.

Hörmətli həmkarlar, bax, bu şəxslərə səs verəcəksiniz. Buyurun, münasibətinizi bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.21 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, bitərəf 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qərar layihəsi qəbul edildi.

Biz apellyasiya məhkəmələrinin hakimləri təyin edilmiş şəxsləri təbrik edirik. Sizə gələcək işlərinizdə uğurlar arzulayırıq. Əgər kiminsə sözü varsa...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sözü olan yoxdur. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edirəm ki, gündəliyin növbəti iki məsələsi cənab Prezidentin bir məktubu ilə Mili Məclisə daxil olub. Gündəliyin 2-ci məsələsi “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir və növbəti məsələ isə “Dövlət borcu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsidir. İkisi də üçüncü oxunuşdadır. Mən bu məsələlərə münasibət bildirmək üçün hörmətli Tahir Mirkişiliyə söz verirəm. Tahir müəllim, həmişə olduğu kimi, bir dəfə məlumat verirsiniz, sonra isə ayrı-ayrılıqda səsverməyə, ya da müzakirə olsa, müzakirəyə keçəcəyik. Buyurun

T.Mirkişili, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.

Çox sağ olun. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar. Hörmətli sədr, icazə verirsinizsə, fürsətdən istifadə edib, mən də qısa şəkildə həm öz seçicilərim, Sumqayıt seçiciləri adından, həm də öz adımdan möhtərəm Prezidentimiz, partiyamızın sədri, müzəffər Ali Baş Komandanımız, böyük azərbaycanlı, xalqın sevimlisi və qürur mənbəyi, bütün türk dünyasının qəhrəmanı olan cənab İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm, ona möhkəm can sağlığı və qələbələr arzu edirəm.

Hörmətli həmkarlar, mən, eyni zamanda, bütün azərbaycanlıları təbrik edirəm. Çünki mən düşünürəm ki, əslində, o 60 illik ömürdən hər kəsə bir pay düşüb. Onun rəhbərliyi ilə iqtisadiyyatın inkişafı, sosial müdafiənin güclənməsi, beynəlxalq diplomatiyanın aktivləşməsi, ordu quruculuğunun möhkəmlənməsi hesabına bütün azərbaycanlıların həyatı dəyişib. Onun bizə bəxş etdiyi ən böyük pay, əslində, qələbədir, qalibiyyətdir və mən düşünürəm

ki, onun rəhbərliyi ilə biz hər gün, hər addım yeni-yeni qələbələrə yaxınlaşırıq. Tanrı onu və ailəsini qorusun.

Hörmətli sədr, hər iki qanun layihəsi, qeyd etdiyiniz kimi, üçüncü oxunuşdadır. Birinci və ikinci oxunuşlar zamanı, düşünürəm ki, bu haqda kifayət qədər geniş məlumat verilib. Hər iki qanun layihəsi büdcə sistemində idarəetmənin təkmilləşməsi, yeni qaydanın müəyyən olunması, dövlət borcunun aşağı salınması, xarici borcun, daha doğrusu, daxilə nisbətinin azaldılması istiqamətində makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi daşıyır.

İkinci oxunuşdan sonra bizim komitəyə hər hansı təkliflər daxil olmadığına görə layihələrin mətni olduğu kimi saxlanılıb. Layihələri səsə qoymağımızı xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihələrini bir-bir səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, “Büdcə sistemi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.24 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olundu.

“Dövlət borcu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.25 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi də cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Bir-birinə mahiyyətə yaxın qanun layihələridir. Deməli, bunlar 4-cü və 5-ci məsələlərdir. 4-cü məsələ Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir, 5-ci məsələ isə “Gömrük tarifi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir.

Mən indi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü hörmətli Anar Məmmədovdan xahiş edəcəyəm, hər iki layihə haqqında birgə məlumat versin, səsverməni ayrılıqda keçirəcəyik. Buyurun, Anar müəllim.

A.Məmmədov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm. Çox hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, bu qanun layihələrinə birinci və ikinci oxunuşlar zamanı heç bir əlavə rəy və təklif olmamışdır. Komitənin rəyi də müsbətdir. Hörmətli həmkarlarımızdan bu qanun layihələrində olan dəyişikliklərə səs verib dəstəkləmələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Anar müəllim, çox sağ olun.

Ziyafət müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri*.

Sağ olun, xanım sədr. Mən də xahiş edirəm, əlavə təklif və irad olmadığına görə səsə qoyulsun.

Sədrlik edən. Ziyafət müəllim, çox sağ olun.

İndi mən 4-cü məsələni səsə qoyuram, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə 5-ci məsələyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi də cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Bunlar da mahiyyətcə bir-birinə yaxındır. Bu 6-cı və 7-ci məsələlərlə bağlı mən sözü hörmətli Mələhət xanım İbrahimqızıya verəcəyəm. Mələhət xanım, iki qanun layihəsi haqqında birgə məlumat, səsvermə ayrı. Buyurun.

M.İbrahimqızı, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsi sədrinin müavini.*

Çox sağ olun, xanım sədr. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bu iki məsələ Milli Məclisə, hörmətli həmkarlarımdan diqqətinə üçüncü oxunuş üçün təqdim olunubdur. İkinci oxunuşdan sonra komitəmizdə müzakirə olunubdur. Heç bir ciddi dəyişiklik yoxdur və üçüncü oxunuş olduğuna görə mən həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, hər iki qanun layihəsinə səs versinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 6-cı məsələyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.
7-ci məsələyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da üçüncü oxunuşda olan qanun layihələri başa çatdı.

Biz indi növbəti məsələyə keçirik. Bu, 8-ci məsələdir. Bu məsələ “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Onu da qeyd edirəm ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən bu qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcək. Mən yenə də, Mələhət xanım, sözü Sizə verirəm, buyurun, məlumat verin.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, xanım sədr. “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda dəyişikliklərlə bağlı qanun layihəsi barədə qısaca olaraq onu demək istəyirəm ki, hörmətli həmkarlarımız, bildiyiniz kimi, ölkəmizdə son illər ərzində pensiya sistemində bir sıra göstəricilər üzrə müsbət dəyişikliklər baş vermişdir və bu proses davam edir. Belə ki, sığorta pensiya sisteminin özünəməxsus xüsusiyyətlərinin qorunması niyyəti ilə bərabər, dövlətin

öz vətəndaşının yanında olması və onun sosial rifahını hər şeydən üstün tutması bu sahədə görülən işlərin təməl prinsipini təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında sizə təqdim olunan “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilməsi nəzərdə tutulan dəyişiklik də qeyd olunan müsbət proseslər çərçivəsində hazırlanmışdır. Layihədə sizin də diqqətinizdə olduğu kimi, təklif edilən dəyişikliklərə əsasən əmək pensiyasının minimum məbləği 2022-ci il yanvarın 1-dən 20 faiz artırılaraq 240 manat məbləğində müəyyən olunur. Sizdən çox xahiş edirəm ki, qanun layihəsinə səs verəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım.

Çıxış etmək istəyənlər də var. Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. Mələhət xanım məsələnin mahiyyəti barədə kifayət qədər normal bir məlumat verdi. Dəstəkləyirik, səs verəcəyik. Eyni zamanda, bu qanunla bağlı və onun ətrafında bəzi məqamlar var ki, buna diqqət yetirmək istəyirdim.

Neçə illər idi ki, biz həmişə minimum əmək haqqı və yaşayış minimumu məsələsini qaldıranda qeyd olunurdu ki, yaxın illərdə minimum əmək haqqı yaşayış minimumuna çatdırılacaq. Azərbaycan Prezidenti bir qərar ilə minimum əmək haqqını yaşayış minimumundan yüksəyə qaldırdı və bu, hesab edirəm ki, çox vacib idi. Uzun illər həll olunmurdu. İndi bax, burada da əhəmiyyətli cəhət ondan ibarətdir ki, yenə də həmişə müzakirə olunurdu, biz həmişə bu əmək pensiyalarının minimum məbləği ilə yaşayış minimumunu qəbul eləyən zaman pensiyaçılar üçün orada olan rəqəm var idi, onların arasında nisbət necə

olacaq. Bax, bu qərarla da yaxşı ki, “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 6.1-ci maddəsində dəyişiklik edilir və əmək pensiyasının minimum məbləği 2022-ci il yanvarın 1-dən 20 faiz artaraq 200 manatdan 240 manat məbləğine qaldırılır. Bu isə əmək pensiyalarının minimum məbləği üçün müəyyənləşdirilmiş 176 manat yaşayış minimumundan 27 faiz çoxdur. Mən ona görə müqayisələri gətirirəm ki, bu məsələlərin paralel surətdə həll edilməsi aztəminatlı təbəqənin, xüsusən də az pensiya alan insanların güzəranına müsbət təsir göstərməsi nöqtəyi-nəzərdən vacibdir.

Bir məsələni bununla paralel surətdə mən yenə də qaldırmaq istəyirdim. Burada söhbət 40 manat artımdan gedir və Azərbaycanda 10 ayın göstəricilərinə görə orta əmək haqqı 723 manatdır. Bu da müqayisəli götürəndə əvvəlki məbləqlə müqayisədə 2,6 faiz artıqdır. İlin axırına qədər bu, bir qədər arta bilər, haradasa 3 faizin ətrafında olar. Ona görə ictimaiyyəti maraqlandıran belə bir sualı da, – mən bunu Mələhət xanıma ünvanlandırmıram, – Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə ünvanlandırmıram ki, bu narahatlıq aradan qalxsın. Əgər 2022-ci ilin orta pensiyalarında artım olacaqsə, əsas kimi həmin 10 aylıq 2,6, 12 aylıqda haradasa 3 faizin ətrafında olan rəqəmlə çıxış edəcək. Amma arzu olunandır ki, pensiyaçıların pensiyasında nəzərə çarpan dəyişiklik olması üçün bir balaca fərqli, yəni mütərəqqi və humanist bir yanaşma da olsun, pensiyaların artırılmasında simvolik xarakterli deyil, müəyyən, nəzərəçarpan dərəcədə artımlar olsun.

Başqa bir məqamı mən qeyd etməyə istəyirdim ki, hesab edirəm, bu da çox vacibdir. Biz bu pensiyaların məbləqlərini sosial paket kontekstində müzakirə eləyəndə baxıb görürük ki, çox güclü bir sosial paketdir. Bir neçə ilin ərzində, bundan da əvvəl əhaliyə çox güclü bir sosial

paket qəbul olunmuşdu. İndi də haradasa 1,4 milyard manatı əhatə eləyən yenə də böyük bir sosial paket qəbul edilib. Bax, burada elə bir mexanizm qurmaq lazımdır ki, bu sosial paketin nominal və real təminatlarındakı problem aradan qalxsın. Nominalda Azərbaycan hökumətinin problemi yoxdur. Əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin güzəranını yaxşılaşdırmaq üçün milyardlar ayıra bilir. Amma onun real təminatında problem var ki, həmin o 1,4 milyard manatlıq vəsaitin, indi biz qəbul edəcəyimiz qanunun timsalında həmin 40 manatın neçə manatı bilavasitə o minimum pensiya alan insana çatacaq, onun neçə manatı süni surətdə qiymətləri qaldıran inhisarçıların cibinə gedəcək. Ona görə də bu işlə məşğul olan təşkilatın mövqeyi ilə də mən razıyam ki, hörmətli sədr, səmərəli bir mexanizm qurulmadığına görə, məsələn, antiinhisar məsələləri ilə məşğul olan qurum da bunun öhdəsindən gələ bilmir. Çünki bir mexanizm olmalıdır. O mexanizmin də əsasını təşkil eləyir Rəqabət Məcəlləsi. Ona görə mən çox təvəqqe edirəm ki, Rəqabət Məcəlləsinin qəbulu sürətlənsin ki, bu cür problemlərin aradan qaldırılmasının hüquqi bazası yaransın və bütün dünyada da bu belədir.

Bax, biz sual verəndə həmişə cavab alırıq ki, bazar iqtisadiyyatıdır. Düzdür, bazar iqtisadiyyatıdır. Amma bazar iqtisadiyyatını xırdalayanda baxıb görürük ki, nədən ibarətdir. Bazar iqtisadiyyatı azad sahibkarlıqdan, azad rəqabətdən və azad rəqabətdən doğan ədalətli qiymətlərdən ibarətdir. Amma bizim Azərbaycanda bazarın xeyli hissəsi inhisarlaşdırıldığından o monopoliyanın diktəsi nəticəsində bu cür gözəl sosial layihələrə ayrılan o 1,4 milyardın xeyli hissəsi xalqa çatmır, – xalq, sadəcə, orada vasitəçi rolunu oynayır, – hər ay maaşlarını alır və qiymət artımı mexanizmi ilə onun əlindən alırlar. O, sadəcə, vasitəçidir.

Bu, iki dəfə olacaq. Birinci, dekabrın 17-də fərman, sərəncamlar vasitəsi ilə elan olunub ki, əmək haqları, pensiyalar, digər ödənişlər artırılacaq. Həmin gündən qiymətlər artıb və hörmətli sədr, o insanlar ki əmək haqqı, pensiyası qalxır, onlar ən yaxşı halda o yeni, artmış əmək haqqını, pensiyanı yanvar ayının ortalarında alacaqlar. Bir artım dalğası yanvar ayının ortalarına qədər gedəcək. Həmin köhnə maaşa əvvəl 10 ədəd nə isə alırdısa, qiymətlər qalxacaq, 10 ədəd yox, 9 ədəd almağa məhkum olacaq.

İkinci isə maaşlar qalxandan sonra yenə də yeni artım dalğası ilə həmin vəsaitin bir hissəsi əlindən çıxacaq. Ona görə çox yaxşı olar ki, bir neçə istiqamətdə addımlar atılsın.

Birinci, ümumi daxili məhsulun bölgüsündə ədalət prinsipinin təmin edilməsini təklif edirəm. Məsələn, neft ölkəsi olan Rusiyada ümumi daxili məhsulun 40 faizindən, Qazaxıstanda 30 faizindən çoxu əməyin ödənişinə gedir, Azərbaycanda 20 faizindən çoxu. Bu, bazadır. Deməli, bu baza ədalətli qurulmadığından Azərbaycanda əmək haqları da aşağıdır. Azərbaycanda 10 ayın göstəricilərinə görə orta əmək haqqı 723 manat göstərilirsə, bu, birinci, Azərbaycanın potensialına uyğun deyil. Amma Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi son vaxtlar çox vacib bir göstəricini ortaya atıb və hesab edirəm ki, bu, aşkarlıq nöqtəyi-nəzərdən çox vacibdir. Median əmək haqqı. Baxmayaraq ki, orta əmək haqqı 723 manatdır, amma median əmək haqqı 443 manatdır. Yəni əhalinin yarısına qədəri 443 manat əmək haqqı alır.

Növbəti sualı mən qaldırıram ki, həmin 443 manat median əmək haqqı alan və əmək haqqı cədvəlinə qol çəkən insanlar pensiya alacaqlar, yoxsa 130 manatdan 180 manata qaldırılan qocalıq müavinəti ilə kifayətlənməli olacaqlar.

Mən növbəti sualı qaldırıram ki, Azərbaycanda pensiya alanların neçə faizi, neçə hissəsi, bilavasitə indi qalxacaq 240 manat və ondan bir balaca artıq, məsələn, haradasa 300 manatın ətrafında pensiya alacaq. Bax, bunları aradan qaldırmaqdan ötrü iqtisadi fəallığın artırılması istiqamətində addımlar atmaq lazımdır ki, sadəcə, 250 manatlıq iş yerləri yox, yüksək maaşlı iş yerlərinin xüsusi çəkisi artsın. Yüksək maaşlı iş yerlərinin xüsusi çəkisi artan kimi də bu istiqamətdə pensiyalar da, müavinətlər də artacaq və bu da əhalinin güzəranının yaxşılaşmasına təsir göstərəcək. Bu, regionlara da çox müsbət təsir göstərəcək. Ona görə ki, regionlarda əmək haqqı Bakıdakı əmək haqqından da, orta əmək haqqından da aşağıdır. Mən bu sualları, təbii ki, hörmətli Mələhət xanıma yönəltmirəm, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yaxşı bir başlanğıc edib, o median əmək haqqı və sair aşkarlanıb. Fikirləşmək üçün zəngin materiallar verib. Eyni zamanda, əhalinin güzəranının yaxşılaşmasına, elmi yanaşmanın güclənməsinə kömək edir. Bu, Milli Məclislə həmin nazirlik arasında işgüzar, elmi əsaslar üzərində əməkdaşlığın, bu göstəricilərin, sosial proseslərin tənzimlənməsinin daha yaxşı mərhələyə qaldırmasına təkan vermiş olar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar. Doğrudan da, ümummillî liderin hakimiyyətə gəlişindən sonra Azərbaycanda sosial problemlərin həll olunması və sosial dövlətin qurulmasının biz şahidiyik. 2018-ci ilin Prezident seçkilərindən sonra cənab Prezident tərəfindən böyük sosial layihələrlə bağlı paket qəbul olundu və bu, mərhələli şəkildə həyata keçirilir. Bu il biz

şahidi olduq ki, bu, davamlı xarakter alıb və bir neçə gün öncə bir sıra strukturların, xüsusi ilə müəllimlərin əmək haqqı artırıldı, bundan sonra hüquq mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının, orduda xidmət edən hərbiçilərin əmək haqları artırıldı. Mən burada xüsusi ilə qeyd etmək istədim, birinci Qarabağ müharibəsinin əlil olmuş veteranlarının təşəkkürlərini cənab Prezidentə çatdırmaq istəyirəm. Dünyanın heç bir ölkəsində görünməyən bir addım atıldı. Müharibədən 30 il keçməsinə baxmayaraq, həmin şəxslərə 50 milyon manat pul ayrılması, I qrup əlillərə 11 min, II qrup əlillərə 8 min, III qrup əlillərə 6 min manat civarında, yaxud onların ailə üzvlərinə müavinətlərin verilməsi, yaxud da bu müharibənin nəticəsində xəstəlik tapmış, heç döyüş bölgəsində yaralanmayıb, amma onun təsiri nəticəsində hər hansı bir xəstəlik tapmış və əlillik qrupu almış şəxslərə belə yardımın olunması, doğrudan da, təqdirəlayiqdir.

Bütün birinci Qarabağ müharibəsi iştirakçıları cənab Prezidentə öz təşəkkürlərini, minnətdarlıqlarını bildirirlər ki, bu cür addımlarla indiyə qədər onların mənzil-məişət şəraiti ilə, nəqliyyat vasitələri ilə təminatla, müalicələri ilə bağlı həm Heydər Əliyev Fondu, həm də Birinci vitseprezident tərəfindən atılan addımlar bu gün Prezidentimiz tərəfindən davam olunur. Bir xahişləri də ondan ibarətdir ki, mümkün olan tərzdə, – müharibə veteranlarına 80 manat müavinət verilir, bu da nəqliyyat xərclərini, digər xərcləri, elektrik, su, qaz xərclərini nəzərdə tuturdu, – bunların da qiymətində dəyişiklik olduğuna görə onun miqdarı bir az artsa, onların o sahədə təminatlarını tam ödəyər. Bir daha cənab Prezidentə öz təşəkkürümüzü, minnətdarlığımızı bildiririk ki, sosial layihələrlə, əhalinin sosial müdafiəsi ilə daim məşğul olur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən bu qanun layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.44 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz indi gündəliyin ikinci oxunuşda olan qanun layihələrinin müzakirəsinə başlayırıq. Onu da qeyd edirəm ki, bu qanun layihələri, 9-cu məsələdən 23-cü məsələyə qədər cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və bunlar da mahiyyətə bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir. Bu qanun layihələrinin birinci oxunuşu zamanı hörmətli Tahir müəllim Mirkişili onlar barəsində ümumi məlumat vermişdi və sonra qanun layihələrinin baxıldığı komitələrin sədrləri, yadınızdadır, öz münasibətlərini bildirmişdilər.

Mən təklif edirəm ki, qanun layihələri yenə də bu qayda ilə təqdim edilsin. Tahir müəllim, Sizdən xahiş edəcəyəm, ümumi bir məlumat verəsiniz və müvafiq komitələrin sədrləri də gündəliyə uyğun olaraq, ardıcılıqla fikirlərini bildirsinlər. Onu da qeyd edirəm ki, bu qanun layihələri

ikinci oxunuşda olduqlarına görə Tahir müəllimin ümumi məlumatından və komitə sədrlərinin fikirlərindən sonra biz onları əsas kimi qəbul etməliyik. Müzakirələr bitdikdən sonra isə bu qanun layihələrinə biz maddələr üzrə və bütövlükdə münasibət bildirməliyik. Bu, bir az uzun prosesdir. Xahiş edirəm, səs verəndə çox diqqətli olun.

İndi isə xahiş edirəm, Tahir müəllim, Siz ümumi bir məlumat verin.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli Sahibə xanım, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bu məsələlər hamısı bizə bir məktubla daxil olub. Əsasən, “Lotereyalar haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” qanunlarda edilən dəyişikliklərdən gələn zərurət əsasında digər qanunlarda olan dəyişikliklərdir. Düşünürəm ki, biz birinci oxunuşda kifayət qədər geniş məlumat verdik. Amma qısa olaraq qeyd etmək istərdim ki, qanun layihələri, əsasən, lotereya və idman mərc oyunları sahəsində münasibətlərin tənzimlənməsi, yeni anlayışların qanuna gətirilməsi, virtual məkanın tənzimlənməsi, yeni vergitutma mexanizminin tətbiq olunmasını nəzərdə tutur.

“Telekommunikasiya haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər yeni tənzimləmələri, “Reklam haqqında” və “Dövlət satınalmaları haqqında” qanunlarda isə bu sahədə işləyən operatorlar üçün yeni oyun qaydaları müəyyən etmişdir. Ona görə, düşünürəm ki, birinci oxunuşdan keçən dövr ərzində layihələrlə bağlı bizə təkliflər daxil olmadığı üçün qanun layihələrini olduğu kimi səsə qoymağı Sizdən xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihələrinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində, Gənclər və idman komitəsində, Aqrar siyasət komitəsində və İnsan hüquqları komi-

təsində də baxılıb. Ona görə də mən xahiş edəcəyəm, Əli müəllim. Adil müəllim, Tahir Rzayev, Zahid müəllim, sizin hansısa bir sözünüz olsa, sadəcə, münasibətinizi, xahiş edirəm, bildirin.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bizim komitəyə aid olan məsələlər 10, 11, 12, 20 və 22-ci məsələlərdir. Mən bu barədə komitə iclasında da fikrimi bildirmişəm. Komitənin sədr müavininin də bir sıra fikirləri olub.

Hörmətli xanım sədr, biz “Lotereyalar haqqında” Qanundan irəli gələrək digər qanunlara ediləcək əlavə və dəyişiklikləri dəstəkləyirik. Amma Cinayət Məcəlləsi, İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə bağlı bizim təkliflərimiz olub. Bu təkliflər hazırda qanunvericilik təşəbbüsü subyektində baxılır. Sadəcə, hazırda məlumat vermək imkanında deyiləm. Amma növbəti mərhələdə mütləq bu məsələlərlə bağlı komitəni və plenar iclası məlumatlandıracağam. Hələlik isə qərara gəlmişik, komitə plenar iclasa bu formada təqdim edib və dəstəkləyirik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Adil müəllim, Sizin münasibətiniz.

A.Əliyev, *Milli Məclis sədrinin müavini, Gənclər və idman komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, Gənclər və idman komitəsi qanun layihəsi ilə bağlı heç bir rəy və təklif irəli sürməmişdir. Ona görə də komitəmiz yekdilliklə dəstəkləyir.

Sədrlik edən. Adil müəllim, çox sağ olun.

Zahid müəllim, buyurun, Siz münasibətinizi bildirin.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*
İnsan hüquqları komitəsi bu sənədin lehinədir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Tahir müəllim, Siz buyurun.

T.Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri*.

Hörmətli sədr, heç bir təklifimiz yoxdur, qəbul olunmasının tərəfdarıyıq.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim.

Hörmətli həmkarlar, müzakirəyə keçməzdən əvvəl, dediyim kimi, hər bir qanun layihəsini ayrılıqda əsas kimi qəbul etməliyik. Ona görə də indi xahiş edirəm, “Loteriyalar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə növbəti qanun layihəsinin, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.49 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

72

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə Mülki Məcəllədə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.50 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Növbəti, Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.56 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	1

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

72

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

“Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

“Lisenzialar və icazələr haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.52 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə 16-cı məsələyə, “Atçılıq haqqında” qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.52 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə “Reklam haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	70
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. 20 dediniz, eləmi? Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti məsələ, “Telekommunikasiya haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci

oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.54 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.55 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə 21-ci məsələnin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.55 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	71
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, nəhayət, bu sırada sonuncu olan Mülki Prosessual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.56 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə əgər yazılanlar varsa, müzakirəyə keçəcəyik, yoxdursa...

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Var. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Mən İnzibati Xəttarlar Məcəlləsində, bir də Cinayət Məcəllə-

ləsində edilən dəyişikliklərlə bağlı istəyirəm, deputat həmkarlarımı məlumatlandırım.

Çox təəssüf ki, bir çox hallarda mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları özlərinə sərf edən bu qanun layihələrini hazırlayıb Milli Məclisə göndərirlər. Çox təəssüf ki, bəzi hallarda da müvafiq ekspertiza keçirilmədiyindən onlar bizim hüquq sisteminin eybəcərləşməsinə və sui-istifadə hallarına yol açır. Biz bu gün hakimlərin təyin olunması ilə bağlı birinci məsələni müzakirə etdik. Mən sizi tam əmin edirəm, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun 61-ci maddəsinə istinad edib həmin qərar layihəsini normativ hüquqi aktların sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizaya göndərsəydik, bəlli olacaqdı ki, bizim “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun müvafiq maddəsinə bir söz əlavə etməklə sui-istifadəyə zamanında imkanlar yaratmışıq. Yəni “bir qayda olaraq” ifadəsini ora əlavə etməklə imkan vermişik ki, təyin olunan 8 namizədin 8-i də o ifadədən istifadə edilib yuxarı instansiya məhkəmələrinə təyin olunsunlar.

İndi Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edirik. Yəni də “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun 45-ci maddəsinin tələbi var. Orada, 45.1.7-ci maddədə qeyd olunur ki, normativ hüquqi aktın layihəsi hüquqi ekspertizadan keçirilməlidir. Bu, keçirilməyib.

Maddə 46 var. Yəni normativ hüquqi aktın layihəsi maraqlı dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalıdır. Bizə Cinayət Məcəlləsi ilə, İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə bağlı layihə təqdim olunub, amma o normaları tətbiq edən nə prokurorluqla, nə də Daxili İşlər Nazirliyi ilə o norma razılaşdırılmayıb. Onların rəyi alınmayıb. Göndərilməyib ki, sizin fikriniz nədir, bunu bu formada dəyişmək olar, yox-

sa, olmaz. Yoxdur. Halbuki bu, yenə də deyirəm, Konstitusiyaya Qanununun tələbidir.

Bundan başqa, maddə 48 var. Konstitusiyaya Qanununun 48-ci maddəsində qeyd olunur ki, layihə ilə yanaşı, Milli Məclisə müvafiq ekspert rəyləri də təqdim olunmalıdır. O da təqdim olunmayıb.

Sonra yenə həmin Konstitusiyaya Qanununun 50-ci maddəsi var. “Normativ hüquqi aktların layihələrinə dair ümumi tələblər” adlanır. Daxil edilməsi nəzərdə tutulan normaların qarşılıqlı ziddiyyətsizliyi təmin olunmalıdır və daxili strukturun məntiqliliyi olmalıdır. Mən bu maddələrlə bağlı, – Sahibə xanım, Siz indi ixtisasca, sözsüz, hüquqşünas deyilsiniz, amma bizim ziyalı alimsiniz, – çalışacağam, fikirlərimi hüquqşünas olmayanlar da tam mənada bilsinlər ki, söhbət nədən gedir.

Tam əminliklə deyirəm, bax, bu 2 dəyişikliyi hazırlayan şəxslərin, ümumiyyətlə, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanunundan anlayışı yoxdur, yəni onlar bunu heç bir dəfə də oxumayıblar ki, layihə necə hazırlanmalıdır. Nə də onların cinayət hüququnun nəzəri əsaslarından, cinayət hüququndan elementar anlayışları yoxdur. Yəni Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin istənilən müəllimini, istənilən yaxşı oxuyan bir tələbəsini dəvət eləyin, verin, siz buna əmin olarsınız.

Misal üçün, deyirəm, onlar fərqində deyillər ki, söhbət nədən gedir. Məsələn, bizim Cinayət Məcəlləsində çoxlu sayda adam öldürməyə görə cinayətlər, cinayət əməlləri var. Məsələn, kimsə adamı milli mənsubiyyətinə görə öldürsə, o halda bu, sülh və insanlıq əleyhinə cinayət kimi qiymətləndirilir, yəni 103-cü maddə ilə soyqırımı cinayəti kimi nəzərdə tutulur. Məsələn, kimsə əsiri öldürsə, bu, artıq müharibə cinayətləri fəslinə daxildir, tama-

milə başqa bir cinayətdir. Amma orada da adam öldürmədən söhbət gedir. 120-ci maddədə, misal üçün, qisas məqsədi ilə kimisə öldürsənsə, bu, artıq şəxsiyyət əleyhinə olan cinayətlər kimi nəzərdə tutulur, qəsdən adam öldürmə kimi tövsif olunur. Yaxud 214-cü maddə, əgər sən terror aktı törədib yenə də kimisə öldürsənsə, bu halda həmin şəxs 214-cü maddə ilə terrorçuluğa görə məsuliyyətə cəlb olunur, yəni ictimai təhlükəsizliyi pozmaq, dövlət orqanlarının qərar qəbul etməsinə təsir etmək məqsədi ilə şəxsin öldürülməsi.

Bunu ona görə söyləyirəm. Cinayət Məcəlləsinin xüsusi hissəsində qeyd olunur ki, cinayətin motiv və məqsədindən, hansı ictimai münasibətlərə qəsd etməsindən asılı olaraq Cinayət Məcəlləsinin xüsusi hissəsinin normaları sistemləşdirilir. Amma indi görün bizdə nə baş verib, misal üçün, deyirəm. Biz qəbul eləmişik ki, mövcud olan qanuna görə qumar oyunu ictimai mənəviyyət əleyhinə olan cinayətdir. Yəni burada qəsd ümumi qəbul olunmuş əxlaq kodekslərinə yönəlir, ona zidd hərəkətin edilməsinə görə. Biz lotereya, idman və mərc oyunlarını ayırmışdıq ki, onlar iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlərdir, yəni bu iqtisadi fəaliyyətdir, sahibkarlıq fəaliyyətidir. Kim bu qaydaları pozarsa özü idman mərc oyunu təşkil edirdisə, onda bizim bax, iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər bölməsində ona görə ayrıca maddə var idi, 192-1-ci maddə. “Lotereyaların və idman mərc oyunlarının təşkili və keçirilməsi qaydalarının pozulması”. Yəni onsuz da bunu kim pozursa, o adam məsuliyyətə cəlb olunur.

İndi bizə nə təklif edirlər? Həmin bu iqtisadi fəaliyyət sahəsində cinayətlərdə olan bu maddənin adını dəyişib qoyaq “Qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsi”. Halbuki “İctimai mənəviyyət əleyhinə cinayətlər” bölməsində 244-

1-ci maddə var, Qumarxana təşkil etmə və saxlama. Qumarxana təşkil etmə və saxlama ilə indi hörmətli deputatlar söyləsinlər, qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsi arasında fərq nədir? Bayaq istinad etdim “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununa ki, daxil edilməsi nəzərdə tutulan normaların qarşılıqlı ziddiyyətliyi. Burada çox böyük bir ziddiyyət var. Həm də bu layihəni hazırlayan adam bilmir ki, ictimai mədəniyyət əleyhinə olan cinayət nədir, iqtisadi fəaliyyət əleyhinə olan cinayət nədir. Bunları tamamilə bir-birinə qarşıdırırlar.

Bizdə belə idi: qumar oynamaq ictimai mədəniyyət əleyhinə olan cinayət kimi böyük ictimai təhlükə törətmədiyinə görə bunu daxil etmişdik İnzibati Xətalər Məcəlləsinə, yəni inzibati xəta kimi, amma qumarxanaları təşkil etmək və saxlamaq daha təhlükəli olduğu üçün cinayət əməli kimi nəzərdə tutmuşduq. İndi həm lotereya və idman mərc oyunlarının təşkili və keçirilməsi qaydalarını pozmaq, yəni bunu adlandırırıq “Qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsi”. Yəni bu, nə deməkdir? Lisenziya almadan kimsə eyni sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olursa, bundan sonra onun artıq adı olacaq qumar oyunu.

O qədər absurd bir məsələdir, bunu mən ona görə söyləyirəm ki, baxmayaraq, komitənin iclasında bu mövzuda geniş çıxış etdim. Fikirləşdim ki, yəqin birinci oxunuşa qədər hansısa dəyişiklik edilər, amma gördüm birinci oxunuşda da heç bir dəyişiklik olmadı. Düzdür, birinci oxunuşda çıxış etmədim, əleyhinə səs verdim. Amma indi yenə də vicdanım məni tərpətdi ki, yox, ikinci oxunuşda olsa da bu məsələnin üstünə gələk, deyək. Özü də təkcə bu məsələyə görə söyləmirəm, mən son vaxtlar görürəm ki, belə qanun layihələri bizə daxil olmağa başlayıb.

Təsadüfi deyildi ki, mən keçən iclasların birində məsələ

qaldırdım, ölkədə qanunvericilik institutu yaradılsın. Belə bir institutun yaradılmasına çox böyük ehtiyac var. Bizim bu layihələr hərtərəfli şəkildə araşdırılmalıdır. Bax, orada, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununda göstərilən ekspertizalar keçirilməlidir. Həm korrupsiyaya qarşı, həm də sui-istifadəyə qarşı ekspertizalar keçirilməlidir ki, sonra məmurlar, yaxud bu qanunu tətbiq edən şəxslər o boşluqlardan, istisnalardan istifadə edib bizim qanunvericiliyi eybəcər hala gətirməsinlər və əhalini də, insanları da narazı salmasınlar. Hansısa istisna haldan istifadə edəndə, bayaq mən 441 hakimi misal çəkdim. 441 hakimin ki 5 ildən çox stajı var, görün, nə qədər hakimi biz narazı saldıq. Bunu ona görə söyləyirəm ki, biz mütləq bu qanunvericilik institutunun yaradılması barədə düşünməliyik.

Bir də bu kimi hallarda Əli müəllimə, bizim komitənin hörmətli sədrinə də mən müraciət edirəm ki, doğrudan da, biz belə məsələləri müzakirəyə çıxarmaq üçün qəbul etməməliyik. Tələb etməliyik ki, müvafiq dövlət orqanı ilə razılaşdırmısan, razılaşdırma varmı? Bu, Konstitusiya Qanununun tələbidir. Yoxdursa, biz bunu komitədə müzakirəyə çıxara bilmərik. Yaxud hüquqi ekspertizadan keçib? Keçməyibsə, deməli, müzakirəyə çıxara bilmərik. Bu, qanunun tələbidir. Yəni heç olmasa, bizim də tələbkarlığımız bir az artsın ki, bu cür qanun layihələri parlamente gəlməsin. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim.

Könül Nurullayeva. Könül xanım, buyurun.

K.Nurullayeva. Çox hörmətli sədr, Ali Baş Komandan cənab Prezident İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, xoşbəxtlik, Azərbaycan xalqının firəvanlığı və dövləti-

mizin inkişafı naminə apardığı məsuliyyətli fəaliyyətində bol-bol uğurlar arzu edirəm.

Çox hörmətli sədr, hörmətli deputat həmkarlarım və media mənsubları. Müasir medianın təsiri ilə idman ciddi istehlak sektoruna və qazanc gətirən cəlbedici fəaliyyət sahəsinə çevrilmişdir. Qloballaşmanın bir təzahürü də mərc oyunlarının sərhəd tanımamasıdır. Ölkəmizdə də mərc oyunlarına maraq günü-gündən artmaqdadır. İnsanlar davamlı olaraq bu oyun növündən istifadə edir və gəlirlərinin bir hissəsini mərc oyunlarına xərcləyirlər.

Amerika Birləşmiş Ştatlarında bu sahəni tənzimləyən 1991-ci ildə qüvvəyə minmiş “Peşəkar və həvəskar idmanları mühafizə aktı” (PASPA) ölkə hüdüdlərində idman yarışlarına onlayn mərc oynamağı qadağan edən qanunvericilik aktıdır. Amerika Birləşmiş Ştatları Ali Məhkəməsinin 2018-ci ilin mayında müvafiq qanunun konstitusiyaya zidd olduğunu bəyan etməsindən sonra idman tədbirlərini mərc etmək mümkün olub.

Böyük Britaniyada lisenziyası olan hüquqi şəxslər bu oyunları təşkil edə bilər. Digər tərəfdən, bir neçə Qərbi Avropa ölkəsində Milli Şans Oyunları Komitəsi idman yarışları üçün onlayn mərc saytı üzərindən fəaliyyət göstərir.

İdman mərc oyunları zamanı bu nöqtəyi-nəzərdən “match-fixing”, dələduzluq vəziyyətlərinin qarşısı alacaq normalar əhəmiyyətlidir. Ölkəmizdə də idman mərc oyunlarının daha dəqiq tənzimlənməsi üçün qanun layihəsinin təqdim edilməsi təqdirəlayiq haldır.

“Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddəsində idman mərc oyunları ilə bağlı anlayışına dəyişikliklərlə bağlı təklif edərək bildirirəm ki, “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş “lotereyalar idman mərc oyunları hesab olunmur” hissəsinə “lotereyalar və ya digər şans oyunları” sözləri əlavə edilməlidir. Çünki təkcə lotereyalar yox, həmçinin digər şans oyunları da idman mərc oyunları ilə eyni mənə daşımır.

“İdman mərc oyunlarının təşkili və keçirilməsi” adlanan 53-1-ci maddənin 53-1.1-ci maddəsində qeyd edilir ki, “idman mərc oyunları bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına, habelə sosial əhəmiyyətli layihələrə maliyyə dəstəyinin göstərilməsi, bədən tərbiyəsi və idmanın təbliği və təşviqi məqsədi ilə keçirilir”. Hesab edirəm ki, idman mərc oyunlarının əhəmiyyəti bu formada vurğulanmalıdır. Bu, insanların həmin sahəyə önəm və marağının artırılmasına səbəb ola bilər. Lakin məlumdur ki, əsas hədəf gəlir əldə etməkdir, kommersiya fəaliyyətidir. Əsl məqsəd pərdələnməməlidir.

Nə qədər söyləsək də ki, bu sahə insanların idmana olan marağını artırır, bir o qədər də insanlara ciddi problemlər yarada biləcək sahədir. İdman mərc oyunlarının bütün dünyada bir illik dövriyyəsi 227 milyard dollar səviyyəsinə çatıb. Bu da çox ciddi rəqəmlərdir. Nə qədər tənzimləmələr həyata keçirilsə də, bu sahədə aldadılma, külli miqdarda pul itkiləri halları çox olur. Hesab edirəm ki, qanunvericiliyimizdə bu sahənin tənzimlənməsi əhəmiyyət kəsb edir, lakin bu sahənin xüsusi təbliğindən yayınmalıyıq. Reklamla əlaqədar isə maksimum məhdudlaşdırılması ilə bağlı müddəaların olması daha məqsədəuyğun olar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Könül xanım.

Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Vaxt almadan bir qeydimi demək istəyirəm.

Hörmətli həmkarlar, komitə iclasına hörmətli Tahir müəllim müvafiq dövlət orqanlarının nümayəndələrini, nazir müavinini, idarə rəislərini dəvət etmişdi. Onlar, əlbəttə ki, qanunu hazırlayan işçi qrupunun üzvləridirlər, yəni müəllifi deyillər. Müəllifi qanunvericilik təşəbbüsü subyekti cənab Prezidentdir.

Qüdrət müəllimin qaldırdığı məsələ işgüzar bir məsələdir. Belə hallar, Qüdrət müəllim, həmişə baş verir. Biz sonra qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə öz təkliflərimizi razılaşdırırıq. Məncə, bu, ikinci oxunuş olduğuna görə mən məlumat verdim ki, sadəcə, onlar bizim təkliflərimizi dəyərləndirib yeni layihəni təqdim edə bilməmişdilər. Ona görə mən bu məlumatı sizə çatdırdım ki, bizim bir sıra hüquqi təkliflərimiz olub, onlar dəyərləndirilib və artıq ümidvaram, biz komitə iclasında bu məsələləri həll etmiş olacağıq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Növbəti iclasa qədər artıq sizdə bununla bağlı məlumat olacaq. Onda, xahiş edirəm, hamını məlumatla tanış edərsiniz. Daha çıxış etmək istəyən yoxdur.

Hörmətli həmkarlar, indi isə ikinci oxunuşda bu qanun layihələrinə biz əvvəlcə maddələr üzrə, sonra isə bütövlükdə münasibət bildirməliyik. Dediym kimi, mən bir-bir səsə qoyacağam. İndi isə biz “Lotereyalar haqqında” qanun layihəsinə baxacağıq. Burada 2 maddə var. Xahiş edirəm, 1-ci maddənin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 14.11 dəq.)

Lehinə	68
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

70

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.11 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə “Lotereyalar haqqında” qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.12 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti qanun layihəsi İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Burada da 2 maddə var. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.13 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.13 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə həmin qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.13 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ, Mülki Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi. Burada da 2 maddə var. 1-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.14 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	70
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəni mən səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.14 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini mən ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.15 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.15 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. 1-ci maddə qəbul edildi.

2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.16 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.16 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bu qanun layihəsi də 2 mad-

dədən ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.17 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.
2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.17 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda mən bütövlükdə səsə qoymaq istəyirəm. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.17 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” qanun layihəsidir. Bu qanun layihəsində də 2 maddə var. 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.18 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.18 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.19 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

İndi “Lisenzialar və icazələr haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə ikinci oxunuşda biz maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu qanun layihəsində də 2 maddə var. 1-ci maddəyə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.19 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.
Hörmətli həmkarlar, 2 -ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.20 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.20 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ “Atçılıq haqqında” qanun layihəsidir. Qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.21 dəq.)
Lehinə	72

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 2-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.21 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddə də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.22 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

“Reklam haqqında” qanun layihəsinə keçirik. Qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.22 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.23 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.23 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ 18-ci məsələdir. “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəyə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.24 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ “Telekommunikasiya haqqında” qanun layihəsidir. Bu qanun layihəsində də 2 maddə var. 1-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.25 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.
2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.25 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə həmin qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.26 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz 20-ci məsələyə maddələr üzrə baxmalıyıq. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən

ibarətdir. 1-ci maddəyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.26 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.27 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi isə həmin qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.27 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim növbəti məsələmiz 21-ci məsələdir. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, 1-ci maddənin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.28 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi. 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.28 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

İndi həmin qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.29 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, nəhayət, bu paketdə ikinci oxunuşda olan sonuncu məsələyə, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə biz maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Bu qanun layihəsi də 2 maddədən ibarətdir. İndi isə xahiş edirəm, 1-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.29 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.
2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.30 dəq.)
Lehinə	70
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

Nəhayət, bu qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.30 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 2 məsələsi də cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil

olub. Biz indi gündəliyin 23-cü məsələsinə keçirik. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri hörmətli Hicran Hüseynovaya söz verirəm. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, xanım sədr. Hörmətli həmkarlar, Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi ilə əlaqədar bildirmək istəyirəm ki, layihə Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin iclasında baxılaraq qəbul olunmuşdur və plenar iclası ikinci oxunuşda təqdim edilmişdir. Əlavə təklif və rəy daxil olmamışdır. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə səs verəsiniz. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuş olduğuna görə qanun layihəsini hələ əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinin əsas kimi qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.32 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. İkinci oxunuşda, bildiyiniz kimi, biz qanun layihəsinə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Burada 11 maddə var. Ona görə də onları mən qruplaşdıracam. İndi isə 1-ci, 2-ci, 3-cü, 4-cü, 5-ci maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.32 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə növbəti maddələrə, 6–11-ci maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.33 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.33 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

76

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qrup maddələr də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.33 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin sonuncu məsələsinə keçirik. Bu, 24-cü məsələdir. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli, 782 nömrəli qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri hörmətli Səməd Seyidova söz verirəm. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. İkinci oxunuş ərəfəsində komitəmizə rəy və təkliflər daxil olmayıb. Komitəmiz isə yekdilliklə bu layihənin ikinci oxunuşda qəbul olunmasını tövsiyə edir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim.

Hicran xanım, sizin komitədə də baxılıb.

H.Hüseynova. Hörmətli xanım sədr, bizim komitəmizdə də baxılıb və heç bir təklif, rəy yoxdur. Qəbul olunsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım.

Hörmətli həmkarlar, yenə də ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, bu qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.35 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Biz maddələr üzrə səs verməyə keçəcəyik. Qanun layihəsi 2 maddədən ibarətdir. 1-ci maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.36 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 1-ci maddə qəbul edildi.

İndi 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.36 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, 2-ci maddə də qəbul edildi.

Nəhayət, mən bu qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 14.36 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim iclasımız başa çatdı. Təşəkkür edirəm.

Növbəti iclas haqqında sizə məlumat veriləcək.

Çox sağ olun.

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 80

Milli Məclisin iclas salonu.
27 dekabr 2021-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 107 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	99
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Bahar Muradova, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri.

Teymur Məmmədov, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi sədrinin köməkçisi/mətbuat katibi.

Taliyə İbrahimova, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Hüquqi təminat şöbəsinin müdiri.

Fərid Ədilov, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Beynəlxalq əlaqələr və protokol xidməti şöbəsinin müdiri.

Sevinc Məmmədova, Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin böyük məsləhətçisi.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının illik məlumatı haqqında.

2. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

3. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

6. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

9. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

10. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

11. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

12. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

13. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

14. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

15. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

16. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

17. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

18. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

19. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan

Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 18 deputatı plenar iclas salonunun lojasında ayləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Məsimli, Aqil Abbas, Razi Nurullayev, Etibar Əliyev, Aqiyə Naxçıvanlı, Soltan Məmmədov, Müşfiq Cəfərov, Müşfiq Məmmədli, Ramil Həsən, Bəhrüz Məhərrəmov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.02 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

1. Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının illik məlumatı haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Bahar Muradova, Hicran Hüseynova, Fazil Mustafa, Etibar Əliyev, Siyavuş Novruzov, Mələhət İbrahimqızı, Elman Nəsirov, Rəşad Mahmudov, Nigar Arpadarai, Səbinə Xasayeva, Razi Nurullayev, Erkin Qədirli

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.06 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Turizm haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Məzahir Əfəndiyev, Fazil Mustafa

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.10 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

3. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Musa Quliyev, Fazil Mustafa, Məzahir Əfəndiyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.11 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Lotereyalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Əli Hüseynli, Adil Əliyev, Tahir Rzayev, Zahid Oruc, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.25 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	2
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.26 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

6. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.26 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	101

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

8. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Lisenzialar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Atçılıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

12. “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.30 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.30 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

15. “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.31 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

16. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respubli-

kasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Kərimli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.31 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 3

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

17. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.32 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

18. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova,
Hikmət Məmmədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin
Səsvərmənin nəticələri (saat 13.35 dəq.)
Lehinə 99
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 100
Nəticə: Qəbul edildi

19. Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov,
Hicran Hüseynova

Təklif: Qanun qəbul edilsin
Səsvərmənin nəticələri (saat 13.36 dəq.)
Lehinə 100
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 1
İştirak edir 101
Nəticə: Qəbul edildi

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

27 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar, hörmətli media nümayəndələri. Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	99
Yetərsay	83

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 16 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yetərsay var, iclasa başla-ya bilərik.

Gündəlik sizə paylanıb. Xahiş edirəm, gündəliyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.02 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 16 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Gündəlik də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, 30 dəqiqəmiz var, cari məsələlərlə bağlı kim isə çıxış eləmək istəyirsə, buyursun, yazılın. 10 nəfər çıxış eləyə biləcək.

Şakir müəllim, siz tərəfdən çıxış etmək istəyən var? Neçə nəfər?

Ş.Şabanov. 6 deputat yazılıb.

Sədrlik edən. 6 nəfər edə bilməyəcək. 5 nəfər yuxarıdan, 5 nəfər buradan. Burada axırıncı – 5-ci Naxçıvanlı Aqiyə xanım olacaq. Sonra sizinkilər, Şakir müəllim, eşidirsiniz? Aqiyə xanımdan sonra təmin eləyin.

Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Hörmətli sədr, təşəkkür edirəm. Dövlət büdcəsi zərfi Milli Məclisə təqdim olunan zaman yerli problemlərlə bağlı deputat həmkarlarımız xeyli məsələ qaldırırlar. Ona görə də bir məsələ obyektiv tələbat xarakteri alıb ki, büdcə təqdim olunan zaman investisiya proqramları da təqdim olunsa, yaxşı olar. Belə olsa, həm əvvəlki ildə hər bir dairədə, rayonda, şəhərdə görülən işlərə aydınlıq gələr, həm də növbəti ildə hər hansı istiqamətdə qaldırılan məsələlərin investisiya layihələrində öz əksini tapması məsələsi aydın olar. Bu nöqtəyi-

nəzərdən biz də öz dairəmizdən məsələlər qaldırmışıq. Bunlardan biri bilavasitə Şəkinin su təchizatı ilə bağlıdır. Mən bu məsələni ona görə xüsusi qeyd eləmək istəyirəm ki, 2010-cu ildə qeyd olunmuşdu ki, bu məsələ 2013-cü ildə başa çatacaq, hər iki mərhələ başa çatandan sonra onların Şəkiddə su təchizatı ilə bağlı problemi olmayacaq. İndi 2021-ci il başa çatıb, amma hələlik bir statistikada göstərilir ki, işlər 43 faiz yerinə yetirilib.

Hörmətli sədr, mən keçən dəfə turizmlə bağlı çıxış eləyəndən sonra tələsik bir rəqəm çıxdı ki, Şəkinin su təchizatı ilə bağlı 80 faizdən çox işlər görülüb. Elə deyil. Ona görə də bu məsələlərdə həm statistikanı dəqiqləşdirmək, insanlara düzgün informasiya vermək, digər tərəfdən isə bir aşkarlıq yaratmaq lazımdır ki, Şəkinin bu məsələsi problem kimi qaldıqca yollar bərhad vəziyyətdədir. UNESCO-nun xüsusi siyahısına düşən bir şəhərə o cür münasibət, mən hesab edirəm ki, yolverilməzdir. Şəkinin abadlığı istiqamətində də addımların atılmasını çox vacib hesab edirəm.

İkinci məsələ. Biz məsələ qaldırmışdıq və mən təşəkkür edirəm ki, buna ümidverici cavab gəlib. Şəki rayonunun, biri Olimpiya qəsəbəsi olmaqla, 24 yaşayış məntəqəsinin qazla təchizatı məsələsinə müsbət cavab gəlib. Amma hesab edirəm ki, indiyə qədər bu istiqamətdə addımların atılmaması bizi bir balaca narahat edir. Bir də belə məsələlər qalxır ki, biz dağlıq rayonlarda olan kəndləri, yaşayış məntəqələrini siyahıya görə ən sonda qazlaşdıracağıq. Belə çıxır ki, meşələr qırılıb dağılandıqdan sonra onların bu qaz işi ilə məşğul olacaqlar. Halbuki qaz bu başdan çəkilsə... Meşənin bərpası üçün 100 milyonlarla pul lazımdır. Ona görə biz bir də müraciət edirik. Şəkinin abadlaşdırılması, onun yolları və qaz, su təchizatı, bir də

24 yaşayış məntəqəsinin qaz ilə təchizatı məsələsinə müsbət cavab verilməsini, növbəti ildən reallaşdırılmağa başlanmasını xahiş edirik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Aqıl Abbas. Aqıl müəllim, buyurun.

A.Abbas. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Mən bir məsələni qaldırmaq istəyirəm. Mən bu məsələni bir dəfə də parlamentdə qaldırmışam. Hələ cavab almamışıq. Kənar məsələdir. Gənclər və İdman Nazirliyinə üzümü tuturam. Vaxtı ilə bütün SSRİ-də tələbə-inşaat dəstələri ilk dəfə Azərbaycanda yaradılıb. Azərbaycan tələbələri BAM-ı tikirdi, özüm də jurnalist kimi o tələbələrlə BAM-da olmuşam. BAM-ın bir hissəsini, – bu günlərdə verirdilər, – azərbaycanlı tələbələr tikib.

Mən 2-3 gün bundan qabaq Ağdamda idim. Böyük işlər görülüb. Allaha şükür. Şəhər, yollar bərpa olunur. Çox işlər görülür. Özü də təkcə Ağdamda deyil, bütün Qarabağda işlər görülür. Yəni biz bir də tələbə-inşaat dəstələri yaratmalıyıq. Niyə azərbaycanlı gənc gedib BAM-ı tikə bilir, niyə Qarabağın azadlığı uğrunda könüllü canından keçə bilir? 3 min oğlan şəhid olub, Allah hamısına rəhmət eləsin! Qazi olublar. Bəs niyə gedib Qarabağda könüllü işləməsinlər? Maaş da almalıdırlar. Bu öz yerində. Yəni 2 ay nədir ki? Boş-bekar, avara gəzməkdənsə, onlar Qarabağda tikintidə iştirak etsinlər. Bu, 10 minə qədər işçi qüvvəsi deməkdir. Az rəqəm deyil. Ona görə də mən gənclər və idman nazirindən xahiş edirəm, hələ yay tətlinə 4-5 ay var, ona qədər bunu formalaşdıraq. Bunun strukturu var. Azərbaycan komsomolunun arxivi var. Bu necə yaradılmalıdır, bütün o sənədlər arxivdədir. Bu, könüllülük prinsipi ilədir. Düzdür, Sovet hökumətinin vaxtında o

könüllülüyün içində bir zor da olurdu. Amma bu dəfə zor olmayacaq. Tələbələr hamısı gedəcəklər. Həkim kimi, inşaatçı kimi gedənlər var. Mənim qaldırmaq istədiyim məsələ budur. Xahiş edirəm, bu məsələdə diqqətli olunlar. Bu, Azərbaycan üçün, Qarabağ üçün çox vacibdir, işçi tapılmır. Verdikləri maaşları da görürük, o maaş deyil. Amma tələbə 300-400 manata könüllü gedəcək, vallah, pul da istəməyəcək. Müharibəyə gedəndə pul istəyirdi? Ölməyə gedəndə pul istəyirdi? Xeyr. Tikməyə gedəndə də pul istəməyəcək. Öpürəm sizi, sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gənclər bu sözlərə görə Sizə minnətdar olacaq.

Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri, Azərbaycanda birinci Qarabağ müharibəsindən 20 minə yaxın, ikinci Qarabağ müharibəsindən isə 3 minə yaxın şəhid ailəsi var. Əlavə olaraq sağlamlıqla bağlı və maddi çətinlikdən, digər səbəblərdən dövlət dəstəyinə ehtiyacı olan müharibə əlilləri də var. Onlarca dövlət qurumu bu ailələrin bir neçəsinə bir neçə dəfə və ya bir ailənin bir neçə üzvünə bir neçə dəfə kömək göstərib. Dövlət tərəfindən köməkliklər göstərilir. Amma elə ailələr var ki, heç onların bir dəfə də qapısı döyülmür. Elə müharibə iştirakçısı var ki, onun bir dəfə də qapısı döyülməyib. Yeganə “YAŞAT” Fondu qeydiyyatda olan və kömək etdiyi ailələrin hesabatını aparır, tənzimləyir və bir ailəyə bir dəfə və yaxud bir qaziyə bir dəfə kömək edir. Sonra növbəliliyə salır. Mənim təklifim bundan ibarətdir ki, bu ədalətsizliyi aradan qaldırmaq, burada bir az nizam-intizam yaratmaq üçün, bax, belə bir reyestr yaradılsın. Bütün şəhid ailələrinin hamısı ora daxil edilsin. Bu resurs “ASAN xidmət”ə verilsin və orada kimlərə hansı

köməkliklər göstərilibsə, qeyd edilsin. Yəni bunu istər nazirlik, istər özəl şirkət, istərsə də icra hakimiyyəti etsin, amma orada göstərilsin. Hər bir kəs də baxanda görsün ki, məsələn, bu ailə, onun üzvü növbəlilik səviyyəsində iş ilə, yaxud ev ilə təmin olunub. Yəni eyni ailəyə bir neçə dəfə köməkliklər göstərilir. Amma eləsi var ki, kənarında qalır. Qoy, şəhid ailələri və müharibə iştirakçıları məndən inciməsinlər. Onlara 100 dəfə kömək, yardım almaq halalları olsun, amma növbəlilik olsun ki, hər bir kəsin qapısı döyülsün.

Bir neçə dövlət qurumları ilə də təmasım olub. Görmüşəm ki, onlar da artıq kömək olunmuş ailəyə yenə kömək ediblər və əsaslı köməkliklər olunub. Amma ailə var ki, kənarında qalıb. Bu baxımdan mən hesab edirəm, bu kateqoriyadan olan digər ehtiyaçlı şəxslərin bu reyestrdə birləşdirilməsi imkan yaradardı ki, xaricdə olan azərbaycanlılar da o resursa girsinlər, biz də girək. Hər kəs baxsın ki, o ailənin hansı problemi var və bu da orada göstərilsin, ona bu şəkildə köməkliklər göstərilə bilsin. Mən hesab edirəm, bu məsələyə çox ciddi yanaşmaq lazımdır. Xanım sədr, bu məsələdə Sizdən də bir dəstək gözləyirəm. Bu məsələni, əslində, “ASAN xidmət” çox asanlıqla həll edə bilər.

Digər bir vacib məsələyə də münasibət bildirmək istəyirəm. Mən keçən iclasda ola bilmədim, olsa idim, bütün həmkarlarımla çıxışlarına qoşulardım. Mən bunu cəsarətlə deyirəm. Sonra mən gördüm ki, Tahir müəllimi sosial mediada çox ciddi şəkildə hədəfə alıblar. Burada olan digər həmkarlarımı hədəfə alıblar ki, yaltaqlıq ediblər. Bəs digərləri kimə yaltaqlıq edir? Əgər bu gün Əli Kərimli haqqında yüzlərcə insan nə isə deyibsə, onu bir lider kimi görmək istəyirsə, haqqında 100 dəfə tərif deyibsə, bu, yaltaqlıq deyil? İnsan içindən gələni demək istəyirsə, bu,

yaltaqlıq deyil. İnsan kimə isə sədaqətlə bağlıdırsa, bu, yaltaqlıq deyil. Məqsədli şəkildə nə isə demək yaltaqlıqdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Etibar Əliyev. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlarım! 2021-ci ildə Milli Məclisin üzvlərinin fəaliyyəti çoxşaxəli olmuşdur. Sədrimiz hörmətli Sahibə xanım Qafarovanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətləri dünyanın bir sıra ölkələrinə səfərlər etdilər, Azərbaycan həqiqətləri spiker səviyyəsində bütün dünyaya çatdırıldı. Bu səfərlər zamanı fikir mübadilələri, xanım sədrimizin mükəmməl çıxışları Azərbaycan parlamentinin tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. Azərbaycan parlamentinin bütün üzvləri seçicilərin yanında oldular. Heç bir teledebatdan yayınmadılar. Dövlətimizi və cəmiyyətimizi maraqlandıran məsələlər barədə məqalələr yazdılar. Sosial şəbəkələrdə sözumüzü dedik. Şəhidlərimiz və qazilərimiz bizim qürur mənbəyimizdir, biz şəhid ailələrinin yanındayıq. Onların hər birinin şəhadətə qovuşmasının ildönümündə ailələrinin yanında olduq, anım mərasimlərində iştirak etdik. Dövlətimizin şəhid ailələrinə qayğısı təqdirəlayiqdir. Biz şəhid valideynləri ilə söhbətdən bunu gördük.

VI çağırış Milli Məclisin deputatları qanunların qəbulunda fəal iştirak etdilər. Komitə iclaslarında keçirilən intensiv müzakirələrdə hər bir deputat təklif verə bildi. Plenar icaslarda hörmətli Sahibə xanım bütün deputatlara təkliflərini vermək üçün bərabər şərait yaratdı. Bəli, ölkəmizdə artıq parlament demokratiyası oturmuş. Deputat həmkarlarımla birgə gənclərlə görüşdük. Kitab təqdimatlarında, kitab sərgilərində iştirak etdik. Tədbirlərdəki iştirakımız və çıxışlarımız göstərdi ki, biz ölkəmizdəki

mədəni-intellektual tədbirləri daim diqqət mərkəzində saxlayırıq.

Beləliklə, biz bütün fəaliyyətimizdə səmimiyyətdəyik. Ancaq onu da qeyd edim ki, məmur qeyri-səmimiliyi işimizdə ətalət yaratmadı. Onların böyük qismi telefonlara, göndərdiyimiz sorğulara cavab vermirlər, seçicinin problemini söyləyəndə bunu şəxsi xahiş kimi qəbul edirlər. Bu stereotip onların bəzilərində, deyəsən, anadangəlmədir. Düşünürəm ki, onlar 2022-ci ildə dəyişəcəklər.

Bu gün deputatın işini cəmiyyətə çatdıran mediadır. Mediada ayrı-seçkilik yolverilməzdir. Televiziyalarda deputatlara qarşı ayrı-seçkilik var. Özü də açıq şəkildə. Akademik Kapitsanın yaxşı bir sözünü deyəcəyəm: “Televiziya kökə sexi deyil ki, özəl olsun”. Televiziyanın ictimai yükü daha böyükdür və təəssüflər olsun ki, bunu televiziya rəhbərlərinin bəziləri hələ də başa düşmək istəmir. Kökələrini satmaqda davam edirlər. 2022-ci ildə onların da dəyişəcəyinə ümid bəsləyirəm.

2022-ci il ölkəmiz üçün uğurlu olsun. Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Aqiyə Naxçıvanlı. Aqiyə xanım, buyurun.

A.Naxçıvanlı. Sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri, mən deputatı olduğum ərazi üzrə vacib olan məsələdən, qaz çəkilişi ilə bağlı yaranan problemlərdən danışmaq istəyirəm. Oğuz rayonuna gözəllik verən, onun təbiətini gözəl edən onun meşələridir. Rayonumuz həm də turizm rayonudur. Son illərdə Oğuz meşələri, demək olar ki, hər gün qanunsuz qırılır. İnsanlar çıxılmaz vəziyyətdə qalaraq bu yola əl atırlar. Burada da əsas səbəb ərazinin tam qazlaşdırılmamasıdır.

Dünən izlədiyim televiziya verilişlərinin birində Oğuzun ucqar dağ kəndlərindən olan Filfil kənd sakinlərinin üzləşdiyi yanacaq probleminin işıqlandırılmasının şahidi oldum. Sakinlər evlərini qızdırmaq üçün yanacaq tapa bilmədiklərindən gileylənirlər. Mən də bu problemi bilirəm, onlar mənə müraciət ediblər. Bu məsələni tam anlayaraq deyərdim ki, bəli, sakinlər haqlıdır. Meşələrdən odun çox az limitlə verilir. Vətəndaş özü maşın tapmalı, pul ödəməli, odun doğrayan vasitə tapmalıdır və gedib odun gətirməlidir. Bu, problemin bir tərəfidir. Digər tərəfi odur ki, limitlə verilən odun qışı keçirməyə kifayət etmir. Bir ailəyə qış mövsümünü başa vurmaq üçün ən azı 3 “QAZ 53” maşın odun lazım olur. Bir maşın odunun qiyməti isə 250-300 manata başa gəlir. Demək ki, bir ailənin isitmək təminatını ödəmək üçün minimum 1000 manat xərcləmək lazım olur. Çox ailələr də yalnız yaşlı insanlardan ibarətdir. Çünki iş yerləri az olduğundan gənclər Rusiyaya, Bakıya, başqa yerlərə işləmək məqsədi ilə gedirlər. Odunun hələ doğranması, yığılması, daşınması var və buna yaşlı insanların gücü çatmır. Ucqar dağ kəndində yaşayan ailə üçün bu vəsaiti ödəmək də çox çətindir.

Mən dünən “Azəriqaz”ın mətbuat katibinin məlumatını dinlədim və onun məsələyə yanaşması tam fərqli oldu. O dedi ki, biz meşələrə yaxın ərazilərin qazlaşdırılmasını axırıncı mərhələdə nəzərdə tutmuşuq. Əli müəllim yaxşı dedi. Belə çıxır ki, meşələr tam qırıldıqdan sonra həmin ərazilərə qaz çəkiləcək. Məncə, bu yanaşma doğru deyil. Meşələrə yaxın olan kəndlərin əksəriyyəti dağlıq ərazidə yerləşir. Bu məqamı nəzərə almaq da çox vacibdir. Oğuzun 8 kəndi, 34 ümumtəhsil məktəbinin 9-u, 18 uşaq bağçasından 15-i hələ odun ilə isidilir, yəni qaz yoxdur. Mən “Azəriqaz” rəhbərliyinə buradan səslənirəm və xahiş

edirəm ki, bu məsələni diqqətdə saxlasınlar və tezliklə həlli üçün yardımçı olsunlar. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Soltan Məmmədov. Buyurun.

S.Məmmədov. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Fransanın İl-de-Frans regionunun prezidenti, Fransada keçiriləcək prezident seçkilərində Respublikaçılar Partiyasının namizədi Valeri Pekresin Azərbaycan Respublikasının Xankəndi şəhərinə qanunsuz səfərini Azərbaycan ictimaiyyəti dərin təəssüf hissi ilə qarşıladı. Siyasi təxribat xarakteri daşıyan bu addım Azərbaycan–Fransa münasibətlərinin ruhuna, eyni zamanda, beynəlxalq ictimaiyyətin regionda sülh və sabitliyin təmin olunmasına yönəlmiş söylərinə tamamilə ziddir. Fransanın Vətən müharibəsi dövründə tutduğu mövqe ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr kimi vacib bir missiyanı üzərinə götürmüş bu ölkənin tərəfsizliyinə əsaslı şübhələr yaratmışdır. Son dövrlərdə qarşılıqlı münasibətlərdə etimadın bərpa olunmasına yönəlmiş bəzi təşəbbüslərin şahidi olduq. Fransa hökuməti işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalardan təmizlənməsi prosesinə töhfə vermək istəyini bəyan etdi. Prezident Makronun təşəbbüsü ilə Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri arasında qeyri-formal görüş təşkil olundu. Bu addımlar Fransanın Cənubi Qafqazda sülh və əməkdaşlıq mühitinin yaradılmasında iştirak etmək cəhdləri kimi qiymətləndirilir. Lakin Valeri Pekresin Azərbaycan ərazilərinə qanunsuz səfəri Fransanın bəyan etdiyi siyasətin məzmunu ilə heç cür uyğun gəlmir. Xüsusən qeyd etmək istəyirəm ki, bu gizli və qanunsuz səfər Fransanın müəyyən siyasi dairələrində də təəssüf ilə qarşılanıb. Fransa Milli Assambleyasında Azərbaycan–

Fransa dostluq qrupunun vitse-prezidenti, Azərbaycanın Dostları Assosiasiyasının prezidenti Jerom Lamber xüsusi bəyanatla çıxış edərək Fransa və onun nümayəndələrini davamlı sülh naminə beynəlxalq hüququn adi normalarına hörmət etməyə, qərəzsiz davranmağa çağırmışdır.

Biz seçki kampaniyasında namizədlərin müəyyən taktiki gedişlərinə müraciət etmək məcburiyyətini anlayışla qarşılaya bilərik. Lakin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenliyi, beynəlxalq hüququn fundamental prinsipləri heç bir halda seçki kampaniyasının elementi kimi istifadə olunma bilməz. Bu, namizəd tərəfindən ilk növbədə öz ölkəsinə, eyni zamanda, beynəlxalq hüquqa hörmətsizlikdir.

Bütün dünya 44 günlük müharibədən sonra regionda tamamilə fərqli bir reallığın yarandığını, təhlükəsizlik konfigurasiyasının dəyişdiyini qəbul edir. Aparıcı dövlətlər, o cümlədən Fransa bu yeni tarixi mərhələdə regionda etimad mühitinin formalaşması, iqtisadi, siyasi, humanitar, mədəni əlaqələrin bərpasında mühüm rol oynaya bilər. Bu gün Azərbaycan–Fransa münasibətlərində tarixi əməkdaşlıq üçün çox yaxşı zəmin yaranıb. Bu zəminə əsaslanaraq münasibətlərin inkişafına çalışmaq hər iki ölkəyə fayda verməklə yanaşı, regionun təhlükəsizliyinə və rifahına da xidmət edir. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Müştəq Cəfərov. Buyurun.

M.Cəfərov. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, narkomaniyanın getdikcə genişlənərək cəmiyyətin və dövlətin qarşısında duran vacib problemlərdən birinə çevrilməsi, gənclər arasında narkoman sayının nisbətən artması, narkotiklərə aludə olanların orta yaş həddinin aşağı düşməsi və narkomaniya ilə əlaqədar cinayət işlərinin sayının artması ölkəmizdə

narahatlıq doğuran səbəblərdəndir. Son günlər Azərbaycanda narkomaniyaya qarşı mübarizə sahəsində geniş tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Bundan öncəki mübarizə tədbirlərindən fərqli olaraq hazırda ictimaiyyət rəsmi qurumlara kömək məqsədi ilə təbliğat və məlumatlandırma işlərində yaxından iştirak edir. Doğrudur, narkomaniya ilə mübarizə uzunmüddətli, çoxşaxəli, geniş maliyyə vəsaiti tələb edən bir prosesdir. İl ərzində hər bir təcrübəli narkotik istifadəçisi orta hesabla 4 nəfəri narkotikə cəlb edir. Bunlardan əksəriyyəti uşaq və gənclərdir. Təəssüf ki, 2020-ci ildə narkotik istifadəsi ilə əlaqədar cəzaçəkmə müəssisəsinə 3 mindən çox şəxs daxil olub. Onlar arasında 16–18 yaşlı gənclərimiz də var. Narkomaniyaya qarşı mübarizədə dövlət olaraq görüləcək ilk iş reabilitasiya mərkəzlərinin sayının artması olmalıdır. Həmçinin müalicə müddətinin çox qısa çəkməsi də şəxslərin tam sağalmadan mərkəzləri tərk etməsinə gətirib çıxarır. Bunun başlıca səbəbi yerlərin məhdudluğuudur. Digər mübarizə üsulu müalicə müddəti bitdikdən sonra mütəmadi olaraq keçmiş istifadəçilərlə konsultasiyaların aparılması və ən əsası onların işlə təmin olunmasında dövlət və cəmiyyət olaraq üzərimizə düşəni etməliyik. Onları həyata qaytarmalıyıq.

Narkomaniya ilə bağlı maarifləndirmənin düzgün və erkən başlaması da olduqca vacib məsələdir. Təəssüf ki, artıq məktəblilər arasında sürətli yayılma var. Bu səbəbdən təhsil ocaqlarının da üzərinə böyük iş düşür. Artıq tədbir xatirinə tədbir keçirməməliyik. Tədbirlər mütəmadi olmalı, faydalı olmalı, problemlə ailələri və uşaqları daha çox əhatə etməli və ən əsası pis vərdişlərə meyilli olan uşaq və yeniyetmələr məktəb rəhbərliyi tərəfindən ciddi nəzarətə götürülməlidir.

Pandemiya zamanı dövlətimiz tez bir zamanda xəstəxanaların tikilməsinə və istifadəyə verilməsinə nail oldu. Düşünürəm ki, bu sahədə də həmin tezliyə nail ola bilərik, narkomaniya da pandemiya qədər təhlükəlidir. Həmçinin mən təklif edərdim ki, pandemiya dövründə inşa edilmiş yeni modul tipli xəstəxanaların bir neçəsi pandemiya bitdikdən sonra narkoloji reabilitasiya mərkəzlərinə çevrilsin.

Sonda qeyd edim ki, narkomaniyaya qarşı mübarizədə ictimaiyyətin də rolu böyükdür. İnsanlar çox diqqətli olmalıdır, yaxınlarını, ailələrini, övladlarını bu əməllərdən çəkəndirməlidir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Müşfiq Məmmədli. Buyurun.

M.Məmmədli. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri! Görülən işlər və 2022-ci ildə planlaşdırılan möhtəşəm quruculuq işləri Azərbaycan hakimiyyətinin bütün qollarının pandemiya şəraitində və Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə də kifayət qədər səmərəli və uğurlu çalışmasının bir sübutudur. Azərbaycanda aparılan ardıcıl tədbirlər nəticəsində qazanılmış uğurlar əhalinin ekologiyaya münasibətində müsbət dəyişikliklərə gətirib çıxarmış, ölkə ərazisində ekoloji durumun yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş bir çox tədbirlər həyata keçirilmişdir. Təbii ki, bu münasibət ekoloji vəziyyətlə bağlı vəzifələri ölkə rəhbəri cənab İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident xanım Mehriban Əliyevanın daim diqqət mərkəzində saxlamasından irəli gəlir. Doğrudan da, əvvəlki dövrlərlə müqayisədə Azərbaycanın ekoloji durumunda əsaslı dönüş yaranmışdır.

Məlumdur ki, məişət tullantıları Bakının, Abşeronun ekoloji mühitinə çox güclü mənfi təsir göstərir. Son illər bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə

ki, Balaxanıda məişət tullantıları zavodunun tikilməsi böyük əhəmiyyətə malikdir.

Bildiyimiz kimi, Sumqayıt Azərbaycanın ən böyük şəhərləri sırasındadır. Ölkə əhalisinin təxminən 400 minə yaxını məhz burada yaşayır. Şəhərin inkişaf etməsi insan axınını son illər daha da sürətləndirmişdir. Əhalinin sayının artması özü ilə bərabər müəyyən problemləri də yaratmışdır. Belə ki, Sumqayıtda məişət tullantıları poliqonunda tullantıların artması, çeşidləmə və utilizasiya zavodlarının olmaması ekoloji gərginliyə səbəb olmuşdur. Bu, xüsusən yay aylarında vəziyyətin daha da ağırlaşmasına səbəb olur. Tullantıların yanması səbəbi ilə havanın korlanmasının miqdarı normanı aşır. Bu da vətəndaşların ciddi narahatlığına səbəb olur. Bu istiqamətdə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə ünvanladığımız məktubdan sonra cənab nazirin iştirakı və Sumqayıtı təmsil edən 4 deputatla “Təmiz Şəhər” ASC-də görüş keçirilmişdir. Bir qədər sonra isə Sumqayıt şəhərində şəhər rəhbərliyinin, nazirin və deputatların iştirakı ilə yenidən müzakirələr aparılmışdır. Vəziyyətdən çıxış yolu kimi ilk olaraq tullantıların Balaxanı ASC-yə daşınması üçün lazımi maşınlarla təmin olunması ehtiyacının olduğu qənaətinə gəlinmişdir. Sumqayıtda çeşidləmə zavodunun qurulmasının vacibliyi vurğulanmışdır. Ümid edirik ki, vətəndaşların etimadını qazanmışıq. Sumqayıtı təmsil edən deputatları narahat edən bu problemin aidiyyəti qurumlar tərəfindən ciddi nəzarətə götürülməsi çox vacibdir. İlk olaraq mümkün addımların atılmasına ümid edirik.

Digər bir problem isə Yaşma yaşayış massivində qaz, su, kanalizasiya ilə bağlı infrastrukturun yetərsizliyidir. 10 minə yaxın əhalisi olan massivdə bu infrastrukturun yetərli hala salınması çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hacı

Zeynalabdin Tağıyev qəsəbəsində yetərli infrastrukturun, idman infrastrukturunun yaradılması idman sahəsində istedadlı gənclərin formalaşmasında mühüm rol oynayırdı.

Çıxışıma şərait yaratdığınıza görə, xanım sədr, Sizə minnətdarlığımı bildirirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Ramil Həsən. Buyurun.

R.Həsən. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlarım, dəyərli media nümayəndələri, qarşıdan 31 dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü gəlməkdədir. Təmali milli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən atılmış Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibəti ilə, icazənizlə, hər birinizi təbrik edərək fikirlərimə başlamaq istərdim.

Əziz həmkarlarım, mən Ucar rayonu ilə bağlı bir neçə məsələni sizlərin və şübhəsiz ki, mediamız vasitəsi ilə bu möhtəşəm tribunadan hökumət nümayəndələrimizin diqqətinə çatdırmaq istərdim. Ucar rayonunda bu günə qədər hələ də həllini tapa bilməmiş ən böyük problem suvarma və içməli su təminatı ilə bağlıdır. Çox təəssüf ki, bu günə qədər bu problem öz həllini hələ də tapa bilməmişdir. Mənim hökumət üzvlərindən, bu məsələyə bilavasitə məsul olan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC-dən və digər bizim dəyərli hökumət nümayəndələrindən və rəhbərlərindən xahişim ondan ibarətdir ki, 2022-ci ildə imkan daxilində artezian və subartezian quyularının qazılması... Qaradağlı və digər saya biləcəyim bir çox kəndlərin adlarını sadalamaqla vaxt almaq istəmirəm. Əkinçiliklə məşğul olan vətəndaşlar, seçicilərimiz bilavasitə suyun verilməməsinə görə, inanın, başqa istiqamətdə alternativ iş mənbələri olmadığı üçün ciddi şəkildə problemlərlə qarşılaşırlar.

Qaldırmaq istədiyim digər məsələlərdən biri bilavasitə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi istiqamətindədir. İcazənizlə, adlarını sadalamaq istəyirəm. Maqsudlu, Təzə Şilyan, Küçəkənd, Yuxarı Çini, Bağban, Xələc, Çini, Qazıqumlaq, Məlikballı kəndləri, Ucar şəhərinin bir çox məhəllələrində bu günə qədər internetləşdirmə sahəsində hər hansı konkret addım atılmadığı üçün internetlə bağlı çox ciddi problemlər vardır. Bu da, şübhəsiz, pandemiya şəraitində də uşaqların, gənclərin təhsil və digər məsələlərlə bağlı fəaliyyətində ciddi şəkildə problemlər yaratmaqdadır.

“Azəravtoyolservis”ə müraciət edərək xahiş etmək istərdim ki, Qaradağlı kəndindən mənə olan müraciət, əlbəttə ki, imkanlar çərçivəsində nəzərə alınsın. Qaradağlı kəndində 5 kilometrlik asfalt yol axırıncı dəfə 1980-ci ildə çəkilib. O asfalt yolun yenidən yenilənməsi ilə bağlı addımlar atılsın və bu istiqamətdə mühüm işlər görülməsinə köməklilər həyata keçirilsin.

Mən həmçinin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə müraciət edirəm. Mənə bəlkə yüzlərcə Ucar vətəndaşı pensiya təminatları ilə bağlı müraciət edir. Burada ən böyük problem pensiya alan vətəndaşlara pensiyalardan imtina verilməsidir, növbəti dəfə tibbi-sosial ekspert komissiyasını keçərkən bir çox çətinliklərlə üzləşmələridir. Hətta mən şəxsən şahidi olmuşam, onkoloji xəstəyə belə bu prosesdə bir növ imtina verilir ki, bu da çox ciddi şəkildə problemlər yaradır. Xahiş edirəm, bu məsələlərdə hökumətimizin müvafiq qurumları ciddi addımlar atsınlar və seçicilərimizin səslərinin doğru, obyektiv şəkildə işıqlandırılmasına şərait yaratsınlar. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım, çox sağ olun, var olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sonuncu çıxış Bəhruz Məhərrəmov. Buyurun.

B.Məhərrəmov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Əziz həmkarlar, dekabrın 28-i Azərbaycanda vəkil günüdür. Cənab İlham Əliyevin xüsusi diqqətinin nəticəsidir ki, vəkillərimiz artıq 3-cü ildir, öz peşə bayramlarını qeyd edirlər. Vəkillərin peşə bayramının qeyd edilməsi dünyada geniş yayılmış bir təcrübə deyil. Üstəlik, digər prosessual şəxslər – təhqiqatçı, müstəntiq, hətta hakimlərin ayrıca peşə bayramlarının olmadığı bir halda, vəkil gününün təsis olunması vəkilliyin nüfuzunun artırılması istiqamətində ciddi iradə nümayişidir. Bu gün Azərbaycan vəkilliyi inkişaf dövrünü yaşayır, xüsusən 4 ildə aparılan islahatlar vəkilliyin simasının müsbət mənada dəyişilməsinə səbəb olmaqdadır. Lakin problemlər var. Vəkillərin pensiya təminatı, ağır vergi və sosial ödəniş yükü, habelə dövlət hesabına ödənilən məbləğin artırılması zərurəti kimi məsələlər dəfələrlə parlamentin tribunasından səsləndirilib. Məndə olan məlumata görə, yaxın dövrdə bu istiqamətdə ciddi yeniliklər gözlənilir. Həmçinin vəkilliyə qəbul üçün tələb olunan təcrübənin azaldılması, habelə cinayət prosesində vəkilə ittiham tərəfi ilə bərabər prosessual imkanların yaradılması kimi ciddi nüanslar həllini gözləyir. Amma bu, qanunvericilik səviyyəsində əsaslandırılıb həll edilə biləcək məsələlərdir.

Azərbaycan vəkilliyinin çox daha ciddi bir problemi var. Bildiyimiz kimi, müdafiəçi müdafiə etdiyi şəxsin şəxsiyyəti ilə, baxılan cinayət işinin xarakteri ilə eyniləşdirilə bilməz. Yəni vəkil terrorçunu da, qulduru da müdafiə edə bilər, amma bu o demək deyil ki, vəkil cinayətkardır. Deyim ki, cəmiyyətdə artıq biz bu eyniləşdirməyə son qoymaq mühitini formalaşdırmağa bilmişik. Lakin təəssüflər olsun ki, bəzi vəkillərimiz özləri hələ də eyniləşdirmənin təsirdən çıxma bilmirlər. Bəzən görürük ki, vəkil hansısa mü-

xalifət funksionerini müdafiə edərkən özü daha radikal bir müxalifətçiyə çevrilir. Adam müdafiə fəaliyyətini bir kənara atır. Məhkəməni siyasiləşdirir, antidövlət kampaniyaları başlayır. Mən açıq deyim, xaricdə ayrı-ayrı qüvvələrin məhz belə vəkilləri qəsdən qəhrəmana çevirməsi, stimullaşdırması, dövlətlə döyüşmənin cəsəətli vəkilliyyənin göstəricisi olması barədə məqsədli yanlış təbliğat, təəssüf ki, bu kimi hallara rəvac verir. Bilirsiniz, vəkil başa düşməlidir ki, onun rəqibi dövlət deyil. Vəkil ittiham tərəfi ilə çəkişir. Baxın, oxşar inkişaf yolu keçən dövlətlərdə vəkillik hələ də icra hakimiyyətinin tabeliyindədir. Hətta bəzilərinə, – mən indi qonşu dövlətin adını çəkmirəm, – vəkil vəsiqəsini də Ədliyyə Nazirliyi verir.

Azərbaycana baxaq. Cənab Prezidentin 2018-ci il 22 fevral, 2019-cu il 3 aprel tarixli sərəncam və fərmanlarında müstəqil və güclü vəkillik üçün açıq mətnlə konkret məqsədlər qoyulub, dövlət iradə ifadə edir. Bu mənada mən hesab edirəm ki, bu yersiz düşüncələrdən, cəhdlərdən imtina edib diqqəti peşəkar fəaliyyətə yönəltmək həm vəkillik, həm də dövlətimiz adına böyük bir uğur olar.

Mən çıxışımın sonunda başda kollegiya sədri, sədr müavinləri, vəkil bürolarının rəhbəri olmaqla hər bir vəkilimizi peşə bayramı münasibəti ilə təbrik edirəm. Eyni zamanda, vəkilliyyənin inkişafına çox ciddi dəstəyinə görə şəxsən cənab Prezidentə təşəkkür edirəm. Eyni zamanda, parlament səviyyəsində dəstəyinizi əsirgəmədiyinizə görə, Sahibə xanım, şəxsən Sizə və eləcə də deputat həmkarlarıma təşəkkür edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bizim vaxtımız bitdi, hörmətli həmkarlar. Biz gündəliyin məsələlərinə keçirik.

Onu da qeyd edirəm ki, gündəliyimizdə 19 məsələ var.

Bu məsələlərdən biri gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən icra hakimiyyəti orqanının məlumatıdır. Qalan 18 məsələ isə üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Hörmətli həmkarlar, 1-ci məsələyə keçməzdən əvvəl onu da deyim ki, bu gün dəvət olunan hörmətli Bahar xanım buradadır. Bahar Muradova – Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri, Teymur Məmmədov – Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi sədrinin köməkçisi – mətbuat katibi, Taliyə xanım İbrahimova – Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Hüquqi təminat şöbəsinin müdiri, Fərid Ədilov – həmin komitənin Beynəlxalq əlaqələr və protokol xidməti şöbəsinin müdiri və Sevinc xanım Məmmədova – Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin böyük məsləhətçisi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz 1-ci məsələyə keçirik. Dediym kimi, bu məsələ Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən icra hakimiyyəti orqanının məlumatı haqqındadır. Məlumatı təqdim etmək üçün mən hörmətli Bahar xanıma dəvət edirəm. Bahar xanım, buyurun.

B.Muradova, *Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri.*

Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli sədarət, hörmətli millət vəkilləri və media nümayəndələri! Hamınızı salamlayıram və ümumilikdə, Milli Məclisin işinə və bizim məlumatın müzakirəsinə uğurlar arzulayıram.

Gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı 2020-ci ildə görülən işlərdən danışarkən ilk növbədə bu ilin ölkə-

mizin və xalqımızın həyatına erməni faşizmi üzərində qazanılmış tarixi qələbə ili kimi daxil olduğunu xüsusi vurğulamaq lazımdır. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, cinsi və etnik mənsubiyyətindən, siyasi əqidə və dini baxışlarından asılı olmayaraq bütün yurddaşlarımız əsl vətənpərvərlik nümunəsi göstərərək eyni amal uğrunda birləşməyi bacardı, tarixi yüzillərə söykənən erməni məsələsini və son 30 ilədək olan işğal siyasətindən əziyyət çəkən vətəndaşlarımızın pozulmuş hüquqlarını bərpa etmək üçün cəsaret və qəhrəmanlıq nümayiş etdirdi. Əsas vəzifəsi vətəndaşların bütün növ hüquqlarının qorunması, o cümlədən dövlət suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi olan Azərbaycan dövləti başda Ali Baş Komandan İlham Əliyev olmaqla, Azərbaycan Ordusu torpaqlarımıza həyatı, dirçəlişi və insanları qaytarmaq üçün müqəddəs savaşa qalib gəldi. Həm qazanılan böyük qələbə, həm də COVID-19-un cilovlanması istiqamətində əldə etdiyimiz nailiyyətlərlə yanaşı, müharibədən və pandemiya təsirlənmiş minlərcə soydaşımız müxtəlif səpkili problemlərlə üzləşdi, ailələrdə və cəmiyyətdə narahatlıq doğuran bəzi hallar baş verdi. İndi uzun sürən münaqişə və müharibənin ağır nəticələrinin aradan qaldırılması, keçmiş məcburi köçkün və qaçqınların ləyaqətli qayıdışının təmin olunması, əhalinin rifahı və həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi qarşıda duran əsas vəzifədir.

Qanunun qüvvəyə minməsindən keçən 15 il ərzində əldə edilən müsbət təcrübəni nəzərə alaraq bu sahədə də məsuliyyət və öhdəliklərin bölünməsi prinsipinə əsasən kişi və qadınların bütün səviyyələrdə bərabər töhfə vermək imkanlarının artırılacağını əminliklə söyləmək olar.

2020-ci ildə də Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınan və müdafiə olunan mühüm prinsip və

standartlarından biri kimi gender bərabərliyinin təmin edilməsinə yönəlik zəruri alət və mexanizmlərin inkişafı istiqamətində mühüm addımlar atmışdır. İlk növbədə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi sahəsində vacib sənədlər qəbul edilmişdir. Doğrudur, mən monitoru görməsəm də, təxminən deyəcəyəm. Uyğunsuzluq olarsa, üzr istəyirəm. Cədvəldə əksini tapan həmin sənədlər içərisində 2 sənəd xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu, ilk növbədə Azərbaycan Respublikasının uşaqlara dair strategiyası və həmin strategiyanın yerinə yetirilməsinə dair fəaliyyət planıdır. Buna görə biz cənab Prezidentə təşəkkür edirik, ötən il çox vacib sənədlər imzalandı.

Eləcə də, “Azərbaycan Respublikasında məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair 2020–2023-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın imzalanması bu sahədə mübarizənin daha geniş miqyasda və əsaslı olaraq aparılması üçün yeni bir mərhələyə keçidə imkan yaratmışdır. İnstitusional mexanizmlərin gücləndirilməsi istiqamətində 2020-ci ildə də fəaliyyət davam etdirilmişdir. Ailə üzvlərinə fərdi yanaşmaya uyğun qurulan fəaliyyət uşaq və ailələrə dəstək mərkəzlərinin geniş imkanlara malik olduğunu üzə çıxarmışdır. Mərkəzlərin fəaliyyətindən ötən ildə 25 min 23 nəfər, 9876 ailə bəhrələnmişdir. Bu barədə məlumatda müfəssəl faktlar yer alır.

Gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində hesabat dövrü ərzində tədbirlər həyata keçirilmiş, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq, cinsi ayrı-seçkilik üzrə mübarizə üsulları və digər müvafiq mövzular üzrə təlim kursları təşkil olunmuşdur, vəzifə təlimatları və digər tövsiyələr hazırlanmışdır. Gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq üzrə monitoring qrupları ilə məişət zorakılığı qurbanlarının təhlükəsizliyini

təmin etmək və onları dəstəkləmək üçün dövlət qurumları və yerli səviyyəli istiqamətləndirmə mexanizmlərinin potensialının artırılması üzrə Tvining layihəsi çərçivəsində ilkin görüşlər keçirilmişdir. Respublikanın 15 rayon və şəhərində bələdiyyələrdə gender komissiyalarının yaradılmasına texniki yardım göstərilmişdir.

Qadın resurs mərkəzləri də fəaliyyətini genişləndirmişdir. Hesabat ilində Bakı şəhəri və Qusar rayon resurs mərkəzləri qeyri-hökumət təşkilatı kimi dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Hazırda ümumilikdə 9 resurs mərkəzində 2799 üzv vardır. Ötən il Göyçay rayonunda da qadın resurs mərkəzi yaradılmış və fəaliyyətə başlamışdır. Həmçinin resurs mərkəzləri tərəfindən COVID-19 pandemiyası dövründə 880 ailəyə psixoloji və 440 ailəyə ehtiyaclarına uyğun yardımlar göstərilmişdir. Nəzərə alsaq ki, bunlar ictimai əsaslarla fəaliyyət göstərir, bu, kifayət qədər böyük işdir.

Komitədə BMT-nin Əhali Fondunun birgə əməkdaşlığı nəticəsində 860 nömrəli qaynar xətt yaradılmış və 2020-ci il dekabrın 1-dən etibarən fəaliyyət göstərməkdədir.

Ötən il sosial sifarişlər çərçivəsində tələblər nəzərə alınaraq məişət zorakılığının qarşısının alınması istiqamətində Bakı şəhərində 1, regionlarda da 1 olmaqla məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər və uşaqlar üçün dövlət yardım mərkəzləri yaradılmışdır.

Gender mədəniyyətinin təbliği, dövlət ailə siyasətinin həyata keçirilməsi istiqamətində görülən işlər barədə geniş informasiya təqdim edilən məlumatda öz əksini tapmışdır. Həmçinin qeyd etmək istərdim ki, bu gün sizin masalarınızın üzərində Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi ilə birgə keçirdiyimiz çox sanballı bir təhlil materialı vardır. Orada bu məsələlərlə əlaqədar çoxsaylı məlumatlar əldə edə bilərsiniz.

Beynəlxalq və milli tərəfdaşlarımızla birgə çoxsaylı

təlim və seminarlar, onlayn görüş və vebinarlar, maarifləndirici tədbirlər keçirilməsi və çap məhsullarının yayılması ilə daha geniş ərazini və daha çox insanı, ailələri əhatə etməyə çalışmış, səyləri və imkanları birləşdirməklə məlumatlılığın artmasına ötən illə müqayisədə daha çox nail olmuşuq. Təkcə daxili işlər orqanları tərəfindən maarifləndirmə və preventiv tədbirlərin görülməsi istiqamətində gənclər arasında 350-dən artıq görüş, yığıncaq və konfrans keçirilmişdir.

Hörmətli millət vəkilləri, bu gün dünyada ümumi hədəflər naminə inkişafı artırmaq, bəşəriyyəti və cəmiyyəti layiq olduqları rifaha çatdırmaq üçün dövlətlərin vacib siyasi və iqtisadi qərarların qəbulu prosesində kişi və qadınların bərabər iştirak və təmsilçiliyini təmin etmək vəzifəsi aktual olaraq qalır. Bu isə cinsi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması kimi təməl prinsiplərinə əməl etməklə sülhsevər, təhlükəsiz və firavan cəmiyyət quruculuğuna xidmət edir. Həmçinin gender amilinin həyata keçirilən bütün siyasət və fəaliyyət planına daxil edilməsi işi də bu işin tərkib hissəsi olaraq davam etdirilmişdir. İqlim dəyişmələri ilə bağlı milli səviyyədə siyasət və proqramların gender perspektivlərini ehtiva etməsi üçün bir sıra sektoral və ümumi təhlillər həyata keçirilmiş, müvafiq tövsiyə sənədləri işlənib hazırlanmışdır. 2020-ci ildə dövlət komitəsinə daxil olan müraciətlərin təhlili göstərir ki, cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyə yol verilməsi ilə bağlı ən geniş yayılmış hallar özəl sektorda hamilə və himayəsində azyaşlı uşağı olan analarla əmək müqaviləsinə xitam verilməsi, işə qəbul zamanı əks cinsin nümayəndələrinə üstünlüyün verilməsi, işləyən analar üçün nəzərdə tutulmuş güzəştlərin nəzərə alınmaması və seksual qısnama ilə bağlı olmuşdur.

Odur ki, özəl şirkətlərdə də gender məsul şəxslərin müəyyən edilməsi və əmək kollektivlərində həmkarlar ittifaqlarının şəbəkələrinin genişlənməsi təşviq edilməlidir.

2020-ci ildə əldə edilən məlumatlara görə, iş yerlərində seksual qısnama ilə bağlı faktlar qeydə alınmamışdır. Baxmayaraq ki, cəmiyyət bu məsələlərlə bağlı məlumatları alır. Son illərdə müşahidə olunan bəzi intihar hallarında da qeyd edilən xarakterli əlamətlər nəzərə çarpır. Qanunun 2.04-cü maddəsinin tətbiqi sahəsində problemlər hələ də qalmaqdadır. Burada isə həm obyektiv, həm də daha çox subyektiv yanaşmalar böyük rol oynayır.

2019–2020-ci illərdə respublika ərazisində baş vermiş özünüöldürmə və özünüöldürməyə cəhd hadisələri üzrə statistik məlumatlara nəzər yetirsək, görərik ki, kişilər arasında intihar halları qadınlara nisbətən daha çox baş verir. Cəmiyyət isə daha çox qadın intiharlarına həssas yanaşmanı nümayiş etdirməkdədir və düşünürəm, haqlıdır. Bu istiqamətdə təşviqatın təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı, dövlət komitəsi hüquq mühafizə orqanları ilə birgə bir sıra tədbirlər həyata keçirmiş, gender məsul şəxslərin bacarıqlarının artırılmasını diqqətdə saxlamışdır.

Gender əsaslı məişət zorakılığı ötən il yenə əsas müzakirə mövzusu olmuşdur. Əsas diqqət isə konkret cinayətlərin detalları və şəxslərin, o cümlədən qurumların davranışına yönəlmişdir. Mən bunu təəssüflə qeyd etmək istərdim. Bizim hər birimizin hər gün müşahidə etdiyimiz milli adət pərdəsinə bükülmüş mənfi stereotiplər, qadınlara qarşı qəbul edilməsi mümkün olmayan davranışların mənbəyinə və səbəblərinə dözümlü münasibətlərə seyrçi qalmaq hələ də qınaq obyektinə ola bilmir.

2019-cu ildən etibarən məhkəmə qərarlarında “Məişət zorakılığının aradan qaldırılması haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanunu 23 dəfə, “Gender bərabərliyinin təminatları haqqında” Qanun isə 16 dəfə tətbiq olunmuşdur. Baş vermiş cinayət hallarına görə, tətbiqin sayı kifayət qədər azdır, düşünürəm, izaha ehtiyac yoxdur. Bütün deyilənlərə rəğmən, belə cinayətlərin sayında azalma müşahidə olunmuşdur. 2019-cu ildə komitəyə məişət zorakılığı ilə bağlı 242 müraciət daxil olmuşdusa, 2020-ci ildə bu rəqəm 179 olmuşdur. 2020-ci il ərzində gender əsaslı zorakılıqla bağlı prokurorluq və daxili işlər orqanları tərəfindən, ümumilikdə, 376 cinayət işi üzrə 394 şəxs barəsində araşdırma aparılmış və müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir.

Bir faktı da xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Çünki cəmiyyət hər zaman baş verən hadisələri müzakirə edir. Amma qarşısı alınan məsələlər, problemlər kölgədə qalır. Ailə münəqişəsi zəminində daxil olmuş məlumatlar üzrə görülən operativ cavab tədbirləri ilə 10587 hüquqazidd əməlin qarşısı alınmışdır.

Ümumilikdə, 2019-cu ilə nisbətən qadınlara qarşı, o cümlədən zorakılıqla bağlı cinayətlərin sayı 9 faiz azalmışdır. Dövlət komitəsi ötən il də bu barədə cəmiyyətin narahatlığını nəzərə alaraq müvafiq təhlillər və sorğular keçirmişdir. Məlumatda bununla bağlı materiallar əksini tapır, slaydlar isə diqqətinizə təqdim olunur.

Məişət zorakılığının 4 – psixoloji, fiziki, cinsi və iqtisadi növünün ailədə baş verməsi əksər hallarda onun dağılmasına gətirib çıxarır. Bu barədə rəqəmlərin müqayisəsini müvafiq cədvəllərdən görmək olar. Erkən nikah hallarının dinamikasında azalma qeydə alınsa da, onun tamamilə aradan qaldırılması hələ də mümkün olmamışdır.

2020-ci ildə 165 nəfər 18 yaşadək qız nikaha daxil olmuşdur. Paradoks ondadır ki, Cinayət Məcəlləsinin 176.1-ci

maddəsi üzrə 2020-ci ildə cəmi 1 cinayət qeydə alınmışdır. Bərabərlik hüququnu pozma və erkən nikahla bağlı isə heç bir cinayət qeydə alınmamışdır. Bunun müxtəlif səbəbləri var və düşünürəm ki, bu da çox ciddi və sanballı bir təhlil tələb edir. Zahid müəllim, Sizinlə birlikdə işləməliyik.

Respublikanın iqtisadi rayonları üzrə 2020-ci ildə 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı ən çox Aran iqtisadi rayonu üzrə 698 nəfər, Gəncə-Qazax üzrə 325 nəfər, Lənkəran üzrə 306 nəfər, dağlıq Şirvan üzrə 109 nəfər olmuşdur. Ən az göstərici isə Kəlbəcər-Laçın üzrə – 40 nəfər olmuşdur. Kifayət qədər narahatedici rəqəmlərdir. Dövlət Komitəsi ötən il bu sahədə işləri intensiv aparmış, dövlət orqanları, QHT və media quruluşları ilə birgə maarifləndirmə və təşviqat işini gücləndirmişdir. Əlbəttə, pandemiyanın yaratdığı çətinliklərin mənfi təsirlərini də gözdən qaçıрмаq olmaz. Bu sahədə tədbirlərin əksər hissəsini mütəxəssislərin peşəkarlığının artırılması sahəsində təlimlər, baş verən hüquqazidd əməllər haqqında informasiyaların müəyyən çərçivələrdə verilməsi qaydalarına əməl edilməsinə çağırış olmuşdur. 2020-ci ildə cins seçimi məsələsi də aktual olaraq qalmışdır. Azərbaycan bu məsələdə, təəssüflə qeyd etməliyəm ki, dünya ikincisidir.

Azərbaycan şəhərlərində hər 100 qız uşağına 112 oğlan, kənd yerlərində hər 100 qız uşağına 115 oğlan doğulur. Rəqəmlər getdikcə təhlükəli xarakter alır. Doğulan uşaqlar arasında cins nisbəti qızlar 100, oğlanlar 114 olmaqla, ümumilikdə, bioloji normanın pozulmasını göstərir.

Hörmətli millət vəkilləri, dövlətin idarə olunmasında və qərarların qəbul edilməsində bir cinsin nümayəndələrinin üstünlüyünə yol verilməməsinin təmin olunmasında Ümum-

milli Lider Heydər Əliyevin “Dövlət qadın siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında” 2000-ci il 6 mart tarixli Fərmanı xüsusi rol oynamışdır. Bu fərman bütün dövlət qurumlarında fəaliyyət növü nəzərə alınmaqla qadınların rəhbərlik səviyyəsində kişilərlə bərabər təmsil olunmasını nəzərdə tutur. Fərmanın icrası məqsədi ilə bütün yerli icra hakimiyyəti başçılarının müavinlərindən ən azı birinin qadın olması nəzərdə tutulmuşdur. Əvvəlki illərlə müqayisədə bunu vurğulamalıyıq ki, bu sahədə qadınların təmsilçiliyi artmaq üzrədir. Qanunverici, icraedici və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarındakı təmsilçiliklə bağlı mövcud vəziyyət bunu deməyə əsas verir. Diqqətinizə təqdim olunan slaydlarda bu artım rəqəmlərdə özünü göstərir. Məsələn, Milli Məclis Aparatında çalışan dövlət qulluqçuları və digər əməkdaşların cins üzrə bölgüsünə baxsaq, digər vəzifələrdə çalışanlar arasında qadınların üstünlük təşkil etdiyini görmək olar. Əlbəttə ki, inzibati vəzifələrdə, qərar qəbul etmə səviyyəsində yenə də kişilər üstünlük təşkil edir. İcra hakimiyyəti orqanlarında isə 2020-ci ildə rəhbər vəzifələrdə çalışan qadınların sayında əhəmiyyətli bir dəyişiklik baş verməmişdir. Hazırda prokurorluq orqanlarında işləyən işçilərin 75 nəfərinin 7 faizini qadınlar təşkil edir. Onlardan 8-i rəhbər vəzifədədir. Diplomantik xidmət orqanlarında ənənəvi olaraq kişilər daha çox təmsil olunur. Lakin bu sahədə rəhbər vəzifələrdə çalışan bizim qadın diplomatların əldə etdiyi uğurları və onların peşəkarcılığının digərlərindən heç də fərqlənmədiyini nəzərə alsaq, gələcəkdə onlara daha çox bu sahədə vəzifələri cəsarətlə etibar etmək olar.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin təqdim etdiyi statistikaya görə, 2021-ci il yanvarın 1-nə olan vəziyyətdə dövlət qulluğu vəzifələrində təmsilçilik təxminən bərabərliyə yaxın-

dır. Dövlət qulluğunun vəzifələrini tutmuş işçilərin isə əsas hissəsi 25-44 yaşda olanlardır. Test imtahanlarında uğur əldə edən şəxslərin yaş qrupu üzrə bölgüsünə əsasən qadın namizədlərin 20-24 yaş qrupu 55,2 faiz, kişi namizədlərin isə 25-29 yaş qrupu 52,2 faiz üzrə ən yüksək nəticə əldə etdiyi məlum olur. 4 yaş qrupu üzrə qadınlar, digər 3 yaş qrupu üzrə kişilər üstünlük təşkil edir. Yalnız 40-44 yaş qrupu üzrə gender bərabərliyi müşahidə edilmişdir. Cədvəldən də göründüyü kimi, inzibati vəzifələrdə kişilər, yardımçı vəzifələrdə qadınlar üstünlük təşkil edir. Qeyd edilən göstəriciləri təhlil edərkən qərar qəbuletmədə iştirak baxımından kişilərə nisbətdə qadınlar yenə də geridə qalır.

2019-cu il ilə müqayisədə hakim qadınların sayı 15 faiz artmışdır. 2019-cu ildə yerli özünüidarə orqanlarına seçilmiş kişilər 61 faiz, qadınlar isə 39 faiz təşkil etmişdir. 2021-ci il 1 yanvar tarixinə olan məlumata əsasən bələdiyyə qulluğunda çalışan 6 min nəfər işçinin 1700-nü qadınlar, 4300-nü isə kişilər təşkil etmişdir. Burada da bərabərliyə doğru müsbət dinamika son illərdə özünü göstərməkdədir.

Gender bərabərliyinin sahələr üzrə təmin edilməsinə gəldikdə isə qeyd etmək lazımdır ki, əmək hüquqlarının həyata keçirilməsində bərabərliklə bağlı problemlər hələ də qalmaqdadır. 2020-ci ildə ölkə üzrə iqtisadi fəal və məşğul əhəlinin tərkibində kişilərin sayı qadınların sayına nisbətən bir qədər çox olmuşdur. İşsizliyin səviyyəsi qadınlar arasında 57,5 faiz, kişilər arasında 42,5 faiz olmuşdur. 2020-ci ildə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə maddi işçilərin orta aylıq nominal əmək haqqı kişilər üçün 830,2 manat, qadınlar üçün 525,6 manat olmuşdur. 2019-cu il ilə müqayisədə 2020-ci ildə qadınların orta aylıq nominal əmək haqqının kişilərin orta aylıq nominal əmək haqqına

nisbəti 50,5-dən 63,3 faizə qalxmışdır. 2020-ci ildə həmkarlar ittifaqlarına əmək hüquqlarının pozulması ilə bağlı daxil olmuş 1346 müraciətin 632-si qadınlar, 714-ü isə kişilər tərəfindən olmuşdur. Əmək Müfəttişliyi Xidməti isə il ərzində 955 pozuntuya görə 1 milyon 716 min 50 manat cərimə tətbiq etmişdir. Lakin xidmət bu pozuntuların cins üzrə təsnifatını təqdim etməmişdir.

2021-ci il 1 aprel tarixinə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə fərdi sahibkarların cins bölgüsündə qadınlar 21,3, kişilər isə 78,7 faiz təşkil edib. Müxtəlif fəaliyyət növləri üzrə fərdi sahibkarların gender bölgüsündən məlum olur ki, təhsil sahəsi istisna olmaqla bütün fəaliyyət sahələrində sahibkar kişilər üstünlük təşkil edir. 2020-ci ildə komitənin beynəlxalq təşkilatların dəstəyi ilə birgə icra etdiyi müxtəlif layihələr çərçivəsində məşğulluğuna dəstək verilmiş 107 qadın mikrosahibkarlıq fəaliyyətinə başlamışdır. Qadınlar arasında özünüməşğulluğun və sahibkarlığın inkişafı istiqamətində digər qurumlar tərəfindən də çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilmişdir. Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Sahibkarlığın İnkişafı Fondu, Azərbaycanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Assosiasiyası, Aqrar Fəaliyyətli Azərbaycan Qadınları (AFAQ), BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) və KOBİA tərəfindən qadın sahibkarlığının inkişafına yönəlik bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, təlimlər aparılmış, yeni biznes subyektləri yaradılmışdır. Bütün bunlara rəğmən, sahibkarlıq, xüsusən orta subyektləri arasında qadınların xüsusi çəkisinin az olması bu sahədə aparılan işlərin gücləndirilməsini tələb edir. Xüsusən kənd yerlərində qadın məşğulluğunun daha perspektivli istiqamətlərinin müəyyənəndirilməsi vacibdir. Ötən ilki müzakirədə millət vəkilləri tərəfindən bu məsələ ciddi diqqət obyektində

olmuşdur. Bu dəfə də il ərzində edilən çıxışlarda bu məsələ xüsusi vurğulanır və dövlət komitəsi həm bunu, həm də cənab Prezidentin tapşırığını nəzərə alaraq hazırda qadınların özəl sahə hesabına məşğulluğunun təmin edilməsi üzrə fəaliyyət planı üzərində işlərini davam etdirir və o, aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılmaya təqdim edilmişdir.

Hörmətli millət vəkilləri, Azərbaycan hökumətinin təhsil siyasətində qadın və kişilərin təhsilin bütün pillə və səviyyələrində bərabər iştirakı və karyera inkişafı əsas prioritetlərdən biridir. Bir qayda olaraq, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri, eləcə də də ilk peşə ixtisas təhsili müəssisələrinin işçiləri arasında qadınlar üstünlük təşkil edir. Rəhbər vəzifələrdə çalışanlar arasında isə orta ixtisas təhsili müəssisələri istisna olmaqla digər yerdə kişilər böyük üstünlüyə malikdirlər. 2021-ci ilin əvvəlinə Azərbaycanda hər 100 təhsil alanın 47-si qadın, 53-ü kişidir. Orta ümumtəhsil məktəblərinin yuxarı siniflərində, cədvələ diqqət etsəniz, görəcəksiniz ki, təhsil alanlar arasında azalma gedir. İbtidai siniflə buraxılış sinifləri arasındakı fərq yarıbayarıdır. Məlumatda bununla və digər maraqlı tendensiyaları əks etdirən rəqəmlərlə, yəqin ki, tanış olmusunuz. Onların təhsildən yayındırılmasının qarşısını almaq üçün, xüsusən qızların təhsildən yayındırılmasının qarşısını almaq üçün yerli icra, təhsil və hüquq mühafizə orqanları davamlı olaraq zəruri tədbirləri həyata keçirmişlər. Tədrisin məzmununda indiyədək əksini tapan gender stereotiplərinin aradan qaldırılması da diqqətdə saxlanılmışdır. Onu da vurğulamaq istərdim ki, dərslilər nəşr edilməzdən öncə müxtəlif digər meyarlarla yanaşı, gender, irq, etnik və din məsələlərinə həssas yanaşmanın təmin olunması meyarı üzrə də qiymətləndirilir. Son 5 ildə qeyd edilən meyar üzrə dərslilərə verilən rəy və

təkliflərin nəzərə alınmasına nəzarət gücləndirilmiş və bu istiqamətdə fəaliyyətə xüsusi mütəxəssislər cəlb edilmişdir. Həmçinin məktəbəqədər və ümumi təhsil müəssisələrinin əməkdaşlarına müvafiq mövzularda təlimlər keçirilmiş, metodiki dəstək üçün müvafiq materiallar hazırlanmışdır. Məlumatda qabaqlayıcı, maarifləndirici və nəticələrə yönəlik çoxsaylı tədbirlər haqda müfəssəl qeydlər yer alır. Peşə təhsilinə cəlb olunanların, o cümlədən qadınların sayı artmaqda davam edir. Belə ki, 2018-ci ildə qəbul olunan tələbələrin 26,7 faizini, 2019-cu ildə 29,8 faizini, 2020-ci ildə isə 32,8 faizini qadınlar təşkil etmişdir. Dinamika göz önündədir, amma onların peşəsinə uyğun işlə təmin olunması sahəsində də kişilər daha uğurlu nəticələr əldə edirlər.

Karyera və iş yarmarkalarının təşkilinə daha geniş spektrdə şirkətlərin və işəgötürənlərin cəlb olunmasına diqqətin artırılmasına ehtiyac hiss olunmaqdadır.

2021-ci ilin nəticələrinə görə bakalavriat üzrə qadınlar, magistratura üzrə kişilər üstünlük təşkil etmişdir. 2020–2021-ci tədris ilinin əvvəlinə dövlət ali təhsil müəssisələrində professor-müəllim heyətində çalışan qadınlar arasında baş müəllimlər, müəllimlər və assistentlər üstünlük təşkil etmişdir. Eyni vəziyyət qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələrinə də aiddir. Təhsil Nazirliyinin təqdim etdiyi məlumatların emalı nəticəsində məlum olur ki, təhsil alanlar və təhsil verənlər, o cümlədən təhsil müəssisələrinin rəhbərləri arasında qadınların xüsusi çəkisi zəif də olsa, artmaqdadır. Mövcud statistik məlumatlar göstərir ki, elmi fəaliyyətlə məşğul olanlar içərisində də qadınlar əhəmiyyətli paya malikdirlər. Buna baxmayaraq, rəhbər vəzifələrdə çalışan qadınların, həmçinin Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi və müxbir üzvləri arasında kişilər

daha çox üstünlük təşkil edir. Vəziyyətin təhlilinə, nəticələrdən asılı olaraq ünvanlı tədbirlərin görülməsinə olan ehtiyacı nəzərə alaraq dövlət komitəsi 2022-ci ilin dövlət büdcəsindən maliyyələşdiriləcək tədbirlər planına bütün maraqlı tərəflərin cəlb olunması ilə sanballı bir təhlil keçirilməsi barədə bənd daxil etmişdir. Təhsilin bütün səviyyələrində yaxşı nəticə göstərən qadınların elmdə rəqabət qabiliyyətinin artırılması üçün bu təhlilin bəzi imkanlar açma biləcəyinə, əlbəttə ki, inanmaq istərdim.

Hörmətli millət vəkilləri, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində gender bərabərliyinin təmin edilməsi, qadınların İKT sektorunda daha fəal iştirakı və təmsilçiliyinin təşviqi dayanıqlı inkişaf məqsədlərinin həyata keçirilməsində mühüm rol oynayır. Dördüncü global məqsəd hər kəs üçün inklüziv, keyfiyyətli və ömür boyu təhsilin təşviq edilməsinə, beşinci məqsəd gənc qızların və qadınların bu sahədə peşə biliklərini və karyera imkanlarını artırmağa, doqquzuncu isə İKT-də gender bərabərliyinin qorunmasına, möhkəm və dayanıqlı infrastrukturun yaradılmasına, inklüziv və dayanıqlı sənayeləşmənin təşviqinə və innovasiyaların inkişafına xidmət edir. Bütün bu məqsədlərə çatmaq üçün isə geniş səlahiyyətləri olan qurumlardan biri Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin strukturu üzrə ümumi işçi sayında və rəhbər vəzifələrdə yenə də kişilər üstünlük təşkil edir. Lakin aidyyəti qurumlardan verilən məlumatlar göstərir ki, bu bərabərsizliyi aradan qaldırmaq üçün digər dövlət orqanları, beynəlxalq təşkilatlar və vətəndaş cəmiyyəti qurumları ilə birgə təhsil, elm və innovasiya sahəsində müxtəlif layihələr icra olunmaqda, qeyri-ənənəvi peşə sahələrinə yiyələnməklə bağlı mövcud stereotiplərin aradan qaldırılmasına uğurlu cəhdlər edilməkdədir.

Hörmətli millət vəkilləri, ölkədə gender bərabərliyinin təmin olunması sahəsində dövlətin vəzifələrinin tam və hərtərəfli icrasına təsir göstərən amillərdən biri də qanunun 16-cı maddəsində siyasi partiyaların, qeyri-hökumət təşkilatlarının və həmkarlar ittifaqlarının üzərinə qoyulan öhdəliklərə olan münasibətidir. Azərbaycanda çoxpartiyalı siyasi sistem, vətəndaş təşəbbüslərinə açıq cəmiyyət, əmək hüquqlarının qorunması ilə bağlı çoxillik təcrübəyə malik həmkarlar təşkilatları mövcuddur. Son illər hər üç istiqamətdə dövlətin sərgilədiyi konstruktivlik, şəffaflıq və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan və son seçkilərdən sonra formalaşan yeni siyasi konfigurasiya bu istiqamətdə olan münasibətləri keyfiyyətə yeni bir səviyyəyə qaldırmışdır. Bütün bunlarla əlaqədar olaraq dövlət komitəsi ilə adıçəkilən qurumlar arasında qanunun icra vəziyyəti barədə məlumat mübadiləsi sahəsindəki bəzi boşluqları xüsusi qeyd etmək istərdim. Onları aradan qaldırmaq üçün, hesab edirəm, mümkün təmasların forma və məzmunu ilə bağlı məsləhətləşmələrə ehtiyac vardır. Mən bugünkü fürsətdən istifadə edərək bu sahənin rəhbərlərinə, xüsusən parlamentdə təmsil olunan siyasi partiyaların rəhbərlərinə müraciət edərək rəhbərlik etdiyi qurumlarda gender əlaqələndiricilərinin müəyyən olunması, həm təşkilatdaxili bərabərliyin, həm də hesabatlılığın təmin edilməsi üçün tədbirlər görməyə çağırıram. Siyasi partiyaların, qeyri-hökumət təşkilatlarının və həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyətlərində gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində, birinci onu da qeyd etmək istərdim ki, 2020-ci ildə ölkəmizdə 63 siyasi partiya dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Onlardan yalnız birinə qadınlar, 62-nə isə kişilər rəhbərlik etmişdir. Bizim komitə olaraq əldə etdiyimiz məlumat yalnız bundan ibarət olmuşdur. Ona görə də hesab edirəm

ki, bu təmaslar artırılmalıdır. Siyasi partiyaların fəaliyyəti ilə əlaqədar yalnız seçkidə iştirakla bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyasının açıq mənbələrindən və dövlət komitəsinə təqdim etdiyi informasiyalar əsasında bəzi məqamları məlumatda əks etdirmişik. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilərdə adı seçki bülleteninə daxil olan 1314 namizəd qeydə alınıb. Onlardan 1038-i – 79 faizi kişi, 276-sı – 21 faizi isə qadın olmuşdur. Namizədlərdən 99 kişi və 22 qadın ali qanunverici orqana seçilmişdir. Seçicilərin ümumi sayı 5 milyon 238 min nəfər olub. Onlardan 2 milyon 579 min 922 nəfərini kişilər, 2 milyon 658 min 78 nəfərini isə qadınlar təşkil etmişdir. Hesab edirik ki, qadınlar sayca çoxluq təşkil etdikləri üçün onların gələcəkdə bu prosesdə iştirakına siyasi partiyalar xüsusən ciddi diqqət yetirməlidir. Ən azı onları namizəd kimi müəyyən etməlidir ki, onlar parlamentə seçilə bilsinlər.

Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən seçki komissiyalarında qadınların iştirakçılığı nəzərəçarpandır. Mərkəzi Seçki Komissiyasının hazırda fəaliyyətdə olan 18 üzvündən 14-ü kişi, 4-ü qadındır. Onlardan 3 kişi sədr, sədr müavini və katib, 1 qadın isə katib rəhbər vəzifəsində təmsil olunur. Komissiyanın katibliyində 66 kişi, 57-si qadın olmaqla cəmi 123 nəfər çalışır. 16 nəfər kişi və 3 nəfər qadın müxtəlif rəhbər vəzifələrdədir.

Qeyri-hökumət təşkilatlarının Azərbaycanda fəaliyyət göstərən QHT-ləri, fəaliyyət istiqamətləri və xüsusən gender bərabərliyinin təmin olunmasındakı rolunun daha da genişləndirilməsi haqqında əsas məlumatlar ötən ilki məlumatda daha geniş şəkildə əksini tapmışdır. Dövlət komitəsi olaraq biz və digər dövlət orqanları vətəndaş cəmiyyətinin daha fəal kəsimi ilə fəaliyyətə xüsusi önəm veririk. 2020-ci ildə bu sahədəki əməkdaşlığa və konkret

layihələrə dair qeydlər məlumatda öz əksini tapmışdır. Hesabat dövründə istər QHT-lərin qeydə alınması, istərsə də üzvlərin qəbulu və fəaliyyəti zamanı bərabərliyin gender əsaslı pozuntusu müvafiq qurumların və QHT agentliyinin təqdim etdiyi məlumatlarda rast gəlinməmişdir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqının xidmətində olan müəssisə və təşkilatlarda çalışan işçilərin 52 faizini qadınlar təşkil edir. Bu barədə məlumatları məmnuniyyətlə vurğulamaq olur. Həmkarlar İttifaqının bütün sahələrində rəhbər vəzifələrdə işçilərin 39,8 faizi qadınlardır. Rəhbər vəzifədə işləyən gənc qadınların sayında isə 3,5 faiz artım müşahidə olunur və bu, ümumi sayın 36,5 faizini təşkil edir. Aparılmış ardıcıl və məqsədyönlü işlərin nəticəsində gender bərabərliyi və qadın problemləri üzrə komissiyaların sayı artmışdır. Belə ki, həmkarlar ittifaqlarında 2006-cı ildə 90 belə komissiya, onun tərkibində 105 üzv fəaliyyət göstərirdisə, 2020-ci ildə bu komissiyaların sayı 2070-ə, üzvlərin sayı isə 11 min 170 nəfərə çatmışdır.

Səttar müəllim, bu sahədə əldə edilmiş uğurlara görə Sizə təşəkkür edirəm.

Hörmətli millət vəkilləri, 2020-ci il gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində, əsasən, çox mühüm hüquqi sənədlərin təsdiq edilməsi, gender əsaslı zorakılıqla mübarizənin gücləndirilməsi, ölkə ərazisində qadın resurs mərkəzlərinin sayının artırılması, bələdiyyələrdə gender komissiyalarının formalaşdırılması, yeni təhlillərin, təlimatların və nəşrlərin hazırlanması ilə əlamətdar olmuşdur. Müsbət məqamlardan biri odur ki, 2019-cu il üzrə məlumatda həyata keçirilməsi zəruri olan bir sıra tədbirlərin reallaşdırılması istiqamətində məqsədyönlü işlər görülmüş və onların növbəti ildə də davam etdirilməsi diqqət mərkəzindədir. Qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair

təşəbbüslərlə bağlı isə artıq dövlət komitəsi tərəfindən müvafiq addımlar atılmaqdadır. Lakin il ərzində həllini tapmamış bir çox məsələlər vardır ki, onlara növbəti ildə də diqqət yetirilməsi məqsədəuyğundur. Ötən ildə olduğu kimi, bu dəfə də biz millət vəkillərinin və ictimaiyyətin diqqətinə qarşıda görülməsi vacib olan məsələləri sıralamışıq. Düşünürəm ki, mənim onları burada sadalamağıma ehtiyac yoxdur. Siz onları görürsünüz. Sadəcə, onu qeyd etmək istərdim ki, burada əksini tapan məsələlərdən 2-ci, 3-cü, 8-ci, 9-cu və 20-ci bəndlərdə nəzərdə tutulmuş məsələlərlə bağlı Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə aidiyyəti qurumlarla razılaşdırılmış normativ hüquqi akt layihələri tərəfimizdən təqdim edilmişdir. 5-ci bənddə nəzərdə tutulmuş sənəd layihəsinə isə 44 günlük Vətən müharibəsi ilə əlaqədar olaraq yenidən baxılması zərurəti yaranmışdır.

Çıxışımın sonunda bütün millət vəkillərinə ötən ilki məlumatın müzakirəsi və ondan sonra dövlət komitəsi ilə yaxından əməkdaşlığa görə öz təşəkkürümü bildirir və davamlı dəstəyinizə ümid etdiyimizi bir daha vurğulamaq istəyirəm. Çünki ilk növbədə maddi və mənəvi təməllər üzərində inkişaf edən, gender rolları düzgün müəyyənləşdirilmiş, qarşılıqlı öhdəlikləri və məsuliyyətləri bərabər bölüşdürülmüş bir cəmiyyət qurmağa nail olmaq bizim hamımızın əsas hədəfimizdir. Bu hədəfə çatmaq isə yalnız kişi və qadınların ayrılıqda gender rollarının onların birgə rolunu üstələməsinə imkan verməməklə nail ola bilərik. Mənə elə gəlir ki, bu, bütün cəmiyyətləri irəliyə aparmaq üçün əsas lokomotivdir. Mən bir daha sizin hər birinizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Ötən il müzakirələr zamanı qaldırılan məsələlərin komitənin diqqətində olduğunu, onların bir çoxu istiqamətində müvafiq işlərin görü-

düyünü, bir çoxu istiqamətində də davam etdiyini vurğulamaqla bugünkü məlumatı yekunlaşdırıram. Hər birinizə diqqətinizə görə təşəkkür edirəm və sizi qarşıdan gələn gözəl bayramlar – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü, Yeni il münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm. Həm də özümü ayın 24-də burada hiss etmiş olaraq cənab Prezidenti 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun, minnətdaram.

Sədrlik edən. Hörmətli Bahar xanım, məlumatınıza görə çox sağ olun.

İndi isə mən sözü Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri hörmətli Hicran xanım Hüseynovaya vermək istəyirəm. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli Bahar xanım, hörmətli həmkarlar! “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə əsasən Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi 2020-ci il üzrə fəaliyyəti haqqında məlumatını Milli Məclisə təqdim etmişdir. Sənədə Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin 2021-ci il 24 dekabr tarixli iclasında baxılmış və Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim olunmuşdur. İllik məlumat 52 səhifədən, giriş və 4 hissədən – gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən, gender bərabərliyinin təmin edilməsində dövlətin vəzifələrindən, gender bərabərliyinin sahələr üzrə təmin edilməsindən, Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlərdən ibarətdir. Hazırlanmış məlumat, bütövlükdə, Azərbaycan dövlətinin gender bərabərliyi istiqaməti üzrə həyata keçir-

diyi siyasətin yerinə yetirildiyini təsdiqləyir. Onu da bildirim ki, dövlət komitəsinin məlumatı parlament üzvlərinə paylanmışdır və sənəd qənaətbəxşdir.

Mən ilk növbədə Bahar xanıma, onun kollektivinə belə sanballı bir sənəd hazırladıqları üçün və əlbəttə ki, bu gün hörmətli Bahar xanımın hərtərəfli təhlilli çıxışından sonra hamınıza təşəkkür edirəm. Mövcud pandemiya, müharibə və postmüharibə şəraitinə baxmayaraq, komitə bir sıra yeni layihələr həyata keçirmiş və qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində mühüm sənədlər hazırlamışdır. Təqdim olunan məlumatda biz bunu aydın şəkildə görürük.

Artıq bütün dünyada qəbul edilir ki, qadınların ictimai həyatın bütün sahələrində iştirakı olmadan güclü, sabit dövləti təsəvvür etmək mümkün deyil və bu səbəbdən də gündəlikdə dayanan qlobal məsələlər ayrı-ayrı ölkələrin məqsədləri ilə üst-üstə düşür. İqtisadiyyatın bütün sahələrində qadınların iqtisadi fəallığının artırılması, onların idarəetmə və qərarların qəbulu proseslərinə cəlb edilməsi, özlərini realizə etmələri üçün şəraitin yaradılması, iş və ailə həyatı arasında balansın qorunması – bunlar sabit, bərabər cəmiyyəti və davamlı iqtisadi artımı təmin edən təməl prinsiplərdir.

Dünyanın bir çox ölkələrində həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyədə keçirilən konfrans və forumlar, zirvə görüşləri bu sahədə qlobal təşəbbüsləri daha da artırır. Cari il oktyabrın 13-də Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində keçirilən III Avrasiya Qadınlar Forumu da bu qəbildən idi. Milli Məclisin hörmətli spikeri Sahibə xanım Qafarovanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti forumda, plenar iclasda və ayrı-ayrı sessiyalarda iştirak edərək Azərbaycan qadınlarının əldə etdiyi uğurlar, dünya qadın hərəkətinə verdiyi töhfələr və Azərbaycan təcrübəsi haq-

qında ətraflı məruzə və təqdimat etdilər. Çağırışlar bir daha təsdiq edir ki, gender bərabərliyinin təmin olunması üçün iqtisadi resurslara, texnologiyaya, maliyyə xidmətləri ilə məşğulluq, təhsil üçün imkanlara təhlükəsizliklə bərabər çıxış imkanları yaradılmalıdır. Bununla bağlı qeyd etmək istərdim ki, ölkədə gender bərabərliyinin təmin olunması cənab Prezident İlham Əliyevin və respublikanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın xüsusi diqqətindədir. Hələ bir çox Avropa və MDB ölkələrində gender bərabərliyi haqqında heç bir hüquqi normativ sənəd olmayanda 15 il bundan əvvəl Azərbaycanda “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Qanun qəbul edildi. 2010-cu ildə isə “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” Qanun qəbul edildi. Ailə Məcəlləsinə edilən dəyişiklik əsasında qızlar və oğlanlar üçün nikah yaşı 18-ə qaldırılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində yetkinlik yaşına çatmayan qızları nikaha daxil olmağa məcbur etməyə görə xüsusi maddə ilə məsuliyyət müəyyən edilmişdir. Qəbul olunan bütün dövlət proqramlarında qadın hüquqlarının qorunması, onların məşğulluğu, məişət zorakılığı hallarının qarşısının aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlər hər zaman nəzərə alınır. Bu gün hörmətli Bahar xanımın çıxışında da biz bunu gördük.

Ötən il gərgin və çox əlamətdar tarixi hadisələr yaşadıq. Xüsusən Vətən müharibəsində qazandığımız qələbə, davam edən pandemiya və daha sonra postmüharibə dövrünün yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, dövlət başçısı və hökumət tərəfindən gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində bir çox mühüm hüquqi sənədlər təsdiq olundu. “Məişət zorakılığı ilə mübarizəyə dair 2020–2023-cü illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”, uşaqların

doğulana qədər cins seçiminin qarşısının alınmasına dair tədbirlər planı və gənclər arasında ailənin və nikahın əhəmiyyəti, onun qorunması və möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə erkən nikahın və qohumlar arasında nikahın mənfi nəticələrinə dair maarifləndirmə qaydası gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınmasında mübarizənin daha da gücləndirilməsinə yeni imkanlar yaratdı.

Milli Məclisə təqdim olunan məlumatda gender bərabərliyi sahəsində dövlətin həyata keçirdiyi siyasət, qəbul olunmuş qanun və onun ayrı-ayrı maddələri üzrə əldə olunan nailiyyətlər, qarşıda dayanan vəzifələr, perspektivlər öz əksini tapmışdır. Mən də bəzi fikirləri nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, ölkə rəhbəri tərəfindən “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası, Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsi, Məşğulluq Strategiyası və onun həyata keçirilməsi üzrə tədbirlər planı, “Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsinə dair 2020–2025-ci illər üçün Tədbirlər Planı” və “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” adlı proqram təsdiq edilmişdir. Bu sənədlərdə qadın məşğulluğunun artırılması, qadınlar arasında sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi, kənd yerlərində qadınların peşə hazırlığının güclənməsi, startapların genişlənməsi və uşaq bağçalarının sayının artırılması üzrə tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

Mən qeyd edirəm ki, qadınların aktiv sahibkarlıq və əmək fəaliyyəti ilə məşğul ola bilməməsi səbəblərindən biri məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin çatışmazlığıdır. 1-5 yaşlı uşaqların cəmi 20 faizi uşaq bağçaları ilə əhatə olunur. Doğrudur, bu göstərici də əvvəlki illərlə müqayisədə artmışdır və bu sahədə də işlər davam edir. Bu, bir çox ölkələrin, o cümlədən inkişaf etmiş ölkələrin qarşısında

dayanan problemlərdən biridir. Qadınlar arasında işsizliyin səviyyəsi 8,4 faiz, kişilərin arasında isə 6 faiz təşkil edir. Lakin həm yerli, həm də beynəlxalq hesabatlar növbəti illərdə vəziyyətin müsbətə doğru dəyişiləcəyini bildirirlər. Əlbəttə ki, Azərbaycanda da iqtisadi imkanların artması sahəsində atılan addımlar, ilk növbədə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının yenidən bərpası və qurulması, bölgədə açılacaq kommunikasiya, logistika layihələri, eləcə də kiçik və orta biznesin inkişafı, yeni müəssisələrin açılması işsizlik səviyyəsini getdikcə azaldacaq.

2-ci məsələ. Cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkilik yol-verilməzdir. Bu əməlin törədilməsinə görə qanunvericilikdə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmuşdur. Əfsuslar olsun ki, neçə illərdir, ayrı-seçkiliyin, gender stereotiplərinin aradan qaldırılması, erkən nikah, təhsildəniyayınma, məişət və gender əsaslı zorakılıq hallarının qarşısının alınması istiqamətində maarifləndirmə işlərinin aparılmasına baxmayaraq, bu işlərin daha da güclənməsinə çox böyük ehtiyac var. Təqdim olunan məlumatda da bu fikir öz əksini tapır. Vaxtı ilə biz doğulan uşaqlar arasında cins nisbətinin pozulması məsələsini qaldıranda cəmiyyət buna birmənalı yanaşmırdı. Lakin bu məsələnin əhəmiyyətini nəzərə alaraq 2014-cü ildə cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən “Ana və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına dair 2014–2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir. Həmin proqrama əsasən selektiv abortların qarşısının alınması üçün maarifləndirmə işlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Lakin bu gün də bu məsələ aktualdır və ən mühüm gender bərabərsizliyi kimi qeyd olunur.

3-cü məsələ. Məişət zorakılığı ilə bağlı demək istərdim

ki, 2020-ci ildə məişət zorakılığı zəminində 41 qadın həlak olub. Əvvəlki illə müqayisədə bu cinayətlər nəticəsində ölənlərin sayı 34,1 faiz artıb. Bu ildə də göstəricilər heç də az deyil. Məişət zorakılığı zəminində öldürülən qadınların sayının artması, bu qədər cinayətlərin uşaqların gözü qarşısında baş verməsi, eləcə də digər neqativ halların artması bir daha göstərir ki, bu sahədə görülən işlərin daha da güclənməsinə, əlbəttə ki, tələb var.

Digər tərəfdən isə bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsini də zəruri hesab edirik. Qeyd edim ki, rəhbərlik etdiyim komitə tərəfindən bununla bağlı təkliflər hazırlanıb və Milli Məclisin rəhbərliyinə də təqdim etmişik.

Nəhayət, digər bir məsələ. Bəzi dövlət proqramlarının və hüquqi aktların vaxtı artıq bitmək üzrədir. Lakin burada nəzərdə tutulan məsələlər hələ də öz aktuallığını saxlamaqdadır və yaxşı olardı ki, bununla bağlı yeni sənədlər qəbul edilsin, ya da davam edilsin. Əlbəttə ki, biz də bu sənədlərin qəbul olunması istiqamətində komitəni dəstəkləyəcəyik və bütövlükdə, məlumatda gender bərabərliyinin təmin edilməsi, bu sahədə mövcud boşluqların aradan qaldırılması məqsədi ilə dövlət komitəsi çox mühüm tədbirlərin həyata keçirilməsini qeyd edib. Eyni zamanda, “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Qanunun icra mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, müvafiq milli fəaliyyət planlarının qəbul edilməsi və aparılan işlərin daha da güclənməsi və digər təkliflər öz əksini tapmışdır. Biz bu təkliflərlə razıyıq və dəstəkləyirik, qeyd olunanların nəzərə alınması xahiş olunur. İllik məlumat deputat həmkarlarıma paylanmışdır və hamınız tanışsınız. Xahiş edirəm ki, illik məlumat layihəsinə səs verəsiniz.

Sonda, hörmətli xanım sədr, mən bir təklif vermək

istəyirəm. Mən başa düşürəm, qanunda yazılıb ki, bu, hər il məruzə olunmalıdır, təqdim olunmalıdır. Amma mən belə düşünürəm, yaxşı olardı ki, bu, 2 ildən bir olsun. Elə bil, gələn il məruzə olunsun ki, 2021–2022-ci illər əhatə olunsun. Nəzərə alaq ki, gələn 2022-ci ildə dövlət komitəsi SİDO Komitəsində, BMT-də böyük bir məruzə ilə Azərbaycan haqqında çıxış edəcək. Bu, çox məsuliyyətli bir işdir. Bahar xanım, mən Sizə də, komitənin üzvlərinə də uğurlar arzulayıram. Mən bilirəm, bu nə qədər məsuliyyətlidir. Mən belə düşünürəm ki, 2 ildən bir olsun. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım. Ancaq qanunda hələlik belədir. Sonranın məsələsidir. Ona sonra baxarıq. Amma qanunla hər il olmalıdır.

İndi isə biz müzakirələrə keçirik.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun. Etiraz etmirsinizsə, 5 dəqiqəyə qədər. Buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hörmətli dövlət komitəsinin rəhbərləri, media nümayəndələri, mən hesab edirəm ki, bizim müzakirə elədiyimiz gender bərabərliyi ilə bağlı problem, əslində, özlüyündə mahiyyətə gender mədəniyyəti problemidir və gender bərabərliyindən də öncə Azərbaycanda gender mədəniyyəti daha çox müzakirə olunmalıdır. Çünki məişət zorakılığının da, təhsilsizliyin də, erkən nikahın da, cins seçiminin doğuşda nəzərə alınması da – hamısı mədəniyyətlə bağlı məsələlərdir. Bir ayağımız Asiyada, bir ayağımız Avropada, bir ayağımız mental dəyərlərin içində, bir ayağımız da Avropadan gələn hüququn içində olaraq biz problemləri bütövlükdə uzlaşdırıb həll edə bilmirik. Azərbaycan cəmiyyətinin alt qatlarında elə bir mədəniyyət amili, elə bir cahilliyə bürünmüş münasibətlər sistemi var ki, bunu tənzimləmək də olduqca çətindir.

Bildiyiniz kimi, bizdə Nazirlər Kabinetinin sərəncamı var. Həmin sərəncam əsasında da 2020–2025-ci illərdə tədbirlər planı hazırlanıbdır, uşaqlar doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınması ilə bağlıdır. Burada qeyd olundu, indiyə qədər əgər 100 qız uşağına 114 oğlan uşağı doğulursa, bunun böyük əksəriyyəti seçimlə bağlıdır. Mən fikirləşirəm ki, bəzən bu məsələlərdə zor vasitələri tətbiq etmək daha doğrudur. Bizdə Cinayət Məcəlləsinin, səhv etmirəmsə, 154-cü maddəsində cinsi ayrı-seçkiliyə görə məsuliyyət nəzərdə tutulubdur. Hesab edirəm, doğulanda uşaqların bu cür cinsi seçimini tətbiq etmiş həm atanın, həm də ananın cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması məsələsi qoyulmalıdır ki, bəlkə qorxaraq bu əməldən yayınsınlar.

Digər tərəfdən, bizdə məişət zorakılığı ilə bağlı yaradılan qurumların da fəaliyyəti elə səmərəli olmur. İki regionda məişət zorakılığından zərər çəkənlər üçün yardım mərkəzi yaradılıbdır və Sumqayıtda da məişət zorakılığından əziyyət çəkən uşaqlar üçün yardım mərkəzləri yaradılıbdır. Məncə, bunun səmərəsinin nə dərəcədə olub-olmamasına baxmaq lazımdır. Biz formal qurumlarla bu problemi həll edəcək vəziyyətdə deyilik. Bu günlərdə bizdə Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birlikdə çox möhtəşəm, gözəl bir tədbiri keçirildi. Orada ailə münasibətlərinin bütün komponentləri təhlil olundu, onlara münasibət bildirildi. Yüksək səviyyədə hazırlanan sənəd də ortaya qoyuldu. Mən hesab edirəm ki, bu ənənəni inkişaf etdirmək lazımdır. Bunu bir həyəcan təbili olaraq Azərbaycan cəmiyyətində hər dəfə gündəmə gətirmək lazımdır ki, doğrudan da, böyük bir problemdir.

Diqqət edirsinizsə, 2020-ci ilin göstəricilərinə görə, Azərbaycanda uşaqların sayı 2,6 milyondur. Polisin qey-

diyyatında 4 minə yaxın uşaq var. İl ərzində 2500-ə yaxın küçə uşağı, yəni küçədə maşınların qarşısında dilənən uşaqlar, 500-ə yaxın cinayət törətmiş uşaq saxlanılır, 13 minə yaxın uşaq internat məktəbindədir. Ölkədə 50 minə yaxın uşaq əlildir. Hər il min nəfərədək uşaq zorakılığa məruz qalır. Hələ bizdə yuvenal ədliyyə də yaradılmadı. Əvvəllər müzakirə olundu. Uşaq ədliyyəsi məsələsi yaradılmadı. Biz burada nə etməliyik? Birinci, uşaqdan, təhsildən başlamalıyıq. Bu gün orta məktəblərdə 20 nəfərin oxumalı olduğu auditoriyalarda 30-35 nəfər uşaq var. Təhsilin keyfiyyətini bununla yaratmaq mümkün deyil. Bağçalar yetərli deyil. Hamının özəl uşaq bağçasına pulu çatmır, dövlət bağçalarının da vəziyyəti bərhad gündədir, təmin oluna bilmir. Gender bərabərliyinin əsas problemi buradan başlayır. Bütövlükdə, əgər biz uşaqları bu gün xilas edə bilməsək, doğrudan da, Azərbaycanın gələcəyində böyük narahatlıq amilləri olacaq. Qadın sahibkarların vəziyyəti acınacaqlı durumdadır. Kişi sahibkarların vəziyyəti nə vəziyyətdədir ki, hələ qadına sahibkarlıq verəsən, o, daha inkişaf etsin. Hər tərəfdə insan amilinə münasibət dəyişmədikcə, mənəcə, bu problemlər çözülməyəcək. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Etibar Əliyev. Buyurun, Etibar müəllim.

E.Əliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlarım! İlk öncə mən hörmətli Bahar xanıma təşəkkür edirəm, yüksək səviyyədə bir təqdimatla çıxış etdi. Əslində, ölkəmizdə gender bərabərliyi spesifik problem kimi səciyyələndirilməlidir. Bunun kökləri 1990-cı illərdə başlayan sosial-iqtisadi münasibətlərlə bağlıdır. Bura yeni iqtisadi şəraitdə gender qruplarının davranışını da aid etmək olar. Azərbaycanda vaxtı ilə fəaliyyət göstərən bir

çox xarici donor təşkilatlarının ən çox maliyyələşdirdiyi qrant layihələri gender bərabərliyi ilə, gender problemləri ilə bağlı olub. Bunlar ən urvatsız layihələr olub. Çünki heç bir tətbiqi olmayıb. Görünür, onlar bununla feminizmə yol açmaq istəyirdilər, lakin bu alınmadı.

Dünyada gender bərabərliyi ilə yanaşı, gender bərabərsizliyi anlayışı da geniş tətbiq olunur. Gender anlayışının ədəbiyyatşünaslıqda, politologiyada, psixologiyada, sosiologiyada, fəlsəfədə, iqtisadiyyatda, kriminologiyada tətbiqi bu anlayışın tədqiqat perspektivlərini genişləndirir. Gender fərdlərinin şərhı də daim dəyişir. Əvvəllər anlayış kişi və qadın fərdlərini öyrənirdisə, indi tədqiqatlar irq, millət, sinif, din kimi daxili gender qruplarında aparılır. Artıq yeni elmi istiqamətlər formalaşib. Məsələn, genderlik linqvistikası, gender psixologiyası, gender sosiologiyası, gender antropologiyası və sair. Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi bu istiqamətdə də tədqiqatların aparılmasında maraqlı olmalıdır. Məsələn, hörmətli Bahar xanım burada intiharlarla bağlı statistikanı göstərdi. Çox yaxşı olardı ki, onların sosiologiyası və psixologiyası da öyrənilsin.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti çox hörmətli Mehriban xanım Əliyeva ISESCO-nun “Qadınlar və qızlar elmdə” beynəlxalq günü münasibəti ilə keçirilən tədbirində videofomatda olduqca maraqlı məqamlara toxundu. Azərbaycan həm də 1918-ci ildə qadınlara seçmək və seçilmək hüququnu verən ilk ölkələrdən biri olaraq tarixə düşmüşdür. Qızların təhsilinə gəldikdə isə müsəlman Şərqiində ilk dünyəvi qızlar məktəbi azərbaycanlı xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyev tərəfindən 1901-ci ildə mənim doğduğum Bakı şəhərində yaradılmışdır.

Bir çox azərbaycanlı qadın elmə böyük töhfələr verir.

Onlar elm sahəsi ilə məşğul olan qızlar və gənc xanımlar üçün əsl ilham mənbəyidir. Lakin bu gün ən vacib məsələ qızların və gənc xanımların iştirak səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün münbit şəraitin yaradılmasının davam etdirilməsi və elm sahəsində gender boşluğunun doldurulmasıdır.

Mehriban xanım çıxışını belə davam edib: “Bu gün Azərbaycanda savadlılıq səviyyəsi 100 faizə yaxındır. Qadınlar ölkəmizdə ali təhsil ocaqlarında magistrlərin 54 faizini, fəlsəfə doktorlarının 51 faizini, elmlər doktoru dərəcəsinə malik olanların 46 faizini və elmi tədqiqatçıların 56 faizini təşkil edir. Rəsmi rəqəmlərə görə, bu gün Azərbaycanın 4481 ümumtəhsil məktəbində çalışan 149602 müəllimin 71 faizini qadınlar, 29 faizini isə kişi müəllimlər təşkil edir. Bakıda orta məktəblərdə fəaliyyət göstərən müəllimlərdən 27 mini qadın, 3600-ü isə kişidir. Bu, artıq gender bərabərsizliyidir”.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi Antonio Quterreş də son dövrlərdə bu məsələ ilə bağlı müraciət etmişdir. O, müraciətində qeyd etmişdir ki, tələbə qızların çox az hissəsi ali məktəblərdə elmi fənləri öyrənməyi seçirlər. Bunun üçün gender stereotiplərini qırmaq lazımdır.

Əslində, vaxtın az olmasından istifadə edib maraqlı bir misal çəkmək istəyirəm. Əməkdar elm xadimi, professor Şahlar Əsgərov bir dissertasiya müdafiəsində öz təəssüratlarını belə bölüşür: “Bakı Dövlət Universitetinin Fizika fakültəsində sosial bir hadisə müşahidə etdim. Fakültənin müdafiə şurasında mənim də sevimli tələbəm olmuş bir qadın həm aktual, həm də mürəkkəb tədqiqat mövzusu müdafiə edirdi. Dissertantın 2 rəhbərindən 1-i qadın idi. 3 opponendən 2-si də qadın professorlar idi. Müzakirə zamanı iddiaçılar, sual verən üzvlərin 5 nəfərindən 4-ü də qadın alimlər idi. Mövzunun müzakirəsində

aktiv iştirak edən alimlərin 90 faizi də qadınlar idi. Nə baş verir? BDU-nun Fizika fakültəsində faza keçidi baş verib. 10-15 il bundan əvvəl bu rolu kişi alimlər oynayırdı. Əgər fizika elmində gender bərabərsizliyi varsa, narahat olmağa ehtiyac yoxdur”. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar. Mən də Bahar xanıma təşəkkürümü bildirirəm, gözəl bir təqdimat oldu. Həmçinin Hicran xanım, bizim komitə bu məsələ ilə bağlı öz fikirlərini bildirdi. Güman edirəm ki, bu məsələ tək Azərbaycanda deyil, ümumiyyətlə, dünyanın aktual məsələlərindən biridir. Amma bunun yanaşma tərzləri müxtəlifdir. Hər ölkədə bu yanaşma tərzini fərqli formalaşır. Bir hissədə mülki cəmiyyətdən dövlətə doğru, digərində isə dövlətdən mülki cəmiyyətə doğru addımlar atılır. Yəni təbii yolla seçim, mənə elə gəlir ki, daha məqsədəuyğun olmalıdır, nəinki inzibati amirlik metodu ilə bunun həyata keçirilməsi və şərt qoyulması. Məsələn, şərt qoyulur ki, icra hakimiyyətinin müavinlərindən 1-i qadın olmalıdır. Ola bilər, 2-si, ya 3-ü olsun, elə icra başçısı özü qadın olsun. Yəni bunu hansısa bir statistikaya çevirməklə artıq bu məsələyə yanaşmanın tərzini də dəyişirik. Biz yerlərdə o insanların formalaşması, təbliğatı – o işi elə aparmalıyıq ki, insanlar özləri istəsinlər. Mən misal göstərə bilərəm. Bələdiyyə seçkilərində, Bakı, Sumqayıt, Gəncəni çıxmaq şərti ilə, bir neçə şəhərlərdə, qalan rayon və kəndlərdə qadın namizədlər o qədər də iştirak etmirdi. İştirak edənlərin çoxu isə heç şəklini vermirdi, plakat çap etmirdi. Həyat yoldaşları icazə vermirdi ki, onların şəkli hər hansı bir seçki lövhəsində dərc olunsun. Yəni buna artıq zaman lazımdır ki, gətirib

bunu o dövrə çatdırsın. Zaman gətirib çatdırmayınca, yetişməyincə bunu başqa üsullarla, yenə də deyirəm, inzibati üsullarla həyata keçirmək olsun.

Digər bir məsələ. Burada həmkarlarım da toxundu. Doğrudan da, bu məsələ hələ İslama qədər belə idi. İslam yaranana qədər qız uşaqlarını diri-diri basdırırdılar və nəticə etibarını ilə oğlan uşaqları qalırdı. İndi də bunu tibbi yolla həyata keçirirlər. Bu da balansı tamamilə pozur. Mən bir misal göstərə bilərəm. Çində fərq 7 faizdir, çünki 1 uşaq icazə verirdilər. İndi o qadağalar götürülübdür. 1 uşağa icazə olduğuna görə oğlan uşağının saxlanması üçün qız uşaqlarının sayı azaldılırdı və nəticə etibarını ilə əhalinin 7 faizində evlənmək problemi yaranmışdı. 7 faiz Hollandiyanın, yaxud da başqa-başqa dövlətlərin, Belçikanın əhalisi boyda əhali deməkdir. Bu cür problemlər də ortaya çıxa bilər, yəni bu məsələlərə süni yolla müdaxilə olunub.

Ən əsas şərt isə ibtidai siniflərdə, məktəblərdə bu məsələlərin tərbiyə olunması, yetişdirilməsi, təhsil və tərbiyənin roludur. Biz son vaxt qadın şiddətləri ilə bağlı mətbuatda çoxlu məsələlər oxuyuruq. Xüsusən uşaqlara qarşı olanlar, Azərbaycanda görünməmiş məsələlər ortaya çıxıbdir. Mən hesab edirəm ki, bunun qarşısı hərtərəfli şəkildə alınmalıdır. Bayaq həmkarımız gənclər arasında yayılan narkomaniya ilə bağlı məsələni qeyd etdi. Mən bu məsələni keçən dəfə də burada qaldırdım. Düzdür, çoxları statistikanı, yəqin ki, izləmir. Tək bir statistika ilə demək istəyirəm. Ayın 23-də Sabunçu rayonunda polis 33 nəfər narkotik satan şəxsi həbs edibdir. Onların yaşı 30-dan aşağıdır, gənclərdir. Bir gündə, bir rayonda 33 nəfər. Yaxud da Daxili İşlər Nazirliyi məlumat verir ki, 1 ay ərzində 400 nəfər narkotik qəbul edərək nəqliyyat vasitəsini idarə edib və bu, müxtəlif qəzalara səbəb olub. Dövlət

Gömrük Komitəsi məlumat verir ki, 1 il içərisində 3 min ton narkotik maddə tutulub. Bunlar hamısı gənc nəsələ, bütün ailə, cəmiyyət problemlərinə təsir göstərən məsələlərdir. Ona görə də biz hamılıqla buna qarşı birgə mübarizə aparmalıyıq, təbliğatımızı artırmalıyıq və gənclərimizin düzgün tərbiyə olunmasına...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanım, sualınız var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. 1 dəqiqə. Buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Mən öncə Bahar xanıma onun mükəmməl təqdimatına görə təşəkkür edirəm. 2 sualım var. Bildiyimiz kimi, qadınların son qurultayında möhtərəm Birinci vitse-prezidentimiz Azərbaycan qadınlarına, ziyalılara müraciət etmişdir. Bu, bir reallıqdır və etiraf etməliyik ki, ucqar bölgələrimizdə, eyni zamanda da, Bakının bəzi kəndlərində, daha doğrusu, bir sıra kəndlərində, – adlarını səsləndirmək istəmirəm, – erkən nikaha girmə və təhsildən yayınma halları çoxdur. Bununla bağlı fəaliyyətinizdə sizin hansı isə ayrıca bir proqramınız varmı? Bu haqda məlumat verərsiniz.

İkincisi. Bu, bir reallıqdır ki, bir insanın, bir yeniyetmənin vətəndaş kimi formalaşmasında onun orta məktəbdə aldığı təhsilin, tərbiyənin, tədrisin çox böyük rolu var. Bu gün hər birimiz bilir ki, orta məktəbdə müəllimlərin əksəriyyəti, yəni statistikaya görə deyirəm, ibtidai siniflərdə isə mütləq əksəriyyəti qadın müəllimlərdir, qadınlardır. Bu mənada gələcəkdə bununla bağlı pedaqoji fəaliyyətə daha çox kişilərin cəlb olunması ilə bağlı hansı işlər görmək istəyirsiniz? Çox təşəkkür edirəm, minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elman Nəsirov. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli media nümayəndələri. Hörmətli Bahar xanım Muradovaya təşəkkür edirəm, həmişəki kimi, çox ətraflı, geniş, mən deyərdim, analitik bir məruzə ilə çıxış etdi. Demək olar, orada elə bir sahə qalmadı ki, ona toxunulmasın və qiymət verilməsin. Eyni zamanda, Hicran xanım Hüseynovanın rəhbərlik etdiyi komitə də bu istiqamətdə çox fəal fəaliyyət göstərir və Hicran xanım da çox vacib məqamlara toxundu.

Hörmətli həmkarım Zahid müəllim Orucun rəhbərlik etdiyi Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi də məlum məsələlər, istiqamətlər üzrə çox ciddi analitik tədqiqatlar aparır. Elə qarşımızda da bu mərkəzin “Sosial-psixoloji təhlil” adlı geniş təhlil materialları var. Yəni bütün bu işlər getməkdədir. Proses gedir, addımlar atılır. Amma nə edək ki, bu, ümumbəşəri bir problemdir. Gender problemi tək Azərbaycana xas olan məsələ deyil, dünyanın mütləq əksəriyyət ölkələrində problemlər var. Hətta mən deyərdim ki, beynəlxalq təşkilatlarda da bu problemlər mövcuddur. Mən bu yaxınlarda dünyanın ən böyük beynəlxalq universal təşkilatı olan BMT-nin həmin gender məsələləri ilə bağlı hesabatlarını oxuyurdum. BMT-nin özündə qadınlara münasibətdə nə qədər diskriminasiya halları var. Bunu özləri qeyd edirlər. Bu, çox ciddi problemdir. Qadınlara səs vermək hüququ öz başlanğıc nöqtəsini 1893-cü ildə Yeni Zelandiyadan götürüb. Avropada isə Norveç, Finlandiya, İspaniya – bu dövlətlər qadınlara səs hüququ verilməsi baxımından öncül mövqedə olub. Bu gün özünü demokratiyanın beşiyi adlandıran Fransa isə Avropada qadınlara səs hüququ verən sonuncu dövlətlər sırasındadır. Azərbaycana gəldikdə isə Azərbaycan Şərqi müsəlman

dünyasında 1918-ci ildə qadınlara səs hüququ vermiş bir dövlətdir. Azərbaycan Respublikası da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin siyasi, hüquqi varisidir. O elə bir varisidir ki, Cümhuriyyətin 1918-ci ildə səs hüququ verdiyi qadını bu gün Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti səviyyəsinə qaldırıb. 1918-ci ildə Xalq Cümhuriyyətinin səs hüququ verdiyi qadını bu gün Azərbaycan Respublikası parlamentinin sədri vəzifəsinə yüksəldib. Bu, bir daha göstərir ki, Azərbaycan dövləti bu məsələlərdə də prinsipial mövqeyə malikdir, müvafiq addımlar atılır və işlər görülməkdədir. Ancaq problemlər mövcuddur, gərək biz bunu deyək. Onun həlli istiqamətində davamlı, müntəzəm addımlar atılsın.

Mən xüsusən qeyd etmək istərdim ki, cənub bölgəsində problemlər sırasında ən çox narahat edən məsələlər erkən nikahlarla, şagirdlərin, xüsusən qız uşaqlarının məktəbdən yayınması ilə bağlı məsələlərdir. Siz statistikanı aparıb görəcəksiniz ki, 9-cu sınıfdən sonra cənub bölgəsində uşaqların təhsilinin davam etdirilməsində valideynlər çox da maraqlı olmurlar. Bu nə biabırçılıqdır, nə hadisədir, mən başa düşə bilmirəm. Hörmətli Bahar xanımdan istərdim, bu sahədə də statistika göstərsin ki, cənub bölgəsində başqa regionlarla münasibətdə qızların təhsili, eyni zamanda, nikah məsələlərində faiz, göstərici necədir və bu istiqamətdə hansı addımlar atılmaqdadır. Mənim ünvanıma da bu istiqamətdə dəfələrlə şikayət məktubları daxil olub, məndən bu məsələləri məhz parlamentdə qaldırmağı və səsəndirməyi xahiş ediblər. Mən də fürsətdən istifadə edib bunları söyləyirəm. Bu gün mən buradan bir həyəcan təbili çalmaq istərdim ki, cənub bölgəsində erkən nikah məsələləri biabırçı vəziyyətdədir.

Hörmətli Siyavuş müəllim narkomaniya ilə bağlı

məsələlərə toxundu. Çox təəssüf ki, paralel şəkildə bu istiqamətdə də vəziyyət ürəkaçan deyil. Yaxın zamanda mənim Cəlilabad Rayon Polis şöbəsinin rəisi ilə söhbətim oldu. O da etiraf etdi ki, bəli, bu istiqamətdə çox ciddi problemlər var, lakin çox ciddi iş gedir, artıq nəticələr də, uğurlarımız da var. Amma nə edək ki, bu iki məsələ – erkən nikah, təhsildənyayınma və narkomaniya, narkotikin qeyri-qanuni yayılması halları cənub bölgəsində bu gün geniş vüsət almaqdadır. Ona görə də mən buradan bir daha həyəcan təbili çalıram ki, müvafiq qurumlar bu istiqamətdə fəaliyyətini daha da gücləndirsinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Rəşad Mahmudov. Rəşad müəllim, sualınız var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. 1 dəqiqə. Rəşad müəllim, qoy, sualını versin, ondan sonra baxarıq. Həkimdir. Buyurun.

R.Mahmudov. Hər vaxtınız xeyir olsun. Mənim Bahar xanıma, eləcə də Hicran xanıma konkret iki sualım olacaq. Ölkəmizdə gender bərabərsizliyi, yaxud problemləri ilə məşğul olan və bu siyasəti həyata keçirən komitələrin adında “qadın” kəlməsinin, sözünün olması həm sosial, həm də hüquqi baxımdan nə qədər ədalətlidir? Bu məsələ beynəlxalq səviyyədə necə tənzimlənir?

İkinci sualım. Bu gün Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi tərəfindən aparılan tədqiqatlar xüsusən bu problemin həlli istiqamətindədir. Gələcəkdə hamıya məlum olan ən səmərəli yollardan biri – məktəbəqədər təhsildə və orta təhsildə insanların psixologiyasını doğru bir şəkildə tərbiyə etmə məsələsi ölkəmizdə nə qədər səmərəli tətbiq olunur? Bununla əlaqədar aparılan, hər hansı elmi əsaslara söykənən tədqiqat planı varmı? Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Rəşad müəllim.

Nigar Arpadarai. Xahiş edirəm, 1 dəqiqə. Sualınızı, ya da təklifinizi verin. Buyurun.

N.Arpadarai. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hörmətli həmkarlar! Ətraflı çıxışı üçün Bahar xanıma təşəkkür edirəm. Qısa bir sualım var. 2020-ci ildən söhbət gedir və təbii ki, burada qeyd olunan məsələlərdən biri pandemiyanın və qapanmaların, karantinin ailələrə olan təsiridir. Mənim sualım var ki, bu pandemiyanın, qapanmaların, distant təhsilin uşaqlara olan təsirini, ümumiyyətlə, araşdırmışımı? Çünki, məsələn, Böyük Britaniyanın Milli Statistika Komitəsinin araşdırmasına görə, karantin nəticəsində uşaqlara olan təsir, psixoloji problemlər çox ciddi olubdur. Məsələn, əgər əvvəlki illər ərzində 10 uşaqdan 1-də psixoloji baxımdan problem olurdusa, 2020-ci ildə bu, 5-ə düşübdür. Yəni 5 uşaqdan 1-də psixoloji problemlər var. Bizdə belə bir araşdırma varmı? Bunu Təhsil Nazirliyi ilə birgə etmək lazımdır. Çünki növbəti dəfə məktəblər bağlananda biz bilməliyik ki, bunun faydası çoxdur, yoxsa zərəri. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nigar xanım.

Mən bir nəfərə söz verəcəyəm. Xasayeva Səbinə. Səbinə xanım hər dəfə yazılır, amma çıxış edə bilmir.

Buyurun, Səbinə xanım.

Sonra səsə qoyacağıq, dediyiniz kimi.

S.Xasayeva. Sahibə xanım, mənə çıxış etməyə şərait yaratdığınız üçün çox təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli Bahar xanım, hörmətli həmkarlar və hörmətli media nümayəndələri! İlk olaraq mən də hörmətli Bahar xanıma faktlara söykənən, geniş və əhatəli çıxışına görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Azərbaycan tarixinə nəzər salsaq, görürük ki, cəmiyyətin inkişafının bütün mərhələlərində xalqımızın tarixində olduqca mühüm

proseslərdə kişilərlə bərabər, qadınlar da iştirak edib. 1918-ci ildə müsəlman Şərqiində ilk dəfə olaraq qadına seçmək və seçilmək hüququnun verilməsi təkcə xalqımız üçün deyil, bəşəri proseslər üçün də tarixi nailiyyətdir. XX əsrin sonunda Azərbaycanın müstəqilliyi bərpa edildikdən sonra da qadınların cəmiyyətdə rolu yeni tarixi mərhələyə qədəm qoydu. Qadınlar cəmiyyətdə milli, xəlqi məsələlərin həllində daha fəal iştirak imkanı əldə etdilər. Müasir Azərbaycanda qadınlar cəmiyyətin inkişafı baxımından bütün sahələrdə iştirak edirlər. Qadınlar idarəçilik, biznes, ictimai, siyasi, hüquq mühafizə və ədliyyə orqanları da daxil olmaqla, ən müxtəlif sahələrdə layiqincə təmsil olunurlar. Eyni zamanda, bu gün gender bərabərliyinin təmin olunması, cəmiyyətin inkişafında qadınların daha səmərəli fəaliyyəti üçün bərabər imkanların yaradılması bir çox ölkələrdə olduğu kimi, ölkəmizdə də aktual problemlər sırasındadır.

Ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının, onların tərkib hissəsi kimi gender bərabərliyinin təmin edilməsi hər zaman Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri olub. Gender probleminin həll edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasında bir sıra tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması və səmərəli fəaliyyəti nəticəsində ölkədə bir çox gender problemi həll olunmaqdadır. Gender ayrı-seçkiliyinin aradan qaldırılmasına dair uğurlu milli siyasətin formalaşdırılması, kişilər ilə qadınlar arasında real, sosial bərabərliyin təmin edilməsi də bizim yerinə yetirməli olduğumuz əsas vəzifələrdəndir.

Gender probleminin həll edilməsi ilə bağlı bir sıra problemlərin mövcud olduğunu da qeyd etmək lazımdır.

Mən diqqəti xüsusən erkən nikahlar məsələsinə yönəltmək istəyirəm. Ötən illərlə müqayisədə erkən nikah hallarının azalması qeydə alınsa da, onun tamamilə aradan qaldırılması hələ də mümkün olmayıb. Bu, hələ də ciddi münasibət gözləyir. Hər kəsə məlum olduğu kimi, erkən nikah hallarının baş verməsi bir çox hallarda ailələrdə münasibətlərə, boşanmalara, nəticədə sosial cəhətdən həssas qrupların sayının artmasına səbəb olur. Fiziki və psixoloji baxımdan hazır olmadan 18 yaşına çatmayan qızların erkən nikaha cəlb olunması və ya buna məcbur edilməsi nəticəsində cəmiyyətdə ana və uşaq ölümlərinin sayı artır. Qeyd etmək lazımdır ki, gələcək nəsillərin sağlamlıq vəziyyəti yeniyetmə qızların, gələcək anaların sağlamlıq vəziyyətindən birbaşa asılıdır.

Əlavə olaraq Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 42-ci maddəsində göstərilir ki, hər bir vətəndaşın təhsil almaq hüququ var. Erkən nikaha cəlb olunmuş qızlar isə təhsil almaq və deməli, cəmiyyətə inteqrasiya etmək hüququndan məhrum edilir. Məlumatda qeyd olunduğu kimi, bu gün erkən nikahların fəsadları, onun qızların gələcək həyatına, şəxsiyyət kimi yetişməsinə, təhsil almasına, ailəsinə, cəmiyyətinə faydalı və layiqli vətəndaş kimi formalaşmasına mənfi təsiri haqqında maarifləndirici işlər aparılır və gələcəkdə də bu fəaliyyətin daha da genişlənəcəyi, daha böyük kütlələri əhatə edəcəyi şübhəsizdir. Bu işdə cəmiyyətin fəal vətəndaşları ilə yanaşı, kütləvi informasiya vasitələrinin gücündən də səmərəli istifadə edilməlidir. Bu məsələyə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Televiziya verilişlərinə cəmiyyətdə mənfi imic qazanmış şəxslərdən daha çox ölkəmizin tanınmış, xalq üçün gərəkli illər yaşamış ağsaqqalları, ağbirçəkləri, ictimai siyasi xadimləri, hüquq mühafizə orqanlarının tanınmış nümayən-

dələri daha çox cəlb edilsə, daha məqsədəuyğun olar. Bir sözlə, profilaktik işlərə xüsusi diqqət yetirilməsini məqsədəuyğun hesab edirəm.

Digər mühüm bir məsələ isə qadınların məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi və əmək bazarında gender bərabərliyinin təmin olunması, qadın sahibkarlığının stimullaşdırılması, qadınların rəqabətliliyinin artırılması məqsədi ilə əmək bazarında prioritet istiqamətlər üzrə hazırlığın təşkili, milli qanunvericilikdə bununla bağlı beynəlxalq əmək standartlarına uyğun təkmilləşdirilmələrin aparılması həlli vacib məsələlər arasındadır.

Qadınlara qarşı zorakılığa, cinayət əməllərinə görə heç kim məsuliyyət...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səbinə xanım.

Razi Nurullayev. Sualınız var, Razi müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun, 1 dəqiqə.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, əslində, 2 aydır ki, doğrudan deyirəm, mən bu çıxışı etmək üçün bu hesabatı gözləyirdim. Əgər mənə imkan verilsə, mən 3 dəqiqə ərzində o fikrimi səsləndirərdim.

Sədrlik edən. Deyin, danışın.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, təşəkkür edirəm. Mən də Bahar xanıma bu hesabat üçün təşəkkür edirəm, kifayət qədər sözcülükdən uzaq, tam həqiqəti əks etdirən bir hesabatdır. Buna görə də təşəkkür edirəm.

Hörmətli xanım sədr, burada, demək olar, bütün çıxış edənlər qeyd etdi ki, qız uşaqları təhsildən yayınır, qız uşaqları oxumur və sair. Bu, cənub və aran bölgələrində özünü daha çox biruzə verir. Mənim də bu yaxınlarda İmişli rayonunda 100-ə qədər qadınla görüşüm oldu. Bu məsələlər çox ciddi şəkildə müzakirə olundu. Belə bir

təklif ortaya çıxıb və mən bu günü gözləyirdim ki, səsləndirirəm. Hətta qız uşaqları instituta daxil olub və pullu təhsilə düşəndə, əsasən, atalar imkan vermir. Deyirlər ki, əgər təhsil pulsuz olsa idi, oxumağına icazə verərdim. Qız uşaqlarının oxuması üçün stimül yaranmır. Bunun üçün də mən təklif edirəm ki, əgər buna gücümüz çatmırsa, ən azından cənub və aran zonalarında olan qız uşaqları instituta daxil olursa, deyək ki, 100-dən yuxarı bal toplayırsa, dövlət onların təhsil haqqını öz üzərinə götürsün. Yəni biz deyirik, maarifləndirək, danışaq, tənqid edək, stereotipləri qırıq. 100 ildir ki, bunu qıra bilmirik və olmayacaq. Konkret addımın atılması da bundan keçir ki, onlar üçün bir stimül yaradılsın. Qız uşaqları o zaman özləri də oxuyacaqlar.

Bu gün cəmiyyətin inkişafı qadınlardan keçir. Çünki ailədə uşaqlara da baxan qadınlardır. Bu baxımdan mən təklif edirəm ki, Təhsil Nazirliyi də bunun üzərində işləsin. Hörmətli xanım sədr, Siz öz nüfuzunuzdan istifadə edin. Hörmətli Bahar xanım, bu məsələni bir yerdə qaldıraaq, nə lazımdır, kömək edək. Amma doğrudan da, xüsusən cənub və aran zonalarında olan qız uşaqlarının oxumasının xərcini dövlət öz üzərinə götürsün. Bu, konkret bir əməl, təklif, konkret yol olardı ki, həmin qız uşaqlarının oxuması üçün bir stimül yaransın. Əslində, istərdim ki, Azərbaycanda olan bütün qız uşaqlarının oxuması üçün bir stimül yaransın və dövlət bütün xərcləri üzərinə götürsün. Əgər biz də buna əməl edə bilsək, bəlkə də Azərbaycan Şərq dünyasına bir ulduz kimi, bir günəş kimi doğar. Mənim təklifim bundan ibarət idi. Xanım sədr, imkan yaratdığınız üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Razi müəllim. Mən imkan yaratdım. Ancaq deyirsiniz ki, mən 3 aydır, neçə aydır, bu

hesabatı gözləyirdim. 30 dəqiqələrimiz var, hansı məsələni istəyirsiniz, qaldırırsınız. Elə bunu da vaxtında qaldırardınız. Ancaq Sizin dediyiniz o təklif və sual hələ diskussiya məsələsidir.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoymaq istəyirəm. Erkin müəllim, sualınız var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Mən xahiş edirəm, buyurun.

E.Qədirli. Çox qısa, hörmətli xanım sədr. Mən bir təklif vermək istəyirəm. Bu selektiv abortlarla bağlı mədəniyyət və mənəviyyat mövzularına girməyə heç ehtiyac yoxdur. Elm çoxdan sübut edib ki, uşağın cinsi anadan asılı deyil. Reklam, yaxud sosial çarxlar hazırlamaq lazımdır, necə ki, tütün, spirtli içki, filan ziyanlıdır. Çünki ailələrin çoxunda bu savadsızlıq var. Elə bilirlər ki, bu cins məsələsi ananın problemidir. Elm çoxdan sübut edib ki, atadan alınan xromosom uşağın cinsinə təsir edir. Bunu çox sadə şəkildə sosial çarxlar, yaxud reklam vasitəsi ilə, – indi bir halda ki belə bir problem yaşayırıq, – etmək lazımdır. Mən təklif edirəm ki, hörmətli Bahar xanım bunu nəzərə alsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Səsə qoymazdan əvvəl, Bahar xanım, çıxış edəcəksiniz? Bahar xanım, səsələnən suallara cavab... Bahar xanım, bir dəqiqə, üzr istəyirəm.

Hörmətli həmkarlar, biz fasiləsiz işləyəcəyik, razısınız?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun, Bahar xanım.

B.Muradova. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Mən hər şeydən əvvəl millət vəkllərinə bu məsələyə bu cür həssas münasibətlərinə və hamımızı narahat edən bir neçə istiqamət üzrə fikirlərini səsləndirdiklərinə görə təşəkkür

edirəm. Düşünürəm ki, bunlar bir qurumun, konkret şəxslər dairəsinin işi deyil, bütün Azərbaycan xalqı, bütün cəmiyyət buna qoşulmalıdır. Çünki burada vurğulandığı kimi, hər şey ailədən, uşaqlıqdan, erkən uşaqlıq dövründən başlayır. Bu tərbiyə necə qurulur? Biz onlara nəyi aşılayırıq? Onların simasında özümüzü, yoxsa gələcək nəslin nümayəndəsini, gələcək dövrün insanını görmək istəyirik? Bunlar çox vacibdir. Əgər biz tərbiyədə, ailədə aşıladığımız dəyərlərdə bütün mənfi nəticələrə gətirib çıxaran stereotipləri görməzliyə vurub, bunu milli adət-ənənə kimi qəbul edəcəyiksə, bütün bu deyilənlərin heç birini reallaşdırma bilməyəcəyik. Ona görə biz ciddi şəkildə sərf-nəzər etməliyik. Bəli, biz ənənəvi dəyərlər üzərində inkişaf edən və müasir dəyərlərə də açıq bir ölkəyik. Biz bunların ikisinin arasındakı balansını düzgün tapmalıyıq. Elə etməliyik ki, milli dəyərlərimizin mahiyyət və məzmununu ilə formalaşdıracağımız “smart insan”ın, gələcək insanının qarşısındakı tələblər ziddiyyət təşkil etməsin. Ona görə də konservativ düşüncə ilə müasir insan yetişdirmək mümkün deyil. Mən düşünürəm ki, bunu hər kəs düşünməlidir.

Burada maarifləndirmənin də, inzibatçılığın da yeri var. Burada könüllü olmur, məcbur etməyə də əsas verən hərəkətlər var. Ona görə biz qanunun tələb etdiyi və müəyyənləşdirdiyi qaydada bu məsələlərlə mübarizə aparmalıyıq. Mən Fazil müəllim ilə razıyam, bu məsələlərin insan problemi, onun psixoloji durumu, düşüncə tərzi ilə sıx bağlı olduğu qənaətini bölüşürəm və düşünürəm ki, biz bu məsələlərə daha çox hüquqi müstəvidə diqqət yetirməyə çalışsaq, bəlkə insanı nəyə isə məcbur etmək mümkün olar.

Daha çox vurğulanan məsələ, əlbəttə ki, cins balansının pozulması, erkən nikahlara cəlb olunma və qızların təhsil-

dən yayınması oldu. Deməliyəm ki, bu məsələ komitənin və əlaqədar qurumların diqqət mərkəzindədir. Nəzərə alsaq ki, bu məlumat 2020-ci ildəki fəaliyyəti əks etdirir, 2021-ci ildə bu istiqamətdə görülmüş işlər, təbii ki, bura daxil edilməmişdir. Demək istəyirəm ki, biz həm Təhsil Nazirliyi ilə, həm Səhiyyə Nazirliyi, həm də müvafiq hüquq mühafizə orqanları ilə birlikdə bu məsələ ilə ciddi məşğuluq. İntihar və erkən nikah məsələləri ilə bağlı 2021-ci ildə Baş prokurorun təşəbbüsü ilə və onun əlaqələndirici təşkilatçılığı ilə biz çox böyük bir konfrans keçirdik. Müvafiq sənədlər toplusu hazırlandı, kitabçalar çap olundu, intiharların səbəbləri, nəticələri, bu halları necə aradan qaldırmaq olar, beynəlxalq təcrübə, Azərbaycan təcrübəsi – bütün bunlar ciddi təhlil olundu. Mən Baş prokurora, xüsusən daxili işlər nazirinə çox təşəkkür edirəm ki, onlar bu məsələni daim diqqətdə saxlayırlar.

Komitədə bununla əlaqədar yaradılmış işçi qrup da fəaliyyət göstərir. Prokuror yanında belə bir işçi qrup yaradılıb. Hansı isə bir hadisə baş verərkən dərhal təmas yaradılır, bütün əlaqələndirici tərəflər dərhal bu prosesə qoşulur. Mən bu istiqamətdəki inkişafı vurğulamalıyam. Düşünürəm ki, gələn ilin hesabatında bununla bağlı bəzi məsələlər əksini tapacaq. Amma indidən söyləmək istəyirəm ki, – bayaq çıxışında da vurğuladım, – təhsildə və elmdə gender məsələlərinə aid biz gələn il – 2022-ci ildə çox geniş formatlı bir təhlil keçirmək niyyətindəyik. Bu, təhsilə aid olan bütün parametrləri əhatə etməklə keçiriləcəkdir. Çünki ayrılıqda dar bir çərçivədə bu məsələni təhlil edib ümumi mənzərəni görmək və çıxış yollarını müəyyən etmək mümkün deyildir.

O ki qaldı qızların erkən nikaha cəlb olunmasına, bu, həqiqətən, problemdir və təkcə cənub rayonlarında deyil,

jurnalda da əksini tapıb, biz iqtisadi rayonlar üzrə söyləmişik, burada qeydlər aparmışıq. İqtisadi rayonlar üzrə Aran iqtisadi rayonu, burada, xüsusən 698 nəfər – 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı göstərilir. Bu nəyi göstərir? Bu onu göstərir ki, bu qızlar erkən nikaha, uşaq nikahına cəlb olunublar. “Erkən nikah” yenə hüquqi termindir. Çünki bu, icra orqanlarının icazəsi ilə baş tutan nikahlardır. Amma buna qədər yüzlərcə, minlərcə nikah var ki, ona nikah demək olmaz, bu, uşaq evliliyidir. Bu, həqiqətən, cinayətdir, çox böyük hüquq pozuntusudur və uşaqlara qarşı, xüsusən qız uşaqlarına qarşı düzəldilməsi mümkün olmayan dəhşətli bir cinayətdir. Ona görə, düşünürəm, ailələr, ona yaxın dairələr, onların yaşadığı kənddə, qəsəbədə, icra və bələdiyyə orqanları, ictimai fəallar, xüsusən məktəb bu məsələ ilə ciddi məşğul olmalıdır.

Sizə deyim ki, bu məlumat hazırlanarkən mən dəfələrlə təhsil naziri cənab Emin Əmrullayevlə əlaqə saxlamışam, bizim telefon danışıqlarımız, müzakirələrimiz olub. Ötən il Qüdrət müəllim Həsənquliyev də bu məsələni burada qaldırmışdı ki, mən “Təhsil haqqında” Qanunun Konstitusiyaya uyğunluğu ilə bağlı məsələ qaldırım. Biz bu məsələni Emin müəllimlə müzakirə etdik və onun da çox ciddi arqumentləri var. Mən düşünürəm ki, bu sahədə problemin aradan qaldırılması ilə bağlı onların irəli sürdüyü bir sıra təklifləri var. Bu, təhsilin pillələri ilə bağlıdır. Əgər əvvəl orta təhsil 8–10 sinif idisə, 10 illik təhsildə bu, 8 idi, 11 illik olduqda 9-a keçdi. Ona görə bunun illə əlaqəsi yoxdur, təhsilin müddəti ilə bağlıdır. Düşünürəm, bununla bağlı vəzifələr həyata keçiriləndə bunun hüquqi tərəflər yerinə düşəcək. Amma əlbəttə ki, problemin mənəvi tərəfləri hər birimizə bağlı olan məsələdir.

Peşə təhsili ilə bağlı deməliyəm ki, biz bu məsələyə xüsusi diqqət yetiririk. Mən bunu da Təhsil Nazirliyi ilə müzakirə etmişəm və biz qərar vermişik ki, Azərbaycandakı mövcud peşə təhsili müəssisələrində dövlət komitəsinin də ünvanına daxil olan müraciətlər əsasında regionlarda, xüsusən kənd və qəsəbələrdə həssas ailələrin, ailə başçısını itirmiş və ümumiyyətlə, çətin vəziyyətdə yaşayan ailələrin nümayəndələrinin qısamüddətli, konkret dar istiqamət üzrə peşə yönümünü yaxşılaşdırmaq və ona müvafiq fəaliyyət göstərmək üçün hüquq verə biləcək sənədlər təqdim etmək yollarını aramışıq. Düşünürəm ki, biz qarşıdakı ildə bununla bağlı ciddi addımlar atacağıq.

O ki qaldı erkən nikahla əlaqədar qızların təhsili ilə bağlı yerlərdə vəziyyətə, komitə bütün əlaqədar qurumlarla birlikdə maarifləndirmə və təbliğat işləri aparır. Biz “Ailələrimizi tanıyaq” layihəsini reallaşdırırıq. Bu, ailə dəyərlərinin qorunmasını və inkişafını nəzərdə tutur. Erkən nikah, gender bərabərliyi, reproduktiv sağlamlıq məsələsi ilə bağlı bukletlər, maarifləndirmə tədbirləri, vebinarlar keçiririk. Regionlarda gənclər evləri ilə komitənin bu istiqamətdə birgə fəaliyyəti var və biz daha çox insanı əhatə etməyə çalışırıq. Amma yenə də sizi əmin etmək istəyirəm ki, bu məsələ tək maarifləndirmə ilə öz həllini istədiyimiz zaman çərçivəsində tapa bilməyəcək. Əlbəttə, bu proses uzun çəkəcək. Əsaslı addımlar atmağa ehtiyac var. Görünür, hansısa inzibati tədbirlər də görmək lazım gələcək.

Qızların təhsilinə maddi dəstəyin göstərilməsi məsələsi ilə bağlı bir layihəmizi qeyd etmək istəyirəm. Biz bu oktyabr ayında “Qızların təhsilinə dəstək” adlı bir layihə elan etdik və burada sahibkarların hər biri ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuş qızları öz himayəsinə götürür və oxuduqları müddətdə onların problemlərini həll edir.

Biz bu məsələyə bu il başlamışıq. Ən ağır vəziyyətdə olan 14 tələbə qıza bu yardımlar edilir. Onlar həm də komitənin könüllüləri sırasındadırlar. Biz sahibkarlar konfederasiyası ilə və digər subyektlərlə söhbətlərimizi aparırıq və gələn il bu sayı dəfələrlə artırmaq niyyətindəyik. Düşünürəm ki, təhsil təkəcə dövlətin deyil, həm də cəmiyyətin və millətin işidir. Hər kəs buna ciddi şəkildə dəstək göstərməyə çalışmalıdır.

Burada suallar çox oldu. Düşünürəm ki, biz onların hamısı ilə bağlı gündəlik fəaliyyətimizə dair məlumatları mətbuatda veririk. Biz bu sualları komitəyə qayıdarkən yenidən sərf-nəzər edəcəyik və hər bir sualla bağlı bu gün məlum olan faktları əks etdirən məlumatlar sizə çatdırılacaq. Amma, əlbəttə ki, təklifləriniz mütləq şəkildə nəzərə alınacaqdır.

Erkən nikah məsələlərinin təhlili ilə bağlı onu demək istəyirəm ki, biz Nazirlər Kabinetinin müvafiq sənədi ilə bağlı hesabatı hər ilin sonunda Nazirlər Kabinetinə təqdim edirik. Bu istiqamətdə görülən işlər ilə bağlı həmin hesabatın bir surətini də mən millət vəkillərinə göndərirəm. Onlar bu məsələ ilə daha yaxından tanış ola bilərlər. 2021-ci ildə komitə Azərbaycanda erkən nikahlarla bağlı yeni sosioloji təhlil keçirib. O, hələ ictimaiyyətə təqdim olunmayıb. Düşünürəm ki, millət vəkillərini maraqlandıran suallara orada ciddi cavablar olacaq. Biz gələn ilin əvvəlində bu təhlili ictimaiyyətə təqdim edəcəyik.

Bir sözlə, mən düşünürəm ki, bu, təkəcə bir komitənin, bir neçə qurumun məsələsi deyil. Yenə də deyirəm, bu, parlamentin, hökumətin, cəmiyyətin, mətbuatın, bütövlükdə, bütün Azərbaycan vətəndaşlarının işidir. Ailələrimizdə baş verən proses, gələcəyə hazırladığımız insan, şəxsiyyət, onun formalaşması bizim hamımız üçün hər şeydən

öndədir. Ona görə də düşünürəm, dövlətimizin bu istiqamətdə siyasəti və qanunvericilik bazası bizə imkan verir ki, işimizi günün tələbləri səviyyəsində quraq. Hər kəs bu mənfi stereotiplərə qarşı mübarizəsini özündən, öz ailəsindəki, ətrafındakı vəziyyətə münasibətindən başlamalıdır. Onda hər şey yerində olacaq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Bahar xanım. Bahar xanım, Siz burada səsələnən suallara cavab verdiniz. Mən düşünürəm və əminliklə deyə bilərəm ki, burada səsələnən suallar sual naminə verilməyib. Razi müəllim, Mələhət xanım, Erkin müəllim və digər sual verənlərin əllərində hansısa faktlar var. Mən düşünürəm ki, Siz, bu gün rəhbərlik etdiyiniz komitə bizim millət vəkili ilə nə qədər sıx işləsəniz, daha çox nəticə olar. Mən dəqiqliklə deyə bilərəm ki, yuxarıda oturan hörmətli həmkarlarımızın bir çoxu qızların oxumağa cəlb olunması və sairə bağlı bu gün çoxsaylı layihələr həyata keçirir. Düşünürəm ki, komitə və millət vəkili daha sıx əlaqədə işləməlidir. Çox sağ olun, Bahar xanım.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.06 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Məlumat nəzərə alındı. Bahar xanım, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz iclasımıza davam edirik. Bizim növbəti 2 məsələ cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. Beləliklə, gündəliyin 2-ci məsələsi Turizm haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri hörmətli Musa müəllimə söz verirəm.

Musa Quliyev, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hörmətli millət vəkilləri, Turizm haqqında qanun layihəsinin ikinci oxunuşda müzakirəsi zamanı hörmətli deputat həmkarlarımızdan Qənirə Paşayeva, Razi Nurullayev, Fazil Mustafa, Vüqar Bayramov, Etibar Əliyev, Erkin Qədirlı, Tahir Rzayev, Ziyafət Əsgərov, Qüdrət Həsənquliyev, Hikmət Məmmədov, Sabir Rüstəmxanlı və Rüşət Quliyev çıxış etmiş, bütövlükdə, qanun layihəsini dəstəklədiklərini ifadə etməklə yanaşı, bu sənədin təkmilləşdirilməsi və turizm fəaliyyətinin genişləndirilməsi üçün bir sıra dəyərli təkliflər də vermişlər. Hörmətli xanım sədr, Sizin tövsiyənlə Əmək və sosial siyasət komitəsinin genişləndirilmiş iclasını keçirdik və ikinci oxunuşda çıxış edən deputat həmkarlarımızı da dəvət edərək qaldırılan məsələləri qanun layihəsinin müəllifləri ilə ətraflı müzakirə etdik. Müzakirə zamanı belə bir ümumi fikir ortaya çıxdı ki, qaldırılan məsələlərin bir çoxu turizmlə bağlı ümumi problemləri əhatə edir, bəzi məsələlər isə qanunun qəbul olunandan sonra icrası ilə bağlı tövsiyələrdir. Bunlar Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyinin rəhbərliyinin nəzərinə çatdırıldı və onlar da dedilər ki, qanun

qəbul ediləndən sonra bu məsələlər ilə əlaqədar alt sənədlər hazırlananda bizim hörmətli deputatların qaldırdığı məsələləri böyük məmnuniyyətlə diqqətdə saxlayacaqlar.

Eyni zamanda, dörd istiqamətdə deputat həmkarlarımızın təklifləri də nəzərə alındı. Qanunun 1.1.1-ci, 5.1.7-ci, 5.1.8-ci və 14.1.1-ci maddələrinə uyğun dəyişikliklər edildi. Sizə də o dəyişikliklər paylanıb. Xahiş edirəm, qanunu üçüncü oxunuşda dəstəkləyəsiniz. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim.

Məndə olan məlumata görə, bu qanun layihəsinə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılıb. Məzahir müəllim məlumat verməlidir.

Məzahir müəllim, əlavə sözünüz var?

M.Əfəndiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, xanım sədr. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi də üçüncü oxunuş üçün qanun layihəsinin parlamentə təklif olunmasını dəstəkləyir. Hörmətli Musa müəllimin də layihə ilə bağlı səsləndirdiyi fikirləri dəstəkləyərək təklif edirik ki, hörmətli millət vəkilləri qanun layihəsinə səs versinlər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mədəniyyət komitəsində də baxılıb. Qənirə xanım.

Qənirə xanım yoxdur.

Fazil müəllim, komitənin rəyini bildirin, xahiş edirəm.

F.Mustafa, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsi sədrinin müavini.*

Hörmətli xanım sədr, Musa müəllimin qaldırdığı məsələlərdə biz də iştirak eləmişik. Mədəniyyət komitəsi də bu layihəni dəstəkləyir, səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fazil müəllim.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.10 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 3-cü məsələyə keçirik. Bu məsələ İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsləyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü hörmətli Kamal Cəfərova söz verirəm.

Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hər hansı bir təklif olmadığından səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Kamal müəllim.

Əmək və sosial siyasət komitəsində də baxılıb.

Musa müəllim, bununla bağlı sözünüz varmı?

M.Quliyev. Deyilənlərlə razıyıq, dəstək verməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil müəllim, Mədəniyyət komitəsi.

F.Mustafa. Razıyıq, səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Məzahir müəllim.

M.Əfəndiyev. Bəli, razıyıq. Təklif edirik ki, səsə qoyulsun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Çıxış eləmək istəyən yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.11 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 4-cü məsələsindən 18-ci məsələsinə qədər bütün qanun layihələri, keçən dəfə də bunu demişdik, cənab Prezidentin bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. Bunlar mahiyyətə bir-birinə yaxın qanun layihələridir. Bu qanun layihələri barədə birinci və ikinci oxunuşlar zamanı hörmətli Tahir Mirkişili ümumi məlumat vermişdi. Sonra qanun layihələrinin baxıldığı komitələrin sədrləri də məsələyə münasibət bildirmişlər.

Mən yenə təklif edirəm, Tahir müəllim, Siz ümumi məlumat verin, komitələr münasibət bildirsin. Sonra isə biz müzakirə olsa, edirik. Olmasa, ayırı-ayrı səsə qoyacağıq. Buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli sədr. Hörmətli Sahibə xanım, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, qanun layihələri bir paketdə daxil olub. Bunlar haqqında həm birinci, həm də ikinci oxunuşlar zamanı, düşünürəm, kifayət qədər geniş məlumat verilib. Sadəcə, bir şeyi qeyd etmək istərdim ki, ikinci oxunuşdan sonra keçən dövr ərzində həm deputat həmkarlarımla qaldırdığı məsələlər, həm də bəzi dəqiqləşmə xarakterli dəyişikliklər 6-ya yaxın qanunda təsvir edilmişdir. “Loteriyalar haqqında”, “Dövlət satınalmaları haqqında”, “Telekommunikasiya haqqında” qanunlarda və Vergi Məcəlləsi ilə bağlı qanun layihəsində xırda, daha çox texniki xarakterdə dəyişiklik edilmiş, bəzi dəqiqləşmə işi aparılmış, eyni zamanda, İnzibati Xətalər və Cinayət məəcəllələrində də dəyişiklik edilmişdir. Düşünürəm ki, bu barədə hörmətli Əli müəllim daha ətraflı məlumat verəcək. Amma bütünlükdə, həm dəyişikliklərin nəzərə alınması, həm də təkmilləşmələr qanun layihələrinə səs verilib qəbul olunması üçün zəmin yaratmışdır. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

Dediyim kimi, bu qanun layihələrinə bir neçə komitədə baxılıb.

Əli müəllim, sizin komitədən başlayaq. Xahiş edirəm, zəhmət olmasa, məlumat verin.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Tahir müəllimin qeyd etdiyi kimi, bizim komitənin, mənim və komitənin sədr müavininin, öncə söyləmişdim, Cinayət Məcəlləsinə və İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklifləri var idi. Qanunvericilik təşəbbüsü subyektini ilə müzakirələr zamanı təklif-

lərimiz nəzərə alınmış və yeni variant sizə həm elektron, həm də real çap formatında təqdim olunmuşdur. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, bizim təklifimizdə, hesab edirdik, “qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsi” adı altında olan bu məsuliyyət Cinayət Məcəlləsinin “İqtisadi fəaliyyət sahəsində törədilən cinayətlər” fəslində deyil, “İctimai mənəviyyət əleyhinə cinayətlər” fəslinə aid olunmalıdır. İndi o dəyişdirilib və tamamilə yeni 244-1-ci maddədə qeyd olunmuşdur. Məsuliyyət də kifayət qədər ciddidir. Eyni zamanda, külli və xüsusi miqdarda anlayışlar da verilməmişdir.

İnzibati Xətalər Məcəlləsində isə qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsini nəzərdə tutmayan digər əməllər dəqiq sadalanmış və buna görə inzibati məsuliyyət də müəyyən edilmişdir. Qeyddə isə göstərilmişdir ki, qumar oyunlarının təşkili və keçirilməsi cinayət məsuliyyətinə səbəb olur. Yəni qeyd etmək istəyirəm, bütövlükdə, komitə qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə razıdır. Ona görə, hörmətli deputat həmkarlar, səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Adil müəllim, Gənclər və idman komitəsində baxılıb. Buyurun, münasibət bildirin.

A.Əliyev, Milli Məclis sədrinin müavini, Gənclər və idman komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Gənclər və idman komitəsi üzvlərinin qanunla bağlı verdikləri təkliflər nəzərə alınmışdır. Ona görə də biz qanun layihəsini dəstəkləyirik və səsə qoyulmasını istəyirik.

Sədrlik edən. Sağ olun, Adil müəllim.

Aqrar siyasət komitəsində də baxılıb. Tahir müəllim, buyurun.

T.Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli sədr. Biz də qanun layihəsinin səsə qoyulmasının tərəfdarıyıq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim.

Zahid müəllim, İnsan hüquqları komitəsində də baxılıb.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. İnsan hüquqları komitəsi bu layihələri üçüncü oxunuşda qəbula hazır hesab edir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Zahid müəllim.

Çıxış etmək istəyənlər var, yazılıblar. Mən gərək söz verəm.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hörmətli deputatlar, təbii ki, üçüncü oxunuşdur. Burada başqa bir çıxış yoxdur. Sadəcə olaraq, qanunun mahiyyəti ilə bağlı bir məsələni demək istəyirəm ki, ictimaiyyətdə qanunla deyil, qanun ətrafındakı çıxışlarla bağlı Milli Məclisin ünvanına xoşagəlməz sözlər, ifadələr istifadə edirlər. Qeyd etmək istəyirəm ki, hər bir deputat qanun haqqında çıxış eləməkdə sərbəstdir. O nə deyirsə, öz fikrinə cavabdehlik daşıyır. Bayaq burada Etibar müəllim qanunla bağlı, Milli Məclisin fəaliyyəti ilə bağlı geniş çıxış elədi. Hörmətli Sahibə xanım, yəqin, ayın 30-da payız sessiyası ilə bağlı məlumat olacaqdır ki, Milli Məclis bu dövrdə hansı işləri görüb. Sosial sahədə, şəhidlərlə, əlillərlə, Qarabağ müharibəsi veteranları ilə bağlı onlarca qanun qəbul eləyib. Əfsuslar olsun ki, bunları kənara qoyub, hansısa bir çıxışın qulpundan tutub sosial şəbəkədə ictimaiyyəti həm xaricdən, həm də daxildən çaşdırmaq üçün istifadə edirlər. Bundan istifadə edərək söyüş kampaniyalarını davam

elətdirirlər. Mən hesab edirəm ki, hər birimiz bununla bağlı gərək çıxış eləyib öz münasibətimizi ortaya qoyaq. Belə ki, sən mənim konkret olaraq qəbul etdiyim, təqdim olunan qanun layihəsini oxumusan? Bu qanun layihəsindən məlumatın varmı? Yoxdur. İndi kim nə fikir söyləyirsə, kimin arzusu, istəyi nədirsə, nədən ibarətdirsə, yenə deyirəm, bu insanlar sərbəst fikirlərini irəli sürə bilərlər. O baxımdan da mən hesab edirəm ki, bununla bağlı hər bir insanın fikri olmalıdır.

Digər bir məsələ. Burada qeyd elədilər. Mən deyərdim, mətbuat haqqında qanun büdcədən də çox müzakirə olundu. Qanunun müzakirəsində Siz nə qədər dəstək verdiniz, komitə sədrləri, deputatlar – hamısı müzakirədə iştirak elədilər. Azərbaycanda olan sanballı mətbuat nümayəndələrinin böyük əksəriyyəti iştirak elədi. Orada hər hansı bir qadağadan söhbət getmir. 3–5 nəfəri öyrədib Milli Məclisin qabağına göndərilər ki, söz azadlığı pozulur, söz azadlığına qarşı hücumlar var və sair. Əksinə, söz azadlığını dəstəkləmək üçün, ona maddi yardım göstərmək üçün, onlara bərabər şəraitin yaradılması üçün bu qanun qəbul olunub. O baxımdan, mən hesab edirəm ki, bizim susqunluğumuz da onlar üçün şərait yaradır. Biz bu məsələlərdə gərək susmayaq, hər kəs öz mövqeyini ortaya qoysun və söyüş kampaniyasına, dövlətimizə, Prezidentimizə, Milli Məclisə qarşı aparılan kampaniyanı hər bir insan özünə qarşı aparılan kampaniya kimi hesab etsin və qəbul etsin.

Bir fikri də söyləyim. Rus dilindəki “азартные игры” ifadəsi qumar oyunlarının ekvivalenti, yəni o sözün hərfi tərcüməsi deyil. Bu da qumar oyununa qarşı bir az qıcıq yaradır. Ona ədəbiyyatçılarımız uyğun bir söz tapsınlar. Biz bu sözü əvəz etsək, daha yaxşı olar. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Tahir Kərimli. Buyurun, Tahir müəllim.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm, hörmətli sədr. Hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Mən “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi haqqında danışmaq istəyirəm. Burada məhkəmə məsuliyyəti, xəbərdarlıq və bəzi məsələlərin nizama salınmasından danışılır. Dünən mən özüm haqqında, bizim əleyhimizə, Azərbaycan əleyhinə xarici radiostansiyaların iki nümayəndəsinin Fransa parlamentinin qarşısında çıxışını gördüm. Onlar parlamentin qarşısında parlamentin binasını göstərir və deyir ki, Azərbaycan dövləti Azərbaycan Milli Məclisinin, parlamentinin düzəlməsi üçün 100 milyon manat pul ayırıb, 90 milyonunu mənimləyib. Görün, bunlar arqumentsizlikdən hansı böhtanlara əl atırlar. Yaxşı, bunlar necə olsun? Axı, biz burada Qarabağ naminə ehtiyacı olan insanlara mənzil tikilməsindən vaz keçdik. Bu qədər də böhtan olar? Yaxud deyək ki, çox pis söyüşlərlə təhqir edirlər, indi 10 min adam internet resurslarında bilir. Necə edək? Məhkəməyə verək, 10 milyon əhali o ayıb, ədəbsiz şeyləri bilsin?

Hörmətli sədr, bayaq Elman müəllim Nəsirov da dedi, mən xalqımın bu xasiyyətinə məəttələm. Bilmirəm, əvvəldən belə söyüşkən olub, indi üzə çıxıb, yoxsa sonradan alışıdı? Bu qədər söyüş, bu qədər murdarlıq olar? Mən başa düşə bilmirəm. Hörmətli xanım sədr, mən Sizdən üzr istəyirəm, axıra qədər sözümlü deməyə icazə istəyirəm.

Hörmətli xanım sədr, mən burada çıxış etmişəm. Həmin xalq deyildi ki, Prezidentin çağırışı ilə 50 min insan getdi, könüllü müraciət etdi? Bu gün Xankəndi ilə bağlı, ya nə ilə bağlı kimə müraciət olunub? Prezidentə. Deyilən

problemləri xatırlatmışıq. Korrupsiyanı, rüşvətxorluğu, ayrılığı, bahalaşmanı kim həll edə bilər? Kim hökuməti təşkil edib bunların qarşısını ala bilər? Kim o inhisarçılığın qarşısını ala bilər? Başqa biri var? Nə üçün biz indi bu adamı, deyək ki, yeddibaşlı əjdaha kimi problemləri adlandırıb, ona qarşı Məlikməmməd kimi mübarizə edib, Simurq quşu kimi xalq onun arxasında dayananda yaltaq oluruq? Bizim yaltaqlığa nə ehtiyacımız var? Nə umuruq? Övladımız üçün, özümüz üçün heç nə umuruq. Amma bu qədər böhtançılıq olmaz.

Deyirlər, Tahir Kərimli deyir ki, Prezidentin alternativini yoxdur. Yoxdur da. Siz alternativini nə vaxt uduzmuşunuz? O vaxt ki Surətın qabağından dovşan kimi qaçdınız, xilaskar kimi Heydər Əliyevi gətirdiniz, ondan sonra da özünüzü yalançı müxalifətçi... Guya biz müxalifətlik. Onda uduzdunuz. 2005-ci ildə ağalarınız Amerikadan deyəndən sonra ki, Prezident seçkilərində hətta qalib gəlsəniz belə, siz hakimiyyəti əldə saxlaya bilməyəcəksiniz... Minlərcə insanı küçəyə çıxarıb uduzdurdunuz. Onda uduzdunuz. Mən eləmədim. Burada siz – AXCP, Müsavat davaya gəldiniz ki, hansınız parlamentdə təmsil olunarsınız. Xaricdən deyirdilər ki, hətta legitimi tanıya bilmir, yarışa girmişdiniz. Müsavat AXCP-yə gedəndə AXCP-ni xəyanətdə günahlandırdı. Sonra Müsavat gəlib burada oturdu, AXCP onu xəyanətdə günahlandırdı. Tahir Kərimlinin, yaxud Fazil Qəzənferoğlunun, Razinin burada durması ilə deyil, siz elədiniz.

2000-ci ildə boykot qərarı verdiniz, getdiniz, ağalarınızla danışdı, gəlib təmsil olundunuz. Allah görür ki, biz parlamentdə millətimizin, dövlətimizin bütün dərdlərini dilə gətiririk. Siz 10–15 il burada oturmuşdunuz. 1–2 dəne epizodik çıxışınızdan başqa, savaşılarınızdan başqa, bir kəlmə ağzınızdan çıxıb? Bircə istəyiniz odur ki, elə siz dövlət

başçısını söyürsünüzsə, biz də söyək? Onu görməyəcəksiniz.

Ərəb inqilabından danışdırdınız. Biz inqilabı elədik, nəticələrini də gördük, nə günə qaldıq. Biz islahat istəyirik. O islahatın da tərəfdarıyıq. Rüşvətxorluq, inhisarçılıq, həmin inhisarçılıq sizin dövrünüzdə yaranıb. Sizin əliniz onların cibində idi. Onları biz yaratmamışıq. Biz indi Prezidentin arxasında durmaq, onlara qarşı mübarizə aparmaq istəyirik. Biz varlanmaya qarşı yoxuq. Bəsdirin! 28 ildir yalandan deyirsiniz ki, Tahir Kərimlini vəzifəyə adamları bərpa edib, yalandandır. Susdum. Dediniz, vəzifəsini dondurub. Dondurmadiğım halda, susdum. Amma bu qədər olmaz. 22 il işsiz qaldım. Ailəmə əmək haqqı gəlmədi. Amma siz gəlib burada iqtidara yaxın olanda guya biz də yaxın olmalıyıq, uzaq olanda biz də uzaq olmalıyıq? Görməyəcəksiniz onu.

Azərbaycanı bu gün təmin edə biləcək o təpəgözü, yed-dibaşlı əjdahanı – korrupsiyanı, rüşvəti və sair sistemləri sındıra biləcək yalnız bir nəfər var. Biz bir nəfəri görürük, onu da müdafiə edirik. Hələ mən demirəm ki, üstəlik, gərək Əziz Əliyevin nəvəsi olasan, Heydər Əliyevin oğlu olasan. Sən miskin, cılız adam, kiminlə özünü müqayisə edirsən? Nə bizi söyürsən? Hara bizi cəlb edirsən? Əgər mənim gücüm çatırsa, ya sizin gücünüz çatırsa, qoyun, o adamı ortaya, gedək, müdafiə edək. Amma yalandan xalqı aldatmayın, uduzdurmayın. Dəfələrlə uduzdurmusunuz.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mən istərdim, məsələni səsə qoyam. 13 məsələ üçüncü oxunuşdur, 13–14 məsələmiz var. İndi isə, hörmətli həmkarlar, “Lotereyalar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri

Lehinə

(saat 13.25 dəq.)

79

Əleyhinə	0
Bitərəf	2
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Xahiş edirəm, 5-ci məsələyə münasibət bildirin. Bu, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.26 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

İndi isə 6-cı məsələyə münasibət bildirək. Mülki Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.26 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

7-ci məsələyə – Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirin. Bu, 8-ci məsələdir.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

9-cu məsələyə – “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə mü-

nasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Etibar müəllim, bu, mümkün deyil, çünki aparat onu sayır və biz artıq keçmişik. Keçən il yadımdadır, təklif edilmişdi.

10-cu məsələyə – “Lisenzialar və icazələr haqqında” Qanuna, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə 11-ci məsələyə – “Atçılıq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

12-ci məsələ “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Buyurun, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Xahiş edirəm, 13-cü məsələyə – “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.30 dəq.)
Lehinə	85

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

14-cü məsələyə – “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.30 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Xahiş edirəm, 15-ci məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.31 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, 16-cı məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.31 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	3
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Nəhayət, hörmətli həmkarlar, bu sıradan sonuncu olan Mülki Prosesual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.32 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələlərə keçirik. Qeyd edirəm ki, gündəliyin növbəti 2 məsələsi cənab Prezidentin

bir məktubunda Milli Məclisə daxil olub. İndi biz gündəliyin 18-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir.

Qanun layihəsini təqdim etmək üçün, Hicran xanım, mən Sizə söz verirəm. Buyurun. Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsində baxılıb. Buyurun.

H.Hüseynova. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar, bizim komitədə iki oxunuşda bu qanuna baxılıb. Üçüncü oxunuşa da heç bir rəy, təklif yoxdur. Xahiş edirəm, səsə qoyaq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım.

Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, söz verdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Əslində, mən bayaqkı məsələyə münasibət bildirmək istəyirəm. Burada səsləndirilən fikirlərin hamısına qatılıram. Doğrudan da, Azərbaycana qarşı bir qrup insan tərəfindən informasiya terroru, informasiya müharibəsi elan olunubdur. Ancaq onların fəaliyyəti əldə etdiyimiz böyük tarixi Zəfər, həyata keçirilən böyük işlər kontekstində o qədər cılız görünür ki, onlar özlərini həm xalqın, həm də informasiya məkanının gözündən salırlar.

Məsələ ondadır ki, onların başqa bir hədəfi də Milli Məclisdir. Yəni özlərinə tərəf-müqabili kimi Milli Məclisi seçməklə və Milli Məclisi müəyyənləşdirib “informasiya strategiyası” müharibəsinin bir predmetinə çevirməklə daha böyük görünməyə çalışırlar. Mən düşünürəm ki, Milli Məclis kimi mötəbər bir qurumun tribunasından cavab vermək onlar üçün çox böyük mükafatdır. Ona görə də bu cür informasiya terrorçuları hansı platformadan, hansı şəkkildə fikirlər səsləndirirsə, onlara qarşı cavab da o platformalardan verilsə, daha yaxşı olar. Çünki Milli Məclis cid-

di bir qurumdur, böyük işlər görür. Elə təkcə bu il Sizin rəhbərlik etdiyiniz nümayəndə heyətləri parlament diplomatiyası çərçivəsində nə qədər böyük işlər görüb, nə qədər böyük qanunlar qəbul edilibdir. Ona görə də Milli Məclis kimi mütəbər bir qurumun tribunasından onlara cavab verilməsi, yenə deyirəm, onların istədikləridir. Bu onlar üçün böyük mükafat olardı. Ancaq əlbəttə ki, alternativ platformalardan onlara cavab vermək olar. Onların sayı gündəngünə azalır. İstər “Media haqqında” Qanun, istərsə də digər qanunlarımız olsun, hər hansı bir qanunun adını manipulyasiya etməyə hazırdırlar və özləri də görürlər ki, buna müvəffəq ola bilmirlər. Ona görə də hədəfi böyük götürüblər ki, bəlkə onlar informasiya məkanında daha böyük görünsünlər. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.35 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, sonuncu məsələ Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun

layihəsidir.

Səməd müəllim, sizin komitədə baxılıb. Buyurun, məlumat verin.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, xanım sədr. İkinci oxunuşdan sonra komitəmizə hər hansı bir təklif və yaxud rəy daxil olmayıb. Komitəmiz yekdilliklə bunun üçüncü oxunuşda qəbul olunmasını parlamentə tövsiyə edib. Xahiş edirəm, səs verəsiniz. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Səməd müəllim, çox sağ olun.

Hicran xanım, sizdə də baxılıb.

H.Hüseynova. Təklif yoxdur, qəbul olunsun. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən də yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.36 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclasımız sona çatdı. Təşəkkür edirəm. Növbəti iclasın tarixi haqqında sizə məlumat veriləcək.

**ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
VIII SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 81

*Milli Məclisin iclas salonu.
30 dekabr 2021-ci il.*

*İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 109 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.00 dəq.)
İştirak edir	97
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

İsmət Səttarov, Azərbaycan Respublikası Milli Tele-

viziya və Radio Şurasının sədri.

Əhməd İsmayılov, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru.

Rəqsanə Kərimova, Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin Hüquq və insan resurslarının idarə edilməsi departamentinin direktoru.

Əflatun Amaşov, Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri.

Vüqar Zeynalov, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

İlhamə Abdullayeva, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Azər Əliyev, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Ülviyyə Axundova, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Sevil Yusifova, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

Zərəngiz Mansurova, İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının üzvlüyünə namizəd.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. İctimai Televiziya və Radio Yayınları Şirkəti Yayım Şurasının tərkibində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

2. “Azərbaycan Respublikası və Dünya Bankı Qrupu Təşkilatları arasında Azərbaycan Respublikasında Ofislərin Qurulmasına və Fəaliyyətinə dair” Sazişin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

3. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sa-

həsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

4. “Sellülyar səyyar rabitə sistemlərinin inkişaf etdirilməsində və onlardan istifadə olunmasında əməkdaşlıq haqqında 1997-ci il 17 yanvar tarixli Sazişə dəyişikliklər edilməsi barədə Protokol”un təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

5. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qətər Dövləti Hökuməti arasında ümumvətəndaş pasportlarına malik şəxslərin viza tələbindən azad edilməsi haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

6. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

8. Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

9. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciətinin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 21 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hikmət Məmmədov, Fazil Mustafa, Zahid Oruc, Mələhət İbrahimqızı, Razi Nurullayev, Aydın Hüseynov, Nurlan Həsənov, Naqif Həməzəyev, Emin Hacıyev, Cavid Osmanov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.01 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

1. İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının tərkibində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Fazil Mustafa, Etibar Əliyev, Pərvin Kərimzadə, Siyavuş Novruzov, Sahib Aliyev, Hikmət Məmmədov, Fəzail Ağamalı

Təklif: Vüqar Eldar oğlu Zeynalov İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.10 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə	4
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Azər Ruslan oğlu Əliyev İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.10 dəq.)

Lehinə	89
Əleyhinə	5
Bitərəf	3
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Sevil Şərif qızı Yusifova İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvü seçilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.11 dəq.)

Lehinə	96
Əleyhinə	2
Bitərəf	3
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

2. “Azərbaycan Respublikası və Dünya Bankı Qrupu Təşkilatları arasında Azərbaycan Respublikasında Ofislərin Qurulmasına və Fəaliyyətinə dair” Sazişin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Vüqar Bayramov, Səməd Seyidov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.16 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

3. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Məzahir Əfəndiyev, Səməd Seyidov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.18 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Sellülyar səyyar rabitə sistemlərinin inkişaf etdirilməsində və onlardan istifadə olunmasında əməkdaşlıq haqqında 1997-ci il 17 yanvar tarixli Sazişə dəyişikliklər edilməsi barədə Protokol”un təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Elnur Allahverdiyev, Səməd Seyidov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.23 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

5. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qətər Dövləti Hökuməti arasında ümumvətəndaş pasportlarına malik şəxslərin viza tələbindən azad edilməsi haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

6. Media haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Əli

Hüseynli, Əhməd İsmayılov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.39 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

7. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Anar Məmmədov, Elşad Mirbəşir oğlu

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.45 dəq.)

Lehinə 100

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

8. Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

9. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciətinin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Könül Nurullayeva, Aydın Hüseynov, Fəzail İbrahimli, Hicran Hüseynova, Nizami Cəfərov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

30 dekabr 2021-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.00 dəq.)
İştirak edir	79
Yetərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 18 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Yetərsay var, iclasa başla-ya bilərik.

Hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, gündəliyə də münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.01 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, ənənəyə uyğun olaraq, hər il Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü ərəfəsində Milli Məclis dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımıza və həmvətənlərimizə müraciət qəbul edir. Biz müraciətin hazırlanması üçün redaksiya komissiyası yaratmalıyıq. Mən təklif edirəm ki, Milli Məclis sədrinin müavini, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri hörmətli Fəzail İbrahimlinin sədrliyi ilə 7 nəfərdən ibarət olmaqla aşağıdakı tərkibdə redaksiya komissiyası yaradılsın.

Fəzail İbrahimli, komissiyanın sədri, Eldar Quliyev, Afət Həsənova, Ceyhun Məmmədov, Könül Nurullayeva, Şahin Seyidzadə, Elşən Musayev, komissiyanın üzvləri.

Fəzail müəllim, komissiya işə başlaya bilər.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Bəli, xahiş edirəm, Siz işinizə başlaya bilərsiniz.

Hörmətli həmkarlar, həmişə olduğu kimi, bizim 30 dəqiqəmiz var. Çıxış eləmək istəyən varsa, yazılsın. Əgər istəyən yoxdursa, gündəliyin məsələlərinə keçək.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Elə başa düşdüm ki, yazılanlar var. 30 dəqiqə, cəmi 10 nəfər. Əgər yazılanların hamısı cari məsələlərlə bağlı yazılıbsa, cəmi 10 nəfər. Yuxarı cərgələrdən kimsə istəyir, Şakir müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Neçə nəfər?

Ş.Şabanov. 4 deputat yazılıb.

Sədrlik edən. 4 deputat. Deməli, buradan 6 nəfər, axırını olacaq Aydın Hüseynov. Aydın müəllimdən sonra 4 nəfər olacaq.

Hikmət Məmmədov. Buyurun, Hikmət müəllim.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, bu il biz növbəti qanunvericilik ilinin son iclasını keçiririk. Qarşıdan mühüm bayramlar gəlir. Bunlardan biri Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü ilə, digəri Yeni illə bağlıdır. Başda xanım sədr olmaqla bütün deputat həmkarlarımı təbrik edirəm.

2021-ci il Azərbaycanın ən yeni siyasi tarixinə çox mühüm tarixi hadisələrlə yazılmış oldu. Onlardan birincisi, elə 2021-ci il başlayar-başlamaz, yanvar ayının 11-də 2020-ci il 10 noyabrda əldə olunmuş üçtərəfli razılaşmanın tələblərinin icrası ilə bağlı üçtərəfli görüşün keçirilməsi ilə yadda qaldı. 2021-ci ilin ən böyük tarixi hadisələrindən biri iyun ayının 15-də Şuşada imzalanan Şuşa Bəyannaməsi oldu ki, bu da böyük dövlət xadimi Ulu Öndər Heydər Əliyevin “bir millət, iki dövlət” fəlsəfəsini və çağırışını hüquqi müstəvidə Türkiyə–Azərbaycan münasibətlərinin təhlükəsizlik konsepsiyasına oturtdu. Beləliklə, təqribən 100 ildən sonra Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik konsepsiyasının yeni paradıqmaları yarandı ki, bu da əldə etdiyimiz böyük tarixi zəfər kontekstində çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Ən mühüm hadisələrdən biri, şübhəsiz ki, “Zəfər yolu”nun açılışı oldu. Hər birimizin illərlə gözlədiyimiz, həsrətini çəkdiyimiz Şuşa şəhərinə getmək böyük zəfər oldu. Bu, tarixin, tarixi ədalətin təntənəsi idi. Eyni zamanda, Füzuli rayonunda Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılması da 2021-ci ilə öz möhürünü vuran hadisələrdən biri oldu.

Ən böyük məsələlərdən biri, şübhəsiz ki, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə 2009-cu ildə Naxçıvanda yaradılan Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının İstanbulda keçirilən növbəti zirvə görüşündə adının dəyişdirilməsi oldu. Yəni yeni formalaşan dünya nizamında Azərbaycan və Türkiyə öz müttəfiqləri, türkdilli ölkələrlə faktiki olaraq yeni bir beynəlxalq təşkilat yaratdılar və buna Türk Dövlətləri Təşkilatı adını verdilər. Şübhəsiz ki, bu mühüm təşkilatın ilk qərarlarından biri Azərbaycanın Prezidentini, müzəffər Ali Baş Komandanımızı Türk Dünyasının Ali Ordeni ilə təltif etməsi ilə bağlı qəbul etdikləri orta qərar oldu. Mən düşünürəm ki, bu hadisə əldə etdiyimiz tarixi zəfərin təkcə Azərbaycanın maraqları kontekstində deyil, bütövlükdə, türk dünyasının maraqları kontekstində nə qədər əhəmiyyətli olduğunu göstərdi. Eyni zamanda, 26 noyabrda və 14 dekabrda Soçidə və Brüsseldə keçirilən görüşlər də 2021-ci ilin ən mühüm hadisələri kimi yadda qaldı.

Bu müddətdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi də çox aktiv fəaliyyət göstərdi. Xanım sədrin rəhbərliyi ilə aparılan parlament diplomatiyası parlamentarizm tarixində yeni bir keyfiyyət mərhələsinin əsasını qoydu. Beləliklə, biz 2021-ci ili uğurla başa vururuq. Hər birinizi təbrik edirəm, növbəti qanunvericilik ilində hər birinizə uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hikmət müəllim.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən də burada olan və olmayan bütün vətəndaşlarımızı qarşıdan gələn həmrəylik günü münasibəti ilə təbrik edirəm.

Azərbaycanda bir neçə il öncə ən populyar ifadələrdən biri “nəqliyyatın intellektual idarə edilməsi” idi və bununla bağlı Rabitə Nazirliyi ilə Nəqliyyat Nazirliyində xüsusi bir qurum da yaradılmışdı. Sonra məlum oldu ki, elə bizdə nə texnika olursa, son illər nə kadr təyin olunursa, adını intellektual qoyuruq. Nəqliyyata da elə baxırıq. Ən intellektsiz idarə olunan sahənin başında nəqliyyat gəlir. Hər gün haradasa, aşağı-yuxarı bir milyona yaxın Azərbaycan insanı və bu Məclisdə iştirak eləyən insanların əksəriyyəti 2–4 saat tıxacda qalır. Əvvəllər pik saatlar olurdu. Səhərin pik saati, axşamın pik saati. Amma indi Bakı şəhərində pik saat deyilən anlayış yoxdur. İstənilən günün istənilən vaxtında, hətta axşam saat 9-dan sonra bir də görürsən ki, bu tıxacın içində qalmısan.

Bunlar, təbii ki, doğru idarəetmənin olmamasından qaynaqlanan məsələlərdir. Amma biz hər halda bu istiqamətdə birinci növbədə məsuliyyət daşıyan qurumların cəmiyyət qarşısına çıxıb bu problemin 2022-ci ildə necə həll olunacağı ilə bağlı insanlara aydın bir izahat verməsini gözləyirik. Çünki bu olmasa, təsəvvür edin ki, bu qədər insanın 3–4 saat tıxacda qalmasının iqtisadiyyata vurduğu zərbbəni artıq sadə məntiqlə hesablamaq mümkündür. Biz intellektual idarəetmə əvəzinə daha çox primitiv formada cərimə yığmaq yolunu seçdik və bu gün Bakı şəhərində nə parklama məsələsi həll olundu, nə dayanacaqlar məsələsində ağıllı şəkildə tənzimləmə baş verdi, nə də ictimai nəqliyyatın strukturu genişləndi, alternativlər artırıldı. Heç

biri artırılmadığına görə, bölgələrdə, başqa yerlərdə bizim nəqliyyat infrastrukturunu lazımi səviyyədə inkişaf etdirə bilmədik, xüsusi ilə də ictimai nəqliyyatı.

Siz təsəvvür edin ki, bir məmur işə gələndə, saat 9-da iş saatı başlayırsa, o, artıq saat 7-dən yola çıxır. Çünki avtobusla gəlib-getməyi proqnozlaşdırmaq mümkün deyil. Ona görə də biz bu istiqamətdə düşünməliyik. Mən hesab edirəm, 2022-ci ili Bakı şəhərinin xilaslı ili kimi qiymətləndirib, o istiqamətdə müəyyən eləməliyik, hansı siyasət yeridiləcəkdir, Bakı şəhərini necə yüngülləşdirəcəyik ki, insanlar bu tıxaclarda bu qədər vaxt itirməsinlər və bu fəlakətin qarşısını almaq üçün də insanlara konkret yol xəritəsi təqdim olunsun. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Zahid Oruc, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Bildiyiniz kimi, Türkiyə dövləti Amerikadakı keçmiş səfiri, təcrübəli diplomat Sərdar Kılıcı Ermənistan üzrə xüsusi nümayəndəsi təyin eləyib. Ardınca İrəvan da danışıqlar üzrə öz təmsilçisini rəsmən açıqlayıb. Verilən tarixi qərarların Vətən müharibəsinin birbaşa nəticəsi olduğu hamıya bəllidir. Deməli, region təkcə siyasi, iqtisadi və təhlükəsizlik baxımından deyil, eləcə də Türkiyəyə qarşı daim silaha çevrilən erməni layihəsinin bağlanmasına fürsət açır. Göründüyü kimi, hərbi zəfərimiz tarixi düşmənçiliyə son qoya, ermənilərlə Türk dünyası arasında yeni eranın başlanmasına səbəb ola bilər.

Lakin Türkiyə–Ermənistan açılımlı düz 12 il qabaq Ankara və İrəvan arasında barış yaratmağa çalışsan və Sürix prosesi adlandırılan hadisələri təkrar yada salır. O illər bilavasitə məxfi danışıqlarda iştirak edən sabiq nazir Edvard Nalbandyan ötən həftə böyük məqalə ilə çıxış

eləyib. O, gizlətmir, Sürix protokolları Türkiyəni Azərbaycanı qoparmağa, bölgədə işğal qoruyub saxlamağa xidmət edirdi. Planın müəllifləri Amerika, Fransa, İsveçrə və Avropa Birliyi bununla bağlı Rusiya ilə uzunmüddətli danışıqlar aparmışdılar. Lakin Azərbaycan dövlətinin sərt müqaviməti bütün ssenariləri pozdu. O vaxt Amerikanın dövlət katibi xanım Klinton Prezident İlham Əliyevi sərhədlərin açılmasına razılıq verməyə çağırmışdı. Lakin dövlət başçısı bütün risklərə və təzyiqlərə baxmayaraq, görüşdən imtina etmişdi. Bununla da iki qardaş ölkə arasında parçalanmaya xidmət edən avantüra baş tutmadı. Əgər plan gerçəkləşsəydi, Ermənistan Azərbaycanı Qarabağ məsələsində təkləyəcək, sərhədlərin açılması ilə iqtisadi təcriddən çıxacaq, güclənəcək və ölkəmizi beynəlxalq qüvvələrin təzyiqi ilə torpaqlardan imtinaya məcbur edəcəkdi.

Nalbandyan etiraf edir ki, Ankaranı Bakıdan qopara bilsəydilər, bəlkə də 2020-ci ildə 44 günlük müharibə baş verməzdi, Qarabağın taleyi indi fərqli olardı. Deməli, biz qələbəyə gəldiyimiz yolun həm də Sürix prosesindən keçdiyini bilməliyik və buna bənzər digər diplomatik tələlər də olubdur.

İndiki açılış prosesi paralel gedir. Vətən müharibəsinin nəticələrinin böyük sülh sazişinə daxil edilməsi üçün Prezident Əliyev və Ərdoğan tərəfindən vahid siyasət yürüdülmür. O vaxtkı “normallaşma” bizim iradəmizə zidd idi və regionu ələ keçirmək ideyasına xidmət edirdi. İndi İrəvanın Türkiyə və Azərbaycanla barışı onun son xilas şansıdır. Bakı ilə ədalətli sülh müqaviləsi həm də Ermənistanı öz gerbindən Ağrı dağını çıxarmağa, genosid və ərazi ilə bağlı iddialarını kənara qoymağa məcbur edir. Əlbəttə, hamı yaxşı başa düşür ki, sülh razılaşması tarixən

düşmənçilikdən qazananlara, o cümlədən dünya erməniçiliyinə, onların siyasi biznesinə də zərbə vurur. Lakin alternativ yol əbədi müharibədir. Ona görə də sülh sənədlərinin adını dəyişdirib, onu Əliyev protokolları kimi İrəvanda ratifikasiya etmək, sonra Zəngəzur mahalında 3 dövlət başçısının görüşünü təşkil etmək də olar. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanım, buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, xanım sədr. Mən də məndən öncəki həmkarlarımla təbriklərinə qoşuluram, başda Siz olmaqla, sədr müavinlərimizi, bütün həmkarlarımızı təbrik edirəm. Sözsüz ki, bu əziz günlər ərəfəsində biz seçicilərimizi, qazılərimizi, şəhid ailələrimizi, veteranları təbrik edirik. Sözsüz, ən yüksəkdə bir ünvan var ki, o ünvan da möhtərəm Prezidentimiz və möhtərəm Birinci vitse-prezidentimizdir. Biz onları da səmimi qəlbədən təbrik edirik, onlara vətənimizin gələcəyi naminə yorulmaz fəaliyyət arzulayırıq.

Azərbaycan xalqı 2021-ci ildə, ümumiyyətlə, qazandığımız möhtəşəm zəfərdən sonra yeni epoxaya qədəm qoymuşdur və bu mənada zəfərdən bu günə qədər hər bir günümüz, hər bir saniyəmiz çox böyük uğurlarla yekunlaşır. Bu mənada qısa müddət ərzində ilin yekunu haqqında danışmaq, həqiqətən, çətindir. Amma mən çox vacib və seçicilərimin də məndən xahiş etdiyi bir məsələni deməyi özümə borc bilirəm. Dünən, yanvarın 29-da möhtərəm Prezidentimiz çox əhəmiyyətli, çox həssas, çox nəcib sərəncamlara imza atmışdır ki, bunlardan biri müharibə veteranı adının verilməsi ilə bağlıdır. Artıq ictimaiyyət neçə müddət idi ki, gözləyirdi. Möhtərəm Prezidentimiz nəyi, necə və nə vaxt etmək lazım olduğunu çox gözəl bilir və dünən çox möhtəşəm sərəncamlar imzaladı. Eyni

zamanda, aztəminatlı ailələrlə bağlı bu bayram ərəfəsində müavinətin verilməsi və eləcə də tarixi torpaqlarımız olan, möhtərəm Prezidentimizin də dediyi kimi, əcdadlarımızın vətəni olan Qərbi Azərbaycanda yaradılmış İrəvan Müəllimlər Seminariyasının 140 illiyinin keçirilməsi münasibəti ilə xüsusi sərəncamlar imzaladı. Bu bir daha göstərir ki, möhtərəm Prezidentimiz hər an xalqımızın hər bir vətəndaşının yanındadır və eyni zamanda, xalqımızın millimənəvi dəyərləri, dövlətimizin gücü, gələcəyi, regionun gələcək taleyi onun nə qədər diqqətindədir və gecə-gündüz bunun üçün çalışır.

Sərəncamlardan biri olan müharibə veteranı adının verilməsi ilə bağlı olan sərəncamda möhtərəm Prezidentimizin bütün müvafiq qurumlara tapşırıqları verilib və bir veteranın da kənarında qalmaması tapşırılıb. Həm veteran vəsiqəsinin verilməsi, həm də onlara müavinətin, Prezident təqaüdünün verilməsi tövsiyə edilir. Mən əminəm ki, 2016-cı ildə möhtərəm Prezidentimizin də bizim şanlı hərbi qələbəmiz adlandırdığı aprel döyüşlərində iştirak etmiş veteranlarımız da veteran vəsiqəsi alacaq, veteran təqaüdü ilə təmin olunacaqlar. Müvafiq qurumlar, xüsusi ilə də Nazirlər Kabinetinin, necə deyərlər, müvafiq şöbəsi bu məsələni çox diqqətdə saxlayacaq və onlar müzəffər Ali Baş Komandanımızın bu humanizmindən yararlanacaqlar. Çox sağ olun, bir daha sizi təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Razi Nurullayev. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, media nümayəndələri. Mən də qarşıdan gələn Yeni il və Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə hər bir kəsi təbrik edirəm. Xüsusi ilə xanım sədr, mən Sizə, Milli Məclisin bütün rəhbərliyinə də təşəkkür etmək

istəyirəm ki, yola saldıığımız ildə bütün deputatlar, o cümlədən mənim üçün də ciddi şərait yaradıldı, sözüümüzdə dedik, fikirlərimizi çatdırdıq. Buna görə mən Sizə təşəkkür edirəm. Təbii ki, Sizin də bu il ərzində gördüyünüz bütün işləri hamımız gördük, qiymətləndirdik və artıq parlament diplomatiyasında yeni bir eranın başlanğıcının olduğunu da deyə bilərik.

Hörmətli xanım sədr, mən həm də demək istəyirəm ki, nə qədər tənqidi fikirlər səsləndirsək də, dövlət orqanları ilə çox gözəl münasibətlər yarada bildik. Mən bu gün sevinirəm ki, ən azından yüzlərcə Azərbaycan vətəndaşının problemlərini dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq şəraitində həll edə bilmişik. Dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq etmək mümkün olmasaydı, o məsələlər də həll olunmazdı. Onun üçün mən həm də əməkdaşlıq etdiyimiz, bizə doğru-dürüst yanaşan, haqlı şikayətləri yerində həll edən bütün dövlət məmurlarına təşəkkürümü bildirmək istəyirəm və onlara da yeni ildə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Bununla bərabər, həm də demək istəyirəm ki, müəyyən çatışmazlıqlar da oldu. Ümid edirəm, bundan sonra bəzi məsələlərdə ki – dövlət qurumları, dövlət yetkililəri, vəzifəli şəxslər, biz vətəndaşlar qarşısında məsuliyyət daşıyıyıq, – problemlər yaşanır, 2022-ci ildə onlar da olmayacaq. Bir-birimizə qarşılıqlı hörmət, dövlətin yaratdığı şərait çərçivəsində vətəndaşların, xalqın problemləri ilə məşğul ola biləcəyik.

Hörmətli xanım sədr, digər bir məsələ barədə, – Fazil müəllim dedi, – mən də fikir bildirmək istəyirdim. Doğrudan da, insanlar saatlarla yollarda qalırlar. Bunu söz deməklə, tənqid etməklə də həll etmək mümkün olmur. Dünyada tətbiq olunmuş bir mexanizm var, saatlara bölmək olar, insanların bəzilərinin iş saati 8-də, bəzilərinin 9-da və

10-da başlasın, müxtəlif dövlət qurumlarının işə başlamasını bu şəkildə bölmək və bu işi həll etmək olar. O zaman da insanlar 3–4 saat yollarda qalmaz. Mən Finlandiya ilə dostluq qrupunun üzvüyəm, elə bu yaxınlarda səfir burada olanda onunla da söhbət etdik. O da bu tıxacları gördü və elə onunla söhbətdə məlum oldu ki, orada insanlar özü öz vaxtını seçir, 7-də işə gəlib 3-də çıxıb bilər, saat 6-da işə gələ bilər. Əsas odur ki, sən həmin müddətdə öz vəzifəni yerinə yetirə biləsən. Bu baxımdan mən də düşünürəm ki, bax, bunu Azərbaycanda tətbiq etsək, yaxşı olardı. Təşəkkür edirəm. Bir daha bayramınız mübarək.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Aşağı cərgələrdən sonuncu çıxış. Aydın Hüseynov. Aydın müəllim, buyurun.

A.Hüseynov. Sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri. Mən də həmkarlığımın qeyd etdiyi kimi, Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü və Yeni il münasibəti ilə başda Prezidentimiz olmaqla bütün xalqımızı və parlament üzvlərinin hər birini təbrik edirəm. Biz, doğrudan da, çox uğurlu, çox möhtəşəm, çox qürurlu bir ili, 2021-ci ili yola salmaq üzrəyik.

2021-ci il bütün xarakteri, bütün göstəriciləri ilə, doğrudan da, Azərbaycanın tarixinə düşən bir il oldu. Siyasi sahədə əldə olunan nailiyyətlərimizlə bağlı həmkarım hörmətli Hikmət müəllim ardıcılıqla sadaladı, təkrar etmək istəmirəm. Biz, eyni zamanda, çox möhtəşəm iqtisadi nailiyyətlər əldə etdik. Dünya iqtisadiyyatına pandemiyanın global təsirlərindən ötüşə bildik və müharibədən çıxan bir dövlət olaraq iqtisadiyyatımızın dinamikliyini və tarazlığını saxlaya bildik.

Əldə olunan nailiyyətlərdən təkə onu demək kifayətdir ki, biz bu yaxınlarda böyük həcmdə, 30 milyard manata

yaxın böyük bir büdcəni təsdiq etdik. Valyuta ehtiyatlarımız 53 milyardı keçdi. Ümumi daxili məhsulumuz artıq 74 milyarddan 81 milyardı keçmək üzrədir. Bütün bu iqtisadi göstəricilərimiz, əlbəttə, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin bütün sahələrdə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də apardığı pragmatik, ardıcıl və ölçülüb-biçilmiş, düşünülmüş, təhlillərə, proqnozlara söykənən, dünya iqtisadiyyatında Azərbaycanın yerini düzgün müəyyənləşdirən iqtisadi siyasətinin məntiqi nəticəsi idi. Bizi sevindirən nailiyyətlər sırasında Prezident İlham Əliyevin və Mehriban xanım Əliyevanın Qarabağa səfərləri oldu. Bizim hər birimizi sevindirdi, xalqımızı sevindirdi.

Digər tərəfdən, dövlətin əsas sütunlarından olan qanunvericilik orqanına, altıncı çağırış parlamentə Prezident İlham Əliyevin tövsiyələrinin uğurla həyata keçirilməsi, parlamentin xüsusi ilə xarici diplomatiya sahəsindəki uğurları və şəxsən xanım sədr, Sizin rəhbərliyinizlə parlament nümayəndə heyətinin 10 xarici səfəri, bax, bu da bizim nailiyyətlərimiz sırasındadır. Əlbəttə, bizim nailiyyətlərimiz, uğurlarımız artdıqca insanlarımızın yaxşı yaşamaq istəyi də artır və zövqlər artır. Bunun özü də məntiqlidir və mən hesab edirəm ki, bu, əslində, inkişafdan irəli gələn prinsiplərdir.

Əlbəttə, bu gün həmkarlarım nəqliyyatla bağlı məsələlərə toxundular. Bu problem, mən hesab edirəm ki, Qaradağda daha kəskindir. Çünki Ələt qəsəbəsindən, Sahil qəsəbəsindən, Səngəçal qəsəbəsindən, mən təkcə tələbələri deyirəm, 1 tələbə şəhərə gedib-gəlməyə 5 saat vaxt sərf edir. Hesab edirəm ki...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Nurlan Həsənov, buyurun.

N.Həsənov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Şəmkirin bəzi

kəndlərində mövcud olan suvarma və içməli su qıtlığı vətəndaşlarımızı ən çox narahat edən problemlərdəndir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 7 iyul tarixli Sərəncamına əsasən seçki dairəmə aid Şəmkir rayonu Zəyəm qəsəbəsində 3 ədəd, Düyərli kəndində 2 ədəd, İrmaşlı kəndində 1 ədəd və Sarıtəpə kəndində 1 ədəd yeni subartezian quyusunun qazılması nəzərdə tutulmuşdur. Bununla bağlı 2021-ci ilin dövlət büdcəsindən 1,4 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Artıq, bildiyimiz kimi, 2021-ci ilin sonuna gəlirik və təəssüf ki, hələ də həmin nəzərdə tutulan subartezian quyuları vətəndaşlarımızın istifadəsinə verilməmişdir. Burada, mən başa düşürəm, müəyyən çətinliklər, tender və sair var. Lakin müvafiq qurumlardan xahiş edirəm, bu məsələnin tezliklə həllinə çalışsınlar və cənab Prezidentin sərəncamında nəzərdə tutulan həmin subartezian quyuları tezliklə vətəndaşlarımızın istifadəsinə verilsin.

Qeyd etmək istədiyim digər mühüm məsələ seçki dairəmə aid Üçtəpə kəndi ilə bağlıdır. Üçtəpə kəndində pay torpaqlarının bölgüsü kənd əhalisi arasında ciddi narazılıq yaradır və bunun səbəbi pay torpaqlarının kəndin müxtəlif bölgələrində verilməsidir. Bu isə kənd əhalisinin kənd təsərrüfatı ilə məşğul olmasında böyük çətinliklər yaradır. Eyni zamanda, həmin torpaqlardan səmərəli istifadə edilməsini qeyri-mümkün edir. Bununla bağlı həm də Üçtəpə kəndinin sakinləri adından müvafiq dövlət qurumlarından xahiş edirəm ki, pay torpaqlarının kənd əhalisi arasında vahid ərazidən yenidən bölgüsü təmin edilsin və bu narazılıqlar aradan qaldırılsın.

Sonda, hörmətli Sahibə xanım, cənab Prezident başda olmaqla Azərbaycan xalqının, Sizin və bütün deputat həmkarlarımla qarşıdan gələn bayramlarını təbrik edirəm. Yeni ildə doğma Azərbaycanımıza sülh, əmin-amanlıq və

yeni-yeni uğurlar arzu edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Naqif Həməzəyev, buyurun.

N.Həməzəyev. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli qonaqlar və KİV nümayəndələri. Azərbaycan xalqı o xoşbəxt xalqlardandır ki, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev kimi bir siyasət nəhəngini yetirməklə milli ənənələr üzərində qurduğu dövlətçiliyini tarixin ən sərt sınaqlardan çıxararaq müstəqilliyini təmin edib, xalqın həmrəyliyinə və gələcəyinə xidmət edən dövlət siyasəti həyata keçirib. Ulu öndər Heydər Əliyev həmrəylik gününü təsis etməklə xalqın birləşməsinə və ideoloji həmrəyliyə müvəffəq olub, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyini, onların təşkilatlanması prosesini daim diqqət mərkəzində saxlayıb.

Ulu öndərin milli həmrəylik və azərbaycançılıq amalının şüurlarımızda möhkəm yer tutmasına yönəlmiş uzaqgörən siyasətini bu gün Prezident İlham Əliyev inamla davam etdirir. Xalqımızın milli həmrəyliyinin daha da güclənməsinin Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində bir daha şahidi olduq. Müqəddəs Vətən müharibəsi zamanı xaricdə yaşayan soydaşlarımızın düşmənin və anti-Azərbaycan dairələrinin məkrli təxribatlarına qarşı cəsarətli etirazları, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işində fədakar xidmətləri qələbəmizə layiqli töhfə oldu.

Mən xüsusi ilə qeyd etməliyəm ki, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin ad günlərini xalq arasında keçirməsi artıq ənənə halını alıb. 50 illik yubileyini məcburi köçkünlərlə birlikdə Ağcabədidə qeyd edən dövlət başçımız 60 illiyini Qarabağda, Hadrutda, Şuşada keçirdi. Dövlət başçısı

İlham Əliyevin Azərbaycan cəmiyyətindəki etimadının daha da yüksəlməsi, dövlət başçısının yürütdüyü siyasətin xalqımız tərəfindən yekdilliklə və coşqu ilə dəstəklənməsi milli həmrəyliyimizin ifadəsi kimi tarixə yazıldı.

Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması həm də milli həmrəyliyimizin təntənəsi, xalqımızın öz rəhbəri ətrafında sıx birləşməsinin təcəssümü oldu. Bu gün Azərbaycan xalqı müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qazandığı böyük qələbədən sonra hər zaman olduğundan daha həmrəy, daha güclü və daha qüdrətlidir.

Mən bir daha bu fürsətdən istifadə edərək, möhtərəm cənab Prezidentimiz İlham Əliyevi və ailəsini, sizləri və bütün xalqımızı Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü və Yeni il münasibəti ilə səmimi qəlbədən təbrik edir, xalqımıza sülh, əmin-amanlıq və daim rifah arzu edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Emin Hacıyev, buyurun.

E.Hacıyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar. Yola saldıığımız 2021-ci il tariximizdə əbədi qalacaq əlamətdar hadisələrlə zəngin oldu. Cənab Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə 2021-ci il Azərbaycanımız üçün mühüm iqtisadi, siyasi və diplomatik uğurlarla yadda qaldı. Azərbaycan yalnız hər bə deyil, diplomatiya və informasiya sahəsində də üstünlüyünü bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Bu gün biz azad Qarabağda, Zəngəzurdayıq. İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizi sürətli şəkildə bərpa edir, yenedən qururuq. Zəfər yolumuz olan Füzuli–Şuşa yolu istifadəyə verilib, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışı

olub. Ərazidə infrastruktur layihələr, ən yüksək standartlara uyğun yaşayış massivləri salınır. Bir sözlə, Qarabağın əbədi sakinlərinin böyük qayıdışı reallaşmaq üzrədir.

İşğaldan azad olunan ərazilərimizdə hərbi hissələrimiz yaradılır. Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində komanda briqadasının fəaliyyəti müzəffər ordumuzun istənilən təxribatın qarşısını almağa hər an hazır olduğunu göstərir. Cənab Prezident İlham Əliyev hərbi hissənin açılışındakı nitqində də bildirdi ki, biz heç vaxt imkan verə bilmərik, xalqımıza, dövlətimizə, ərazi bütövlüyümüzə hər hansı bir təhdid yaradılsın. Müzəffər Ali Baş Komandanın bu mesajı hər kəsə aydın və birmənalıdır.

Ümumilikdə, bu ilin zəngin siyasi hadisələri göstərir ki, qarşıdan gələn 2022-ci il Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasında mühüm il olacaqdır. Biz müzəffər Ali Baş Komandanımızın, şanlı ordumuzun, qəhrəman şəhidlərimizin və qazilərimizin sayəsində 31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi gününü və Yeni ili Azərbaycan tarixinin zəfərinin yaratdığı reallıqlar və uğurlarla qeyd edir, bundan qürur duyuruq.

Fürsətdən istifadə edib, bütün həmvətənlərimizi, Qarabağlı və Şərqi Zəngəzurlu dünya azərbaycanlılarını 2022-ci il münasibəti ilə təbrik edirəm. Dünya azərbaycanlılarına, xaricdə yaşayan azərbaycanlılara və iş adamlarına mürrəciət edərək işğaldan azad olunmuş torpaqlarda xeyriyyəçilik və investisiya layihələrində aktiv iştirak etmək üçün səslənirəm. Əminəm ki, 44 günlük Vətən müharibəsində olduğu kimi, Qarabağın dirçəldilməsi üçün ümumi səfərbərliyimiz milli birlik və həmrəyliyimizi daha da gücləndirəcək. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Cavid Osmanov, buyurun.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri və media nümayəndələri. Mən də deputat həmkarlarımızın fikirləri ilə tam razıyam. Doğrudan da, 2021-ci ildə möhtərəm cənab Prezidentimiz, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan çox uğurlu bir yol keçdi. İstər diplomatik müstəvidə, istər ölkə regionlarının inkişafı, işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə yenidənqurma və bərpa işləri, istərsə də iqtisadi potensialımızın artırılması baxımından Azərbaycan, doğrudan da, çox mühüm bir ilə yekun vurur.

Əlbəttə, Azərbaycan parlamenti də, hörmətli xanım sədr, Sizin rəhbərliyinizlə 2021-ci ildə çox böyük, uğurlu yol keçdi və xüsusi ilə də diplomatiya sahəsində Azərbaycan parlamenti Sizin rəhbərliyinizlə çox böyük işlər gördü. O xüsusda məhz möhtərəm cənab Prezidentimizin təşəbbüsü ilə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin təsis olunması, Sizin böyük əməyiniz nəticəsində artıq ərəsəyə gəlməsi Milli Məclisin 2021-ci ildə əldə etdiyi ən böyük uğurlardan biridir.

Eyni zamanda, mən ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin məhz dekabr ayının 24-də Hadrutda yeni hərbi komanda qruplaşmasının açılış mərasimində iştirak etməsi barədə bir neçə kəlmə demək istəyirəm. Xüsusən də Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz tarixi qələbədən sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin potensialının daha da artırılması istiqamətində atılan çox mühüm addımlardan biridir. Eyni zamanda, dünən cənab Prezidentimizin növbəti dəfə məhz Silahlı Qüvvələrimizin hərbiçilərinin, daha 130 hərbi qulluqçumuzun 2022-ci ili öz mənzillərində keçirmələri üçün açılış mərasimində iştirak etməsini xüsusi vurğulamaq istəyirəm.

Dekabr ayında ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanan sərəncam və fərmanlar birbaşa Azərbaycan vətəndaşlarının, xalqımızın sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində atılmış ən mühüm addımlardan biridir. Fərsətdən istifadə edib, mən də hörmətli xanım sədr, Sizi, bütün millət vəkillərini və xalqımızı qarşıdan gələn Yeni il və Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə təbrik edirəm. Ulu Tanrıdan arzu edirik ki, məhz Azərbaycan xalqının milli birliyini 2022-ci ildə daha da möhkəmləndirsin, daha da qüdrətləndirsin. Ulu Tanrı cənab Prezidentimizi, Mehriban xanımı, Azərbaycanı və xalqımızı qorusun. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Cavid müəllim.

Hörmətli həmkarlar, indi biz gündəliyin məsələlərinə keçirik. Qeyd edirəm ki, gündəliyimizdə 9 məsələ var. Bu məsələlərdən 2-si Milli Məclisin qərar layihəsidir, 4-ü beynəlxalq sazişdir, 1-i üçüncü oxunuşda olan və 2-si isə bir oxunuşda qəbul ediləcək qanun layihələridir.

Beləliklə, biz indi 1-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının tərkibində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının layihəsidir.

“İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbinə görə İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkəti Yayım Şurasının üzvləri Milli Məclisdə seçilirlər. Bu il həmin Yayım Şurasının 3 üzvünün səlahiyyət müddəti başa çatmışdır. Bununla əlaqədar Sahibkarlar Şurası, gənclər təşkilatları və qadınlar cəmiyyətləri tərəfindən Milli Məclisə namizədlər təqdim edilmişdir. Onların hər biri 2 namizəd təqdim etmişdir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Mədənəyyə komitəsinin sədri Qənirə xanım Paşayevaya söz

verirəm. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlarım, mətbuat və media nümayəndələri. Parlamentin 2021-ci il üzrə son iş günündə sizləri, bütün həmkarlarımı salamlayır, qarşıdan gələn bayramlar münasibəti ilə cənab Prezidentimizi, hörmətli Mehriban xanımı, xanım sədr, Sizi, həmkarlarımı, şəhid ailələrimizi, qazilərimizi, bütün xalqımızı təbrik edir, ən xoş diləklərimi yetirirəm.

“İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun 17.4-cü maddəsinə uyğun olaraq, İctimai Televiziya və Radio Yayımı Şirkəti Yayım Şurasına Sahibkarlar Şurası, gənclər təşkilatları və qadın cəmiyyətləri tərəfindən irəli sürülmüş namizədlərin 6 illik səlahiyyət müddəti başa çatdığına görə yeni namizədlərin irəli sürülməsi ilə bağlı Milli Televiziya və Radio Şurası tərəfindən “Milli Televiziya və Radio Şurası haqqında” Əsasnaməyə və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun tətbiq edilməsi barədə cənab Prezidentin fərmanına uyğun olaraq, təşkilati tədbirlər görülüb. Bu barədə, xanım sədr, Sizə, Milli Məclisə Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri tərəfindən müraciət edilmişdir. İctimai Televiziya və Radio Yayımı Şirkəti Yayım Şurasına Sahibkarlar Şurası, gənclər təşkilatları və qadın cəmiyyətləri tərəfindən irəli sürülmüş namizədlər arasından, hər təşkilatdan bir nəfər olmaqla 6 il müddətinə təsdiq edilməsi üçün “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun 17.2-ci maddəsinə uyğun, müvafiq tədbirlər görülməsi xahiş edilmişdir.

Yayım Şurasına təqdim olunan namizədlər haqqında ətraflı bilgiler parlament üzvlərinə təqdim olunub. Biz Mədəniyyət komitəsində bununla bağlı müvafiq müzakirələr aparmışıq. Təqdim olunan namizədlərin, qeyd edim

ki, hər biri layiqli namizəddir. Ümidvarıq, seçiləcək namizədlər etimadı doğruldacaqdır. Onların adlarını təqdim edirəm.

Sahibkarlar Şurası tərəfindən birinci namizəd Vüqar Eldar oğlu Zeynalov Sahibkarlar Təşkilatları Milli Konfederasiyasının vitse-prezidentidir. Haqqındakı bütün məlumatlar həmkarlarımıza təqdim olunub. Sahibkarlar Şurası tərəfindən ikinci namizəd İlhamə Xanlar qızı Abdullayeva Sahibkarlar Təşkilatları Milli Konfederasiyasının İctimaiyyətlə əlaqədar şöbəsinin müdürüdür. Onun da haqqında bütün məlumatlar həmkarlarımıza təqdim olunub.

İkinci, gənclər təşkilatları tərəfindən yenə 2 namizəd irəli sürülüb. Birincisi, Azər Ruslan oğlu Əliyev Gənclər Təşkilatları Milli Şurasının sədridir. İkincisi, Ülviyyə Süleyman qızı Axundova “Vətəndaş Cəmiyyətində Debat” İctimai Birliyinin sədridir. Hər iki namizədlə bağlı bütün məlumatlar həmkarlarımızda var.

Üçüncü, qadın cəmiyyətləri tərəfindən birinci namizəd Sevil Şərif qızı Yusifova Azərbaycan Jurnalist Qadınlar Assosiasiyasının prezidentidir, ikinci, Zərəngiz Dəmirçi qızı Mansurova Dünya Azərbaycanlılarının Mədəniyyət Mərkəzi Qadınlar Şurasının sədr müavini.

Hər bir namizədə uğur arzulayarkən onlardan və ümumən, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkətindən bəzi gözləntilərimizi də söyləmək istərdim. İlk növbədə komitəmizin və həmkarlarımızın düşüncələrini səsləndirərək söyləmək istərdim ki, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkətinin parlamentin işini, burada müzakirə olunan mühüm məsələləri daha geniş işıqlandırması bizim hamımızın gözləntimizdir. Hesab edirik ki, ölkə parlamentinin gündəliyində duran, parlamentdə müzakirə olunan müxtəlif məsələlər deputatların iştirakı ilə İctimai televi-

ziya və radioda daha da geniş müzakirələrə cəlb edilməli, geniş ictimai fikrə təqdim olunmalıdır. Eyni zamanda, Milli Məclisdə aparılan müzakirələr, millət vəkillərinin müxtəlif sahələr və mövzular üzrə cəmiyyət üçün çox vacib çıxış və fikirlərinin də İctimai televiziya və radio vasitəsi ilə daha geniş cəmiyyətə çatdırılması vacibdir.

Ümid edirik ki, seçilən namizədlər bu istiqamətdə məsələlərə də bütün cəmiyyətin, o cümlədən parlamentin İctimai televiziya və radiodan gözləntilərinə də daha böyük diqqət yetirəcəklər. Təbii ki, biz əldə edilən hər bir uğuru, İctimai Televiziya və Radio Yayınımları Şirkətində həyata keçirilən yeni layihələri, görülməli işləri təqdir etməklə bərabər, bu istiqamətlərə xüsusi diqqət yetirilməsinə də çağırırıq. Yeni seçiləcək namizədləri də daim bu mövzuda diqqətli olmağa çağırırıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım.

Yazılanlar var. Təklif edirəm, 5 dəqiqəyə qədər. Xahiş edirəm.

Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

F.Mustafa. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Bu gün, təbii ki, biz Yayım Şurasının üzvləri ilə bağlı məsələni komitədə geniş müzakirə etdiyimizə görə onlarla bağlı konkret hansısa bir irad səsləndirmək istəməzdim. Təbii, güman etmirəm ki, onlar çox da səlahiyyətli bir vəzifəyə seçilirlər, çünki İctimai TV-nin Yayım Şurası, əslində, kölgədə qalan, səlahiyyətsiz bir qurumdur. Burada da seçilən üzvlərin 6 il ərzində hansısa bir məsələ ilə bağlı, İctimai TV-nin yayım siyasəti ilə bağlı fikir bildirməsinin də şahidi olmamışıq. Bu da onu göstərir ki, bu televiziya ilkin yarananda cəmiyyətin müəyyən gözləntilərini əks etdirdi. Tam məsuliyyətlə deyirəm ki, İsmayıl Ömərovun vaxtında daha uğurlu, funk-

sional bir istiqamətdə öz işini görə bilirdi. Ondan sonrakı dövrdə tamamilə bərbad vəziyyətə düşdü. Bu da nə ilə bağlıdır? Biz son günlərdə Media haqqında qanun layihəsini müzakirə edəndə bir reallığı gördük ki, əgər İctimai televiziya, İctimai radio öz funksiyasını lazımı səviyyədə yerinə yetirsəydi, media sahəsində bu qədər gərginlik, ziddiyyətlər olmazdı.

Yəni bir baxın, parlament fəaliyyəti ilə bağlı, burada Qənirə xanım qeyd etdi, siz təsəvvür edin ki, parlamentdə müxtəlif partiyaları təmsil edən insanlar var, müxtəlif fikirlər səslənir. Parlamentin fəaliyyətinin, bu fikirlərin cəmiyyətə çatdırılmasında bəlkə də ən laqeyd rol alan televiziya İctimai televiziyaadır.

Mən hesab edirəm ki, bu funksiyanı anlatmaq lazımdır. “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanun var. Bu Qanunda nəzərdə tutulan funksiyalar var. Bu, tək cəsi siyasətə aid deyil, dini verilişlərə, təhsilə, başqa sahələrə aiddir, ictimaiyyətin televiziya vasitəsi ilə cəmiyyətə tanıtılmasına aiddir. Bunlar onun əvəzinə götürüb millət vəkillərinin kollajını verirlər, millət vəkillərini ələ salmaq-la, ələ bilirlər, bəlkə bu lağ-lağı, səviyyəsiz bir yanaşma ilə hansısa şəkildə cəmiyyətdə bir reyting qazanacaqlar. Təbii ki, millət vəkilini də tənqid etmək haqqına sahibsiniz, bu, ola bilər. Amma siz bu ölkə həyatında əsas məsələlərin müzakirə olunduğu bir parlamentin funksiyasını, onun çalışmasını, orada səslənən fikirləri ictimaiyyətə çatdırmaq funksiyasını yerinə yetirmirsinizsə, siz nəyə lazımsınız?

Mənim Yayım Şurasının üzvlərinin hamısının şəxsiyyətinə hörmətim var, amma ora gedirsinizsə, heç olmasa, Yayım Şurası orada hansı isə bir diktatorluğun yaranmasına imkan verməməlidir. Bu, başqa televiziyalardan, özəl

televiziyalardan fərqlidir. Bu televiziyanın funksiyası AzTV-dən fərqlidir. Bu, ictimaiyyətlə bağlı televiziyaadır. Birbaşa ictimaiyyətin maraqlarını ifadə edən siyasət yeritməlidir. Təbii ki, yaxşı verilişləri var, orada çalışan çox dəyərli jurnalistlər var. Hamısına böyük hörmətim var. “Sabaha saxlamayaq”, “Ötən günlər”, çox gözəl verilişləri də var. Amma bu, jurnalistlərin istedadı bahasına ərsəyə gələn verilişlərdir. Ümumiyyətlə, hər bir televiziyanın özünün yayım siyasətində dövlətə, cəmiyyətə fayda verə biləcək istiqaməti doğru tapması vacibdir. Amma bu televiziya, təəssüf ki, bu istiqaməti tapa bilmədi.

Biz bunu həm də ona görə tələb edirik ki, büdcədən bu qədər vəsait alırsınız və əgər bu fəaliyyət büdcə vəsaiti hesabına göstərilirsə, demək, həm də dövlətin, cəmiyyətin də işinə yararlı olmalısınız. O baxımdan da mən Yayım Şurasının məsuliyyətinin artmasının tərəfdarıyam. Elə formal olaraq 6 il seçildin, hansı işə avtobiografik məlumatda qeyd elətdirdin, İctimai Televiziyanın Yayım Şurasının üzvü kimi məsul vəzifə daşıyıram, bununla olmaz ki. Bəzən bu məsələlərdə müəyyən fikirlərin bildirilməsi olduqca vacibdir.

Bu gün bu aktual olduğuna görə mən komitədə də geniş çıxış etmişdim. Bu məsələyə, əslində, bizim də bir az həssas yanaşmamız lazım idi. Necə olur, “Parlament saati”ni AzTV verir, İctimai TV, ümumiyyətlə, parlamentlə bağlı geniş bir müzakirə verməyi özünə sığışdırmır? Siz kimsiniz ki? Siz qanuna tabesinizsə, parlament maraqların toqquşduğu yerdir, cəmiyyətin maraqlarının əks olunduğu bir güzgüdür. Buradan ayrı-ayrı fikirləri geniş şəkildə niyə təqdim etmirsiniz? Ona görə də, mən hesab edirəm, bu tənqiddən nəticə çıxarıb İctimai televiziya da öz fəaliyyətinə ciddi dönüş yaradacaqdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Etibar Əliyev. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Mənim çıxışım çox qısa olacaq. Çünki hörmətli həmkarım Fazil Mustafa mənim fikirlərimin əksəriyyətini səsləndirdi.

Bəli, başqa televiziya da ictimai rəyə təsir göstərməlidirlər. Ancaq İctimai televiziya öz verilişləri ilə ictimai rəyə daha çox təsir göstərməlidir. Bu yaxınlarda bu televiziyanın parlament, deputatlar barəsində çox savadsız və qərəzli bir verilişi efirə getdi. Bunun monitorinqini indi həmin bizim təsdiq edəcəyimiz Yayım Şurasının üzvləri apardı mı? Mənə elə gəlir ki, yox.

“İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 17-ci maddəsində deyilir: “Yayım Şurası proqramların yayımı zamanı Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin tələblərinə əməl edilməsi üzərində nəzarəti həyata keçirən və bu sahədə həlledici qərarlar qəbul etmək səlahiyyətinə malik olan nəzarətedici orqan kimi yaradılır”.

20.1.7-də yazılır: “lazım bildikdə yayımdan sonra proqramların monitorinqini keçirir”. Niyə lazım bildikdə? Əslində, mən hələ İctimai televiziya təhsil, – Fazil bəy bunu qeyd etdi, – mədəniyyət və elm sahəsində bir intellektual verilişə rast gəlməmişəm. Baxın, orta məktəblərdə pul yığımı ilə bağlı, yaxud müəllim şagirdi itələdi, bununla bağlı 5–6 nəfəri çağırırlar, əksəriyyəti də mütəxəssis deyil, sual qoyurlar ki, müəllim şagirdi itələməlidirmi, məktəbdə pul yığılmalıdırmı? Əslində, bu verilişlər, intellektual verilişlər spontan xarakter daşmalıdır.

“Space” telekanalında adətən hind filmləri verirdilər. İnsanlar gözləyirdilər ki, hansı vaxtda hind filmləri efirə gedəcək. İndi isə gənclərin psixologiyası nəzərə alın-

madan müasir filmlər verirlər ki, düşünürəm, onlar da gənclərin psixologiyasına mənfi təsir göstərir.

Digər tərəfdən, Fazil bəy qeyd etdi, məsələn, hansısa bir mövzu üçün yumor tətbiq etmək mümkündürsə, bu da kifayət qədər ağıl tələb edir. Yumorlar çox bəsit, eyni zamanda, bəlkə də özlərinin xoşuna gəlir, ancaq mən düşünürəm ki, bu Yayım Şurasının tərkibində bir neçə nəfər yaradıcı şəxs də olmalıdır və mütəmadi olaraq o verilişlərin monitorinqi aparılıb, cəmiyyətə çatdırılmalıdır.

Yenə Fazil bəydən sitat gətirim. Deputatların fəaliyyəti barədə heç bir veriliş yoxdur. Amma bir də görürsən ki, məsələn, hansısa bir şəxsin həbsxana həyatından 30–40 dəqiqə veriliş verdilər. Əslində, deputatların fəaliyyətinin cəmiyyətə çatdırılmasında bu televiziyanın önəmli rolu olmalıdır. Mən düşünürəm ki, Yayım Şurası öz fəaliyyətində dəyişikliklər edəcək və kölgədə qalmaq əvəzinə hər zaman İctimai televiziya da gedən verilişlərin dəqiq monitorinqini aparacaq. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Pərvin Kərimzadə. Pərvin xanım, buyurun.

P.Kərimzadə. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, dəyərli media nümayəndələri, əziz dəvət olunanlar. Sözsüz ki, mən də həmkarlarımızın fikri ilə razıyam ki, parlamentin fəaliyyəti İctimai TV-də daha çox işıqlandırılmalı, burada gedən müzakirələr obyektiv yayımlanmalıdır. Sözsüz ki, deputatların fəaliyyətini qiymətləndirəndə də obyektivlik əsas meyar olmalıdır. Amma bunlarla yanaşı, İctimai televiziyanın ötən, təqribən 16 il ərzində teleməkanda layiqli yer tutmağını da qeyd etməmək mümkün deyil. Çünki burada kifayət qədər peşəkar insanlar var ki, öz fəaliyyətləri ilə Azərbaycanda baş verən prosesləri, xalqı narahat edən ən aktual problemləri həssaslıqla müzaki-

rəyə çıxarır və bu problemlərin işıqlandırılmasına səbəbkar olurlar. Eyni zamanda, bir tərəfdən millilik, digər tərəfdən dünyaca məşhur olan müxtəlif verilişlərin milliləşdirilərək bizim teleməkanımıza gətirilməsi də İctimai TV-ni xarakterizə edən keyfiyyətlərdəndir.

Digər tərəfdən, bir məsələni də vurğulamaq istəyirəm ki, 2021-ci il Azərbaycanın bütün nailiyyətləri ilə yanaşı, eyni zamanda, Nizami Gəncəvi ili kimi də yadda qaldı. Burada da İctimai televiziya öz fəaliyyəti ilə fərqləndi və Nizami Gəncəviyə həsr olunan verilişlər, eyni zamanda, “Xosrov və Şirin” əsasında filmin çəkilməsi və digər məsələlər öz əksini tapdı. Amma burada biz namizədlərimizi müzakirə edirik və təqdim olunan bütün namizədlər layiqli namizədlərdir.

Mən xüsusi ilə gənclər təşkilatlarından təqdim olunan namizədləri tanıdığım üçün onlar haqqında bir-iki fikir söyləmək istəyirəm. Gənc olmaqlarına baxmayaraq, elə Azər Əliyev də, Ülviyyə Axundova da fəaliyyətlərinə Gəncədən başlamışlar və onların fəaliyyəti bizim gözü-müzün qarşısında olmuşdur. Mən əminəm ki, onların Yayım Şurasında təmsil olunması daha çox gəncləri maraqlandıran məsələlərin İctimai televiziya gətirilməsinə səbəb olacaq. Həmkarlarımda da dediyi o haqlı iradlar ki Yayım Şurası daha çox fəaliyyət göstərməlidir, biz onların fəaliyyətinin daha çox şahidi olmalıyıq. Elə burada təmsil olunan istər sahibkarlar, istər qadınlar, istərsə də gənclər təşkilatlarından olan seçiləcək həmin o kadrlar, sözsüz ki, öz sözlərini deyəcəklər.

Eyni zamanda, hər dəfə, açığı, gündəliyə yazılmaqda fürsət olmur. Elə bu məqamdan istifadə edərək, hörmətli Sahibə xanım, mən də Sizi, bütün həmkarlarımla, Azərbaycanda və Azərbaycanın hüdudlarından kənarda yaşayan

bütün dünya azərbaycanlılarını həmrəylik günü münasibəti ilə təbrik etmək istəyirəm. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi və birliyi dövlət siyasəti səviyyəsinə gətirən Ulu Öndərimizə buradan bir daha biz öz minnətdarlığımızı bildiririk. Ulu Öndər “Mən həmişə fəxr etmişəm ki, azərbaycanlıyam” sözlərini hər bir azərbaycanlının bir qürur rəmzinə çevirdi. Bu gün də bizim hər birimiz “mən azərbaycanlıyam” deyəndə qürurlanırıq, ona görə ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın sərhədləri bütövləşdi, Azərbaycanın torpaqları işğaldan azad edildi və biz 2021-ci ildə artıq tarixə yenidən Şərqi Zəngəzur adının qayıtmasının şahidi olduq.

Biz ona görə fəxr edirik ki, baxmayaraq, 2020-ci il müharibə ili oldu, 2021-ci ildə biz artıq dünyaya sülh şəraitində baxdıq. Ölkədə 2021-ci ilin Nizami Gəncəvi ili elan olunmasının ən böyük səbəblərindən biri, əlbəttə ki, bu böyük şəxsiyyətin yenidən təbliğ olunması, yenidən dünyaya tanıtılması, əsərlərinin çap olunaraq dünyada daha da yaxşı təqdim olunması idisə, digər tərəfdən biz artıq müharibədən çıxıb dünyaya yeni bir baxış açdıq. Bu da, sözsüz ki, Azərbaycanı 2021-ci ildə fərqləndirən xüsusiyyətlərdən biri oldu.

Mən bir daha Sizi və bütün həmkarlarımı bu bayram münasibəti ilə təbrik edirəm. Eləcə də bütün azərbaycanlıları təbrik edirəm. Başda şəhid ailələrimiz, qazilərimiz, bizə bu xoş günləri yaşadanların hər biri olmaqla bayram münasibəti ilə dünya azərbaycanlılarının bayramlarını təbrik edib, növbəti ildə də Azərbaycanın sülh şəraitində, inşallah, pandemiya azad olmuş bir şəraitdə yaşamağını arzu edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, hörmətli deputatlar, mən də bayram münasibəti ilə hamını təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram. Təqdim olunan layihə ilə əlaqədar qeyd etmək istərdim, təbii, hər bir televiziya paralel olaraq öz müstəqil siyasətini də yeritməlidir ki, verilişlərin keyfiyyətinə təsir göstərsin. Burada deputat həmkarlarım müxtəlif fikirlər söylədilər. Mən də onların bir hissəsi ilə razıyam.

Qeyd etmək istəyirəm ki, ümumilikdə, iki televiziya başqa, digər televiziyalar kommersiya televiziyalardır. Biz onlara hər hansı bir irad tuta bilmirik. Çünki onlar öz reklamları ilə bu televiziyaları saxlayırlar. Baxmayaraq ki, cənab Prezident tərəfindən dünən o televiziyaların da inkişafına 4 milyon manat vəsait ayrıldı. Amma ümumilikdə, Azərbaycan Dövlət Televiziyası ilə İctimai televiziya bilavasitə dövlət büdcəsinin maliyyəsi hesabına fəaliyyət göstərirdi və İctimai televiziyanın ictimaiyyətin maraqlarını təmsil etdiyi üçün öz fikirlərini söyləmək istəyirəm.

Demək olar ki, ictimaiyyətin elə əsas təmsilçiləri burada Milli Məclisdə əyləşibdir. Milli Məclisin deputatları ictimaiyyətin maraqlarını təmsil edir, onlara uyğun qanunları qəbul edir, təqdim edir, bu qanunların həyata keçməsinə nəzarət edir. Lakin burada qeyd olunduğu kimi, bu fəaliyyət, necə deyərlər, öz əksini layiqincə tapmır. Ya hansısa jurnalistin təxəyyülünün məhsulu hesabına verilir, kimin nə çıxış etməyindən, hansı mövzudan danışmasından asılı olmayaraq, kim xoşuna gəlir, onu verir, kim xoşuna gəlmir, onu vermir, kimə hansı hissədən sərf edir, onu kəsib çıxarıb verir və ictimaiyyətə deputatın fəaliyyəti ilə bağlı düzgün olan məlumat gedib çatmır. Əgər bu, ictimaiyyətin nümayəndələridirsə.

İkinci bir tərəfdən, vaxtı ilə cənab Prezident də Şuşada

keçirilən tədbirdə çox gözəl nümunə göstərdi, Azərbaycanda yaşayan bütün etnik xalqlar, mədəniyyətlər, bütün digər adət-ənənələr təmsil olundu. Bir nümunə göstərdi ki, bu nümunəni davam etdirmək lazımdır. Təəssüf olsun ki, əvvəllər Azərbaycanda yaşayan xalqların adət-ənənələri, musiqisi, mədəniyyəti və digərləri hər dəfə verilişlərdə göstərilirdi, indi ancaq bir sahənin, yəni gənclərin fəaliyyəti öz əksini tapır. Mən hesab edirəm ki, burada xalqların hər birinin də adət-ənənələri öz əksini tapmalıdır.

Üçüncü bir tərəfi, debatlarla bağlı. Eyni adamlar həm beynəlxalq hüquqdan, həm beynəlxalq münasibətlərdən, həm doğum, həm yaşayış, həm də ordu haqqında eyni proqramda çıxış edir və ictimaiyyətə düzgün olmayan məlumatlar çatdırır. Biz bunun şahidiyik və qeyd etmək istərdim ki, vaxtı ilə ümummilli lider tərəfindən Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllinə etiraz edən, problem yaradan adamlar bu gün orada özlərinə, belə deyək, çox münbit şərait tapıblar. Əgər ağılı yerində idisə, o, vaxtında ağıllı addım ata bilərdi və ümummilli liderə dəstək olardı. Qələbədən sonra, təbii ki, çox adamlar çox şey deyir. Mən əminəm ki, Avropada yaşayanlar da, elə hamısı gəlib cənab Prezidentdən üzr istəyəcəklər, imdad diləyəcəklər. Törətdiyi əməllərə görə, etdikləri səhvlərə görə, təbiidir, başa düşülür, tövbə qapıları həmişə açıqdır, tövbə edə bilərlər. Amma bununla yanaşı, bu insanlar qəti şəkildə uzun illər ümummilli liderin və cənab Prezidentin apardığı siyasətə daban-dabana zidd addımlar atıblar. Birdən-birə dəyişdilər, oldular televiziyanın aktiv nümayəndələri, aktiv iştirakçıları, aparıcıları və sair. Mən hesab edirəm ki, bu məsələlər də nəzərə alınmalıdır. Hər bir təbəqə, burada parlamentdə təmsil olunan siyasi partiyalar var, siyasi partiyaların nümayəndələrindən istifadə etmək olar.

Ümumilikdə götürəndə, – vaxtım başa çatır, – hər bir təbəqənin, doğrudan da, İctimai televiziya da yeri olması vacibdir və onlar verilişlərinə bir daha nəzər salmalıdırlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S. Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar. Mən xeyli televiziya təcrübəsi olan və müəyyən dərəcədə televiziya jurnalistikasının nəzəri məsələlərini də bilən bir nəfər kimi demək istəyirəm ki, əgər söhbət ictimailikdən gedirsə, proqram siyasətindən gedirsə, uğurlu aparıcıların seçilməsindən gedirsə, auditoriyaya diferensial yanaşmadan gedirsə, İctimai televiziya Azərbaycan televiziya məkanında hazırda ən uğurlu kanallardan biridir. Təbii, məndən öncə çıxış edən həmkarlarım ki İctimai televiziyanın fəaliyyətini tənqid etdilər, onlar da ayrı-ayrı uğurlu verilişlərdən söhbət etdilər. Bəs, o verilişlər, o aparıcılar başqa kanallarda niyə yoxdur? Yəni hər halda bu da səbəbsiz deyil. Biz bu məsələni də unutmalı deyilik.

O ki qaldı İctimai televiziyanın yayım siyasətinə, bilir-siniz, ümumiyyətlə, ictimai yayımın çoxlu modelləri var. Bizdə tətbiq olunan model Azərbaycan reallığını nəzərə alaraq, qarışıq modeldir. Belə demək mümkünsə, yarı alman, yarı ispan modelidir. Bir tərəfdən, auditoriyaya yanaşma siyasəti baxımından alman, amma maliyyələşmə baxımından ispan modelidir. Təbii ki, ictimai yayımın elə modelləri də var, məsələn, Amerika Birləşmiş Ştatları modeli. Orada ictimai yayım ancaq və ancaq Senatın iclaslarını, eyni zamanda, ictimai yükü ağır olan bu cür, bu tipli tədbirləri yaymaqla məşğuldur. Bizdə İctimai televiziyanın, ümumiyyətlə, proqram siyasəti daha geniş

auditoriyaya hədəflənib, onun üzərində də gedir. Ümumiyyətlə, mən bir televiziya mütəxəssisi kimi, təvazökarlıqdan uzaq olsa da, onu da deməliyəm ki, bəzən televiziyanın hər hansı verilişinin uğurlu alınmasında Yayım Şurasının üzvündən daha çox, oradakı operatorun, işiqçının, hətta qrimçinin rolu daha böyük olur. Mən rejissorun, dizaynerin, redaktorun, jurnalistin rolunu demirəm. Yəni belə bir reallıq var.

Amma parlamentin işinin işıqlandırılmasına gəldikdə isə, həmkarlarım məndən inciməsinlər, bu, bütövlükdə, Azərbaycan jurnalistikasının problemi. Azərbaycan jurnalistikası parlamentin iclaslarından ancaq və ancaq sırf emosiyaya hesablanmış və seçimə yol verərək materiallar yayırlar. Hələ bir dənə analitik material yoxdur. Bir dənə hesabat yoxdur. Yeri gəlmişkən, burada ən uğurlu janr kimi də hesabat janrıdır. Bir dənə hesabat yoxdur ki, orada selektivlikdən kənar, konkret olaraq məhz qanunların özünün müzakirəsindən irəli gələn əhəmiyyətli məsələlər açıqlansın. Bəlkə bu qanunların hansınınsa arxasında bir lobbiçilik var, bəlkə bu, hansısa bir qurumun marağındadır. Burada əks fikirlər olur. Bu əks fikri söyləyənlərin, kimin haqlı olması haqqında bir cümlə belə olmur. Ancaq kimsə nəşə dedi, xanım sədr onun sözünü kəsdi və ya kiminsə sözünü kəsmədi, kimsə nə isə dedi. Bütün bunların üzərində qurulub. Belə demək mümkündürsə, qeybət üzərində qurulub. Sırf emosiyaya hesablanan, məhz yazılar da, süjetlər də o cür olur. Yəni bu, sadəcə, İctimai televiziyanın problemi deyil, bu, bütövlükdə, Azərbaycan jurnalistikasının problemi. Mən ümid edirəm ki, mənim həmkarlarım, jurnalist həmkarlarım gələcək fəaliyyətlərində bunu nəzərə alacaqlar. Yəni parlamentdən yazdıqları və yaydıqları materiallarda ilk növbədə qanunvericilik yükü,

oradakı məzmun, məzmunu uyğun çıxışlar öz əksini tapacaq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hikmət Məmmədov.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, mən hər şeydən öncə, qeyd etmək istəyirəm ki, İctimai Televiziya və Radio Yayım Şirkəti Yayım Şurasının tərkibində dəyişiklik edilməsi ilə bağlı təqdim olunan qanun layihəsini dəstəkləyəcəyəm. Hesab edirəm ki, tərkib doğru seçilib, proporsionaldır və İctimai televiziyanın yayım missiyasına uyğundur. Çünki burada cəmiyyətin ayrı-ayrı təbəqələrini təmsil edən namizədlərin siyahısı bizə təqdim olunubdur.

Azərbaycanın efir məkanında İctimai televiziya özünəməxsus bir missiya yerinə yetirən televiziyaadır. Bu mənada bütün televiziyalardan fərqlənir. Ona görə ki, onun fəaliyyət proqramında əksini tapan məsələlər də məhz onun ictimai televiziya statusuna uyğundur. Bu mənada mən düşünürəm ki, İctimai televiziya efir siyasəti ən uğurlu olan televiziyalardan biridir. Çünki bu missiyanı layiqincə yerinə yetirə bilər.

Hər şeydən öncə, xəbərin operativliyi və doğruluğu baxımından İctimai televiziya fərqlənən televiziyalarımızdandır. Biz istər 44 günlük müharibədə, istərsə də ondan sonra ötən bir ildən çox müddətdə respublikamızın ictimai-siyasi həyatında baş verən bütün hadisələrlə bağlı əksər hallarda ən operativ informasiyaları və o informasiyaların təhlilinə, şərhinə həsr olunmuş verilişləri İctimai televiziyanın efirindən izləyə bilərik. Mən xatırlayıram, istər Gəncə hadisələri dövründə, istərsə də müharibənin digər fəlakətlə nəticələnən hadisəsi, Bərdə şəhərimizin bombalanması dövründə məhz Milli Məclisdə təmsil olunan millət vəkilləri gecə saat 2-də, 3-də, 4-də İctimai te-

leviziyanın efirində idilər. Yəni bu, mən düşünürəm ki, İctimai televiziyanın doğru xəbər siyasətinin nəticəsi idi.

Eyni zamanda, İctimai televiziya çox maraqlı analitik proqramlar təqdim etməyə bacarıbdır ki, bu proqramlardakı mövzu rəngarəngliyi, çoxşaxəlilik, ayrı-ayrı problemlərin vaxtaşırı gündəmə daşınması öz əskini tapıb. Bu da proporsionaldır. Yəni sosial həyatımızla, mədəni həyatımızla, iqtisadi həyatımızla, dünyada baş verən hadisələrlə bağlı bir növ ixtisaslaşmış, maraqlı verilişlər var. Əgər, tutaq ki, “Sabaha saxlamayaq” verilişi bizim gündəlik məişət, sosial problemlərimizə həsr olunmuş bir verilişdirsə, “Diqqət Mərkəzi” ən mühüm xəbərlərin şərhini, analitik təhlilini özündə əks etdirir. Nəticədə, həftənin sonunda “Yekun” verilişi var, bu da olduqca maraqlı verilişdir. Gənclərin intellektual əsaslarda fəaliyyəti, yaxud efir məkanından öz intellektlərini nümayiş elətdirmələri üçün “Biləndər” verilişi var, bu da maraqlı bir verilişdir. Eyni zamanda, “Bir şəhər və 24 saat” adlı veriliş var. Tənqidi kontekstdə “Pressinq” verilişi var və sair. Yəni bu verilişlərin sayını artırmaq olar. Maraqlı, intellektual, əyləncəli verilişlər var. Tutaq ki, “Milyonçu” şousu. Mən düşünürəm ki, bütün bunlar hamısı İctimai televiziyanın efirini maraqlı edən verilişlərdir.

Əlbəttə, efir elə bir məkandır ki, hər bir azərbaycanlı ailəsinin çağırılmamış qonağıdır. O bizim evimizə birbaşa müdaxilə edir və orada istəsək də, istəməsək də birbaşa onun təqdim etdiyi verilişlərlə ünsiyyətdə oluruq. Bu şəkildə də o bizim informasiya istehlakı tələbatımızı bir şəkildə ödəmiş olur. Bir növ bütün televiziya bunu az qala məcburi qaydada edir. Çünki televiziyanın xüsusiyyəti, xarakteri bundan ibarətdir. Ona görə təqdim olunan verilişlərin həm intellektual keyfiyyəti, həm də məzmunu,

düşünürəm ki, mühüm əhəmiyyətlidir və İctimai televiziya da efiərdə bu missiyanı yaxşı yerinə yetirə bilər. Ona görə də mən təqdim olunan Yayım Şurasının yeni üzvlərinə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Təklifi qəbul edirəm. Biz məsələni səsə qoymazdan əvvəl mən sizi bir məlumatla tanış edim.

Hörmətli həmkarlar, təqdim olunan bütün namizədlər Yayım Şurasına seçilməyə layiqdir. Burada bu fikirlər səsləndi. Lakin biz hər təşkilat tərəfindən təqdim edilmiş iki namizəddən birini seçməliyik. Ona görə təklif olunur ki, hər təşkilatın təqdim etdiyi namizədlərin 1-cisini biz səsə qoyaq. Əgər həmin namizəd lazım olan səs sayını toplayarsa, artıq 2-ci namizədin səsə qoyulmasına ehtiyac qalmır və bu halda yetərsay toplamış 1-ci namizəd Yayım Şurasına üzv seçilmiş hesab edilə bilər.

Hörmətli həmkarlar, razısınızsa, biz səsverməyə keçirik və indi isə xahiş edirəm...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Fəzail müəllim, təkid edirsiniz? Buyurun. Sualdır, elə bilirəm.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Sahibə xanım, mən çıxış eləyə bilmərəm? Yazılmışam.

Sədrlik edən. Artıq biz səsverməyə keçmişik. Xahiş edirəm, 3 dəqiqəyə qədər.

F.Ağamalı. Çox təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Əslində, mən məndən öncə çıxış eləyən Fazil bəyin və Siyavuş müəllimin fikirləri ilə tamamilə şərikəm. Düşünürəm, İctimai televiziya son təyinatlar, əlbəttə, müəyyən dəyişikliklərə imkan verib, ədalət naminə demək lazımdır ki, İctimai televiziya aparılan dəyişikliklər orada verilişlərin

səviyyəsinə kifayət qədər təsir göstərmişdir. Lakin bununla bərabər, İctimai televiziya cəmiyyətin düşüncülərini və cəmiyyətdə, ictimai proseslərdə özünü ifadə eləyən bu və ya digər problemləri İctimai televiziyanın platformasına çıxara bilmir. Bu, çox təəssüf doğurur. İctimai televiziyanı digər televiziyalardan fərqləndirən cəhət bundan ibarətdir ki, orada cəmiyyətin bütün tərəflərinin fikirləri, rəyləri bu və ya digər şəkildə ifadə olunsun. Cəmiyyətdə gedən proseslər yüksək səviyyədə, konseptual olaraq, eyni zamanda, yüksək mədəniyyətlə, yanaşma ilə cəmiyyətin diqqətinə çatdırılsın. İctimai televiziyada bunlar yoxdur və bunlar bizi narahat edir.

Əksinə, mən düşünürəm, biz millət vəkillərinin, görəsən, günahı nədir ki, istənilən problemlər ortaya çıxanda hökmən birinci növbədə millət vəkilləri önə çəkilir və onlar tənqid hədəfinə deyil, həm də təhqir hədəfinə çevrilir. Bu ənənə, eyni zamanda, bu gün İctimai televiziyanın “3D” deyilən verilişində də var. Şəxsən mən bunu özümlə bağlı görmüşəm.

Hörmətli xanım sədr, məni “3D” verilişinə dəvət ediblər. Onun formatı məni təmin etmədiyi üçün mən oraya getməmişəm. Hələ də mən onun qara siyahısında yam. İstənilən “3D” verilişində Fəzail Ağamalının, digər hörmətli həmkarlarımla şəkli gəlir, onlar təhdid olunur, təhqir olunur. Niyə? Yaxşı, biz düşünürük ki, millət vəkilidir, onları məhkəməyə verməyək, məhkəmə çəkişmələri olmasın. Lakin bundan nəticə çıxarmaq lazımdır. Hansı haqla sən millət vəkillərini, Azərbaycan vətəndaşını təhqir edirsən, təhdid edirsən və öz inadına tabe etdirməyə çalışırsan. Bunlar yığılımalıdır.

Hörmətli Sahibə xanım, buna görə mən Sizdən xahiş etdim, mənə imkan yaradasınız ki, bu fikirlərimi ifadə

edim. Ümidvaram ki, Şuranın yeni seçiləcək üzvləri orada bu və buna bənzər problemlərin yaranmasına imkan verməyəcək və çox arzu eləyərdim ki, İctimai televiziya məsləhətçilərinin söyləmiş olduğu və səmimi mahiyyət daşıyan təkliflərinə, eyni zamanda, tənqidi qeydlərinə diqqətlə yanaşsın və ondan nəticə çıxarsın. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fəzail müəllim.

Səsə qoyuruq. İndi isə, xahiş edirəm, Vüqar Eldar oğlu Zeynalovun Yayım Şurasının üzvlüyünə namizədliyinə münasibət bildirək. Vüqar Eldar oğlu Zeynalov, sizsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, Vüqar müəllimin namizədliyinə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.10 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	4
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, bitərəf 1 səs.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə Azər Ruslan oğlu Əliyevin Yayım Şurasının üzvlüyünə namizədliyinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.10 dəq.)
Lehinə	69
Əleyhinə	5
Bitərəf	2
Səs vermədi	1

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

77

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, bitərəf 1 səs.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

Nəhayət, Sevil Şərif qızı Yusifovanın Yayım Şurasının üzvlüyünə namizədliyinə, xahiş edirəm, münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.11 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	2
Bitərəf	2
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, bitərəf 1 səs.

Sədrlik edən. Sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, beləliklə, Yayım Şurasına seçilmiş hər 3 şəxsi biz təbrik edirik. Hörmətli Yayım Şurasının yeni seçilmiş üzvləri, burada səslənən mənim hörmətli həmkarlarıma fikirlərinə, sözlərinə, düşünürəm, siz çox diqqətlə yanaşdınız və siz gələcək işinizdə bunları da yadırmıza salacaqsınız. Təbrik edirik, çox sağ olun. Siz gedə bilərsiniz.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edim ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən gündəliyin 2-ci məsələsi və beynəlxalq sazişlər barədə olan digər 3 qanun layihəsi bir oxunuşda qəbul ediləcək.

735

Biz gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik və bu məsələ “Azərbaycan Respublikası və Dünya Bankı Qrupu Təşkilatları arasında Azərbaycan Respublikasında Ofislərin Qurulmasına və Fəaliyyətinə dair” Sazişin təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü hörmətli Vüqar Bayramova söz verirəm. Vüqar müəllim, buyurun.

V.Bayramov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Təqdim olunan sənəd 2021-ci il noyabrın 18-də Azərbaycan hökuməti ilə Dünya Bankı arasında bağlanmış anlaşmadır. Həmin sazişə uyğun olaraq, Azərbaycan hökuməti ilə Dünya Bankı arasındakı əməkdaşlıq imkanları, eyni zamanda, Dünya Bankının və Dünya Bankına daxil olan qurumların Azərbaycanda ofislərinin yaradılması və fəaliyyəti öz əskini tapıb. Qeyd etmək istərdim ki, söhbət Dünya Bankı qrupuna daxil olan 4 aparıcı maliyyə qurumu ilə əməkdaşlıqdan gedir. Bu, 1-ci Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası və Çoxtərəfli İnvestisiyalar üzrə Zəmanət Agentliyidir.

Ötən müddətdə Azərbaycanın iqtisadi prioritetlərinə uyğun olaraq, Azərbaycan hökuməti ilə Dünya Bankı arasında dərinləşmiş əməkdaşlıq qeydə alınıb. Qeyd etmək istərdim ki, ötən müddətdə Dünya Bankı tərəfindən ölkəmizdə 4,4 milyard dollarlıq 50 layihə icra edilib. Eyni zamanda, Dünya Bankı qrupuna daxil olan Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən özəl sektorun dəstəklənməsi üçün 850 milyon dollarlıq layihələr icra edilmişdir. Praktiki olaraq Dünya Bankı qrupu ilə əməkdaşlığımız

Azərbaycanın iqtisadi maraqlarına və eyni zamanda, prioritetlərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Bu sazişin əhəmiyyəti həm də ondan ibarətdir ki, “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”ə uyğun olaraq, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlığın gücləndirilməsi əsas istiqamətlərdən biridir. Xüsusən nəzərə alsaq ki, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən həm də müharibə nəticəsində dəymiş ziyanın, eləcə də həmin ərazilərin bərpa ilə bağlı fəaliyyətlər həyata keçir. O baxımdan, təbii ki, növbəti mərhələdə Dünya Bankı qrupuna daxil olan beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığın gücləndirilməsi Azərbaycanın milli prioritetlərinə uyğundur və sənədlərdə həm Dünya Bankı qrupuna üzv olan beynəlxalq maliyyə qurumlarının ofislərinin yaradılması, həm də onların fəaliyyət istiqamətləri öz əksini tapıb. Xüsusən nəzərə alsaq ki, sənəd Azərbaycanın iqtisadi prioritetləri və cənab Prezident tərəfindən təsdiq olunmuş 2030-cu ilədək olan milli prioritetlərə uyğun olaraq, əməkdaşlığın gücləndirilməsini özündə ehtiva edir, o baxımdan hörmətli həmkarlarımızı imzalanmış və Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun olaraq hazırlanmış sazişə dəstək olmağa çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Qanun layihəsinə Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində də baxılıb. Səməd müəllim, buyurun, sözünüz varsa.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Biz də baxmışıq, etirazımız yoxdur, çox vacib, əhəmiyyətli qanun layihəsidir. Təvsiyə olunur ki, qəbul edək.

Sədrlik edən. Sağ olun, Səməd müəllim.

Çıxış eləmək istəyən də yoxdur və mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.16 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik, bu, 3-cü məsələdir. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Məzahir Əfəndiyevə söz verirəm. Məzahir müəllim, buyurun.

M.Əfəndiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Bilirsiniz ki, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı ilə Azərbaycan arasında iqtisadi sahədə əməkdaşlıq genişlənir. Ölkələrarası iqtisadi inkişafa təsir edən mühüm amillərdən biri də gömrük siyasətidir. İki

ölkənin gömrük orqanları arasındakı əlaqələrin inkişaf perspektivləri genişlənir və bu istiqamətdə atılacaq addımların qarşılıqlı ticarət dövriyyəsinin artmasına da müsbət təsir göstərəcəyini vurğulamaq istərdim.

Azərbaycan Respublikasının gömrük siyasətinin təkmilləşməsində beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi vacib rol oynayır və inanırıq ki, bu saziş hər iki ölkənin gömrük siyasətində qarşılıqlı əlaqələrin daha da güclənməsinə təsir edəcəkdir.

Saziş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 373 nömrəli fərmanına və beynəlxalq standartlara uyğun hazırlanmışdır. Hörmətli millət vəkillərinə xatırlatmaq istərdim ki, bu xarakterli sazişlər Milli Məclisdə dəfələrcə müzakirə olunmuşdur. Qanun layihəsinə bizim komitədə baxılmış və müsbət rəy verilmişdir. Dəyərli millət vəkillərindən layihəyə münasibət bildirmələrini və dəstəkləmələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Məzahir müəllim.

Səməd müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Xahiş edirəm, Siz də münasibət bildirin.

S.Seyidov. Sahibə xanım, etirazımız yoxdur. Komitə yekdilliklə qəbul olunmağını tövsiyə edib.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Məzahir müəllim, xahiş edirəm, Siz, zəhmət olmasa, mikrofonunuzu keçirin.

Çıxış eləmək istəyən yoxdur. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.18 dəq.)

Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

1
82

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ 4-cü məsələdir. Bu məsələ “Sellülyar səyyar rabitə sistemlərinin inkişaf etdirilməsində və onlardan istifadə olunmasında əməkdaşlıq haqqında 1997-ci il 17 yanvar tarixli Sazişə dəyişikliklər edilməsi barədə Protokol”un təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Elnur Allahverdiyevə söz verirəm. Elnur müəllim, buyurun.

E.Allahverdiyev, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar. Sellülyar səyyar rabitə sistemlərinin inkişaf etdirilməsində və onlardan istifadə olunmasında əməkdaşlıq haqqında Saziş 1997-ci il yanvarın 17-də Moskva şəhərində Müstəqil Dövlətlər Birliyinin Hökumət Başçıları Şurasının iclasında bağlanmışdır.

1999-cu il mart ayının 30-da bu sazişin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Sazişin məqsədi rabitə sistemlərinin inkişafı və dövlətlərarası rabitə xidmətləri bazarının təkmilləşdirilməsi sahəsində MDB ölkələrinin əməkdaşlığını təmin etməkdir. Bu gün sazişdə edilən bir sıra dəyişikliklərin qəbul olunması təklif olunur. Bu dəyişikliklərin əksəriyyəti ümumi rabitə sisteminin müasir vəziyyəti və inkişaf ten-

densiyaları, habelə mobil rabitə sahəsində MDB dövlətlərinin qanunvericiliyində və beynəlxalq standartlarda baş verən dəyişikliklərlə bağlı aktualıq kəsb edir. Qəbul edilmiş sənədə əsasən telefon rabitəsində məlumatların ötürülməsində, internetə çıxışda müasir rəqəmsal standartların yaratdığı yeni imkanların səyyar radio-telefon rabitəsi sahəsində nəzərə alınması üçün MDB dövlətlərinin mobil radio-telefon sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətinin genişləndirilməsi nəzərdə tutulur.

Tərəflər həmçinin mobil rabitə sistemlərindən istifadədə göstərilən transsərhəd xidmətlərinin inkişafına kömək etmək, rabitə operatorları üçün xidmətlərin göstərilməsi üzrə fəaliyyətin tənzimlənməsini sadələşdirmək və sərhədyanı stansiyalardan gələn signalın gücünün tənzimlənməsi üzrə tədbirlər görmək niyyətindədirlər. Bundan əlavə, təhlükəsizlik sahəsində aktual problemlərin, o cümlədən mobil radio, telefon şəbəkələrinin vasitəsi ilə ötürülən qeyri-qanuni və aşağı keyfiyyətli trafik nəticəsində yaranan maliyyə itkiləri ilə bağlı problemlərin həllində əməkdaşlığı nəzərdə tutur.

Qanun layihəsi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində müzakirə olunub və müsbət rəy alınıb, Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib. Layihəni dəstəkləməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Elnur müəllim.

Səməd müəllim, yenə də Sizə müraciət edəcəyəm. Sizin komitədə də baxılıb. Buyurun.

S.Seyidov. Sahibə xanım, çox sağ olun. Bir məsələni əlavə etmək lazımdır. Bu da çox vacib olan məsələdir. Bu qanun layihəsi qeyd-şərtlə qəbul olunur.

Qeyd-şərt fəlsəfəsi Azərbaycanda dəyişib. Bu, çox müsbət və vacib olan məsələdir. Hamımızın yadındadır ki,

biz ərazi bütövlüyümüzlə əlaqədar olaraq qanun layihələrinə qeyd-şərt daxil edirdik. Artıq bu məsələ yoxdur, torpaqlarımız tam azaddır. İndi isə qeyd-şərt Azərbaycan–Ermənistan arasında olan münasibətlərə aiddir. Bu, çox vacib, əhəmiyyətli məsələdir. Ona görə ki, bu münasibətlər tənzimlənməlidir. Hər bir qanunun içərisində belə qeyd-şərtin olması gələcəkdə belə bir məsələnin öz həllini tapmasına xidmət edir. Ona görə, təbii, komitəmiz bunun lehinə səs verib və tövsiyə olunub ki, qəbul olunsun. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Səməd müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.23 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Növbəti məsələ 5-ci məsələdir. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qətər Dövləti Hökuməti arasında ümumvətəndaş pasportlarına malik şəxslərin viza tələbindən azad edilməsi haqqında” Sazişin təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Səməd müəllim, mən Sizə söz verəcəyəm. Sizin komitədən gəlib. Buyurun.

S.Seyidov. Xanım sədr, çox sağ olun. Çox vacib, əhə-

miyyətli və rəmzi mənə daşıyan bir qanun layihəsidir ki, Azərbaycan pasportunun güclənməsini göstərir. Özü də söhbət burada diplomatik pasportdan, yaxud xidməti pasportdan getmir, ümumvətəndaş pasportundan gedir. Siz bilirsiniz ki, ölkənin gücü də, qüdrəti də məhz elə həmin o pasportun dünyada qəbul olunması ilə bağlıdır. Özü də söhbət, yenə də təkrar edirəm, diplomatik və xidməti pasportlardan getmir, ümumvətəndaş pasportlarından gedir.

Qətər böyük bir dövlətdir. Qətlə münasibətlərimiz genişlənir. Balaca ölkə olduğu halda, dünyanın ən təsiredici imkanına malik olan ölkələrdən biridir. Ona görə Azərbaycan vətəndaşı üçün həmin ölkəyə ümumvətəndaş pasportu ilə vizasız gediş-gəlişi təmin etmək çox böyük, əhəmiyyətli bir məsələdir. Hesab edirəm, biz bunun lehinə səs verməliyik, qəbul etməliyik və işimizi elə təşkil etməliyik ki, bu kimi sazişlərin sayı çoxalsın. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən düşünürəm ki, bu, sazişdir, etiraz etmirsinizsə, bunu səsə qoymaq lazımdır.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Nə ilə bağlı çıxış etmək istəyirdiniz? Gəlin, səsə qoyaq məsələni. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin 6-cı məsələsinə keçirik. Bu məsələ, bildiyiniz kimi, Media haqqında qanun layihəsidir. Qeyd edim ki, bizim bugünkü iclasımızda media təşkilatlarının və müxtəlif media orqanlarının rəhbərləri və təmsilçiləri də iştirak edirlər. Artıq bu gün onlar üçüncü dəfədir iştirak edirlər. Hamınız tanıyırsınız. Mən onların hamısını salamlayıram.

Qeyd edim ki, 2 gün əvvəl qanun layihəsi ilə bağlı Milli Məclisin 2 komitəsinin və media nümayəndələrinin iştirakı ilə birgə növbəti geniş dinləmələr də keçirilmişdir. İndi isə qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruca söz verirəm. Bu yurun, Zahid müəllim.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Hörmətli sədr, dekabrın əvvəllərindən başlayaraq ictimailəşən və geniş diskussiyalara səbəb olan Media haqqında yeni qanun layihəsi son oxunuş üçün Məclisə təqdim olunub. Layihənin lehinə səs verərkən əmin olun ki, az qala hər maddəsi, bəzən hər sözü dərin analizlərdən keçən sənəd özünü doğrulda bildi.

Milli Məclisin yüksək formada təşkil etdiyi 3 ictimai dinləmədə iştirak edən 162 media rəhbəri, ekspertlər və jurnalistlər açıq, sərbəst xarakterli müzakirələr apardılar. 70-dən artıq çıxış edildi. 500-dən artıq məqalə, açıqlama və təhlil yazıları, o cümlədən parlament platformasından kənar da minlərlə status, rəy və şərhlər həm cəmiyyətimizdə, həm də beynəlxalq aləmdə layihənin həqiqi mahiyyətini təqdim etməyə şərait yaradır. Əgər birinci dinləmə və oxunuş zamanı hətta hakimiyyət təmsilçilərinin və tərəfdarlarının sənədlə bağlı bəzən qeyri-müəyyən, ehti-

yatsız suallarını cavablandırmaq zərurəti vardısı, hörmətli sədrin qeyd etdiyi üçüncü dinləmənin keçirildiyi 28 dekabrda nəinki dövlətin siyasi kursunu müdafiə edənlər, eləcə də layihənin əleyhinə imza atanlar, ona qarşı gedənlərin mühüm bir hissəsi müsahibə və çıxışlarında sənədin Azərbaycanda söz, mətbuat və ifadə azadlığına, güclü və sağlam jurnalistikanın yenidən dirilişinə töhfə verəcəyinə öz inamlarını ifadə etdilər. Belə bir tərəqqinin əldə olunması təqdirəlayiq hadisə idi. Fərqli maraqları və baxışları söz və fikir azadlığı, güclü media ideyası ətrafında birləşdirmək çətin olsa da, Milli Məclis korpusunun səyi, işçi qrupunun sistemli işi konsensus əldə etməyə imkan yaratdı, anlaşma mühiti formalaşdırdı və hər hansı parçalanmalara, siyasi müdaxilələrə fürsət vermədi. Əvvəzində yeni Media haqqında qanun layihəsi zəfərin mətbuat meydanında davamı kimi ictimai institutların vahid mövqedə birləşməsinə və cəmiyyətin aparıcı qüvvəsi olan 4-cü hakimiyyətin dövlətlə və millətlə daha da yaxınlaşmasına səbəb oldu.

Milli Məclisdə təmsil olunan və olunmayan onlarca partiya, qeyri-hökumət təşkilatlarının geniş koalisiyası, sosial medianın aktiv liderləri, fikir və söz adamları yeni layihənin yaratdığı sağlam mühitdə əsl vətəndaş mövqeyi göstərdilər. Onların azadlığına və müstəqilliyinə xidmət edən mühüm milli qanunun qəbuluna dəstək verdilər. Gəlin razılaşaq ki, əvvəlki media və kommunikasiya siyasətinə cavabdeh olanların 10 illik fəaliyyətlərinin mühakimə olunduğu indiki şəraitdə parlamentin prinsipial bir siyasi xətti ardıcıl müdafiə etməsi cənab Prezidentin daim vurğuladığı XXI əsrin çağırışlarına tamamilə uyğun idi.

7 və 30 dekabr zaman intervalındakı müzakirələr üçün parlamentin səfərbər etdiyi bütün resurslar, təşkilati, insan

və texniki heyətin hər bir üzvünün əməyi təkcə qanunverici hakimiyyəti deyil, bütövlükdə, dövlətimizin mövqeyini möhkəmləndirdi, yeni tarixi dövrə keçən media islahatlarına təkan verdi, xarici informasiya hücumları ilə vətəndaşlarımızın şüurunu işğal etməyə çalışanların qarşısında arzulanan güclü fikir sipəri yaratdı.

Əziz Məclis üzvləri, ikinci oxunuşdan sonra Milli Məclisin sədri hörmətli Sahibə xanım Qafarovanın tapşırığı ilə hörmətli Əli Hüseynli və biz işçi qrupla bərabər 10-dan artıq media rəhbəri, tanınmış ekspertlərlə faydalı görüşlər keçirdik. Uzun illər media məkanında hökm sürən kəskin qütbləşmə və etimadsızlıq mühitində belə addımlar təqdirəlayiq idi. Ona görə də ictimai-siyasi qüvvələr tərəfindən alqışlandı, mətbuatın kəskin qarşıdurma havasından çıxması üçün növbəti siqnal oldu.

28 dekabr dinləmələrinin çətin şəraitdə baş tutması, medianı “doğmalara və ögeylər”ə bölmədən 70-dən artıq mətbuat rəhbərinin görüşə dəvət olunması layihənin formal səsvermə ilə deyil, ilk növbədə media ordusu tərəfindən mənən qəbul edilməsi üçün aparılan düzgün siyasət idi. Layihənin lehinə və əleyhinə olanların ilk və son oxunuş arasında mövqelərindəki müsbət dəyişikliklər dövlətimizin bütün sağlam qüvvələrinin bir araya gətirilməsi hadisəsi idi. Eyni zamanda, əgər kimlərisə parlament binası qarşısında keçirilən iki aksiyada dilə gətirilən şüarların və çağırışların media layihəsinə nə qədər aid olduğu maraqlandırırırsa, deyə bilərik ki, iki məhdud etiraza qatılan 10 və 22 nəfərlik qarışıq, fəaliyyət profilləri ayrı, lakin məqsədləri bir olan qüvvələrin canlı yayımla müxtəlif kanallara təqdim etdikləri mənzərələr azad mətbuat idealına yönəlməmişdi. Kənar seyrçiyə elə gəlirdi ki, onlar Azərbaycana beynəlxalq hesabatlarda verdikləri indeksləri

doğrultmaq üçün planlı təlim aparırlar. Halbuki irəli sürülən çağırışlar layihənin bir sətrinə və ruhuna aid olsaydı, rəsmən görüş istəyər, qanuni yollardan yararlanmağa bilərdilər. Lakin, əlbəttə, parlament qarşısında bir qanun layihəsi ətrafında 100 faizli tərəfdar toplamaq məqsədini qoymamışdı. Əksinə, həmin aksiyalarda keçmiş KİVDF məfkurəsi hiss olunurdu, sadəcə, əks qütbə olanların müqaviməti Azərbaycanın düzgün yol seçdiyini göstərir.

Əziz Məclis üzvləri, iki oxunuş zamanı çıxış edən hörmətli millət vəkilləri Hikmət Məmmədov, Azay Quliyev, Tural Gəncəliyev, Fazil Mustafa, Vahid Əhmədov, Siyavuş Novruzov, Cavid Osmanov, Elman Nəsirli, Mələhət İbrahimqızı, Azər Badamov, Sahib Alıyev, Nigar Arpadarai, Musa Quliyev, Etibar Əliyev, Aqıl Abbas və Sabir Rüstəmxanlı layihəyə müsbət yanaşdıqları üçün hər birinə təşəkkür edirik. Eyni zamanda, irəli sürdükləri suallara dünən həm hörmətli Əli müəllim şifahi cavab verdi, həm də digər platformalarda görüşlər, danışıqlar olub, hazırlanan yazılı cavabları hər birinə çatdıracağımızı bildiririk. Doğrudur, millət vəkili Erkin Qədirlə layihənin əleyhinə səs verəcəyini söyləyib və biz onun mövqeyinə də hörmətlə yanaşırıq. Eyni zamanda, 9 müxalif partiyanın Milli Məclis sədrinə müraciətini nəzərə alaraq, əslində, hüquqi deyil, məhz siyasi mövqeləri cavablandırmaq üçün də yetərinə arqumentlər mövcuddur və işçi qrup onlara cavabını yayacaqdır. Burada bir məqamı da vurğulayaq ki, xarici diplomatik korpusların dövlətimizin yeni media siyasətinə göstərdikləri marağı ölkəmizin beynəlxalq aləmin layiqli üzvü olması ilə, Avropa və ATƏT qarşısında götürdüyü öhdəliklərlə bağlayırıq. Lakin Azərbaycan bu məsələdə də rahat danışıqlara və görüşlərə hər zaman hazırdır. Bütün bunları ümumiləşdirərək onların qaldırdıq-

ları məsələyə yekun cavab verib, nəzərə alınan müddəaları sizə söyləmək istəyirəm. Fərqi deyirik ki, il ayrıcında diqqətinizdən bir qədər yararlanmaq istəyirik.

1. Layihə əsla cəzalandırıcı deyil, kimisə həbs etmək və ya cərimələmək, yaxud ifadə azadlığını məhdudlaşdırmaq məqsədi güdmür, əksinə, sağlam jurnalistikanı gücləndirməyi hədəf seçir.

2. Layihə mətbuat azadlığına və beynəlxalq müqavilələrə əsla zidd deyil. Avropa Şurasının Venesiya Komissiyası hazırkı layihənin bazasında hazırladığı iki qanuna – “Kütləvi İnformasiya Vasitələri haqqında” və “Televiziya və radio yayımı haqqında” qanunlara müsbət rəy verib. Milli Məclis vahid sənəddə birləşdirdiyi və yeni tənzimləyici normalar əlavə etdiyi sənədi yasaqlayıcı hesab etmir və bu yöndə istənilən beynəlxalq təşkilatla diskussiyalara hazırdır. Lakin qanunverici səlahiyyət müstəsna olaraq, xalqımızın və onun yaratdığı hakimiyyət orqanlarının bir-başa iradəsidir.

3. Media şirkətləri öz reportajlarını və digər məhsullarını yaymaq üçün sosial media platformaları da daxil olmaqla, bütün kommunikasiya mexanizmlərindən istifadə edə bilirlər, çünki layihə sosial şəbəkə və “YouTube” kanallarına aid deyil.

4. Hazırkı qanun layihəsi hökumətin nəzarətini genişləndirməyə və müstəqil jurnalistlərin fəaliyyətini məhdudlaşdırmağa çalışmır. Ona görə də heç bir səfirlik, beynəlxalq təşkilat qətiyyənlə narahat olmasın. Lakin Azərbaycan dövləti mətbuatın güclənməsində maraqlıdır.

5. Jurnalistlər üçün media reyestrində qeydiyyat məcburi deyil, istəyə bağlıdır. Müstəqil bloggerlər fəaliyyətlərini davam etdirə bilirlər. Layihədə bununla bağlı gizli və dolay normalar müəyyənləşməyib. Qarşıya bütün

jurnalistləri yalnız vahid kimlik altına yığmaq məqsədi qoyulmayıb, çünki burada könüllülük prinsipi seçilib. Ona görə də vahid məlumat bazası üçün qanuni müstəvinin yaradılması bürokratik mərkəzləşmə adlandırılıla bilməz. Heç bir partiyanın və dini qurumun informasiya məkanına çıxışını məhdudlaşdırmaq üçün yeni normalar yaradılmayıb. Onların xidmətində olan informasiya vasitələri azad fəaliyyətlərini yenə davam etdirə bilirlər.

Beləliklə, hörmətli Məclis üzvləri, dünən iki komitənin birgə iclasında layihəyə edilən aşağıdakı əlavə və dəyişiklikləri sizin diqqətinizə çatdırmaq istərdik. Ümumiyyətlə, 9 dəyişiklik və əlavədir.

Birinci, 13.3-cü maddədir. İnformasiya agentlikləri istinadlarla bağlı məsələyə narahatlıqlarını bildirmişdilər. 13.3-ə “istinadla bağlı tələb istisna olmaqla” ifadəsi əlavə olunur.

İkinci məsələ, faktlar və hadisələr qərəzsiz şərh olunmalıdır. Bütün media subyektləri deyirdilər ki, onların belə öhdəlikləri yoxdur. Ona görə də 14.1.1-ci maddəyə “təqdim olunmalıdır” ifadəsi əlavə olunur.

Növbəti məsələ platforma yayımçısı ilə bağlıdır. Bu mənzərəni yaratmışdılar ki, hakimiyyət bütün internet televiziya və “YouTube” kanallarını lisenziyaya cəlb edib mərkəzləşdirməyə can atır. Əsla bunun belə olmadığını növbəti düzəliş, 30.8-ci maddəyə əlavə göstərir: “yalnız öz müraciətləri əsasında platforma yayımçısı lisenziyası ala bilirlər”. Öz müraciətləri, bunu xüsusi vurğulayıyıq.

Dördüncü, artıq bundan irəli gələrək bu qanunun “Platforma yayımçısı”, 30-cu maddəsinə əlavə etdiyimizə görə layihəyə 30.8-ci yeni maddə daxil olur.

Beşinci, audiovizual proqramların istehsalı ilə bağlı

məsələdə “istehsal” termini çıxarılıb. Onlar qeyd edirdilər ki, bu ifadə doğru deyil. Həqiqətən də, işçi qrupu bu məsələni dəyərləndirdi və komitədə bunlar müsbət sayıldı.

Altıncı, qanunun 1 yanvarda qüvvəyə minəcəyi ilə bağlı məsələ. Əlbəttə, qanunvericilik texnikası baxımından burada əlahiddə bir məsələ yoxdur. Amma fakt, onsuz da biz 1 yanvarın ərəfəsindəyik və 7-ci dəyişiklik olaraq “1 yanvar” termini çıxarılır.

Səkkizinci, eyni zamanda, ağır cinayətlər və xüsusi ilə ağır cinayətlərlə bağlı məhkumluğu götürülən şəxslər və sair sırada qeyd olunurdu ki, bu, media subyektlərinin rəhbərlərinə, hətta müəyyən insanlara müəyyən formada problemlər yarada bilər. O müddəa aradan qaldırılıb və bu o deməkdir ki, bu normativ aktın geriyə qüvvəsi yoxdur, geriyə tətbiq olunmayacaqdır.

Sonuncu, burada vurğulanırdı ki, partiyalarla bağlı hansısa qadağanedici, yasaqedicilik norma müəyyənləşir. Bu, 26.4-cü maddə həmin o yasaq edilənlərin sırasından çıxarılır, siyasi partiyalar və dini qurumlarla bağlı müddəa daxil olunur. Bu o deməkdir ki, əslində, teleradio yayımı ilə bağlı qanunda və digər qanunlarımızda bu müddəa mövcuddur. Ona görə də partiyaların üzərində hansısa bir qadağa qoymur.

Hörmətli sədr, yekun olaraq, göstərdiyiniz yüksək dövlət ərkanına görə Sizə xüsusi təşəkkür edirik. Eləcə də işçi qrupunun rəhbəri Əhməd İsmayılova, Milli Televiziya və Radio Şurasının sədri İsmət Səttarova, Milli Məclisin Aparatına, o cümlədən şöbə müdiri Adil Vəliyevə göstərdikləri fədakarlığa görə təşəkkür edirik.

Əziz dostlar, sizinlə aparılan bütün müzakirələr yeni media quruculuğu üçün çox önəmlidir. Biz yeni təqvim qarşısındaıyıq. Bu da medianın yeni təqvimini olsun. Əminik

ki, siz müsbət səs verəcəksiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zahid müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu məsələyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində də baxılıb. Ona görə Əli müəllim, xahiş edirəm, Siz də münasibət bildirin.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Zahid müəllim, biz də Sizə təşəkkür edirik ki, bizim həyata keçirdiyimiz birgə işi bu qədər təfəsilatı ilə çatdırdınız.

Hörmətli xanım sədr, bizim komitənin mövqeyi qərarımızda əks olunub. Bu prosesdə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin və İnsan hüquqları komitəsinin üzvləri, sədr müavinləri fəal iştirak edib, o baxımdan üçüncü oxunuşda məhz 2 aparıcı komitənin üzvlərinin yənidən çıxışa yazılması şəxsən məndə təəccüb doğurur. Bütün mərhələlərdə biz bu proseslərdə fəal olmuşuq. Ona görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, heç kim etiraz etmir. Ona görə də mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs, əleyhinə 1 səs.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi. Hörmətli Əhməd müəllim, sözünüz var? Buyurun.

Ə.İsmayılov, *Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru.*

Çox hörmətli xanım sədr, Media haqqında qanun layihəsinin əsaslılığını və cəmiyyət üçün müstəsna əhəmiyyətini nəzərə alaraq, onun Milli Məclis səviyyəsində dəfələrlə ictimai müzakirəsinin təşkil olunması, həmçinin çoxsaylı media nümayəndələrinin və ekspertlərin həmin müzakirələrdə iştirakının təmin edilməsi baxımından göstərdiyiniz xüsusi diqqət üçün Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Qanun layihəsinin işçi qrupunda hazırlanması, Milli Məclisdə müzakirəsi zamanı məsləhətlərinə və layihənin təkmilləşdirilməsi istiqamətində verdikləri töhfəyə görə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu və İnsan hüquqları komitələrinin sədrlərinə dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Həmçinin adları çəkilən komitə üzvlərinə və eləcə də bütün deputatlarımıza layihənin müzakirəsində fəal iştiraklarına və dəyərli təkliflərinə görə minnətdarlığımızı ifadə edirik. Bir daha çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sizə gələcək işlərinizdə uğurlar arzulayıram. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz növbəti məsələlərə keçirik və qeyd edim ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən gündəliyin növbəti iki məsələsi də bir oxunuşda qəbul ediləcək. Beləliklə, 7-ci məsələ Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir və məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Anar Məmmədova söz verirəm. Anar müəllim, buyurun.

A.Məmmədov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye*

və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.

Təşəkkür edirəm. Çox hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar. 2020-ci ilin sonunda biz İcbari tibbi sığorta fondunun vəsaitləri hesabına göstəriləcək tibbi xidmətlərin əlavə dəyər vergisindən azad olunması ilə bağlı Vergi Məcəlləsində dəyişiklik etdik. Məcəllədə etdiyimiz bu dəyişikliyin müddəti bu ilin sonunda başa çatır. Qeyd edirəm ki, qüvvədə olan məcəlləyə əsasən, İcbari tibbi sığorta fondunun vəsaiti hesabına tibbi sığorta xidmətlərinin göstərilməsi 2020-ci ilin yanvarın 1-dən 2 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilmişdir. Məcəllədə təklif edilən dəyişikliyə əsasən bu müddət daha bir il artırılır. Bu dəyişiklik daha çox tibbi xidmətlərin göstərilməsi və əhatə olunmasına müsbət təsir edəcək.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Anar müəllim.

Elşad Mirbəşir oğlu. Elşad müəllim, buyurun.

E.Mirbəşir oğlu. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə təklif olunan dəyişikliyi dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, bu, dövlətimiz tərəfindən növbəti humanist addım kimi qiymətləndirilməlidir. Həqiqətən də, bu, həm də o iradənin göstəricisidir ki, ölkəmizdə icbari tibbi sığorta sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılmaqdadır. Təbii ki, belə dəyişikliklər icbari tibbi sığortanın daha keyfiyyətli olacağına artıq zəmin yaratmaqdadır. Sadəcə olaraq, bəzi təkliflərim var. İcazənizlə, səsləndirmək istərdim.

Bildiyiniz kimi, cəmiyyətin ümumi sağlamlığı atılacaq tibbi addımların xarakterindən birbaşa asılıdır. Bir sıra xəstəliklər vardır ki, məsələn, sosial xarakterli xəstəliklər, xronoloji xəstəliklər, bunların müalicəsi daha çox vəsait tələb edir və bu xəstəliklərin müalicəsi davamlı həyata keçirilməkdədir. Təklif edərdim, təbii ki, əgər belə bir im-

kan varsa, bu tipli xəstəliklərin müalicəsi zamanı göstərilən tibbi xidmətlər də əlavə dəyər vergisindən müddətsiz azad edilsin. İcbari tibbi sığorta sisteminin təkmilləşdirilməsinin digər elementi də, təbii ki, müvafiq istiqamətdə infrastruktur yaradıcılığı ilə bağlıdır. Birbaşa qanun layihəsi ilə bağlı olmasa da, icazənizlə, daha bir məqamı da müvafiq instansiyaların nəzərinə çatdırmaq istərdim.

Bir çox rayonlarda, kənd yerlərində tibb məntəqələri ya ümumiyyətlə, mövcud deyil, ya da səmərəli fəaliyyət göstərmək üçün lazımı şəraitə malik deyil. Məsələn, konkret olaraq Göygöl və Daşkəsən rayonlarını vurğulamaq istərdim. Bu rayonlarda, demək olar ki, əksər kəndlərdə tibb məntəqələri mövcud deyil, ya da qeyd etdiyim kimi, lazımı şəraitə malik deyil. Xahiş edərdim ki, müvafiq strukturlar bu məsələyə diqqət yetirsinlər. Çünki gələcəkdə icbari tibbi sığorta sisteminin daha keyfiyyətli fəaliyyəti üçün bu amillərin daha da yaxşılaşdırılmasına ciddi ehtiyac var.

Hörmətli xanım sədr, icazənizlə, fürsətdən istifadə edib, mən də başda möhtərəm cənab Prezidentimiz olmaqla qalib Azərbaycan xalqını qarşıdan gələn bayramlar münasibəti ilə təbrik edirəm. Növbəti ildə daha böyük uğurlar qazanacağımıza əminliyimi ifadə edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. 8-ci məsələdir. Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir və məsələyə dair məlumat vermək üçün Milli Məclis sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputat həmkarlar, bir söz əlavə olunduğundan biz bu qanun layihəsini bir oxunuşda qəbul edəcəyik. Mənzil Məcəlləsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi hallar var. Amma qaydalar qeyd olunmamışdır. Bu qaydalar isə cənab Prezident tərəfindən tapşırılıb və Nazirlər Kabineti tərəfindən hazırlanacaq. Ona görə 146.4-cü maddəyə “qaydalar” sözünün əlavə olunması təklif olunur. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	79

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyimizin sonuncu, 9-cu məsələsinə keçirik. Qeyd edirəm ki, bu məsələ Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü ilə bağlı Milli Məclisin Müraciəti haqqındadır. Artıq komissiya öz işini bitirib, gördünüz, hamısı gəlib. Müraciətin mətni də hazırdır və onu təqdim etmək üçün mən bizim həmkarımız Könül xanım Nurullayevaya söz vermək istəyirəm. Könül xanım, buyurun.

K.Nurullayeva. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciəti.

Əziz həmvətənlərimiz!

Dəyərli soydaşlarımız!

Xalqımızın birlik əzmindən yaranan, milli-mənəvi bütövləşmə arzusunu, ümumxalq amallarına sədaqətini təcəssüm etdirən Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günündə hər birinizi ürəkdən salamlayıram.

Taleyin hökmü ilə dünyanın dörd bir yanına səpələnmiş soydaşlarımızın mütəşəkkil qüvvə kimi formalaşmaq, öz tarixi Vətənləri ilə əlaqələrini sıxlaşdırmaq istəyinin reallığa çevrilməsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 30 il əvvəl başlanmış həmrəylik hərəkatı ilə bağlıdır. Ulu Öndər tərəfindən 31 dekabrın Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü elan edilməsi ən yeni tariximizin mühüm siyasi hadisələrindən biri olmuşdur. Bu birliyin, həmrəyliyin istinad nöqtəsini və ana xəttini azərbaycançılıq ideyası təşkil etmişdir.

Müdriliklə müəyyən edilən dövlət siyasəti nəticəsində

dünya azərbaycanlıları ilə əlaqələr inkişaf etdirilmiş, xarici ölkələrdə diaspor təşkilatlarının formalaşdırılmasına kömək göstərilmiş, soydaşlarımızın tarixi Vətənlə bağlarının gücləndirilməsinə nail olunmuşdur. Bakıda dünya azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi, xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla iş üzrə dövlət qurumunun yaradılması sayına və intellektual potensialına görə dünyanın böyük millətləri ilə bir sırada dayanan xalqımızın mütəşəkkil qüvvə kimi formalaşmasına güclü təkan vermişdir.

Dövlət müstəqilliyimizlə yaşlı olan bu proses sonrakı mərhələdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilmiş, diaspor siyasəti vahid dövlət siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

Əziz həmvətənlər!

Xalqımız 30 il ərzində Qarabağın işğaldan qurtarılacağı, doğma torpaqlarımıza qayıdacağımız günün həsrəti ilə yaşamışdır. Artıq bu həsrətə son qoyulmuş, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan 50 milyonluq azərbaycanlının Qarabağı azad, Vətəni bütöv görmək kimi müqəddəs arzusu gerçəkləşmişdir. Yola salmaqda olduğumuz 2021-ci il Vətən müharibəsi nəticəsində azad edilmiş Qarabağa Böyük qayıdışın başlanması ilə əlamətdar olmuşdur. Bu imkanı xalqımıza müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev və yenilməz ordumuzla bərabər dünya azərbaycanlılarının birliyi qazandırmışdır.

Həmin tarixi günlərdə dünyanın müxtəlif ölkələrində diaspor təşkilatlarımızın, icmalarımızın, fəalların necə fədakarlıqla və mütəşəkkil qaydada erməni yalanlarına ardıcıl, tutarlı cavablar verdiklərinin, xalqımızın haqq işini dəstəkləmək üçün çoxsaylı tədbirlər, yürüşlər, piketlər keçirdiklərinin, mümkün olan bütün vasitələrlə qələbə-

mizə töhfə verdiklərinin şahidi olduq. Həmvətənlərimizin Azərbaycan Prezidentinin rəhbərliyi altında əzəli və doğma torpaqlarımızda başlanmış bərpa-quruculuq işlərində fəal iştirak edəcəklərinə, Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun dirçəldilməsinə layiqli töhfələr verəcəklərinə də inanırıq.

Dəyərli soydaşlarımız!

Bu gün Cənubi Qafqazın lider dövləti kimi bu bölgənin geosiyasi mənzərəsinin müəyyənləşməsində söz sahibi olan Azərbaycan Respublikası dünyanın iqtisadi cəhətdən ən dinamik inkişaf edən ölkələri sırasındadır. Son illərdə Azərbaycanın hərtərəfli və ardıcıl inkişafı, hüquqi, demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu yolunda qazandığı uğurlar onun dünyadakı nüfuzunu daha da artırmışdır.

Dövlətimizin uğurları dünya azərbaycanlılarını qəlbən sevindirir, soydaşlarımızı ümumxalq mənafeləri naminə daha sıx birləşməyə, ümid və istinad yeri, ata-baba yurdları olan doğma Vətənin tərəqqisində fəal iştirak etməyə ruhlandırır. Son vaxtlar diaspor və icmalarımızın daha da inkişaf edib möhkəmlənməsi, soydaşlarımızın siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni hüquqlarının müdafiəsi işinə yaxından cəlb olunmaları da sevindiricidir.

Azərbaycan Respublikasının dünyanın qabaqcıl və inkişaf etmiş ölkələri sırasında, azadlıq və firavanlıq şəraitində daim irəliləməsi xalqımızın birliyindən çox asılıdır. Bu birliyin daha da möhkəmləndirilməsi, dünya azərbaycanlılarının mütəşəkkil qüvvəyə çevrilməsi üçün görə-cəyimiz işlər də az deyil.

Əziz həmvətənlərimiz! Dəyərli soydaşlarımız!

Sizi ümummillə məqsədlərimizin gerçəkləşməsi naminə daha sıx birliyə çağırır, xalqımızın mənafeələrinin qorunması uğrunda fəal mübarizəyə səsləyirik. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü və Yeni 2022-ci ilin gəlişi

münasibəti ilə hamınızı səmimi qəlbdən təbrik edir, hər birinizə möhkəm can sağlığı, ailə sədəti, doğma Azərbaycanımıza yeni qələbə sevincləri, nurlu sabahlar arzulayırıq!

Hörmətlə, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi.
(*Alqışlar.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Könül xanım.

Hörmətli həmkarlar, 3 nəfər yazılıb. Aydın müəllim, sualınız var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, hamınız sakit olun. Buyurun.

A.Hüseynov. Hörmətli Sahibə xanım, orada mətndə “səpələnmiş” sözü gedir. Dünyanın hər bir yerinə səpələnmiş. Mən hesab edirəm ki, o, “yaşayan” ifadəsi kimi getsə, daha yaxşı olar. Çünki səpələnmiş, bir az belə deyim... Mən hesab edirəm ki, belə olsa, daha yaxşı olar. Dilçilərimiz öz münasibətini bildirər.

Bir də bizimlə həmrəy olan xalqlar oldu. Türk qardaşlarımız, pakistanlı qardaşlarımız. Mən hesab edirəm ki, biz burada ağır günümüzdə bizimlə həmrəy olan o xalqların da adını çəksək, onlara da hansı bir formada isə təşəkkür bildirsək, o da yaxşı olar.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim.

Fəzail müəllim, nəzərə alacaqsınız, yoxsa, hansısa bir cavabınız var. Buyurun.

F.İbrahimli. Çox təşəkkür edirəm. Qoşuluram o təbrikə. Təbriki diqqətlə, ardıcıl oxuduqda aşağıdakı məqamlar ciddi şəkildə üzə çıxır.

Birinci, çox yığcamdır. Yorucu deyil, ardıcılıq var. Dünya azərbaycanlılarına müraciətdə dünya dövlətlərinə bir mesaj var. Azərbaycan bütün dünyaya səpələnib və dünyaya səpələnmiş bu azərbaycanlıların hər birinin millət istəyi, millət sevgisi var. Müharibə dövründə bu özünü ay-

dın ifadə etdi.

Üçüncüsü, dünya dövlətlərinin içərisində Azərbaycan müstəqil bir dövlət kimi öz haqqını tələb etdi, həyata keçirdi. Bu gün haqqını tələb edən bir dövlət haqqına çatıb. Dördüncü, qarşıda böyük quruculuq işləri var. Dünya azərbaycanlıları bu quruculuq işlərinə səfərbər olunub, biz bunu uğurla yerinə yetirməyə hazırıq və birgə həyata keçirəcəyik.

Son, hamımız səfərbər olmalıyıq. Bu səfərbərlik bütün uğurlarımızın davam etməsinə rəvac verəcək. Heç bir “səpələnmiş” söz-zad yoxdur. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hicran xanım, Siz yazılmışsınız, buyurun.

H.Hüseynova. Sağ olun. Xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Müraciəti dəstəkləyirəm, çox professional hazırlanıb və əlbəttə ki, ona səs verəcəyəm. İcazənizlə, istəyirdim, bir neçə təklif verəm. Bu, tək müraciətlə bağlı deyil. Bu, həmrəylik günü ilə bağlıdır.

Əlbəttə ki, mən bütün təbriklərə də qoşuluram, bütövlükdə, hörmətli sədr, Sizi, həmkarları və Azərbaycan xalqını, başda hörmətli Prezident və Mehriban xanım olmaqla hamınızı təbrik edirəm. Mən demək istəyirəm ki, bizim həmrəyliyimizin ən mühüm nümunəsi elə bu 44 günlük Vətən müharibəsində özünü göstərdi. Tək ölkədə deyil, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan azərbaycanlılar qələbə üçün töhfəsini verdi. Əvvəllər biz informasiya və təbliğat sahəsində tarazlığın saxlanması geridə qalırdıq. Lakin həmin günlərdə biz yeni bir mərhələnin yaranıldığını gördük və artıq biz bu sahədə də birlik nümayiş etdirə bildik.

Bu gün həmin insanların Qarabağa səfərləri daha çox təşkil olunmalıdır. Bu səfərlər əsl həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasıdır.

maiyyətinə çatdırılmasında, zəngin mədəni, tarixi irsimizin təbliğində, erməni lobbi dairələrinin ideoloji təxribatlarının qarşısının alınmasında böyük rol oynayacaqdır. Eyni zamanda, dünyanın nüfuzlu etnoqraflarının, arxeoloqlarının səfərlərini təşkil etmək, birgə canlı və ya onlayn formatda konfranslar keçirmək, beynəlxalq elmi təşkilatların, nüfuzlu universitetlərin professorlarını, alimlərini bu prosesə cəlb etmək çox vacib olardı. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım.

Hörmətli həmkarlar, Nizami müəllim yazılıb. Nizami müəllim, nə ilə bağlıdır?

N.Cəfərov. Bu məsələ ilə bağlıdır. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Çox üzr istəyirəm, çalışacağam, vaxtınızı almayam. Yenə bir-iki nəfərlə məsləhətləşdik, “dünyanın dörd bir yanına səpələnmiş” ifadəsinə etiraz eləyirik. “Taleyin hökmü ilə”, “tarixin hökmü ilə” fərqi yoxdur. Onu, Fəzail müəllim, mənə elə gəlir ki, çıxarmaq lazımdır. Düzdür, biz onu işlədirik. Amma səpələnmək taleyin hökmü deyil, bunlar xalqın yayılması, demoqrafik proseslərdir. Bunlarsız mümkün deyil. Biz bunu belə mənfi mənada işlətməyək. Onun əvəzinə “yayılmış”, “yaşayan” demək olar. Həm də ona görə ki, Azərbaycan xalqının ən böyük hissəsi öz tarixi vətənidədir. Yəni Azərbaycan Respublikasında olmasa da, böyük bir qismi öz tarixi vətənidədir, Cənubi Azərbaycandadır, Şərqi Anadoludadır, Şimali Qafqazdadır və sair və ilaxır. Biz bunu bilirik.

Bir də biz elə neçə illərdir deyirik, 50 milyon, 50 milyonluq, filan. Bu, belə bir frazemə çevrilib. Yaxşı olar ki, biz onu, doğrudan da, dəqiq bilmirik, amma hər halda bu mətnədə 50 milyondan çox getsə, daha məntiqli, daha yaxşı olar. Amma çox mükəmməl hazırlanıb və çox qiymətli bir müraciətdir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nizami müəllim. Dedikləriniz nəzərə alınacaq.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bu gün payız sessiyasının son iclasıdır. Biz həm payız sessiyasına, həm də ilə yekun vururuq. İcazənizlə, mən sessiya dövründə və 2021-ci il ərzində görülmüş işlər haqqında qısa məlumat verim.

Öncə onu deyim ki, Milli Məclisin 2021-ci il payız sessiyasında 16 plenar iclas keçirilmişdir, 91 qanun və 11 qərar, o cümlədən 1 Konstitusiya qanunu qəbul olunmuş, 71 qanunda dəyişiklik edilmişdir. Ümumilikdə, 2021-ci ildə 38 plenar iclas keçirilmişdir, 189 qanun və 33 qərar, o cümlədən 2 Konstitusiya qanunu qəbul olunmuş, 154 qanunda dəyişiklik edilmişdir.

Bu qanun və qərarların arasında mən yeni qəbul edilən “Müstəqillik günü haqqında”, “8 noyabr – Zəfər Günü münasibəti ilə amnistiya elan edilməsi haqqında” Milli Məclisin Qərarını, “Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında”, “Enerji

resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında”, “Turizm haqqında”, bu gün qəbul etdiyimiz “Media haqqında” qanunları, 22 qanundan ibarət dövlət büdcəsi zərfini, – onu da bildirim ki, dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan həmin 22 qanunun əksəriyyəti sosial məsələlərlə bağlı qanunlar olmuşdur, – xüsusi qeyd edərdim.

Milli Məclis 2021-ci ildə Konstitusiyaya ilə nəzərdə tutulan qanunvericilik səlahiyyətlərini tam həcmdə yerinə yetirmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin uzaqgörən daxili və xarici siyasətini parlament səviyyəsində dəstəkləmək üçün zəruri işlər həyata keçirilmişdir.

Hörmətli deputatlar, Milli Məclis Vətən müharibəsinin başlanmasının ildönümü, 27 sentyabr – Anım Günü və müharibədə əldə edilmiş böyük qələbə, 8 noyabr – Zəfər Günü münasibəti ilə bəyanatlar qəbul etmişdir. Həmin bəyanatlarda Azərbaycan xalqının son 200 ildə yaşadığı faciələrə münasibət bildirilmiş, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin sərkərdəlik və siyasi, diplomatik məharəti nəticəsində Vətən müharibəsində qazanılmış böyük qələbə ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunduğu qeyd edilmişdir. Eyni zamanda, bu qələbədən sonra əzəli və tarixi torpağımız olan Qarabağın həyatında yeni dövr – bərpa və quruculuq dövrünün başlanması, Azərbaycanın Cənubi Qafqaz bölgəsində yeni geosiyasi reallıq yaratması vurğulanmışdır.

Qeyd edirəm ki, həmin bəyanatlar ingilis dilinə tərcümə olunaraq 82 ölkənin parlamentinə və 11 beynəlxalq parlament təşkilatına göndərilmişdir. Ayrıca olaraq Milli Məclis tərəfindən 82 ölkənin parlamentinə müvafiq məktublar ünvanlanmışdır. Həmin məktublara cavab olaraq

30-a yaxın ölkənin parlamentindən və bir sıra beynəlxalq parlament təşkilatından Milli Məclisə təbrik və dəstək xarakterli məktublar daxil olmuşdur. Biz Zəfər Günü münasibəti ilə bir sıra ölkələrin elm və ictimai-siyasi xadimlərindən də təbrik məktubları almışıq.

Eyni zamanda, Milli Məclis tərəfindən 14 xarici ölkədə və ölkə daxilində Anım və Zəfər günlərinə həsr edilmiş bir sıra tədbirlər, o cümlədən müxtəlif universitetlərlə birgə konfranslar təşkil edilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, Milli Məclisin deputatları Vətən müharibəsi şəhidlərinin, həmçinin müharibə dövründə erməni silahlı birləşmələri tərəfindən raketlər atılması nəticəsində həlak olanların ailələri və qazilərlə çoxsaylı görüşlər keçirmiş, şəhidlərimizin ildönümü, adlarının əbədiləşdirilməsi və digər tədbirlərdə fəal iştirak etmişlər. Deputatlarımız, ümumən, 2200-dən çox bu cür tədbirdə iştirak etmişlər.

Hörmətli deputatlar, il ərzində Milli Məclisin əməkdaşlıq etdiyi ölkələrin parlamentlərinə və beynəlxalq parlament təşkilatlarına Milli Məclisin sədri və müvafiq komitə rəhbərləri tərəfindən 635 məktub göndərilmişdir. Eyni zamanda, Milli Məclisin sədri və deputatlarımız yerli və xarici kütləvi informasiya vasitələrində müntəzəm çıxışlar etmiş, 2021-ci il ərzində deputatlarımız xarici ölkələrdəki həmkarları ilə 75 canlı, 152 onlayn görüş keçirmiş və telefon danışıqları aparmış, xalqımızın haqq işinə beynəlxalq dəstəyi təmin etmək üçün hər bir imkandan istifadə etmişlər.

Milli Məclisin deputatlarının il ərzində seçki dairələrində öz seçiciləri ilə 5538 səyyar və onlayn görüşü keçirilmişdir.

Milli Məclisin yaz və payız sessiyalarının iclaslarında

Nazirlər Kabinetinin və Hesablama Palatasının 2020-ci ildə fəaliyyətləri haqqında illik hesabatlar, İnsan alverinə qarşı mübarizə üzrə Milli Koordinatorun və gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən icra hakimiyyəti orqanının illik məlumatları, İnsan hüquqları üzrə müvəkkilin və bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən müvafiq qurumun illik məruzələri dinlənilmiş və nəzərə alınmışdır, 2022-ci ilin dövlət büdcəsi müzakirə və qəbul edilmişdir.

Hörmətli deputatlar, iyunun 16-da Azərbaycan parlamentinin tarixi bir gün yaşadığı hər birimizin yadındadır. Ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan türk dünyasının böyük siyasi və dövlət xadimi, qardaş Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan parlamentində çıxış etmişdir. Bu çıxış 44 günlük Vətən müharibəsində olduğu kimi, Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidentinin, türk xalqının bu gün də Azərbaycanın yanında olmasını, Türkiyə–Azərbaycan dostluğu və qardaşlığının əbədi və sarsılmaz olduğunu göstərmişdir.

Hörmətli həmkarlar, 2021-ci il iyul ayının 27-də Milli Məclisdə Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan parlament sədrlərinin üçtərəfli Bakı Bəyannaməsinin imzalanmasını da mən yola saldığımız ilin ən mühüm uğurlarından biri kimi qiymətləndirirəm. Xalqlarımızın ortaq maraqlarına xidmət edən Bakı Bəyannaməsi qardaş ölkələrimizin parlamentləri arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsini, tarixi qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutur. Eyni zamanda, bu strateji sənədin imzalanması ilə Milli Məclis ilk dəfə olaraq yeni, üçtərəfli əməkdaşlıq formatını tətbiq etmişdir.

Onu da qeyd edirəm ki, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri cənab Mustafa Şentopun, Pakistan İslam Respubli-

kası Milli Assambleyasının sədri cənab Əsəd Qeysərin və mənim rəhbərlik etdiyim nümayəndə heyətlərinin Şuşaya səfəri də çox təsirli və faydalı oldu. Səfər zamanı qonaqlar ermənilərin 30 il ərzində işğal altında saxladıkları ərazilərimizi, kənd və şəhərlərimizi necə viran qoyduqlarının şahidi oldular. Onlar bu gün Azərbaycanın həmin torpaqlarda apardığı bərpa-quruculuq işlərini də gördülər. Şuşa ziyarətinə rahat “Zəfər yolu” ilə getmələri, tikilməkdə olan Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı, digər infrastruktur obyektləri ilə tanış olmaları qonaqlarda böyük təəssürat yaratdı. Nümayəndə heyətləri Şuşanın tarixi yerlərində, Ermənistanın işğalı dövründə dağıtdığı, hazırda bərpa və yenidənqurma işləri aparılan məsciddə də oldular.

Hörmətli deputatlar, bildiyiniz kimi, 2 ildən artıqdır ki, bütün dünya, o cümlədən Azərbaycan pandemiya ilə mübarizə şəraitində yaşayır. Bu realıq Milli Məclisin fəaliyyətinə də öz təsirini göstərsə də, iş ahəngini qoruyub saxlamaq mümkün olmuşdur. Bu şəraitdə komitə və komissiyaların iclasları, əsasən, videokonfrans formatında keçirilsə də, canlı iclaslar da olmuş, 4 məsələ ilə bağlı dinləmələr də baş tutmuşdur.

Pandemiya şəraitinə baxmayaraq, parlamentin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı sahəsində işlərdə ötən illə müqayisədə canlanma müşahidə edilmişdir. Belə ki, payız sessiyası və ümumən 2021-ci il Milli Məclisin nümayəndə heyətlərinin xarici ölkələrə rəsmi və işgüzar səfərləri baxımından sıx və səmərəli olmuşdur. Milli Məclisin sədri və deputatlarımız bir sıra xarici ölkələrə rəsmi və işgüzar qaydada baş tutmuş səfərlər zamanı konfrans, iclas, müzakirə formatında keçirilən tədbirlərdə iştirak və çıxış etmişlər. Deputatlarımız həmçinin beynəlxalq təşkilatların, tərəfdaş parlamentlərin videokonfrans formatında baş

tutmuş tədbir və toplantılarına da qatılmışlar.

Hörmətli həmkarlar, mən plenar iclaslarımız zamanı xarici ölkələrə etdiyimiz səfərlər və onların nəticələri barəsində hər dəfə sizə geniş məlumat vermişəm. Təkrara yol verməmək üçün mən rəsmi və işgüzar səfərlərimizlə bağlı konkret statistikanı və qısa məlumatı diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Beləliklə, 2021-ci ildə mənim rəhbərliyim altında Milli Məclisin nümayəndə heyətlərinin xarici ölkələrə 15 rəsmi və işgüzar səfəri olmuşdur. Onlardan 5-i rəsmi, 10-u isə işgüzar. Milli Məclis sədrinin müavinlərinin 6 ölkəyə, deputatlarının isə 64 ölkəyə işgüzar səfərləri baş tutmuşdur. Bu səfərlər zamanı mən və nümayəndə heyətlərimizin üzvləri çoxsaylı tədbirlərdə iştirak və çıxış etmişik.

Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq şəhərinə aprelin 15-16-da, oktyabrın 12-də və noyabrın 25-də parlament nümayəndə heyətlərinin işgüzar səfərləri zamanı MDB Parlament Assambleyasının 52-ci və 53-cü plenar iclaslarında, 3-cü Avrasiya Qadınlar Forumunda, həmçinin bir neçə beynəlxalq təşkilat tərəfindən təşkil edilən beynəlxalq konfranslarda çıxışlarımız olmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, nümayəndə heyətimiz iyunun 1-də və 2-də Pakistanın İslamabad şəhərində keçirilmiş İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının İkinci Ümumi Konfransında aparılan müzakirələrdə fəal iştirak etmişdir. Təşkilatçıların dəvəti ilə mən konfrans çərçivəsində keçirilən qadın parlament üzvlərinin iclasının ilk sessiyasına sədrlik etmişəm.

Milli Məclisin nümayəndə heyətinin Macarıstana rəsmi səfəri çərçivəsində iyunun 29-da mən Türk Şurasının Budapeşt nümayəndəliyinin ofisində “2021-ci il – Nizami Gəncəvi ili”nə həsr olunmuş tədbirdə çıxış etdim və Türk

Şurasının öz strateji baxışını yaratması barədə fikirlərimi bölüşdüm və həmin səfər çərçivəsində mənim ölkənin baş naziri, xarici işlər naziri, spiker və dostluq qrupları ilə hörmətli həmkarlarım ilə birgə görüşlərimiz də keçirildi.

Hörmətli həmkarlar, Milli Məclisin nümayəndə heyəti 2021-ci il sentyabrın 5-dən 9-dək Avstriyada işgüzar səfərdə olmuşdur. Səfər çərçivəsində Vyana şəhərində keçirilən parlament spikerlərinin 5-ci dünya konfransında “COVID-19 pandemiyasına qlobal cavab multilateralizmin insanlara yardımını çətinləşdirir” mövzusunda müzakirələrdə çıxışında COVID-19 pandemiyası ilə mübarizədə beynəlxalq ictimaiyyətin səylərinin artırılmasına böyük ehtiyac olduğunu bildirdim və ölkəmizin bu bəlaya qarşı mübarizədə həyata keçirdiyi tədbirlər və qlobal miqyasda irəli sürdüyü təşəbbüslər barədə məlumat verdim. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Qoşulmama Hərəkatı adından irəli sürdüyü, 150-dən çox dövlətin dəstəklədiyi təkliflə 2020-ci ilin dekabrında Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının COVID-19 ilə mübarizəyə həsr edilmiş Xüsusi Sessiyasının keçirildiyini də qeyd etdim.

Hörmətli deputatlar, oktyabrın 20-dən 22-dək Yunanıstana işgüzar səfər zamanı Afina şəhərində keçirilən Avropa Şurasının üzvü olan ölkələrin Parlament Sədrələrinin Avropa Sammitində iştirakımız da, düşünürəm ki, çox səmərəli olmuşdur. 47 ölkənin parlament sədrələrinin qatıldığı konfransda mənim 2 mövzu üzrə, “Demokratiya COVID-19 pandemiyasının səhiyyədə yaratdığı böhranla üz-üzə” və “Bütün Avropa vətəndaşlarının ümumi gələcəyi” mövzusunda çıxışım olmuşdur.

Mən İspaniyanın paytaxtı Madrid şəhərində noyabrın 27–28-də keçirilən Parlamentlərarası İttifaqın 143-cü Assambleyasında “Demokratiyanın üzləşdiyi müasir çağırış-

lar” mövzusunda müzakirələri və Assambleya çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis edilməsi ilə əlaqədar iclası xüsusi qeyd etmək istərdim.

Milli Məclisin sədri kimi 50-yə yaxın ölkədən 200-ə qədər nümayəndənin iştirak etdiyi təsis iclasına sədrlik etmək, həqiqətən, çox qürurverici idi. Çünki bu iclasda Qoşulmama Hərəkatının Parlamentlər Şəbəkəsinin təsis edilməsinə dair Madrid Bəyannaməsi qəbul olunmuş, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan yeni beynəlxalq qurum tarixə Azərbaycanın adı ilə daxil olmuşdur.

Cənab Prezidentin bütün təşəbbüsləri kimi, yeni yaradılan beynəlxalq təsisatın fəaliyyətinin də uğurlu olacağına, üzv dövlətlərin parlamentləri arasında çoxistiqamətli əməkdaşlıq platforması rolunu oynayacağına inanırıq.

Hörmətli həmkarlar, Türkiyənin İstanbul şəhərində dekabrın 10-da keçirilən İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı Parlament İttifaqının “Paylaşım, vicdan və İslam: Fələstin, miqrasiya və Əfqanıstan” mövzusunda həsr edilmiş 16-cı konfransı da xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Həmin konfransdakı çıxışımda mən Təşkilatın üzvü olan ölkələr arasında integrasiya proseslərinin güclənməsinin bizim bölgələrimizin zəngin təbii ehtiyatlarının, nəqliyyat imkanlarının və intellektual potensialının daha səmərəli istifadəsinə kömək edəcəyini və digər məsələləri qeyd etdim.

Milli Məclisin nümayəndə heyətinin mayın 17-dən 19-dək İtaliya Respublikasına, iyunun 28-dən 30-dək Macarıstan Respublikasına, avqustun 5–6-da İran İslam Respublikasına, sentyabrın 27-dən 29-dək Qazaxıstan Respublikasına, oktyabrın 7–9-da Slovakiya Respublikasına rəsmi səfərləri də, düşünürəm, çox səmərəli və uğurlu olmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, onu da qeyd edirəm ki, xarici səfər-

lər zamanı nümayəndə heyətimizin səfər etdiyi ölkələrin yüksək vəzifəli şəxsləri ilə mənim rəsmi görüşlərim baş tutmuşdur. Bu görüşlərdən 3-ü səfərdə olduğumuz ölkələrin prezidentləri ilə, 2-si baş nazirlər ilə, 35-i parlament sədrləri ilə keçirilmişdir. Eyni zamanda, dost və tərəfdaş ölkələrin parlamentlərində fəaliyyət göstərən Azərbaycanla dostluq qruplarının üzvləri ilə səmərəli görüşlərimiz də olmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, mənim rəsmi və işgüzar səfərlər zamanı bütün görüşlərimdə və etdiyim çıxışlarda, həmçinin mənim hörmətli həmkarlarımla görüşlərimdə, hər bir görüşdə Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı inamlı qələbə ilə öz ərazilərini Ermənistan silahlı birləşmələrinin işğalından azad etməsi, ərazi bütövlüyünü, ədaləti bərpa etməsi, işğalın nəticələrinin aradan qaldırılması üçün artıq irimiqyaslı proqramların icrasına başlanması qırmızı xətt kimi keçmişdir.

Hörmətli həmkarlar, 2021-ci il ərzində mən Milli Məclisdə 3 ölkənin parlament sədrini, 1 ölkənin Baş nazirini, 3 ölkənin xarici işlər nazirini, 16 ölkənin Azərbaycandakı səfirini və Azərbaycanın xarici ölkələrdə çalışan 10 nəfər səfirini qəbul etmişəm.

Beləliklə, hörmətli həmkarlar, Milli Məclis payız sessiyasını və 2021-ci ili, mən düşünürəm ki, uğurla başa çatdırır. Bununla əlaqədar mən sizin hamınıza səmərəli iş üçün dərin təşəkkürümü bildirirəm və həmçinin həm Aparatın, həm də İşlər İdarəsinin əməkdaşlarına da dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Çünki pandemiya dövrünə baxmayaraq, həm keçən il, həm də bu il biz bir iclası da buraxmadıq, hər bir iclası da, düşünürəm ki, səmərəli apardıq və yenə də təkrar edirəm, Aparatın əməkdaşları da, İşlər İdarəsinin əməkdaşları da əllərindən gələni etdilər

ki, bizim iş şəraitimiz normal olsun.

Hörmətli həmkarlar, qarşıdan bizim gözəl bayramlar gəlir. Xalqımız Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi gününü və Yeni ili qeyd edəcək. Mən bayramlar münasibəti ilə hər birinizi səmimi qəlbdən təbrik edirəm. Mən burada bizi müşayiət edən media nümayəndələrini də təbrik edirəm və arzu edirəm ki, gələn il media nümayəndələri bizimlə bu salonda bir yerdə otursunlar.

Hörmətli həmkarlar, eyni zamanda, təklif edirəm ki, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezidentimiz Mehriban xanım Əliyevaya Milli Məclis adından təbrik məktubları ünvanlayaq. Azərbaycan dövlətinin daha da möhkəmlənməsi və inkişaf etməsi, xalqımızın rifahının yüksəlməsi naminə dəyərli fəaliyyətlərində onlara yeni uğurlar arzulayaq! (*Alqışlar.*)

Hörmətli həmkarlar, indi isə icazə verin, Milli Məclisin payız sessiyasını bağlı elan edirəm.

(Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səslənir.)

(Alqışlar.)

Çox sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

3 dekabr 2021-ci il

Arzu Nağıyev. Sahibə xanımın tapşırığına əsasən Milli Məclisin komitələrində 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin çox ciddi müzakirələri aparıldıqdan sonra plenar iclasa tövsiyə edildi.

Büdcə çox mütərəqqi büdcədir və onun qəbul edilmə-

sinə mən də müsbət səs verəcəyəm. Bu, bizim zəfər büdcəmizdir, qələbə büdcəmizdir. Həmkarlarımızın da qeyd etdiyi kimi, postmüharibə dövründə belə bir büdcə analoqu olmayan büdcədir. Bütün zəhməti keçən dövlət strukturlarına, o cümlədən Maliyyə, İqtisadiyyat, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirliklərinə, Hesablama Palatasına təşəkkür edirəm.

Eyni zamanda, hökumət üzvlərinin də burada iştirak etməsindən istifadə edərək demək istəyirəm ki, Tovuz–Gədəbəy bölgəsinə, onun iqtisadi inkişafına diqqəti daha da artırınsınlar. Belə ki, bölgədə elektrik təsərrüfatı keçən əsrin 1960–1970-ci illərinə aiddir, orta qazlaşma respublikada 95 faiz civarında olsa da, bizdə 87 faizdir. Tovuzun 102 yaşayış məntəqəsinin 40-da qaz yoxdur. Avdal kəndi, Kirən, Çəsməli və digər kəndlər qazsızdırlar. 10 kəndə hələ SSRİ dönməndə qaz verilib, lakin həmin kəndlərdə yeni yaşayış massivləri tikilib və qazlaşma getməyib.

Kəndlərdə internetlə bağlı ciddi problemlər var, Yanıqlı kəndində Şah Abbas məscidinin bərpası illərdir yubadılır, bunun kimi digər mədəniyyət abidələrinin də ciddi bərpa və təmirə ehtiyacı var.

Suvarma ilə bağlı problemlər bizdə də yaşanmaqdadır. Son vaxtlar bölgədə baş verən təbii fəlakətlər, sel, yağış və zəlzələlər, uçqunlar göstərdi ki, istər körpülər, istərsə də su keçici tunellərə ciddi baxışlar keçirilməkdədir, yəni bir monitoringə ehtiyac var. Tovuz və Gədəbəydə dağ çaylarının üzərində olan körpülər, əsasən, keçən əsrin 1960–1970-ci illərində inşa edilib və yükötürmə ilə bağlı sınaqlar da 12–20 ton arasında yük götürə biləcək avtomobillərlə keçirilib. Müddət keçdikcə, təbii ki, bu körpülərdə, tunellərdə xırda təmir işləri aparılıb. Lakin hazırda bu körpülərdən S0-6C tonluq yük avtomobilləri keçir, zən-

nimcə, bunu nəzərə alıb, aidiyyəti qurumlar müəyyən monitoring keçirməlidirlər. Xahiş edirəm, dediklərimi diqqətə saxlayıb nəzərə alasınız ki, bölgəmiz zəfər qələbəmizdən sonra atəş altında olmadığı üçün böyük turizm potensialına malik məntəqəyə çevrilə bilər. Buna görə də infrastrukturaların qurulması və bərpası vacib məsələdir.

Kamaləddin Qafarov. Bildiyimiz kimi, noyabr ayının 30-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi helikopteri Xızı rayonu ərazisində yerləşən “Qaraheybət” aviasiya poliqonunda təlim uçuşları yerinə yetirərkən qəzaya uğrayıb. Hərbi helikopterin qəzaya uğraması nəticəsində 14 nəfər həlak olub, 2 nəfər yaralanıb. Həlak olanların ailə üzvlərinə Allahdan səbr diləyir, yaralananlara isə tezliklə sağalmağı arzulayıram.

Bu hadisə ölkəmiz və xalqımız üçün böyük faciədir. Hər bir soydaşımızın həyatı bizim üçün olduqca dəyərlidir və ona görə də bu gün hamımız bu ağır itkinin ağrı-acısını həlak olanların ailələri ilə birlikdə yaşayırıq.

Bununla belə, böyük təəssüf hissi ilə bir məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizdə baş vermiş qəzaya öz siyasi məqsədləri naminə don geyindirməyə, hadisəyə müxtəlif çalarlar, heç bir mənbədən təsdiqini tapmayan və əsası olmayan uydurma təfərrüatlar əlavə edərək ajiotaj yaratmağa çalışan insanlar da var. Bu kimi cəhdlər qətiyyənlə yolverilməzdir və belə hərəkətlərin qarşısı dərhal, həm də çox sərt bir şəkildə alınmalıdır.

Hərbi helikopterin qəzaya uğraması faktını spekulasiya obyektinə çevirənlər Silahlı Qüvvələrimizin imicinə ləkə salmağa çalışanlardır. Azərbaycan Ordusu bu gün dünyada ən müasir silah və texnikaya malik olan ordulardan biridir. Əlbəttə ki, Dövlət Sərhəd Xidmətinin helikopterlər parkında uçuşa və döyüşə yararlı olmayan aviasiya vasitə-

sinin olması mümkün deyil. Lakin bu, heç də hər bir texnikanın istənilən qəzadan sığortalı olması anlamına gəlmir. Dünyada heç bir ölkənin ordusu bu kimi qəzalardan sığortalanmayıb, bu, sadəcə, mümkün deyil. Zaman-zaman istər hərbi, istərsə də mülki aviasiya vasitələri dünyanın hər bir yerində qəzaya uğrayır və bunun qarşısını heç kim yüz faiz ala bilməz.

Belə qəzaların hər biri böyük faciədir. Yeri gəlmişkən, son 20 ilin statistikasına görə, Azərbaycanda həm hərbi, həm də mülki aviasiyada baş verən qəzaların sayı dünya üzrə ümumi orta göstəricilərdən çox-çox aşağıdır. Bu isə o deməkdir ki, ölkəmizdə bu sahəyə diqqət böyükdür. Amma istənilən halda qəza baş verib və onun səbəblərinin araşdırılması ilə peşəkar mütəxəssislər, ekspertlər məşğul olurlar. Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanmaqla istintaq aparılır. İlk məlumata görə, helikopterin qəzaya uğraması faktında hər hansı kənar müdaxilənin olması istisna olunur. Həmçinin səlahiyyətli orqanlar tərəfindən bildirilib ki, Prezident İlham Əliyevin tapşırığı əsasında cinayət işi tam və hərtərəfli araşdırılacaq, bu hadisənin bütün səbəb və şəraiti istintaq zamanı öyrəniləcək və istintaqın gedişi barədə ölkə ictimaiyyəti ətraflı və mütləq məlumatlandırılacaq.

Təbii ki, uçuşların təhlükəsizliyinə görə cavabdeh şəxslərin məsuliyyəti aşkarlanarsa, heç kim cəzasız qalmayacaq. Bütün bunların fonunda baş vermiş faciə barədə sayı yayanların yeganə məqsədi isə müzəffər ordumuzun imicinə ləkə salmaqdır.

Dünyada bədxahlarımız, hələ də Ermənistana havadarlıq edən düşmənlərimiz, təəssüf ki, mövcuddur. Lakin bu düşmənlərin dəyirmanına su tökənlərin öz içimizdə,

Azərbaycanda mövcud olmaları daha təhlükəli və yolverilməz haldır. Hesab edirəm ki, baş vermiş qəzanın təfərrüatları bəlli olmadan hadisəyə dair dezinformasiya yaymaqla bu faciədən siyasi məqsədlər üçün yararlanmağa çalışan şəxslər müəyyən edilərək onların barəsində Azərbaycan Respublikasının qanunlarında nəzərdə tutulan ən sərt tədbirlər görülməli və bu kimi halların qarşısı qətiyyətlə alınmalıdır.

Malik Həsənov. Ötən gün, noyabr ayının 30-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin “Qaraheybət” təlim poliqonunda baş vermiş helikopter qəzasında şəhid olmuş zabitlərimizə uca Tanrıdan rəhmət, onların ailə üzvlərinə səbr diləyirəm. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Bu gün üçüncü oxunuşda müzakirəmizə təqdim olunan 2022-ci ilin dövlət büdcəsi zərfinə daxil olan qanun layihələridir. Bu qanun layihələri parlamentdə kifayət qədər geniş və əhatəli şəkildə müzakirə edildi. Bu müzakirələr ötən dövrdə olan müzakirələrdən həm geniş və əhatəliliyi, həm də açıqlığı ilə fərqlənirdi ki, burada Milli Məclis rəhbərliyinin müsbət fəaliyyətini xüsusi ilə qeyd etmək istərdim.

Bu gün ölkəmizdə bütün şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış yerlərində yeni quruculuq işləri aparılır. Həmin quruculuq işləri sahəvi infrastrukturların yenilənməsi ilə yanaşı, işsizliyin miqyasının azaldılması baxımından da əhəmiyyətlidir. Elə bu gün müzakirəyə təqdim olunan sənədlərdən biri də işsizliklə bağlıdır. Hesab edirəm ki, bu məsələdə ikili yanaşmanın ortaya qoyulması daha səmərəli olardı.

Birincisi, işsizlikdən sığorta haqlarının artırılmasıdır. Əgər nəzərə alsaq ki, bir çox sahələr üzrə, xüsusən də ali təhsilli şəxslərin işlə təmini məsələsi bir qədər problemli və vaxt aparan məsələ olduğundan işsizliyə görə sığorta ödənişlərinin bir qədər artırılması məqbul olardı.

İkincisi və ən əsas məqam real məşğul əhalinin sayının müəyyənləşdirilməsidir. Belə ki, bu gün “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun bəzi maddələri real məşğul əhali kateqoriyasına aid olan şəxslərin müəyyənləşdirilməsində dolaşılıq yaradır. Bu dolaşılıq nəinki məşğul əhali kateqoriyasının real miqyasının müəyyənləşdirilməsinə, eyni zamanda, sosial cəhətdən həssas əhali qrupuna daxil olan insanların dövlətimiz tərəfindən ünvanlı olaraq bu kimi şəxslərə münasibətdə həyata keçirdiyi sosial proqramlardan kənar qalması ilə nəticələnir. Məsələn, bu gün kəndlərimizdə real gəlir əldə etməyə imkan verməyən 0,2, 0,3 hektar ölçülü pay torpaqlarına malik şəxslər adı çəkilən qanunun müddəalarına görə məşğul əhali qrupu hesab edilirlər. Hamınıza yaxşı məlumdur ki, bu ölçüdə pay torpaqlarından heç bir real gəlir əldə etmək mümkün deyildir.

Təklif edərdim ki, bu problemlə bağlı bütün qanunvericilik aktlarına birdəfəlik, bir-birini məntiqi izləyən əlavə dəyişikliklər edilməsi məqsədmüvafiq olardı.

14 dekabr 2021-ci il

Əliabbas Salahzadə. Bu gün müzakirə etdiyimiz Turizm haqqında yeni qanun layihəsinin məqsəd və vəzifələri haqqında ətraflı məlumat verildi. Layihənin ümumi konsepsiyası, bütövlükdə, turizm sənayesi subyektləri üzərində ağır öhdəliklər yaratmadan turizm bazarının tənzimlənməsindən, turizm sahəsində sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsindən, ölkənin turizm xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsindən və ölkəmizə gələn turistlərin məmnunluğunun təmin edilməsindən ibarətdir.

Layihədə turizm sahəsində istifadə olunan əsas anlayışların mənaları açıqlanıb, turizmin forma və növləri, bu

sahədə qanunvericiliyin çərçivəsi öz əksini tapıb, turizm sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri, vəzifələri aydın göstərib.

Hesab edirəm ki, indiki dövrdə bu qanun layihəsi xüsusi aktualıq kəsb edir. Çünki bildiyimiz kimi, Azərbaycanın dilbər guşələri, öz təbiəti ilə insanı valeh edən torpaqlarımız Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və qəhrəman övladlarımızın şücaəti və fədakarlığı sayəsində düşmən tapdağından azad edilib. Bu gün həmin ərazilərdə sürətli bərpa və quruculuq işləri aparırıq, böyük layihələr həyata keçiririk. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizin böyük turizm potensialının mövcudluğu bu qanun layihəsinin əhəmiyyətini daha da artırır.

Layihədə dövlətin üzərinə turizm sahəsində əlverişli investisiya mühiti yaratmaq, sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə çıxış imkanlarını genişləndirmək və rəqabətin məhdudlaşdırılmasının qarşısını almaq, turizm sənayesi subyektlərinin və turistlərin hüquqlarını, qanuni maraqlarını qorumaq kimi bir sıra öhdəliklər qoyulub. Sənəddə turizmin xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi, turizm iştirakçıları, onların etik davranış qaydaları, reyestrədə qeydiyyatı, hüquq və vəzifələri, təhlükəsizliyi, turizm vizalarının verilməsi kimi mütərəqqi yeniliklər təsbit edilib, turizm sahəsinin maliyyə mənbələri göstərib.

Qanun layihəsində turizmin daxili turizm, gəlmə turizm, mədəni turizm, ekoloji turizm (ekoturizm), kənd (icma) turizmi, macəra turizmi, sağlamlıq turizmi, işgüzar turizm, sahil və su turizmi, dağ turizmi, idman turizmi və digər növlərinin izahı verilib, turizm sahəsində təhsilin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və bu sahədə rəqabətqabiliyyətli ixtisaslı kadrların hazırlanması məsələlərinə qədər bütün nüanslar əhatə olunub.

Qanun layihəsində deyilir ki, turizm sənayesi subyektləri ümumi maraqlarının təmsil və müdafiəsi, fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi məqsədi ilə “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, ictimai birlik formasında turizm sənaye assosiasiyaları yarada bilərlər.

Layihədə turizm sahəsinə qrantların ayrılması da nəzərdə tutulur. Turizm sahəsində layihələrin qrant maliyyələşdirilməsi, turizm infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, turizm xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, regional turizmin inkişafı, prioritet turizm bazarları üçün xüsusi turizm məhsullarının yaradılması və turizm sahəsində innovasiyaların və tədqiqatların stimullaşdırılması, habelə turizm sahəsində maarifləndirmə məqsədi ilə dövlət büdcəsində ayrılan vəsait dairəsində “Qrant haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir.

Bütün bunlar deməyə əsas verir ki, yeni hazırlanmış Turizm haqqında qanun layihəsində ölkəmizdə turizmin inkişafı üçün əksər məsələlər öz əksini tapıb və bu qanun qəbul edildikdən sonra, şübhəsiz, ölkəmizdə turizmin inkişafına öz dəyərli töhfələrini verəcək. Ona görə də deputat həmkarlarımı bu qanun layihəsini tezliklə qəbul etməyə çağırıram.

Malik Həsənov. Öncə bugünkü iclasımızda iştirak edən media nümayəndələrini və onların simasında ölkəmizdə fəaliyyət göstərən KİV-lərin nümayəndələrini təbrik etmək istəyirəm. Çünki Media haqqında qanunun qəbulu onların gələcək fəaliyyətinin daha da səmərəli təşkili baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir və müasir dövrün çağırışları baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

Müzakirəmizə təqdim edilən Media haqqında qanun layihəsi olduqca əhəmiyyətlidir və cəmiyyətimiz belə bir qanunun qəbulunu hələ bir neçə il öncədən gözləyirdi.

Bildiyimiz kimi, ölkəmizdə KİV haqqında qanun 1999-cu ildə qəbul olunmuşdu və bu günə kimi həmin qanunda 70-dən çox əlavə və dəyişikliklər edilmişdir. Bildiyimiz kimi, son illər elektron informasiya daşıyıcılarının əhəmiyyətinin artması yeni çağırışlar ortaya qoymuşdur. Artıq əminliklə deyə bilərik ki, internet mediası qloballaşan dünyanın ən əsas informasiya mənbəyinə çevrilmişdir. Vətən müharibəsindən öncə, Vətən müharibəsi günlərində və bu gün gerçək həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasında internet medianın mühüm rolu olmuşdur. Eyni zamanda, müharibə dövründə informasiya təhlükəsizliyinin təmini məsələlərinin son dərəcə əhəmiyyətli olduğunu da gördük. Digər tərəfdən, bu gün internet mediası adlanan mühitdə mövcud olan xaotik mənzərənin də aradan qaldırılması, insan hüquqlarının və azadlıqlarının, xüsusən də şəxsi həyata müdaxilə və təhqir hallarının qarşısının alınması istiqamətində mövqe ortaya qoyulmalıdır ki, bunun da qanunvericilik bazasının yaradılması vacibdir.

Bu gün müzakirəyə təqdim olunan layihədə bir qanun çərçivəsində həm mətbu orqanların, həm televiziya və radio fəaliyyətinin, həm də internet mediasının fəaliyyətinin tənzimlənməsi nəzərdə tutulur ki, bu da təqdirəlayiqdir. Bəzən KİV-ləri hakimiyyətin dördüncü qolu adlandırırlar. Bu baxımdan da bu gün müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi dövlət və medianın uğurlu iş birliyinin formalaşması və son nəticədə doğru-dürüst informasiyanın əldə edilməsi və onun paylaşılmasını təmin etmək baxımdan əhəmiyyətlidir. Media qurumları içərisində fəaliyyətinin qurulması asan, lakin nəzarət edilməsi, verilən informasiyanın doğru-dürüstlüyünün

təmini baxımdan xeyli mütəkkəb olanı, təbii ki, internet mediasıdır. Bu baxımdan digər KİV-lər kimi, internet mediasında da ölkəmizdə vahid reyestrin yaradılmasının nəzərdə tutulması mütərəqqi addım hesab edilə bilər. Lakin qeyd etdiyim kimi, xarici ölkələrdə yaradılmış saytların və internet kanallarının necə qeydiyyatla alınacağı düşündürücüdür. Fikrimcə, bu çərçivə qanun daxilində olmasa da, əlaqəli hüquqi normativ aktlarda bu məsələnin icra mexanizminin uğurlu həll variantı əks olunmalıdır.

Qanun layihəsində media ilə münasibətdə vergi güzəştlərinin nəzərdə tutulması onların fəaliyyətini stimullaşdırmaqla həmin qurumların iqtisadi gəlirlərinin artmasına və bununla da maliyyə asılılığının ortadan qaldırılmasına dəstəkverici amil olmaqla, son nəticədə onların müstəqil fəaliyyət göstərməsinə dəstək verəcəkdir.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, müzakirəyə təqdim olunmuş Media haqqında qanun konseptual baxımdan olduqca uğurlu hazırlanmışdır və buna görə də onun lehinə səs verəcəyimi bildirirəm.

20 dekabr 2021-ci il

Ceyhun Məmmədov. Prezident İlham Əliyevin Brüssel səfəri bir çox mühüm görüşlər və bəyanatlarla yadda qaldı. Görüşdə müharibədə itkin düşmüş şəxslərin taleyi, mina təhlükəsizliyi, kommunikasiyaların açılması kimi bir çox vacib məsələlərlə bağlı Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyən bəyanatlar verildi. Tam əminliklə söyləyə bilərik ki, bu, Vətən müharibəsindəki qələbədən sonra diplomatik müstəvidə əldə etdiyimiz ən böyük uğurlardan biridir.

Ermənistanın bütün “hazırlıqlarına”, davamlı təxribatlarına baxmayaraq, Azərbaycan növbəti dəfə öz məqsədinə

nail oldu, diplomatik qələbəsini təmin etdi. Ermənistan növbəti dəfə acı diplomatik məğlubiyyətə uğradı.

Ermənistanın narahatlığı aydındır. Bəs özünü azərbaycanlı hesab edən, Azərbaycanın gələcəyini düşündüklərini iddia edən qruplar nədən narahatdırlar? Həmin qruplar öz əməllərinə sadıq qalaraq həmin dövrdə yenə diqqəti bu qələbədən yayındırmaq üçün ictimai rəyin çaşdırılması, yanlış istiqamətə yönləndirilməsi üçün bütün səyləri ilə çalışdılar. Belə mühüm görüşlərin keçirildiyi, böyük uğurların əldə edildiyi ərafədə Bakının mərkəzində dəfələrlə olan mitinq cəhdləri hansı zərurətdən irəli gəlirdi və ya hansı məqsədi daşıyırdı? Dövlət nəyi nə zaman və necə etməyi daha yaxşı bilir.

Başqa bir sual. Görüşün əsas mahiyyətini kənara qoyaraq, Soçi və Brüssel görüşləri arasında paralellər apararaq, diskussiyalar təşkil edərək masaların düzülüşünü qabartmaq əldə etdiyimiz qələbədən daha önəmli və əhəmiyyətli idimi? Yaxud səfər ərafəsində otelin qarşısına toplaşaraq başqa xalqların gözü qarşısında təhqiramiz ifadələr işlətmək nə vaxtdan müxalifətçilik olub?

Bu, birmənalıdır ki, şəxsi maraqları və ambisiyaları dövlət maraqlarından üstün tutmaq müxalifətçilik deyil, milli xəyanətdir. Ermənistan məğlubiyyət acısını yaşadığı bir dövrdə Ermənistan kanallarının, sosial şəbəkələrinin ulduzuna çevrilərək Azərbaycanın dövlət maraqlarına qarşı çıxmağın bir adı var, o da milli xəyanətdir. Hesab edirəm, onların bu əməlləri cəmiyyət tərəfindən də şiddətlə qınanmalı və pislənilməlidir.

Əliabbas Salahzadə. İkinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılan Media haqqında qanun layihəsi dövrün tələblərinə uyğun hazırlanmış mütərəqqi bir sənəddir. Layihədə “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Televiziya və

radio yayımı haqqında” qanunlar vahid bazada birləşdirilərək mətbuat sahəsində indiyədək müşahidə olunan boşluqlar tam aradan qaldırılıb. Qanunda media sahəsində fəaliyyətin təşkilatı, hüquqi, iqtisadi əsasları, kütləvi informasiyanın əldə edilməsi, istehsalı və yayımının ümumi qaydaları dəqiq şəkildə müəyyənləşdirilib.

Qanun Azərbaycan Respublikasının ərazisində təsis olunmuş media subyektlərinə, redaksiyalara, onların məhsullarına, həmçinin ölkə hüdudlarından kənarında olan və fəaliyyəti Azərbaycan ərazisinə və əhalisinə istiqamətlənmiş bütün media subyektlərinə, kənarında yaradılan media məhsullarının yalnız Azərbaycan ərazisində yayılan hissəsinə və jurnalistlərə şamil edilir. Qanun layihəsində media subyektləri, audiovizual media, çap mediası, onlayn media və informasiya agentliklərinin dairəsi və onlara dair tələblər yer alıb.

Media haqqında qanun layihəsi barədə danışarkən qeyd etmək lazımdır ki, bu qanun ölkəmizdə media sahəsində islahatların tərkib hissəsidir. Bu sahədə təkmilləşdirilmiş hüquqi bazanın yaradılması media strategiyası və konsepsiyasının da qəbuluna kömək edəcək, media sahəsində strateji sənədlərin hazırlanması üçün hüquqi əsas olacaq. Hazırda qüvvədə olan qanun ancaq əmək müqaviləsi ilə işləyən ştatlı və ştatdankənar müxbirlərə jurnalist statusunu şamil edir. Yeni layihə isə həm əmək müqaviləsi, həm də mülki hüquq müqaviləsi ilə işləyən jurnalistləri əhatə edəcək. Heç bir müqavilə bağlamadan, yazılarını özünün veb-saytında yayımlayan şəxs də artıq onlayn media subyektini kimi fiziki şəxsə çevriləcək, onunla münasibətlər media subyektlərinə olan münasibətlər çərçivəsində tənzimlənəcək ki, bu da mütərəqqi yanaşmadır.

Qanun layihəsində bloqerlərin fəaliyyətinin tənzimlən-

məsi və sosial şəbəkələrə aid müddəalar yer almayıb. Layihə ancaq peşəkar jurnalistika səviyyəsində olan münasibətləri sağlamlaşdırmağa xidmət edir. Həmçinin qeyd edilməlidir ki, layihədə ali təhsil tələbi qoyulmayıb. Bu meyar yalnız jurnalist vəsiqəsinin təqdim edilməsi zamanı nəzərə alınacaq. Qanun Azərbaycanda təkcə çap mətbuatını deyil, həm də elektron medianı tənzimləyəcək.

Layihədə həmçinin siyasi partiyaların və dövlət orqanlarının media subyekti yaratmaq hüququ ilə əlaqədar normalar da göstərilib.

Qeyd etmək lazımdır ki, yeni hazırlanmış Media haqqında qanun layihəsinin ictimaiyyətə bu qədər açıq olması çox müsbət və demokratik haldır.

Bildirmək istəyirəm ki, dünyada və regionda baş verən hadisələrin fonunda media sahəsində belə bir müasir qanunun qəbul edilməsi mütərəqqi addımdır. Əminəm ki, bu qanun qəbul olunduqdan sonra müasir informasiya resurslarının bir çox hallarda qarşılaşdıqları problemlər həll olunacaq.

Könül Nurullayeva. Məlumdur ki, hər il dekabrın 5-də bütün dünyada könüllülərin yorulmaz əməyini tanımaq və təşviq etmək üçün Beynəlxalq Könüllülər Günü qeyd edilir. Mənim də fəaliyyətimin mühüm bir hissəsi xüsusən beynəlxalq yarışların və tədbirlərin keçirilməsi zamanı könüllülərlə bağlı olmuşdur.

Təqdirəlayiq haldır ki, dövlətimiz könüllülük fəaliyyəti sahəsində zəruri addımların atılmasına müvəffəq olmuş, on minlərcə gənci birləşdirən könüllü qrupları formalaşdırılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyev 2019-cu il fevralın 1-də Azərbaycan Gəncləri Gününe həsr olunmuş respublika toplantısındakı çıxışı zamanı dövlət

orqanlarında gənclərin potensialından daha səmərəli istifadə etməklə cəmiyyətin bütün sahələrində gənclərin fəal iştirakına şərait yaratmaq, onlara peşə vərdişlərini aşılamaq, təcrübi biliklərini artırmaq və ölkədə könüllülük hərəkatını inkişaf etdirmək vəzifəsi qoymuşdur. Bu məqsədlə müxtəlif dövlət orqanlarında gənclərimizin könüllü əməyə cəlb olunmasının şahidi oluruq. Dövlət orqanları müxtəlif müddətlər üçün nəzərdə tutulmuş proqramlar çərçivəsində gənclərin təcrübi biliklərə yiyələnməsi, gələcək iş planlarında daha uğurlu seçimlər etmələri üçün körpü rolunu oynamaqdadır.

Lakin bu fəaliyyət zamanı yaranan bəzi məsələlərin həlli də çox vacibdir. Məsələn, kommersiya qurumları gəncləri heç bir hüquqi əsas olmadan “könüllü fəaliyyət” adı altında öz işlərinə cəlb edirlər. Belə halların baş verməsi könüllü əməyin bir növ də istismar olunmasına səbəb olur. Könüllülərdə ruh yüksəkliyi yaratmaq, könüllü fəaliyyətə təşviq etmək üçün onların əməyinin qiymətləndirilməsi mütləqdir. İmperativ norma kimi əmək qanunvericiliyində könüllülərin maliyyələşdirilməsinin əsasları yaradılmalı, onlara əmək kitabçasının açılması məsələsi həll edilməli, könüllülərin sığorta olunması məsələləri tətbiq olunmalıdır. Gənclərin könüllü fəaliyyətdə olduğu müddət ərzində çəkdiyi xərcləri nəzərə alsaq, yol, qida və sair ehtiyacları fəaliyyət göstərdiyi orqan, təşkilat tərəfindən təmin olunsa, daha müsbət addım ola bilər və daha çox gəncimiz könüllü fəaliyyətə cəlb olunar.

Həmçinin beynəlxalq tədbirlərin regionlarda da keçirilməsinə üstünlük verilməsi regionlardan olan könüllülərin sayının artmasına, gənclərin könüllülük fəaliyyətinə həvəsləndirilməsinə səbəb ola bilər.

Bundan əlavə, könüllülüyn təbliğ olunması baxımın-

dan təşviqat materiallarının, sosial çarxların və reklamların hazırlanması, bu mövzuya müxtəlif sahələrdə toxunulması olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir. Könüllülük mühüm sosial instituttur, cəmiyyətin qarşılıq gözləmədən inkişafı üçün stimuldur.

Sonda qeyd etmək istərdim ki, könüllülərin maraq və mənafeyini nəzərə almaqla mövcud normativ aktlara yenidən baxmalıyıq. Bu sahədə normativ boşluqları aradan qaldırmaqla, könüllülük fəaliyyətinə dəstək verməklə gəncliyimizə dəstək vermiş olarıq.

* * *

Milli mətbuat tarix boyu Azərbaycan cəmiyyətinin inkişafına öz töhfəsini verən, maariflənmədə, milli düşüncənin formalaşmasında mühüm rol oynayan sahə olmuşdur. Milli mətbuat Azərbaycanın müstəqiliyə qədər və dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonrakı dövr ərzində demokratik cəmiyyətin tərkib hissəsi kimi inkişaf yolu keçmişdir.

Dövlət siyasətində mühüm yer tutan Azərbaycan mediası özünəməxsus inkişaf yolu keçmiş, ölkəmizdə və dünyada baş verən hadisələrlə bağlı cəmiyyətin məlumatlandırılması, xalqımızın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişdir.

Azərbaycan mediasını yeni mərhələyə aparan, media subyektlərinin fəaliyyətində inkişafa doğru bir sıra maddələri özündə əks etdirən yeni qanun layihəsi hazırlanmışdır.

Media haqqında qanun layihəsi özündə bir sıra yeni məqamları ehtiva edir. Layihə ilk növbədə bütün dünyada media strukturunun əsas prioriteti kimi çıxış edən onlayn medianın hüquqi statusunun tənzimlənməsi məsələlərini əks etdirir. Onlayn media 20 ilə yaxındır, Azərbaycanda

mövcud olmasına baxmayaraq, tam mənada hüquqi mexanizmlərə malik deyildi. Ancaq vurğulamaq istərdim ki, bu məqam ölkəmizin media məkanında çox böyük paya malik olan onlayn media sferasında fəaliyyət göstərənlər və cəmiyyət üçün problemlər yaradırdı. Yeni qanun layihəsinin qəbulu bu kimi məsələlərin tənzimlənməsini hədəfləyir.

Qanun layihəsində öz əksini tapan digər vacib məqam jurnalistlərin vahid reyestrinin yaradılmasıdır. Bir çox dünya təcrübəsində bu cür addımın atılması media sahəsində uğurla nəticələnmişdir.

Həmçinin qeyd etmək istərdim ki, jurnalistlər üçün vahid formalı vəsiqələrin tətbiq edilməsi də qanun layihəsində öz əksini tapmışdır. Vahid formalı kartı əldə edən jurnalistlər qanunla nəzərdə tutulan bir sıra imtiyazlardan istifadə edə biləcəklər. KİV-in peşəkarlaşmasını stimullaşdırmağı hədəfləyən qanun layihəsi hərbi və fəvqəladə vəziyyət hallarında davranış standartlarını, insanların şəxsi həyatına müdaxilənin yolverilməzliyini, təhqir və böhtanın qarşısının alınmasını, müəllif hüquqlarının qorunması hallarını əhatə edir. Layihədə nəzərdə tutulan ən önəmli məqamlardan biri də “freelancer” – sərbəst çalışan jurnalistlərin hüquqlarının tanınması ilə bağlıdır. Onlayn medianın inkişafı sərbəst çalışan jurnalistlərin kəmiyyətini artırmış, amma indiyədək onların hüquqları tanınmamışdır. Yeni qanun bu problemi də aradan qaldıraraq məsuliyyətli medianın inkişafına təkan verəcəkdir.

Qanun layihəsində vahid formalı vəsiqələrdən istifadə edilməsi dünya təcrübəsində uzun müddətdir, tətbiq olunan vasitədir. Media subyektlərinin və jurnalistlərin vahid qurum altında birləşməsi və reyestrinin kifayət qədər

müsbət nümunələri mövcuddur.

Bir çox ölkələrdə milli və ya regional mətbuatda çalışan jurnalistlərə, fotoqraflara və müstəqil xəbər toplayıcılarına press-kartlar verilir və bu press-kartlar bütün polis qüvvələri, Ədliyyə Nazirliyi və de-fakto digər dövlət orqanları tərəfindən rəsmi olaraq tanınır. Bu sistem jurnalistlərin hüququnu məhdudlaşdırmır, sadəcə, peşəkar jurnalistləri müəyyənləşdirir. Press-kartların tətbiqi jurnalistlərə muzeylərdən ödənişsiz istifadə, jurnalistlərin saxlanması və ya həbsi zamanı hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat, psixoloji müdafiə, xaricə işgüzar səfərlərin təşkilində köməklik, jurnalist statusunun təsdiqi kimi müəyyən üstünlüklər verir.

Media haqqında qanun layihəsi qəbul olunacağı təqdirdə, boşluqların aradan qaldırılması və media sahəsində bütün istiqamətlər üzrə islahatların həyata keçirilməsi üçün zəmin yaradacaqdır. Qanun jurnalistika peşəsinin ciddi mahiyyət qazanmasına təkan verəcək, ictimaiyyət və media arasında qarşılıqlı etimadın güclənməsini təmin edəcəkdir. Media subyektlərinin istehsal etdikləri məhsullar üzərindəki müəlliflik hüquqlarının qorunması təmin ediləcək, (bu, olduqca vacib məqamdır) media subyektlərinin bir-birindən xəbər “oğurlamaq” vərdisləri aradan qaldırılacaq, xəbər uğrunda mübarizə və xəbər yaratmaq bacarıqlarının inkişafı təşviq ediləcəkdir.

Hesab edirəm ki, qanun layihəsində media subyektlərinə qoyulan tələblər artırılmalı, müəyyən olunmuş tələblərə cavab verməyən bloqerlərin fəaliyyəti xüsusi nəzarət altında olmalıdır. Dünya təcrübəsində olduğu kimi, jurnalistlər ilə yanaşı, fotoqraflara press-kartların verilməsi nəzərdə tutula bilər. Vahid bir sistem yaradılmalı, ictimaiyyətə müəyyən mənada mənfi təsir göstərən, əxlaqi

qaydalara zidd olaraq fəaliyyət göstərən media subyektlərinin fəaliyyəti məhdudlaşdırılmalıdır.

Malik Həsənov. Bu gün ikinci oxunuşda müzakirəmizə təqdim olunan Turizm haqqında Azərbaycan Respublikasının qanun layihəsi olduqca əhəmiyyətlidir. Əgər dövlət büdcəsinin mədaxil hissəsində birmənalı şəkildə üstün mövqeyə sahib neft sektorundan çıxsaq, dövlət gəlirlərinin formalaşması baxımından aqrar sahə ilə birlikdə turizm sektoru 2-3 cü yerləri bölüşdürər. Bildiyimiz kimi, “Turizm haqqında” mövcud Qanun 1999-cu ildə qəbul edilmişdir. Keçən dövrlər ərzində dəfələrlə bu qanuna müxtəlif əlavə və dəyişikliklər etmişik. Lakin dövrün yeni çağırışları bir çox qanunvericilik aktlarına, o cümlədən “Turizm haqqında” Qanuna yeni yanaşmanın ortaya qoyulmasını diktə edir.

Pandemiya dövründə bütün dünyada, eləcə də ölkəmizdə ən çox zərər görmüş sahə turizmdir və bu sahədə mövcud olan durğunluğun aradan qaldırılması üçün ciddi addımlar atılmalı, dövlət tərəfindən bu sahəyə maliyyə dəstəyi ayrılmalı, eyni zamanda da, qanunvericilik sahəsində sadələşdirilmənin aparılması zəruridir.

Ölkəmizin kifayət qədər turizm imkanları vardır. Vətən müharibəsində qazandığımız zəfər nəticəsində torpaqlarımızın işğaldan azad olunması bu imkanları daha da genişləndirir.

Turizm xidməti infrastrukturunun genişləndirilməsi, yerləşdirmə obyektlərinin sayının artırılması, mədəniyyət obyektlərinin turizm nümayiş obyektinə kimi istifadə olunmasının təşkili, yeni ərəzilərin seçilməsi regionlarda turizmin inkişafı, turizmin müxtəlif növlərinin təşviqi baxımından əlavə imkanlar verəcək. Artıq müstəqil Azərbaycanın turizm sahəsində müəyyən təcrübəsi var. Hazırda ölkə

daxilində sərgilər keçirilir, beynəlxalq turizm sərgilərində Azərbaycanın iştirakı təmin edilir, ölkəmizin turizm potensialı dünyanın ən məşhur kanallarında reklam olunur. Azərbaycanın tanıtım prosesi getdikcə daha da genişlənilir.

Qanun layihəsi 22 maddədən ibarət olub, qısa və lakonik formada hazırlanmışdır. Özündə turizmin müxtəlif istiqamətlər üzrə inkişaf etdirilməsinin mexanizmlərini əks etdirir. Qanunun 2-ci maddəsini təşkil edən və özündə turizmin forma və növlərini ehtiva edən maddənin bir qədər genişləndirilməsi məqsədəuyğun olardı.

İlk öncə qeyd etmək istəyirəm ki, qanun layihəsinin 2.2.3-cü maddəsi ilə kənd (icma) turizmi növünü 2 hissəyə ayırmaq məqsədəuyğun olardı. Birinci – kənd turizmi, ikinci isə – aqroturizm. Kənd turizmi dedikdə, turistlərin kənd evlərinə müvəqqəti səfərləri nəzərdə tutulur. Təqdim olunan layihədə isə bu, əslində, aqroturizm kimi verilmişdir. Yəni bunları bir-birindən ayırmaq, məncə, yerinə düşərdi. Aqroturizmi qanunda kəndli-fermer turizmi kimi də adlandıra bilərik. Bundan başqa, dünyada məşhur olan turizm növlərinin çoxluğunu da qeyd etmək yaxşı olardı ki, etnik və ya nostalji turizm beynəlxalq turizmdə əhəmiyyətli yer tutan, qohumlarla görüşmək və ya valideynlərin anadan olduqları ata-baba yurduna səyahət etməklə bağlı olan turizm növüdür. Turistlərin bu kateqoriyası ekskursiyaçı adlanır. Dini turizm hər hansı bir dini mərasimlərin, missiyaların, ibadətlərin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə həyata keçirilən səyahətdir. Film turizmi film, televiziya verilişləri və ya başqa məqsədlərlə çəkiliş aparılan yerləri ziyarət etməyi hədəfləyən şəxslər üçün nəzərdə tutulan turizm növüdür. Geoturizm geoloji tədqiqatlarla bağlı turizm sahəsidir. Bu turizm sahəsində əsas obyektlər dağlar, vulkanlar, mağaralar, kanyonlar

hesab olunur. Virtual turizm – texnologiyanın inkişafı ilə birbaşa bağlı olan bu turizm sahəsində turistlər olduqları yeri fiziki olaraq tərk etmədən dünyanın hər yerinə (teatr, muzey, otel, kafe və sair) virtual olaraq səyahət edə bilərlər. Arxeoturizm (arxeoloji abidələrin tədqiqində iştirak etmək) növlərini də bura əlavə etsək, turizmin bu sahələrində inkişafına diqqət yetirər, dövlət büdcəsi gəlirlərinin bu sahə üzrə artmasına nail ola bilərik.

Digər bir məsələ turoperatorların fəaliyyəti ilə əlaqədardır. Hesab edirəm ki, bir çox hallarda vətəndaşlarımızın aldadılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə onlara qoyulan tələbləri bir qədər də aydınlaşdırmaq vacibdir. Çünki bəzən vətəndaşlara doğru-dürüst məlumat verilmir, xidmət səviyyəsi şişirdilir, son nəticədə turistlər izafi xərcə düşməklə yanaşı məyus olurlar.

Sədaqət Vəliyeva. Heç şübhəsiz ki, media islahatları və onun əsas tərkib hissəsi olan Media haqqında qanun layihəsinin hazırlanması dövlətin siyasi iradəsini təcəssüm etdirir. Yeni Media haqqında qanun layihəsi məhz məsuliyyətli medianın inkişafına təkan verəcək mütərəqqi qanun layihəsi kimi xarakterizə olunur. Ümumilikdə, Media haqqında qanun layihəsi Azərbaycan mediasının inkişafı üçün yeni imkanlar və yeni mərhələ deməkdir. Yeni qanun layihəsi media subyektlərinin dəqiq təsnifatını verir, jurnalistin sosial portretini müəyyənləşdirən vasitə kimi çıxış edir, dövlət–media münasibətlərində əsas elementlərdən biri kimi hüquqi mənzərənin dəqiqləşməsinə öz töhfəsini verəcək. Eyni zamanda, media reyestrinə daxil edilmiş jurnalistlərə vahid jurnalist vəsiqəsinin təqdim olunması könüllülük prinsipi əsasında həyata keçirilsə də, media mühitinin sağlamlaşmasına müsbət təsir göstərəcək. İnformasiyaya dair tələblərin müəyyənləşdirilməsi, eyni

zamanda, ciddi medianın yaralı yeri olan müəllif hüquqlarının qorunmasına hüquqi təminatın verilməsi media subyektləri arasında sağlam rəqabət mühitini formalaşdıracaq. Qanun layihəsi jurnalistika peşəsinin ciddi mahiyyət qazanmasına təkan verəcək, ictimaiyyətdə jurnalistikaya və jurnalistlərə qarşı formalaşmış neqativ təsəvvürlərin aradan qaldırılmasına şərait yaradacaq, ictimaiyyət və media arasında qarşılıqlı etimadın güclənməsini təmin edəcək.

Bütün bunlarla yanaşı, jurnalistlərin media reyestrinə daxil edilməsi könüllü xarakter daşıyır. Agentlik tərəfindən verilən jurnalist vəsiqəsi olmasa da, şəxs jurnalist kimi fəaliyyət göstərə bilər. Media subyektləri onlarla işləyən jurnalistlərə özlərinə məxsus vəsiqələri verməkdə tam müstəqildirlər. Həmçinin qanun sosial şəbəkələrin və bloqerlərin fəaliyyətini tənzimləmir, internet televiziya lisenziya almaq üçün müraciət etməsi məcburi xarakter daşımır. Lisenziya almayan internet televiziya öz fəaliyyətlərini maneəsiz davam etdirə biləcəklər. “Vətəndaş jurnalistikası” adlandırılan və peşə olaraq deyil, hobb olaraq həyata keçirilən fəaliyyət bu qanunun təsir dairəsinə daxil deyil.

Bu, bir tərəfdən demokratik xarakter daşısa da, digər tərəfdən siyasi radikalların, dini ekstremistlərin, yutuber, bloqer, jurnalist kamuflyajında fəaliyyət göstərən təxribatçıların əməlləri yenidən davam etdiriləcək. Belə çıxır ki, onlar bundan sonra da ictimai rəyi çaşdırmağa, dövlətçilik, milli maraqlar əleyhinə yönəlmiş siyasi tapşırıqları yerinə yetirməyə, dövlət başçısından tutmuş bütün məmurları, deputatları, sadə insanları təhqir etməyə, insanları kütləvi itaətsizliyə, terrora dəvət etməyə davam edəcəklər. Yəni anlaşılan odur ki, nəzarət edilməsi mümkün olmayan sosial media hələ də ictimai-mənəvi və siyasi təhdid meydanı olaraq qalacaq. Lakin qanun layihəsində sosial

media ilə bağlı bir söz də yoxdur. Belə olan şəraitdə gələcək mənzərə necə olacaq və nə ilə fərqlənəcək?

- Kütləvi itaətsizliyə çağırış edənlərlə bu çağırışı yayımlayanlar cəzasızlıq qalacaq?

- İstintaqın aparılmasına, məhkəmə proseslərinin reallaşdırılmasına təzyiqlə məqsədi ilə aparılan antitəbliğat qadağan olunmayacaqmı?

- Hüquq mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının, hakimlərin, müəllimlərin şəkillərini yayıb onları sosial şəbəkələrdə təhqir etdirənlər cəzasızlıq qalacaq?

Bu məsələlər ətrafında da düşünək. İctimai rəyin, mənəvi dəyərlərin qorunması baxımdan bu problemləri diqqətdən kənar qoya bilmərik.

Tamam Cəfərova. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin düşünülmüş, uzaqgörən siyasəti sayəsində ölkədə islahatlar davam etməkdə və uğurla həyata keçirilməkdədir. Ölkə əhalisinin rifah halının yaxşılaşdırılması aparılan sosial-iqtisadi siyasətin mühüm prioritetlərindən biridir. Son illərdə bu istiqamətdə ciddi irəliləyişlərə nail olunmuş, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, sosial ödənişlərin, əmək haqlarının artırılması istiqamətində ardıcıl işlər görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikasında sosial siyasətin prioritet istiqamətlərindən biri də işsiz və işaxtaran şəxslərin sosial müdafiəsinin möhkəmləndirilməsi, onların məşğulluq imkanlarının gücləndirilməsidir.

“Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsində təklif olunan dəyişikliklər məhz işsiz və işaxtaran şəxslərin aktiv əmək bazarı proqramlarının sayının və çeşidinin artırılması, habelə aktiv əmək bazarı proqramlarına cəlb edilənlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədini daşıyır.

Layihədə mülkiyyətində kənd təsərrüfatına yararlı torpaq payı olub, digər məşğulluğu olmayan şəxslərin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən peşə hazırlığı kurslarına ödənişsiz cəlb edilməsi, həmçinin peşə hazırlığına cəlb olunduqları dövrdə təqaüd almaları, haqqı ödənilən ictimai işlərə, habelə özünüməşğulluğa cəlb olunmaları kimi aktiv məşğulluq tədbirlərini təsbit edən müddəalar təklif edilir.

“Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə təklif edilən dəyişiklikləri dəstəkləyirəm. Düşünürəm ki, bu dəyişikliklər cənab Prezidentin yürütdüyü sosial siyasətin ruhuna uyğundur, işsiz və işaxtaran şəxslərin sosial müdafiəsinin möhkəmləndirilməsinə, onların məşğulluq imkanlarının gücləndirilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Bu dəyişikliklər bir daha göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin sosial siyasətinin mərkəzində vətəndaş rifahının təminatı prinsipi dayanır və bu amil ölkəmizdə əhalinin sosial müdafiə sisteminin gücləndirilməsi istiqamətində ardıcıl olaraq mühüm addımların atılmasında real ifadəsini tapır.

Qeyd etmək istəyirəm ki, bir neçə gün öncə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlarla Azərbaycanda sosial islahatların yeni mərhələsinə başlanılıb. Dövlət başçısının verdiyi qərarlar əhalinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, sosial ödənişlərin artırılması istiqamətində növbəti mühüm addımların atılmasını təmin edəcək. İmzalanmış yeni sərəncamlarla minimum əmək haqqı gələn ilin əvvəlindən 250 manatdan 300 manata çatdırılır ki, bu da 800 min işçinin maaşının artırılması deməkdir. Həmçinin dövlət ümumi və peşə təhsili müəssisələrində çalışan 165 min işçinin, dövlət büdcəsindən maliyyələşən bir sıra təşkilatlarda işləyən 4 min nəfərin də maaşı artırılır. Bütövlükdə, Prezident

İlham Əliyevin son sosial paket çərçivəsində imzaladığı sərəncamlar 1 milyona yaxın insanın sosial rifahına dəstəkdir.

Azərbaycan koronavirus pandemiyası ilə mübarizə aparan ölkə olmaqla yanaşı, həm də 44 günlük Vətən müharibəsindən çıxmış ölkədir, həmçinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı işlər görülür. Cənab Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü düzgün siyasət nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatı güclənir. Bu güclənmə isə ölkə əhalisinin rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş sərəncamların imzalanmasını şərtləndirir.

Bütün bu qərarlar, atılan addımlar bir daha insanların sosial rifahının daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. İnsan amili, vətəndaşların sosial rifahının yüksəldilməsi dövlətimizin başçısının həyat amalıdır, ən başlıca vəzifə kimi qarşıya qoyulub və əməli fəaliyyətdə, qəbul olunmuş qərar və sərəncamlarda öz əksini tapır. İmzalanan sosial sərəncamlar və həyata keçirilən çox mühüm layihələr bunun parlaq nümunəsidir.

24 dekabr 2021-ci il

Adil Əliyev. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin 60 illik yubileyini qeyd etdiyimiz bu günlərdə hamımızın diqqəti bir daha dövlət başçımızın şəxsi xüsusiyyətləri və təkrarsız liderlik keyfiyyətləri üzərinə yönəlib. Onun 60 illik yubileyinin Azərbaycan tarixinin bu günə qədər olan ən qürurlu səhifəsi – böyük zəfərimizin ilk ilinin tamamına təsadüf etməsi bu diqqəti daha da qabardır.

Prezident İlham Əliyevin son 18 ildə Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı üçün gördüyü işlərin miqyası bir çıxışa sığan deyil. O, siyasət, diplomatiya, iqtisadiyyat,

mədəniyyət, sosial və həyatımızın bütün digər sahələrində böyük uğurlara imza atmışdır. Dövlətimizin beynəlxalq münasibətlər sistemindəki strateji dəyərinin yüksəldilməsindən tutmuş hər bir vətəndaşımızın rifahının və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına qədər nəhəng nailiyyətlər onun adı ilə bağlıdır.

Bunlarla yanaşı, hamımızın razılaşacağı bir aksioma var ki, Şuşanın, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun düşmən tapdağından azad edilməsi onun Prezident, Ali Baş Komandan və Ulu Öndərin oğlu kimi uğur hekayəsinin zirvəsində dayanır. İlham Əliyevin 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində Ali Baş Komandan kimi göstərdiyi misilsiz hərbi və diplomatik liderlik keyfiyyətləri ona təkcə xalqımızın sevgisinin və dəstəyinin deyil, eləcə də beynəlxalq ehtiramın dərinləşməsinə səbəb oldu. Müharibə 44 gün çəksə də ona gedən hazırlıq yolu on illərlə görülmüş çoxşaxəli, planlı və sistemli fəaliyyətdən ibarətdir.

Müharibədən sonrakı dövr də çağırışlarla doludur. Bir tərəfdən, döyüş meydanında qazanılmış zəfərin nəticələrini möhkəmlətmək və onu beynəlxalq müstəvidə qəbul etdirmək vəzifəsi qarşıda durur. Bu vəzifəni müxtəlif xarici qüvvələrin Azərbaycana qarşı olan planları ilə üz-üzə qalaraq yerinə yetirmək işi daha da mürəkkəbləşdirir. Digər tərəfdən, tamamilə dağıdılmış və minalanmış ərazilərimizin təmizlənməsi, bərpa, yenidən qurulması və doğma sakinləri ilə məskunlaşdırılması nəhəng miqyasda zəhmət, vaxt və resurslar tələb edir.

Müharibə zamanı BMT-nin 30 il ərzində icra edilməmiş qalan 4 qətnaməsini Azərbaycan özü təkbaşına 44 gün ərzində icra etdi. İndi isə bərpa, yenidənqurma, məskunlaşdırma və reintegrasiya işlərini özü heç kəsin yardımı olmadan həyata keçirir. Bu çağırışların və qarşıda duran

problemlərin təkbaşına həll edilməsi nəinki hər kiçik dövlətin, hətta hər böyük dövlətin də işi deyil. İkinci dünya müharibəsindən də bildiyimiz kimi, müharibədən çıxmış ölkələrin köməyinə digər ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar gəlməsələr, bu işləri etmək hətta mümkünsüz olur. ABŞ-ın Marşal planı buna misaldır. Müasir dövrdə də buna aid çoxlu nümunələr var. Azərbaycan o nadir ölkələrdəndir ki, bunu təkbaşına edir. Amma bunun ən müsbət tərəfi ondan ibarətdir ki, məhz buna görə də bizim müstəqilliyimiz formal xarakter daşımır, həqiqi və faktiki müstəqillikdir və müstəqil daxili və xarici siyasət yürüdüürük. Bu strategiyanın, bu siyasətin memarı Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir.

Hər şeydən əvvəl o, sözün əsl mənasında, Heydər Əliyev məktəbinin yetirməsidir. Təkcə ona görə yox ki, o, Heydər Əliyevin oğludur, onun ailəsində, onun tərbiyəsi ilə böyüyüb. Hərçənd bu amil olduqca mühümdür. Həm də ona görə ki, o, sözün əsl mənasında, Heydər Əliyev məktəbinin yetirməsidir və Heydər Əliyevin dövlətçilik təcrübəsini yaxından izləmiş, müstəqillik dövründə isə Ulu Öndərin rəhbərliyi altında Azərbaycanda müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır.

Belə bir deyim var ki, xoşbəxt, uğurlu müəllim o müəllimdir ki, şagirdi, tələbəsi özündən də böyük uğur qazansın. Bu mənada Ulu Öndər xoşbəxtədir, ruhu şaddır. Dünya liderləri Heydər Əliyevin Azərbaycan hüdudlarını aşan siyasətçi olduğunu qeyd edirdilər. Bu gün tam əminliklə demək olar ki, İlham Əliyev isə nəinki Azərbaycan, hətta region çərçivəsinə sığan siyasətçi deyil, onun siyasəti region hüdudlarını aşaraq transregional və global xarakter daşıyır.

Möhtərəm Prezidentin peyvənd millətçiliyi və pande-

miya ilə mübarizə məsələsindəki qətiyyətli təşəbbüsləri, Qoşulmama Hərəkatının inkişafına verdiyi töhfələr, dünyada idman və olimpiya hərəkatına göstərdiyi xidmətlər, beynəlxalq sülhməramlı işə və humanitar məsələlərə verdiyi dəstək, dinlər və sivilizasiyalar arasında əməkdaşlıq və dialoqa verdiyi təkan onun siyasətinin Azərbaycan və region hüdudlarını aşdığını təsdiq edir.

Prezident İlham Əliyev 60 illik yubileyini Şuşanı, Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru azad etmiş qalib ordunun müzəffər Ali Baş Komandanı kimi ölkəsinin beynəlxalq münasibətlərdə stratejini dəyərini yüksəltmiş, ölkə səviyyəsində isə ərazi bütövlüyümüzü bərpa edərək milli qururumuzu bərqərar etmiş rəhbər kimi qeyd edir. Əminəm ki, Prezident İlham Əliyev tarixə təkcə ərazilərimizi işğaldan azad etmiş müzəffər Ali Baş Komandan kimi yox, həm də Şuşanın, Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun qurucusu və Zəngəzur dəhlizinin qırmızı lentini kəsəcək liderimiz kimi düşəcək.

Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevi 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, ölkəmizin lideri, ordumuzun komandanı kimi yeni nailiyyətlər, yeni zirvələr fəth etməyi arzulayıram!

Arzu Nağıyev. Bu gün dövlətimizin ən yeni tarixində ali kürsüdə yer tutan cənab Prezident İlham Əliyevin ad günüdür. Cənab Prezidentin adı XXI əsrdə Azərbaycanda dövlətçilik, dövlət quruculuğu, milli barışıq və tərəqqi ilə bağlıdır. Cənab Prezidentin adı Azərbaycanın dünya arenasında öz hüquqlarını müdafiə etməyi bacaran, Türk və İslam dünyasına öz töhfələrini verən lider deməkdir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin adı qaliblər siyahısına düşüb. Bir lider kimi Prezident milyonların qəlbindədir, fəxr yeridir, xaricdə

yaşayan həmyerlilərimizin başı yuxarı gəzməsinin səbəbidir.

İlham Əliyev təmkinli siyasətçi, istedadlı dövlət xadimi kimi qəbul edilən bir liderdir. Məxsusi olaraq cənab Prezidentin öz xalqının, əsgərinin, ən həssas təbəqə olan vətəndaşların yanında olmasını qeyd etmək istəyirəm. Cənab Prezidentinin siyasi kursunun əsas meyarı ərazi bütövlüyümüz, suverenliyimiz, ən mühümü də hər bir vətəndaşının rifahıdır.

Hörmətli Prezident! Cənab Ali Baş Komandan! Sizi – dünyada imzası qarşısında qalib sərkərdə möhürünü vuran, bəşər tarixində öz adını əbədi yaşadacaq müzəffər fəhrlərdən biri kimi, özüm və seçicilərim adından səmimi qəlbən təbrik edirəm. Sizə və ailənizə can sağlığı, Azərbaycanımızın müstəqilliyi, suverenliyi, insanların rifahı üçün gördüyünüz işlərdə uğurlar arzulaıırım!

Bəxtiyar Əliyev. Dövlətin möhkəmlənməsində, ələlxüsüs də yeni qurulan milli dövlətin təşəkkülündə siyasi varislik həlledici amildir. Azərbaycan 1991–1993-cü illərdə bu problemi yaşamışdı və onun ağır nəticələrini görmüşdü. Azərbaycan xalqı tarixin bu acılarını unutmamışdı və Heydər Əliyevin 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə qayıdaraq həm qardaş qırğınının, həm də dövlətçiliyin məhv olmasının qarşısını xalqla birlikdə necə aldığı yaxşı bilirdi. Bu baxımdan 2003-cü il prezident seçkiləri dövlətimiz üçün növbəti tarixi sınaq dövrü idi desək, qətiyyəən yanılmarıq. Bütün bu təhlükələrin qarşısını ala biləcəək, xalqı öz ətrafında sıx birləşdirərək milli maraqları, dövlətçiliyi qoruyub inamla inkişaf etdirərək, işıqlı gələcəyə doğru irəli aparacaq siyasi liderin meydana çıxması və bu məsuliyyəti çiyinlərinə götürməsi zamanın tarixi zərurəti idi.

Məhz tarixin həlledici məqamında Heydər Əliyevin gənc, müstəqil, tənqidi və yaradıcı təfəkkürə, siyasi iradəyə, kifayət qədər siyasi və diplomatik təcrübəyə, elmi dünyagörüşə, milli, adət-ənənələrə sadıq, xarizmatik siyasi liderin – İlham Əliyevin prezidentliyə namizədliyini irəli sürməsi təsadüfi deyildi. O, xalqa müraciətində deyirdi: “İnanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırma biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”. Azərbaycan xalqı da bu fikri tam bölüşür və İlham Əliyevə inanırdı. Çünki İlham Əliyev artıq nəinki ölkədə, həm də beynəlxalq aləmdə kifayət qədər nüfuza malik siyasətçi idi. O, xalqın inamını, etimadını və məhəbbətini qazanmışdı.

İlham Əliyev 2003-cü il prezident seçkilərində çox böyük səs çoxluğu ilə xalqın inam və etimadını qazandığını bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi. Əslində, bu qələbə işıqlı gələcəyin qaranlıqlar üzərində qələbəsinin tən-tənəsi idi. Azərbaycanı müstəqil, güclü dövlət kimi görmək istəməyən xarici dairələr bu məğlubiyyətdən elə sarsıldılar ki, bu gün də özlərinə gələ bilmirlər. Həm də qeyd etməliyik ki, Prezident İlham Əliyevin milli maraqlarımıza xidmət edən balanslaşdırılmış xarici və daxili siyasəti nəticəsində hər il qazanılan yeni uğurlar milli dövlətçiliyi möhkəmləndirir, məğlubları isə daha da miskin vəziyyətə salırdı.

Prezident İlham Əliyevin 2004-cü ildə regionların inkişafı ilə bağlı təsdiq etdiyi dövlət proqramında iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, insan kapitalının formalaşdırılması, yeni texnologiyalara əsaslanan istehsal sahələrinin yaradılması və digər tədbirlər qısa müddətdə öz bəhrəsini verdi. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, 2006-cı ildə real ÜDM-nin 32,5 faiz artım surətinə görə Azərbaycan

dünyada birinci yerə yüksəldi. Əlbəttə, bu iqtisadi inkişaf möcüzəsi dünya ölkələrinin həmin dövrdə müzakirə etdiyi əsas mövzu idi. Bu, başlanğıc idi və Prezident İlham Əliyevin uğurlu inkişaf konsepsiyası imkan verdi ki, 2003-cü ildə təqribən 3 milyardlıq dövlət büdcəsi 2021-ci ildə 2022-ci il üçün təqribən 30 milyardlıq qələbə büdcəsinə çatdırılsın. Bu da bir möcüzədir, amma elmi əsaslara söykənən düzgün idarəetmənin nəticəsi kimi təzahür edən möcüzə.

Prezident İlham Əliyevin milli maraqlara köklənmiş balanslaşdırılmış xarici siyasəti nəticəsində Azərbaycan Respublikası qısa müddət ərzində beynəlxalq münasibətlər sistemində nüfuzunu artırdı və söz sahibinə çevirdi. Azərbaycanın 2011-ci ildə 155 ölkənin etimadını qazanaraq BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməsi də məhz ölkəmizin beynəlxalq aləmdə getdikcə artan nüfuzunun və sürətli iqtisadi inkişafının göstəricisi idi. Eyni zamanda, 2016-cı ildə Qoşulmama Hərəkatının liderlərinin yekdil qərarı ilə Azərbaycan 2019–2022-ci illər üçün Qoşulmama Hərəkatının sədri seçildi. BMT Baş Assambleyasından sonra ikinci ən böyük təsisat olan və 120 ölkəni özündə birləşdirən Qoşulmama Hərəkatı Azərbaycanın sədrliyi dövründə yeni təşəbbüslər irəli sürmüş, təşkilatın dünyada baş verən proseslərin idarə edilməsində və dizaynında rolu əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.

İlham Əliyevin xarici siyasət strategiyası həm də regionun siyasi statusunu artırmaq, yeni reallıqlar yaratmaq, Qarabağ probleminin həllinə və aparıcı siyasi-iqtisadi güc mərkəzinin yaradılmasına nail olmaq idi. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə iqtisadi layihələr müstəvisində yaradılan əməkdaşlıq platformaları qonşu ölkələr arasında daha etibarlı münasibətlərin bərqərar ol-

masını və regionun investisiya cəlbediciliyinin artmasını təmin etdir. Bu baxımdan Azərbaycan–Rusiya–İran, Azərbaycan–Gürcüstan–Türkiyə, Azərbaycan–İran–Türkiyə, Azərbaycan–Türkiyə–Pakistan, Azərbaycan–Türkiyə–Türkmənistan kimi üçtərəfli dialoq platformaları ölkəmizin beynəlxalq statusunun artırılması ilə yanaşı, həm də nəqliyyat, enerji, təhlükəsizlik, ticarət və digər sahələri əhatə edən əməkdaşlıq əlaqələri regionun qlobal geosiyasi xəritəsində yeni statusunu müəyyən edir.

Azərbaycan logistika sahəsində böyük layihələr həyata keçirərək dünyanın nəhəng nəqliyyat xablarından birinə çevrilibdir. Məsələn, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi Çinlə Avropa arasındakı ən qısa marşrut olduğundan tranzit və yükdaşıma baxımından səmərəlidir. Orta hesabla 5400 kilometr uzunluğunda olan Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin tranzit müddəti 15 gündür.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə görülmüş genişmiqyaslı işlər, sistemli və ardıcıl tədbirlər, dərin islahatlar nəticəsində hazırda Azərbaycan siyasi və makroiqtisadi baxımdan sabit, təhlükəsiz ölkə, regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzi, irimiqyaslı enerji, nəqliyyat və infrastruktur layihələrinin təşəbbüskarı və fəal iştirakçısı, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində etibarlı tərəfdaş, dünya kosmos ailəsinin üzvü, mühüm tranzit qovşağıdır.

Əminliklə deyə bilərik ki, qarşılıqlı etimada və milli maraqlara əsaslanan müstəqil siyasət həyata keçirən Azərbaycan bu gün beynəlxalq aləmdə siyasi sabitliyin, əmin-amanlığın, tərəqqinin, tolerantlığın məkanı kimi tanınır.

Prezident İlham Əliyev hər zaman qeyd edirdi ki, bizim əsas həll etməli olduğumuz məsələ ölkənin ərazi bütöv-

lüyünün və suverenliyinin təmin edilməsidir və bütün qərarlarımız, həyata keçirdiyimiz tədbirlər bu taleyüklü problemin həll edilməsinə yönəlibdir. Ona görə də xarici siyasət, iqtisadi inkişafla yanaşı, müasir ordu quruculuğu da sürətlə həyata keçirilirdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri sayəsində formalaşan və inkişaf edən Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında 2003-cü ildən etibarən planlı və ardıcıl şəkildə görülmüş işlər nəticəsində dünyanın ən güclü 50 ordusu sırasına yüksəltdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri yenidən qurulan hərbi sənaye kompleksinin istehsal etdiyi müxtəlif növ hərbi texnika, zirehli maşınlar, pilotsuz uçuş aparatları və atıcı silahlarla təchiz edildi. Bütün bunlar tarixi qələbəni yaxınlaşdırırdı.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında 44 gün davam edən Vətən müharibəsində düşmən üzərində qələbə çalaraq tarixi nailiyyətə imza atdı. Ölkənin 30 ilə yaxındır ki, pozulmuş ərazi bütövlüyünün bərpası və xalqımızın mədəniyyət beşiyi hesab olunan Şuşanın azad olunması Prezident İlham Əliyevin zəfər zirvəsidir. 300 ilə yaxın idi ki, böyük qələbəyə ehtiyacı olan və on illər idi ermənilərin hər dəfə müxtəlif azğınlıqları ilə qarşılaşan xalqımız və dövlətimiz nəhayət qələbəyə imza ataraq tarixi ədaləti bərpa etməyə müvəffəq oldu. Belə ki, 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlanan Vətən müharibəsi Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, xalqın birliyi və ordumuzun gücü nəticəsində zəfərlə sona çatdı.

Prezident İlham Əliyev qalib sərkərdədir. Rəşadətli ordusu ilə 44 günlük Vətən müharibəsində erməni miflərini darmadağın etdi. Bütün dünyaya göstərdi ki, əsl qəhrəman ordu, igid əsgər və zabit sıldırım qayalardan

qalxaraq doğma Qalanı – Şuşanı azad edən və 8 noyabr Zəfər tarixini yazan azərbaycanlı qəhrəmanlardır. Ermənilərin nə dövləti, nə ordusu, nə də qəhrəman döyüşçüləri olmamışdır. Ermənilər tarixin yaddaşında özlərinin terrorçu və quldur dəstələrinin törətdiyi vəhşiliklərə görə lənət qazanaraq iz salıblar. Qarabağı döyüş meydanında igidliklə vuruşaraq azad edən, bu tarixi ədalət zəfərini qazanan xalqa, azərbaycanlı gənclərə milli maraqlara zidd olan heç nəyi qəbul etdirmək mümkün deyil. Dünya hərbi tarixində yeni səhifə yazmış müzəffər Ali Baş Komandan xalqı dəmir yumruq kimi elə birləşdirib ki, Azərbaycana xor baxanların başını yerindəcə əzməyə hazırdır.

Prezident İlham Əliyev xalqı öz ətrafında birləşdirməyə, vətəndaş həmrəyliyi təmin etməyə nail olaraq, ardıcıl siyasi, iqtisadi və sosial islahatları həyata keçirməyə və davamlı, dayanıqlı iqtisadi inkişafa nail olmuş, Qarabağın Ermənistan tərəfindən 30 ilə yaxın işğalına siyasət və döyüş meydanında birdəfəlik son qoymuş və Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etmişdir. Bu gün Azərbaycan Respublikası regionda yeni geosiyasi reallıq yaratmış və bu reallığa uyğun olaraq, yeni siyasi və iqtisadi münasibətlərin qurulmasında həlledici rol oynayır.

COVID-19 pandemiyasına, 44 günlük Vətən müharibəsinə rəğmən, ölkənin iqtisadi inkişafı təmin edildi. Əhalinin sosial müdafiəsi, sağlamlığı, təhlükəsizliyi və ölkənin müdafiə qüdrəti təmin edildi.

Prezident İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə Azərbaycan Respublikası qaz idxal edən ölkədən qaz ixrac edən ölkə, kredit alan dövlətdən kredit verən dövlət kimi inkişaf etmiş, Avropanın və bölgənin enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan, siyasi qərarların və nəhəng

regional layihələrin hazırlanmasında və gerçəkləşdirilməsində söz sahibi, müstəqil siyasəti olan siyasi aktordur.

Azərbaycanın son 18 ildə keçdiyi inkişaf yolunun ilkin müqayisəli təhlili göstərir ki, uğurlu siyasət nəticəsində artıq 2021-ci ildə qeyri-neft sektorundan daxilolmalar sosialyönlü büdcə xərclərini təqribən 98 faiz qarşılıyır. Bu göstərici xüsusi strateji əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, dövlətin ardıcıl olaraq həyata keçirdiyi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasəti nəticəsində bir tərəfdən, ölkənin dayanıqlı və davamlı inkişafı təmin edilmiş, digər tərəfdən isə dövlətin və əhəlinin ahəngdar həyat fəaliyyətinin neft sektorundan asılılığı aradan qaldırılır.

İnamla demək olar ki, əhəlinin sosial müdafiəsi, dövlət qurumlarının və biznesin normal fəaliyyəti üçün qeyri-neft sektorunu aparıcı amilə çevirmək strategiyası uğurla həyata keçirilmişdir. Həyat göstərdi ki, Prezident İlham Əliyevin genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsini təmin edən siyasi iradəsi, düşünülmüş yeni iqtisadi inkişaf modeli və innovativ, çevik idarəetmə sistemi qarşıya qoyulan hədəflərə çatmağı təmin etmişdir.

Bu gün Azərbaycan xalqı Prezident İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi altında minilliyin çağırışlarına cavab verən müasir Azərbaycan dövlətini möhkəmləndirir. Azərbaycan hüquqi, demokratik dövlətdir, əsas insan hüquq və azadlıqları tam təmin edilmişdir. Azərbaycan Respublikası demokratik inkişaf yolunda inamla irəliyə doğru addımlayır. Bu yolda bizə dəstək olan xarici dövlətlər və beynəlxalq təsisatlarla bundan sonra da qarşılıqlı, bərabər əməkdaşlıq münasibətlərinə hazırıq. Amma milli maraqlara, müstəqilliyə qarşı yönələn istənilən hərəkətlərə dərhal adekvat cavab veriləcəkdir.

Hələ 2001-ci ildə İlham Əliyev deyirdi ki, biz elə

etməliyi bütün kəndlərimizi və şəhərlərimizi Avropanın ən inkişaf etmiş ölkələrində olduğundan da yaxşı gözəl və yaraşığı olsun. Biz buna yorulmadan, inamla bütün çətinlikləri aradan qaldıraraq, torpaqlarımızın hər qarşını işğaldan azad edərək nail olacağıq və bunu etməməyə haqqımız yoxdur. İndi Prezident İlham Əliyev bu arzusunu sürətlə gerçəkləşdirir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin sürətlə ən yeni texnologiyalar əsasında “Ağıllı şəhər”, “Ağıllı kənd” konsepsiyasına uyğun qurulması bunun bəriz təzahürüdür. Azərbaycan xalqı öz taleyinin sahibidir və Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu inkişafda israrlıdır. Onu bu yoldan heç kim və heç nə döndərə bilməz!

Prezident İlham Əliyev fəaliyyəti dövründə qarşıya qoyduğu bütün vəzifələri, xalqa verdiyi hər bir sözünü şərəflə yerinə yetirmiş, Azərbaycan dövlətinin ən yeni tarixinin şərəf və zəfər tarixini yazmışdır! Hər bir azərbaycanlı öz Prezidenti ilə qürur duyur!

Azərbaycan naminə şərəfli və fədakar fəaliyyətində qalib sərkərdə cənab Prezident İlham Əliyevə uğurlar arzu edirik!

Jalə Əhmədova. Möhtərəm cənab Prezident, Ümum-milli Liderimizin layiqli davamçısı, həm hərbi, həm də siyasi qələbələrin memarı olaraq Sizin adınız Azərbaycanın suverenliyini bərpa edən dövlət başçısı kimi tarixə qızıl hərflərlə yazıldı. Siz, əzəli dədə-baba torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi naminə bütün maneələrə, yaradılan çətinliklərə sinə gərdiniz və düşmən üzərində zəfər çalaraq Azərbaycanı bütün dünyada qalib ölkə kimi tanıtdınız.

Müzəffər Ali Baş Komandanımız olaraq Sizin yüksək diplomatik səriştəniz, qətiyyətli və sarsılmaz iradəsiz, ordumuzun gücü sayəsində 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız möhtəşəm zəfər Azərbaycanın

qüdrətli dövlət olduğunu bir daha bütün dünyaya sübut etdi. Döyüş ruhunu, özünəinamını, məğrurluğunu özünə qaytardığınız Azərbaycan xalqı bu gün Sizinlə qürur duyur. Fəxr edirik ki, Azərbaycan adlı məmləkətin İlham Əliyev kimi lideri, tarix yazan sərkərdəsi var!

Milyonların sevgisini qazanmış çox hörmətli Prezidentimiz, Sizi doğum gününüz münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, uzun ömür və ailə səadəti, Azərbaycanın tərəqqisi və inkişafı yolunda yeni-yeni nailiyyətlər arzulayıram.

Yolunuz hər zaman aydın və işıqlı olsun!

Malik Həsənov. Bu gün hər birimiz üçün əlamətdar bir gündür. Bildiyimiz kimi, bu gün Ulu Öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı, zəfər tariximizin memarı, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev 60 illik yubileyini qeyd edir. Bu münasibətlə möhtərəm cənab Prezidentimizə can sağlığı arzu edirəm. Arzu edirəm ki, bundan sonra da ölkəmizin rifahı uğrunda göstərdiyi fədakar siyasəti uğurla davam etdirdisin.

Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, İlham Əliyevin həyat yolunu incələsək, onun tutduğu vəzifələrdə, istər Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti, istər Olimpiya Komitəsinin prezidenti, istərsə də Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı kimi və nəhayət 18 il bundan öncə başlanan Prezidentliyi yolunda daim Azərbaycanın müstəqilliyinin, ərazi bütövlüyünün qorunması, insanlarımızın rifah halının yaxşılaşdırılması, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, mədəniyyətimizin dünyaya təbliği, bir sözlə, bütün sahələrdə onun fədakar siyasətinin şahidi oluruq. Məhz İlham Əliyevin apardığı uğurlu siyasət nəticəsində xalqımızın milli birliyi formalaşdı və bunun nəticəsi olaraq 44 günlük müharibədə biz zəfər qazandıq.

Eyni zamanda, qeyd etmək istərdim ki, İlham Əliyev adını Azərbaycan tarixinə müzəffər Ali Baş Komandan kimi yazdırdı və İlham Əliyevin Prezidentliyi dövrü bizim tariximizin ən şanlı səhifələrindən biri kimi tariximizdə qalacaqdır.

Sonda bir daha möhtərəm cənab Prezidentimizə can sağlığı, şəxsi həyatında və prezidentlik fəaliyyətində uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, xalqımız daim onun yanında və onunla birlikdə olacaqdır və daha da böyük uğurlara, qələbələrə imza atacaqdır. Çox sağ olun.

* * *

Bu gün müzakirəmizə 2-ci oxunuşda təqdim olunmuş “Lotereyalar haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər mahiyyət etibarı ilə günün tələblərinə cavab verən səviyyədə hazırlanmışdır. Burada cəmiyyət həyatının bütün sahələrini əhatə etmiş informasiya texnologiyalarının bu sahəyə də tətbiqi və virtual lotereya oyunlarının təşkilinin nəzərdə tutulması, buna müvafiq mexanizmlərin hazırlanması təqdirəlayiqdir.

Lakin onu da nəzərə almalıyıq ki, virtual mühit, demək olar ki, açıqdır və burada ciddi mühafizə tədbirlərinin həyata keçirilməsi vacibdir. Çünki son dövrlərdə müxtəlif dələduz şəbəkələr vasitəsi ilə insanların maliyyə vəsaitləri ələ keçirilir.

Lotereya sahəsi də onun mövcudluq tarixinin bütün dövrlərində çox mürəkkəb strukturlu fərqliliyi ilə fərqlənmişdir. Burada şəffaflığın təmin edilməsi, əldə edilmiş maliyyə vəsaitinin düzgün və qanuna müvafiq qaydada istifadə edilməsi əsas şərtidir. Lotereya oyunlarının təşkili zamanı vətəndaşların aldadılmasının qarşısının alınmasına xidmət edəcək mexanizmlərin işlənilib hazırlanması ol-

duqca əhəmiyyətlidir. Bu sahə ilə bağlı digər mühüm məsələ də lotereya və mərc oyunları sahəsində də inhisarın aradan qaldırılması və rəqabətliliyin təmin edilməsi ilə əlaqədardır. Yəni lotereya və mərc oyunlarının təşkilini bacaran, bu sahə ilə məşğul olan şirkətlərin artmasına yardım göstərmək, dəstək vermək lazımdır ki, vətəndaşların seçim imkanları geniş olsun. Ümumiyyətlə, qanunda təklif edilən dəyişikliklərin mütərəqqi hesab edirəm.

Pərvin Kərimzadə. Yüksək beynəlxalq imic, regionun lideri, beynəlxalq miqyasda söz sahibi və dayanıqlı inkişaf kimi nailiyyətlərin müəllifi Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun davamçısı Prezident İlham Əliyevdir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə görülmüş genişmiqyaslı işlər, sistemli və ardıcıl tədbirlər, dərin islahatlar nəticəsində hazırda Azərbaycan siyasi və makroiqtisadi baxımdan sabit, təhlükəsiz ölkə, regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzi, irimiqyaslı enerji, nəqliyyat və infrastruktur layihələrinin təşəbbüskarı və fəal iştirakçısı, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində etibarlı tərəfdaş, dünya kosmos ailəsinin üzvü, mühüm tranzit qovşağıdır. Müasir, müstəqil Azərbaycan dövlətini xarakterizə edən bu nailiyyətlər, son 18 ildə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın yüksəlişi, əldə olunan möhtəşəm iqtisadi uğurlar, ölkənin beynəlxalq imicinin artması, regionun lider dövlətinə və dünyanın enerji təhlükəsizliyinin əsas təminatçılarından birinə çevrilməsi hər birimizin qəlbini fəxarət hissi ilə dərinləndirir. Bunların hamısı ilk növbədə onu təsdiq edir ki, müasir Azərbaycanın qurucusu, Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan, ölkəmizin inkişafına və modernləşdirilməsinə hədəflənmiş siyasət Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə layiqincə davam etdirilir.

Ötən ilin Vətən müharibəsində Azərbaycanın titullarının sırasına “qalib dövlət” titulu əlavə olundu. Müasir texnologiyalara yiyələnən, son nəsil silahlara sahib olan rəşadətli ordumuzun 44 gün ərzində işğal altındakı ərazilərimizin qaytarılması ilə nəticələnən Vətən müharibəsi əzəmətli bir qəhrəmanlıq dastanı kimi yaddaşlara yazıldı. Eyni zamanda, dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın böyük zəfəri ilə başa çatan Vətən müharibəsi ilə müstəqil Azərbaycanın gücünü, qüdrətini, tarixi uğurların müəllifi olan dövlət başçımızın mahir sərkərdəlik, liderlik bacarığını aydın gördü. “Qarabağ Azərbaycandır və nida” ifadəsi “Dəmir yumruq” əməliyyatında böyük qələbəmizin rəmzinə çevrildi. Azərbaycan dövləti uzun illər ərzində kağız üzərində qalan BMT-nin məlum 4 qətnaməsinin döyüş meydanında hərbi-siyasi yolla həllinə nail oldu, 44 gün ərzində əks-hücum əməliyyatları ilə Ermənistanı diz çökdürdü, təcavüzkar ölkə tam və qeyd-şərtsiz kapitulyasiyasını etiraf etdi.

Prezident İlham Əliyev hərbi sahədə olduğu kimi, diplomatik və informasiya savaşı cəbhəsində də misilsiz rəşadət göstərmiş, Azərbaycana qarşı informasiya blokadasını yarmış, müharibənin gedişində və müharibədən sonra onlarca aparıcı xarici KİV-ə müsahibələr vermişdir. Müzəffər Ali Baş Komandanın müharibə ilə bağlı 30-dan artıq müsahibəsi XXI əsr üçün yeni üslub, yeni model nitq strategiyası hesab edilə bilər. Müsahibələri real mübarizə və silah üsuluna çevirən Azərbaycan Prezidenti bu müharibədə də qalib gəldi, dövlətimizin başçısının qlobal informasiya məkanında Azərbaycan Ordusunun cəbhədəki uğurlarını möhkəmləndirən və qələbənin beynəlxalq legitimliyini təmin edən titanik mübarizəsi məğrur xalqın qalib ruhunun güzgüsünə çevrildi.

Azərbaycan Prezidentinin “Biz birlikdə güclüyük” şüarı

xalqı dəmir yumruq kimi birləşməyə, vətəndaşları milli birliyə dəvət etdi. 2003-cü ildə dövlətimizin başçısı kimi səlahiyyətlərinin icrasına başlayarkən “Mən hər bir azərbaycanlının Prezidenti olacağam” deyən İlham Əliyev ötən 18 ildə cəmiyyətdə mütləq çoxluğun böyük rəğbət və etimad göstərdiyi liderə çevrildi. Yola saldıığımız hər bir ilin yekunları təsdiq edir ki, Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin ən layiqli davamçısı olaraq onun başladığı, təməlini qoyduğu taleyüklü işləri ardıcıl surətdə və qətiyyətlə irəli aparır, ölkəmizin şərəfli tarixini yazır.

Bu gün Azərbaycan dünyanı bir daha heyrləndirir. Bu dəfə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə sürətli bərpa, yenidənqurma və quruculuq işləri ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın işğaldan azad edilmiş rayonlarımıza ardıcıl səfərləri Qarabağın dirçəlişini daha da sürətləndirib. Düşməndən təmizlənmiş ərazilərimiz sürətlə yenidən qurulur, dirçəldilir, tarixinə, mədəni irsinə, ənənələrinə, dini mirasına qovuşur. Azərbaycan yalnız özünün maliyyə resurslarına arxalanaraq sıfırdan yeni şəhər və kəndlər salır. Azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yaşıl enerji zonası elan edilib.

Prezident İlham Əliyev dünyanın ən təcrübəli dövlət başçılarından, xalqın sevimli rəhbəridir, Qarabağı işğaldan azad etmiş sərkərdədir, 30 illik münafişəyə son qoymuş sülhpərvər siyasətçi və diplomatdır. Onun haqqında ən obyektiv proqnoz Ulu Öndər Heydər Əliyevə məxsusdur: “İnanıram ki, mənim axıra çatdıra bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıra biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”.

Özünü xalqın alternativsiz lideri, qüdrətli dövlət rəhbəri kimi təsdiq edən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan regionun lideri səviyyəsinə yüksəltməyi bacardı.

Şahin Seyidzadə. Məhz bu görüşün sonunda Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin keçirilmiş üçtərəfli görüşün nəticəsinə dair yaydığı bəyanatda əks olunmuş məqamlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi-diplomatik arenada qələbəsini sübut edirdi.

Bir neçə gündən sonra 2021-ci ili geridə qoyacağıq. Ümumiyyətlə, 2021-ci ilin iqtisadi və siyasi göstəricilərinə nəzər salsaq, geridə qoyduğumuz ilin birmənalı olaraq uğurlu olduğunun şahidi ola bilərik. Azərbaycan xalqı cənab Prezidentin ətrafında birləşərək bu ildə də dünyaya öz həmrəyliyini nümayiş etdirdi.

Tamam Cəfərova. Bu gözəl gündə mən də Milli Məclis adından cənab Prezidentə ünvanlanmış təbriklərə qoşuluram, möhtərəm cənab Prezidenti 60 illik yubileyi münasibəti ilə şəxsən öz adımdan və təmsil etdiyim 85 sayılı Şamaxı seçki dairəsinin seçiciləri adından səmimi qəlbdən təbrik edirəm. Cənab Prezidentə və onun ən yaxın silahdaşı Mehriban xanıma möhkəm can sağlığı, Azərbaycan dövlətinin güclənməsi və inkişafı, xalqımızın rifahı uğrunda yorulmaz fəaliyyətində uğurlar arzu edirəm.

60 ilin zirvəsindən Prezident İlham Əliyevin keçdiyi yola, onun yorulmaz fəaliyyətinə nəzər saldıqda, 2003-cü ilin prezident seçkiləri ərəfəsində Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqa etdiyi tarixi müraciətində nə qədər haqlı olduğunun bir daha şahidi oluruq: “İnanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırma biləcəkdir. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusunun bu yüksək etimadı cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi illərdə ölkə həyatının bütün sahələrində özünü inamla, uğurla doğrultdu.

2003-cü ildə ilk dəfə ölkə Prezidenti seçilərkən “Mən hər bir azərbaycanlının Prezidenti olacağam”, söyləyən cənab İlham Əliyev ölkəyə rəhbərlik etdiyi illərdə həyata keçirdiyi nəhəng işlərlə bir daha sübut etdi ki, birmənalı olaraq hər bir azərbaycanlının prezidentidir. Onun müdrik rəhbərliyi ilə görülmə işlər ölkəmizin gələcəyinin daha parlaq olacağını tam əminliklə deməyə əsas verir.

Cənab Prezidentin 18 illik quruculuq fəaliyyətinin zirvəsi Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz qələbədir. 30 il həsrətində olduğumuz torpaqlarımız müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuz tərəfindən 44 günlük Vətən müharibəsində erməni işğalından azad olundu, ərazi bütövlüyümüz bərpa edildi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı Azərbaycanın dövlətçilik tarixinə müstəqil Azərbaycanın memarı kimi daxil olubsa, dahi şəxsiyyətin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin adı isə Azərbaycanın dövlətçilik tarixinə xilaskar lider kimi qızıl hərflərlə yazıldı. Ata vəsiyyəti yerinə yetirildi. Azərbaycan heç zaman bu qədər güclü olmayıb. Bugünkü qalib Azərbaycan, güclü Azərbaycan Ulu Öndərin görmək istədiyi Azərbaycandır.

27 dekabr 2021-ci il

Bəhrüz Məhərrəmov. Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının fəaliyyəti haqqında Milli Məclisə təqdim

olunmuş illik məlumatı məqbul hesab etdim. Hesab edirəm ki, bu konseptual yanaşma ilə bərabər, bu gün gender bərabərsizliyinə rəvac verən bir neçə hüquqi problemin həllinə köklü yanaşmaqla bərabərsizliyə gətirib çıxaran problemləri həll edə bilərik.

Biz belə müzakirələrin axarına düşərkən hər şeydən öncə milli ənənə və qərb dəyərləri arasında balansı qorumağıq. Elə etməliyik ki, qərbin bəzi ölkələrində dağılmış, məhv olmuş ailə dəyərlərinin, itmiş münasibətlərin “gender bərabərliyi” adı altında kütləvi idxalına rəvac verməyək. Təbii ki, mən o qənaətdə deyiləm ki, bizdə gender məsələsi ilə bağlı əsaslı problem yoxdur, bəli, var. Amma yenə deyirəm, həllini elə axtarmalıyıq ki, çoxəsrlik milli ailə institutumuz zədələnməsin.

Konkret təkliflərə gəlincə, birincisi, biz nikah müqaviləsini icbari formata salmalıyıq. Necə ki nikahdan öncə tərəfləri tibbi müayinəyə cəlb edirik, eləcə də nikah üçün müraciət edərkən nikah müqaviləsi də aidyyəti icra orqanına təqdim edilməlidir. Bunun üçün tərəflərin bərabər mənafeələrini rəhbər tutaraq müqavilə nümunəsi də Ailə Məcəlləsinə əlavə kimi nəzərdə tutulmalıdır ki, xüsusi şərtləri olmayan tərəflər elə bu formadan istifadə etsinlər. Üstəlik, nikah müqaviləsində ərin (arvadın) öhdəlikləri üzrə tutmanın digərinin mülkiyyətində olan əmlaka, habelə ümumi əmlakındakı payına yönəlməsini yalnız birbaşa tərəfin özünün iradəsinə bağlamalıyıq. Biz bununla nəyə nail ola bilərik? Birincisi, yersiz məhkəmə çəkişmələrinin qarşısı alına bilər, ikincisi isə, boşanma prosesində xüsusən qadınların hüquqları üçün ciddi təhdidləri aradan qaldırmış olarıq.

Digər təklifim, ərlə arvadın birgə mülkiyyətinin qanuni rejimi ilə bağlıdır. Məlumdur ki, istər Ailə Məcəlləsi,

istərsə də Mülki Məcəllə ilə, ərlə arvadın nikah dövründə qazandıqları əmlak, əgər nikah müqaviləsində və ya onlar arasındakı razılışmada ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa, onların ümumi mülkiyyətidir. Lakin biz nəyin şahidi oluruq. Adətən kişilər birgə nikah dövründə əldə edilən mülkiyyəti boşanma zamanı hansısa qanunsuz yollarla ələ keçirirlər. Düzdür, qanun buna mane olmaq üçün müddəalar müəyyən edib, birgə əmlakla bağlı sərəncam verilməsi üçün razılıq tələb olunur. Lakin detallı demək istəməsəm də, etiraf edək ki, təcrübədə çoxsaylı başqa hallar müşahidə olunur. Bunun qarşısını necə ala bilərik? Biz imperativ qaydada müəyyən etməliyik ki, nikah dövründə əldə edilən əmlak dövlət qeydiyyatına paylı mülkiyyət kimi alınsın. Sadə dildə desəm, çıxarışda həm ər, həm də arvadın birgə adı yazılsın.

Burada başqa bir nüans meydana çıxır. Məhkəmə təcrübəsində çox hallarda aydın olur ki, kişi əmlak alıqda onu digər hər hansı yaxınının adına keçirir ki, boşanma ehtimalı olsa, birgə mülkiyyət hesab edilməsin. Bunun qarşısını necə almaq olar? Çox sadə bir üsulu var. Nikah dövründə kimin adında olmasından asılı olmayaraq, alqı-satqısı həyata keçirilmiş əmlak sonradan ərə, yaxud arvada bağışlanarsa, ərlə arvadın ümumi əmlakı kimi bölünməlidir.

Bundan başqa, boşanma prosesi bizdə bəzən zorakılığın kökündə dayanan amil olur. Artıq mediasiya prosesi mövcuddur və mediatorlar işləyirsə, biz boşanma prosesini niyə məhkəmələrə həvalə edirik? Mübahisə varsa, başqa məsələ, amma mübahisə yoxdursa, üstəlik, nikah müqaviləsi də varsa, biz Ailə Məcəlləsinin 17-ci maddəsində olduğu kimi, boşanma prosesini qeydiyyat idarələrinə həvalə etməliyik. Nikah könüllü ittifaqdır, adam istəmirsə, onun aylarla məhkəmədə sürünməsinə nə gərək var? Ba-

rışma ehtimalı varsa, zətən mediasiya prosesində müəyyən olunacaq.

Alimentlə də bağlı problemlər var. Təəssüf ki, bu məsələdə birtərəfli yanaşma hökm sürür. Alimenti formallıq xatirinə müəyyən etməməliyik. Bizdə məhkəmələr indi Ailə Məcəlləsinin 76-cı, yaxud 78-ci maddələrini rəhbər tutub aliment öhdəliyi müəyyən edirlər. Amma təsəvvür edin, 300 manata işləyən vicdanlı bir valideyn istəsə belə, 3 uşağa görə normal ödəniş edə biləcəkmiz? İndi aliment fondu barədə tələblər var. Amma tutaq ki, ata dövlətin də borcunu ödəmədi, – yəni söhbət vicdanlı atadan gedir, – bu zaman nə edəcəyik, kasıb olduğuna görə məhkəmə qərarını icra etmədiyi üçün valideyni məsuliyyətə cəlb edəcəyikmi? Biz bəzən parlamentdən, dövlət idarəsindən reallığı görməyə bilirik, amma məhkəmə zalları çox şeyə şahiddir. Ona görə də, hesab edirəm ki, bu məsələdə də daha fərqli bir formul tapmalıyıq.

Elnur Allahverdiyev. Fransa prezidentliyinə namizəd Valeri Pekresin Azərbaycan ərazisinə, müvəqqəti olaraq Rusiya sülhməramlılarının məsuliyyət dairəsinə daxil olan Xankəndiyə qanunsuz səfəri ilə bağlı XİN rəsmi mövqe ortaya qoyub. İctimai rəydə, sosial şəbəkələrdə və mediadakı etiraz faktiki olaraq Azərbaycan cəmiyyətinin mövqeyini əks etdirir. Ancaq məncə, əsas sual açıq olaraq qalır: biz belə səfərlərin, aşkar siyasi avantürələrin qarşısını almaq istəyirikmi? Çünki bu nə Pekresin, nə Fransanın, nə Xankəndidəki bir ovuc siyasi alətin, nə də sülhməramlıların problemidir. Bu bizim problemimizdir və onu ən sərt üsulla həll etməliyik. Bunun ən sadə və yeganə yolu Laçın dəhlizində nəzarət-keçid buraxılış məntəqəsinin yaradılmasıdır. Bunu bizə heç kim qadağan edə bilməz. Bunu etmək üçün əlverişli şərait yetişib. Bu

şəraiti ermənilər və onların havadarları özləri yetişdiriblər.

Fransa prezidentliyinə namizəd V.Pekresin ardınca bu ölkənin keçmiş xarici işlər naziri Mişel Barnye və Senatdakı respublikaçıların fraksiya rəhbəri Brüno Retayo da Azərbaycanın Xankəndi şəhərinə gəliblər. Onların burada fəaliyyət göstərən “frankofoniya mərkəzi”nin qarşısında çəkirdikləri fotolar sosial şəbəkələr vasitəsi ilə yayılıb. Qarabağdakı bir ovuc separatçıdan artıq Ermənistanın rəsmi hakimiyyətinin də imtina etdiyi bir dövrdə Fransa siyasətinin üzdə olan simalarının Xankəndiyə oğurluq səfərləri nə məqsəd daşıyır?

Biz Fransanın aşkar ermənipərəst mövqeyinə görə Azərbaycanda itirə biləcəklərini hiss etməsi üçün nələrlə etmişik və ya etmək niyyətindəyik? Hər dəfə nota verməklə bu iş həll olunmur. Fransanın səfirini də sanki nota qəbul etmək üçün Bakıya göndəriblər. Bu dövlət bizə qarşı açıq düşmənçilik mövqeyindədir. Düşmən bundan artıq nə etməlidir ki, onun qərəzli mövqeyi bilinsin? Prezidentləri qaçaraq gəlib, Brüsseldə vasitəçi qismində görüş təşkil edir, boynubükük pozada şəkil çəkdirir, sülhdən danışıq, sonra da çıxıb deyir ki, biz erməni xalqını yalnız qoya bilmərik. Makronun iki rəqibi Ermənistana səfər edir. Yəni hansı seçilsə, bu düşmənçiliyi davam etdirəcək ki, bunun da geosiyasi səbəbləri məlumdur. Ona görə də, fikrimcə, bunu Fransadakı ermənilərin səsələrini qazanmaq üçün edirlər deyə, düşünməyə dəyməz. Söhbət nə qədər səsədən gedir? 400 min. Bunların hamısı eyni sözü deyirsə, o 400 mindən hərəsinə nə qədər çatacaq? Fransanın daha ciddi problemləri var ki, seçkilərdə əsas amil rolunu bu problemlər oynayacaq. Fransız seçici də həmin problemlərini kənara qoyub namizədin Ermənistana gedib-getmədiyinə baxasın deyil. Problemin sadə izahı

budur: Fransa bizə qarşı düşmənçilik edir. Düşmənin ərazimizə keçməməsi üçün də Laçın dəhlizinin girəcəyində sərhəd-keçid məntəqəsi və gömrüyümüz fəaliyyətə başlamalıdır. Sülhməramlılar gəlib-gedənləri tanımır, fərqləndirə bilmirlərsə, biz bunu necə etməyi onlara öyrədərik.

Qarabağa tək Pekres, Barnye və Retayo gəlmişdir. Ermənistandan mülki geyimlə gəlib bu tərəfdə hərbi forma ilə səngərlərə çıxan Ermənistan vətəndaşları var. Onlar bizim üçün bu gün Pekres kimilərdən daha təhlükəlidirlər. Dəmir yumruq daima başlarının üstündə olmalıdır. Başqa yol anlamırlar.

Əliabbas Salahzadə. Gender bərabərliyinin təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının illik məlumatı ilə tanış olmuşam. Deyə bilərəm ki, məlumat çox müfəssəl hazırlanıb. Sənəd ölkəmizdə insan hüquqlarının mühüm tərkib hissəsi olan gender bərabərliyinin təmin olunması sahəsində il ərzində həyata keçirilmiş bütün tədbirləri əhatə edib. Məlumat “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Qanunun müvafiq maddələrindən irəli gələrək dörd istiqamət üzrə tərtib edilib.

Burada “Gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri (Maddə 5)” bölməsinə gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, təsdiq edilmiş yeni hüquqi sənədlər, institusional mexanizmlərin inkişafına dəstək və gender mədəniyyətinin təbliği istiqamətində görülən işlərə dair məlumatların icmalı daxil edilib.

“Gender bərabərliyinin təmin edilməsində dövlətin vəzifələri (Maddə 2.0.4, 3, 4, 6)” bölməsində cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan

qaldırılması, dövlətin idarə olunmasında və qərarların qəbul edilməsində bir cinsin nümayəndəsinin üstünlüyünə yol verilməməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər öz əksini tapıb.

“Gender bərabərliyinin sahələr üzrə təmin edilməsi (Maddə 7-16)” bölməsi əmək hüquqlarının həyata keçirilməsi, xüsusən də qadınlar və kişilər üçün qeyri-ənənəvi peşə sahələrində gender fərqlərinin aradan qaldırılması, məşğulluğun dəstəklənməsi, habelə təhsilin ayrı-ayrı pillələrində təhsil hüquqlarının həyata keçirilməsində yaradılmış bərabər imkanlara və siyasi partiyaların, ictimai birliklərin və həmkarlar təşkilatlarının fəaliyyətində gender bərabərliyinin təmin edilməsinə dair məlumatları özündə cəmləşdirir.

Məlumatın “Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlər” bölməsində isə bu sahədə mövcud boşluqların aradan qaldırılması və ölkəmizin üzərinə götürdüyü beynəlxalq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlər nəzərə çatdırılır.

Ölkəmizdə insan hüquqlarının tərkib hissəsi olan gender bərabərliyinin, eləcə də qadın və uşaq hüquqlarının təmin olunmasının fundamental hüquqi əsaslarından danışırkən “Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması haqqında” və “Uşaq hüquqları haqqında” BMT konvensiyalarının ratifikasiyası, normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə zəruri qanunvericilik aktlarının, o cümlədən “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” və “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” qanunların qəbul edilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Eyni zamanda, qadın və uşaq hüquqları sahəsində

dövlət siyasətinin formalaşdırılması və zəruri institusional islahatların həyata keçirilməsi də xüsusi qeyd edilməlidir. Bu sırada gender bərabərliyinin təmin olunması sahəsində müvafiq sərəncamların, qərarların əhəmiyyətini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bununla bağlı təsdiqlənmiş Milli Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasını təmin etmək məqsədi ilə 860 nömrəli telefon xətti yaradılmış və 2020-ci il dekabrın 1-dən etibarən fəaliyyət göstərmişdir.

2020-ci ildə sosial sifarişlər çərçivəsində məişət zorakılığının qarşısının alınması istiqamətində Bakı şəhərinin bir rayonunda, respublikanın iki regionunda “Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün yardım mərkəzi” və Sumqayıt şəhərində “Məişət zorakılığından əziyyət çəkmiş uşaqlara yardım mərkəzi”nin yaradılması da görülmüş mühüm tədbirlərdəndir.

Azərbaycanda dövlət gender siyasətini təmin etmək üçün formalaşdırılmış institusional mexanizmlərin gücləndirilməsi istiqamətində 2020-ci ildə uşaq və ailələrə dəstək mərkəzləri yaradılmış, bu mərkəzlər tərəfindən müxtəlif mövzularda həm onlayn, həm də əyani formada maarifləndirmə kampaniyaları keçirilmiş, ailələrdə psixoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, valideyn-uşaq münasibətlərinin tənzimlənməsi məqsədi ilə onlayn və əyani formada təlimlər keçirilmiş, ailə vəziyyəti qiymətləndirilmiş 2846 ailəyə ehtiyaclarına uyğun (ərzaq yardımı, dərman vasitələri, geyim, tibbi maska və dezinfeksiyaedici və gigiyenik vasitələr) dəstək göstərilmişdir. Bundan başqa, bu mərkəzlərin işçi heyətinin bacarıqlarının artırılması məqsədi ilə müxtəlif mövzularda təlimlər keçirilmiş, 44 günlük Vətən müharibəsi dönməsində məktəb və kolleclərdə, sanatoriyalarda müvəqqəti olaraq yerləşdirilən ailələrlə

müxtəlif mövzularda maarifləndirmə tədbirləri, sığınacaq şəraitində 450 uşaq üçün inkişafetdirici məşğələlər təşkil olunmuş, onlara psixoloji dəstək göstərilmişdir.

Ötən il ərzində ölkəmizdə gender bərabərliyinin qorunması sahəsində görülmüş geniş tədbirlər deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda gender bərabərliyi yüksək səviyyədə qorunur və dövlət tərəfindən dəstəklənir. Bütün bunları nəzərə alaraq Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin bu məlumatının qənaətbəxş hesab olunmasını təklif edirəm.

Malik Həsənov. Bu gün Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin gender bərabərliyinin təminatları haqqında 2020-ci il ərzində görülmüş işlərə dair məlumatla tanış olduqda hesabat dövrü ərzində komitə tərəfindən xeyli işlərin həyata keçirildiyinin şahidi oluruq. Pandemiya şəraitində komitə tərəfindən görülmüş işləri təqdirəlayiq hesab etmək olar. Dövr ərzində gender bərabərliyinə dair hüquqi-normativ sənədlərin təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı, bu sahə üzrə əhəmiyyətli dərəcədə maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Gender bərabərliyi problemi təkcə ölkəmizdə deyil, bütün dünyada cəmiyyətin aktual problemləri sırasındadır. Ölkəmizdə qadın-kişi bərabərliyi məsələləri tarixən nizamlılıq ilə seçilir ki, bu da bizim çoxəsrlik adət-ənənələrimizdən qaynaqlanır.

Ölkəmizdə bütün sahələr üzrə gender bərabərliyi məsələləri nizamlı şəkildə tənzimlənmişdir. Gender bərabərliyi məsələlərindən danışmışkən, cəmiyyətdə şiddətin artmasına səbəb olan başlıca amillərdən biri də işsizlik, ailələrin maddi rifah halının yaxşı olmamasıdır. Bu problemlərin aradan qaldırılması üçün görülməli olan başlıca iş yeni iş yerlərinin sayının artırılması, mövcud iş yerlərində əmək

haqqının qaldırılması ilə bağlıdır ki, bu istiqamətdə də ölkəmizdə son illər ərzində xeyli işlər görülmüşdür.

Hesab edirəm ki, boşanmaların sayının azalması istiqamətində maarifləndirici işin miqyasını genişləndirməliyik. Son dövrlərdə boşanmaların sayının artması xeyli dərəcə bizi narahat etməlidir.

Bu gün, təəssüflər olsun ki, cəmiyyətimizdə gender əsaslı məişət zorakılığı hallarının da artım dinamikasını müşahidə edirik. Məişət zorakılığına qarşı mübarizəni daha operativ təmin etmək məqsədi ilə zorakılıq qurbanlarına daha çevik dəstəyin göstərilməsi, mühafizə orderlərinin verilməsinin optimallaşdırılması vacibdir. Hesab edirəm, sığınacaqların ölkə üzrə sayının artırılmasına ciddi ehtiyac vardır. Bu kimi sığınacaqların ölkəmizin bütün şəhər və rayonlarında fəaliyyət göstərməsi vacibdir. Eyni zamanda, qurbanların sığınacaqlara yerləşdirilməsinin asanlaşdırılmasına və digər məsələlərə diqqəti artırmaq lazımdır.

Gender əsaslı zorakılığın, məişət zorakılığının qarşısının alınması sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, xüsusən də məişət zorakılığına görə cərimə ilə bağlı sanksiyalara, tərəflərin barışması əsasında inzibati işlərə hər dəfə xitam verilməsi məsələsinə yenidən baxılması, cinayət qanunvericiliyinə məişət zorakılığı ilə bağlı normaların daxil edilməsi, məişət zorakılığı hallarının araşdırılması üzrə mexanizmin təkmilləşdirilməsinin tərəfdarıyam.

Gender əsaslı zorakılığın qarşısının alınması üzrə qabaqlayıcı tədbirlərin gücləndirilməsi ilə əlaqədar maarifləndirmə və məlumatlandırma işlərinin rayon və kənd yerlərində aparılması, qız uşaqlarının məhz erkən yaşda evliliyə məcbur edilməsi faktının müəyyən edilməsi bəzən hüquq mühafizə orqanlarına çətinlik yaratdığı üçün bu halların araşdırılması üzrə prosedurların təkmilləşdiril-

məsi, qız uşaqlarının təhsildən yayınması ilə bağlı monitorinqlərin gücləndirilməsi, qadınların, xüsusən kənd yerlərində yaşayan qadınların iqtisadi fəallıq səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə əlaqədar onların peşə-ixtisas hazırlığının artırılmasına dəstəyin göstərilməsi çox önəmlidir. Ona görə də bu istiqamətdə maarifləndirici fəaliyyətin qurulmasına və genişlənməsinə ciddi ehtiyac vardır. Bu problemlə bağlı lazımı, uyğun mövzular kütləvi şəkildə həm tədris edilməli, həm də yeniyetmə və gənclərə izah edilməlidir. Bu izahın da ən yaxşı forması təhsil olduğu üçün məktəbdə təhlükəsiz mühit yaratmaqla bu mövzuların tədrisinə əhəmiyyətli dərəcədə şərait yaratmaq lazımdır.

Pərvin Kərimzadə. Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi daim dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri olub. Azərbaycan tarixinə nəzər salsaq, görürük ki, cəmiyyətin inkişafının bütün mərhələlərində qadınlar kişilərlə bərabər dövlət quruculuğunda, siyasi qərarların verilməsində fəal iştirak ediblər. Ölkəmizdə milli qadın siyasəti tariximizin şanlı səhifəsi olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə dövlət statusu alıb. Həmin dövrdə ilk dəfə olaraq müsəlman şərqində qadına seçmək və seçilmək hüququnun verilməsi tarixi nailiyyət hesab olunurdu. Ümummilli Lider Heydər Əliyev istər Sovet dönəmində, istərsə də müstəqillik illərində respublikamıza rəhbərliyi dövründə Azərbaycan qadınlarının problemlərinin həllinə, onların ölkənin siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni həyatında rolunun artırılması məsələlərinə böyük diqqət ayırırdı. 1995-ci il Azərbaycan Konstitusiyasının 25-ci maddəsində qadınlarla kişilər arasında bərabərlik prinsipi təsbit edilir və ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi bəyan edilir.

Azərbaycanda birinci vitse-prezidentlik institutunun

yaradılması, dövlət idarəçiliyində gender bərabərliyinin tam təmin edilməsi ölkəmizin bu sahədə geniş təcrübəyə malik olduğunu göstərir. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətində ölkə səhiyyəsinin inkişafı və təhsil sisteminin qabaqcıl dünya standartları əsasında təkmilləşdirilməsi də xüsusi yer tutur. 2005-ci ildən etibarən Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə ölkəmizin müxtəlif bölgələrində təhsil və səhiyyə ocaqlarının bərpası və yeniləri ilə əvəzlənməsi müasir Azərbaycanın inkişaf tarixində parlaq bir səhifədir. “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb”, Uşaq evləri və internat məktəblərinin inkişafına dəstək layihələrinin gerçəkləşməsi, Daun Sindromlu Şəxslərin Reabilitasiya Mərkəzinin, Talassemiya Mərkəzinin tikilməsi, 50 mindən çox insana sağlamlığına qovuşması üçün zəruri dəstəyin göstərilməsi kimi vacib tədbirlər Mehriban Əliyevanın ölkəmizdə fiziki və əqli cəhətdən sağlam nəslin yetişməsinə verdiyi əhəmiyyətin parlaq təzahürüdür.

Gender bərabərliyi olan cəmiyyət qadın və kişinin bərabər üzv olduğu cəmiyyətdir. Belə cəmiyyətdə kişi və qadınların hüquqları bərabər səviyyədə müdafiə olunur. Gender bərabərliyinin təşviqi daimi məsələdir və onun davamlı aparılması vacibdir. Qadınların ictimai həyatda özlərini təsdiq etməsi üçün mükəmməl qanunvericilik bazası yaradılıb. Təsadüfi deyildir ki, qadınlarımız siyasi və sosial həyatımızın bütün sahələrində – Milli Məclisdə, beynəlxalq təşkilatlarda, dövlət idarəçiliyində təmsil olunurlar.

Üzvü olduğum Yeni Azərbaycan Partiyasının inkişafının bütün mərhələlərində xanımlarımız öndə olublar, bütün çətin anlarda öz üzərinə düşən vəzifələri ləyaqətlə yerinə yetiriblər. Bu fəallıq Azərbaycan qadınının malik olduğu tarixi ənənələrlə yanaşı, ölkəmizdə həyata keçirilən gender

siyasətinin mahiyyətindən – qadınlara cəmiyyətin tamhüquqlu üzvü kimi bütün imkanlardan bərabər istifadə üçün zəruri şəraitin yaradılmasından irəli gəlir.

Azərbaycan dövlətinin gender bərabərliyi sahəsində həyata keçirdiyi siyasət, yaradılan institusional mexanizmlər, qanunvericilik bazası bir çox inkişaf etmiş dövlətləri qabaqlayır. Ümumiyyətlə, tarixdə bərabərliyin təmin olunmasında və qadınların hüquqlarının müdafiə mexanizminin yaradılmasında Azərbaycan bir çox aparıcı dövlətlərlə yanaşı dayanır. Azərbaycan qadın hüquqlarını və gender bərabərliyini dəstəkləyən bir sıra konvensiyalara qoşulub. Bu da öz növbəsində qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsinə səbəb oldu.

Bir maraqlı faktı qeyd etmək istəyirəm. Dünyada elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat fənləri üzrə təhsil alanların 35 faizi qızlardır. Bizim ölkədə bu rəqəm 40 faizdir, yəni orta dünya göstəricisindən artıqdır. Olimpiadaların, müsabiqələrin qalibləri çox vaxt qızlar olur. Startap müsabiqələrində qızlarımız fəal iştirak edir. Təhsil sahəsində məktəblərdə çalışanların əksəriyyəti qadınlardır. Gəncədə 45 məktəb var, 32 məktəbin direktoru qadındır. UNESCO-nun hesabatlarına görə, Azərbaycan tədqiqatçıları arasında qadınların xüsusi çəkisi daha çox olan ölkələr sırasındadır. Onlar çətin sayılan neftçixarma, kosmik tədqiqatlar, kibernetika, siyasi elmlər və sair sahələrdə uğurla çalışırlar.

Ümumiyyətlə, dünyada gender bərabərliyinin tam təmin edilməsi prosesini ləngidən bir sıra amillər eyni ilə Azərbaycanda da mövcuddur. Erkən yaşda evlilik, məişət zorakılığı, mənfi gender stereotipləri hələ də problem olaraq qalmaqdadır. Gender bərabərliyinə nail olmaq asan məsələ deyil. Ölkədə fəaliyyət göstərən partiyaların,

vətəndaş cəmiyyətinin məsul şəxsləri bu sahədə əməkdaşlığı daha artırmalı, maarifləndirmə işlərini gücləndirməli, mövcud qanunlar, hüquq və azadlıqlar insanlara çatdırılmalıdır.

30 dekabr 2021-ci il

Arzu Nağıyev. İkinci Qarabağ müharibəsi dönməndə ölkəmiz üçün vacib məsələlərdən biri də həm dövlət başçısının, həm də Sizin rəhbərliyinizlə Milli Məclisin, ziyalılarımızın, media nümayəndələrinin və digər qurumların apardığı informasiya müharibəsi oldu. Biz bunu Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müxtəlif dillərdə informasiya müharibəsi aparması timsalında gördük. Müharibə bitsə belə, bu gün də reallıqlarını dünyaya çatdırmaq üçün Azərbaycanın media sahəsi tənzimlənməlidir. Ona görə də, fikrimcə, Media haqqında qanun layihəsi ölkəmizdə medianın inkişafına ciddi təkan verəcək və Azərbaycan mediası dünyaya inteqrasiya edəcək. Bir sözlə, informasiya müharibəsində yeni imkanlar baxımından sözügedən qanun layihəsi əhəmiyyətli məqamlar vəd edir.

Qanun qəbul edilərsə, artıq jurnalist kim olduğunu, sosial müdafiəsini, təhlükəsizliyini, medianın mahiyyətini, media subyektlərinin səlahiyyət və öhdəliklərini, məhz dövlətin onun yanında olduğunu tam dərk edəcəkdir.

Media sahəsinin tənzimlənməsi ciddi media qurumlarının inkişafına dəstək verəcək. Hazırda Azərbaycan reallığını dünyaya çatdırmaq üçün bir neçə dildə fəaliyyəti təmin etmək, xarici media qurumlarının bizə istinad etməsinə nail olmaq, dünyaya inteqrasiya baxımından medianın inkişafına təkan vermək önəmli məsələdir. Ona görə, düşünürəm ki, yeni qanun layihəsindən irəli gələn tələblər

informasiya sahəsində beynəlxalq əlaqələrin gücləndirilməsinə də müsbət təsir edəcək.

Müraciət edən media nümayəndələrini narahat edən bir neçə məqama da toxunmaq istərdim. Qanun internet saytlarının və ya internet TV-lərin xüsusi lisenziya almasını, eyni ilə dövlət strukturlarının çap və ya onlayn nəşrlərinin yenidən qeydiyyatdan keçməsinə məcbur etmir. Burada əsas məqsəd KİV-lərin peşəkar səviyyəsini qaldırmaqdır və cəmiyyətlə jurnalist arasında neqativ münasibətlərin aradan qaldırılması, qarşılıqlı inamın yaradılmasıdır.

Qanunda digər bir məqam da müəllif hüquqları ilə bağlıdır. Məlumdur ki, bir çox media qurumları özləri məlumat istehsal etmir və həmkarlarının kontentlərini istinad belə etmədən çap edir və tirajlayırlar. Məhz buna görə də media reyestrinin, yəni bütün KİV-lərin də daxil olacağı peşəkar bazanın yaradılması tənzimlənəcək və media subyektləri aydın görünəcəkdir. Bu isə, qeyd etdiyim kimi, müəllif hüquqlarını qoruya bilməklə yanaşı, sui-istifadələrin qarşısını alacaqdır.

Təbii ki, qanun qəbul edildikdən sonra da bu məsələləri ictimaiyyətə çatdırmaq üçün maarifləndirmə işləri aparılmalıdır.

Mən bir təklif də səsləndirmək istəyirəm. Müharibələr və münaqişələr göstərdi ki, bu gün Azərbaycanda hərbi jurnalistikaya da böyük ehtiyac var. Düzdür, Medianın İnkişafı Agentliyi, Mətbuat Şurası vasitəsi ilə müxtəlif treninqlərdə iştiraklar, təlimlər oldu, jurnalistlər zirehli qoruyucular və sairə təmin edildilər, bununla yanaşı, peşəkar hərbi jurnalistlərin yetişdirilməsi çox vacibdir. Təbii ki, burada onların sığortalanmasından tutmuş, tam təminatına qədər işlər öz əksini tapmalıdır.

Bir daha qanun layihəsinin hazırlanmasında zəhməti

keçən bütün qurumlara və şəxslərə təşəkkür edirəm və onun lehinə səs verəcəm və həmkarlarımı da buna dəvət edirəm.

Fatma Yıldırım. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında” Sazişin iki ölkə arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı istiqamətində çox əhəmiyyətli olduğunu düşünürəm. Bu baxımdan müsbət qiymətləndirirəm.

Azərbaycan-Səudiyyə Ərəbistanı parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri olaraq dost ölkənin parlament üzvləri ilə görüşlərimiz zamanı xüsusi ilə Qarabağın yenidənqurulması prosesində Səudiyyə xalqının ölkəmizin yanında olduğunu bildirirlər. O cümlədən bir müsəlman ölkəsi olaraq, erməni vandalları tərəfindən dağıdılmış məscidlərimizin bərpası prosesində Səudiyyə xalqının yaxından iştirak etmək istəyini ifadə edirlər. Hesab edirəm ki, beynəlxalq müstəvidə apardığımız mübarizədə dost və qardaş ölkələrin dəstəyi bizim üçün çox vacibdir.

Buna görə də qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsini nəzərdə tutan belə bir sazişin imzalanmasını təqdirəlayiq hesab edirəm.

Malik Həsənov. Milli Məclis payız sessiyasını və ümumiyyətlə, 2021-ci ili uğurla başa çatdırır. Bununla əlaqədar mən ilk növbədə, hörmətli Sahibə xanım, Sizə, hörmətli həmkarlarıma səmərəli iş üçün dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Bu gün müzakirəmizə Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi təqdim edilmişdir.

Ölkəmizdə 2020-ci il yanvarın 1-dən icbari tibbi sığortanın tətbiqinə başlanılmışdır. İcbari tibbi sığorta çərçivəsində tibbi xidmətlər İcbari tibbi sığorta fondunun vəsaiti hesabına maliyyələşdirilir. Qeyd etmək lazımdır ki, İcbari tibbi sığorta fondunun vəsaiti “Tibbi sığorta haqqın-

da” Qanuna uyğun olaraq, müəyyən edilmiş məbləğ və dərəcələrlə icbari tibbi sığorta haqlarının toplanması hesabına formalaşır.

İcbari tibbi sığortanın inkişafına dövlət dəstəyinin göstərilməsi, tibbi sığorta vəsaitlərinin bütünlüklə, tibbi xidmətlərin göstərilməsinə yönəldilməsi məqsədi ilə biz bu müddəti 2 il ƏDV-dən azad etmişdik. Təklif olunan qanun layihəsi qeyd olunan vəsaitlər hesabına tibbi xidmətlərin göstərilməsinin ƏDV-dən azad edilməsi müddətinin daha bir il uzadılmasını nəzərdə tutur. Təklif edərdim ki, biz bu müddəti 5 ilə qədər uzadaq.

Hörmətli həmkarlar, fürsətdən istifadə edib mən də Sizi və burada bizi müşayiət edən media nümayəndələrini Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edir, hər birinizə möhkəm can sağlığı, ailə səadəti, könül xoşluğu, doğma Azərbaycanımıza nurlu sabahlar və Yeni təqvim ilində uğurlar arzulayıram.

MÜNDƏRİCAT

3 dekabr 2021-ci il.....	3
14 dekabr 2021-ci il.....	120
20 dekabr 2021-ci il.....	279
24 dekabr 2021-ci il.....	451
27 dekabr 2021-ci il.....	609
30 dekabr 2021-ci il.....	711
Edilməmiş çıxışların mətnləri.....	795

Altıncı çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

Səkkizinci sessiya
Payız

38-ci cild

3 – 30 dekabr 2021-ci il

Buraxılışına məsul
H. Babayev

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin mətbəəsi.
Bakı, Azad Mirzəyev küçəsi, 235.
Format 60x84 1/16. Çap vərəqi 51,5. Sifariş 07. Tiraj 150.